

CODICELE DE COMERCIU.

CARTEA I

DESPRE COMERCIU ÎN GENERALU.

TITLULU I

Despre Comercianți.

Cu această ocaziune ne vom ocupa :

A. — Despre condițiunile constitutive ale calității de comerciant.

B. — Despre actele de comerț.

C. — Despre persoanele capabile de a face comerț; și despre prohibițiuni.

D. — Despre minorul comerciant, despre condițiunile și formalitățile pe cari trebuie să le îndeplinescă, pentru a deveni comerciant, despre capacitatea sa, și despre revocarea autorizării; și totu cu această ocaziune vom vedea decă ați mai potți fi minorți comercianți.

— Despre minorele, care voesce să facă numai unulțu său câte-va acte de comerț.

E. — Despre femeia măritată comerciantă, despre condiți-

unile cerute pentru a deveni comerciantă, despre capacitatea ei, despre efectele actelor séle față cu bărbatul, și despre revocarea autorisațiunei.

F. — Despre interdiș, și despre persónele puse sub unú consiliú judiciarú.

A. — Despre condițiunile constitutive ale calității de comerciantú.

Cine este comerciantú ?

Comerciantú este acela, care face acte de comerciú, și își face din exercițiulú lorú o profesiune obicínuită (art. 1).

Se cerú dér doué condițiuní, pentru ca cine-va sé fie comerciantú : 1) *Ca sé facă acte de comerciú*; și 2) *Ca sé 'și facă din exercițiulú acestorú acte o profesiune obicínuită*. Prin urmare, nu trebuie sé confundámú pe acela, care face numai unulú, séú câte-va acte de comerciú, cu acela care 'și face din comerciú o profesiune obicínuită; pentru că numai acestú din urmă este comerciantú.

Acéstă definițiune a art. 1 este incompletă, și nu este nici destulú de metodică. Am dișú, că comerciantú este acela, care 'și face o profesiune din exercițiulú actelorú de comerciú; prin urmare, pentru ca sé scimú, cine este comerciantú, trebuie sé scimú mai întâiú, cari acte se socotescú ca comercialí.

B. — Despre actele de comerciú. (*Faptele de negoțú*).

Legea nu dá o definițiune generală, prin care sé ne aréte, cari acte sunt comercialí; acésta ar fi fost imposibilú de făcutú; actele de comerciú sunt fórte numeróse, și nuanțele ce ne presintă sunt fórte variate, și de multe orí se apropiá atátú de multú de actele civile, în câtú este greú a le distinge; prin urmare o definițiune generală ar fi fostú imposibilă; ea orí ar

fi coprinsu mai multu de câtu actele de comerçiu, orî nu le ar fi coprinsu pe tôte.

De aceea legea se mărginesce numai în a le enumera; și acéstă enumerare, în locu de a se face în codulu de comerçiu, unde ar fi fostu logicu, se face în art. 306 și 308 din Regulamentul Organicu, unde se găsește o mare parte dîn procedura comercială, care este și ađi în vigóre.

De-și după cum am đisú, nu putemú da o definițiune generală a actelorú de comerçiu, cu tôte acestea vom đice, în generalu, că *actele de comerçiu, suntú actele de speculație*, precum cumpărarea spre a revinde, cumpărú mai estinú ca se vëndú mai scumpú, cu scopú de a profita de diferență.

În generalú dér, cum am đisú, actele de comerçiu suntú, actele de speculațiune.

Actele de comerçiu enumerate de art. 306 și 308 din Regulamentul Organicu, le putemú împărți în trei categorii :

I). Acte sub presumpțiunea de comercialitate, din cauza *naturei lorú* ;

II). Acte comerciali, din cauza *calității persónelorú între cari se facú* ;

III). Acte comerciali, prin determinațiunea legei; *acte necesariarmente comerciali*.

I. — Acte sub presumpțiunea de comercialitate din cauza naturei lorú.

a. — Cumpărátulú zaharelelorú și al mărfurilorú, spre a se vînde de a doua óră, séú a se închiria, orî în natură, séú după ce se vor lucra, și se vor face bune de întrebuințatú. (Art. 306 no. 1, Reg. Org.)

Pentru că cumpărarea se constituie unú actú de comerçiu, trebuie ca se aibă de obiectú unú lucru, care se pótă fi consideratú ca *zaharea séú marfă*.

Prin *zaharele* se înțeleg, *productele* destinate la nutrirea și întreținerea ómenilor și a animalelor.

Prin *marfă* se înțelege, în general, orî-ce lucru mobil, care face obiectul comerciului și al speculațiunilor comerțianților.

Fiind-că legea nu dă o definițiune cuvântului *marfă*, uniî credă că acéstă espresiune se pôte aplica și la lucrurile imobile, și că prin urmare, unî individă care ar cumpăra ună imobilă, pentru a'l vinde, ar face ună actă de comerțiu.

Acéstă opiniune însă, este respinsă de majoritatea autorilor și cu dreptă cuvântă, pentru că vorba *marfă*, nu se pôte aplica, de cât la lucrurile mobile. — Legiuitorulă declară actă de comerțiu, cumpărarea unuî lucru pentru a'l *revinde*, séu pentru a'l *închiria*; apoi este constantă, că acela care cumpăra ună imobilă, pentru a'l închiria în urmă, nu face ună actă de comerțiu. Prin urmare, trebuie să fie totă așa, și în casă când cumpăra pentru a revinde.

Ast-felă a decisă și Curtea de Casațiune din Francia (Bravard, p. 850; Pardessus, no. 8; Molinier, t. I, no. 14; req., 4, Juin 1850 — Orléans, 16 Mars 1839; Bourges, 10 Mai 1843; Paris, 30 Avril 1839, 28 November 1851; 19 Mai 1855; 24 Mai 1864).

Se înțelege însă, că nu este totă așa, și în casă când cine-va ar cumpăra construcțiunî cu scopă de a le derâma, pentru a le revinde, pentru că în acestă casă speculațiunea nu se referă, de câtă la materială, adică, are de obiectă nisce lucrurî mobile; prin urmare, în acestă casă actulă ar fi comercială.

Ce vom đice însă despre acela care cumpăra locurî, pentru a le revinde, după ce va fi făcută construcțiunî pe dênsele? Este acéstă, séu nu, ună faptă de comerțiu? Cestiunea este controversată.

Unî đicū, că acéstă nu este ună actă de comerțiu. — Acéstă, pentru că după cum amă đistă deja, numai lucru-

rile mobile potü fi obiectulü actelorü de comerçiü. Imobilele suntü de domeniulü exclusivü al dreptulü civilü. Imobilele nu potü trece din mână în mână cu aceeași ușurință, ca mobilele. Prin urmare, déca aceia, cari se ocupă cu felulü de industrie, despre care vorbimü, cumpără materialurü, din cari potü trage beneficii, aceste beneficii nu le tragü din revinderea acelor materialurü, ci din revinderea imobilelorü pe cari aü construitü, și cari nu potü fi guvernate, de câtü de regulile dreptulü civilü. (Paris, 15 Février 1868).

Dupë o altă opiniune, pe care o adoptămü și noi, acela care cumpără materialurü, pentru a le revinde, dupë ce le va fi datü o altă formă, prefăcându-le într'o construcțiune, face o operațiune eminamente comercială, pentru că ea întruneste toate șansele și risicurile comerçiului.

Puținü importă, că aceste materialurü din mobile, ce erau, aü devenitü imobile, încorporându-se cu solulü, căci speculațiune totü există ; ea constă în diferența, dintre prețulü originalü al materialurilorü, plus costulü muncelü, și dintre prețulü cu care se revëndü.

Apoi déca cine-va este comerciantü, atunci când obicînuitü construesce pe loculü altuia cu materialurile séle, trebuie să fie comerciantü și atunci când cumpără unü locü, pentru a'l vinde, dupë ce va fi făcutü construcțiunii pe dënsulü.

In acestü casü, dupë cum țice Curtea de Casațiune din Francia, obiectulü principalü al operațiunei este speculațiunea cu clădirü, iar cumpărarea de locurü, nu este de câtü unü ce accesoriü. (La Cour d'Aix, 5 Août, 1868 ; Trib. Com. de la Seine, 10 Oct. 1867).

S'a mai întreatü asemenea, déca cumpărarea de lucrurü mobile încorporali, de creanțe stabilite prin acte publice ori private, séu de efecte publice, precum sunt rentele asupra Statulü, s'a întreatü țicü, déca cumpărarea acestora constitue,

séu nu, unū actū de comerčiū, în casū când se vorū fi cumpăratū cu scopū de a fi revēndute?

Cestiunea este controversată.

Unī autorī decidū, cu dreptū cuvēntū, că cumpărarea acestor mobile incorporalī, cu scopū de a le revinde, este unū actū comercialū, fiind-că întrunescē tōte caracterele unū asemenea actū. (Molinier, t. I, no. 26; — Voy. Req. 18 Février 1806; 29 Juin 1808).

Alīī susținū, că legea nu a avutū în vedere de câtū numai lucrurile *corporalī*. Art. 306 vorbesce despre cumpăratulū lucrurilor, pentru a le revinde, séu în natură, *séu după ce se vor fi prelucratū, și se vor fi făcutū bune de întrebuințatū*, ceea ce nu se pōte învederatū, aplică la creanțe și la rendite asupra Statulū. (Paris, 7 Avril 1835).

Sē notămū însă, că, de și legea nu vorbesce de cât de *cumpărare*, cu tōte acestea, este generalminte admistū, ca și *schimbulū*, făcutū în scopū mercantilū, constitue unū actū de comerčiū. De unde urmēză, că acela care dă în schimbū produse din moșia sa, pentru altele, cu scopū de a vinde, pe aceste din urmă face unū actū de comerčiū, și va fi prin urmare supusū jurisdicțiunei comerciale.

Sē observăm însă, că *cumpărarea* pentru ca sē fie unū actū de comerčiū, trebuie sē fie făcută **cu intențiune** de a revinde, séu de a *închiria* lucrulū cumpăratū. Acēstă *intențiune* trebuie sē o avem în vedere, pentru a sci, déca actulū este comercialū, séu nu. — Prin urmare, acela care ar cumpăra mărfurī, pentru usulū sēu, nu face unū actū de comerčiū. Unū neguțătorū, care cumpără cele necesare pentru nutrire și întreținerea sa, și a familiei sēle, nu face unū actū de comerčiū.

Se cere ca sē se facă o *speculațiune* în momentulū aquisițiunei, adică, ca cumpărătoarele sē aibă în vedere, în momentulū cumpărării de a 'și crea unū beneficiū vînđēndū, séu închiri-ândū în urmă, lucrulū cumpăratū.

Aşa dér, acela care cumpără produse séu alte obiecte, pentru usulú séu, și în urmă le vinde, fiind-că nu 'y placú, nu face unú actú de comerciú.

Și din contra, *singura intențiune* de speculațiune, pe care ar fi avut'o cine-va, când a cumpăratú unú lucru, este de ajunsú, pentru ca actulú sé se considere ca comercialú, de și lucrulú nu se va fi revëndutú.

Sé observám, că se póte întêmpla în multe casurí, ca cine-va sé cumpere unú lucru mobilú cu intențiune de a'l revinde; îl revinde, și încă cu unú profitú óre-care, și cu tóte acestea, actulú sé nu fie comercialú. Acésta are locú, atuncí când *scopulú principalú* al aceluia care cumpără lucrulú, nu este pur și simplu numai de a'l revinde, ci de a facilita, séu de a realiza, unele acte, cari nu sunt comerciale; așa în cât cumpărarea urmatá de revindere nu este, de cât unú accesoriú al unuí actú necomercialú.

Așa, unú proprietar de vií cumpără buți pentru vinurile séle; își vinde în urmă vinurile cu buți cu totú; în acestú casú, chiar déca s'ar fi vëndutú buțile cu unú preğıú maí mare de cât acela cu care s'aú cumpăratú, actulú totú nu este comercialú, pentru că scopulú principalú al proprietarului de față, nu a fostú de a cumpăra buți, pentru a le revinde, ci de a facilita vinderea productelorú séle, care vëndare nu este unú actú de comerciú, pentru că el vinurile nu le a cumpăratú ca sé le vëndá, ci le a produsú elú.

De asemenea, în casú când unú proprietarú, séu unú arendașú ar cumpăra nisce turme de oi séu de alte animale slabe, pentru ca sé le vëndá, după ce se vor îngrășia, actulú nu va fi comercialú, déca scopulú principalú va fi fostú de a 'șí îngrășa pëmêntulú, pentru a 'l face maí fructiferú; și din contra, actulú va fi comercialú, déca cumpărarea va fi avutú de scopú revinderea acestorú animale, după ce se vor fi îngrășatú, și acesta

mai ales în casă, când, cumpărătorul nu va fi fost nici proprietar nici arendaș.

Asemenea, pictorul care cumpără pânză și colorii; sculptorul, care cumpără marmură, nu fac acte de comerț, pentru că scopul principal al acestor artiști, când cumpără pânză, colorii și marmură, nu este de a le revinde, ci de a își realiza operele lor.

Aceiași deciziune vom da și în cazul, când un autor ar cumpăra lucrurile necesare pentru imprimarea și publicarea cărților sale.

Cu toate acestea, în practică se prezintă dificultăți.

Sunt pictorii și sculptorii mai mult sau puțin distinși; sunt de exemplu, unii, despre cari putem să știm că vând, și încă cu profitul *colorile* cari le cumpără.

Prin urmare, rămâne la aprecierea judecătorului să distingă, dacă opera este o producție intelectuală sau nu; dacă va recunoște că opera este mai mult o producție intelectuală, va decide că actul nu este comercial; și din contra, actul va fi comercial, dacă va fi vorba de persoane, ale cărora muncă se plătesce, după cum știe Cicerone, iar nu talentul, *quorum operae, non artes emuntur*.

Asemenea, cumpărarea de comestibile de către aceia, cari țin pensii de băieți sau fete, pentru nutrirea elevilor, nu constituie un act de comerț, pentru că scopul principal al comestibilelor în cazul de față nu este nutrirea, ci *educațiunea* elevilor. (Cass. fr. 23 Nov. 1827; Paris, 16 Dec. 1836).

Cumpărarea constituie un act de comerț și atunci când ar fi avut de scop *numai închirierea lucrului* cumpărat.

Așa acela, care cumpără cai, trăsuri, sau alte lucruri mobile, pentru a le închiria uzul lor, face un act de comerț.

Ce vom știe însă în casă când un meșteșugar cumpără instrumentele necesare pentru lucrul său, constituie acesta, sau nu, un act de comerț?

Locré ȕice, că nu ! (Espr. du Cod de Com. t. VIII, p. 276), pentru că meşteşugarul nu cumpără nici pentru a vinde, nici pentru a închiria, ci pentru usul se ; prin urmare, este un consumator în casul de fai.

Massé care (n dicionarul du Contentieux commercial, Acte de commerce no. 18), adoptase aceeaşi opiniune, o abandonă în urmă şi ȕice (n t. III, no. 20) că cumprarea de instrumente din partea unu artistu are caracterul unu act comercial.

Massé motivz noua sa opiniune ȕicnd, că în preiul lucrurilor, pe cari le fabric meşteşugarul, figuréză şi preul instrumentelor, interesul capitalulu ntrebuinat pentru fabricaiune.

Acst opiniune nu ni se pare exact ; uvrierul este adeverată, că pune în preul lucrurilor, pe care le face şi costul usrei instrumentelor, ns acest costă nu este de ct un accesoriuă al nchiriere munci sle. (Pardessus, t. I, no. 19).

Prin urmare, or de cte or instrumentele vor fi un accesoriuă al munci, şi industria artisanulu se va considera ca lucru principal, or de cte or va fi mai mult o nchier a munci, a industrie, de ct o nchier de lucrur, cumprarea instrumentelor, nu trebuie considerat ca un act comercial.

Art. 306 nu prevede espres de ct casul cnd obiectele ar fi fost cumprate pentru nchier ; cu tte acestea mai mult autor decid, că este un act de comeriu şi atunci când cineva ar închiria lucrur mobile, cu scop de a le sub-închiria ; pentru-că spiritul de speculaiune există, tot att în casă cnd lucrurile au fost închiriate, pentru a fi sub-închiriate, ca şi când ar fi fost cumprate, pentru a fi închiriate.

Asemenea, cumpărătoarea este un act de comeriu, când lucrul cumprat serv într'un mod *accessoriu* la comeriul cumprtorulu. (Cass. franc. arrt du 1-er Dc. 1851).

— Legea nu declară actul de comerț, într'un mod expres, de cât *cumpărarea* pentru a vinde, sau a *închiria*, și nu vorbește nimic despre *revinderea* obiectului cumpărat.

Cu toate acestea, mai mulți autori sunt de părere, ca *revinderea* prin sine însuși, precum și *locățiunea*, sunt acte de comerț, și că în casu, când chiar un necomerciant ar cumpăra mărfuri pentru a le revinde sau pentru a le închiria, face un act de comerț, *nu numai când cumpără*, ci chiar și când *revinde*, sau *închiriază*, pentru că, când revinde, sau închiriază lucrul cumpărat, nu face de cât pune în executare intențiunea, pe care a avut-o când a cumpărat, și care intențiune a dat cumpărătorului se caracterul comercial. (Pardessus, no. 20; Vincens, t. I. p. 128; Molinier, t. I p. 33 note).

Cu toate acestea alți autori susțin, că *revinderea* produselor (zaharelor) și a mărfurilor nu trebuie pusă în categoria actelor de comerț, al căror exercițiu, într'un mod obișnuit, constituie profesiunea de comerciant; Legea, ȳic dănsul, nu le pune între actele de comerț, și acesta este de ajuns.

Așa de exemplu, Petru, care n'a făcut de cât o *singură cumpărător* de mărfuri, le revinde în detaliu în timp de 3, sau 4 luni și apoi încetăză plățile; după părerea acestor autori nu se va putea declara de *falitu*, pentru că nu este comerciant.

Se înțelege însă, că față cu acela, de la care a cumpărat dănsul, va fi justițiabil de tribunalul de comerț, pentru că cea ce a *revindut* a cumpărat pentru a *revinde*. Însă aceia, cari au cumpărat de la dănsul, adecă muscerii săi, nu vor putea trage în judecată pe Petru, de cât numai înaintea Tribunalului civil, pentru ca Petru, care nu este comerciant, nu a făcut față cu ei nici un act de comerț. (Delamarre, et Lepoitvin, t. V, no. 15 et suiv).

După espicările date pene aci, este învederatu, că vinđa-

rea, care nu a fost precedată de cumpărător, nu este un act de comerț. Prin urmare, acțiunile intentate în contra unui proprietar de moșii sau de vii, pentru vânzarea produselor provenite din moșiile, sau viile sêle, nu sunt de competența Tribunalului de comerț.

Tot ast-fel este și atunci, când lucrul vândut *va fi fost dăruit* aceluia, care l'a vândut.

b. — *Orî-ce întreprindere de fabrică.* (art. 306 no. 2, Reg. Org.)

Ce este întreprinderea de fabrică? Prin întreprindere de fabrică se înțelege *speculațiunea*, al cărei obiect este de a prelucra și de a transforma materiile prime în produse nouă, întrebuițându spre acest scop, lucrătorii, sau mașine; ori și lucrătorii și mașine, într'acela-și timp.

Întreprinderea de fabrică este un act de comerț prin sine însuși, atât în casă când fabricantul *cumpără* materiile prime, pe cari le prelucră și le transformă în altele nouă, pentru a le revinde, cât și în casă când le *primesce de la alții* și în socotela lor pentru fabricare, luându un preț; sau fabrică pentru vânzare propriile sêle *materii prime*, produse din moșiile sêle.

1). Casul când fabricantul *cumpără* materiile prime pentru a le prelucra, și transforma în altele nouă, spre a le vinde. În acest casă întreprinderea, se înțelege de sine, că este un act de comerț, pentru că fabricantul a cumpărat spre a revinde, cu scop de a profita de diferență; pe lângă acesta mă închiriază și usul mașinelor, ce a cumpărat și sub-închiriază munca lucrătorilor.

2). În casul al doilea, când materiile prime i se dau de alții în socotela lor spre prelucrare, sau transformare, pentru o plată, întreprinderea este asemenea act de comerț, pentru că fabricantul *închiriază usul mașinelor*, pe cari le a cumpărat, și *sub-închiriază munca lucrătorilor*,

3). In casulü al treilea, cândü fabricantulü prelucrözä, și transformä propriile séle produse, provenite din moșiile, ori domeniile séle în altele noi, cestiunea este mai delicatä.

Unü autorü susținü, că nu se póte considera ca fabricantü proprietarulü, care ar prelucra, saü ar transforma produsele moșiei séle. (Molinier. t. I, no. 41).

Alți susținü, că proprietarulü devine unü întreprindötörü de fabricü, când înființözä unü stabilimentü pentru a transforma produsele naturalü ale moșiei séle, în altele nouë. Așia proprietarulü unei moșii care produce sfecle pentru zacherü, devine întreprindötörü de fabricü, și prin urmare comerciantü decä înființiazä o fabricä de zacherü. (Pardessus no. 85; contra Dauai, 21 Jouillet, 1830).

Cu tóte acestea credemü că nu trebuie consideratü ca comerciantü proprietarulü, care ar face numai nisce prelucrări neînsemnate productelorü séle, când acele prelucrări nu ar fi de câtü nesce accesoriü relative la exploatarea domenului saü cum este, de exemplu, proprietarulü de viü, care face rachiü din tescovina provenitä din struguriü viilorü séle.

Së notämü însă, că ori-ce actü care se légä ca accesoriü cu o întreprinderé de fabricü, trebuie consideratü ca comercialü. Așia, manufacturierulü séu fabricantulü, care cumpërä instrumente séu mașine, pentru a le întrebuiņa în usina sa, face unü actü de comerčiü.

Chiar și acela, care face o tocmélä cu unü otelierü pentru nutrireä lucrätörilorü unei fabrice, face unü actü de comerčiü. (Caen, 25 Mars 1846 și 25 Février 1858).

c. — Ori-ce întreprindere de comisióne.

Ce este Comisionulü ?

Comisionulü, dupë cum vomü vedea mai târđiü, este unü mandatü în materia comercialä, în basa căruia mandatarulü contractözä în numele séü, și pre socotéla altuia *pentru unü prețü óre-care.*

După unii autori, pentru ca comisionul să se socotască act de comerț, să cere, că să fie vorba de o *întreprindere*, iar nu de *un contract izolat* de comision. (Demangeat sur Bravard, vol. VII, p. 348).

Alții din contra, cred că un act unic de comision, relativ la o operațiune comercială, este un act de comerț, pentru că cel ce face un asemenea act, se face pe sine un instrument accidental de comerț. Dacă legea, după cum vom vedea, declară comercială o singură operațiune de sam-sar, trebuie să considerăm comercială și oricare act izolat de comision, pentru cuvântul, că comisionarul se asociază într'un mod mai direct la actul comitentului, contractându în numele său propriu, servindu-se de creditul său, și de raporturile sale comerciale, pentru a realiza operațiunea, ce i s'a confiat. (Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 44).

d. — Ori-ce întreprindere de transport pe apă, se socotesc pe uscat.

Întreprinderile de transport se socotesc acte comerciale, nu numai pentru că înlesnesc comerțul, ci și pentru că întreprinzătorii de transport cumpără sevă închiriază tot felul de agenți, al căroro usagi îi închiriază publicul.

Astfel sunt întreprinderile de transport cu drumul de fier, cu vaporul pe apă, etc.

Să notăm, însă că de și întreprinzătorii de transport, sunt în general supuși jurisdicțiunii de comerț pentru tot, ce este relativ la întreprinderea lor, al. 2-lea, al art. 52 din legea de organizațiune a judecătorilor comunali și de ocóle, de la 6 Martie 1879, atribue judecătorilor de ocóle, rezolvarea contestațiunilor dintre călători, comisionarii sevă espeditori și dintre cărași, sevă întreprinzătorii de transport, pentru întârzierea, stricăciunea și pierderea objectelor transportate, ori pentru plata prețului transportului.

Acastă dispozițiune a al. 2, al art. 52 din legea judecătore-

loru de ocóle, este o derogatiune de la principiulü pusü în art. 306, no. 2 din Regulamentulü Organicü, dupë care numai Tribunalulü de comerciü ar fi competente în casulü de faciä.

Acëstä derogatiune este fäcutä în scopü de a termina mai curëndü, și färá multä cheltuélä, nisce procese simple.

Acëstä dîspositiune se coprindea și în al. 2, al art. 2 pr. civ. abrogatü.

e. — Ori-ce trämitere de märfurî, ori-ce felü vorü fi, (art. 306, no. 3. Reg. Organicü).

Acestü aliniatü al III din art. 306, Reg. Org., este färá nici unü sensü.

Eatä în adevërü, ce dîce D-lü B. Boerescu, în Tratatulü sëü de Dreptü Comercialü de la 1859, pagina 8 :

«Acestü articolü care formëzá aliniatulü al 3-lea, în art. 306 din Regulamentulü Organicü, este dupë mine färá nici unü înþelesü. Ce se înþelege în adevërü, prin ori-ce trämitere de märfurî? Este öre *cumpërarea spre a revinde*? Acësta nu póte fi, cäcî s'ar confunda cu no. 1, (la noi cu cele de sub lit. a), ce examinarämü. Se înþelege comisiunea sëü trans-portulü? Acësta iaräși nu póte fi, cäcî s'ar confunda cu no. 4 și 5 (la noi cu cele dîse sub *c* și *d* de mai susü). Ce dérä póte fi acëstä trämitere de märfurî? Putemü dîce, cä prin acësta chiar, cä nisce märfurî sëü nisce produse, se vorü trämite unde-va, actulü ce va resulta de aci, va fi comercialü? Nicî de cum! Cäcî aceste märfurî s'aü trämisü, póte, numai în darü, färá nici unü scopü de speculaþiune; sëü, s'aü trämisü de o persónä ce nu este comerciantü, și pentru propriile sële trebuinte. Simpla trämitere de märfurî, nu póte dér constitui unü actü de comerciü.

«Care dér a pututü fi scopulü acestuî aliniatü al art. 306? «Dupë mine acestü aliniatü este färá sensü; câtü despre scopulü sëü de va fi avutü vre-unulü, la împlinitü cu multä stângäcie. În adevërü, art. 306 fu copiatü cum am dîsü, dupë art.

« 632 din c. com. franc. Cele două aliniate din acestu din urmă
 « articolu sunt copiate exactu, aliniatulü însă, 3, 4 și 5 din
 « textulü francesü, sunt suprimate și suplinite cu aliniatulü 3
 « din articolulü nostru. Dér acestü aliniatü prin expresiunile
 « séle : *trămitere de mărfuri*, póte suplini, dispozițiunile co-
 « dului francesü, unde se vorbesce de întreprinderile de fur-
 « nimente, de spectacole publice, de operațiunile de bancă etc.?
 « Nicı de cum ! Aceste acte atâtü de comerciali sunt chiarü es-
 « cluse prin termenulü vag și impropriü al legiitorulü nostru. »

Prin urmare dér, încă o dată acestü no. III de sub art. 306
 Reg. Organicü, nu are nicı unü sensü, și ar fi mai bine decât
 nu ar fi în codü.

Legea francesă, ocupându-se de enumerarea actelorü de
 comerciü mai vorbesce : despre *întreprinderile de furnimente,*
de întreprinderile de agenți, de biurouri de afaceri, de stabili-
mentele pentru vënderi publice (la mezatü), de întreprinderile de
spectacole publice, despre operațiunile de schimbü, despre ope-
rațiunile de bancă, despre operațiunile samsarilorü, și despre
operațiunile băncilorü publice.

Legea noastră nu vorbesce, și nu enumeră toate aceste acte,
 între actele de comerciü.

Ce urmază de aci ? Urmază óre că aceste acte nu sunt co-
 merciali, fiind-că legea noastră nu vorbesce de ele ?

Nicı de cum !

Eü cred, că legiitorulü nostru nu le a mai enumeratü, pen-
 tru că a găsitü de prisosü acésta, de óre ce ele intră în una din
 categoriile actelorü de comerciü, despre cari am vorbitü pêně
 aci, séu se coprindü în altă parte a codulü de comerciü. Și
 pentru a demonstra acésta, nu avemü de câtü să luămü unulü
 câte unulü, din actele enumerate de legea francesă, și pe cari
 legea noastră nu le amintesce.

Vom începe dér ântêitü cu :

a. — *Întreprinderile de furnimente.*

Întreprinderile de furnimente, sunt convențiunile prin cari cine-va se angajează a procura la diverse epoce, pentru unŭ prețŭ 6re-care, produse, s6u alte lucruri, particularilorŭ s6u Statuluŭ, orŭ comunei, s6u districtuluŭ.

S6 not6m6, c66 6ntreprind6toruluŭ de furnimente nu transfer6, tot6-d'auna proprietatea lucrurilorŭ, acelora cu cari contract6z6 ; p6te s6 le 6nchirieze numai usuluŭ lucrurilorŭ.

Așa d6r, ce este 6ntreprinderea de furnimente?

Este o cump6rare cu scop6 de a revinde, s6u a 6nchiria ; prin urmare, intr6 6n categoria actelorŭ despre cari am vorbit6 sub lit. a (veđŭ pag. 3).

Și dovad6, c66 este aș6, este 6mprejurarea, c66 6n cas6 c6nd unŭ proprietarŭ s'ar 6ns6rcina a da la diverse epoce produsele, provenind6 din moșia sa, nu face unŭ act6 de comerci6. (Rivi6re, pag. 851).

b. — 6ntreprinderile de agenții, biurourŭ de afacerŭ.

Agenții de afacerŭ sunt aceia, cari 6și fac6 o profesiune din aceea c6 ger6z6, pentru o plat6 6re-care, afacerile altuia ; se 6ns6rcin6z6 cu urm6rirea și liquidarea de creanțe, cu plas6rŭ de banŭ, cu facere de 6mprumuturŭ, cu g6sirŭ de st6p6nŭ, pentru servitorŭ etc.

6ns6, pentru c66 ac6st6 6ntreprindere s6 fie unŭ act6 de comerci6, se cere ca s6 fie *o agenție, unŭ biurouŭ*, adic6, unŭ stabiliment6 public6 anunțat6 publiculuŭ, prin mijl6cele ordinare de publicitate, pentru ca s6 scie lumea unde s6 se adreseze ; c6cŭ la din contra, actuluŭ nu va fi comercial6. Aș6, acela care s'ar 6ns6rcina cu urmarea unei creanțe, s6u cu plasarea la st6p6nŭ al unuŭ servitorŭ, nu va face unŭ act6 de comerci6.

6ntreprinderea de agenții este unŭ act6 de comerci6, pentru c66 6ntreprind6torii de agenții și biurourŭ de afacerŭ, se servesc6 cu pers6ne, a c6ror6 munc6 d6nșii, aș6a 6lic6nd6, o sub6nchiriez6.

c. — Stabilimentele pentru v6nd6rŭ publice (la mezatŭ).

Aceŭ, cari țin6 stabilimente pentru v6nd6rŭ publice, specu-

leză, închiriind localurile, și munca amplotiaților lor. Ei devin depositarii obiectelor ce li se încredințază.

Putem nota însă, că asemenea lucruri la noi nu există.

Prin urmare, este lesne de înțeles că nici nu avea legiuitorul de ce să se ocupe, de ast-fel de lucru.

d. — Intreprinderile de spectacole publice.

Unii cred, că cuvintele : *spectacole publice*, nu se aplică de cât numai la reprezentațiunile teatrale.

Însă autorii, în general, dau un înțeles mai întins a acestor expresiuni, și înțeleg printr'ênsele și alte petreceri, cum sunt, de exemplu, exercițiile gimnastice, fizice amuzante, concerturile, expozițiunile de animale etc.

Acastă opiniune este de preferită.

Actele antreprenorului de spectacole publice se socotesc comerciale, pentru că el face speculă cu talentele artiștilor, și cu materiile necesare pentru exercițiul industriei séele, pe cari le închiriază, séu le subînchiriază publicului.

Angajamentele actorilor față cu directorul sunt ore ele acte de comerț?

Unii autori sunt de părere, că angajamentele luate de actori față cu directorul unui theatru, sunt comerciale; și că prin urmare, tribunalele de comerț sunt competente a judeca acțiunile intentate de directore în contra persónelor, cari fac parte din trupă.

Actorul, Țic partisanii acestei opiniuni, care primesce un salariu fixu, concurge de o potrivă cu directorul, care 'l plătesce la întreprinderea al cărei obiectu este de a da un spectacol publicului. De-și nu este asociat, întreprinderea nu ar exista fără dênscult, și actorul se angajază de o potrivă cu directorul față cu publicul.

Afară de acesta, celeritatea, atât de necesară în asemenea întreprinderi, cere competența tribunalelor de comerț

în asemenea casuri. (Molinier, t. I, no. 49; — Amiens, 7 Mai, 1839; Bordeaux, 9 Dec. 1841; Paris, 22 Janvier 1848).

Alții din contra, susțin, că actorul contractându un angajamentu nu face unu actü de comeriü, însä cä o datä angajatü nu este de cätü unu factorü, séu unu comisü al unu comerciantü, și cä ca atare este supusü jurisdicțiunei tribunallu de comeriü, pentru traficulu directorelu, la care el s'a atașatü, în virtutea art. 309 al 1 din Reg. Organicü.

Noë ni se pare mai juridică opiniunea contrariä.

În adevëru, actorul, care nu este asociatü, chiar când primesce léfa, exersändü arta sa, nu face unu actü mai comercialü, de cätü autorulü, care 'și vinde cärțile séle, séu de cätü pictorulü, care 'și vinde tabloulü sëu; și chiar nicü atunci, când întreprinderea nu ar exista fără concursulü sëu, nu se póte socoti ca comercialü angajamentulü sëu față cu directotulü.

A socoti pe actori ca *comisi* séu *factori* ai directorulu, care 'i a angajatü, ni se pare ceva imposibilü.

Acéstä opiniune este consacratä și de Curtea de Apelü din Paris printr'o decisiune din 25 Februar 1865.

e. — Operațiunile samsarilorü.

Vomü vedea mai târziu, că samsarulü este unu mijlocitorü între acei care vëndü, și între acei cari cumpërä mărfuri.

De ce se socotescü öre operațiunile samsarilorü acte de comeriü?

Aceste se socotescü acte de comeriü, pentru cä intervinü mai cu sémä cu ocasiunea operațiunilorü de comeriü; și de și samsariü nu potü face negoțü pentru ei, trebuie së socotimü ca faptä de negoțü ori-ce operațiune încheiatä prin mijlocirea lorü, pentru cä ei suntü nisce auxiliari ai comeriulu.

f. — Operațiunile de schimbü.

Prin operațiunile de schimbü se înțelegü actele al cărorü obiectü este schimbulü monetelorü, care se numesce *schimbü manualü*.

Acestú schimbú consistă în schimbulú unei moneté de o natură pe o moneté de o altă natură. Acésta este o cumpărare spre a revinde, și moneta servește dreptú marfă.

Despre *polițá*, care este și ea o specie de schimbú, ne vomú ocupa mai târziu.

g. — Operațiunile de bancă.

Bancherulú caută fondurí pe risiculú și pericolulú sêu, și speculă dândú baní cu dobândă la alșii, sêu făcêndú scompturí.

Sê notămú, că și particularulú care ar face asemenea speculațiuní, face unú actú de comerciú.

Insă acela, care ar lua baní cu procente, și 'y ar da cu ceva procente mai urcate, nu face actú de comerciú, decă nu va face acéstă speculă într'unú modú publicú.

h. — Operațiunile de bănci publice.

Ceea ce am șisú despre băncile private este aplicabilú și la cele publice.

Așia dér după cum am vêđutú pêně aci, *întreprinderea de furnimente* este actú de comerciú, pentru că întreprindêtorulú cumpără lucrurí spre a le vinde saú a le închiria, *întreprinderea de agenții, de biurouri de afaceri, de stabilimente pentru vinderti publice (la mezatú), întreprinderile de spectacole publice*, suntú acte comercialí pentru că sub-închiriază munca ómenilorú, a lucrătorilorú.

Operațiunile de schimbú, operațiunile de bancă, și de bănci publice, sunt acte de comerciú pentru că se facú operațiuní asupra monetelorú și hârtiilorú de valóre, cari nu suntú de câtú nesce mărfurí în câtú privesce aceste operațiuní.

Ear în câtú privesce operațiunile *samsarilorú și ale agenților de schimbú* că suntú comercialí, resultă din spiritulú generalú al legei burselorú de comerciú etc. (veđí art. 30, 41 și 88 ale legei asupra burselor de comerciú).

Prin urmare dér actele acestea pe cari le am vêđutú pêně aci și despre cari legea nóstră nu face nicí o mențiune, cred,

că au fostü trecute cu vederea, nu pentru că nu ar fi comerciali, ci pentru că se copriindü în categoria celorü enumerate sub no. 1 și 2 al art. 306 din Reg. Organicü, și despre cari am vorbitü noi sub lit. a, b, c, și d.

Cu acésta am terminatü totü ce avémü de çisü despre ântêia kategoriä de acte, adicä despre actele comerciali din natura lorü. Acumü trecemü la a doua kategoriä.

II. — Acte comerciali din cauza calitãtii persónelorü cari le facü.

1. — *Tôte așiedãmintele, adicä töte tocmelile dintre banchiery, neguțãtorü și neguțãtorãși* (no. 4, art. 306 Reg. Organicü).

Pentru ca unü actü së fiä comercialü, din cauza calitãței persónelorü cari facü acelü actü, se cerü urmãtórele condițiunü:

1). Ca actulü së fie fãcutü de neguțãtorü, adecä, ca ambele părți contractate së fiä comercianți, ér nu numai una.

2). Ca actulü së se pótã referi la comerciulü neguțãtorilorü, adecä, actulü în sine së nu fiä din acele cari din natura lorü se vëdü, că nu se pôte referi la comerciulü neguțãtorilorü. Neguțãtorii potü face între sine acte de comerçiü; dér potü face și acte civile; pentru ca actulü së fiä presupusü comercialü, se cere cum çicü, ca elü în sine së nu fiä din acele, cari nu potü fi 'nici o datã comercialü, precum ar fi de exemplu partagiulü unei sucesiunii, saü cumpërarea unei moșii; aceste acte, prin sine însuși la prim'a vedere, se vëdü că nu suntü de comerçiü. Al. 3-lea de sub art. 307 din Regulamentulü Organicü o spune acésta într'unü modü precisü.

Și érãși së observãm bine, că o sumã de acte curatü civile, când sunt fãcute de necomercianți, devinü comerciale, în casü când, ambele părți contractante suntü comercianți; acésta pentru cuvëntü *cã ele se potü face cu ocasiunea comerciulü*; se

potu reporta la comeriũ si neguãatorii suntũ presupuși a fi fãcutũ asemenea acte, pentru comeriulũ lor.

Așia este d. e. mandatulũ; elũ este unũ actũ purũ civilũ, decã este fãcutũ între necomercianți; cu tôte acestea între comercianți devine unũ actũ de comeriũ, decã este plãtitũ; este unũ comisionũ; așia este împrumutulũ cu dobãndã; actũ eminentemente civilũ; este actũ de comeriũ, în casũ când unũ neguãatorũ se împrumutã de la unũ banchierũ. Așia este depositulũ, și altele și altele. În scurtũ, ori-ce actũ, care din natura lui este civilũ devine comercialũ, decã ambele pãrți contractante suntũ neguãatori, și este relativũ la comeriulũ lorũ.

Sã notãmũ însã cã actele civile dintre comercianți suntũ presupuse a fi de comeriũ numai pênã la proba contrariã, cu alte cuvinte, de și actulũ este presupusũ a fi de comeriũ, se pôte proba, cã este civilũ, adecã, cã nu se reportã la afaceri de negoșũ.

Legea socotesce comerciali actele civile, cari resultã din așiedãminte (tocmeli) între neguãatori.

Ce vomũ ñice despre acele, cari resultã din quasi contracte, și delictes, sau quasi-delictes?

Soluțiunea acestei cestiuni depinde de la însemnarea ce vom da noi vorbei *așiedãmintũ*, care se gãsesce în textulũ art. 306 Reg. Organicũ.

Decã vorba *așiedãmintũ*, va fi egalã cu vorba *obligatiune*, dupã cum se pare, cã susține D. B. Boerescu (în tratatulũ sãu de dreptũ comercialũ p. 11) atunci vomũ ñice, cã suntũ comerciali și actele cari resultã din quasi-contracte, delictes, și quasi-delictes *decã aceste suntũ între comercianți și suntũ relative la comeriulũ lorũ*. — Așia vom ñice, cã este comercialũ, dintre quasi-contracte, gestiunea de afaceri comerciali, (Aluzet no. 2960); cererea în dẽreptũ a unui lucru, ce s'a plãtitũ din eróre, printr'unũ comptũ curentũ fãrã sã se fi datoratũ.

Orillard no. 197, Alauzet 2960). Dintre delictе, usurpațiunea numelui, saū a firmei (Alauzet, no. 2958). Violarea proprietăței unui brevetū de invențiune, saū marca fabricel.

Dintre quasi-delictе va fi comercialū lovirea, saū ciocnirea a douē corăbii.

Și din contra, decă prin vorba *așieđământū* vomū înțelege numaī *tocmé'a*, saū obligațiune contractuală, atunci vom đice, că actele ce rezultă din delictе, quasi-delictе și quasi-contracte nu suntū comercialū.

Eu din parte-mi credū, că vorba *așieđământū* nu însemnăză *obligațiune*, ci **tocmélă, convențiune, învoială**; adecă obligațiune contractuală; tóte *tocmele'le* saū învoelile suntū obligațiunii, dér nu tóte *obligațiunile* suntū tocmelī saū învoelī; o obligațiune póte nasce și fără concursulū voinței uneia din părți; pe cândū *tocméla* presupune concursulū voinței ambelorū părți contractante.

2. -- *Biletele la ordine subsemnate de neđuțătorī și făcute pentru lucrări neđuțătorescī* (art. 308 Reg. Organicū).

Pentru ca unū biletū la ordine să fiă unū actū comercialū și prin urmare de competența Tribunalului de Comerciū legea cere următórele condițiuni:

1). Ca să fie subscrisū de unū comerciantū.

2). Să fiă făcutū pentru o faptă comercială; Așa unū biletū la ordine subsemnatū de unū neđuțătorū, nu va fi actū comercialū, decă va fi făcutū pentru acte civile, cum este pentru cumpărare de imobile, saū pentru zestre săgăduită și neplătītă; orī pentru cumpărare de produse, pentru întreținerea familiei.

Să notăm, că unū biletū la ordine de și este subsemnatū de unū necomerciantū este actū de comerciū în douē casuri:

1). Când este giratū de unū neđuțătorū.

2). Când se va fi făcutū pentru fapte de negoști.

III. — Acte ce suntu necesariarmente comerciale.

De acéstă categoriă nu avem de câtă ună singurū actū, a-cesta este **polița**.

Acestū actū este comercialū pentru că așa il declară legea, orī de cine ar fi făcutū.

Polița este tot-d'auna actū de comerciū, și când este făcută de necomercianți.

Cū acésta am terminatū o esposițiune pe scurtū a faptelorū de comerciū.

Vomū mai vorbi despre dînsele, când ne vom ocupa despre competența în procedura Coduluī de Comerciū; unde se ocupă legiuitorulū în modū accidentalū despre ele, pe când ar fi fostū multū mai bine să le traseze separatū, deschidēndū unū capitolū numai pentru dēnsele, fiindū-că suntu uă materiă din cele mai importante în întregū Codulū de Comerciū.

Sē notām că enumerarea actelorū de comerciū făcută de codū, nu este limitativă, ci numai **enunciativă**.

Pēnē aci ne am ocupatū despre actele de comerciū, și avem principiī generale asupra lor.

Acum n: putem întorče, la materia nóstră de unde amū lăsat'o.

Am đisū mai susū la pagina 2-a că pentru ca cineva să fiă comerciantū, trebuie:

- 1). Sē facă acte de comerciū; și
- 2). Ca din exercițiulū acestorū acte sē 'și facă o profesiune obicīnuită.

Am vėđutū, cari acte suntu comercialī, acum sē mergemū mai departe cu esplicările nóstre.

Pentru ca cine-va să fiă neguțătorū, sē cere óre, ca negoțulū sē fiă *principala sa meserie* ?

Nu ! legea nu cere acésta,

Prin urmare, unū individū, care ar avea o profesiune chiar incompatibilă cu cea de comerciantū, va fi reputatū comerciantū, decă va face negoțū într'unū modū *obiciñuitū*. Legea ȕice: meseria *obiciñuită,  ră nu principală*.

S  notăm , că vorba *principală* care a fost  in proiectul  Codului de Comerci  frances , s'a  ters , dup  observa iunea tribunatului,  i s'a  nlocuit  cu vorba *obiciñuit *, pentru ca să coprind   i pe acei cari ar face obiciñuit  acte de comerci , pe c nd  profesiunea lor  principală ar fi alta, p te chiar incompatibilă cu cea de comerciant .

Pentru ca cine-va să fie comerciant  se cere  re ca să facă comerci  in tr'un  mod  notori ?

Nu! Acel  care face comerci  in tr'un  mod  ascuns , nu trebuie tratat  mai pu in  severă de c t  acela, care face comerci  in tr'un  mod  ostensibil  (pre fa i ). Lipsa de notorietate nu p te r pi actului caracterele inerente naturei s le. De aceia s'a  i  ters  cuv ntul *notori * din proiectul  codului frances  de comerci , la art. 1, după care este f cut  al nostru.

Să notăm , că un  act  de comerci  or  de c te or  ar fi fost  repetată nu face ca acel , ce 'l repetă, să fie comerciant , dec  exerci iul  acestui act  in tr'un  mod  obiciñuit  nu p te constitui o profesiune dec  nu p te da mijl ce de hrană.

A a un  individ , care ar sub-scrie mere  poli e, în favorul  acelora, cari 'y a  procurată lucrurile necesare pentru hrana  i întreținerea sa, adică ar face acte de comerci , pentru că legea consideră ca act  comercial  simpla sub-scriere a unei poli e, acest  individ   ic , nu va deveni pentru ac sta comerciant , pentru că sub-scrierea de poli e în casul  de fa i , nu p te constitui pentru d nsul  o profesiune.

 i din contra, un  bancher , care nu ar face alte acte, de c t  ar trage, ar accepta,  i ar gira poli e, se va considera ca comerciant , pentru că punerea sub-semn turei s le pe aceste

acte de comerțiu, este o speculațiune, unü mijlocü de câștigü este exercițiulü unei profesiuni (Bravard, *Traité de droit Commercial*, t. I, p. 54 et suiv.)

Câte acte de comerțiu trebuie să facă cine-va pentru ca să fie reputatü comerciantü ?

Acéstă cestiune este lăsată la aprecierea tribunaluluı!

Ce vomü ȃice, în casü când intențiunea de a fi comerciantü s'ar manifesta într'altü modü, iar nu în modulü cum amü vędütü pęne aci ?

Unü autorı susținü, că condițiunile constitutive ale calităței de comerciantü, pe cari le am vędütü mai susü, nu se cerü, de câtü ca nisce semne, ca nisce indiciı ale intențiunei de a fi comerciantü, și că deca afară de aceste condițiuni, intențiunea de a fi comerciantü s'ar manifesta în altü modü, acęsta ar fi suficientü, pentru ca să reputămü pe cine-va comerciantü.

Când o persónă, ȃicü aceștı autorı, înființeză unü stabilimentü, séu unü magazinü, anuniă prin afișe, séu alte moduri de publicitate, că voesce să facă cutare specie de comerțiu ; când dobęndesce o autorisațiune pentru a face comerțiu, deca acęsta s'ar cere, trebuie să 'l considerămü *ca comerciantü*, chiar de nu ar fi făcutü acte de comerțiu într'unü modü *obicınuitü*.

Titlurile, cari resultă dintr'o funcțiune, se dobęndesce printr'unü singurü actü al acesteı funcțiuni. Deschiderea unü stabilimentü din partea cuı-va, este o declarațiune espresă fačiă cu publiculü, că este comerciantü, și prin urmare nu mai este trebuință să recurgemü la presumpțiuni. (Bravard, *Traité de Droit commercial*, t. I, p. 54 et suiv.)

Alțiı ȃicü, din contra : Că nicı unü actü nu este comercialü, daca nu este declaratü ast-felü de lege. Nimenı nu póte deveni comerciantü, de câtü făcândü *obicınuitü* acte de comerțiu. A face anuniuri, a plăti patenta, a deschide un magazinü, a pune marfă întrınsulü, etc. aceste tóte sunt fără îndoeală acte usitate

în comerț, și de natură a face pe ómenī sē credă, că este unū comerț. Inșă lipsesce unū lucru : aceste acte nu sunt menționate de art. 306 și 308 din Regulamentul Organic; prin urmare, ele nu sunt acte de comerț; și nu potū da calitatea de comerciantū aceleia, care ar face asemenea acte.

Comerciantū, este adevăratū, póte fi cine voesce; Inșe nu póte nimenī deveni comerciantū, de câtū numai printr'o serie de acte de comerț repetate într'unū tempū suficientū pentru ca judecătorulū sē aibă convingerea, că acelū care le a făcutū, și-a făcutū din exercițiulū lorū o profesiune *obiceiuită*.

Acestă din urmă părere ni se pare de preferitū.

Ce înțelegemū, prin vorba *comerciantū*?

Sub numirea de *comercianți*, se copriudū : neguțiătorī, neguțiătorășī, fabricanți, sau manufacturierī și banquierī, prin urmare, artizanī, (meșterī), nu sunt comercianți.

Artizanī cunt nesce lucrătorī, cari își inchiriază industria (meșteșugulū) lorū, și lucréză dupe comandă materiile prime, cari li se dau de alți.

Și ceva mai multū, este generalū admistū, că nu potū fi considerați ca *neguțiătorī*, nicī atunci chiarū, cândū ar procura ei materiile necesare pentru confecționarea lucrurilor comandate.

Așia croitorulū, care arū procura pentru clienți sēy ață, nasturī, sau căptușială; cismarulū, care ar cumpēra pele pentru a face încălțăminte, nu sunt neguțiătorī, pentru că industria lorū constă mai multū în inchirierea muncēi, de câtū în a face speculă, cumpērândū materiī prime pentru a le revinde.

Dar cu tóte aceste, sē notămū bine, că în casū cândū unū individū ar confecționa, mai de înainte, și fără comandă, lucrurī din materiile prime, pe cari le a cumpērattū, și le ar vinde *nu este artizanū, ci comerciantū* (Req., 5 Nov. 1812; 15 Déc. 1838; Orléans, 25 Janv. 1850; Colmar 28 Mai 1850; Douai 30 Juillet 1850).

Cum se potü proba actele, cari constitue calitatea de comerciantü?

Aceste se potü stabili prin totü felulü de probe; prin înscriurü, prin martorü și chiar și prin presumpțiunü; pentru că terțiile persóne, în casulü de față nu și au pututü procura o probă scrisă.

Să notămü însë, că plata unei patente, 'nu este suficientü pentru a atribui cuț-va calitatea de comerciantü. Patentă plătescü și aceia cari atü o profesiune incompatibilă cu acea de comerciantü, precumü sunt funcționariü, advocațiü; și vice-versa, sunt comercianți, cari nu plătescü patentă, cumü sunt tolbașiü, și acei cari vîndü cu coșurile pe strade.

. Care este interesulü pentru ca să scimü, dacă cineva este comerciantü, sau nu ?

Acestü interesü este förte mare, 1). Pentru că legiuitorulü impune comerciantulü nescé obligațiunü, pe cari nu le impune altorü persóne, nici atunci chiarü cândü ar face óre-cari acte de comerciü; și 2). Pentru că le acordă și unele prerogative.

I. — Obligațiunile comercianțilorü.

- 1). Ținerea de registre (art. 7 C. com.).
- 2). Publicarea regimulü matrimonialü.
- 3). Presumpțiunea că obligațiunile dintre comercianți sunt comerciale (art. 306, no. 4, Reg. Org.)
- 4) Supunerea la regimulü rigurosü alü faliților (art. 185 C. com.).

II. — Prerogativele comercianțilorü.

- 1). Competința Tribunalulü de comerciü, unde procesele se judecă maü iute, și de multe orü cu alte probe.
- 2). Dreptulü de a fi judecätörü la Tribunalulü comercialü.
- 3). Dreptulü de a alege pe judecätörü comercianți alü Tribunalulü de comerciü.
- 4). Sunt dispensați de *bunü și aprobatü* în înscriurile lorü.

C. — Despre persoanele capabile de a face comerțiu și despre prohibițiunî.

În principiu, orî ce persoană, *care este capabilă de a contracta* după dreptul civilu, este capabilă și de a face comerțiu, pentru că comerțiul nu este altu ceva, de câtu unu șir de contracte : de cumpărări și vinderi, mai cu sémă.

Străinî, ca și indigenî, pot face comerțiu. Acéstă libertate pentru străinî de a face comerțiu în România este proclamată încă de Reg. Organicu (art. 154), cu condițiune numai de a se supune la măsurile administrative și polițienesci.

Să notăm însă, că dupe Regulamentul Organicu (art. 91), erau scutiți de patentă, conformu stipulațiunilor de atunci între Pórta Otomană și celelalte puteri străine, acei care făcêu negoșu cu ridicata, ér cei ce făcêu negoșu în detaliu plătéu, ca și indigenî.

Uă lege însă din 1850, Oct. 11, modifică art. 90, 91 și 92 din Regulamentul Organicu, și supuse la patentă pe toți străinî, fără nici o deosebire.

Eată în adevêru ce dice art. 1 al acelei legi :

« Orî-cine va face vre unu negoșu în acestu principatü va fi supusü a lua patentă fără osebire de condițiune. » — Prin urmare neguștorî cu ridicata, ca și cei în detaliu, erau supuși la patentă.

Acéstă măsură se confirmă din nou prin o lege de la 1863 Martiü 27 care este și ađi în vigóre (veđi art. 1 și urm.)

Am đisü, că pentru ca cine-va să pótă face comerțiu, să cere ca să fie capabilu de a contracta.

Capacitatea însă de a contracta este regula și incapacitatea, excepțiunea.

Unele din incapacitățile de a face comerțiu sunt prescise de lege *din punctü de vedere al interesului generalü* ; iar altele, *din punctü de vedere al interesului particularü*.

Din punctă de vedere al interesului generală, legea o-presce pe unele persoane de a face comerț, cu tóte că au capacitatea de a contracta.

Acéstă prohibițiune este creată în interesulă comerțului chiară, pentru că sunt persoane, cari prin pozițiunea și rolul loră în societate, ar fi periculóse pentru ceł-l'alți comercianți, și póte păgubitóre chiară și pentru publică.

Comerțul este interdișă :

1). Judecătoriloră în genere, supleanțiloră, procuroriloră și substituțiloră, afară de judecătorii comercianți aleși, în circumscripțiunea Tribunalului, séu Curții, din care facă parte (art. 119, legea organizațiunei judecătorești).

Acéstă prohibițiune este pentru cuvântulă, că magistrații trebuie să întrebuințeze timpulă loră pentru împlinirea datoriloră, ce le incumbă. Décă ună judecătoră, séu procuroră 'și va fi permisă a face comerț, va fi supusă la pedepse disciplinare, cari potă merge pênă la destituire.

2). Agențiloră de schimbă și samsariloră; art. 82, din codulă de Comerț, precum și art. 87 din legea Burseloră, mijlocitoriloră de schimbă, și a mijlocitoriloră de mărfură, este categorică în privința acéstă; după aceste articole agenții de schimbă și samsari, nu numai că nu potă face comerț în generală, dér nu potă face nici acte isolate de comerț. Legea îi pedepsește cu ridicarea dreptului meseri loră, în casă de a face afaceri pentru dênșii séu pentru ómenii loră de serviciu (art. 34, 35 și 36, al. 2 din legea Burseloră de comerț de la 1881).

3). Comandanțiloră de divisiuni militare, de județe séu orașe; prefecțiloră séu sub-prefecțiloră în întinderea ocolului, unde au dreptulă a 'și exercita autoritatea loră.

Articolulă 143 din Codulă Penală pedepsește pe persoanele sus-menționate décă voră face comerț, de grătă, vinură, séu de alte produse, fie directă, fie indirectă : prin acte simu-

late s^u prin ^{interpozi}țiune de pers^one, le pedepsește cu amenda de la 500—10,000 lei.

Asemenea art. 142 C. penal^u definește la or^{ic}e funcționar^u, oficer^u public^u s^u agent^u al guvernului de a lua vre-un^u interes^u o^re-care în acte, în adjudicațiunii, în întreprinderile, s^u regi^u, cu a căror^u administrare s^u priveghiere totală s^u parțială, este însărcinat^u. Și deca vor^u călca legea, vor^u fi pedepsiți cu închis^ore de la șese luni p^{en}ă la două ani, și cu amendă, ce nu va trece peste a $\frac{1}{4}$ nici va fi mai mică de $\frac{1}{12}$ a restituțiunilor și desdaunărilor, ce vor^u trebui să plătescă.

Aceste dispozițiunii au de scop^u de a preveni abuzul de putere, și de a înlătura un^u monopol^u periculos^u din partea pers^onelor^u, ce am^u văd^ut^u.

Ce vom ^șice însă despre preoți?

Legea civilă precum^u și cea comercială nu ^î opresce de a face comerț^u. Legile însă și regulamentele canonice ^î opresce. *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus*. Acest^u text^u, ce se găsește la catolici se află și în legile n^ostre; prin urmare ecliasticul^u, care va face comerț^u va fi responsabil^u pentru infracțiunea legii s^ele înaintea autorității bisericești și supus^u la pedepse disciplinare.

Aci este locul să observăm^u, că nu trebuie să confundăm *prohibițiunea* de a face comerț^u cu *incapacitatea*. Prohibițiunea este edictată în contra pers^onelor^u, cari au capacitatea de a comercia; prin urmare actele făcute cu violarea acestei prohibițiunii sunt valabile (Bravard, *Manuel* p. 24).

Așa, în cas^u când un^u judecător^u, un^u procuror^u, un^u substitut^u, un^u agent^u de schimb^u, s^u un^u samsar^u, și cu mai mult^u cuv^{en}t^u un^u preot^u, va fi făcut^u vre-un^u act^u de comerț^u, actul^u va fi valabil^u față cu pers^onele cu cari a contractat^u; prin urmare ei vor^u fi supuși jurisdicțiunii Tribunalului de comerț^u, etc., etc.; și deca va fi făcut^u acte de comerț^u

în modu obicnuitu, voru fi declarați ca neguțătorî, și voru putea fi declarați de falii, și tratați întocmai ca neguțătorî.

În ceea ce privește însă pe persoanele prevădute de art. 143 C. penalu, pe comandanții militari, pe prefecti și sub-prefecti, cestiunea este controversată, în câtu se atinge de actele comerciale făcute de dênșii.

Sunt autorî, cari susținû, că comandanții, prefectii și sub-prefectii, cari ar fi cumpăratu produse, nu potu cere anularea contractulu sub pretestu, că loru le este opritu de a comercia, și că convențiunea are totă tăria sa în contra loru, și în favórea persónelorû cu cari au contractatû.

Legea, dicitu acești autorî, îi opresce de a cumpăra pentru a se neguțătorî, dér nu opresce pe nimenea de a le vînde. Vîndătorulu, prin urmare, nu are a se ocupa de ceea ce va face cumpărătorulu, cu marfa ce i s'a datu. (Toullier, t. VI, no. 128; Molinier, t. I, no. 28).

Dupé noi vîndarea este nulă față cu orî-ce persónă, în casu când vîndătorulu a sciutû ceea ce are să facă cumpărătorulu cu marfa, adică a sciutû că cumpăra pentru a se neguțătorî. Actulu comandantulu, al prefectulu, și al sub-prefectulu este unû delictu; prin urmare, decă acela care le a vîndutû produse scia, ce are să se facă cu ele, nu trebuia să concure la comiterea acestu delictu; în acestu casu vîndătorulu este unû complice și nu are nici o acțiune.

Însă decă vîndătorulu nu scia că comandantulu, prefectulu séu sub-prefectulu cumpăra pentru a face comerciû, contractulu séu va avea totă tăria sa față cu ei. Numai vîndătorulu va putea cere în acestu casu nulitatea luî. (Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 61; Molinier, loc. supra cit.)

Pêně aci am vădutu persoanele incapabile de a face comerciû din cauza interesulu generalu; acum să trecemû la persó-

nele incapabile de a face comerçiũ din cauza interesului lorã particularũ.

Aceste persoane sunt minorii și femeile mãritate.

C. — Despre minorulã comerciantũ.

Cu acẽstã ocaziune vomã trata :

1). Despre condițiunile și formalitãțile, pe cari trebuie sã le indeplinẽscã minorele pentru a putea face comerçiũ.

2). Despre capacitatea sa.

3). Despre revocarea emancipațiunei.

4). Despre minorulã, care voesce sã facã numai unulũ, sãu cãte-va acte de comerçiũ. — (Art. 2, 3 și 4 C. com.)

1. — *Despre condițiunile și formalitãțile, pe cari trebuie sã le indeplinẽscã minorele pentru a deveni comerciantũ.*

Minorele (dupã codulũ civilũ art. 950), este pusã între persoanele, cari nu se potũ obliga în modũ valabilũ; prin urmare, este incapabilũ de a face comerçiũ, sãu de a se angaja comercialmente.

Acẽstã incapacitate însă este edictatã de lege numai în interesulũ minorului. Când dẽr interesulũ lui ar cere, ca elũ sã facã comerçiũ, atunci legiuitorulũ vine în ajutorulũ sãu și îi permite acẽsta.

În adevãrũ, unũ minore, pãte, cã a datũ probe de aptitudine în comerçiũ, pãte cã moscenesce pe tatãlũ sãu, care a fost comerciantũ, sãu s'a cãsãtoritũ, și a luatũ de zestre unũ stabilimentũ de comerçiũ; în tãte aceste casurã interesulũ minorului reclamã, ca elũ sã facã negoțũ; și prin urmare îi este necesarã o autorizațiune; însă trebuiescũ luate nisce precauțiuni, ca elũ sã nu devinã victima determinațiunei sãle; pentru acẽstũ cuvãntũ legiuitorulũ cere urmãtãrile 4 condițiuni pentru ca minorele sã pãtã face comerçiũ :

1). Emancipațiunea.

- 2). Etatea de 21 anî;
- 3). Autorisaţiunea de la ôre-carî persóne;
- 4). Publicitatea autorisaţiunei.

Sê analisămŭ pe fie-care din aceste condiţiunî :

1. — *Emancipaţiunea.* — Acéstă condiţiune este necesară, pentru că prin emancipaţiune minorele dobêndesce dreptulŭ de a 'şî administra bunurile sêle, şî de a 'şî alege unŭ domiciliŭ. Şi décă minorele devine majorŭ, în câtŭ se atinge de actele sêle de comerçiŭ, nu póte rêmânea minorŭ în ceea ce privesce administrarea bunurilorŭ sêle, adecă cele-l'alte acte ale sêle, cari sunt civile.

2. — *Sê aibă 21 anî împliniţi.* — Acéstă condiţiune face ca art. 2, 3 şî 4 din codulŭ de comerçiŭ sê devină inaplicable, pentru că nu putemŭ avea minori comercianţi, de ôre-ce legea cere 21 anî împliniţi, pentru ca sê póta face comerçiŭ; apoî când are cine-va 21 anî este majore dupê art. 434 din Cod. civilŭ.

Sê vedemŭ dér, de unde, şî cum provine acéstă dispoziţiune :

Codulŭ de Comerçiŭ s'a confecţionatŭ în timpulŭ Codulŭ Caragea.

Dupê acéstă lege se cerea 25 anî pentru ca cine-va sê fie majorŭ. (Partea I, Cap. III, art. 1); şî emanciparea se putea face la 18 anî, de către tată sêu mumă. (Lege din 1833, Febr. 23; pentru ertarea de vêrstă, art. 3).

Dupê Codulŭ Napoleon, majoritatea este la 21 anî; şî emanciparea se póte face la 15 anî.

Insă emanciparea pentru ca sê făcă cine-va comerçiŭ este fixată la vêrsta de 18 anî de legiutorulŭ francesŭ, pentru ca minorele sê aibă ôre-care maturitate de spiritŭ.

Legiutorulŭ nostru la 1840, când a confecţionatŭ Codulŭ de Comerçiŭ a mersŭ şî elŭ prin analogie şî a disŭ : fiindŭ-că emanciparea se póte face dupê Codulŭ Caragea la 18 anî, şî fiindŭ-că majoritatea este la 25 anî, sê punemŭ 21 anî, pentru ca sê

pótă fi cine-va emancipatū pentru a face comerciū. Eī bine acestū lucru a avutū logica sa pe atuncī; pentru că ce era 15 anī pentru Francesī era 18 anī, pentru Romānī; ce era 21 pentru Francesī, era 25 pentru Romānī; prin urmare, era logicū că ceea ce era 18 anī pentru Francesī, sē fie 21 pentru Romānī.

Venindū însă în urmă Codulū Civilū al nostru luatū după Codulū Napoleon, s'a fixatū, cu dreptū cuvētū, vârsta de 21 anī pentru ca cine-va sē fie majorū (art. 434); și cu tipulū acesta art. 2, 3 și 4 din Codulū de Comerciū aū rămasū fără obiectū.

Și decă mai comentāmū aceste articole, acēsta o facemū pentru a servi atuncī când se va modifica Codulū de Comerciū.

3. — *Autorisațiunea de la ore-carī persōne.*

Legea cere ca minorele sē cēră sfatulū persōnelorū mai cu experiență sub a cărorū protecțiune este, pentru că autorisarea de a face comerciū are nisce consecințe fōrte grave.

Trebuie dēr sē aibă autorisațiunea în scrisū din partea tatălū, și în lipsa acestuia, orī în neputință de a o da, din partea mumei, și în lipsa și a acesteia, din partea tutorelū; și acēstă autorisațiune orī de cine ar fi dată, fie dată de tată, fie de mămă, fie de tutore, în totū casulū trebuie adevērită de *Tribunalulū civilū localū*, (art. 2 no. 1).

O autorisațiune numai sub semnătură privată nu este suficientă, pentru că sinceritatea semnăturēi persōnelorū, cari daū acēstă autorisațiune, nu se garantēză cu nimicū, nici fațiă cu publiculū și nici fațiă cu aceia cari trebuie sē o trecă în condica Tribunalulū de Comerciū și sē o afișeze.

4. — *Publicitatea autorisațiunei.* — Autorisațiunea minorelū de a face comerciū trebuie sē se trecă în condica Tribunalulū de Comerciū al loculū, unde minorele voesce sē 'și stabilēscă domiciliulū sēū; sēū decă nu este Tribunalū de Comerciū, în condica judecătōrii localī, și se va lipi și pe pāreții Tribunalulū spre sciința publiculū; și de și legea nu cere,

este bine a se publica și prin *Monitorul Oficial*, și alte jurnale.

Acastă condițiune este impusă în interesul minorului și al creditului său; ea îl dispensează de a reproduce actul său la fiă-care operațiune comercială.

Capacitatea minorului pentru a face comerțiu nu începe de câtă după împlinirea acestor formalități.

Care este acumă consecința neobservării condițiunilor și formalităților prescise de lege?

Consecința este acésta : că actele voră fi, conformă reguloră de dreptă comună, isbite de o nulitate relativă, care se va potea invoca numai de minore, și sub nici ună pretestă angajamintele séle nu voră potea da locă la urmărire comerciale în contra lui; Nu va potea fi declarată falită, nu va potea fi bancrutară, nici simplu nici fraudulosă; Tribunalul de Comerțiu nu va fi competente a judeca acțiunile intentate în contra lui; acésta incompetință trebuie declarată din oficiu. Imprumulă făcută pentru trebile séle comerciale se va considera ca împrumulă civilă. (art. 1 C. com.)

2. — *Despre capacitatea minorului comerciantă?* (art. 4 C. com.)

În casă când tóte condițiunile și formalitățile, ce amă vëndută măi susă voră fi îndeplinite; *minorele se socotesce ca majore* în ceea ce concerne actele comerțiului, pe care este autorisată a-lă face (art. 433 și 1160 C. civ.); (articole gratuite după cum amă vëndut la pag. 33-34); tóte vëndările și cumpărările ce face cu ocasiunea comerțiului său sunt valabile, oră ce prejudiciu i s'ar întempla; Ear în cât privesce actele civile, nu dobândesce o capacitate completă.

Prin urmăre, minorele nu dobândesce acésta capacitate completă de câtă numai *pentru actele de natură comercială*, și numai *pentru comerțiul său*. — Așia, de esemalu contrac-

tul de cumpărarea unei case, chiar de ar fi destinată această casă a servi la comerțul său, se va governa de regulile dreptului civil, pentru că actul nu este comercial. — Asemenea nu va putea da cauțiune pentru o datoriă civilă, sau comercială, care ar fi străină de comerțul său: în contra unei asemenea obligațiuni ar putea cere restituirea *in integrum*.

Ear în câtă privește mobilele, de oră ce natură ar fi ele, corporali sau incorporali, le pôte înstreina.

Imobilele însă nu le pôte nici înstreina nici ipoteca minorele comerciantă, nici pentru trebuințele comerțului său de câtă în casă de necesitate absolută, și cu autorisațiunea Tribunalului, care va cerceta, mai întâi să vadă decă această înstreinare este cu adevărată în folosul minorelui; și pe lângă acesta se va mai conforma încă și cu dispozițiunile art. 401 C. civ., și 681 C. pr. civ. (art. 4, C. com.)

Fiind-că minorele comerciantă este reputată ca *majoră* în cea ce privește comerțul său, urmază:

1). Că elă pôte intenta oră-ce acțiune relativă la afacerile sële comerciale, precum și a se apăra, în contra unei asemenea acțiuni.

2). Se va declara falită decă va înceta plățile.

3). Creditorii săi pentru afaceri comerciale voindă a 'l espropria de imobilele sële, nu sunt ținuți a se conforma dispozițiunilor art. 1826 C. civ., care cere ca în casă de a se urmări o avere a minorilor, să se vîndă mai întâi mobilele, și numai în casă, când mobilele nu voră fi suficiente pentru acoperirea creanței creditorului, să se urmărească și imobilele.

Să notăm, că minorele comerciantă pôte face parte dintr'o societate a cărei membri nu potă fi de câtă comercianți.

Pôte ôre minorele comerciantă, numai în această calitate, fără o altă autorisațiune, să se asocieze cu una terțit pentru

exploatarea comerului său, pentru ca să ȳ dea o mai mare întindere?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Minorele autorisată a face comerț este autorisată printr'acesta chiar a contracta o societate comercială. (Molinier, t. I, 155; Caen, 11 Août, 1828).

2. — *Opiniune.* — Capacitatea minorelui fiindu excepțională, trebuie mai multu restrânsă de câtu întinsă; acei cari l'au autorisată a face comerț, au înțelesu a'l autorisa să facă ccomerțu, cum facu în generalu comercianții, adecă, prin sine însuși, și sub responsabilitatea sa propriă pentru actele séle; ér nu cu concursulu și sub responsabilitatea sa de unu terțiu. În acestu din urmă casu situațiunea sa se schimbă, pentru că i se agraveză responsabilitatea, la care nu trebuie supusu fără o nouă autorisațiune specială. (Demolombe, de la Minorité, t. II, no. 343; Bravard, traité des Sociétés Commerciales, p. 4 et suiv).

3. — *Despre retragerea emancipațiunei minorelui comerciantu.*

Beneficiulu emancipărei se va putea retrage în casu cându minorele ar abusa de libertatea sa (art. 431 C. civ.); așa în câtu minorele comerciantu, de și ar administra bine afacerile séle comerciale, va putea fi privatu de beneficiulu emancipărei, în casu când angajamentele séle civile ar fi exagerate, pentru că elu ca minore este guvernatu de regulile dreptulu civilu, în cea ce concerne afacerile séle civile; și o dată emancipațiunea retrasă, minorele ne mai într'unindu tôte condițiunile necesarie pentru a fi comerciantu, nu mai are capacitatea de a face comerțu.

Pêně aci am presupusu, că revocarea autorisațiunei de a face comerțu a fost consecința retragerei emancipațiunei.

Este însă îndoélă în doctrina asupra cestiunei de a se sci,

décă persónele, cari aú datú autorisaþiunea de a face comerþiú, o potú, saú nu, revoca *directú* þi *isolatú*.

1. — *Opiniune*. — Autorisaþiunea datá de tata, mama, saú de tutore, conferá minoreluí o capacitate, ce nu i se póte revoca numai dupá bunulú placú alú lorú. Autorisaþiunea, þicú partisaní acestuí sistemú, nu s'a acordatú de câtú numai dupá o maturá apreciere a conduitei minoruluí, þi a aptitudinei séle comerciale.

Prin urmare, nu trebuie permisú a se întrerumpe cursulú operaþiunilor comercialí prin o retragere de autorisaþiune ad libitum, arbitrariá; nici unú textú de lege, þicú aceþti autorí, nu admite o asemenea retragere; ar fi curiosú, ca dupá majoritate sé urmeze minoritatea. (Pardessus t. I, no. 58; Molinier, no. 157).

2. — *Opiniune*. — Dupá o a doua opiniune, pe care o credemú maí fondatá, revocarea autorisaþiunei se póte face în interesulú minoruluí. Acéstá revocare va avea adese orí de efectú de a 'l împedeca de a fi victima unei catastrofe. Legiuitorulú, décá 'í a permisú a face comerþiú, acéstá a fácut'o în avantajilú séu (al minoreluí); Decí în casú cândú minorele în locú de a 'þi crea nisce beneficií, 'þi causézá nisce pagube din cauza neesperienþí séle, nu trebuie lásatú sé se ruineze cu desévêþire.

Décá am admite o altá soluþiune, nu am face de câtú sé întórcemú în contra minoreluí, ceia ce nu a fostú fácutú de câtú în favórea sa (Bravard, Manuel, p. 17; Traité de droit commercial, t. I, p. 86 et suiv).

Uní autorí, cari profesézá acéstá din urmá opiniune, cum este Bravard, admitú doué restricþiuni :

1). Ceí ce aú acordatú autorisaþiunea, nu o potú retrage în modú *arbitrariú*; motivele revocárei trebuie supusá apreciarei Tribunaluluí.

2). Trebuie ca retragerea autorisaþiunei sé se publice, în acelaþi modú ca þi autorisaþiunea.

4. — *Despre minorele, care voesce să facă numai câteva acte, isolate, de comerciū (art. 3, C. com.)*

Condițiunile și formalitățile necesare pentru ca unū minorū să devină comerciantū, se cerū asemenea și pentru validitatea orī căruī actū de comerciū, pe care unū minorū necomerciantū ar voi să 'l facă ; și acēsta din cauza șanseī ce presintă orī ce operațiune de comerciū (art. 3, C. com.). Așia, minorulū va trebui *emancipatū*, să fiā *de 21 ani deplinū*, să aibā *autorisațiunea* tatălui, mamei, sau a tutorelui ; să fiā transcrisā acēstā autorisațiune în Condica Tribunalului de comerciū, să fiā afișată, și publicată prin jurnale.

Aceste formalități fiindū îndeplinite, minorele se socotesce ca majorū în cātū se atinge de actulū isolatū de comerciū pe care este autorisatū a'lū face ; și prin urmare va fi supusū jurisdicțiunei Tribunalului de comerciū etc.

D. — Despre femeia măritată comerciantă. (Art. 5 și 6, C. com.)

Cu acēstā ocaziune vomū studia :

1. — Condițiunile necesare, carī trebuescū îndeplinite pentru ca femeia măritată să devină comerciantă.

2. — Capacitatea femeii măritate după ce a devenitū comerciantă.

3. — Efectele actelorū sevērșite de dēnsa, ca comerciantă față cu bărbatulū său.

4. — Revocarea autorisațiunei de a face comerciū.

1. — *Condițiunile necesariū pentru ca femeia măritată să pótā face comerciū.*

Pentru ca femeia măritată să pótā face comerciū se cere :

a. — Să aibā autorisațiunea bărbatului său ; și

b. — Să aibā parafernă.

a. — *Autorisațiunea bărbatului.* — Incapacitatea femeii măritată este numai din cauza, că dēnsa este pusă sub auto-

ritatea bărbatului său ; legiuitorului, spre a stabili unitatea în menagiū, și în administrarea averii socilorū, a voitū ca bărbatulū să fiă capulū acestui menagiū ; prin urmare incapacitatea femeii este numai *civilă*, ér nu *naturală* ca a minorului. Minorulū nu pôte contracta din caus'a imperfecțiunei spiritului și judecării selee ; pre cândū din contra, femeia pôte fi majoră, pôte avea tótă maturitatea spiritului și destulă experiență, și cu tóte acestea este declarată de lege incapabilă din caus'a unităței ce trebuie să fiă în menagiū, în administrarea averii socilorū și a înțelegerii ce trebuie să existe între dênșii. Prin urmare dér, ea nu pôte face comerciū fără voia bărbatului.

Să notemū însă, că după principiile dreptului comunū, orī ce autorisațiune generală, fiă stipulată chiar prin contractulū de căsătorii, nu este valabilă, de câtū în ceea ce concerne administrațiunea bunurilorū parafernali ale femeii (art. 206 C. civ.), pe cândū autorisațiunea generală din partea bărbatului pentru a face comerciū, este suficientă.

Acéstă derogatiune la principiile generalī în materiă de autorisațiune este necesariă din caus'a naturei operațiunilorū comerciali, atâtū de multe și cari certū o mare celeritate. Comerciulū femeii s'ar întrerupe, decă ea ar fi obligată a obține o autorisațiune specială pentru fiă-care operațiune.

Cum trebuie să dea bărbatulū femeii autorisațiunea sa ca să facă comerciū ?

La francesi se pôte da *espresū* sau *tacitū*.

La noi după art. 5 din C. com. autorisațiunea femeii de a face comerciū nu se pôte da de câtū în modū *espres*, adecă, *printr'un actū scrisū* și pe lêngă acésta, să fiă și *legalisatū*, de Tribunalulū localū, prin care bărbatulū declară, că dă voe femeii selee să facă comerciū.

Pêně aci am presupusū că femeia măritată este majoră.

Ce vom dice însă în casū cândū va fi minoră ? In acestū

castu ea nu pôte face comerçiù, de câtu îndeplinindù condițiunile art. 2. C. com., adecă avêndu 21 anî deplinî, de și este emancipată prin căsătoria; și afară de acêsta, trebuie sê obțină, *ca minoră*, autorisațiunea tată-sêtu, ori a mumei sêle, sau a consiliulu de familie și pe lêngă acestea *ca femeia mărîtată*, autorisațiunea bărbatulu sêtu, pentru că ea întrunescè în sine douê calități, cari ceru formalități și precauțiuni deosibite. Art. 5 C. com. nu derogă de la art. 2 din același Codu, care cere autorisațiunea tatălu, sau a mumei, ori a tutorelu pentru a habilita pe minore (Pardessus, t. I, no. 63; Bravard. *Manuel*, p. 22; Molinier, t. I, no. 165; Demol. t. I, no. 249 Duceaurroy sur l'art. 220 C. civ., no. 376).

Unele curți de apelu din Francia au decisu, că autorisațiunea bărbatulu absorbe pe a familiey, și că prin urmare, autorisațiunea părinților prescrisă de art. 2, Cod. com. nu este necesariă. (Grenoble, 17 Févr. 1826).

Autorisațiunea bărbatulu pôte ea fi suplinită prin autorisațiunea justiției, pentru ca femeia mărîtată sê pôtă face comerçiù ?

Acêstă cestiune este fôrte controversată.

1. — *Opiniune*. — Consentimentulu bărbatulu, qicu partisanî acestei opiniunî, este absolutu necesariu, și că tribunalele nu potù autorisa pe femeia a face comerçiù, nici în casu de *refusù din partea bărbatulu*, nici în cas *când acesta ar fi absentu* și nici în casu, *cându ar fi incapabilu*. Autorisațiunea bărbatulu este regula (art. 199 Cod. civ.) și autorisațiunea justiției esceptiunea. Apoi din art. 200, 201, 203, 204, 205 C. civ., și 624 pr. civ. resultă, că autorisațiunea justiției nu pôte suplini autorisațiunea bărbatulu, de câtu atunci cându este vorba de a autorisa pe femeia de *a sta în judecată*, de *a face unù actù*, de *a contracta*; prin urmare, autorisațiunea justiției nu va avea nici o valóre, cându este vorba de a autorisa pe femeia de a face comerçiù.

Bărbatul are interesu, ca femeia sa se nu ia fără voia lui, o calitate care se o supună mâne, poimâne la regimul riguros la care suntă supuş falişii. (Demol. Cours de Cod. civil t. IV, no. 248 ; Bravard, *Manuel*, p. 18 ; Pardessus, t. I, no. 53 ; Tribunal de Seine, jugement du 19 Mai 1860).

Contra acestu sistemă suntă mai multe obiecşuni.

Décă autorisaşunea justişiei nu ar potea suplini nici o dată autorisaşunea bărbatulu, acésta ar causa ună mare prejudiciu şi femeii şi familiei întregi.

În adevăru, se presupunemă, d. e., că bărbatul este *interdisă* sau *absentă* şi că femeia voesce se învêrtescă ună comerciū din care ar putea trăi ea şi copii săi.

Ei bine, decă autorisaşunea bărbatulu nu se va potea suplini prin autorisaşunea justişiei, şi ea şi copii o se fiă în cea mai tristă posişune.

Poterea maritală şi necesitatea autorisaşunei bărbatulu suntă stabilite în interesul femeii ; apoi în casul de faşia acéstă potere şi acéstă formalitate în locu de a fi în interesul ei, sunt, din contra, în prejudiciul ei.

Pentru aceste consideraşuni, unii autori din acei, care adoptă în thesă generală acéstă primă opiniune, facu următoarele concesiu, şi şicū : Că decă bărbatul este *interdisă* sau *absentă*, justişia va potea autorisa pe femeia ; va aprecia împrejurările în care se găsesce ea ; aşia îi va da voe se facă comerciū, în casu cându comerciul este unicul mijlocu de hrană al familiei ; sau cându bărbatul ar refusa, fără resonă, autorisaşunea sa.

2. — *Opiniune.* — După acestu sistemă autorisaşunea justişii va potea suplini autorisaşunea bărbatulu, pentru că după spiritul legeloru năstre autorisaşunea judiciară pôte ramplasa autorisaşunea bărbatulu. Poterea maritală nu trebuie se degenezeze în tiraniă. Décă interesul femeii cere, nu trebuie se lăsămă jocu liberu malişii şi relei voinşe a bărbatulu.

Acestu sistemü este adoptatü de unele Curți de apelü din Francia (Paris, 24 Oct. 1844 ; Caen 8 Juin, 1846 ; Paris, 7 Juillet 1860) ; Së mai adăogămü că acestă părere este susținută și de D-lü B. Boerescu la cursü.

Noi, preferimü acestü din urmă sistemü pentru cuvintele urmëtóre :

1). Pentru că partisanii primulu sistemü argumenteză invocându în favórea lorü mai alesü testulu art. 4, C. N., care nu vorbesce de câtü despre *consentimentulu bărbatulu* ; étä ce dicü dênșii : acestü art. 4, C. N., ne spune curatü, „că femeia nu póte face negoțü fără '*consentimentu'ü bărbatulu,*” elü nu dıce, că *fără autorisațiunea* bărbatulu ; ci dıce, că *fără consentimentulu* luı ; apoı o *autorisațiune* póte fi suplinită, ér un consentimentü nu !

La noi articolulü 5 C., com., nu mai este așia redactatü ; elü dıce, că femeia se póte neguțători cu *slobozenia* bărbatulu. *Slobozenia*, nu este consentimentü, ci este *permisiune, autorisațiune*.

Apoı *autorisațiune* justiția póte da, chiar și după partisanii sistemulu contrariü.

2). După art. 205 C. civ., justiția póte da autorisațiunea femeii ca së contracteze ; apoı comerciulü ce este ? unü șirü de contracte !

3). La noi nu suntü inconveniente, ce sunt în Francia, în casü cândü femeia ar face negoțü ; pentru că acolo se angajază de multe ori și averea bărbatulu de către femeia comerciantă ; Pre cândü la noi averea bărbatulu nu se póte angaja, de óre ce femeia nu póte face negoțü, de câtü numai cândü are exoprica, parafernă, bunuri ale séle proprii cu usufructü și administrațiä cu totü, după cum vom vedea mai josü.

4). Justiția, equitatea, utilitatea socială, interesulü femeii și de multe ori și alü familii întregi, cerü ca femeia së pótä negoția, ca së nu pérä și ea și copii de fóme.

Pentru aceste cuvinte sunt pentru sistemul altu doilea.

Pênă aci am presupus că bărbatul refuză autorisațiunea saü că este *absentü* orî *incapabilü*, adecă *interdisü*.

Dar ce vomü dice în casü cândü bărbatulü este minor și femeia majoră ?

Acéstă cestiune este de asemenea controversată !

1. — *Opiniune.* — După acestü sistemü se cere o autorisațiune și din partea bărbatului, și din partea justiției, pentru ca femeia să pótă face negoțü.

Autorisațiunea bărbatului se cere din cauza puterei maritale, ce dă legea bărbatului asupra femeii séle. Insä fiindü că elü nu este de câtü unü minorü emancipatü, și fiindü că nicü elü nu ar putea face comerciü fără o autorisațiune, trebuie și autorisațiunea justiției pentru ca femeia sa să pótă face comerciü. (Molinier, t. I, no. 164).

2. — *Opiniune.* — In casü cândü bărbatulü este minorü el nu pôte da o autorisațiune, de care are el singurü trebuință; prin urmare în acestü casü autorisațiunea justiției este necesariă (art. 250, C. civ., Delamarre et Lipoitvin, t. V, no. 36).

3. — *Opiniune.* — Bărbatulü minorü nu pôte autorisa singurü pe femeia sa; însă tatălü sēü, muma sa, saü tutorele sēü, vorü potea autorisa pe femeia sa a face comerciü (Pardessus, t. I, no. 63).

4. — *Opiniune.* — Nicü bărbatulü minore, nicü justiția, și nicü părinții lui nu potü autorisa pe femeia: bărbatulü minore pentru că nu are capacitatea a o autorisa să facă acte, cari, potü compromite starea ei; justiția, pentru că nu a primitü de la lege dreptulü de a o autorisa în acestü casü; părinții bărbatului minore de asemenea, pentru că nu au de la lege acéstă facultate și pentru că art. 2, C. com., nu este aplicabilü în acésta ipotesă. — Incapacitatea femeii dér, în acestü casü, va dura pênă la majoritatea bărbatului. (Nougier des Tribunaux de Commerce, t. I, p. 262).

În contra acestui sistem se poate face obiecțiunea următoare: Adoptându acest sistem ajungem la consecințe inadmisibile, adică că o femeie majoră se nu potă face comerț, și prin acesta se se ruineze și dânsa și familia sa.

Noi însă credem că și în casu cându bărbatul este minore justiția poate autorisa pe femeia să facă comerț;

Noi am vădut mai susu (la pag. 43) că justiția poate autorisa pe femeia în alte casuri mult mai grave, când bărbatul este *major* și *refusă* autorisațiunea sa, apoi pentru ce nu ar avea acest drept în casu când bărbatul este minor?

Prin urmare credem mai întemeiat sistemul al doilea. (În acestu sensu D. B. Boerescu la curs).

Ce vomă dice însă despre bărbatulă căruia s'a numitū unū consiliū judiciarū? Pote el autorisa pe femeia sa să facă comerțū?

Credem că nu! nici chiar cu autorisațiunea justiții. Elu nu poate, dice Curtea de apelu din Parisu, să autorise pe femeia sea să facă ceea ce nu poate elu singuru face; fiindu că el nu se poate obliga directu, nu poate autorisa nici pe femeia sa să se oblige (Paris, 13 Nov. 1866).

Vomă vedea mai josu, că persóna, căreia s'a numitū unū consiliū judiciar, nu poate face comerțu.

Trecem acum la a doua condițiune ce se cere pentru ca femeia să potă face comerțu.

b. — Pentru ca femeia măritată să potă face comerțū se cere ca să aibă paraferna.

Eată în adevăr ce dice art. 5 C. civ.: «Muerea cu bărbatu, de nu va avea esoprica nu poate să se neguțiătorască, ér a-vând, poate.»

Acestu articolu este destulū de categoricu, spre a ne spune, că numai femeia, ce are *paraferna* adică, bunuri cari nu sunt dotali potă să facă comerțu.

Acastă dispozițiune este foarte criticată ca nelogică, de

mulți jurisconșulți, și mai ales de savantul nostru profesor B. Boerescu, atât în Tratatul său de drept comercial, cât și la cursu.

Vom arăta mai jos și opiniunea noastră asupra acestui punctu ;

De o cam dată se notăm : că noi avem două regimuri matrimoniale : regimul dotalu, și regimul parafernalu ; și câte o dată se întâmplă ca femeia dotată să aibă și paraferna, adică ca ambele regime să concure de o dată.

Cându femeia este măritată sub regimul dotalu, nuda proprietate a fondului zestralu este a ei, er fructele sunt ale bărbatului peste care este el stăpănu ; fondul însu zestralu, în principiu, este inalienabilu, (art. 1242 și 1248 Cod. civ.)

Acum în acestu casu cu ce se face femeia comerciu ? fondul zestreii nu'l poate înstrăina ; er fructele sunt ale altuia ! Ea este într'o imposibilitate *materială*, er nu *legală* de a comercia ; nu comerciază că nu are cu ce ; nu cumpără ca să vîndă fiindu că nu are cu ce cumpăra. Acum decă este ceva curiosu este acésta, că legiuitorulu se vină să o oprască să nu cumpere ca să vîndă, atunci cându nu are banu cu ce cumpăra.

În casu însu cându femeia este măritată sub regimul parafernalu, (sau fiindu măritată sub regimul dotalu are și paraferna, adică bunuri extra-dotale), ea este stăpăna pe deplinu pe averea sa extra-dotală, are folosința și administrația ei, o poate și înstreina însu cu voia bărbatului (art. 1283 și 1285 C. civ.)

În acest casu va să șică femeia are banu ! apoi decă are banu, are cu ce cumpăra ; prin urmare poate cumpăra ca să revîndă ; poate dar face comerciu ; legea îi dă voe prin art. 5 C. civ. — Însu fiind-că femeia nu poate înstrăina paraferna sa fără voia bărbatului, trebuie să obțină o autorisațiune din partea lui pentru a face comerciu.

Prin urmare eü nu gădescü acéstă dispozițiune a art. 5 ca ceva prea aspru pentru femeia.

Ce se va întâmpla însë în casü cândü femeia măritată, fără së aibă esoprică, va face comerciü cu voia *bărbatului său* ?

La acéstă cestiune iată ce răspunde art. 6, C. com. : «Cândü «muerea măritată neavëndü esoprică se va negușiători cu «slobozenia bărbatului în chipulü arëtätü mai susü, se înțelege «că se negușiătorește pe séma lui, și la asemenea întâmplare «ea îndatoréză averea lui érá zestrea sa rămâne întrégă și ne-«clintită.»

Acest articolü vrea së ñică, că esoprica trebuie probată și că décă nu este probată, este presupusü a fi avere a bărbatului tot ce ar poseda ea, și prin urmare că ea se negușiătorește pentru bărbatulü său (art. 5 și 6, C. com.)

2. — *Despre capacitatea femeii măritate devenită comerciantă.*

Femeia măritată devenită comerciantă póte face în mod valabilü, și fără së aibă trebuință de vre-o altă autorisașiune specială, orü ce actü relativü la comerciulü său; póte cumpëra și vinde mărfuri, instrumente, póte trage și accepta polițe. — Déca i s'ar impune ca së céră autorisașiunea bărbatului, séü a justișiü pentru fiă-care actü, acésta ar fi fostü fórté prejudiciabilü pentru dënşa, pentru că iar fi causat multă întârziere în operașiuni. Autorisașiunea generală de a face comerciü îi este destulü.

Póte ea óre sta în judecată fără autorisașiunea bărbatului ?

Nici chiar în materia comercială nu póte sta în judecată fără autorisașiunea lui (art. 197, C. civ.), pentru că aci nu mai este acea urgențiă, care se cere, cândü este vorba de operașiuni comerciale ; Dércu tóte aceste póte face acte purü conservatorie și fără autorisașiune ; așiá póte face unü protestü, sau unü sequestru asiguratörü.

În casü cândü femeia nu este autorisată de câtü pentru unü

comerciū determinatū, nu pôte face acte, de câtū numai relativū la acestū comerciū.

Sē notămū însē, că capacitatea femeii comerciante este limitată numai la actele relative la negoșulū sēū; Ear în cea ce concerne actele străine de acesta, femeia rămâne sub imperiulū dreptulū comunū, și prin urmare nu se pôte angaja fără concursulū, sēū fără consentimentulū specialū alū bărbatulū sēū, sēū, fără autorisașiunea justișii.

Prin urmare, ea nu pôte nicī vinde, nicī ipoteca imobilele sēle parafernali fără autorisașiunea bărbatulū, sēū a justișii, pentru că vinderea sēū ipotecarea de imobile este unū actū civilū.

Ear câtū despre imobilele sēle dotali, acelea sunt inalienabile; și usufructulū nu este alū ei, ci al bărbatulū (art. 1242 al. 2, 1248 C. civ.; veșș și art. 1253).

Femeia măritată comerciantă, pôte ea, fără o nouă autorisașiune a bărbatulū, sē se asocieze cu o altă persónă pentru negoșulū sēū ?

Se decide în generalū că nu pôte, pentru că capacitatea ei fiind, ca și a minorulū, o capacitate escepșională, trebuie mai multū restrânsă, de câtū întinsă; décă i s'a dat autorisașiune ca sē facă comerciū, acēsta nu i s'a datū de câtū ca sē facă negoșulū sub propria ei responsabilitate; prin urmare, ea nu 'șī pôte schimba situașiunea sa, fără o autorisașiune specială. Bărbatulū are unū interesū moralū, suficientū pentru ca sē decidem, că femeia sa nu se pôte asocia cu unū tiersū fără unū notū consimșiamēntū din partea dīnsulū. (Demolombe, *Traité'du mariage*, t. II, no. 297; Bravard, *Traité de société commerciales*, p. 4; Molinier, t. I, no. 175; Cass. fr. 9 Nov. 1859; Lyon 28 Juin 1866).

3. — *Despre efectele actelorū comerciali sēvērșite de femeia comerciantă fașiă cu bărbatulū sēū.*

Dupē cum am vēșutū pēnē aci, femeia măritată numai care

are parafernă p^ote face comer^{ci}u^l, și numai cu bunurⁱ parafernali. Și bărbatul^u, neav^înd^u nici un^u drept^u asupra bunurilor parafernali ale femeii s^ele, ea se negu^șiătoresce pe s^ema ei ; tot^u ce câștigă ea este pentru ea ; și de angajamentele ei are să răspundă numai ea ; bărbatul^u s^eu nu este obligat^u întru nimic^u către creditorii ei ; el^u este străin^u atât^u de câștig^u, cât^u și de perderⁱ.

4. — *Despre revocarea autorisa^șiunii femeii comerciante de a face comer^{ci}u^l.*

Când^u bărbatul^u autorisă pe femeia sa să facă comer^{ci}u^l, și ea exercită această profesiune mai mult^u timp^u, se nasce întrebarea : decă bărbatul^u p^ote să îi revoce această autorisa^șiune și prin urmare, să o opr^ească de a mai continua comer^{ci}u^l ?

Credem^u că da ! pentru că autorisa^șiunea lui este un^u atribut^u al^u puterii maritale. Afară de ac^esta, art 5 din C. com. ște, că, femeia nu p^ote face comer^{ci}u^l fără autorisa^șiunea bărbatului s^eu ; apoi a continua un^u comer^{ci}u^l început^u, este fără îndo^elă, a face comer^{ci}u^l.

Dar cu t^ote acestea bărbatul^u nu p^ote retrage autorisa^șiunea sa numai după caprici^u, fără o causă valabilă și în timp^u inoportun^u.

Intr'un^u asemenea cas^u femeia p^ote ac^șiona pe bărbatul^u s^eu în judecată și justi^șia va aprecia.

Cum se face revocarea ?

Legiuitorul^u nu s'a ocupat^u de această cestiune ; prin urmare, nu este supusă la nici o formalitate. D^er cu t^ote acestea trebuie ca ter^șiele pers^one să cunoscă această revocare, să scie că femeia a devenit^u érá-și incapabilă. Prin urmare, bărbatul^u trebuie să-î dea t^otă publicitatea necesariă, pentru ca la din contra, ter^șiele pers^one vor^u putea cu succes^u invoca validitatea actelor^u făcute cu femeia, cre^șându-o, cu drept^u cuv^înt^u. capabilă. Inse^ș fiind^u că legea nu ne spune nimic^u asu-

pra acestuî punctu, tribunalulü va decide după împregiurări, și buna credință a părților.

Ce vomü dice în casü, când femeia ar voi se facä numä unü actü isolatü de comerciü ?

În acestü casü, nu se mai aplicä dreptulü comercialü, ci dreptulü comunü, se aplicä dispozițiunile art. 199 din Codulü civilü, după care femeia nu se póte obliga, fără concursulü bărbatului la facerea actului, séu fără consentimentulü lui în scrisü.

Prin urmare, déca femeia va fi făcutü acte de comerciü isolate, chiar cu sciința bărbatului séu, și fără opunere din partea lui, aceste acte suntü nule.

E. — Despre interdiși, și despre persónele puse sub unü consiliü judiciarü.

Interdișulü nu póte fi autorisatü se facä comerciü; elü este incapabilü, pêně cândü nu va înceta causa interdicțiunei séle, și pêně cândü tribunalulü nu va declara printr'o sentință a-césta. (art. 457).

Ce vomü dice despre aceia, cărorä s'a numitü unü consiliü judiciarü ?

Acéstă cestiune este ceva mai îndoiósă.

Se póte obiecta, că doctrina după care ceî puși sub unü consiliü judeciarü nu potü face comerciü, i-ar isbi de o incapacitate complectă, de o incapacitate mai complectă decum este a minorelui emancpatü, și a femeii măritate; pentru că aceștia potü face comerciü îndeplinindü condițiunile prescrise de lege.

Cu tóte acestea, este în generalü admistü, că persónele, cărorä s'a numitü unü consiliü judiciarü nu potü fi autorisate se facä comerciü, pentru că legea cere asistența consiliului pentru *fiä care actü*; prin urmare, persóna căreia s'a numitü unü consiliü judiciarü, nu póte fi autorisatä printr'o autorisa-

ține generală, a face acte de comerț *indefinite* (Massé, vol. III, no. 152; Demol. t. VIII, no. 761; Molinier t. I, no. 141.)

Să notăm însă, că actele isolate de comerț, ce ar face cu autorizațiunea consiliului judiciar, sunt valabile. Acesta este conform cu dispozițiunile dreptului civil, după cari, persóna pusă sub un consiliu judeciar, póte face, cu asistența acestui consiliu, toate actele, pe cari nu le póte face singur (art. 445 și 458 Cod. civ.).

TITLULU II

Despre Registrele Comercianților.

Cu această ocaziune ne vom ocupa de următoarele cestiuni:

I. — Despre persónele, cari sunt obligate a ține registre; Sancțiunea acestei obligațiuni; și Registrele cese cerți de lege.

II. — Despre formalitățile la cari sunt supuse registrele; Timpul cât trebuie conservate.

III. — Despre forci'a probantă a registrelor; Reprezentațiunea și comunicațiunea lor; Sancțiunea obligațiunei de a le represinta; Comisiunea rogatoriă relativă la registre.

I. — Despre persónele obligate a ține registre; Sancțiunea acestei obligațiuni; Registrele ce se cer de lege.

1. — *Cine este obligat a ține registre?*

Orice comerciant este obligat a ține registre, fie comerciant angrosist (toptangiu), fie detailist. Ear aceia cari fac numai acte isolate de comerț, nu sunt ținuți de această obligațiune, precum nici artișanii, pentru că ei nu sunt comercianți.

Afară de acesta, obligațiunea de a ține registre mai este impusă mijlocitorilor de schimb, și mijlocitorilor de mărfuri, (veđi art. 30 și art. 88 din legea burselor de comerț).

Care este utilitatea registrelor?

Obligațiunea de a ține registre este prescrisă în interesul

comerciantului chiar ; registrele îi arată în fiă-care și situațiunea afacerilor sée ; prin ele vede déca este în pierdere, orî în câștigü, déca trebuie să mérgă cu negoșulü înainte, orî déca trebuie să se opréscă, și să începă altulü ;

Afară de acésta, obligațiunea de a ține registre este prescrisă și în interesulü terțielorü persóne ; pentru că lorü registrele le servă de dovédă în contra negușătorului (art. 1184, C. civ.), și în casü de falimentü creditorü lui potü vedea cauza falimentului, potü vedea, buna saü réua credință a falitului, adecă, déca falimentulü provine din o adevérată nenorocire, séu din negligențiă, orî din ascunderea activului, și prin urmare décă falitulü merită ertare, saü nu.

2. — *Sanțiunea obligațiunei de a ține registre.*

Care este sanțiunea obligațiunei de a ține registre ? — Obligațiunea de a ține registre are o dublă sanțiune :

a). Comerciantulü, care nu ține registre, este espusü a 'și perde procesulü, pentru că, dupé cumü vomü vedea maï josü, registrele facü proba de multe orî în justițiă, și comerciantulü neavéndü registre, nu are cu ce face acéstă probă.

b). În casü de falimentü, póte fi declaratü, ca bancrutarü simplu, și prin urmare, pedepsitü corecționalü (art. 385 al. 5) (art. 7 C. com.; 345 Cod. penalü).

3. — *Câte registre trebuie să țină fiă-care comerciantü ?* (art. 7, 8 și 9, C. com.).

Fiă-care comerciantü trebuie să țină trei registre :

- 1). Registrulü Jurnalü.
- 2). Registrulü pentru copierea scrisorilorü,
- 3). Registrulü inventariü.

1. — *Registrulü Jurnalü.*

Legea numesce registru jurnalü registrulü acela, în care comerciantulü trebuie să relateze *și cu și*, totü activulü și tot pasivulü séü, tóte operațiunile ce ar mări séü micșora activulü séü, fiă acele operațiunü civile, fiă comercialü; negoșiațiunile

séle, acceptările și girurile polițielor ; trebuie să menționeze într'ensulū și cu și, totū ce intră în casa sa, și totū ce ese, orī cu ce titlu ar fi acésta, ér nu numai oeiá ce intră, saū ese, cu titlu comercialū. — Cu unū cuvêntū, în registulū jurnalū trebuie să se găsescă totū, ce póte modifica activulū, séu pasivulū, civilū, séu comercialū altū neguțiatorulū ; instrăinările, séu aquisițiunile, fiá comptantū (cu banī gata) fiá pe creditū, dota ce ar constitui, succesiunile, ce 'ī ar cădea etc.; chiar și operațiunile ce ar face pentru o terție persónă, (art. 7, C. com.).

Dér cheltuelile pentru întreținerea sa și a familī séle cum le trece în registru ? — Acestea nu le trece și cu și; este desultū să le arate în blocū la *finitulū lunē*. — Legiuitorulū nu a voitū ca să 'l supună la o obligațiune atátu de rigurósă, ca să 'ī cêrá să le trecă în registru și cu și. (art. 7, C. com.).

2. — *Registrulū pentru copierea scrisorilorū.*

Legea impune comerciantulū obligațiunea ca să păstreze scrisorile, cari le primesce de la alțī, érá pe acele cari le trāmite elū, să le copieze într'unū registru numitū *Registru pentru copierea scrisorilorū*. Acéstă obligațiune le este impusă comercianțilorū din causă că în procesele comercialī se invócă adese-orī corespondenția. (art. 7).

3. — *Registrulū Inventariū (catagrafia).*

Comercianțī sunt datorī *în fiá-care anū* să facă unū inventariū despre tótă starea lorū: atátū mobilă, câtū și imobilă; despre totū activulū și despre totū pasivulū lorū, pentru ca să 'și póta vedea rezultatulū operațiunilor lorū și situațiunea, în care se găsescū; acestū inventariū trebuie copiatū într'unū registru numitū : *Registrulū Inventariū* (art. 8, C. com.).

Sē notāmū însē, că afară de aceste trei registre impuse de lege, neguțiatorī cari facū unū comerțiū maī întinsū, pentru înlesnirea operațiunilor lorū comerciale, maī potū ține și alte registre, așa este : *Magistrulū (grand-livre)*, *registrulū Cassei*, *registrulū mărfurilorū*, *memoriulū* etc. Aceste registre

facultative însă nu sunt, de câtă nesce suplimente ale registrului jurnală, ale căruă enunțiațiunii le coroboréză și le desvoltă; prin urmare, ținerea acestoră registre nu dispenséză pe nici ună comerciantă de a ține cele trei registre cerute de lege.

Să mai notămă însă, că legea prin art. 7 nu împune tocmai la toă negociătoră obligațiunea de a ține mai multe registre; ea țice, că pentru negociătoră cari nu voră specula cu poliă, séu cari nu voră avea o mare întindere de comeră, este destulă, ca să aibă ună registru *curată, șnuruită, și parafată*, în care voră trece tóte operațiunile loră comerciale.

Afară de acésta să mai notămă, că în legea nóstră mai vedemă ună adaosă, care la francesă nu există; *ea vorbesce despre comptabilitatea în partidă dublă* (dopia scriptură); acestă adaosă este nenimerită, după cumă țice D. B. Boerescu; prin urmare, acestă adaosă nu este de nici o importanță. Negreșită, că comerciană măă țină comptabilitatea cu dopia scriptură, dér acésta nu pentru că le ar fi impusă de lege. Nu este însă totă așia și pentru mijlocitoră de schimbă, și de mărfură; aceștia suntă ținuă a ține comptabilitatea în partidă dublă (art. 30 și 88 din legea burseloră).

II. — Formalităăile, la cari sunt supuse registrele; și Tempulă câtă trebuescă păstrate.

a. — *La ce formalităăi suntă supuse registrele ?*

Registrele suntă supuse la nesce formalităăi ală căroră scopă este, de a ne asigura *despre esactitatea, și sinceritatea loră*; Prin urmare, se cere :

1). Ca înscrierile în aceste registre să se facă după ordine, după rëndulă datei (art. 9, partea finală), adecă fiă-care operațiune trebuie să arate anulă, luna și țiuă, cândă s'a făcută. Afară de acésta, nu trebuie lăsată locă golă, séu lacune (ibid.), pentru că în asemenea casă ar fi fórte ușioră a se însera în registre enunțiațiunii mincinóse; adaosurile pe margine sunt

asemene oprite, pentru cuvântu, că s'ar putea schimba enunțaiunile din registre, și s'ar putea interverti ordinea datei (art. 9, partea finală).

2). Registrul jurnalü, și Registrul inventariü (alü Catagrafilorü), trebuie să fiä numerotate, adecä : fiä-care föiä să aibä unü numëru de ordine, să fiä însemnate cu șahü, de la începutü pënë la sfërșitü, adecä, să pörte iscälitura judecătorulu, să fiä șnuruite și pecetluite de Tribunalulü localü ; și la sfirșitulü filelorü, judecătorulü trebuie să spună pe föia din urmă câte foi conține registrulü și să iscälëscä.

Acëstä formalitate este cerută de lege, pentru ca să nu se pötä adaoage, scöte, sëü substitui foile din registre.

3). Registrul jurnalü și registrulü inventariü (alü catagrafiel), trebuie înfäcișiate la sfärșitulü fie-cäruü anü la Tribunalulü de comerčiü spre încheiere. Judecătorulü îndatä ce i se presentă registrele, este ținutü ca fașiä cu negușiätorulü să trecä la sfirșitulü foilorü scrise aceste cuvinte: *S'a înfäcișiatü jurnalulü, saü inventariulü, pe anulü cutare astädü la anulü Luna. . . . și ziua. . . ., și s'a adeveritü cu a nösträ iscäliturä și punere a pecetiei judecătoriei,* și apoi va iscäli (art. 9).

Pentru acëstä adeverire nu se va lua nicü o platä (art. 9).

Së notäm că se pöte întêmpla ca comerciantulü, din örecarü împregiuräri, să nu pötä presenta registrele spre încheiere tocmai la sfirșitulü anulu; în acestü casü legea 'y mai dä unü terminü de treü lunü din anulü viitorü, în care terminü este neapëratü datorü să le presenteze (art. 9).

Së mai notämü asemenea, că formalitäșile ce am vëđiutü sub no. 1, 2, și 3, nu se cerü și pentru Registrulü pentru copierea scrisorilorü; causa este, că aci controlulü este mai ușorü, de öre-ce originalulü se găsește la negușiätorulü, la care s'a trämistü scrisörea.

Care este sancțiunea neobservării acestor formalități ?
(art. 12).

Sancțiunea este, că Registrele, cari nu au fost regulat ținute, nu pot face probă în justiție, pentru negociatorul care le a ținut ast-fel ; judecătorii însă au dreptul de apreciere, în materie de comerț, pot decide și după presupțiunii. (Cass. fr. 23 Avril 1860) ; Eară *în contra* negociatorului care a ținut registrele neregulat, facă tot-d'auna probă (art. 12). (Rouen 23 Mai 1825).

b. — Câtă timp sunt obligați negociatorii ca să păstreze registrele lor ?

După art. 10 C. com., negociatorii sunt datorii a păstra registrele în curgere de 10 ani. Ar fi fost prea riguros a le cere, ca să le păstreze mai mult timp.

Prin urmare, după expirarea acestui timp, sunt, dispensați de a le mai presenta.

Dér cu toate acestea să notăm, că chiar după expirarea acestor 10 ani vor putea fi siliți a le presenta, în casă cândă va fi constatată, că dênșii le posedă încă ; și vor face totă atăta probă în justiție, ca și cândă ar fi mai noi de câtă de 10 ani, și acésta, atătă *în contra* proprietarului lor, câtă și în *favórea lui*, în care casă se înțelege, că are dreptul a le invoca.

III. — Forția probantă a registrelor ; Representațiunea lor și comunicațiunea lor ; Sancțiunea obligațiunei de a le reprezenta ; Comisiunea rogatoriă relativă la registre.

a. — Forția probantă a registrelor.

Registrele *necomercianților*, și hârțiile domestice alelor nu facă nici o dată probă în favórea lor pentru că nimene nu'si póte da singur un titl ; dér în contra lor facă probă în două casuri :

1). Cândă enuncieă formală uă plată primită.

2). Cândü enuncią o obligațiune din partea persónei, care le ține în favorulü unei terție persóne, și se dice *espres*, că acéstă însemnare s'a făcutü, ca să țină locü de titlu pentru creditore (art. 1185, Cod. civ.).

Care este forția probantă a registrelorü comercianților ?

Pentru a respunde la acéstă cestiune trebuie să deosebimü douë hypotese :

1). *Hypotesa cândü contestațiunea este între unü comerciantü și unü necomerciantü.* — În acestü casü, fiind-că comerciantulü este obligatü a ține registre, ele factü probă *contra lui*, fără însă ca adversarulü său să pótă divide enunțiațiunile co-prinse în ele ; ér în *favórea lui* (a comerciantulü) nu factü probă, (art. 1184, și 1183 C. civ.), pentru că necomerciantulü, neavëndü registre, nu ar putea combate cu unü avantajü egalü probele adversarulü său.

Judecătorulü însă póte da jurámëntü supletoriü, din oficiü, la una seü la alta din părți, (art. 1183, partea finală).

Judecătorulü va chibzui și va vedea cuí este mai bine a se da acestü jurámëntü. — Prin urmare, déca va vedea că comerciantulü are o bună reputațiune, déca va vedea, că marfa a căruí prețiü se reclamă, este în raportü cu trebuințele ace-luia, care pretinde a nu o fi luatü, și cândü va vedea, că acesta din urmă era obicnuitü a cumpăra marfă de la acestü negu-țiătorü, registrulü face o semi-probă, o presumpțiune, și jude-cătorulü va putea da comerciantulü jurámëntulü supletoriü. Să înțelege însă, că aci nu este vorba de jurámântulü, pe care 'l póte da o parte celei-lalte, și care se chiamă *jurámëntü de-cisoriü*, pentru că acesta și singurü póte duce la resolvarea liti-giului, pentru că acestü jurámëntü se póte deferi, fără nici unü începutü de dovédă (art. 1210, C. civ.).

Ce vomü dice în casü, cândü unü neguțiătorü se pretinde cu titlu civilü creditorü al unü necomerciantü ? putea-va elü cere

ca să i se dea jurământul supletoriu, basându-se pe registrele seile, cari îi sunt favorabile?

Credem, că nu! Pentru că cum țice Pothier, (obligation no. 719) art. 1183. C. civ., despre care am vorbit s'a făcutu numai în favórea comerçului.

Proba testimonială este ea admisibilă pentru a stabili furniturile ?

Asupra punctulu de a se sci déca enuncierile din registrele comercianților autorisă pe judecătoru a admite proba cu martorî pentru a stabili veritatea furniturilor făcute de unu comerciantu la unu necomerciantu, în casu cându valórea în litigiu trece peste suma de 150 lei vechi, este controversă.

Unî ȃicú, că legea permițendu a se da jurământu supletoriu comerciantulu reclamantu *a fortiori* permite proba cu martorî, pentru că este mai puțin periculosu a se reporta la martorî, de câtu la reclamantu (Toullier, t. VIII, p. 369, et t. IX, p. 70).

La acésta însă se póte respunde, că legea nu vorbesce de câtu de jurământulu supletoriu, a cărei deferire este permisă, pentru cuventu, că pretențiunea uneia din părți nu este lipsită *cu totul de orî-ce probă* (art. 1220 C. civ.); pe cându proba cu martorî nu este permisă de câtu, cându există *unú începutu de dovédă în scrisu* (art. 1197 C. civ.).

Apoi legiuitorulu nu recunósce acestu caracteru de câtu numai scrieriloru, cari emană de la acela *contra căruia cererea este formată* (art. 1197 C. civ.) (Bravard, Manuel, p. 34 ; Marcadé sur l'art. 1329, no. 2).

2). — *Hypotesa, cându contestațiunea este între doi comercianți.*

Aci avemú sê facemú o distincțiune :

a). — *Intre casulu, cându contestațiunea este pentru fapte de comerçiu.* În acestu casu registrele regulatú ținute *potú fi ad-*

mise de tribunală ca ună mijlocă de probă, (art. 11). Acésta este o facultate lăsată la aprecierea tribunalului, căruia decă î va fi suspectă sinceritatea registrelor, le pôte respinge ; și

b). — *Intre casulă cândă contestațiunea ar esista între dot comencianți, pentru ună faptă străină de comerciulă loră*, precumă este plata unei zestre, saă vinderea unei case ; în acestă casă, registrele nu potă fi admise ca ună mijlocă de probă.

Ce vomă dice în casă cândă actulă nu a fi comerciantă, de câtă din partea uneia din părți ?

După ună autoră, registrele se potă admite ca probă în justițiă. Ună negușiătoră vinde nesce stofă la ună banchieră, care o cumpără pentru ca să 'și facă haine pentru sine ; eă bine, dică partisană acestă opiniună, acéstă vênđare, după art. 7 din C. com., trebuie să se găsescă și în registrele unuia și în ale altuia, atătă în registrele negușiătorului, câtă și în ale banchierului.

După altă autoră, se cere ca faptulă să fiă comercială din partea aceluia căruia se opună registrele. Banchierulă, care cumpără stofa pentru usulă sēu, nu cumpără ca negușiătoră, ci ca ună simplu particulară (Delvincourt, t. II, note 6 de la page 9).

De altmintrelea art. 11 pare a vorbi de ună faptă comercială din partea ambeloră părți. Eară în ceea ce privesce considerantulă, că mențiunea despre vênđare trebuie să se găsescă atătă în registrele vînđătorului, câtă și în ale cumpărătorului, nu este exactă ; pentru că decă preșiulă vînđareă figură ca ună articolă specială în registrele vînđătorului, în registrele cumpărătorului nu se pôte găsi, căci aci acestă preșiă este confundată în suma, pe care trebuie să o trecă în fiă-care lună, *în blocă* pentru cheltuiala caseă seă (art. 7 C. com.).

Ce vomă dice în casă cândă enunciațiunile din registre ar fi contrarie ?

În casă cândă enunțiațiunile din registrele fie-căruî liti-gantă ar fi contrarie, și registrele ar fi regulatū ținute de ambîi neguțiatori, este evidentū, că ele se neutraliséză unele pe altele și că trebuie să căutămū alte probe (Bonnier, no. 630; Bravard, *Manuel*, p. 35); În lipsă de probe reclaman-tul va cădea în pretențiunile séle în virtutea maximeî: *Ac-toris est probare*, și defendorele asemenea în ale séle în vir-tutea principiului: *In excipiendo reus fit actor*.

b. — *Despre Comunicarea și Presentarea registrelorū.*

Judecătorii sunt autorisați de lege a ordona comunicarea și presentarea registrelorū (art. 13 și 14 C. com.).

Ce este Comunicarea? — Comunicarea este remiterea re-gistrelorū la dispozițiunea adversarului pentru ca să le citéscă de la începutū, pēnē la sfîrșitū, déca va voi.

Să notămū însă, ca *comunicarea* nu póte fi ordonată, de câtū numai în casurile anume arētate de lege, adecă: la pri-goniri *de mosceniri*, *de împărțială între tovarășî*, și la *întâm-plate de falimentū*. (art. 13 C. com.).

Legiuitorulū nu a voitū să impună neguțiatorului obliga-țiunea de a comunica registrele, și prin urmare de a 'și des-veli tóte secretele séle, cu ocasiunea orî-căruî procesū. În ca-surile însă, pe cari le am citatū, este alt-felū, pentru ca heredii, și asociații unui comerciantū, aū interesū să cunóscă totalitatea operațiunilorū, în care dēnșii aū unū dreptū de co-devălmășiă, de coproprietate; și în casū de falimentū publi-citatea afacerilorū falimentului numai presinta nicî unū incon-venientū.

Ce este Presentarea registrelorū? — Presentarea diferă de comunicare; presentarea este exhibițiunea registrelorū spre a fi examinate *nu în întregulū lorū*, ci numai asupra *unui punctū* anumitū, spre a se potea vedé și estrage ceea ce este relativū la procesulū dintre părți. Estragerile nu se potū face,

de câtü în prezența proprietarului lorü, sau după ce se va fi citatü în regulă.

Presentarea registrelorü se póte ordona în trei casurî:

1. — Cândü unü comerciantü cere ca să 'și aréte registrele séle, pentru a 'și susține pretențiunea sa; în acestü casü tribunalulü póte *incuviința* prezentarea lorü.

2. Chiar cândü nici una din părți nu ar cere prezentarea registrelorü, tribunalulü o póte *ordona din oficiü*. (art. 14 C. com.).

3. — Judecătorii potü ordona prezentarea registrelorü, în casü cândü unü comerciantü pretinde, că proba reclamațiunei séle se găsește în registrele adversarului său; în fine să nu uitămü, că în tóte aceste casurî, oportunitatea prezentărei reeste lăsată la aprecierea tribunalului.

Ce vomü dice despre depunerea registrelorü la grefa tribunalului pentru judecătorii? constituie acesta o comunicare, séü o prezentare?

Credem că depunerea registrelorü la grefa tribunalului, pentru ca judecătorii să le pótä avé la dispozițiunea lorü, însă numai la a lorü, nu constituie *comunicațiunea prevădută și regulamentată* de art. 13 C. com.; o ast-felü de măsură nu este de câtü o *prezentățiune a lorü autorisată* de art. 14 C. com.

Dar ducerea registrelor la tribunalü pentru a fi date unü expertü spre a scóte dintr'însele ceea ce este relativü la unü procesü?

Curtea de Casațiune din Francia a decisü, că ducerea registrelorü unü comerciantü la Curte, în casü cândü ea ordona acesta, nu constituie o *comunicațiune*, ci o *prezentățiune* (Req. 22 février 1848).

c. — Care este sancțiunea neprezentărei registrelorü în casü cândü adversariulü ar cere acesta?

Déca comerciantulü refusă de a aduce registrele séle, și adversariulü său le invoca ca probă în favórea sea, tribunalulü

pôte deferi jurământul supletoriu adversariului ; pentru ca în casă cându o parte consimte a da creșământul registrelor celelalte părți, și acesta refușă de a le presenta, se nasce o presumpțiune gravă de rea credință (art. 16 C. com.). Dér sê notămū, că în casū, cândū s'ar presenta óre-cari circumstanțe, cari ar modifica acéstă presumpțiune, judecătorii nu sunt siliți a deferi jurământul supletoriu ; așaia, este, de exemplu, casulū cândū partea, în registrele căreia cea l'altă parte promite, că are încredere, nu ar refușă de a le presenta, de câtū pentru cuvântū că ar fi alterate de către acéstă din urmă. (de către adversarulū, ce promite a avea încredere în ele).

Sê notămū, că din causă că se potū întêmpla asemenea împregiurări, s'a pusū în art. 17 C. Nap. vorba *pôte*, în locū de vorba *trebuie*, și art. nostru 16 C. com. este raprodusū întocmai după art. 17 C. Napoleon.

d. Despre Comisiunea Rogatoriă relativă la registre.

Ce va face tribunalulū în casū cândū registrele suntū într'unū altū locū depărtatū de acela, unde se găsește tribunalulū sesisatū de o afacere ; și ar trebui prezentate ?

În acestū casū tribunalulū *pôte* sê institue o Comisiune rogatoriă, adecă sê poftescă înscrisū pe tribunalulū localū, ca sê cerceteze registrele, și sê scójă o copie după ele relativū la procesū și sê o trămită tribunalulū sesisatū de afacere. (art. 15 C. com.).

Ce vomū țice în acestū casū despre comunicarea registrelorū ?

Art. 15 nu vorbesce de câtū de prezentarea registrelorū ; ér despre *comunicarea* lorū nu țice nimic. — Se *pôte* însă întêmpla, ca registrele a cărorū *comunicare* este necesariă și este autorisată de lege, sê nu se găsească în loculū unde trebuie sê se facă acéstă comunicare. Însă fiindū că în materia de comunicațiune totulū este de rigóre, legea nu permite a procede că în materiă de *prezentatiune* ; nu permite institui-

rea unei Comisiunii rogatoriă, nici delegațiunii pentru a copia registrele în întregul lor; acesta ar costa, multe cheltuieli, și zăbavă.

TITLULU III

Despre Societăți

S E C Ț I U N E A I.

Despre deosebitele specii de societăți și despre regulile cari le guvernă.

Divisiune.

Cu această ocaziune vom studia următoarele cestiuni :

- a. — Noțiunii generale.
- b. — Societățile în nume colectivă.
- c. — Societățile în comandită.
- d. — Societățile anonime.
- e. — Proba societăților.
- f. — Formalitățile publicității societăților.
- g. — Asociațiunea în participațiune.
- h. — Disoluțiunea societăților.
- i. — Prescripțiunea acțiunilor în contra asociațiilor.

A. — Noțiunii generale.

Cu această ocaziune vom vedea :

- 1). Obiectele titlului al III-lea din C. com.
- 2). Definițiunea societății.
- 3). Caracterele acestui contract.
- 4). Distincțiunea societăților comerciale de cele civile.
- 5). Diversele reguli cari le guvernă.
- 6). Principalele reguli ale dreptului civil, cari se aplică la societățile comerciale.
- 7). Divisiunea societăților comerciale.

1. — *Obiectul titlului III, C. Comercială.*

În principiu, regulile dreptului civil de la societățile civile, se aplică și la societățile comerciale (vezi C. Civ. tit. VIII, carta III), și trebuie să recurgem la dreptul civil, ori de câte ori nu va fi existând o derogare rezultând din voința părților său *din legea comercială*. *Obiectul titlului al III-lea* din Codul de Comerț este de a ne arăta regulile *speciali*, cari guvernă societățile comerciale.

2. — *Definițiunea societății. — Ce este societatea?*

Societatea este un contract, prin care două sau mai multe persoane convin a depune ceva în comun cu scopul de a împărți beneficiile, ce ar putea rezulta (Art. 1494 C. Civ.).

Să explicăm această definiție :

Societatea este *un contract*. Societatea rezultă totu-d'una dintr'o convenție. Acest contract este *consensual* în acest sens că, tradițiunea nu este necesară pentru perfectarea lui; vom examina însă mai târziu chestiunea de a se ști, dacă societatea comercială, afară de asociațiunea în participațiune, este, ca societatea civilă, un contract perfect prin simplul consimțământ al părților, sau dacă este un contract *solemn*, adică un contract, pentru a cărui validitate se cere unele formalități.

Contractul de societate mai este un contract *cu titlu oneros*, pentru că se face cu scopul ca părțile contractante să tragă reciprocamente folos din el; și în fine, este *sinalogmatic*, pentru că din momentul formării se angajează pe părți una față cu alta; la acesta mai putem adăuga, că este *de bună credință și de dreptul ginșilor*.

3. — *Caracterele esențiale ale contractului de societate.* — Caracterele contractului de societate sunt cele următoare :

a. — *Trebuie ca fie-care asociat să depună ceva în comun.* — Această depunere poate fi ori-ce lucru, care poate aduce un câștig, destul numai să fie apreciabil în bani; se consideră

ca depunere suficientă o mașină, o clientelă; o industrie, chiar și creditul comercial, este o depunere valabilă.

b. — Trebuie să existe unu interesu comun. — Autorii înse nu sunt de acord asupra sensului acestei condițiuni : Unii înțelegu printr'acésta, că este de esenția societății, ca ea să fie contractată în interesul comunu al tuturor asociaților; prin urmare, în casu când nu se va fi avutu în vedere, de câtu interesul particularu al unuia din asociați, acésta este unu mandat, ér nu o societate (Bécane, Question sur les Sociétés, p. 2).

Alții înțelegu prin interesu comunu : eventualitatea unu beneficiu, din care fie-care asociatü trebuie să ia parte în comunu, ér nu alternativü. (Bravard Manuel p. 44).

c. — Trebuie ca societatea să aibă de scopü de a 'și crea unu beneficiu. — Așa unu contractü de asigurare mutuale nu este unu contractü de societate, pentru că părțile nu au de scopü de a 'și crea unu beneficiu; ele se mărginescu a pune în comunu șansa de pierdere a fie-cărui individü, și promisiunea tuturorü de a suporta contingentulü său.

d. — Beneficiulü trebuie să se împarță între toți asociații. — Fie-care asociatü trebuie să spere, că va lua o parte din beneficiulü, ce se va realiza; convențiunea în virtutea căreia, s'ar da numai unuia din asociați totalitatea câștigurilorü, ar fi nulă, acésta ar fi societatea leonină (Art. 1513 C. civ.).

e. — Obiectulü societății trebuie să fie unu ce licitü. — Adică, să nu fie contra legei, și a bunelorü moravuri, séu a ordinei publice. Așa sunt oprite societățile, al cărorü scopü ar fi contrabanda, séu furtulü etc.

f. — Trebuie ca socii să aibă în vedere unu beneficiu, nisce jolöse rezultându din exploatarea fondulü societății; — așa asociațiunea, alü cărei scopü ar fi nisce câștiguri fără muncă, fără artă, fără industrie, fără creditü, și cari ar depinde numai de hazard, nu este o societate. Acésta se aplică la societățile tontine cari sunt nisce învoeli între mai mulți rentieri ca par-

tea, celor cari voru muri mai ântâiu, sã fie în totu sãu în parte acelorã cari voru supravieþui.

Ce diferenþã este între societate și comunitate (codevãlmãsie) ?

Comunitatea este de cele mai de multe ori un fel de *quasi-contractu* ; pre când societatea, este totu-d'auna unu *contractu*. Chiar când comunitatea, (codevãlmãsia) ar resulta dintr'unu contractu, totu diferã de societate, pentru cã codevãlmãsia nu este de câtu, aþa þicëndu, o stare pasivã, pre când atunci când este vorba de societate, socii se servã de comunitate numai spre a realiza nisce folóse, a 'þi crea nisce beneficii pentru a le împãrþi între dênþii. Pentru ca sã existe societate nu este de ajunsu ca socii sã voiascã numai a fi coproprietari, (codevãlmãþii unu lucru), ci se cere ca ei sã aibã intenþiunea de a exploata acestu lucru pentru a obþine beneficii. Aþia deca douã persoane se înþelegu între dînþii, ca sã cumpere unu lucru în comunu cu scopu de a 'l împãrþi în urmã, acãsta este o comunitate, ér nu o societate.

Cum se dividu societãþile în generalu ?

Societãþile suntu *Civile* și *Comerciale*.

4. — *Distincþiunea societãþilor Comerciale de cele Civile.*

Cum vom sci noi, cã o societate este civilã, sau comercialã ? Cu alte cuvinte, cari sunt caracterele distinctive ale societãþiloru civilu de cele comercialu ?

În privinþa acãsta suntu mai multe sisteme :

1. — *Sistemã.* — Pentru a aprecia caracterulu unei societãþi trebuie sã ne uitãmu la forma ei ; O societate va fi comercialã în casu, cându forma ei se apropie de forma societãþiloru comercialu. (Paris 19 Août 1840).

2. — *Sistemã.* — O societate este civilã sãu comercialã dupã natura actelorã sãle, și dupã natura operaþiuniloru, ce face. Societatea comercialã este aceia, care face operaþiuni comerciale, adecã acte enunãrate de art. 306 și 308 Reg.

organică. Și societatea civilă este aceea, care face acte necomerciale.

Nu trebuie să dăm pentru a ști dacă o societate este comercială sau civilă să ne uităm la numele ei; nu ne importă nici numele nici forma. Așa împărțirea capitalului în acțiuni, usitată în societățile comerciale, poate avea loc și în societățile civile, fără a fi reputeate pentru acesta ca comerciale. (Bravard, Manuel, p. 61; Molinier, t. I, no. 240—244; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 18).

Acest sistem îl credem mai întemeiat.

Cu toate acestea unii autori cred, că dacă societatea va fi luată o formă comercială, trebuie să o considerăm ca comercială, în casă când va fi îndoieală asupra caracterului acestei societăți.

3. — *Sistemul*. — Este adevărat, că societate comercială este aceea, care face acte de comerț, operațiuni comerciale; este adevărat, că societățile civile pot lua mai multe forme de ale societăților comerciale, fără ca cu toate acestea să înceteze de a fi civile; Însă partizanii acestui sistem fac următoarea concesie: ei zic, că dacă asociații declară *expresă*, când se constituiesc în societate, că societatea lor este *comercială*, și nu *civilă*, acesta este destul pentru a da societății caracterul Comercialității (Troplong, des Sociétés no. 331. — Contra Cass. fr. 10 Mars 1841).

Care este interesul distincțiunei societăților civile de cele comerciale?

Este important a distinge societățile civile de cele comerciale pentru următoarele cuvinte:

1). Societățile civile nu cer nici o solemnitate pentru validitatea lor; Pre când societățile comerciale în general nu se pot stabili, de cât cu îndeplinirea unor formalități.

2). În societățile civile, administratorii nu pot obliga față cu terții persoane pe coasociații lor, de cât numai în casă

cându le vorü fi datü o împuternicire pentru acésta (art. 1520 C. civ.); pe cândü în societățile comerciale, puterea administratorilorü este multü mai întinsă ; ei potü obliga pe coasociații lorü personalü.

3). În societățile civile asociații nu potü opune de câtü prescripțiunea ordinară ; Pre cândü în societățile comerciale, socii neliquidatori potü invoca prescripțiunea de 5 ani. (art. 63, C. com.).

4). Societățile civile devenind insolvabile sunt *în deconfitură* ; ér societățile comerciale *în falimentü*.

5). Contestațiunile dintre membrii unei societăți civile se judecă de tribunalele ordinare ; pe când cele dintre membrii unei societăți comerciale se judecă de arbitri (art. 50 C. com.)

6). Societățile Comerciale sunt în generalü *ființe juridice, persoane morale* ; pe cândü, cestiunea de a se sci, déca societățile civile suntü *persoane juridice*, este fórte controversată.

Personalitatea juridică a societăților comerciale resultă din art. 474 C. civ., după care dreptulü unui asociatü într'o societate comercială este *purü mobilariü* pe câtü tempü dureză societatea, chiar cândü cea mai mare parte din capitalulü societăței *ar consta din imobile*. Prin urmare, déca dreptulü asociatului este mobilariü, acésta provine de acolo, că asociatului nu are nici o partică în ele, căci déca ar avea o părțică în ele, dreptulü său ar fi imobilariü ;

Prin urmare, déca dreptulü asociatului este unü dreptü mobilariü, acésta este din causă că imobilele sunt ale societății, sunt *ale unei ființe juridice, ale unei persoane morale*. (Demante, t. III, p. 250 ; Pardessus, t. IV, no. 975 ; Molinier, t. I, no. 236 ; Bécane, questions sur les Sociétés, p. 5).

Cari sunt consecințele, ce resultă din personalitatea societăților comerciale ?

Eată principalele consecințe :

a). Societatea fiindü o ființă juridică, o persoană morală, în

tempulū duratei s'ele numai ea este stăpână, proprietară peste fondulū socialū; Pe câtū tempū societatea există asociații nu aū nici unū dreptū, nici de proprietate, nici de coproprietate în acestū fondū.

b). Compensațiunea nu se p'ote opera între ceea ce datorește unū tiersū societății, și între ceea ce se datorește acestui tiersū de către unulū din asociați, pentru ca creanța și datoria nu' între aceleași pers'one. Terțiulū este debitorū alū societății; și creanța sa nu este în contra societății, ci în contra unuia din asociați; prin urmare compensațiunea este imposibilă.

c). Creditoriī societății și creditoriī unuia din asociați nu potū veni în concursū asupra fondului socialū, pentru că ei nu sunt creditori ai uneia și același pers'one. Creditoriī personali ai unuia din asociați nu potū cere a fi plătiți de societate, pentru că ei nu aū contractatū cu d'nsa; ei nu sunt creditoriī ei, ei nu aū nici unū dreptū asupra fondului socialū, căci acesta este gagiulū exclusivū alū creditorilorū societății.

d). În procesele cu terțiile pers'one relative la afacerile sociale, societatea este pusă în cauză, ér nu asociații personalū.

5. — *Regulile cari guvernă societățile comerciale.*

Societățile comerciale se reguléză :

a). Prin convențiunea părților.

b). Prin legea comercială.

c). Prin legea civilă.

d). Prin usuri (art. 1531 C. civ. și art. 17 C. com.).

6. — *Principalele reguli de dreptū civilū, care se aplică la societățile comerciale.*

Nu ne vomū ocupa despre regulile de dreptū civilū relative la proba societăților, pentru că vomū vedea mai târziu, că codicile de comerțiū, în ceea ce conține societățile comerciale, ne impune alte probe, adecă, ne cere tot d'auna *unū înscris*, și că probă cu martori, în generalū nu este admisi-

bilă nici atunci chiar, când ar fi vorba de o sumă mai mică de câtă 150 lei.

Cari sunt principalele reguli de dreptă civilă aplicabile la societățile comerciale ?

Aceste sunt cele cari se referă :

a) La începutul societăților ; b) la depunerile asociațiilor ; c) la obligațiunile asociațiilor către societate ; d) la obligațiunile societății către asociații ; e) la determinățiunea părților în beneficii și pierderi.

1. — *Inceputul Societăților.* — Cândă începe o societate a existe ? — În regula generală, și fără o stipulațiune contrariă din partea asociațiilor, societatea începe din momentul formărei contractului (art. 1501 C. civ.).

Să notăm însă, că societatea pôte fi contractată *cu termină*, și *sub condițiune* ; adică se pôte dice în actă, că începutul obligațiunilor și ale drepturilor respective ale asociațiilor, nu va avea locă, de câtă de la cutare epocă, sau după îndeplinirea cutărei condițiunii ; Dér cu tôte că începutul operațiunilor societății, punerea ei în activitate, sunt amânate pêne la ună evenimentă ore-care, legătura resultându din contractul de societate există, și nici unulă din socți nu se mai pôte lepăda de angajamentul său.

2. — *Depunerile socilor.* — Fiă-care asociatū este datorū a da societății totū, ce a promisū (art 1503 C. civ.). Depunerile socilor potū consista într'unulă, sēu mai multe *corpuri certe*, sēu într'o *cantitate* ore-care, precum o *sumă de bană* ; se consideră ca depunere suficientă și *usufructulū* unū *corpū certū*, precum și *industria* unū asociatū.

Să notăm însă, că déca ună asociatū promite ună corpū certū și determinatū, și déca acesta piere, fără culpa asociatului, și mai înainte de a fi pusū în întărđiere asociatulă rămâne liberatū de orī-ce obligațiune, pentru că societatea a devenitū proprietară peste lucru din momentul convențiunei.

— Se înțelege însă, că nu va fi tot așa, și în casă cându depunerea ar fi constândă într'o *quantitate* óre-care, 10.000 fr. de exemplu, pentru că în acestă casă, societatea nu devine proprietară, de câtă numai prin tradițiune; și perderea în acestă casă nu liberéză pe asociatū de obligațiunea sa.

În casă cândū misa unū asociatū consistă numai în *usulū unū* corpū certū și determinatū, care nu se consumă prin usū, decă acestū corpū piere, perderea lui este pe séma asociatului, fiindū că elū a rămasū stăpânū pe lucru (1509 C. civ.). Și din contră, perderea va fi pe séma societății în casă, cândū ar resulta din natura obiectului alū căruī usufructū s'a depusū ca misă, sau din voința părților, că, societatea, a devenitū proprietară peste lucru cu obligațiune de a plăti valórea lui la finitulū societății. Acésta are locū în casurile următóre :

1). Când depunerea consistă într'unū lucru, care se consumă prin cel d'ântēiū usagiū (art. 1509 C. civ.).

2). Cândū lucrurile depuse se deterioréză țindu-le mai multū tempū (ibid.).

3). Cândū lucrurile, al cărorū usufructū numai s'a depusū, suntū nesce mărfuri, cari trebuie vëndute (ibid.).

4). Cândū lucrurile aū fostū prețuite, și depuse cu unū inventariū (1509 C. civ.).

Cândū depunerea unū asociatū ar consista în industria lui, la ce epocă se póte dice că asociatulū 'șt a împlinitū angajamentulū său ?

Fiindū că în casulū de față depunerea sociului se compune dintr'o seriă de prestațiuni succesive, misa asociatului debitoare, nu se va socoti completă, de câtū la disolvarea societății; prin urmare, va trebui să dea comptū societății de tóte câștigurile obținute prin felulū de industriă, ce a promisū (art. 1505 C. civ.).

Ce vomū dice în casū cândū asociatulū a depusū ca misă unū corpū certū și societatea a fostū evinsa ?

La aceste destiniți răspunde art. 1503 al. 2 C. civ. „Dăca „asociatulă a promisă ună obiectă certă, de care societatea „s'a evinsă, asociatulă, ce l'a depusă în comună, este răspun- „dătoră către societate, în felulă precum vinđătorulă este către cumpărătoră.

De cândă se datorăză procentă la o sumă de bană ce va fi promisă unulă din socă ca misă, dar pe care nu a plătit-o la tempă ?

Din điaua în care trebuia să o plătescă ; aci se face o derogare de la regulile dreptului comună, după care procentele nu se datorăză, în generală, de câtă de la cererea în judecată (part. ântăiă a art. 1504 C. civ.).

3. — *Obligațiunile asociațiiloră către societate.*

Fiă-care socă are mai ântăiă de tôte să respecte clausele contractului, și afară de acăsta, asociatulă ce va fi luată bană din casa socială, datorăză procentă la acei bană din điaua cândă 'l va fi luată pentru trebuințele sële particulare, pentru că scopulă societății nu este de a procura asociațiiloră usulă lucruriloră puse în comună, ci de a realiza beneficii din esplotarea fondului socială, a cărui proprietate aparține numai societății ca ființă morală ; și pe lêngă acăsta, asociatulă mai pôte fi condamnată și la daune interese, în casă cândă societatea va fi suferită vre ună prejudiciă, séu nu va fi putută realiza ună câștigă din cauza luărei acestoră bană (art. 1504 C. civ.).

Ce se va întempla în casă cândă ună asociată va fi causată ôre-cari pagube societății ?

În acestă casă, asociatulă este ținută de daune interese către societate, și acăsta fără a potea compensa aceste pagube cauate prin culpa sa, cu câștigurile ce va fi adusă societății prin industria lui în alte afaceri (art. 1508 C. civ.), pentru că în acestă din urmă casă, asociatulă nu a făcută altă-ceva, de câtă și a îndeplinită ună angajamentă luată ; și compensățiune nu pôte exista de câtă într'o creanță și o datoriă ; apoi socie-

tatea nu datoréză nimicü asociatului , care nu a făcutü altü-
ceva de câtü și a îndeplinitü obligațiunile séle față cu so-
cietatea.

4. — *Obligațiunile societății făcute cu asociații.*

Fiă care asociatü are o acțiune în contra societății :

1). Pentru sumele ce va fi cheltuitü pentru ea.

2). Pentru obligațiunile, ce va fi contractatü de bună cre-
dință cu ocasiunea afacerilorö sociale.

3). Pentru riscurile inseparabile de gestiunea sa (art. 1510
C. civ.). — Așia în casü cândü va fi fostü atacatü și jefuitü
de hoți călătorindü pentru societate, societatea trebuie sé 'l
despăgubescă. Inșé, sé notămü că societatea nu este obligată
de câtü *în proporțiune* cu riscurile relative la gestiune ; Prin
urmare, asociatü nu va avea nici unü recursü în contra so-
cietății pentru sumele, cari nu erau utile pentru afacerile so-
ciale, și pe cari le ar fi luatü cu sine cu scopü de a le
cheltui pentru plăcerile séle.

5. — *Determinarea părțilorü în câștigü și în pierderi.*

Fiă-care sociü participă la câștigü și la pierderi în propor-
țiune cu misa, séü depunerea sa, în casü, cândü nu se va fi
decisü alt-felü prin actulü de societate (art. 1511 C. civ.). —
Și în casü cândü unulü dintre asociați nu va fi depusü de câtü
industriă, munca sa, partea lui în câștigü, séü pierderi, va fi
egale cu a asociatului, care va fi depusü mai pucinü (ibid).

Legea dä dreptulü socilorü de a determina după placulü
lorü partea, ce are sé ia fiă-care în câștigü și în pierderi ; nu
este de esența contractului de societate, ca repartițiunea sé
fiă într'o strictă proporțiune cu misa fiă-căruï sociü ; dar cu
töte acestea, scim deja, ca și acéstă facultate are limita sa ;
așia legea declară de nulă stipulațiunea, în virtutea căreia
s'ar da unü asociatü totü câștigulü ; asemenea nu permite a se
stipula, ca unulü, séü mai mulți asociați, sé nu participe la
perderi (art. 1511 C. civ.).

Sociul însuși ce nu a depus, de câtă muncă sa, poate să nu ia parte la pagube; dar cu acesta este el scutit de orice pierdere? nu! negreșit, pentru că dacă nu este câștig de împărțit, el pierde muncă sa (Bravard, Manuel, p. 54; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 8; Molinier, t. I, no. 389).

Afară de acesta, ce regulă de drept civil se mai aplică la societățile comerciale?

Din dreptul civil mai sânt și alte reguli aplicabile la societățile comerciale; Nu vom vorbi aci nici de *administrațiunea* societăților, nici despre angajamentele lor și ale asociaților față cu terțiile persoane. Aceste principii, și alte câte-va, le vom vedea cu ocaziunea studiului societăților de comerț; vom vedea asemenea și regulile de drept civil aplicabile la disoluțiunea acestor societăți.

7. — *Divisiunea societăților de comerț.*

Codul de comerț recunoște trei specii de societăți comerciale: 1) Societatea în nume colectiv, 2) Societatea în comandită și 3) Societatea anonimă, (art. 18 C. com.). — Și mai departe, vorbește și de o a patra specie de societate, numită: *asociațiune în participațiune* (art. 46 C. com.).

B. — Despre societatea în nume colectiv.

Cu această ocaziune vom studia următoarele puncte:

- 1). Definițiunea acestei societăți.
- 2). Firma ei.
- 3). Caracterele distinctive ale societății în nume colectiv de celelalte societăți comerciale.
- 4). Angajamentele asociaților și ale societății față cu terțiile persoane.
- 5). Domiciliul societății în nume colectiv și acțiunile judiciare în contra ei.

1. — *Definițiunea societății în nume colectiv.*

Ce este societatea în nume colectiv? Societatea în nume

colectivü este aceia, pe care o contractéză douë, séü maî multe persóne *solidarü responsabile*, cu scopü de a face comerciü sub o firmă socială (art. 19 C. com.).

2. — *Firma societăți*. — Ce este firma societăți ?

Firma societăți este *numele societății* considerată ca corpü moralü, ca persónă juridică, distinctă de asociații, care facü parte dintr'ânsa. — Sub acestü nume se subscrie societatea cândü contractéză ; sub acestü nume este citată în judecată, și se subscrie, cândü trage dânsa pe alții în judecată ; cu unü cuvântü acesta este *numele* cu care se subscrie în tóte actele séle.

Firma acesteï societăți în nume colectivü se compune din numele socilorü : așa, déca vorü fi doî frați numai în societate, firma va fi : *Petre Frați* ; Și în casü, cândü pe lêngă acesteï douî frați, vorü maî fi și alte persóne în societate, firma societății va fi : *Petre Frați și Compania* ; prin adaosulü acesta : *și Compania*, se evită de a se pune în firmă numele tuturorü asociațilorü.

Së nu confundămü însë firma socială cu numele, ce iaü câte o dată aceste societăți în nume colectivü, după felulü esploatății, séü de la loculü unde se află stabilite.

In firma unei societăți în nume colectivü se póte pune numele unei persóne, ce nu ar fi societarü ?

În firma socială nu se potü pune de câtü numai nume de ale socilorü, ce facü parte din societate (art. 20 C. com.). Déca s'ar pune nume de ale altorü persóne ce nu facü parte din societate, s'ar potea comite fraude fațiă cu terțiile persóne, cari ar contracta cu societatea ; căci aceste, póte că ar contracta numai avëndü în vedere solvabilitatea persónelorü din firmă ; și déca persónele solvabile din firmă nu ar fi societari, terțiile persóne ar fi încelate în asceptările lorü.

Dér cu tóte aceste ce se va întêmpla în casü cândü ar figura în firma socială numele unei persóne ce nu este asociatü ? — În

acestă casă terțiile persoane, ce vor să fi suferite vre ună prejudiciu, trebuie indemnitate, (art. 998 C. civ.) și indemnizarea cea mai naturală este, cu acela care a lăsat *cu știință* să se treacă numele său în firma societății, va fi *solidar* responsabil, ca și ceilalți asociați.

3. — *Caracterele distinctive ale societății în nume colectiv de celelalte societăți comerciale ?*

Prin ce se deosebesc societatea în nume colectiv de celelalte societăți?

Cea ce distinge societatea în nume colectiv de toate celelalte societăți este *solidaritatea tuturor membrilor ei* (art. 21 C. com.). În nici o altă societate nu sunt solidar responsabil toți membrii ca în cea în nume colectiv. În societatea în nume colectiv fiecare membru este responsabil în total de toate obligațiile societății; adică nu numai că este obligat personal să dea trebuie să plătească totalul creanțelor.

Acest caracter, al *solidarității* distinge societatea în nume colectiv de societatea în comandă, pentru că în societatea în comandă, socii comanditari nu sunt ținuți la plata datoriilor, de cât până la concurența sumei depuse de dînși (art. 25 C. com.); și de societatea anonimă se distinge prin aceea, că persoanele ce fac parte din societatea anonimă, nu sunt ținute la plata datoriilor sociale, de cât până la concurența sumei depuse în fondul social (art. 32 C. com.); și pentru ca să știm, în ce se deosebesc de asociațiunea în participațiune, trebuie să știm mai întâi caracterul foarte ambiguu al acesteia; vom studia mai târziu această specie de societate.

Știm deja, că în societatea în nume colectiv toți socii sunt solidar responsabil, și ținute la plata datoriilor sociale fie-care pentru tot.

Acum naște întrebarea : *persoanele, cari fac parte dintr'o*

*societate în nume colectivă, pot ele stipula în actul constitu-
tiv al societății, ca să nu fie solidară responsabile ?*

Se înțelege de sine, că se poate stipula într'unu angajamentu particularu luatū față cu unu tiersu, ca asociații să fiă ținuți *personală*, ér nu *solidară*.

Dér cestiunea este, déca se poate însera în contractul de societate o clausă, în virtutea căreia asociații să nu fie obligați solidar, și care contractu să fie datū publicității? Cu alte cuvinte *solidaritatea* este ea *de esență* séu este *de natura* societății în nume colectivă ?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Solidaritatea este *de esența* acestei societăți; societatea în nume colectivă se numesce ast-felū, pentru că solidaritatea face ca toți asociații colectivamente luați, să nu fie socotiți de câtū ca o singură persoană; firma socială presupune solidaritatea. Contractul care se formază între societate și între terțiile persoane este regulatū de lege, și socii nu potū introduce într'ensulū clause, pe cari legea nu le permite. Ei nu potū nicī schimba, nicī modifica, modulū de constituire al societății, în ceea ce privesce raporturile séle cu terțiile persoane; raporturile dintre societate și terțiile persoane trebuie să fie așa, precum resultă din art. 42 C. com., și din firma socială; apoi din acestea ce resultă? resultă că solidaritatea este unū elementū esențialū; acesta este unū principiu de ordine publică, pe care socii nu'l pot ataca, căci interesază pe terțiile persoane. (Bravard, sociétés, p. 211 et suiv.)

La aceste se mai poate adăoga : că Codulū de Comerțu, recunoscându trei specii de societăți, societatea în nume colectivă, în comanlită și anonimă a luatū pentru fie-care din ele nisce garanții speciale; și pentru societatea în nume colectivă garanția ce a luatū este *solidaritatea*; terțiile persoane, contractându cu dēnsa, sciū numaī după nume, ce garanții aū: și a permite membrilor unei societăți în nume co-

lectivă a se elibera de solidaritate, ar fi a încela pe terțiile persoane printr'ună nume mincinosă.

2. — *Opiniune.* — Solidaritatea este de *natura* societății în nume colectivă,  r nu din *esența* ei. Din lege nu ni se prob z  cu nimic , că ar trebui să admitem aci o restricțiune la principiile libertății convențiunilor. Clauza, care ar libera pe socl de solidaritate, nu se referă de c t  la interese private, și nu are nimic  în sine nici imorală, nici contra ordinii publice; ea nu este de c t  o revenire la principiile dreptului comun , după care obligațiunile sunt de regul  *personal *,  r nu *solidar *. Prin urmare, ac st  clausă este valabil , și trebuie respectat , cu o condițiune numai : ca ea să fiă dat  publicității, pentru ca terțiile persoane să nu fie induse în er re.

Ac st  din urmă opiniune ni se pare mai fondat . — De altminte putem  nota, că ac st  cestiune se  nt mpl  rar  în practic .

4. — *Angajamentele asociațiilor, și ale societății fața cu terțiile persoane.*

De ce s'a stabilit  solidaritatea între membrii unei societăți în nume colectiv  ?

Ac sta s'a f cut , pentru ca societatea s  aibă un  credit  c t  se p te mai mare, din cauza garanției ce present  acelora, ce contract z  cu d nsa. S  not m   ns , că ac st  solidaritate nu este relativ , de c t  numai la raporturile asociațiilor cu terțiile persoane ;  r nu și la raporturile asociațiilor între d nșii (art. 1052 și 1053 C. civ.).

Cari sunt  condițiunile necesari  pentru ca solidaritatea s  aibă loc  ?

Pentru ca solidaritatea s  aibă loc  s  cer  dou  condițiuni : 1) Ca obligațiunile s  fiă contractate de acei cari au dreptul  la ac sta ; și 2) Să fiă contractate sub firma social , s u celi pucin în numele societății.

1. — *Cine are dreptul de a angaja societatea și prin urmare pe asociați ?*

În practică, asociații confiază unuia, séu mai multora dintre dênșii, administrația intereselor sociale ; aceia, căroru li se conferă acestu dreptu, se numescü *geranți*.

Acéstă administrațiune se póte confia séu printr'o clausă specială a contractulu de societate, séu printr'unu actü posteriorü.

În primulü casü, numirea geranților, fiindü o clausă din contractü, puterea lor nu se póte revoca, *fără o cauză legitimă*, pêně la sfârșitul societăței. — În al douilea casü, puterea geranților nu este de câtü unü simplu mandatü, esențialminte revocabilü (art. 1514 C. civ.)

Ce se va întempla în casü când nu există nict o convențiune relativă la geranți ?

În lipsă de o convențiune specială, relativü la administrațiunea societăței, asociații suntü presupuși a'și fi datü reciprocü împoternicire de a administra unii pentru alții (art. 1517 no. 1, C. civ.)

În casü când se va fi numitü unulü séu mai mulți dintre socii ca *geranți* numai aceștia suntü în dreptü a obliga pe ce-l'alți asociați prin angajamentele lorü. În lipsă însă de o convențiune specială, relativü la gestiune, angajamentele luate de ori-care din asociați, obligă pe toți ce-l'alți solidaricesce, destul numai să fie contractate sub firma socială (arg. din art. 1520 C. civ., și 21 C. com.).

Asociații în acestü din urmă casü suntü presupuși a'și fi datü reciprocü mandatü, ca fie-care din ei să póta lucra cu o putere egală în interesulü societăței.

2. — *A doua condițiune, pentru ca societatea să fie obligată, și socii ținuți solidaricesce, este ca obligațiunile să fie contractate sub firma socială.* Dér cu tóte aceste, decă se va fi șisü în actü, că asociatulü contractéză *atätü pentru sine câtü și*

pentru coasociații săi, acestu angajamentu este valabilu, și obligatoriu față cu toți asociații, pentru că firma socială nu este de câtu o espresiune mai comodă, și pentru că în dreptulu nostru nu suntu formule sacramentale; și în fine pentru că espresiunile, de cari s'a servitu gerantulă suntu mai esplite de câtu firma socială.

Ce vomu dice în casu, cându gerantulă abuséză de firma socială, și societatea nu profită de angajamentele contractate sub acéstă firmă?

Décă gerantulă abuséză de sub-semnătura societăței și se servă de dēnsa în propriulu său interesu particularu, obligațiunea fiind regulatū contractatā, pentru că este sub firma socială, societatea este obligatā, chiar când nu ar fi profitatū de acestu angajamentu. După jurisprudența Curței de Casațiune din Francia, asociatulă gerantū se pôte servl de firma socială față coterțiele persóne *chiar pentru stingerea proprielorū sēle dētōrii*; atātū mai rēu pentru coasociați, că nu 'și-au alesu unū omū mai lealū; art. 21 C. comercialū este absolutū în privința acéstă (Bravard, *Traite des Sociétés commerciales*, p. 60, et suiv.)

Se înțelege însă de sine, că față cu coasociații săi va fi responsabilu, și nu trebuie sé 'i despăgubescă.

Ce vom decide însă în casu, cându s'ar vedea din chiar calitatea contractulu, că obiectulu convențiunei nu se reportă la afacerile societății, ci la afacerile proprii ale gerantulă?

În acestu casu societatea nu este obligatā. Acéstă era și doctrina lui Pothier (ved. Paris 23 Juillet 1849).

Dér în casu cându gerantulă contractéză unū angajamentu *în numele său propriu*, și societatea profită de acestu angajamentu, pôte ea fi urmărită printr'o acțiune *directă*, séu nu-mai printr'o acțiune *indirectă*?

În acestu casu, mai mulți autorī susținū, că societatea pôte fi urmărită printr'o acțiune *directă*, pēnc la concurența foló-

selorū ce a trasū din acelu angajamentū (arg. din art. 1522 C. civ.) (Duranton, t. XVII, no. 449 ; Delvincourt, t. II, note 5 de la pag. 23).

Alți susținū, din contra, că decă obligațiunea a fostū contractată *sub numele gerantului*, ér nu *sub firma socială*, după cum este casulū de față, creditorulū basându-se numai pe cuvântulū că, societatea a trasū folóse, nu póte avea o acțiune *directă* în contra societăți, ci numai o acțiune *indirectă* ; a-decă, că póte exersa în contra celorū l'alți asociați drepturile, ce are asociatulū debitoare, cu care a contractatū (art. 974 C. civ.)—Art. 21 C. com. este formalū în acéstă privință ; el đice : că pentru ca societatea să fiă obligată, angajamentulū trebuie să fiă contractatū sub *firma socială*. — În dreptū unū creditore nu are o acțiune *directă*, de câtū numai în contra persónei cu care a contractatū. Art. 1522 đice, în adevér, că în casū cândū societatea a trasū folosū din lucru, creditorulū are o acțiune *directă* în contra societăți ; însă acestū articolū presupune : că angajamentulū s'a contractatū *în numele societăți*, pe *socotéla et.* (Troplong, Sociétés no. 814 ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 22 ; Delangles, Sociétés, t. I, no. 232, et suiv ; Bravard, Sociétés, p. 208 et suiv).

Care este interesulū acestei cestiuni ?

Acéstă cestiune este importantă, pentru că decă creditorulū are o acțiune *directă*, vine ca creditorū *alū societăți* ; pre cândū, în casulū, cândū are o acțiune *indirectă*, vine în numele debitorelu, cu care a contractatū, exercită drepturile acestuia (art. 974 C. civ.), și, prin urmare, beneficiile rezultându din exercițiulū acțiunei séle, le va împărți de o potrivă cu cei-l'alți creditorī ai asociatulu debitoare, ale căru drepturī le exercită.

Administrația societăți în nume colectivū se póte ea încredința unei terție persóne, care nu este asociatū ?

Răspundem, că da ! numai câtă această persoană trebuie să pună înaintea sub-semnăturii sale vorbele : prin procură.

În casul când ar omite de a face aceasta, va fi obligată personală ; se înțelege însă, că judecătorii au dreptul de apreciere.

Ce acte pot face garanții ?

Garanții, și, în lipsă de o convențiune specială relativă la gestiune, ori-care din asociați, poate face, în numele societății toate actele necesare pentru exercițiul comerțului, pentru care societatea este constituită. Pot cumpăra și vinde mărfuri, pot face plăți, și pot primi bani spre plată, pot trage, accepta și gira polițe etc.

Ear în câtă se atinge de imobilele societății, nu pot face inovații, fără consentimentul celorlalte asociați, chiar când ar crede, că sunt avantajoase pentru societate (art. 1517 no. 4 C. civ.).

Ce vom dice despre transacțiunile, pot ele face și transacțiunile ?

Cestiunea este controversată :

1.— *Opiniune.* — Drepturile asociaților administratori nu se întind până a putea face și transacțiunile relativă la procesele societății, fără avisul coasociaților lor, pentru că transacțiunile sunt acte, cari trec peste puterile unei procure generale. (Bécane, *Questions sur les Sociétés* p. 12).

2.— *Opiniune.*—Garanții pot dispune liber de toate lucrurile mobile ale societății, le pot înstrăina ; prin urmare, pot face, într'un mod valabil, și transacțiunile, asupra a tot, ce se referă la exercițiul comerțului societății (art. 1706 C. civ.) ; puterile lor nu sunt restrânse în limitele unui mandat ordinar. Ele pot înstrăina lucrurile, cari pot face obiectul operațiilor zilnice ale societății ; consentimentul tuturor asociaților nu este necesar, după noi, de câtă numai cândă este vorba de transacțiunile relative la proprietatea lucrurilor

imobile, de cari giranții nu pot dispune. (Pardessus t. IV, no. 1014; Molinier, t. I, no. 306).

5. — *Domiciliul societății în nume colectiv?*

Unde 'șt are domiciliul său societatea în nume colectiv?

Acolo unde se găsește scaunul afacerilor séle, și unde 'șt are principala sa aședare (art. 87 C. civ. și 62 pr. civ.); prin urmare, trebuie citată în judecată, la tribunalul în circumscripția căruia se găsește acestu locu.

In numele cui se facu cererile în judecată, cari privesc pe o societate în nume colectiv?

Cererile în judecată, cari privesc pe o societate în nume colectiv, trebuie făcute *sub firma socială*; Citațiunile, ce sunt a se da societății se dau la cassa socială, și déca nu există o atare cassa, se dau unuia din asociați, séu la domiciliul lui (art. 75 no. 4 pr. civ.); O singură copie după petițiune menționând firma socială este suficientă, fără a mai fi trebuință de a se menționa numele fie-căruși asociat.

B. — Despre Societatea în comandită

Cu acéstă ocaziune vom vedea :

- 1). Originea societății în comandită.
- 2). Definițiunea ei.
- 3). Caracterele ei.
- 4). Diversele speciș de societăți în comandită.
- 5). Obligățiunile comanditarilor.
- 6). Consecințele imixtiunei lor în afacerile sociale (art. 22, 23, 24, și 25 C. com.)

1. — *Originea Societății în Comandită.* — Societatea în comandită își trage originea sa din contractul de *comandă*, care era fórte usitată în evul mediu. Se încredința unuș neguțătoru, séu unuș marinaru, care întreprindea excursiuni o sumă de banș, séu nisce mărfuri, pentru a se neguțători prin orașele, unde erau târguri, séu prin porturile, unde se opréu.

Negușătorul, sétu marinarul, avea o parte din câștig, și acela, care 'l dădea banii, sétu marfă, nu erea nici o dată angajată peste misa sa.

Acestu contractu era unu mijlocu admirabilu pentru nobiliu feudalii de a face comerciū, fără să fie cunoscuți; pentru că ei încredințau banii lorū altora, cari 'l speculau sub numele lorū propriū, și prin acēsta nobiliu trăgēu două profituri : întēiu, că făcēu comerciū, și altu douilea, erau necunoscuți, și prin acēsta menagiaū prejudiciile, ce dominaū pre atunci în contra comerciulu. — Și așl chiar, acēstă societate este fórtē folositoare, căci ómenii, ce nu au destulă experiență, găsescū într'ēnsa mijloculu de a face comerciū, fără a se ruina, precum și acei, cari au alte ocupațiuni, încredințēzā numai capitalurile lorū, fără a lua parte la operațiunile comerciale.

2. — *Definițiunea aceste Societăți.* — *Ce este societatea în comandită?* — Societetea în comandită este aceea, care se formēzā între una sétu mai multe persóne, solidar responsabile, pe de o parte, și între una sétu mai multe persóne responsabile numai pe depunerile lorū, pe de altă parte (art. 22, al. 1. și 25 C. com.)

3. — *Caracterele aceste Societăți.* — In acēstă societate se găsece : 1) Unulu sétu mai mulți asociați solidarū responsabili, pentru tóte datoriile societăței, și unulu sétu mai mulți asociați, cari nu răspundū, de câtu pēnē la concurența misei lorū. 2) Unulu, sétu mai mulți asociați, cari gerēzā, și alții, cari suntū străini de gestiune. D'eseemplu : Primus face unu comerciū; sétu Primus și Secundus factū unu comerciū împreună. Tertius contribue și elū la fondulu socialū cu o sumă de 10,000 fr.; sétu Tertius și Quartus contribue fie-care cu câte 10,000 fr., însă se înțelegū, ca acești doui din urmă să nu se amestece în gestiunea societăței, și să nu fie ținuți peste misele lorū. Eibine, Primus, sétu Prîmus și Secundus, geranții societății, vorū fi solidarū responsabili pentru plata integrală

a tuturorü creanþilorü faþiã cu creditorii societãþei, pre când *Tertius*, séu *Tertius* și *Quartus* vorü perde numai misele lorü, se înþelege, decât nu se vorü fi amestecatü în gestiunea afacerilorü sociale.

Cum se numescü asociaþii cari gerézã și acei cari nu gerézã?

Asociaþul séu asociaþii, cari gerézã, se numescü *comandii* séu *complimentari*, ér aceia cari daü numai capitalurile lorü se numescü *comanditari*. Misa comanditarilorü, spre deosebire de societãþile în nume colectivü, nici o datã nu póte consiste în creditulü lorü, pentru cá gestiunea afacerilorü societãþei le este opritã. Misa de ordinarü este o sumã de bani; dér póte fi și marfã, séu imobile etc.

4. — *Diversele speciü de societate în comanditã. — Câte speciü de societãþi în comanditã suntü?* — Potemü distinge douë speciü de societãþi în comanditã : O societate póte së fie formatã numai între douë persóne, dintre cari una së fie gerantü responsabilü, și altulü comanditarü: acésta este societatea în comanditã *purã*; și póte së fie formatã între *mai mulþi* comandii, de o parte, și între unulü, séu *mai mulþi* comanditari, de altã parte; în acestü din urmă casü, este o amestecãturã de douë societãþi : una în *nume colectivü*, și alta în *comanditã* (art. 23 C. com.)

Afarã de acésta, mai trebuie së distingem societatea în *comanditã ordinarã* de societatea în *comanditã pre acþiunü*.

Societatea în *comanditã ordinarã*, care se numesce și *societate în comanditã pe interesü*, este aceea, (care se contractézã între unulü séu *mai mulþi* asociaþi responsabili, și între unulü séu *mai mulþi* depunãtorü de capitalurü), și ale cãrei (societãþi) titlurü nu sunt sub forma de acþiunü.

Societatea în comanditã pre acþiunü, este aceea, a cãrei capitalü este divizatü în acþiunü.

Vomü vorbi despre acéstã din urmă specie de societate

după ce vomu espune mai ântêiu principiile generalî, cari guvernă societățile în comandită.

Societatea în comandită este ea o persoană juridică?

Orî-ce societate în comandită, chiar și aceea în care nu se află de câtü unü asociatü gerantü, este o persoană juridică, investită cu drepturî distincte de ale asociaților. Așia Primus face unü comerciü, la care Secundus, cu titlulü de comanditariü, contribue cu 10,000 fr. Primus, fiind ast-felü comanditü, nu se va neguțători pe séma sa, ci pre a societății.

Societățile în Comandită aü firmă ?

Societatea în Comandită face operațiunile séle, ca și societatea în nume colectivü, sub o *firmă socială* (partea ultimă a art. 22 C. com.)

Numele cărorü soci potü figura în firma socială?

Numaî numele asociaților solidarü responsabilî potü figura în firma socială; ér ale comanditarilorü nu ! A pune în firma socială numele unei persóne, ce nu este ținută la plata datoriilorü sociale, de câtü numaî pêne la concurența capitalulü, ce a depusü, ar fi unü abusü, și o încelătorie pentru terțiile persóne, pentru că ele, póte că nu aü contractatü, de câtü numaî comptându pe solvabilitatea persónelorü din firma socială (art. 24 C. com.).

Quid în casü, cândü în firma socială ar figura numele unui comanditarü ?

În acestü casü comanditarulü se va socoti ca asociatü solidarü, și va fi supusü façiă cu terțiile persóne, la consecințele acestei calități. Acesta este indemnitatea cea mai naturală pentru prejudiciulü causatü prin infrațiunea legei. (Delvincourt, t. II, note 6 de la pag. 27).

Comanditarii sunt et asociați ?

Da ! Comanditarii sunt *asociați*. Legea le dă această calificațiune prin mai multe articole (art. 24, 25, 26, C. com.); prin

urmare, ei nu sunt nesce închirietorii de fonduri, nu sunt simpli împrumutătorii.

Care este importanța acestei cesiuni?

Importanța este, că dênșii fiind asociați voru fi tratați ca atare, adecă:

1). Contestățiunile dintre comandiți și comanditari se voru judeca de arbitri.

2). Comanditarul, care ar fi stipulatü retragerea misei sele, nu o póte reclama față cu creditorii societății, pentru că ea face parte din fondulü socialü și ca atare le servă de gagü.

5. — *Obligațiunile Comanditarilorü.* — Comanditarul, care nu se amestecă în gestiunea societății, nu se espune de câtü la nesce risicuri limitate: nu póte pierde maı multü, de câtü fondulü, care l'a depusü, seü pe care s'a obligatü alü depune în societate (art. 25 C. com.).

Déca nu va fi vërsatü în casa socială nimicü, seü va fi vërsatü numai o parte din misa, la care s'a obligatü, póte fi constrânsü se plătescă, ce este datorü.

Dér cu tóte acestea, pe câtü tempü geranții societății execută angajamentele sociale, creditorii nu aü, în generalü, a se preocupa de comanditari, déca ei aü plătitü, seü nu misele lorü. Unii credü chiar, că nu potü acționa de locü pe comanditari, pe câtü tempü societatea nu este în falimentü, seü în lichidațiune. (Lyon 2 Febr. 1864). Și din contra, în casü cândü societatea va fi în falimentü, creditorii ei potü reclama de la comanditari sumele, pe cari aceștia nu le aü vërsatü încă în casa societății.

Dér în acestü casü creditorii societății aü ei o acțiune directă în contra comanditarilorü? seü nu aü de câtü o acțiune indirectă? (art. 974).

Acéstă cesiune este controversată.

Și se notăm, că este și importantă, pentru că décă credi-

toriî vorû avea o *acțiune directă*, afacerea nu se va judeca de arbitri; pe cându din contra, déca vorû avea o *acțiune indirectă*, afacerea se va judeca de arbitri. — Și afară de acésta, déca creditorî societățiî vorû avea o *acțiune directă* în contra comanditarilorû, aceștia nu le vorû putea opune excepțiunile, pe cari le ar fi pututû opune geranților; de exemplu, nu vorû putea invoca compensațiunea, adecă: nu vorû putea cere, ca să se compenseze, ceea ce datoréză ei ca misă societățiî, cu acea ce li se datoresce lorû de geranți, séu de societate.

Pre cându din contra, décă *acțiunea va fi indirectă*, creditorî societățiî vorû fi pasibilî de acelea-și excepțiuni, ca și geranțiî.

Cum am đisû, cestiunea este controversată și suntû doué opiniuni :

1. — *Opiniune.* — Creditoriî societățiî nu aû de câtû o *acțiune indirectă* în contra comanditarilorû pentru a 'i constrânge la plata misei lorû. — Comanditariî suntû complectamente streinî de terțiile persóne; ei nu aû contractatû obligațiuni, de câtû cu geranțiî, séu socii responsabili și solidarî, cari singuri numai suntû debitoriî creditorilorû societățiî. Prin urmare, creditorî nu aû dreptulû de a ataca pe comanditariî, de câtû exercitândû drepturile geranților, cu cari aû contractatû. Și de aceia și đice art. 42 C. com. că să nu se maî facă cunoscutû publiculû numele comanditarilorû, pentru că ei sunt streinî de terțiile persóne, nu aû nimicû a face cu ele. Façiă cu terțiile persóne, comanditariî nu suntû, de câtû *simplici închirietorî* de capitalurî, cari trebuescû asimilați cu ceil'alți debitori ai societățiî. (Delvincourt, note 1 de la pag. 27; Delangle, des Sociétés commerciales, t. I, no. 276, et suiv; Molinier, t. I, no. 547).

2. — *Opiniune.* — Comanditariî sunt *asociați*; prin urmare că asociațiî sunt ținuți la plata datoriilorû sociale pêně la concurența misei lorû, în virtutea *obligațiunei directe*, ce re-

sultă din această calitate. Ba încă mai mult de câtă atătă: gerantul este mandatarul comandarilor; apoi mandanții sunt obligați *directă* prin actele mandatarilor lor. Așia dăr, comanditarii, oră că suntă asociați, oră că suntă mandanți, și într'o calitate și în alta, suntă obligați *directă*, către creditori. Este adevărată, că numele comandarilor nu suntă puse în extractul societăței în comandită, ce se publică, dăr se arată suma valorilor ce s'au angajată comanditarii a depune (art. 42 C. com.), și această măsură s'a luată negreșită, pentru ca terțiile persoane să pótă pune mâna pe ele, la casă de trebuință. Această opiniune este de preferită. (Merlin, Questions de droit vo. sociétés § 2, p. 550; Pardessus, t. IV, no. 1034; Troplong, Sociétés, no. 831 et suiv.; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 24.)

Comanditarii suntă ei comercianți?

Este generalminte admisă, că comanditarii nu suntă *comercianți*, de și suntă membrii unei societăți de comerț.

Ce vomă dăce însă în privința cestiunei următore: *necomerciantulă, care promite a da banți, s'eu care subscrie acțiunți într'o societate comercială în comandită, face elă prin această ună actă de comerț, care s'eu supună jurisdicțiunei tribunalului de comerț?*

Acăsta este una din cestiunile cele mai interesante!

1. — *Opiniune.* — Comanditarul promitëndă a da o sumă de banți pentru a servi la operațiunți comerciale, nu se angajă comercială, nu face ună actă de comerț. Comanditarii nu suntă, de câtă închirietori de capitaluri. Comandita nu este în realitate, de câtă ună împrumută *sui generis*.

Obligațiunea de a da banți, de a vërșa fonduri, s'eu subscrierea de acțiunți într'o societate comercială, nu intră în nici unulă din casurile prevădute de art. 306 s'eu 308 din Regulamentulă organică, și prin urmare nu potă fi considerate ca acte de comerț.

Afară de acésta, principalul scopu alu întroducerei comanditei în legislațiunea noastră a fostu de a facilita, în afacerile comerciale, afluența capitaluriloru, cari aparțin persónelor, cari prin pozițiunea séu profesiunea loru, nu potú séu nu vorú să facă comerciú, nici să se espună la consecințele luí, și este în interesulú publicú, bine înțelesú, de a nu rēdica acestuí contractú adevēratulú séu caracterú (Delangle, Sociétés, no. 309 et suiv.; Bravard, Traité de sociétés p. 101 et suiv.)

2. — *Opiniune.* — Nu trebuie să considerămú pe comanditarí, ca pe nisce închirietorí de fondurí de o speciă deosebită; decă am face acésta am comite o neexactitate, legea însă-și ne spune, că ei suntú *asociați* (tovarăși), (art. 22, 25 și 26 C. com.); închirietorí de fondurí suntú, este adevēratú, însă suntú *asociați*. Și chiar când vorba *asociați* (tovarăși) nu ar fi în Codú, nu ar fi o diferență profundă, imensă, între acela care împrumutá banií sēi și între comanditarú? Împrumutulú nu se pôte face de câtú cu procente legalí, de 10⁰/₀, pre când comandita pôte aduce beneficiurí, cari se fiá superióre procentelorú legalí. Când este vorba de împrumutú, împrumutătorulú dobândesce o creanță ce produce interese; pre când în comandită, comanditarulú nu numai că dobândesce unú dreptú în folósele societăței, dér devine și coproprietarú peste fondulú socialú la disolvarea societăței. Când este vorba de împrumutú, împrumutătorulú are dreptulú la plata capitalulú; pre când în comandită, comanditarulú pôte s'elú pérdá, plătindu-se cu elú datoriile societăței; elú nu pôte veni în concursú cu creditorí societăței; aceștia trebuie desinteresați mai 'naintea dēnsulú. Împrumutătorulú, o datá ce 'și-a datú banií sēi, nu are de câtú s'și priméscá procentele și să aștepte epoca scadenței; pre când comanditarulú, este chematú la socotelile anualí, la adunarea asociațiloru, pentru fixarea profitulú și a perderilorú. Așia dér, comanditarulú ia parte la beneficiile societăței, are unú dreptú în fondulú socialú la liquidarea defini-

tivă, se espune riscului de a'și perde capitalul, exercită prin sine însuși, séu prin mandatar, unu dreptu de supraveghere asupra societăței; prin urmare este imposibilu a nu vedea într'unu actü de asemenea natură, de câtü unü împrumutü supusü la óre-carü condițiun, și de a nu recunósce, că comanditarulü este unü adevăratü asociatü. Apoï déca este asociatü, de ce se nu dămü angajementelorü lui caracterulü actelorü de comerciü? Se đice, pentru că nu se găsecü enumerate (coprinse) în art. 306 și 308 Reg. Org., cari suntü limitative, Póte în adevėrü se fiă limitative, însă angajamentele de cari ne ocupămü noi, intră în dispozițiunile art. 306; pentru că, ori de câte ori o societate face acte enumerate de art. 306 R. Org. este comercială. Apoï misa, depunerea de capitalur, concurge, după cum đice Curtea de Cass. francesă, la crearea societăței chiar, séu mai bine, este unü elementü esențialü al personalității societăței, și prin urmare participă din natura sa; de unde resultă necesariarminte, că angajamentulü comanditarului are o cauză comercială.

Sė nu ni se đică de partisanii sistemului contrariü, că comanditarulü este și trebuie să fie străinü de comerciulü societăței, pentru că noi scimü deja, că *obligatiunea comanditarului* de a vėrsa misa sa în fondulü unei societăți comerciale *constitue unü actü de comerciü*.

Afară de acėsta, nu este óre permisü de a stipula, chiar când este vorba de o societate în nume colectivü, ca unii din asociați să fie complectamente străini de administrație, și pentru acėsta va putea cine-va susține, că obligatiunea lorü (a socilorü ce nu suntü administratori) nu este unü actü comercialü? Posițiunea comanditarilorü, esceptându-se, bine înțeleșü, întinderea responsabilităței, care este mai mică, nu este, așa đicėndü, totü aceea-și?

Ni se mai obiectėză în fine, că societatea în comandită a fostü introdusă de legiitorü pentru ca capitaliști, cari nu

potu, s'eu nu voru se faca acte de comerciũ, se pota da fondurile lorũ pentru comerciũ.

Scopolu legiutoruluĩ este de a da unorũ persone facultatea, ca v'ersãndũ capitalurile lorũ în societãĩ comerciale, se nu se espunã de cãtũ la nisce risicuri limitate și se r'emãnã necunoscute de publicũ, cãci de aceea nu li se publicã numele lorũ.

Eĩ bine, așia este! De cãtũ necomercianțĩ, cari promitu a v'ersa fonduri, s'eu cari subscriũ acțiunii într'o societate comercialã în comanditã, prin ac'esta chiar, se constitue membri ai acesteĩ societãĩ, cu drepturi și obligațiunii restrãnse, și obligațiunea lorũ ıi supune regulorũ dreptuluĩ comercialũ. (Molini'ere, t. I, no. 546; B'ecane, Questions sur les soci'et'és, p. 26; Paris 22 Janvier 1853; etc.)

Comanditaruluĩ p'ote elũ fi constr'ensũ a reporta dividendele percepute în tempulũ duratei societãței? — O societate dur'ezã șese ani; în acestũ tempũ ea a fostũ în cãștigũ, a produsũ beneficĩ și aceste s'au ımpãrțitu în fie-care anũ; în al șeptele anũ societatea cade în falimentũ; acum cestiunea de a se sci este: comanditaruluĩ va putea elũ fi silitũ a reporta dividendele percepute în tempulũ celorũ d'ãnt'eu șese ani?

1. — *Opiniune.* — Comanditaruluĩ va trebui se reporte beneficiile, s'eu dividendele percepute; pentru cã numai liquidãțiunea definitivã p'ote ar'eta d'ecã societatea a fostũ, s'eu nu, în cãștigũ, d'ecã a produsũ, s'eu nu, beneficĩ. D'ecã comanditaruluĩ va conserva aceste beneficĩ, și nu le va aduce ınder'eptũ, la masa societãței, va reține o parte din misa sa, din interesulũ s'eu în societate, și ac'esta este în contra principiilor societãței în comanditã, dup'e cari comanditaruluĩ este ținutũ la plata datoriilorũ societãței p'ene la concurența misei s'ele. A-farã de ac'esta, nu este nici equitabilũ, ca asociațiĩ se tragã beneficĩ dintr'o societate, care nu p'ote s'e'și plãt'escã pe cre-

ditoriî s'ei. (Delvincourt, t. II, note 1-er de la pag. 17; Bécane, Questions sur les sociétés, p. 24.)

2. — *Opiniune.* — Comanditarulă nu este ținută a reporta beneficiile percepute. Când s'a redactatŭ art. 26 C. com. franceșă, corespunđătorŭ cu art. 25 C. nostru de comerčiŭ, s'a respinsŭ propunerea, prin care se consacra obligațiunea de reportŭ; și articolulă nostru este tradusŭ întocmai după celă franceșă. Prin urmare, legiuitorulă limitază responsabilitatea comanditaruluiă numai la fondulă care l'a depusŭ, s'eu s'a obligatŭ a'lă depune în societate. Așia dér numai capitalulă trebuie să rămână intactŭ; numai elă aparține creditoriloră; și acestora nu trebuie să li se permită a ruina ună comanditară obligându'lă să reporte nisce dividende, cari aŭ intratŭ, așia đicendŭ, în budgetulă cheltueliloră seŭe anuale, și pe cari le-a cheltuitŭ de bună credință *latius vivendo*. Soluțiunea contrariă ar depărta pe toți capitaliștiŭ de la aceste societăți. Afară de acésta, în casŭ când dividendele aŭ fostŭ percepute din nisce beneficii reale, creditorii posteriori repartițiunei dividendeloră nu aŭ pututŭ avea ună dreptŭ de gagiŭ asupra sumeloră distribuite, și prin urmare nu potŭ cere reportulă. Iar creditorii anteriori asemenea nu potŭ cere reportulă, pentru că în momentulă repartițiunei, societatea era solvabilă, gagiurile lorŭ suficiente, și sumele distribuite 'și-aŭ urmatŭ destinațiunea lorŭ (Troplong, Sociétés, no. 856; Bravard, Traité des sociétés commerciales, p. 213; Delangle, t. I, no. 345).

6. — *Consecințele amestecărei comanditariloră în administrația societățiŭ.*

Comanditariloră nu le este permisŭ să se amestece în administrarea, în gerarea afaceriloră societățiŭ. Déca li s'ar permite a se amesteca în administrarea afaceriloră societățiŭ, terțiile persóne ar potea fi induse în eróre: pentru că vedându-ŭ că gerază afacerile sociale, 'ŭ arŭ potea confunda cu ceilăli soci, cari suntŭ solidari responsabili și ținui la plata tu-

turorū datorielorū societății, și ast-felū ar putea compta pe solvabilitatea lorū, pe cândū eī în fine nu suntū responsabilī de cât pe depunerea lor, adecă : pênē la concurența misei lor (art. 26 C. com.).

Legiuitorulū nu se mărginesce numai în a declara că comanditarulū nu trebuie să facă *în numele său* nici unū actū de gestiune ; ci voesce ca să nu pôtă face acte de administrațiune nici *în virtutea unei procuri*, în numele geranților (art. 26 C. com.). — Ce este dreptū, în contra acesteī defense s'ar putea dice, că nu este rațională, pentru că terțiile persóne ar sci, cândū comanditarulū ar contracta în numele geranților în virtutea unei procuri, ar sci dicū, că aū acțiune în contra mandantelūi, ér nu în contra mandatarulūi.

Eată însă răspunsulū : Déca comanditarii ar putea administra în virtutea unei procuri, ar putea face acte de speculațiune fórte cutezătoare, și hazarduóse, sciind că responsabilitatea lorū este limitată ; și déca s'ar întēpla o catastrofă, eī nu ar perde, de câtū depunerile lorū ; ér creditorii ar rămēna cu un recursū în contra unū gerantū insolvabilū.

Sē notăm însă, că acéstă prohibițiune nu se aplică de câtū la actele, pe cari comanditarii le ar face *ca geranți reprezentândū* societatea, ér nu și la transacțiunile comerciale, pe care le ar putea face societatea în comptulū său cu comanditarulū, sēu comanditarulū cu societatea. Prin urmare, comanditarulū pôte vinde societății, și pôte cumpēra de la societate etc.

Articolulū 26 C. comercialū mai adaogă : că comanditarii nu potū fi întrebuițați *în trebile și pricinile societății*.

Prin acésta legea înțelege, că eī nu potū avea funcțiunī, cari 'ī ar pune în relațiune cu terțiile persóne ; nu înțelege însă că eī nu ar putea avea în societate nesce funcțiunī, cari nu ar fi de administrație, și nu 'ī ar pune în raportū cu terțiile persóne ; Este generalminte admisū și recunoscutū de toți, că comanditarii potū fi întrebuițați ca lucrători în fabrică cu

o plată determinată, pot să țină registrele, și pot să aibă orice funcțiune cu plată, numai să nu fie de administrație, și să nu le pună în relațiune cu terțiele persoane.

Să mai notăm asemenea, că nu trebuie să confundăm dreptul *de administrație* cu dreptul *de supraveghiere*. Comanditarul, ca unul ce are depus bani în fondul societății, se înțelege de sine, că are dreptul de a supraveghia și de a se informa, ce s'a făcut cu ei. Prin urmare, are dreptul de a asista la adunările, în cari se dau socotelile, are dreptul de a delibera, de a supraveghia fondurile lor, de a verifica registrele, fără ca prin acesta să încerce vre-o deșansă.

Cari sunt consecințele amestecării comanditarilor în administrația societății?

La această chestiune răspunde art. 27 C. com. Acest articol spune : că comanditarul, ce se va amesteca în administrația societății, chiar de nu ar fi făcut de către *un singur act* de gestiune, devine responsabil, ca și garanții, pentru *tote datoriele și angajamentele societății* ; și devine solidar responsabil împreună cu ceilalți garanți nu numai față cu acele persoane, cu cari a contractat, ci față cu toți creditorii societății. Aceasta este un fel de penalitate pentru acei, cari ar viola prescripțiunile legii.

Să notăm însă că această penalitate nu este prescrisă, de cât numai în interesul terțiilor persoane ; ea nu are loc și față cu garanții societății. — Prin urmare, comanditarul condamnat ca solidar responsabil față cu creditorii societății, va avea recurs în contra garanților pentru *excedentul mizei sale*, adică : va avea dreptul de a cere de la garanți să i se restituie ceea ce va fi plătit din datoriele societății, mai mult de cât miza sa ; d. e. miza comanditarului a fost 10,000 fr., și el a plătit pentru datoriele societății 30,000 fr. ; în acest caz va avea un recurs în contra garanților pentru 20,000 fr.

Până aci am studiat societatea în *Comandită ordinară*, acum să trecem să studiem societatea în *Comandită pe acțiunii*.

Appendice. — Societatea în Comandită pe acțiunii.

Cu această ocaziune vom studia :

- 1). Noțiunii preliminare.
- 2). Diferența între interesu și acțiune.
- 3). Forma acțiunilor.
- 4). Regulile societății în Comandită pe acțiunii.

Le vom lua fiă-care pe rând.

1. — *Noțiunii preliminare.* — Societatea Comandită ordinară, seü *pe interesu* 'și are originea sa în o ordonanță din anul 1673. Redactorii Codului de Comerț francesu au luat această ordonanță dreptu tipu și au mai perfecționatü dispozițiunile coprinse în ea ; afară de acesta, au mai introdusu și societatea în *Comandită pe acțiunii*, care nu era cunoscută în dreptulu vechiu ; principiile acestei societăți se coprindü în art. 38, 43 și 44 Cod. com. francesu, și la noi în art. 37, 42 și 43.

Art. 37 dice : „Pöte și capitalulu tovărășilorü în comandită se se împartă în acții” și mai adaogă : „fără abatere înșă de la regulile așeđate pentru tovărășiile în comandită.” De unde resultă, că cu tötă divisiunea capitalulu în acțiunii, obligațiunile asociașilorü rămänü totü aceləsi, adică : garanșii suntü responsabilü solidarü, și comanditarii numai pêne la concurența misei lorü. Societatea în comandită este dér recunoscută de Codulu nostru de comerț, nu este înșă organizată. Prin urmare această speciă de societate nu este supusă la alte reguli, de câtü la principiile generale ale dreptulu, și se bucură de o libertate apröpe ilimitată.

2. — *Diferința între interesu și acțiune.*

Am vorbitü de societatea în comandită *pe interesu* și de societatea în comandită *pe acțiunii*.

Să vedem acum, ce este interesul și ce este acțiunea? și în ce diferă una de alta?

Vom nota mai întâiu, că cuvântul *interes* și *acțiune* exprimă aceeași idee în acest sens, că atât interesul, cât și acțiunea, servă pentru a desemna dreptul ce dobândește fiecare asociat în schimbul depunerii sêle, drept eventual la o parte din beneficii, pe cât timp există societatea, și la o parte din fondul societății, la dizolvarea ei. Aceste două cuvinte însemnă, în alți termeni, dreptul ce poate avea cineva în societate, ca asociat.

În fiecare societate, fiecare asociat trebuie să depună ceva, să contribuie cu ceva la fondul social; acesta este o condițiune esențială, fără de care nici o societate nu se poate înființa; acum, ca echivalent și corelativ al depunerii sêle, fiecare asociat, în orice societate, are dreptul de a participa la beneficiile, la câștigurile ce societatea poate obține până la dizolvarea ei, și la dizolvarea ei, la partiagiu fondului social. Acest drept este aceea, ce se numește *interes*.

Interesul și acțiunea se asemănă în atât, în cât și unul și altul conferă pe lângă participarea la beneficii, un drept eventual la o parte oarecare în natură din fondul social la dizolvarea societății.

Deosebirea este numai, că interesul are câte o dată nise caractere cari 'lă transformă în acțiune; prin urmare, *acțiunea este un interes de o specie particulară*.

Der cari sunt caracterele distinctive ale unuia și ale altuia? Aci începe dificultatea.

Cestiunea este controversată și sunt o sumă de opinii; noi nu vom căuta să le reproducem pe toate, ci vom arăta numai pe aceia care ni se pare mai fondată.

Caracterul constitutiv și distinctiv al acțiunii, prin care se distinge de interes, este *cessibilitatea*, sêu, cu alte cuvinte, facultatea, ce are asociatul de a transmite unei ter-

ție persóne, calitatea sa de sociu, și drepturile séle în societate, și de a face pe acestu tiersu membru alu societăței în loculú sěu. Interesulú, din contra, nu este cessibilú, adică : asociatulú, care are unú interesú nu se póte retrage și sě-și substitue unú cesionarú ca asociatú. Cesibilitatea acțiunilorú este admisá de lege, pentru că ea ne arată modulú cum se face cesiunea (art. 33, 34 și 35 C. com.)

Prin urmare, orí de câte orí titlulú se va putea ceda, va constitui o acțiune, ér nu unú interesú; va fi *acțiune* chiar și atunci, când nu s'arú putea ceda de câtú conform regulilorú de dreptú civilú, (art. 1393 C. civ.) ér nu după regulile Codulú de Comerciú, adecá, chiar și când nu ar fi *negociabilú*.

Acestu sistemú este urmatú de unú mare numéru de autorí (Pardessus, no. 973, 974, 993 et. 1032; Troplong, t. I, no. 128 et 129; Molinier, no. 512; Bravard, *Traité de droit comm., Sociétés*, pag. 258 et suiv.; Demangeat sur Bravard, loc. cit.)

Sě notámú însá, că după o opiniune acreditată în comerciú, caracterulú distinctivú al acțiunei de interesú este *negociabilitatea*, adică *cesibilitatea* acțiunei printr'unulú din modurile recunoscute de legea comercialá (Beudant, *Revue critique* t. 34, p. 153).

Acum după aceste desvoltări putemú da definițiunea acțiunii.

Așia dér ce este acțiunea ?

Acțiunea este unú dreptú *cesibilú*, ce are unú asociatú, în proporțiune cu misa sa în folósele societăței, câtú ține societatea, ér la disolvarea ei, în fondulú socialú.

De ce trebuie să distingemú interesulú de acțiune? Cu alte cuvinte, care este importanța deosebirei interesulú de acțiune?

Este importantú ca să scimú deosebi *interesulú* de *acțiune*, pentru că natura dreptulú asociațilorú ne arată, decá societatea este în comandită *ordinară* (*pe interesú*), orí decá este *în comandită pe acțiuní*.

3. — *Forma acțiunilor.*

Cum? în ce formă trebuie să fiă făcute acțiunile pentru ca să capete caracterul comercialității?

Condițiunile de formă, ce trebuie să întrunescă acțiunile pentru a căpăta caracterul comercialității, adică pentru ca să fiă negociabile, suntă prevădute de art. 34 și 35 C. com.

Acțiunile suntă după aceste articole, *nominale, la portorü și la ordine.*

Acțiunile suntă *nominale*, când se arată în ele numele proprietarului lorü.

Suntă *la portorü*, când numele titularului este înlocuitü prin vorbele : *la portorü*, enunsiind că drepturile ce resultă din titlu aparținü aceluia, care va avea titlul în mâna sa.

Cum se transmite proprietatea acțiunilor?

Proprietatea *acțiunilorü nominale ordinare* se transmite prin o declarațiune de transmisiune înscrișă în registrulü societăței, și subsemnată de acela, care face transmiterea, séü de mandatarulü séü. Și sé notămü, că nu este trebuință a se mai face notificațiune, cum se face când este vorba de o cesiune a unei creanțe ordinare, pentru ca cesionarulü să fiă cunoscutü de terțiile persóne.

Iar când acțiunea este *la portorü* se póte ceda *prin simpla tradițiune* a titlului, prin remitere din mâna în mâna. Jurisprudența francesă aplică acesteï specie de titluri maxima : *en fait de meubles, possession vaut titre* (art. 1909 C. civ.)

Acțiunile *nominale la ordine* se transmitü prin o cesiune înscrișă în dosulü titlului.

Sé observămü că Codulü de comerciü nu vorbesce de această specie de acțiunü, pentru că suntă puçinü usitate; însă fiind-că nu le opresce, suntă permise; prin urmare, ce ne ar putea face ca să nu le adoptămü? (Emil Worms, *Sociétés par actions etc.* p. 320).

Acum sé revenimü:

Art. 37 C. com. ȕice, că se pte ŝi capitalul tovarŝiilor in comandit să se mprt in aciun.

Acest articol nu voesce alt ceva, de ct s spună că art. 33 C. com. este aplicabil ŝi la societile in comandit; adică : că capitalul societei in comandit, ca ŝi al societii anonime se pte mprti in *aciun* ŝi in *cupóne de aciun* de o valre egal.

Aceste articole vedem dr, că vorbesc de *aciun* ŝi *cupóne de aciun*;

Ce se ntelege prin aciun, ŝi prin cupóne de aciun ?

Aciunile dup articolele nstre sunt nesce poriun *egal* ŝi *cesibile* ce rezultă din mprtirea capitalului social in mai multe pri de o potrivă.

Aceste fraciun egale ale capitalului societii, după cum scim, sunt nesce dreptur *cesibile*, in virtutea crora posesorul lor are dreptul de a lua o parte proporional din cŝtig, ct ȕine societatea, ŝi la disoluiunea ei din fondul social.

Dr cupnele de aciun ce sunt ?

Cupnele de aciun, sunt nesce subdivisiun de o valre egal ale capitalului social, adec nesce *divisiun* ale aciunilor. Un exemplu ne va face să ntelegem mai bine, ce sunt *aciunile* ŝi *cupnele* de *aciun*.

Capitalul social s presupunem, că este 1,000,000; Acum dca acest capital l vom mprti in 1,000 pri, fi-care parte va constitui o *aciune* ŝi va fi de cte 1,000 lei.

Ear dc fi-care mi de lei, care constitue o aciune, o vom mai sub mprti in alte pri, de exemplu in patru pri, de cte 250 lei, atunc fi-care parte din aceste patru, va fi un cupon de aciune ŝi va fi de cte 250 lei; Cu alte cuvinte: *Cupnele de aciun* sunt *poriunile* cesibile rezultnd din divisiunea aciunei in pri egale, *r aciunile* sunt *por-*

țiunile asemenea cesibile rezultându din *dividerea capitalului socială* în părți egali.

Până acum am repetat de mai multe ori că acțiunile sunt *cesibile* ;

Ce urmăzeă din această cesibilitate ?

De aci urmăzeă : că fiă-care acționară, deca voesce să rein-tre în fondurile séle, 'și póte vinde acțiunea sa, și împreună cu dēnsa 'și înstreinēză și calitatea de asociatū, și vine în loculū séu noulū achisitorū alū acțiunei, și se bucură de tóte drepturile și datoriile séle.

Acum nasce întrebarea : *ce se va întâmpla în casū, cândū comanditarulū, ce 'și vinde acțiunea, va fi datorândū societății o parte din acțiune ?* Societatea va putea ea urmări pe noulū proprietarū alū acțiunei, séu numai pe celū vechiū, ori și pe unulū și pe altulū ?

Cestiunea este controversată :

1. — *Opiniune.* — Partisanii acestei opiniuni susținū, că acționarulū primitivū nu póte fi urmăritū pentru restulū acțiunei, ce a rămasū neplătitū, pentru că natura acțiunilorū este de a fi transmisibile, adecă : că acționarulū comanditarū 'și póte substitui unū altulū în loculū séu, vânzându-și acțiunea ; Apoi în casulū de față comanditarulū cedante ce a făcutū ? Elū 'și a substituitū pe unū altulū în tóte drepturile și datoriile séle. Prin urmare, numai substitutulū séu póte fi urmăritū pentru restulū acțiunei, care a rămasū neplătitū.

2. — *Opiniune.* — Partisanii acestei opiniuni susținū, că comanditarulū acționarū primitivū póte fi urmăritū pentru complimentulū acțiunei séle. Fiă-care asociatū s'a angajatū către ceī-l'alți socī printr'unū contractū sinalagmaticū, a plăti atătū, câtū s'a angajatū. Contractulū ce face elū cu o terție persónă, cesiunea acțiunei séle, nu 'l póte libera de obligațiunea ce 'și a luatū față cu asociații. Și în adevērū, în casū cândū noulū acționarū nu ar plăti complimentulū acțiunei, s'ar

aduce unŭ prejudiciŭ societăŭii ; ŝi acęsta ar proveni din faptulŭ cedantuluŭ ; ŝi dupę art. 998 C. civilŭ : orŭ-cine aduce altuia unŭ prejudiciŭ este ŭinutuŭ a 'l repara ; apoŭ repararea cea maŭ bună în casuluŭ de faŭiă constă în a 'ŝi plăti restuluŭ acŭiuneŭ.

Sę notămŭ însă, că în casŭ cândŭ noulŭ cesionarŭ va fi fostŭ de *rea credinŭă*, adecă, în casŭ cândŭ va fi sciutuŭ că o parte din acŭiune este neplătită, pŭte ŝi elŭ sę fiă urmăritŭ.

4. — *Regulile ce guvernă societăŭile în Comandită pe acŭiunŭ.*

În Franŭia este o lege din 24 Iulie 1867, care regulęză în-tr'unŭ modŭ specialŭ societăŭile în Comandită pe acŭiunŭ, independente de regulile generalŭ, ce le am vęduŭtŭ, cândŭ am vorbitŭ de societăŭile în Comandită simplă, sęu pe interesŭ.

Dispoziŭiunile acesteŭ legŭ din 24 Iulie 1867 se referă la *organizarea* ŝi la *constituirea* societăŭii în Comandită pe acŭiunŭ. Prin acęstă lege se restrŭnge libertatea existentă dupę principiile Coduluŭ de comerŭiu.

Āntęia restricŭiune se referă la numęruluŭ acŭiunilorŭ ŝi cupŭnelorŭ de acŭiunŭ impunęndŭ unŭ *minimum*, ca capitalurile mici, sę nu pŭtă participa, pentru ca ómenii sęracŭi sę nu se espună la perderŭ.

A doua restricŭiune este relativŭ la forma acŭiunilorŭ, cari nu potŭ fi la portoriŭ, de cătŭ cândŭ se va fi *plătitŭ celŭ pu-cinŭ jumętate din valŭrea lorŭ, ŝi dęca se va fi stipulatŭ acęsta în actuluŭ constitutivŭ alŭ societăŭii.*

A treia restricŭiune este relativă la *constituirea societăŭii*. Societatea nu se pŭte constitui maŭ înainte de a se fi subscrisŭ totalitatea capitaluluŭ socialŭ, ŝi maŭ înainte de a se fi vęrsatŭ unŭ sfertŭ măcarŭ din elŭ în momentulŭ subscriereŭ.

Afară de acęsta, acęstŭ din urmă punctŭ maŭ coprinde nesce dispoziŭiuni cari regulęză : responsabilitatea subscriitorilorŭ de acŭiunŭ ŝi a cesionarilorŭ lorŭ (art. 3 no. 2); ordonă estimarea depunerilorŭ în natură, sęu aprecierea avantajie-

loru stipulate de unii din asociați, și aprobarea evaluațiunilor făcute, (art. 4); arată formalitățile necesare pentru constituirea societății; se ocupă de numirea *consiliului de supraveghiere* (art. 5 și 7); arată regulile relative la compunerea acestui consiliu și ale numirei membrilor lui (art. 5).

Aționariii nu pot vinde acțiunile de câtă după ce voră fi numărată ună sfertă din valărea loră (art. 2).

Dăca se voră fi călcată dispozițiunile legei societatea este nulă (art. 7).

Se ocupă de responsabilitatea consiliului de supraveghiere (art. 8); arată atribuțiunile consiliului de supraveghiere (art. 10 no. 1 și 2; art. 11) arată regulile relative la responsabilitatea membrilor lui (art. 9 și 15 în fine); organiză controlul, ce aă acționariii (art. 12); arată ce se întâmplă în casă, cândă se voră fi împărțită dividende fictive la acționari, și regulăză raportulă acestoră dividende în casă cândă societatea a devenită insolubilă (art. 10 al. 3 și următoarele); Pronunță penalității, în casă cândă se va fi călcată dispozițiunile legei (art. 13, 14, 15 și 16).

Indică un modă specială, excepțională și economică de procedură în casă cândă s'ar ridica o contestațiune din partea acționariloră în interesulă loră comună.

Aceste suntă în resumată dispozițiunile legei franceze de la 1867 din 24 Iulie, asupra societățiloră în comandită pe acțiună.

Noi nu avem să ne ocupămă de dînsele fiindă că nu ne privesce.

Pre noi ne privesce să arătămă regulile de cari se guvernă societățile în comandită pe acțiună după legea noastră. Așia dăr, *cari sunt aceste reguli?*

La noi ne existândă nesce restricțiună ca acele ale legei franceze din 24 Iulie 1867, urmăză: *că societățile în comandită pe acțiună nu suntă supuse la alte reguli, de câtă la prin-*

ciunile generale ale dreptului, și că prin urmare, ele se bucură de o libertate măz nelimitată.

Putemz însz se spunemz atătz, că există :

1). *Unz consiliu de administrație* compusz din măz mulți socz ce sunt solidarz responsabilz ; acesta administraz aface-rile societățiz.

2). *Unz consiliu de supraveghiere* compusz din măz mulți acționarz ; acestz consiliu are o *inspecțiune generală* asupra administrațiunei societățiz ; elz nu are dreptulz de a se ames-teca în administrațiunea societățiz, este numaz unz obser-vatorz din partea acționarilorz, pentru ca interesele lorz se nu se compromiză, este o garanție pentru eiz.

3). *Adunarea generală a acționarilorz.*

Acéstz are locz la epocelz determinate prin statute.

În acéstz adunare vedz acționariz operațiunile societățiz, pentru că *aci 'și dauz geranziz socotelile lorz*, arată cumz merge societatea, câtz câstizgiz este și câtz pierdere ; și acționariz vedz, decz este bine, séu nu, se măz fiă membri az acesteiz so-cietățiz.

C. — Despre societatea anonimă.

Cu acéstz ocaziune vomz vedea urmétorele cestiunz :

- 1). Definițiunea acesteiz societățiz.
- 2). Caracterele și elementele eiz.
- 3). Administrațiunea.
- 4). Obligațiunile asociașilorz.
- 5). Administratoriz societățiz, obligațiunile și responsabi-litatea lorz.
- 6). Modulz cum se operéză administrația societățiz.

Vomz studia fiă-care din aceste puncte pe rândz :

1. — *Definițiunea societățiz.* — Ce este societatea anoni-mă ? — Societatea anonimă este aceea az cărei membri suntz

necunoscuți și cari nu angajează de câtă depunerile lor (art. 28 și 29 C. com.)

2. — *Caracterele distinctive ale acestei societăți și elementele sêle.* — *De ce se numesce ea anonimă? are ea o firmă socială?*

Acéstă societate se numesce anonimă, mai alesă pentru că asociații suntă necunoscuți, și pentru că nu are o firmă socială, în care să se coprindă nume de asociați responsabili, și espusă la urmăriirile creditorilor, ca membrii societăței în nume colectivă, sêu ca geranții societăței în comandită, după cum scimă deja. — Societatea anonimă, este o societate de capitaluri, ér nu de persóne (art. 28 C. com.)

Acésta însă nu o împedică de a avea ună nume, pentru că este o persónă juridică, *corpus mysticum*; însă acestă nume este luată de la obiectulă întreprinderi.

Cum se împarte de ordinară capitalulă societăței anonime?

Capitalulă societăței anonime, după art. 33 C. comercial, se împarte în acțiuni și în cupóne de acțiuni de o valóre egală (art. 33 C. com.).

Amă vădută mai susă, cândă am vorbită de societățile în comandită pe acțiuni, ce se înțelege prin cuvântulă *acțiune* și *cupóne* de acțiuni, și cum se facă pentru ca să devină negoțiabile; scimă, că acțiunile suntă *nominale*, la portoră și la ordine (veđi pag. 99).

Scimă asemenea cum se transmite proprietatea acțiunilor (veđi pag. 99); adecă: că proprietatea *acțiunilor nominale* se transmite prin o declarațiune înscrisă în registrulă societății, și subsemnată de acela, care face transmiterea, sêu de mandatarulă sêu (vechilă). De notificare nu este trebuință, ca în materiă civilă, când este vorba de cesiunea unei creanțe ordinare.

Cândă acțiunea este la portoră, se póte ceda prin simpla tradițiune a titlului, prin remitere din mână în mână. — Ju-

risprudența aplică acestei specii de titluri maxime: *En fait de meubles possession vaut titre* (art. 1809 C. civ.).

Acțiunile *nominales la ordine* se transmit prin o cesiune înscrisă în dosul titlului, care se numește *giră* (pag. 99).

Am vădit că este acțiunea, și că acțiunile se pot vinde; Acum avem să notăm, că se poate întâmpla ca acțiunile să se plătescă de către constituitorii unei societăți anonime în fracțiuni și în mai mulți termeni, în acestu casu se dă acționarilor un titlu provizoriu, care se numește: *promitere de acțiune*; și cându se va plăti totalul, atunci i se dă titlul *definitiv*.

Acum nasce întrebarea, ce se va întâmpla în casu, cându acționarul care încă nu a plătit totă acțiunea sa, o vinde la un altul? Societatea poate urmări pe noul proprietar al acțiunii, ori numai pe cel vechiu, ori și pe unul și pe altul, pentru restul acțiunii?

Cesiunea este controversată :

1. — *Sistemă*. — Partisanii acestuia susțin, că acționarul primitiv, nu poate fi urmărit pentru restul acțiunii, ce a rămas neplătit (veđi p. 101).

2. — *Sistemă*. — Partisanii acestui sistem susțin, din contra, că acționarul primitiv poate fi urmărit pentru complimentul acțiunii sele (veđi pag. 101 și urm.).

Autorizațiunea guvernului este ea oare necesară pentru înființarea unei societăți anonime?

La această testiuone etă ce răspunde art. 36 C. comercialu: „Tovărășia anonimă nu se poate înființa, de câtu cu slobozenia „Domnului și cu primirea formală a înscrisului tovarășii.”

Fiind-că în societățile anonime nu există responsabilitate personală, pentru că ele sunt nesce asociațiuni numai de capitaluri, pentru ca angajamentele lor să nu trecă peste limita valorilor din cari se compun, pentru ca să nu se compromită interesele terților persoane și ale acționarilor, legiuitorul C. comercialu a găsit de cuviință, ca să le impună obligațiunea,

ca ele să nu se pôtă înființa de câtü cu autorisațiunea guvernului, și primirea formală a actului constitutivü; Guvernulü după ce va vedea cine sunt persónele cari solicită societatea, ce încredere inspiră, și ce șanse de reușitü pôte să aibă, le va potea da autorisațiunea sa printr'unü decretü regescü, reser-vându-și dreptulü de a supraveghia și în viitorü executarea statutelorü.

Și afară de acésta, să mai notăm, că societatea anonimă nu se pôte înființa, de câtü *numai prin actü publicü*, (art. 39 C. com.); și guvernulü cândü va da autorisațiunea sa, va lua ori-ce măsură va crede de cuviință, pentru garantarea interesului generalü.

3. — *Administrațiunea societățiï.*

De cine este administrată societatea anonimă ?

În societatea anonimă nu este unü personalü, care să fiă chematü de dreptü la administrarea afacerilorü ei. Ea se administréză, prin urmare, de nesce **mandatarï**, numiți spre acestü scopü.

Administratoriï nu sunt în tot-d'auna de câtü nesce mandatarï ordinariï, care nu aü altü titlu, de câtü acela, care rezultă din mandatulü ce le este confiatü. Prin urmare ei sunt **revocabili**. — Acéstă revocabilitate este de esența societățiï anonime ; de la acéstă regulă nu se pôte deroga; Administratoriï trebuie să depindă de la societate, ér nu societatea de la administratoriï, cum ar fi, cândü nu ar fi revocabili.

Și nu numai administratoriï numiți în urma actului constitutivü alü societățiï potü fi revocați *ad nutum*, ci și aceia cari aü fostü numiți *prin actulü de societate*, și acésta fără a fi trebuință de a proba în contra lor *o causă legitimă*. Acésta este o derogățiune de la art. 1514 C. civ., care nu autorisă revocarea mandatarilorü numiți prin actulü de societate, de câtü numai pentru o causă legitimă. (Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 29).

Legea prin art. 30 C. com. mai adaugă : că administratorii pot fi *tovarăși* sėu *netovarăși*, și *plătiți*, sėu *fără plată*.

Care este puterea administratorilor ?

Administratorii sunt reprezentanții societății ; însă cându este vorba de a contracta, ei nu au altă putere de câtu aceea, pe care o are un mandatar ordinaru.

Ei figurază în contractu în numele societății, și ca mandatarii angajază societatea, fără a se obliga și ei personalu. Ei nu sunt responsabili, de câtu de executarea mandatului loru. Terțiile persoane, cari contractază cu administratorii nu au acțiuni, de câtu în contra societății (art. 31 C. com.); Nu au acțiune nici măcar în modu subsidiaru în contra administratoriloru.

4. — *Obligațiunile asociațiilor în societatea anonimă.*

Cari este responsabilitatea asociațiilor în societatea anonimă?

Membrii unei societăți anonime nu suntu personalu responsabili ; ei nu răspundu în casu, cându societatea ar încerca perderi, de câtu numai cu sumele ce au depusă, sėu s'au obligatū a depune în tovarășiă (art. 32, C. com.).

Acum nasce întrebarea : Creditorii societății au ei o *acțiune directă* în contra membrilor societății anonime, pentru plata miselorū lorū ? sėu nu au de câtu o *acțiune indirectă*, adecă : dreptul de a exercita acțiunea societății, debitoru lorū în basa art. 974 C. civ. ?

Cestiunea este controversată :

1. — *Opiniune.* — Creditorii societății nu au, de câtu o acțiune *indirectă* pentru a constringe pe membrii societății anonime la plata miselorū lorū, pentru că membrii societății anonime suntu necunoscuți ; ei nu au contractatū nici o obligațiune față cu terțiile persoane ; ei nu au contractatū obligațiuni, de câtu față cu societatea ; prin urmare creditorii societății nu au dreptul de a 'i ataca de câtu numai exercitându dreptulū societății, debitoru lorū.

2. — *Opiniune.* — Creditorii societății anonime au o acțiune directă în contra membrilor ei pentru plata miselor lor, pentru că membrii societății anonime sunt răspunzători, de pagube pînă la concurența misei lor (art. 32 C. com.). Ceva mai mult, garanții acestei societăți nu sînt de cît mandatarii membrilor ei; apoi mandanții sînt direct obligăți prin actele mandatarilor lor; Prin urmare, orî sînt asociați orî sînt mandanți, și într'o calitate și în alta, sînt direct responsabili față cu creditorii. Este adevărat, că membrii societății anonime sînt necunoscuți, adică, numele lor nu se publică, însă se publică capitalul, pe cari socii sînt obligați a 'l depune (art. 42 C. com.), și acesta fără îndoială pentru ca terțiile persoane să pótă pune mîna pe elu la casu de trebuință, pentru ca ei cîndu au contractat au avut în vedere acestu capitalu, (Merlin *Quest. de droit vo. Société*, § 2, p. 550; Pardessus t. IV, p. 1034; Troplong, *Sociétés*, no. 831 et suiv.; Bécane, *Questions sur les Sociétés*, p. 24).

O altă cestiune importantă, care se agită cu ocaziunea obligațiunei asociațiilor, în societatea anonimă este acesta :

Creditorii societății anonime, în casu cîndu societatea este insolubilă, au ei o acțiune în restituțiune în contra asociațiilor pentru ca aceștia să reporte sumele pe cari le au perceputu cu titlu de dividendu în timpul duratei societății? De exemplu, o societate a durat șese ani, și în fiă-care an au fost beneficii; aceste beneficii socii le au împărțit între dînsii; ér în alu șeptelea an societatea dă falimentu; acum cestiunea de a se sci este acesta: creditorii societății potu ei sili pe asociați să reporteze dividendele percepute în cei șese ani?

1. — *Opiniune.* — Asociații sînt ținui a reporta beneficiile, séu dividendele pe cari le au perceputu, pentru că numai la lichidarea definitivă se pôte vedea déca societatea a fostu, séu nu, în câștigu; pînă atunci orî ce aranjamentu nu pôte fi de cît provisoriu. Déca membrii societății ar reține

beneficiile percepute, ar reține o parte din mise ; și apoi acesta ar fi contrariu principiilor, după cari membrii unei societăți anonime sunt răspunzători de pagube pînă la concurența misei lor (art. 32 C. com.); afară de acesta, nu ar fi nici echitabil, ca asociații să tragă beneficii din o societate, care nu 'și poate plăti creditorii (Delvincourt, t. II, note 1 de la page 27 ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 24).

2. — *Opiniune.* — Membrii societății anonime nu sunt obligați a reporta beneficiile percepute. Când s'a redactat art. 26 C. com. francesu, corespunzătoru cu art. 25 din Codulu comercial al nostru, s'a ștersu partea din proiectu care obliga pe comanditarii la reportu ; apoi deca comanditarii nu suntu ținuți a reporta, nu suntu ținuți nici membrii societății anonime ; pentru ca și comanditarii și membrii societății anonime nu răspundu de pagube, de câtu numai cu misele lor ; analogia între comanditarii și membrii societății anonime este perfectă întru toate ; obligațiunile comanditariloru suntu aceleași și pentru membrii societății anonime ; și avantajiele asemenea. Și după cum scim deja, responsabilitatea asociațiilor în societățile anonime este mărginită la misele lor, adecă, la fondulu ce au pusu, séu s'au obligat a depune. Prin urmare, numai capitalulu trebuie să rămână intactu și să aparțină creditoriloru, cărora nu le este permisu, să ruineze pe asociați, obligându-i să reporte dividendele, pe cari le au cheltuitu *latius vivendo*. Soluțiunea contrariă ar depărta pe toți capitaliștii de a face parte din aceste societăți. Afară de acesta, în casu cându dividendele séu perceputu din beneficii reale, creditorii posteriori repartițiunei dividendelor nu au pututu avea unu dreptu de gagiu asupra sumelor distribuite, și prin urmare, nu potu fi primiți a cere reportulu lor. Ear creditorii anteriori, asemenea nu se potu plânge, pentru ca în momentulu repartițiunei, societatea a fost solvabilă, gagiurile lor suficiente, și sumele distribuite și au urmatu, destinațiunea lor. (Troplong,

Sociétés no. 846 ; Bravard *Traité des Sociétés commerciales*, p. 213 ; Delangle, t. I, no. 345).

5. — *Administratorii societății, obligațiunile și responsabilitatea lor.*

Scimă deja, că administratorii societății anonime sunt numai nesce mandatarî, și că prin urmare, cându contracteză în numele societății nu 'și iaă nicî unū angajamentū personalū ; nicî chiar atuncî cându ar fi și ei asociați, pentru că în acestū casū ei întrunescū douē calități : una de asociați, și alta de mandatarî ; ca asociați nu sunt responsabili de câtū pênē la concurența miselorū lorū ; și ca mandatarî cându contracteză în numele societății, nu se obligă la nimic personalū.

Dér cu tôte acestea, acéstă iresponsabilitate personală este subordonată la condițiunea ca ei sē execute cu fidelitate mandatulū lorū. Déca nu 'l execută, sēu déca trecū peste limitele lui devinū personalū responsabili, atătū față cu societatea, câtū și față cu terțiile persóne, pentru prejudiciile ocașionate sēu prin neexecutarea mandatului, sēu prin excederea puterei lorū.

6. — *Modulū cum se operēză administrația societăților anonime, și controlorii lor.*

Supraveghierea intereselorū societății anonime aparține *majorității acționarilor* ; acéstă majoritate însē exercită controlulū sēu prin delegațiune. Acționariî se adună în Adunare generală la epocile determinate prin statute, și daă decisiunile lorū conformū regulilorū din statute. Ei însē nu potū face nimicū, ce ar fi contrariū cu statutele, pentru că atuncî ar forma o societate nouă.

Usulū, care este ca o lege, s'a stabilitū în sensulū acesta, ca de ordinarū, se alege unū *Consiliū de administrație* compusū de maă multe persóne pentru administrarea afacerilorū societății ; aceștia apoî cumpără, vëndū, etc. cu unū cuvântū facū tôte actele, cari intră în sfera administrației.

Afară de acéstă maă este unū *consiliū de Censori*, de supra-

veghețorî, în număr de 2—3; aceștia la epoce fixe, vinu și revîsuescū *administrația*; facū raportulū lorū la finile anuluī, către adunarea acționarilorū; Ei suntū nesce supraveghietorî; aū rolulū de *controlorî al administratorilorū*.

Sē notām însē, că de multe orî puterea de a administra a-facerile societățîi se dă unei singure persóne, care se numesce *Directorū*; acesta este apoi sub puterea și autoritatea consiliuluī de administrație, și póte face și elū orî-ce actū de administrație.

E. — Despre proba Societățilorū.

Prin ce se probéză existența unei societățî comerciale?

Societățile în nume colectivū, în comandită și anonime nu se potū proba de câtū prin *înscrișū*, chiar și cândū capitalulū societățîi ar fi de o valóre mai mică de 150 lei. Acēsta este o derogățione de la principiile dreptuluī comunū (art. 38 și 40 C. com. și 1191, C. civ.). Complicațiunea raporturilorū, la cari daū locū aceste societățî, nu permite proba testimonială.

Afară de acēsta, necesitatea unuī actū scrisū este o consecință forțată a publicității ce trebuie sē se dea societățilorū comerciale, publicitate care ar fi imposibilă fără redactarea unuī actū.

Societățile în nume colectivū și cele în comandită se potū constata sēu prin acte *subsemnătura privată*, sēu *prin acte de notariatū* (art. 38 C. com.).

Ear societățile anonime nu se potū forma de câtū *prin actū publică* (art. 39 C. com.).

In casū cândū actulū societățîi este sub semnătura privată în câte exemplare trebuie făcutū?

Décă societatea este în nume colectivū, actulū trebuie făcutū în atâtea exemplare, câte suntū părțile contractate cu interesū deosebitū, adecă: în atâtea exemplare câi asociași suntū (art. 38 C. com. și art. 1179 C. civ.).

Ear în casu cându societatea este în comandită pe interesu, séu pe acțiunî, cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Este de ajunsu două exemplare, unul, pentru comandiș și altul pentru comanditarî, pentru că în realitate nu suntu de câtu două părți contractante, séu mai bine ȳicendũ, două interese distincte : unul alũ comandișilorũ, și altulũ alũ comanditarilorũ (D. B. Boerescu p. 74, și Bravard, Sociétés, p. 222).

2. — *Opiniune.* — Opiniunea precedentă este contrariă cu testulũ legei în ceea ce privesce pe comandiș ; pentru că art. 23 C. com. ȳice espres, că este societate în nume colectivũ faȳia cu dẽnsiș ; apoi când cine-va voesce sã constate printr'unũ actũ privatũ o societate în nume colectivũ, este certũ ca actulũ trebuie fãcutũ în atâtea originale, câtũ suntu asociașii. Afarã de acẽsta, chiar în ceea ce concerne pe comanditarî nu 'y potẽm considera, că neavendũ unulũ faȳia cu altulũ unũ interesũ distinctũ ; pentru că comanditarii contractãndũ o societate, fiã-care devine creditorũ și debitorũ alũ fiã-cãruia din ei ; acẽsta este evidentũ în casu cându nu 'șy varsã imediatũ misele lorũ, ci promitũ numai a le vãrsa. Și sã mai adãogãmũ, că fiã-care asociatũ are dreptulũ de a reclama o parte din câștigurile societãșii și cu ocasiunea acesteï reclamașionî se pôte gãsi în conflictũ nu numai cu comandișii, ci și cu comanditarii, și prin urmare, se pôte întãmpla sã aibã necesitate de actũ pentru a invoca clausele coprinse într'ãnsulũ. (Malepeyre et Jourdin p. 106 et suiv.).

Și la tôte acestea sã mai adãogãmũ diferența de redacșione a legei nõstre de cea francesã. La noi art. 38 C. com. ȳice în modũ espresũ, că în casu, cându actulũ este sub-semnãtura privatã *trebuie fãcutũ în atâtea exemplare câtũ suntu tovarãșii*, pentru ca sã aibã fiã-care câte unulũ.

In societãșile comercialũ actulũ scrisũ se cere elũ probationis causa, séu solemnitatis causa ?

Credem, că nu se poate suplini actul scris, nici atunci când ar fi vorba de o sumă mai mică de 150 lei, și părțile nu pot proba prin martori societatea nici chiar atunci, când ar exista un început de dovadă înscris (Paris 29 Janv. 1841), nici prin mărturisirea părților, nici prin jurământ; în sensul acesta s'a înțeles legea, când s'a discutat în consiliul de stat francez. (B. Boerescu p. 73).

Se poate proba peste seú contra conținutului actului de societate ?

Art. 40 C. com. țice, conform cu principiile dreptului comun (art. 1191 C. civ.), că nu se poate proba cu martori *peste seú contra* conținutului actului de societate, nici *ceea ce s'ar pretinde* a se fi ținut înainte de act, ori în timpul confecționării lui seú în urmă și nici chiar atunci când ar fi vorba de o sumă mai mică de 150 lei.

Să notăm însă, că această prohibițiune nu merge pînă acolo în cât s'ar fi permis a se proba nici *prin registre* modificările unui act de societate. Art. 105 C. com., care ne arată probele admise în materie de comerț, enumeră între aceste probe și registrele comercianților, ca unele, ce pot fi invocate totă-d'auna, precum poate fi invocată corespondența și actele private.

F. — Formalitățile de publicitate ale societăților, și sancțiunea neobservării acestor formalități.

Pentru ca societatea să nu fiă silită a 'și arăta actele seú constitutive în fiă-care moment, cu ocaziunea fiă-cărei operațiuni comerciale, cari sunt foarte numeroase, și cari cer multă urgență, și pentru ca să 'și pótă realiza cu mai mare facilitate actele seú, legea impune fiă-cărei societăți, să 'și publice clausele actului ei constitutiv, cari pot interesa pe terțiile persoane, pentru ca aceștia să le pótă cunoște; pentru acesta se cer orî-cari formalități.

Cari sunt acumă aceste formalităţi ?

Formalităţile relative la publicaţiunea actelor societăţilor comerciale sunt prevădute de art. 41, 42, 43, 44 şi 45 C. com.

Aceste formalităţi, cându este vorba de *societăţi în nume colectivă*, sėu *în comandită* consistă în aceea : că sė dea o copieă după actulă de tovărăşie, în intervală de 15 zile de la data lui, la tribunalulă de comerciū din localitate, unde este aşedată casa tovărăşiească, pentru ca sė se transcrie în condică, şi sė se afişeze, spre sciinţa publiculă, trei lună în sala şedinţelor. Afară de acestea, extractulă se publică şi prin «Monitorulă Oficială» (art. 41 C. com.).

Pentru *societăţile anonime*, actulă de autorisaţiune (decretulă regescū) şi actulă de societate se publică, şi se afişeză *în întregulă loră* în acelaşi timpă, ca şi pentru cele-lalte societăţi, adecă în intervală de trei lună (art. 44 C. com.).

Sė notămă, că nu este necesariū, că afişulă sė fiă precedatū de o trasciere în condica tribunalulă de comerciū (art. 44).

Şi sė mai notămă, că în casū cându o societate ar avea mai multe case de comerciū (sucursale) în deosebite districte, formalităţile, despre cari am vorbitū pēnē aci, se voră face la tribunalulă fiă-cărui districtū (partea mediă a art. 41 C. com.).

Pēnē aci am vorbitū despre extractulă actulă de societate, care trebuie publicatū, acumă sė vedemă :

Ce trebuie sė conţină acestū extractū ?

Cându societatea este în nume colectivă, extractulă trebuie sė cōprindă urmētorele enunciaţiuni :

- 1). Că societatea este în nume colectivă.
- 2). Sė arate firma societăţii.
- 3). Scaunulă societăţii (domiciliulă ei).
- 4). Numele, pronumele şi domiciliulă asociaţilor.
- 5). Sė arate socii, cari sunt autorisaţi a gera, a administra, şi a subsemna pentru societate.
- 6). Epoca începereş şi a încetăreş societăţii.

7). Data depunerii actului la greua Tribunalului (art. 42 C. com.).

Cându societatea este în comandită simplă, ori prin acțiunii, extractul va trebui să conțină enunțările coprinse sub no. 2, 3, 5, 6 și 7; ér enunțările de sub no. 1 se vorü înlocui prin declarațiunea, că societatea este în comandită simplă, séu prin acțiunii; și cele de sub no. 4 prin arătarea sumei capitalului socialü, și a valorilor depuse, séu pe cari s'aü obligatü a depune comanditarii, séu acționarii. Persóna, numele comanditarilorü nu trebuie să se spună în extractü, pentru că societatea în comandită se compune în câtü privesce pe comandarii numai din depunerile lorü; ei nu sunt obligați personalü.

Ear numele comanditorü, socilorü responsabili personalü, adecă ale acelora, cari sunt ținuți la plata tuturorü datorilor socialü, cu tóte bunurile lorü personalü, trebuie indicate în extractü.

Cândü este vorba de societățile anonime, actulü va coprinde enunțările de sub no. 3, 5, 6 și 7; ér enunțările de sub no. 1 se va înlocui în enunțarea, că societatea este anonimă; cea de sub no. 2 prin denumirea societății; cea de sub no. 4 prin enunțarea sumei capitalului socialü și a valorilor depuse, séu cari s'aü obligatü a depune acționari; acéstă din urmă enunțăriune va aréta care este suma capitalului în numerarü, și în alte obiecte.

Scimü, că societățile anonime nu se potü forma fără autorizațiunea guvernului, și că guvernulü póte lua măsurile ce va crede de cuviință, cândü va da autorizațiunea sa; Așia de exemplu, guvernulü póte dispune ca o parte din beneficii se se pună la o parte, pentru a forma unü fondü de rezervă; póte dispune ca societatea să înceteze, cândü va pierde o mare parte din capitalü, adecă, póte hotărî *minimumulü* capitalului ce societatea trebuie să aibă; — În tóte aceste casuri se va co-

prinde în actulă, ce se dă publicității, suma destinată a forma ună fondă de rezervă, și *minimumul* capitalului, ce societatea trebuie să aibă pentru a dura (art. 42 și 44 C. com.).

De cine trebuie subscrise extractele ?

Pentru a răspunde la această cestiune trebuie să facemă o deosibire :

În casă cândă actulă de societate este ună actă publică, autentică, extractulă se va subscie de Tribunalulă locală ; ér déca este subsemnătura privată, se va subscrie de către toți asociații, déca societatea este în nume colectivă ; ér déca societatea este în comandită, extractulă se va subscrie numai de socii împreună răspunđători, séu de geranți (art. 43, C. com.).

Care este sanđiunea legeră în casă cândă nu s'ar observa formalitățile ce am văđută, adecă în casă, cândă nu s'ar depune extractele la tribunală, și nu s'ar publica ?

La această cestiune răspunde partea finală a art. 41 C. com. Elă đice :

„De nu se va păđi vre una din aceste formalități, tóte faptele tovarășii suntă nimicnicite și de nici ună folosă *pentru tovarășii* ; ér interesele streiniloră (adecă, terțiiloră persóne cari aă contractată cu societatea) nu se potă vătăma nici *cum* din lipsa acestoră formalități.”

Din acestă textă resultă, că *socii potă invoca ună contra altora nulitatea societății* din causă, că nu s'aă îndeplinită formalitățile cerute de lege ; prin urmare, fiă-care sociă póte considera societatea ca neesistândă ; și de aci urméză : că solidaritatea nu va mai avea locă între soci, împărțirea câștigului și a pagubeloră nu se va face pe basa actului de societate, ci după regulile dreptului comună ; partea fiă-cărui asociată va fi proporțională cu misa sa ; se voră aplica regulile *comunității*, ér nu acele de la *societăți*.

Ear în câtă privesce *pe terțiile persóne*, pe aceia cari aă contractată cu societatea, acestora nu li se póte opune lipsa

formalităților de publicațiune ; ei potǎ dér cere împlinirea angajamentelorǎ contractate cu societatea, și fiă-care asociatǎ va fi obligatǎ, séu solidarǎ, séu numai pe depunerea sa.

Sě notămǎ, că sancțiunea prescrișă de ȃrtaea ultimă a art. 41 C. com. se aplică la art. 42, 43 și 44 C. com., adecă, legea cere ca să se publice actele constitutive și ale societății în *nume colectivǎ*, în *comandită* precum și ale *societății anonime*.

S'ar putea însě ȃice, că art. 44, care vorbesce de societățile anonime nu prescrie nici o sancțiune în casǎ, cândǎ nu s'ar publica actulǎ constitutivǎ alǎ acesteii societății, și că o penalitate nu se pôte aplica prin interpretațiune ; la acésta însě să rěspunde, cu dreptǎ cuvěntǎ, că art. 44 trămite întru tóte la art. 41 ; prin urmare, sancțiunea prevědută la art. 41 se va aplica și la art. 44, adecă la societățile anonime.

Scimǎ acumǎ, că socii potǎ invoca uniǎ faăă cu alții nulitatea societății pentru lipsa de publicitate a extractului, séu a actului de societate.

Acǎm nasce întrebarea : creditorii unuia din asociați potǎ ei opune celorǎ-lalți asociați nulitatea societății?

Rěspundemǎ, că da ! pentru că dupě art. 974 C. civilǎ, fiă-care creditorǎ pôte exercita tóte acțiunile pecuniare ale debitorului séu, aci nu maǎ încape cea maǎ mică îndoială.

Dér ce vomǎ ȃice *despre creditorii unuia din asociați, potǎ ei invoca nulitatea societății faăă și cu creditorii ei ?*

Interesulǎ acesteii cestiunii stă în acésta : că atuncǎ cândǎ societatea este valabilǎ constituită, este o fiină morală, care are unǎ activǎ și unǎ pasivǎ distinctǎ de activulǎ și pasivulǎ personalǎ alǎ asociaților ; și în acestǎ casǎ creditorii societății suntǎ plătiți din activulǎ ei înainte de creditorii personali ai asociaților ; așia în câtǎ aceștia nu potǎ reclama nimicǎ din fondulǎ socialǎ maǎ înainte a se fi plătitǎ creditorii societății ; și din contra, deca societatea se va declara nulă din cauza lipsei de publicitate, creditorii personali ai unuia din

asociații voru veni în concursu cu creditorii societății la par-tea ce se cuvine acestuși asociatū, pentru că societatea ne avēndū o existență, nu pōte avea unū patrimoniu alū ei propriū deosibitū de alū asociașilorū.

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Nulitatea societății pōte fi invocată de creditorii personali ai asociașilorū, pentru că legea țice, că din lipsa de pūblicitate nu se va putea vētăma *nicī cum* drepturile străinilorū; apoī creditorii asociașilorū se înțelege, că sunt străini de societate; și vorbele: *nicī cum*, însemnēză, că străiniī aū dreptulū de a invoca validitatea, sēu nulitatea so-cietății, dupē cum vorū voi. (În acestū sensū: D. B. Boe-rescu p. 78; Troplong, no. 251; Molinier, t. I, no. 291; Bécane, *Questions sur les Sociétés* p. 35).

2. — *Opiniune.* — Creditorii personali ai asociașilorū nu potū exercita față cu creditorii societății, de câtū drepturile debitorilorū lorū, ale asociașilorū, conformū art. 974 C. civ.; ei nu aū o acțiune directă; apoī debitorii lorū, adecă asociașii, nu potū invoca în contra creditorilorū societății nulitatea ei; prin urmare nicī creditorii asociașilorū nu potū invoca acēstā nulitate, pentru că ei nu potū avea mai multe drepturi de câtū aū aceia, pe cari 'ī representă, adecă de câtū asociașii. (Bra-vard, *Sociétés commerciales*, p. 50 et suiv.).

Eū credū mai fondată acēstā din urmă opiniune.

O societate comercială, care nu a fostū publicată, pōte ea fi declarată în falimentū ?

Credemū că da ! pentru că déca creditorii societății nu aū cerutū nulitatea ei, ea esistă, și că atare pōte fi falită.

Nulitatea societății rezultândū din lipsa formalitășilorū de publicațiune se pōte ea acoperi ?

Unī țicū, că nu trebuie sē exagerămū rigōrea art. 41 C. com., și nu trebuie sē considerămū nulitatea pronunțată de dēnsulū ca o nulitate de ordine publică, care nu s'ar putea

acoperi, și pe care fiă-care asociatū ar putea-o invoca orī cândū în contra celorū-l'alți (Pardessus, t. IV, no. 1008).

Alți din contra, susținū, că acestă nulitate nu pôte fi acoperită, pentru că ea nu este creată în interesulū privatū alū părșilorū, ci pentru a reprima neobservarea unei dispozițiunii întrodusă în scopū de a protege interesulū generalū (Horson, Questions t. I, p. 74 ; Quest. 19 ; Molinier, t. I, no. 280 ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 35).

Acestă din urmă opiniune este de preferitū.

Afară de actulū constitutivū alū societății nu mai sunt ore și alte acte, pentru cari legea cere acelea-și formalități de publicațiune, ca și pentru actulū socialū ?

Legea prin art. 45 C. com. ordonă, că orī ce modifițiuni s'ar face la actulū constitutivū al societății sē fiă pusă la cunoscința publiculū ast-felū, precum trebuie sē se pună și actulū socialū.

Prin urmare, legea ordonă ca sē se publice :

- 1). Modifițiunea statutelorū.
- 2). Continuarea societății peste termenulū fixatū pentru durata ei.
- 3). Disolvarea societății înainte de termenū.
- 4). Orī-ce schimbare, sēu retragere de socī.
- 5). Orī-ce schimbare, adusă la firma socială.

Cu unū cuvēntū orī-ce clausă, care ar interesa pe terșile persōne ; Sē studiāmū fiă-care din aceste puncte.

1. — *Modifițiunea statutelorū.* — Trebuie publicate tōte convențiunile, cari ar modifica clausele actulū adusū la cunoscința terșilor persōne prin prima publicațiune, pentru că alt-felū ar fi fostū lesne sē înșele publiculū arătândū mai êntâiū unū actū socialū, fōrte avantajosū, și apoi în urmă, sē 'lū schimbe cu totulū sub pretextū de a 'l modifica. — Sē înșelege însē, că nu se va publica modifițarea clauselorū pe cari

societatea nu este ținută a le publica cu ocasiunea publicărei actului primitiv.

2. — *Continuarea societății peste termenul fixat pentru durata ei.* — Cuvântul, pentru care se cere publicarea actului constitutiv al societății, există și atunci, cându este vorba de continuarea ei peste termenul fixat. — Terțiile persoane interesante a se prevala în contra asociațiilor de o prorogațiune nepublicată sunt admise a proba continuarea societății prin orî-ce mijloce, chiar și prin martori, séu prin presumpțiunî.

3. — *Disolvarea societății înainte de termenul fixat pentru durata ei.* — În casu cându societatea s'a formatu pentru unu timpu limitat, cauza disolvărei ei s'a anunțat mai de înainte prin publicarea extractului; Terțiile persoane cunoscù momentul, cându societatea trebuie să înceteze. Prin urmare, nu este necesariu de a 'y mai anuncia printr'o nouă publicațiune. În acestu casu, societatea este disolvată de dreptu la termenul indicat în extractul primitiv; Ear decă societatea se disolvă înainte de termenul fixat, acésta trebuie publicat, pentru ca terțiile persoane să fiă avisate.

O cestiune tare controversată este aceea, de a sci, decă publicațiunea este restrînsă numai la actele, prin cari socii disolvă societatea de buna lorü voință, mai înainte de termenul convenit, séu din contra, decă trebuie întinsă și *la orî-ce actü*, fiă chiar involuntarü și fortuitü, care ar aduce cu sine disolvarea societății.

1. — *Sistemü.* — Trebuie să distingemü între casulü, cându cauza disolvărei societății a fostü mai de înainte anunțată prin extractü, și între casulü, cându nu a fostü anunțată. Decă cauza disolvărei a fostü anunțată în extractul actului socialü datü publicității, nu trebuie a se mai face o nouă publicare; Și, din contra, decă nu a fostü anunțată, trebuie să se facă o nouă publicare, pentru că în acestu casu, cauza disolvărei póte

să fiă necunoscută de terțiile persoane, și chiar și de asociații. Și așa fiindu, ar trebui să recurgemu, pentru a aprecia valoarea angajamentelor contractate, la proba testimonială, pentru că nu putem să nu ținemü comptu de buna credință a terțiilor persoane și a asociațiilor. Apoi scopulü legei este tocmai acesta, de a înlătura această speciă de probă și a nu permite a se proba cu martori, unü actü atâtü de importantü, ca disolvarea societății, precum a înlăturat'o și nu a permisü a se proba cu martori formațiunea ei. (Bravard Sociétés, p. 276 et suiv).

2. — *Sistemü.* — Publicațiunea se cere numai atunci, cândü este vorba *de acte*, cari aü de obiectü disolvarea anticipată a societății, și cari emană de la voința asociațiilor. A interpreta legea alt-felü ar fi a o face. Partisanii acestui sistemü susținü că nu numai disolvarea societății provenită din cauza morții unui asociatü, dér nici aceea care ar resulta din interdicțiunea, séü mórtea unuia din ei nu trebuie să se publice. Legiuitorulü nu mai cere publicarea disoluțiunei prevenind din aceste cause, pentru că ele suntü prin sine însuși de notarietate publică, și pentru că nu potü fi disimulate, séü ascunse de publicü.

Unii susținü, că în casü cândü nu s'a publicatü actulü constitutivü alü societății la începutulü ei, nu este trebuință de a mai publica nici cauza disolvării ei; déca nu s'a publicatü societatea, ȳicü partisanii acesteï opiniiunü, de ce să se publice disolvarea ei? În acestü casü, societatea este unü simplu faptü, care trebuie să înceteze; precumü a începutü.

Acastă doctrină a fostü respinsă de jurisprudența francesă cu dreptü cuvântü: Pentru că de și societatea nu s'a publicată, nu este mai puçinü adevărat, că ea esistă față cu terțiile persoane; lipsa de publicare lorü nu li se póte opune. Și în casü cândü disolvarea ei nu s'a publicatü, lucrulü se petrece totü asemenea, precum se petrece cu formațiunea societății, în

acestă sensă, că terțiile persoane potă considera societatea ca disolvată, și o potă considera, ca esistentă față cu ele, după cumă voră voi. Asociațiă nu se potă prevala de prima convențiune a legei, pentru a justifica pe a doua. (Bedarride, t. II, no. 241 ; Bravard, Sociétés, p. 280 et suiv).

4. — *Oră-ce schimbare seă retragere de soci.* — Déca se operă o schimbare de soci prin substituirea unei terțiă persoane în loculă unuă asociatū, acéstă schimbare trebuie publicată.

Insă acéstă publicare nu are locū, de câtū numai cândū este vorba de societățile *de persoane*, ér cândū este vorba de societățile pe *actiunē*, acéstă publicare nu mai are locū, pentru ca substituirea cesionaruluă în loculă cedantuluă nu schimbă nimicū din elementele constitutive ale societățiă ; și prin urmare nu mai este trebuință de publicare.

5. — *Oră-ce schimbare a firmei sociali.* — Trebuie asemenea se se dea publicitățiă oră-ce schimbare a firmei sociali, căci la din contră, atâtū angajamentele contractate sub firma vechiă, câtū și cele contractate sub cea nouă, voră fi valabile în favorulă terțiiloră persoane, pentru că asociațiă nu potă invoca față cu ei lipsa publicațiunei.

Care este acum sanctiunea legei, în casū cândū nu s'ar observa formalitățile, ce amă vădută pênă aci sub no. 1, 2, 3, 4 și 5, adecă în casū cândū nu s'ar publica modificațiunile actuluă sociali ?

La acéstă cestiune ne răspunde art. 45 C. com., «cei ce nu voră păși aceste formalități, (adecă, formalitățile de publicațiune) pe lêngă osînda otărîtă prin paragrafulū din urmă alū art. 41 (adecă pe lêngă dreptulū ce aū creditorii societățiă de a considera aceste modificațiuni ca esistândū, seă ca neexistândū, după placulū lorū ; și pe lêngă că aceste modificațiuni nu sunt de nici unū folosū pentru soci), socii voră mai fi pedepsiți și corecționalū, perđëndū dreptulū de a alege seă de a fi aleși judecători la tribunalulū de comerciū,

«de a le fi mărturia primită la judecată, sėu vorū fi osīndiș a «plăti spre pedėpsă de la 100 pēnē la 3000 lei la cutia ares-tanșilorū (amendă). Judecătoria competentă va putea sē ų «osīndescă, dupē întēmplări, sėu la tōte acestea împreună, sėu «numai la una, sėu la douē.»

G. — Despre asociașionea în participașione.

Cu acēstă ocașione vomū studia :

- 1). Caracterele acesteș societățș ; șș
- 2). Efectele eș.

1. — *Caracterele asociașionēș în participașione.*

În dreptulū comercialū nu este o cestiune mai controversată de cātū aceea : de a precisa caracterele *asociașionēș în participașione*.

Curtea de casașione din Francia a decisū, ca în lipsă de o definișione legală, totulū depinde de la aprecierea judecătōri-lorū de faptū. (Req. 8 Janv. 1840).

Fără îndoelă, că judecătōriș fondulū trebuie sē aprecieze faptele, pentru a vedea sē nu fiă ascunsă o altă societate sub aparenșa unei asociașionēș în participașione ; însă o dată faptele apreciate, dēca ele vor presenta caracterele unei asociașionēș în participașione, decisiunile, cari nu ar aplica principiile propriș acesteș speciă de societățș, vorū fi casate, ca date cu violașionea legeș.

Asupra caracterelorū asociașionilorū în participașione sunt douē sisteme principalș. Sē le vedemū :

1. — *Sistemū.* — Asociașionea comercială în participașione este aceea, alū cāreș obiectū este limitatū la *una, sėu la mai multe operașionēș de comerciū*. Așia dēr, pe cāndū societățșile în nume colectivū, sėu în comandită au de obiectū de a face comerciulū în generalū, asociașionea în participașione are de scopū de a face *o operașione*, sėu *numai cāte-va*. Douē persōne de exemplu, convinū de a *face împreună negoșii de grāne în*

timpŭ de cincŭ anŭ ; în acestŭ casŭ ele forméză o societate în nume colectivŭ; ér din contra, déca vorŭ conveni ca sŭ cum-pere împreună grăulŭ, cu care este încărcată cutare corabiă, ce va sosi în portŭ, pentru a 'lŭ vinde în urmă și a împărți câștigulŭ între ei, facŭ o asociațiune în participațiune.

Eată principalele argumente, ce se invocă în acestŭ sistemŭ: Textulŭ art. 47 C. com. este formalŭ : Aceste asociațiunŭ đice acestŭ articolŭ, *sunt relative la una séu la mai multe operațiunŭ de comerciŭ.* Și comparândŭ art. 47 cu art. 19 C. com. ne putemŭ ușorŭ convinge, că *acestŭ obiectŭ limitatŭ*, este ceea ce constituie caracterulŭ distinctivŭ alŭ asociațiilorŭ în participațiune.

În fine art. 19 definindŭ societatea în nume colectivŭ, nu đice, că este aceea, care privesce la una séu la mai multe lucrărŭ de negoțŭ, ci đice, că este aceea care are dreptŭ scopŭ *negoțulŭ* sub o firmă socială.

Afară de acésta, mai multe tribunale în Francia, la cari s'a comunicatŭ proiectulŭ primitivŭ alŭ Codulŭ de comerciŭ, insistară asupra caracterulŭ particularŭ alŭ acesteŭ asociațiunŭ. Tribunalulŭ de Colmar đise despre acésta asociațiune : *că ea are de obiectŭ tot-d'auna o întreprindere particulară* (anumită), precum o pădure de exploatatŭ, cumpărarea unŭ lucru *en gros* (cu toptanulŭ) pentru a 'lŭ vinde *en detail*, (cu bucata), *și o dată cu terminarea operațiunei, se disolvă și societatea.* (Pardessus, t. IV, no. 1046 ; Molinier, t. I, no. 564).

Sŭ notămŭ, că unŭ dintre partisanŭ acestuŭ prim sistemŭ distingŭ *societatea în participațiune* de *asociațiunea în participațiune*.

Dupŭ Bravard, partisanulŭ acestuŭ sistemŭ, cuvintele : *asociațiune în participațiune*, nu sunt ca expresiunile : *societate în nume colectivŭ, în comandită, anonimă*, o designațiune specifică a unŭ contractŭ unicŭ, identicŭ, tot-d'auna același și invariabilŭ ; ci din contra, sunt nescie expresiunŭ generale, cari

remplasează denumirile multiple și diverse din vechiul drept francez, prin cari se desemnau contracte de diferite naturi, cari nu aveau în tot-d'auna caracterul de societăți, dar cari puteau avea și acestu caracteru.

Eată de ce redactorii Codului de comerț, dice Bravard, nu au pus în art. 18 asociațiunile în participațiune, ca să figureze în numărul societăților comerciale, pentru că se întâmplă de multe ori, ca acestea să nu fiă societăți, prin urmare, au avut dreptate a se exprima asupra asociațiilor în participațiune, precum s'au exprimat în art. 47 : « Aceste înto-
« vărșiri privesc la una, sau la mai multe lucruri de negoț; »
« se întocmesc pentru lucrul de întreprindere în formele în-
« voite, după partea fiă-căru, și după condițiunile aședate în-
« tre împărțășitorii. »

Insă din acésta : că asociațiunile în participațiune sunt adese-oră alt-fel de contracte, er nu societăți, nu urmază că părțile nu pot avea recurs și la contractul nenumit : *asociațiune în participațiune* ; ele pot avea recurs nu numai la acestu contract, ci și la unu contract de o adevărată *societate în participațiune*.

Așia, de exemplu, unu individ propune la mai multe persoane pe rând și separat, de a contribui cu o sumă oarecare de bani, pentru ca el să cumpere și să revindă marfa unei corăbii, și să împartă pe urmă câștigul.

În acestu casu nu este unu contract de societate, pentru ca prima condițiune, ce se cere pentru oră-ce societate este, ca să fiă unu acord, unu concurs de voință între toți asociații. Apoi în casul de față diferiții participanți sunt străini unii de alții, ei nu se cunosc, fiă-care din ei a contractat numai cu șeful, cu întreprindătorul operațiunii, er nu au contractat împreună. Prin urmare, în casul de față, nu este de câtu unu contract nenumit, care se numesce : *asociațiune în participațiune*.

Însă, deca acela, care a avut ideia acestei întreprinderi va fi unitu pe toți, aceia alii căroru concursu 'lu reclamă, și ei voru fi convenitu împreună a da fiă-care o sumă ore-care de banii; deca se voru fi înțelesu, ca sumele acestea se formeze unu fond socialu, care se se întrebuințeze la operațiunea pe care o au în vedere; ca beneficiile și perderile se se împartă între toți contractanții în proporțiune cu misele loru, și ca la disolvarea societății fiă-care contractantū se aibă unu dreptu de coproprietate în fondulu asociațiunei, atunci acēsta va fi o adevărată *societate*. Definițiunea ce dă art. 1491 Cod. civilu acestui contractu nu permite a ne mai îndoi cătuși de puçinū despre acēsta.

Acēstă societate ñice Bravard, se distinge de cele-l'alte speciū de societăți comerciale prin scopulū, ce 'și propune, scopu mai restrînsu, de cătū alii celorū-l'alte speciū de societăți. Acēstă deferință se vede destulū de clarū, deca vomū compara art. 19 cu art. 47, C. com.

Ea diferă de cele-l'alte societăți și în ceea ce privesce formalitățile, pentru că ea nu este supusă publicațiunei, nici la necesitatea redactărei unui actū.

Dupē acēstă teorie, *societatea în participațiune* diferă de *asociațiunea în participațiune* prin aceea, că ea fiindu guvernată de principiile generalī ale contractulu de societate pōte avea mai mulți geranți; chiar și toți asociații potū fi geranți.

Ea diferă de asociațiune în participațiune și prin aceea căci ea pōte fi o persoană juridică; pe cândū asociațiunea în participațiune, dupē cum vomū vedea mai la vale, nu etse o persoană juridică (Bravard, Sociétés, p. 365 et suiv).

2.— *Sistemū.*— Fiă vorba, de una sēu mai multe operațiuni comerciale, sēu de comerçiu în generalū, nu este acēstă trāsură caracteristică a asociațiunei în participațiune; ceea ce distinge acēstă societate de cele-l'alte este că *părțile convinū ca operațiunile comercialē se se facă sub numele uneia din ele*, ér nu

în *numele lorü alü tuturor*. Aşia asociaţiï vorü forma o societate în nume colectivü, déca vorü conveni între ei ca numele lorü se se arate publiculuï ; şi din contra vorü forma o societate în participaţiune, déca se vorü înţelege ca raporturile rezultându din societate se se concentreze numai între ei ; În generalü însë în modulü acesta nu se facü de câtü operaţiunî determinate. .

Acésta este sistemulü adoptatü de Riviere.

Eată cum se exprimă şi Savary în ceea ce conerne societatea în participaţiune, care în timpulü sëu se numia *societate anonimă* : « Ea se numesce anonimă, şicea dînsulü ; pentru că « ea este fără nume, şi pentru că nu este cunoscută de nimeni, « *pentru că nu interesază câtuşî de puşin pe publicü* ; tóte operaţiunile comercialî, cumpărările şi vîndşerile de marfă nu « privescü de câtü pe asociaţiï, cari le facü ; aşia asociatulü « care cumpără numai elü se obligă şi plătesce vîndşetoruluï ; « şi acela care vinde, numai elü primesce preşulü de la cumpărătorü ; nici o dată nu se obligă cei-l'alşii asociaşi către o terşie persónă, ci numai acelü care contractază se obligă ; însë « în ceea ce privesce societatea, asociaţiï sunt obligaşi reci- « *procü unîi către alşii.* »

Acelşii principii saü adoptatü şi de Cod. de comerçiü. Pentru ca se scimü: déca o societate este în participaţiune, trebuie se ne uitămü la constituţiunea, la modulü de acţiune alü ei. Esenşia societăţiï în participaţiune dupş cum şice Delamarre şi Lipoitvin consistă în acésta : că asociatulü care contractază nu uséză de câtü de creditulü sëu propriü.

Şi déca art. 46 şi 47 din Cod. de comerçiü se servă de cuvântulü *intovărăşire* (asociaţiune), acésta este din causă că redactorii legei aü vşduşü în acéştă convenşione, o societate numai între părşile contractante, ér nu şi faşia cu terşile persóne. Eată dér de ce acéştă speciă de societate nu este supuşă, ca cele-l'alte societăşii, la formalităşile de publicitate pentru

că nu este necesariu a se aduce la cunoștința terților persoane, pentru că asociații afară de acela care contractează, nu voru să aibă nici un raport cu publicul (Delamarre et Li-poitvin, t. II, no. 245; Troplong Sociétés no. 499, et 500).

Să notăm însă că este foarte importantu a sci, decă o societate este, ori nu, în participațiune, pentru că societatea în participațiune este un contract pur consensualu, care se poate forma prin simpla voință a părților; și pentru care nu se mai cere nici înscrișu, nici formalități de publicitate, cum se cere pentru cele-l'alte societăți. — Existența acestei societăți se poate proba prin toate modurile de probațiune admise în materie comercială, se poate proba prin registre, corespondență, și prin martori, decă tribunalul va găsi de cuviință a admite această probă (art. 48, 49 și 105 C. com.).

Decă părțile voru fi calificatū de asociațiune în participațiune o întreprindere, care prin sine însuși nu poate fi de câtu o societate în nume colectivū; decă, de exemplu, adoptându primulu sistemū, părțile s'ar fi asociatū pentru o *serie de operațiuni*, adecă *pentru a face comerciū în generalū*; s'eu decă, conformū stipulațiunilor lorū, *arū avea toți dreptulū de a administra*, ceea ce ar constitui o societate în nume colectivū, după sistemulū alū douilea, și părțile nu ar fi observatū formalitățile de publicitate prescrise pentru aceste societăți, socii voru fi supuși la toate consecințele rezultându din această neobservațiune: voru fi obligați solđdarū către terțiile persoane, cari le potū opune și nulitatea societății, fără ca socii să potă invoca și dînși această nulitate.

2. — *Efectele asociațiunei în participațiune.* — *Asociațiunea în participațiune este ea o persoană juridică, ca cele-l'alte societăți comerciale?*

Bravard împreună cu majoritatea autorilorū susține, că asociațiunea în participațiune nu este o *persoană juridică*. Curtea de casațiune din Francia țice asemenea: că asociațiunea în

participațiune nu are firma socială, și nu este o *fînță morală* (arrêt 29 Juillet 1863).

Însă același autor Bravard susține, că atunci când *asociațiunea* în participațiune formeză o *societate* în participațiune trebuie considerată ca o *persónă morală*. După dînsul acestu caracteru 'lă aŭ și societățile civile, și art. 46 C. com. 'lă dă fără îndoelă societății în participațiune, cându ȃice : «A-
«fară de cele trei feluri de tovărășii susu numite, pravila *mai*
«*cunósce* întovărășirile neguțătorești în împărțășire.» (Bravard, Sociétés, p. 378 et suiv.).

Acéstă recunós cere solemnă, ȃice Bravard nu s'ar înȃelege, ȃecă asociațiunile în participațiune ar fi privite numai ca simple contracte ; pentru că atunci acestu contractu nu ar fi fostu trebuinȃă sê fiă *mai* recunoscutu, de câtu cele-l'alte. Și ȃecă legiuitorul francesu, (și alu nostru), s'a exprimatu ast-felut, acéstă este pentru că a voitú sê dea asociațiunilor în participațiune caracterul pe care nu 'lă aveaŭ în dreptul vechiú francesu, caracterul de *persóne*.

Adnotatorulu lui Bravard, care este cu tóte acestea partisanu alu primulu sistemú, respinge cu dreptú cuvêntu acéstă din urmă doctrină.

Demangeat ȃice : «precum art. 1518 C. civ. nu probéză de locú, că legiuitorul modernu ar fi voitú sê dea societăților civile caracterul de personalitate, pe care nu 'lă aveaŭ nici în dreptul vechiú, asemenea este imposibilú de a găsi în art. 46 C. com. proba unei inovațiunii de felulú acesta, în ceea ce privesce asociațiunile în participațiune. *Maí* ântêitú, partisanii opiniunii contrarii sunt silișii a conveni, că acestu art. 46 co-prinde și contractul nenumitú de *asociațiune în participațiune* și contractul de *societate în participațiune* propriu ȃisú : și în același timpú, același textú, care nu distinge, ar conține virtualmente o inovațiune profundă, pentru casulú de *societate*, și ar lăsa sê subsiste vechiulú dreptú (Bravard afirmă singurú

acésta) pentru casulü de *simpla asociaþiune*." (Demangeat, Sociétés, note sur Bravard, p. 379 et suiv; Cass. fr. 5 Mai 1858).

A cui este proprietatea lucrurilorü cari forméză obiectulü asociaþiunei ?

Acumü recunoscându cã asociaþiunea în participaþiune nu este o fiinþã juridicã, susceptibilã de a fi proprietarã, trebuie sã ne întrebãmü, a cui este proprietatea lucrurilorü, cari formézã obiectulü asociaþiunei ?

Dupë Bravard gerantulü singurü este proprietarulü tuturorü valorilor, cari compunü fondulü asociaþiunei, decã pãrþile nu se vorü fi exprimatü într'unü modü destulü de explicitü pentru a rãdica contractulü lorü caracterulü, pe cari 'lã are contractulü nenumitü de *asociaþiune în participaþiune*, și ar fi îndoélã asupra intenþiunei lorü; va fi însã alt-felü în casü, cândü pãrþile ș'ar fi manifestatü clarü voinþa de a forma o adevãratã societate în participaþiune. În acestü din urmã casü va domina principiulü coproprietãþii fondulü socialü, coproprietate inseparabilã de existenþa fiã-cãrei societãþi. (Bravard, Sociétés, p. 370 et suiv.).

Alþi autorü susþinü, cã fiã-care participantü rãmâne proprietarü peste lucrurile, cari le a adusü în asociaþiune. Participaþiunea, ðicü dînșii, nu confundã proprietatea miselorü; pãrþile nu s'aü asociatü pentru a forma unü capitalü socialü, unü fondü care sã aparþinã societãþii; cu tótã unirea lorü ele 'și menþinü proprietatea depunerilorü lorü. (Troplong, Sociétés, t. I, no. 499).

Curtea de apelü din Paris a decisü cã gerantulü unei asociaþiunii în participaþiune este singurü, proprietarulü tutulorü valorilorü, cari compunü fondulü asociaþiunei. (Arrêt du 17 Novemvre 1848).

În fine dupë o ultimã opiniune, pe care o adoptãmü și noi proprietatea masei se regulezá dupë voinþa pãrþilorü contrac-

tante, cari forméză asociațiunea în participațiune ; numai voînța loră va arêta, decât proprietatea mesei este a gerantului, sêu decât fiă-care participantă rămâne proprietară peste depunerea sa, ori decât devine coproprietară în indivisiune altă mesei.

Acéstă opiniune mi se pare că resultă din art. 47 C. com. (Demangeat sur Bravard, Sociétés, p. 573 à la note ; B. Boerescu p. 82).

Care este utilitatea cestiunei de a se sci decât gerantulă este proprietară, sêu decât este o coproprietate între participanți ?

Acéstă cestiune este importantă, pentru că decât dreptul de coproprietate nu ar esista, și decât gerantulă singură ar fi proprietarulă fondulă societății, participanții, chiar decât asociațiunea ar fi produsă benefică, ar fi siliți, în casă de insolabilitate a gerantului, să vină în concursă cu creditorii lui, cari ară avea, ca și participanții, ună dreptă de gagiă asupra mesei asociațiunei, care este confundată în activulă gerantului. Pre cândă, în casă cândă participanții ar avea ună dreptă de coproprietate în fondulă socială, ar potea cere partagiulă fondulă, și obiectele cari ar cădea în lotulă loră, ar fi presupuse a nu fi aparținută nici o dată gerantului, și prin urmare, neputândă fi gagiulă creditoriloră lui, ar aparține participanților. Participanții ar obține atunci totă, ce li se cuvine ; pe cândă în casulă contrariă, nu ar obține de câtă ună dividendă.

Asociațiunea în participațiune are ea ună domiciliă ?

După Bravard, cândă asociațiunea constitue o societate, pote avea ună domiciliă, și atunci cererile în judecată se voră adresa la tribunalulă în circumscripțiunea căruia cade acestă domiciliă ; ér decât nu va constitui, de câtă o simplă asociațiune, cererile în judecată se voră face la tribunalulă domiciliulă gerantului.

Distincțiunea făcută de Bravard nu este de câtă consecința sistemului, pe care 'lă adoptă, și a principiiloră espuse mai

susă relativă la ceea ce dînsulî numesce *societate în participațiune*.

Curtea de casație din Francia a decisă fără să facă nici o deosebire, că asociațiunea în participațiune nu pôte avea ună scaună atributivă de jurisdicțiune. (Arrêt du 4 Juin 1860; 16 Août 1865).

Demangeat cu tôte că admite, că asociațiunea în participațiune nu este o fință juridică, care să pôtă avea ună domiciliu atributivă de jurisdicțiune, crede, că atunci cându va fi stabilită într'ună locu, cererile în judecată se voru potea face valabilu înaintea tribunalulu acelu locu conformu al. 4 de la art. 75 pr. civ. (Notes sur Bravard, Sociétés, p. 381 et suiv).

Participanții, cari nu s'au amestecatū în administrațiune, potū ei fi acționați în judecată directū de către terțiile persóne?

Partisanii primulu și alu secundulu sistemū decidū, în thesa generală, că participanții *cari nu s'au amestecatū în administrația societății*, nu potū fi acționați directū de terțiile persóne, pentru că nimeni nu pôte avea o acțiune *de contractū* în contra unei persóne străine de contractū (art. 973 C. civ.).

Se înțelege însă, că noi presupunemū, că asociații rămași străini de gestiune, n'au datū mandatū *espresū* aceluia, care a contractatū și nici nu au ratificatū actulu lui, căci la din contra, ar fi obligați din cauza mandatulu, séu a ratificațiunei lui.

Nasce însă întrebarea : *décă terțiile persóne, nu potū acționa pe participanții, cari nu au luatū parte la contractū, și nu există nici mandatū nici ratificațiune, nu au ele celū pușinū dreptulū de a 'i urmări prin acțiunea de în rem verso în casū, cândū participanții ar fi profitatū de obiectulū convențiunei?*

1. — *Opiniune.* — Terțiile persóne cari n'au contractatū de câtu numai cu unulū din participanți potū acționa și pe cei-l'alți asociați prin acțiunea *de in rem verso*, care are de

basă equitatea, pentru că aceșți din urmă au profitat de obiectul contractului, și pentru că nimeni nu se poate înavuți cu paguba altuia. (Merlin, Questions de droit, vo. Sociétés, § 2 ; Pardessus, t. II, no. 246 ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 31).

2. — *Opiniune.* — Terțiile persoane nu pot, după noi, urmări pe participanții străini de contract, prin acțiunea *de in rem verso*, pentru că această acțiune nu există în dreptul nostru. Și se nu ni se dică, că, atunci cându cine-va ar împrumuta pe asociatul în participațiune cu o sumă de bani, și eu aș fi profitat de această sumă, aș putea fi urmărită prin această acțiune *quatenus locupletior factus sum*; căci această obiecțiune se combate astă-fel: cându cine-va a contractat cu asociatul meu, l'a avut numai pe dînsul în vedere, numai el a devenit debitorul și proprietarul sumei ce i s'a dat; Și deca eu am primită acea sumă în tot, s'eu în parte, eu nu am primit'o de la împrumutător, ci de la asociat; prin urmare împrumutătorul nu se poate adresa de cât la asociat. (Delamarre et Lipoitvin t. II, no. 251 ; Molinier, t. I, no. 598; Troplong, Sociétés, no. 772 et suiv ; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 31 ; Bordeaux, 13 Avril 1848).

După această a doua opiniune, terțiile persoane, cari au contractat numai cu unul din participanți, nu au contra celorl'alți nici acțiunea *de contractu*, nici acțiunea *de in rem verso* care este asemenea o acțiune directă; ei nu au de cât o acțiune *indirectă*, pe care o pot exercita în numele debitorului lor, cu care au contractat, conform art. 974 C. civ.

Să presupunem acum, că toți asociații participanți au concurat la contractarea unei obligațiuni, ei bine sunt ei obligați solidar?

În general se decide că participanții cari au concurat la contract sunt obligați solidar. Legiuitorul nu a consacrat divisiunea datoriilor, de cât numai pentru societățile civile,

etă ce ȕice art. 1520 C. civ.: „In orŃ-ce societăŃi, afară de cele „comerciale, asociaŃii nu sunt solidar respunďetori pentru debitele sociale.” (Pardessus, t. IV, no. 1049; Troplong, Sociétés, no. 855; Molinier, t. I, no. 580; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 32).

Unii autori însė susŃinű, că solidaritatea nu există de dreptű între asociaŃii în participaŃiune; pentru că art. 21 C. com., ȕicű dŃnşii, nu impune solidaritatea, de cătű numai asociaŃiilor în nume colectivű, Ńi prin urmare, ea nu există cåndű este vorba de asociaŃii în participaŃiune: *qui dicit de uno, de altero negat.* (Duranton, t. VII, no. 456).

In fine cum sunt ŃinuŃi la plata datoriilorű asociaŃii în participaŃiune?

Pentru ca sė scimű, cum sunt ŃinuŃi la plata datoriilorű, trebuie sė consultămű convenŃiunea încheiată între dŃnşii; ér în casű cåndű acėsta nu ar ȕice nimicű, cåndű participanŃii nu Ń'ar fi manifestatű intenŃiunea lorű, vomű aplica dispoziŃiunile dreptului comunű consacrate prin aliniatulű ântėiű alű art. 1511 C. civilű.

H. — Despre disolvarea societăŃilorű, liquidaŃiune Ńi partagiű

Vomű lua děr aceste trei puncte pe rėndű: 1). Disolvarea societăŃilorű, 2). LichidaŃiunea, Ńi 3). Partagiulű.

1. — Despre disolvarea societăŃilorű.

Causele cari dău nascere la disolvarea societăŃilorű comerciale sunt prevėđute de art. 523 Ńi 1527 C. civ.; Ele sunt de douė specii, a). Unele cari aducű disolvarea societăŃilorű *de dreptű*, ér b). Altele, cari dău numai dreptulű de a cere disolvarea lorű.

A. — Causele cari aducű disolvarea societăŃilorű de dreptű.

Acestea sunt:

1). Trecerea timpului pentru care societatea a fost contractată.

2). Terminarea negociațiunei adecă: desevêrșirea afacerii societății.

3). Desființarea obiectului societății.

4). Mórtea unuia din asociați.

5). Interdecțiunea lui.

6). Falimentul unuia din asociați.

7). Voința unuia séu a mai multora de a nu mai fi în societate, în casu cându societatea este contractată pentru *unú tempú nedeterminatú* (art. 1523 și 1527 C. civ.).

8). Consentimentul mutualú alú asociaților.

Sé studiemú pe rëndú fiă-care din aceste puncte.

1. — *Trecerea timpului pentru care societatea a fostú contractată.* — La termenulú fixatú pentru disolvarea sa, societatea încetéză chiar decă nu 'și ar fi ajunsú scopulú, adecă, chiar cându întreprinderea ei nu s'ar fi terminatú.

2. — *Terminarea negociațiunei* (desevêrșirea afacerii). — În acestú casu societatea se disolvă chiar de nu ar fi sositú termenulú fixatú pentru terminarea ei. Așia decă negociațiunea societății este limitată, este, de exemplu, facerea unui canalú, a unei corăbii, și acéstă operațiune se termină înainte de termenulú fixatú pentru disolvarea societății, societatea încetéză.

3. — *Desființarea obiectului.* — Aceste expresiuni coprindú trei lucruri: 1). Perderea lucrului care face obiectulú societății, felulú neguțătorii. 2). Perderea fondului socialú, 3). Casulú, cându lucrulú care constituie depunerea unuia din asociați, a peritú.

Acestú din urmă casu este prevêdutú de al. 1 al art. 1525, care đice: «Cându unulú din asociați a promisú de a pune în comunú proprietatea unui lucru, decă acesta a peritú *înainte de a fi fostú în faptá conferitú*, societatea încetéză în privința «tuturor asociaților.»

În acéstă dispozițiune este vorba despre perderea unui lu-

cru, a căruî nimicire face, ca depunerea unuia din asociaţi să nu mai existe. Acum, decă lucrul pier pentru societate, acéstă perdere nu aduce cu sine soluţiunea ei, nu influenţeză asupra drepturilor asociatului, acesta şi-a împlinit angajamentele séle, elü s'a achitatü faşiă cu societatea; ea rămâne dér obligată faşiă cu elü ca şi cândü depunerea lui ar esista, pentru că perderea misei este în socotéla societăşii.

Şi din contra, decă perderea este în socotéla asociatului, care a promisü de a depune unü lucru pentru societate, fiindcă acestü asociatü nu 'şi mai póte depune misa sa, căci lucrulü a peritü, şi fiind-că societatea nu póte subsiste fără ca fiă-care asociatü să depună ceva în comunü, ea se disolvă faşiă cu toşi asociaşii, prin perderea acestui lucru, pe care unulü din ei a promisü de a 'lú depune în fondulü societăşii dér pe care acum nu 'lú mai póte depune, căci a peritü.

Cestiunea dér, pe care are de scopü a o resoluva art. 1525 este acésta: În care casurî lucrurile corporali, corpurile certe, pe cari unulü din asociaşii a promisü de a le da în plină proprietate societăşii, pierü pentru societate? şi în cari casurî pierü pentru asociatü?

Maî ântâiü însé cum vomü concilia noi art. 1525, care distinge între casulü, cândü depunerea a fostü realizată, şi între casulü cândü depunerea nu a fostü realizată, cu principiile generalü ale dreptului nostru, după cari proprietatea se transmite prin singura convenţiune a părşilorü, fără ca să fiă trebuinşă de tradiţiune (veşü art. 664, 971, 1295 şi 1406 C. civ.)? Cândü unulü din asociaşii promite a da societăşii în plină proprietate unü corpü certü şi determinatü, societatea nu devine ea imediatü proprietară? Prin urmare, lucrulü nu ar trebui să piară pentru ea, şi societatea nu ar trebui să continue a subsista? Şi afară de acésta, debitorulü unui corpü certü şi determinatü nu este elü liberatü prin perderea acestui lucru (art. 1156 C. civ.)? Pentru ce dér art. 1525 nu pune perderea lu-

crului în sarcina societății, de câtă cândă această pierdere a avută locă în urma efectuării depunerii, ér nu și cândă a avută locă înaintea ei ?

Comentatoriul dreptului francesă dată în această privință diverse explicații : Unii dică, că trebuie să distingemă între casulă cândă pierderea lucrului a avută locă în urma tradițiunei lucrului, și între casulă cândă a avută locă înaintea tradițiunei. În casulă întâi, pierderea lucrului va fi pe séma societății ; ér în casulă ală doilea, pierderea va fi pe séma asociatului, care neputându-și realisa depunerea sa, nu va putea face parte din societate ; și această aduce cu sine disolvarea ei. (Pardessus, t. III, no. 988).

Acastă soluțiune dică comentatoriul francesă, este contrariă cu însuși termenii art. 1867 fr. (corespunđătoră cu art. nostru 1525), care nu vorbesce de *tradițiune*, (care ađi nu este translativă de câtă de posesiune), ci numai despre *proprietatea* lucrului. Este asemenea contrariă sistemului dreptului nostru asupra transmiterei proprietății, și asupra responsabilității, în ceea ce privesce risicurile.

O altă interpretațiune este această : Art. 1867, (al nostru 1525) a avută în vedere casulă, cândă unulă din asociași a promisă de a da societății în plină proprietate ună lucru, pe care încă nu 'lă are ; în acestă casă societatea se va disolva, decă lucrulă piere înainte de a deveni asociatulă proprietarulă peste dănsulă. (Delvincourt, t. III, p. 233).

Fără îndoélă, că decă acestă casă s'ar presenta, vomă aplica dispozițiunile art. 1525, și vom declara societatea disolvată.

Însă nu este probabilă, ca redactorii Codului civilă ar fi avută în vedere acestă casă atătă de particulară, pentru a face dintr'ânsulă obiectulă unei dispozițiuni legislative.

În fine după o altă opiniune, aliniatulă întâi și celă din urmă ală art. 1525 presupună, că unulă din asociași a promisă

a da la o epocă mai depărtată, de exemplu peste unu anu în plina proprietate unu lucru, precum o casă, a cărei proprietate o conservă pêne atunci pentru sine. Ei bine, în acestu casu, decă s'ar întempla, ca înainte de epoca fixată pentru translațiunea proprietății, lucrul se piară, perderea este pentru asociatū, care nu 'șī mai pôte realiza depunerea sa; și prin urmare, societatea este disolvată.

În acestu casu, obligațiunea asociatului, care a făcutu promisiunea, are de obiectu, mai multu unu *faptu* de câtu o *dațiune*; Prin urmare, societatea nu a fostu nici proprietară, și nici chiar creditore, a lucrului promisū.

Și din contra, decă lucrul a peritū după epoca determinată pentru translațiunea proprietății, perderea lui nu va disolva societatea, fiindu că ea a devenitū proprietară peste lucru, chiar de nu i s'ar fi făcutu tradițiunea, pentru că în dreptulū nostru proprietatea se transmite prin convențiune, ér nu prin tradițiune.

Astū-felū art. 1525 decide în primulū aliniatū, că decă lucrul pierē înainte de a se fi transferitū societății proprietatea lui, adecă: înainte de epoca determinată pentru translațiunea proprietății, societatea este disolvată, și în alū treilea aliniatū că decă perderea nu se întemplă, de câtu după efectuarea depunerei, adecă: după trecerea epocēi determinate, pentru translațiunea lucrului, societatea nu este disolvată. (Bravard des Sociétés commerciales, p. 243 et suiv).

La acéstă Rivière adaogă: acéstă explicațiune ingenioasă este mai conformă cu termenii art. 1867 (al nostru 1525), și conciliéză dispozițiunile lui cu principiile generale ale dreptului nostru asupra transmiterei proprietății.

Aceste sunt opiniunile autorilorū francesi.

Acum se vedemū care este opiniunea noastră în frăția modificărei aliniatului I al art. 1867 corespunđătorū cu al. I al art. nostru 1525?

Ce ȕice acestu articolu 1525 al. I?

Elu ȕice: «Candü unulu din asociaȕi a promisü de a pune «în comunü proprietatea unu lucrü, decä acësta a peritü ina-
«inte de a fi fostü **în faptä** conferitü, societatea încetëzä în «privinȕa tuturorü asociaȕilorü.»

Diferinȕa între textulu francesü și alü nostru este adaosulu la textulu nostru: **în faptä**. — Ce însemnëzä acestü: *în faptä*?

Dupë cum notëzä D. B. Boerescu în ediȕiunea sa, asupra art. 1525 acestü adaosü: *în faptä* însemnëzä: *punerea în posesiunea lucruluü adecä, tradiȕiunea luü*.

Prin urmare, la noü perderea lucruluü numai atunci va fi pentru societate, candü în faptü *se va fi făcutü tradiȕiunea lucruluü*; ér decä tradiȕiunea nu se va fi făcutü, atunci perderea este pentru asociatü, chiar, decä ar fi fostü pusü în întârȕiere.

4. — *Mörtea unuia din asociaȕi*. — Acësta este asemenea o causä a disolvärei societäȕii, care se distinge de cele-lalte contracte cu titlu onerosü, prin acësta cä societatea este formatä în vederea persónelorü.

5. — *Interdicȕiunea*. — Interdicȕiunea legalä, de care este isbitü în tempulu penalitäȕii unulu din asociaȕi, condamnatü la munca silnicä, s'aü la reclusiune (art. 13 și 16 C. penalü) precumü și *interdicȕiunea pentru causa de imbecilitate, demenȕia sëü furore* disolvä societatea. — În acestü casü interȕisulu este reprezentatü de unü curatore.

6.—*Falimentulu*. — Art. 1525 C. civ. nu vorbesce despre acëstä causä de disoluȕiune, pentru cä redactorii C. civilü, candü aü redactatü acestü articolu aü avutü în vedere societäȕile civile. Dër nu esistä cea mai micä îndoëlä, cä acestü evenimentü este asemenea o causä de disoluȕiune a societäȕii, pentru cä sentinȕa prin care se declarä falimentulu privëzä pe falitü de exerciȕiulu drepturilorü și a acȕiunilorü sële; De

aci înainte este reprezentatü de sindicï; prin urmare elü nu mai póte face parte din societate; elü nu mai există în raportü cu societatea.

Deconfitura însë nu este cauza de disolvare *de dreptü*, ci dá numai locü la o acþiune în disolvare.

Së notãmü, cá autorii decidü în generalü, cá nu numai falimentulü unuia din asociaþi, ci și falimentulü societãþii este o cauzã de soluþiune.

Prin falimentü, dicü dînþii, societatea este împedicatã în mersul sëü. Falimentu desesisézã pe falitü de administraþiunea bunurilor séle, și prin urmare nu se póte concipe, cum societatea nu s'ar disolva. Falimentulü nu este de câtü absorbirea activului de pasivü; Prin urmare, obiectulü societãþii s'a desfiinþatü; societatea 'și a perdutü fondulü; apoi dupë al. 2 de la art. 1525 societatea este disolvatã prin desfiinþarea obiectului, adecã prin perderea capitalului. (Pardessus, no. 1060 — 2; Troplong, Sociétés, no. 937; Duranton, t. XVII no. 474).

Së notãmü însã, cá decã legiuitorulü nu a voitü, ca asociaþii solvabilü së stea în societate cu cei căduþii în falimentü, poziþiunea nu este identicã cu aceea, cândü societatea a căduþü în falimentü. Și së nu mi se dicã, cá societatea a încetatü din cauzã cá i s'a desfiinþatü obiectulü ei, și a perdutü capitalulü; pentru cá perderea capitalului nu este o consecinþã necesariã a falimentului, căci falimentulü póte avea locü și cândü activulü este mai mare de câtü pasivulü. Afarã de acësta art. 274 C. com. permiþendü a se face unü concordatü cu unulü, sëü mai mulþi din tovarãþii, presupune, cá së póte face concordatü și cu societatea; și apoi decã póte avea locü unü asemenea contractü în favórea societãþii, este evidentü, cá societatea nu s'a disolvatü prin falimentü.

Acësta este și pãrerea curþii de casaþiune din Francia consacratã printr'o decisiune din 9 Mai 1854.

Din acésta, că societatea nu se disolvă prin propriulü ei falimentü resultă, că de și s'a datü o sentință declarativă de falimentü, se potü numi prin o altă sentință ulterióră, liquidatoril, cari se represinte societatea față cu terțiile persóne, și că acéstă numire nu este incompatibilă cu existența sindicilorü falimentulü (aceeași decisiune).

Mórtea, interdicțiunea legală, séü judiciară, și falimentulü sunt ele cause de disolvare a orî-căreil societătil comerciale?

Cândü unü asociatü móre este interdisü, séü cade în falimentü, nu trebuie ca ceil-l'añil să fiă obligañil a sta în societate; pentru că se póte, ca considerațiunea și calitățile persone ale aceluia, care a murit, este interdisü séü a cădütü în falimentü, să fiă determinatü pe ceil-l'alñil a forma societatea.

Dér cu tóte acestea, pentru a sci déca causele acestea aducü cu sine disolvarea societătil, trebuie să vedemü: societatea s'a formatü ea în vederea miselorü? séü în vederea persónelorü?

Déca societatea nu este de câtü o societate de capitaluril, déca nu s'aü avutü în vedere persónele, mórtea, interdicțiunea, séü falimentulü nu aducü cu sine disolvarea societătil: astü-felü este societatea anonimă.

Și din contra, déca s'aü avutü în vedere persónele, precum este în societatea în nume colectivü, acéste evenimente aducü cu sine disolvarea ei.

Cu tóte acestea se póte stipula și în societatea în nume colectivü, ca în casü de mórte, a unuia din asociañil, societatea se continue cu ereñü seil, séü numai cu asociañil supravieñitoril (art. 1526 C. civ.).

Cestiunea este mai dificilă în casü cândü societatea este în comandită.

Mai äntëiü, în ceea ce privesce pe geranñil, credemü că mórtea, séü incapacitatea lorü producü disolvarea societătil, pentru că la formarea societătil s'a avutü în vedere persóna lorü,

calitățile lor personal (Bécane, Questions sur les Sociétés pag. 38).

Ear în ceea ce concerne pe comanditarii, se poate dice : că mórtea unuia din ei nu este o cauză de disoluțiune, pentru că societatea în comandită nu presupune nici o confiență personală în acești asociați ; comanditarii nici nu trebuie să se amestece în administrațiune.

Cu toate acestea se decide în generală că disolvarea societății va avea loc, însă cu următoarea distincțiune : decă societatea în comandită nu este prin acțiuni, comanditarii sunt legați personal în societate, pentru că părțile contractante, au avut în vedere persóna, calitățile personale ale lor ; Prin urmare mórtea unuia din comanditari în acestu casu aduce cu sine disolvarea societății. — Și din contra, decă societatea în comandită va fi prin acțiuni evenimentele sus menționate nu vor da loc la disolvarea ei pentru că fiă-care asociat este presupus în acestu casu, că a consimțit, ca fiă-care din ei să se pótă substitui pe cine Ți va plăcea, pentru că la contractarea societății, nu s'au luat în considerațiune calitățile personale ale lor. Așia dér asociații pot să substitue în locul lor pe alte persóne, cedându-și acțiunile ; și prin urmare nu importă, decă această substituțiune se face prin cesiune, sėu prin mórte. (Pardessus, t. IV, no. 1057, Bravard traité des Sociétés commerciales, p. 257 et suiv.).

7. — *Voința unuia, sėu a mai multora dintre asociați de a nu mai sta în societate.*

Acastă cauză de disoluțiune nu este admisă de câtu în societățile a căroru durată este ilimitată, în acestu casu, asociatul care voesce să se retragă, trebuie să notifice voința sa tuturor celoru-l'alți. Afară de acesta, se mai cere ca să alégă pentru acesta unu momentu oportunu, și să fiă de bună credință (art. 1527 C. civ.).

Durata societății se consideră a fi ilimitată atunci, cându

nu este indicatū nicī expresū, nicī implicitamente unū termenū pentru disolvarea ei, cum ar fi de exemplu, în casulū cândū s'ar fi formatū o societate pentru comerciū de vin, sēu de cereale, fără a arēta tempulū câtū are sē dureze.

Acestū felū de societăți cu o durată ilimitată se găsescū maī cu sēmă în materiă comercială; maī alesū societățile comerciale pentru exploatarea unū comerciū, sēu a unei ramure de comerciū se încheiă în modulū acesta.

Sē notămū însă, că disolvarea societății prin voința unuia din asociați nu se aplică la societățile prin acțiunī. Aceste societăți nu aū intratū în previsionsile redactorilorū Codulū civilū; acționariī potū eși din societate, cândū vorū voi cedându-și acțiunile.

Pēnē aci am vēđutū cauzele de disoluțiune ale societățilorū *ipso jure*.

Acum sē trecemū sē vedemū cauzele de disoluțiune ale lor în urma unei acțiunī. În acestū casū cauza disolvărei societății nu dă locū de a dreptulū la disolvarea societății, ci dă locū numai la o acțiune, adecă, dă dreptulū asociațilorū de a cere de la justițiă disolvarea societății; și societatea se va disolva numai prin sentința judecătorilorū, după ce se va aprecia cauza de tribunalū.

B. — *Cauzele de disolvare a societății în urma unei acțiunī.*

Aceste cauze sunt: 1). Neexecutarea angajamentelorū luate de asociați prin actulū socialū față cu societatea. 2). Actele posterioare formațiunei societăței, care constitue ceea ce art. 1529 numesce: *juste motive de disoluțiune*.

1). Ne executarea angajamentelorū considerată ca cauză de disolvare a societățilorū, nu este de câtū aplicațiunea art. 1021 C. civ., ce governa tōte contractele sinalagmatiche, în cari condițiunea resolutoriă este sub înțelēsă în casū, cândū una din părți nu execută angajamentele sēle.

Însă, în asemenea casă daunele interese nu se mărginesc la dobânda legală, chiar când ar fi vorba de o sumă de bani (art. 1088 C. civ.), ele vor fi proporționate cu prejudiciul, pe care 'lă va fi adusă societății neexecutarea obligațiunei, sėu întârzierea acesteia executării (art. 1504 C. civ.).

2). Ce se înțelege prin *justii motivii* de disolvare ală societății ?

Justulă motivă de disolvare în materie de societate este ună faptă, ună evenimentă posterioră înființării societății, care împedică societatea de a funcționa cu folos, după cum s'au așteptatú asociatii, și prin urmare, care face ca părțile sė nu potă obține avantajele, ce 'și au promisă reciproc.

O asemenea cauză ar fi o inimiciță atătú de însemnată în câtú sė nu mai potă continua raporturile socială, deconfitura unuia dintre asociații, o infirmitate continuă, care s'ar putea întâmpla unuia dintre geranții societății în nume colectiv, sėu în comandită, așa în câtú acesta sė nu 'și mai potă împlini funcțiunea sa, și altele (art. 1529 C. civ.).

In ce diferă justele motive de neexecutarea angajamentelorú ?

Justele motive diferă de neexecutarea angajamentelor prin acea, că ele nu implică prin sine însuși nici o neglijență, nici o culpă, și nu sunt susceptibile de a trage după sine o condamnare la daune interese, ca neexecutarea angajamentelor.

Și mai diferă încă și prin acea, că ele potú fi invocate și de acela din partea căruia provină. Așa de exemplu, în casă de infirmitate obicnuită, asociatul, care este atinsú de această bółă, póte, ca și cei-l'alți, sė céră disolvarea, pentru că lui nu i se póte imputa nici lene, nici neglijență.

Sė notămú însė, că după cum scim deja, disolvarea societăților trebuie publicată (veși pag. 121).

Cari sunt efectele disolvării societățilorú ?

În urma disolvării societății, asociații încetéză de a mai avea între dênșii raporturile și drepturile respective, pe cari

le crease societatea ; prin urmare, orî-ce contractü ar mai încheia unulü din aceia, cari au fostü asociaş, sunt pe socotéla lui, afară de actele, séu operaşunile, cari nu ar fi de câtü o consecinşă necesariă a unorü afaceri începute, după cândü exista societatea. O dată societatea disolvată, ea nu mai există ca persónă juridică şi disolvarea ei pune pe aceia, cari erau asociaş, în codevălmăşiă ; şi prin urmare, ca să iasă din acéstă stare au trebuinşă de lichidaşune şi partagiü.

2. — Despre lichidaşunea societăşilorü.

Ce este lichidaşunea ?

Lichidaşunea este o operaşune alü cărei scopü este de a căuta şi a vedea, câtü este activulü, şi câtü este pasivulü societăşii ; de a vedea, decă activulü întrece pasivulü, şi de a 'lu împărşi între asociaş ; şi în fine de a face pentru a atinge acestü dublu scopü tóte actele necesariü, şi mai cu sémă de a converti în banü tóte valorile societăşii, procedându la vinderea mărfurilorü, séu a altorü bunuri destinate a fi vëndute, de a urmări pe debitorii societăşii şi de a plăti pe creditorii ei.

Lichidaşunea se face de unulü séu mai mulş mandatarü numiş *lichidatorü*. Aceştia potü fi numiş séu prin actulü constitutivü alü societăşii, séu printr'unü actü posteriorü.

Cândü numirea lichidatorilorü se face prin actulü de societate, ei sunt numiş prin comunulü acordü alü tuturorü asociaşilorü.

În casü însé cândü acéstă numire se face după disolvarea societăşii, nasce întrebarea, decă se cere unanimitatea asociaşilorü.

Afirmativa este în generalü admisă, se decide că condişunea unanimităşii este necesariă, şi că decă nu se póte obşine, numirea lichidatorilorü se va face de justişă. (Troplong, II, no. 1025 ; Bedarride, II, no. 485).

Bravard crede, din contră, că majoritatea asociaşilorü este

suficientă, și că în acestu casu nu este permisu de a alerga la justițiă (Traité des Sociétés, p. 286 et suiv.).

Dintre ce felu de persóne potu fi numiți lichidatorii ?

Lichidatorii potu fi numiți séu dintre asociați, séu dintre alte persóne străine de societate.

Ce formalități trebuie să îndeplinescă lichidatorii după numirea lorü ?

Lichidatorii o dată numiți trebuie mai întâi să facă unü inventariü; pe urmă să facă un statü de situațiune, și să 'l comunice asociaților; și în fine trebuie să țină registre de lichidațiune, în cari înscriu tóte operațiunile lorü.

Ce atribuțiuni au ei ?

Cea de întâiü atribuțiune a lorü constă în a face tóte acetele conservatorie, precumü întreruperea prescripțiunilorü, a lua inscripțiunü hypotecariü, reînnoirea inscripțiunilorü; și a doua atribuțiune este, a regula compturile societății cu asocinții, plătindu-le sumele ce li s'ar datora și cerându pe acele, ce ar potea ei datora societății.

Cari sunt puterile lorü ?

Din momentul disolvărei, societatea 'și pierde caracterulü de fința juridică, de persóna legală, după cum am șisü mai susü; și nu mai forméză de câtü o masă comună. Lichidatorii represintă acéstă masă și o potü obliga. Ei însé nu se obligă personalü, pentru că ei nu lucréză în numele lorü propriü, ci în numele lichidărei, ca mandatarü ai foștilorü asociați în masa comună.

Prin urmare, ei potü vinde mărfurile, potü întrebuița activulü societății la plata détoriilorü ei, potü urmări pe debitorii ei; numai dênșii au dreptulü și calitatea de a intenta orü-ce acțiune aparținându societății deja disolvate, și de a răspunde la orü-ce acțiune intentată în contra ei.

Potu ei face transacțiunü și compromisuri ?

Cestiunea este îndoiosă.

Unii credū, că nu au acestū dreptū; lichidatoriū dicitū dēnșir, nu sunt de cātū simpli mandatarī, însărcinațī cu administrația unui lucru comunū și prin urmare, nu li se pōte recunoște o putere atātū de exorbitantă, ca aceea de a transige și a face compromisurī. (Troplong, t. II, no. 1023; Delangle, II, no. 687, 688; Bédarride, t. II, no. 488, 489; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 41; Bravard, Traité de Sociétés commerciales p. 289 et suiv.).

Alți autorī, din contra, le acordă acestă putere. (Pardessus, t. IV, no. 1074).

Ce vomū dīce despre imobile? — In ceea ce privesce imobilele societății disolvate, lichidatoriū nu le potū vinde, fără o autorizare a foștilorū asociațī, pentru că vinderea imobilelor, de-și este unū actū de lichidațiune, însă este de o așa importanță, și se pōte face în condițiunī atātū de diferite, în cātū este de neapărată trebuință o autorizațiune specială. (Pardessus, t. II, no. 1074 în fine; Delangle, t. II, no. 691; Bravard Traité des Sociétés p. 290; Bedarride, t. II, no. 497; contra Troplong, t. II, no. 1018).

Nu potū asemenea în generalū să cedeze creanțele ne ajunse încă la termenū.

Li se refuză asemenea și dreptulū de a se împrumuta, și de a hypoteca imobilele (Cass. fr. 2 Juin 1836).

Cu tōte acestea, curtea de apelū din Paris a decisū, că lichidatoriū avēndū puterea de a vinde mărfurile, pentru a plăti datoriile, le potū pune și ca amanetū, pentru a 'și procura banī, pentru a preîntâmpina nesce urmăriri rigurose, sēu pentru a executa o convențiune făcută de societate înainte de disolvarea ei. (Arrêt, du 17 Mars 1849).

3. — Despre partagiulū avereī socialī în urma disolvărei societății.

Ce este partagiulū?

Partagiulū este operațiunea, care face să înceteze indivi-

siunea. — După lichidare și stabilirea drepturilor respective ale părților se procedează la această operațiune, ală căreia scopă este de a împărți activulă neto între toți foștii asociați în proporțiune cu dreptulă loră.

După ce regule se face partagiulă în materiă de societăți comerciale ?

Codulă de comerciă nu coprinde nici o dispozițiune asupra partagiului în materiă de societăți comerciale. Scimă însă că Codulă civilă trămite pentru partagiulă unu lucră comună, și ală societăților civile la principiile stabilite în textulă succesiuniloră (veđi art. 1291, și 1529 C. civ.).

Dintre regulile cari se găsescă acolo, sunt unele a căroră aplicațiune în materiă de societăți comerciale nu presintă nici o dificultate ; dér sunt altele, cari daă nascere la controverse însemnate.

Așia regula din art. 728 C. civ., că nimeni nu pôte fi obligată a rămânea în indivisiune, este aplicabilă și la partagiulă societăților ; asemenea este aplicabilă și regula, că partagiulă este declarativă, ér nu translativă de proprietate (art. 786 C. civ.).

Cestiunea de a se sci însă, pêne la ce epocă se urcă în materiă de societăți efectulă retroactivă ală partagiului, este forțe controversată.

După unii autorii, în societățile comerciale, efectulă declarativă de proprietate ale partagiului se urcă pêne în *điua constituirei societății*, adecă : fiă-care copartageantă este presupusă a fi stăpână din điua formărei societății pe lucrurile căđute în lotulă sěu. (Troplong, t. II, no. 1066 ; Bedarride, no. 511—513).

Oră câtă de gravă, și oră câtă de utilă, đică dênșii, ar fi ficțiunea, care face din societate o ființă morală, nu pôte merge pêne acolo, în câtă se suprimă cu desevêrșire ideea de coproprietate și de indivisiune inseparabile, cândă este vorba de

o societate. Acastă coproprietate indivisă reapare într'unu modu încă și mai pronunțat la epoca disolvărei, nu ca unu lucru nou, ci ca unu dreptu întreruptu. Eată pentruce efectulu retroactivu ne mai găsimu în ființă persóna civilă, causa acesteï întreruperi, agiséză asupra unu trecutü, în care starea de indivisiune nu a încetatü de a existe. Cum ar fi dér posibilü, ca efectulu retroactivu, care este în stare a distruge indivisiunea, adecă, o stare așa de pură, așa de lipsită de ory-ce ficțiune, așa de energicü desemnată după disolvarea societățiï, să respecte o ficțiune, care a precedatü.

Ear alți autorï răspundü : Fiindü-că societatea comercială este o persónă juridică, efectulu retroactivu nu se póte urca la o epocă anterióră disolvărei ei, precumü în materiă de succesiuni nu se póte urca la o epocă anterióră morțiï lui *de cujus*. Pe câtü tempü societatea subsistă nu este coproprietate, nu este indivisiune, prin urmare, nu esistă nici punctü de plecare pentru efectulu declarativu. Ar fi ceva iraționalü ca drepturile terțiilorü persóne resultându din aceea că societatea comercială este o ființă juridică, să se nimicéscă prin efectulu declarativu de proprietate alü partagiuluï. (Bravard, *Traité des Sociétés commerciales*, p. 321 et suiv. ; Demangeat loc cit. note 2).

Aséstă din urmă opiniune ni se pare mai preferabilă.

O altă regulă din succesiuni aplicabilă la partagiulu societățilorü este aceea coprinsă în art. 785 C. civ., care dă creditorilorü dreptulu de a interveni la partagiü, pentru că partagiulu să nu se facă cu vătămarea drepturilorü lorü. Dispozițiunea art. 785 este fondată pe inconvenientulu, ce ar aduce cu sine anularea unu actü atâtü de importantü, dificilü, și complicatü ca partagiulu, actü în care se găsescü adese ory, unü numëru atâtü de mare de persóne. Din acestü punctü de vedere ar fi totü atâtea inconveniente a reincepe unü parta-

giu în materie de societăți comerciale, ca și în materie de succesiuni.

Fiă-care copartageantă în materie de partagiū ală unei societăți, are unū dreptū de garanția pentru obiectele coprinse în lotulū sēu (art. 787 și 778 C. civ.), și unū privelegiū asupra obiectelorū coprinse în lotulū copartageanților sēi pentru garanția imparțialei și pentru plata sumelorū cu cari aceștia 'i ar fi rămasū datorī (art. 1737 no. 3, și 1741 C. civ.).

În materie de succesiuni fiă-care coherede are dreptulū de a cere, ca sē i se dea în natură partea sa din lucrurile, cari compunū massa comună (art. 736 C. civ.).

Unī autorī sunt de părere a lăsa aplicățiunea acestui principiu la aprecierea Tribunalulū, cândū este vorba de partagiulū unei societăți. Art. 736, șicū dēnșii, are de scopū de a conserva bunurile în familiă, și prin urmare, acēstă considerațiune nu 'și pōte avea loculū sēu cândū este vorba de partagiulū unei societăți; Scopulū fiă-cărei societăți este de a procura unū beneficiū asociaților; prin urmare, nu facemū altū-ceva de câtū ne conformămū cu intențiunea, ce aū avutū asociații, cândū aū înființatū societatea, decă vomū procede la partagiū în modulū celū mai profitabilū asociaților, adecă, decă vomū vinde lucrurile, în locū de a le împărți în natură, mai alesū cândū este constantū în faptū, că valōrea în numerariū a fiă-căruī asociatū este superiōră valōrei părții, ce i s'ar da în natură. (Bravard, Manuel, p. 127 6^{em} édit. *Ttaité des Sociétés commerciales*, p. 328 et suiv.).

Nouē însă ni se pare mai fondată opiniunea contrariă. Art. 736 trebuie sē se aplice la partagiulū societăților, ca și la partagiulū succesiunilor, pentru că fiă-care partagiū presupune o indivisiune, unū dreptū de coproprietate, pe care 'lă are fiă-care comunistū asupra întregēi messe. Prin urmare, acestū drept realū nu se pōte vētăma, trebuie respectatū, nu pōte fi convertitū într'unū dreptū personalū, într'unū dreptū de

creanță, ordonându-se o vîndare a messei comune. (Lyon 23 Juillet 1856).

I. — Despre prescripțiunea acțiunilor în contra asociațiilor.

Prin ce timp se prescriu acțiunile creditorilor în contra asociațiilor în timpul duratei societății?

Pre câtu timp societatea există, dreptul de acțiune alu creditorilor în contra asociațiilor nu se prescrie, de câtu prin timpul determinat de regulile dreptului comunu asupra prescripțiunilor.

Dér în casu cându societatea s'a disolvat?

În acestu casu, asociații, după ce 'și au regulat afacerile lor, de ordinaru se apucă de alte speculațiuni, ei bine, pentru ca în aceste noué ocupațiuni să nu fiă turburați, legiuitorul în dorința de a scurta prescripțiunea în materie de comerțu a stabilitu prin art. 63 (Cod. com.) regula, *ca acțiunile în contra asociațiilor neliquidatorî* (ne însărcinați cu lămurirea socotelilor tovrășesci), *în contra văduvelor și a moscenitorilor lor, séu în contra aceloră cari aru avea vre unu dreptu din partea lor, se se prescrie prin cinci ani, de la finele, séu disolvarea societății, decă actul, care anunță durata, séu actul de disolvare, a fostu publicat conformu art. 41, 42, 43 și 45 C. com.*

Așia déră, acéstă prescripțiune de cinci ani începe a curge în favoarea persónelor susu menționate din ziua finirei societății, decă *actul de societate, care 'i anunțase durata*, s'a publicat, conformu regulilor, despre cari am vorbitu mai susu; și, în casu cându societatea s'a disolvat mai înainte de termen, din ziua publicărei disolvărei. (Cass. fr. 24 Novembre 1845). — Se cere ca terțiile persóne, căroru se opune acéstă prescripțiune particulară, să fi pututu cunosce încetarea societății.

Ale cui acțiuni se prescriu prin 5 ani?

Numai *acțiunile creditorilor* se prescriu prin 5 ani; și

probă despre acesta este publicitatea, ce se cere pentru ca prescripțiunea să începă a curge ; pentru că numai ei au trebuință, ca să fiă anunțați prin publicațiunii despre încetarea societății. — Ear acțiunile asociaților, ce ar avea ei uniți în contra altora, nu se prescriu de câtă prin 30 ani.

Legea apoi mai adaogă : *tôte jalbele împotriva tovarășilor și celor neînsărcinați cu lămurirea socotelilor tovarășesci*; de aci nasce cestiunea de a se sci, decă prescripțiunea acesta de 5 ani s'a introdusă numai în favórea asociaților *nelichidatorî*, sétă decă s'a introdusă în favórea asociaților *lichidatorî* ?

1. — *Opiniune.* — Prescripțiunea de cincă ani nu s'a stabilită, de câtă în favórea asociaților *nelichidatorî*; testulă art. 63 C. com. pare formală asupra acestui punctu, elu dice : *tôte jalbele împotriva tovarășilor nelichidatorî* (ne însărcinați cu lămurirea socotelilor tovarășesci) etc ; prin urmare, legea lasă să subsiste dreptulă comună față cu asociații *lichidatorî*, cari nu potă opune creditorilor societății, de câtă regulile ordinare ale prescripțiunei.

Decă se liberéză cei-l'alți asociați de obligațiunile loră după cincă ani, acesta este din causă că dênșii 'și daă de ordinară lichidatoriloră titlurile, registrele și cele-l'alte documente, și pentru că cu tipulă acesta ei rămână fără mijlóce de apărare în contra reclamațiuniloră creditoriloră societății. Acestă motivă însă nu se mai găsește, cândă este vorba de asociații lichidatorî, pentru că aceștia rămână în posesiunea registreloră, a titluriloră, și a tuturiloră documenteloră proprii a 'l lumina asupra situațiunei societății.

Dér cu tôte acestea, cândă ună asociată *lichidatoră* va fi acționată după cincă ani de creditorii societății, va avea o *acțiune recursoriă* în contra celor-l'alți asociați *nelichidatorî*, cari sunt liberați de creditorî, prin prescripțiune. — Este însă o diferență însemnată între acțiunea, ce ar fi intentată credi-

torii în contra asociațiilor, și între acțiunea *recursoriă* intentată de asociații lichidatori; Să presupunem, că este vorba de asociații personalu responsabili; creditorii societății i-ar fi pututu urmări *solidarū și penuru totă datoria* pe fiă-care; pre cându asociații lichidatori urmăriți de creditor, déca ar intenta și ei o acțiune recursoriă în contra celoru—l'alți coasociați, nu voru putea cere de la fiă-care coasociații, de câtu partea sa proporțională după regulile solidarității (art. 1053. C. civ.). Și afară de acesta, asociații în castu cându socii lichidatori ar intenta o acțiune recursoriă în contra lorū, le ar putea opune tôte excepțiunile personalu, cari milita în contra lorū (lichidatorilorū), ceea ce nu ar putea face față cu creditorii următori. (Pardessus, t. IV, no. 1090—1; Delvincourt, t. II, note 3 de la page 37; Troplong Sociétés, t. II, no. 1051, p. 496; Bécane, Questions sur les Sociétés, p. 42).

Unii autori însă, partisanii ai acestei din urmă opinii, susținū, că asociații lichidatori nu au nici unu recursu în contra celoru—l'alți coasociați, pentru că, ȳicū dênșii, în contra acestora din urmă tôte acțiunile sunt prescrise, atâtu acțiunile creditorilorū, câtu și acțiunile lichidatorilorū (Bécane, loc. cit.).

2. — *Opiniune.* — După espirarea termenulu de cincī anī, și asociații *lichidatori* sunt liberați de acțiunile, ce ar putea intenta în contra lorū creditorii societății în virtutea obligațiilor lorū pe cari lichidatorii le au contractatu ca *asociați*; pentru că atunci cându asociații sunt numiți lichidatori ei întrunescū douē calități :

1). Aceea de vechi asociați, și 2). Aceea de lichidatori : că *asociații* sunt în aceeași pozițiune, că și asociații nelichidatori; și prin urmare, acțiunile creditorilorū trebuie să se prescrie în favórea lorū, totu prin 5 anī.

Ca *lichidatori* însă sunt ținuți a da socotélă de valorile, ce li s'au încredințatu, de mandatulu lorū; și numai din acestu punctu de vedere nu sunt liberați după 5 anī, și acțiunile cre-

ditorilorü potü fi intentate în contra lorü în tempü de 30 anï. Eată pentru ce art. 63 C. com. ñice : tóte jalbile în potri va tovarăşilorü *nelichidatorï* (ne însărcinaşü cu lămurirea socotelilorü). . . etc. Cu unü cuvëntü dupë cinci anï şi asociaşü lichidatorï sunt liberaşü de obligaşunile lorü ca *asociaşü*, însë ca *lichidatorï*, sunt supuşü la acşunile creditorilorü în tempü de 30 anï. (Bravard, *Traité des Sociétés commerciales*, p. 305 et suiv.; D. B. Boerescu, p. 92).

Acéstă din urmă opiniune este de preferitü.

Comanditarï şi acşionariï potü et invoca prescripşiunea de 5 anï ?

Unï autorï susşinü, cã *comanditarï* şi *acşionariï* nu potü invoca prescripşiunea de 5 anï. — Scimü deja, cã creditorï societăşü potü urmări *directü* pe comanditarï şi acşionariï, cari nu 'şü aü plătütü misele lorü ; Ei bine, aceştü autorï decidü, cã acéstă acşiune directă rëmâne şi dupë disolvarea societăşü sub imperiulü dreptulü comunü, şi cã nu va dura numai 5 anï conformü art. 63 C. com.

Art. 63, ñicü dênşü, ne trãmite la art. 41, 42, 43 şi 45 C. com., ér nu şi la art. 44, ceea ce dovedesce, cã voinşa legiuitorulü este, de a lăsa pe acşionari sub imperiulü dreptulü comunü, şi de a nu acorda de câtü asociaşilorü personalü responsabilü beneficiulü escepşionalü alü prescripşiunei de 5 anï. — Afarä de acéstă, adaogă aceştü autorï, unü asociatü personalü responsabilü póte fi urmăritü pentru totalitatea unei datorï de a cãrei contractare póte se fiã cu totulü streinü, pentru o datoriã a cãrei sarcinã nu ar trebui së cadã exclusivü numai asupra sa, pe cândü acşionarulü sêu comanditarulü nu este obligatü së plătëscã, de câtü o datoriã, pe care a contractat-o elü singurü, şi de care numai elü este şinutü. Prin urmare, legiuitorulü avëndü acéstă în vedere a voitü së favorizeze numai pe asociaşü personalü responsabilü. (Bravard,

Traité des Sociétés commerciales, p. 297, et suiv. ; Demande loc. cit., note 1, p. 298 et suiv.).

Noi credem în însă din contra, că prescripțiunea de 5 ani poate fi invocată în contra creditorilor societății de acționari sêu comanditari, pentru că art. 63 declară prescise prin 5 ani toate acțiunile formate contra *asociațiilor nelichidatorii*, fără a face nici o distincțiune între diferitele specii de societăți. Apoi comanditarii și acționarii sunt asociați; și numai pentru că sunt asociați am dîsu noi că pot fi urmăriți de creditorii societății printr'o acțiune *directă*.

Așia a hotărât și curtea de casațiune din Franca printr'o decisiune din 21 Iulie 1835.

Curtea de apelu din Parisu a decisu asemenea, că asociatul, care după ce a fostu lichidatoru, a fostu înlocuitu cu altu, și și-a datu socotelile, a depusu toate valorile, ce 'i au fostu încredințate, poate invoca prescripțiunea de 5 ani prescisa de art. 63, și că punctulu de plecare alu acesteii prescripțiunii, nu este finele, sêu disolvarea societății, ci dîia cându retragerea și înlocuirea sa au fostu date publicității, conformu art. 41 și următoarele din C. com. (20 Avril 1847). Acastă decisiune a fostu confirmată și de curtea de casație (8 Augustu 1849).

In casu cându societatea dă falimentu, asociații mai potu și invoca în contra creditorilor societății prescripțiunea de 5 ani?

Mai mulți autori cred, că nu ! pentru că în casu de falimentu alu societății, dîcu dênșii, este destulu de bine constatatu, că activulu societății este mai micu de câtu pasivulu ; și prin urmare, nu mai poate avea locu presumpțiunea, că atunci cându societatea este solvabilă, că asociații au datu în mâinile lichidatorilor fondurile necesarie pentru plata datoriloru. (Pardessus, t. IV, no. 1090 — 1, p. 446 ; Merlin, Questions de droit, addit. vo. Sociétés, § 11).

La acesta noi rêspondem : că legea permițendû asociații-

loră de a invoca prescripțiunea de 5 ană în contra creditorilor societății, nu a distinsă, decât societatea este solvabilă, s'eu nu ; și afară de acesta, decât am admite soluțiunea acestoră autoră, utilitatea dispozițiunilor art. 63 s'ar reduce mai la nimic ; pentru că creditorii nu au interesă a acționa personală pe asociați, de câtă cândă patrimoniul societății este insuficientă pentru a 'i satisface ; prin urmare, de ordinară numai în acestă casă voră acționa pe asociați ; și decât acțiunile loră nu ar fi prescriptibile prin 5 ană, în această hypotesă, regula prescristă de art. 63, repetămă, ar fi mai fără nici ună folosă. În contra opiniunei năstre, este adevărată, s'ar potea argumenta cu discuțiunile, ce s'au petrecută în consiliulă de stată francesă cu ocasiunea art. 64 fr. D. Ségur țise : de sigură că în casă de falimentă articolulă acesta nu se va aplica ; Președintele consiliulă pare a fi fostă de aceea-și opiniune, însă adaose : *redacțiunea se va explica în această privință* ; și apoi această redacțiune nu s'a mai explicată ; probabilă din cauza motiveloră, ce amă indicată.

Să notămă însă, că prescripțiunea de 5 ană se pôte întrepruce printr'ă cerere în judecată ; această o spune într'ună modă espresă art. 63 C. com. ; această dispozițiune însă, nu trebuie luată într'ună sensă limitativă ; nimică nu ne împedică de a aplica acesteă prescripțiunii regulile generală ale dreptulă comună de la prescripțiunea de 5 ană ; se pôte întrepruce și printr'ună actă de recunăscere a datoriiiloră dată din partea debitorulă ; Curtea de casație francesă s'a pronunțiată astă-felă printr'ă decisiune din 19 Ianuarie 1859.

Să mai notămă asemenea, că prescripțiunea de 5 ană nu se suspendă prin minoritatea, s'eu interdicțiunea creditorulă ; motivulă pentru care s'a întrodusă această prescripțiune ne face să decidemă astă-felă ; și afară de acesta, după principiile dreptulă comună minoritatea și interdicțiunea nu suspendă cursulă prescripțiuniloră scurte (art. 1908 C. civ.).

SECȚIUNEA II.

Despre contestațiunile dintre tovarăși și modulă de a le termina.

Cu această ocașiune vomă vedea :

- 1). Originea arbitragiului.
 - 2). Motivulă acesteï instituțiunii.
 - 3). Diferitele speciï de arbitragiü.
 - 4). Casurile în cari are locü arbitragiulü silitü.
 - 5). Modulü cum se numescü arbitriï și de cine potü fi numiți.
 - 6). Instrucțiunea înaintea arbitrilorü.
 - 7). Modulü cum 'și datü arbitriï hotărârea lorü, cum devine ea executoriă, și cum se execută.
 - 8). Mijlócele, prin cari se póte ataca hotărârea arbitrilorü.
- Vomă lua fiă-care din aceste puncte pe rëndü.

1. — *Originea arbitragiului.*—Originea arbitragiului este fórté vechiă ; ea se perde în obscuritatea seculilorü ; este probabilü, că arbitragiulü s'a ivitü de o dată cu necesitatea de a avea judecători ; a fostü fórté destü practicatü însë în evulü međiü ; dér maï multü ca usü, de câtü ca o instituțiune legală. Legiuitoriï maï modernï vëđëndü avantajiele arbitragiului 'lú recunoscură, făcură dintr'ênsulü o instituțiune legală, și 'lú reglementară prin lege.

2. — *Motivulă pentru care s'a întrodusü arbitragiulü.*

Arbitragiulü s'a întrodusü pentru urmëtóarele cuvinte : pentru că nu se descoperă publiculü tóte secretele, pentru că arbitriï fiindü persóne cunoscute și de ordinarü amici cu părțile în litigiü le potü împăca ; afară de acesta, arbitriï se potü ocupa maï cu de amănuntulü de tóte detaiurile pricinilorü ; de socotelï etc. formalitățile de procedură sunt maï puține, chel-tuelile maï micï ; procesele duréză maï puținü.

3. — *Diferitele speciï de arbitragiü.* — Sunt două speciï de arbitragiü : arbitragiulü *voluntarü* și arbitragiulü *silitü*. Arbitragiulü este voluntarü atunci, cândü existența lui depinde

de voința părților ; adecă, cându părțile vreaū se se judece de arbitri ; și acēsta nu dōră pentru că nu ar potea se se judece de tribunalū, ci pentru că mai preferă se se judece de arbitri ; Ear arbitragiulū *silitū* este atunci, cândū este *impusū* de lege ; cândū părțile nu aū facultatea de a alege, între tribunalū și arbitri ; ci trebuie se se judece de *arbitri*, chiar fără voia lor.

Arbitragiulū *voluntarū* are locū mai cu sémă în materiă civilă ; (vedf art. 339—370 C. pr. civ.) ; ér celū *silitū* în materiă de comerciū (art. 50—62 C. com.).

4. — *Casurile în cari are locū arbitragiulū silitū, în materiă de comerciū.*

Amū đisū, că arbitragiulū *silitū* are locū numai în materiă de comerciū, dér se notămu, că nici aci nu este impusū pentru tōte pricinile ; se vedemū dér cari sunt acele procese pentru resolvarea cărorā arbitragiulū este *impusū* de lege.

Étă ce đice în acēstă privințā art. 50. «Veri-ce prigonire «între *tovarăș* și pentru *pricin* de *tovarăș* se va judeca prin «judecător aleș (arbitri).»

Dupē cumū vedemū dér din acestū textū se cerū douē condițiunī pentru ca arbitragiulū *silitū* se aibă locū :

1. — *Ca contestațiunea se fiă între tovarăș.*

Societatea pōte se aibă multe procese cu multe persōne, ce nu sunt asociați ; ei bine, tōte aceste procese se vorū judeca ele de arbitri ? nu, pentru ca arbitragiulū se aibă locū, trebuie ca procesulū se fiă între tovarăș ; și calitatea de tovarăș *se nu fiă contestată* ; căci decă este contestată, atunci nu este tovarășū, pēnē nu se va proba contrariulū printr'o sentințā, dér cine va da acēstā sentințā ? se înțelege că nu arbitrii, ci tribunalulū, asemenea totū tribunalulū va judeca și în castū când s'arū contesta existențā societății ; tribunalulū se va pronuncia mai ântēiū asupra existenții societății, și decă va găsi că există societate, va trāmite procesulū înaintea arbitrilorū. Se notāmū

însă, că arbitragiul are loc în toate societățile comerciale, chiar și când este vorba de o societate în participațiune.

2. — *Ca contestația să fie pentru cauza de societate.* — Un asociat poate avea cu societatea două feluri de contestațiuni : unele care devin din calitatea sa de sociu, și altele, care au o altă origină, străină calității de sociu ; așa un asociat poate cumpăra ceva de la societate, poate vinde ceva societății, poate s'a angajat cu plata a face ceva pentru societate etc. Ei bine, nu toate contestațiunile, ce poate avea un asociat cu societatea se vor judeca de arbitrii, ci numai acele, *ce derivă din calitatea de sociu* ; ăr acele, care sunt străine calității de sociu, precum este cazul, când a cumpărat ceva de la societate, a vândut ceva societății, s'eu s'a obligat a face ceva pentru societate, se vor judeca de tribunal ; în acestu din urmă casu asociatul este în aceea pozițiune, că și o terțiă persoană.

Afară de acêsta se mai adăogăm, că unul din motivele pentru cari s'a întrodus arbitragiul silit în materia de societăți comerciale este și complicațiunea raporturilor, ce se află între asociați.

5. — *Modulă cum se numescă arbitrii, și de cine pot fi numiți.*

Arbitrii, după art. 52 C. com., se numescă printr'unu act sub-scris de părțile în litigiu și legalisat de tribunal. Acestu act se numesce *compromisă*.

Ce enunțațiunile trebuie să se cuprindă în compromisă ?

În compromisă se va arăta numărul, numele arbitrilor și terminul în care să se termine judecata ; obiectul contestațiunei nu este trebuința a se arăta ; se scie că este vorba de contestațiune între asociați și pentru afaceri, care derivă din calitatea de asociați. Pre cându, cându este vorba de arbitragiul voluntar, trebuie să se arate *actul de compromisă*, sub pedepsă *de nulitate*, și obiectul contestațiunei, pentru că nu toate procesele se pot judeca de arbitrii (art. 342, C. pr. civ.).

Ce se va întâmpla însă în casu cându unulă seü mai mulț din asociații în litigiü nu vorü se numescă pe arbitrii ?

La acéstă cestiune raspunde art. 54 C. com.

Écă ce ȃice : « Cândü unulü, seü mai mulț din tovarășii, nu voescü se orânduiescă judecătorii aleși, atunci în loculü celui, seü celorü ce nu au alesü, îi orânduiesce tribunalulü de sine. »

Acestü articolü nu are trebuință de nici o explicațune ; vomü nota însă, numai atâtü că tribunalulü pöte acorda părțilorü unü terminü pentru a 'și alege arbitrii ; și că acestea, potü se 'și revöce pe arbitrii aleși, pe câtü tempü nu au fostü primiți de persönele cu cari se judecă ; acésta pentru cuvëntü că alegerea de arbitrii este unü contractü pentru existenția căreia este trebuință de *consentimentü*, și *consentimentü* nu esistă pe câtü tempü arbitrii nu au fostü primiți. — O dată arbitrii numiți și primiți nu mai potü fi revocați, de câtü numai prin *consentimentulü* tuturorü părțilorü, cari 'y au alesü ; compromisulü, după cumü amü ȃisü, este unü contractü și unü contractü încheiatü definitivü, nu se pöte desființa, de câtü prin comunulü acordü alü părțilorü contractante.

Ce vomü ȃice în casu cândü tribunalulü a numitü arbitrii ? potü părțile mai în urmă se numescă alții, în loculü celorü numiți de tribunalü ?

Credemü, că da ! Pentru că dorința legiitorului este ca asociații se numescă arbitrii, și numai în casu de imposibilitate din partea acestora de a se înțelege pentru numirea lorü, îi alege tribunalulü. Apoi în casulü de față acea imposibilitate nu mai esistă, pentru că noi presupunemü, ca părțile comune 'și alegü arbitri, și dorescü a se scăpa de cei aleși de tribunalü.

Credemü însă, că decă arbitrii numiți de tribunalü vorü fi intratü în lucrare, părțile litigante nu mai potü alege alții.

Cätü tempü are se dureze judecata înaintea arbitrilorü ?

La acéstă cestiune raspunde :

Art. 53 C. com. «Soroculū întru care are sē se isprāvescă «(termine) judecata *sē hotărăsce de prigonitōrele părți*, cândū «orânduescū judecătorī aleși; și de nu se învoescū asupra so- «roculū, atunci *se va hotărî de către tribunalū.*»

Legiuitorulū a luatū acēstă dispozițiune din causă că nu a voitū sē depindă de arbitriū durata procesulū; arbitriū arū fi pututū sē amāne procesulū și sē nu 'lū termine anī de zile, decă legiuitorulū nu arū fi datū părților interesate, și în casū de neînțelegere din partea lorū, tribunalulū, dreptulū de a fixa timpulū, cândū are sē se termine judecata; și afară de acēsta unulū din motivele, pentru cari s'a întrodusū arbitragiulū este și acesta : ca afacerea sē se termine câtū se pōte mai curēndū.

Ceva mai multū, chiarū cândū este vorba de arbitragiulū *voluntarū*, legea vine și fixēză terminulū câtū are sē dureze judecata; acēstū terminū este de trei lunī, decă părțile nu vorū fi dispusū altū-felū prin compromisū, (art. 342 C. pr. civ.).

Sē notāmū însē, că părțile litigante potū atātū cândū este vorba de arbitragiulū *voluntarū*, câtū și cândū este vorba de arbitragiulū *silitū*, sē prelungēscă terminulū defiptū.

O dată cu expirarea terminulū defiptū încetēză și misiunea și puterea arbitrilorū.

6. — *Instrucțiunea înaintea arbitrilorū.*

Pentru ca arbitriū sē 'și pōtă da hotărârea lorū în cunoștință de causă, legea prin art. 55 C. com. obligă pe părțile litigante, ca sē 'și dea înscrisurile și tacrirurile lorū judecătorilorū celorū aleși; acēstă dare de acte și doveđi se face fără nici o formalitate de judecată; este bine însē ca litiganții sē ia de la arbitriū chitanțe despre actele, ce depunū. Afară de aceste înscrisurī și doveđi, arbitriū potū cere și prezentarea părților în persōne, pentru a se lumina și din întrebările lorū (art. 350 C. pr. civ.).

Să notăm înse, că instrucțiunea înaintea arbitrilor are aceeași putere, ca și aceea ce se face înaintea judecătorilor.

Ce se va întâmpla în casă, cându unulă său măi mulț din tovarășii în litigiū întêrđiă de a da înscrisurile și tacrirurile séle?

La acéstă cestiune răspunde art. 56 C. com. : «Tovarășiułă ce zăbovesce a da înscrisurile și tacrirurile séle, se supune a le da prin porunca judecătorii în sorocū de 10 zile.»

Va să dică arbitrii vedêndū că unulū din tovarășii întêrđiă cu darea documentelor lorū, vorū face cunoscutū tribunaluluī, și tribunalulu va ordona tovarășilorū, ce întêrđiă, ca în terminū de ęece zile să 'și depună înscrisurile și documentele lorū la arbitrii.

Dêrū decă unii din asociații nu 'șt depunū actele lorū nicī în acele ęece zile fixate de tribunalū?

În acestū casū, arbitrii, séu vorū judeca procesulū numai după actele și documentele ce li s'au datū, séu vorū cere de la tribunalū, ca să măi prelungescă încă terminulū pentru darea actelorū și documentelorū, fără însă ca acéstă nouă prelungire să trecă peste terminulū fixatū de părții pentru terminarea afacerii conformū art. 53 (art. 57 și 58 C. com.).

7. — *Modulū cumū 'șt daū arbitrii hotărârea lorū, și cumū se execută.*

Cumū 'șt daū arbitrii hotărârea lorū?

La acéstă cestiune răspunde :

Art. 59. «Cândū judecătorii cei aleși nu se unescū la hotărâre, și câți sunt cei ce nu se unescū, atâți sunt și cei ce se unescū, atunci însuși ei cu toții alegū unū altū judecătorū peste dênșii (supra-alesū) fără a se întreba cei ce se judecă, de voescū, séu nu, decă însă nu s'au orânduitū în com-promisulū prigonitôrelorū părții. — Cândū judecătorii cei aleși nu se unescū la numirea supra-alesuluī, atunci 'l orânduiesce tribunalulu.

După cumă vedemă din acestă articolă sentințele arbitrilor se dată prin majoritate de voturi, ca și ale celorlă-ălă judecătoră; și decă majoritatea nu se pôte forma, atunci trebuie ună supra-arbitru, pentru a forma majoritatea. Acestă supra-arbitru este alesă seă de părțile în litigiă, seă de arbitriă, seă de tribunală.

Părțile în litigiă au dreptulă de a 'lă alege numai prin compromisă o dată cu numirea arbitrilor; *arbitriă procedă la alegerea lui*, în casă cândă părțile litigante nu l'au alesă prin compromisă; și *tribunalulă 'lă alege atunci*, cândă părțile nu l'au alesă prin compromisă, și nică arbitriă nu se unescă pentru a 'lă alege.

Să notăm, că este o deosebire între arbitragiulă silită și între arbitragiulă voluntară în ceea ce privesce alegerea supra-arbitriloră.

După art. 347 pr. civilă supra-arbitrulă se va alege de judecătoră cari au legalisată compromisulă; arbitriă nu potă procede la alegerea supra-arbitrului, decă nu li se va fi dată împuternicire la acăsta prin compromisă;

Acum să vedemă ce face supra-arbitrulă o dată alesă; elă va citi actele și, de va găsi de trebuință, va asculta și pe părți; și apoi spre a se forma majoritatea *legală*, este datoră a se uni cu opiniunea celoră mai mulți la numără; și în casă cândă fiă-care opiniune va fi avëndă ună egală numără de voturi, se va uni cu una din opiniuni; va putea însă face în oră-ce casă a se modifica în totă seă în parte opiniunea cu care se unescă convertindă pe colegiă să (art. 353 C. pr. civ.).

Acumă o dată majoritatea formată, urmază darea hotărârei;

Cumă se dă hotărârea, cumă devine ea executoriă, și cumă se execută?

La aceste cestiuniă raspunde :

Art. 60. „In hotărârea judecătoriloră celoră aleși trebuie să se arate curată și deslușită cuvintele, pe cari este întemeiată;

« — hotărârea se depune la cancelaria tribunalului; — hotărârea se pune în lucrare fără nici o prefacere și schimbare, înse după coprinderea art. 313 din Regulamentul Organic; — se trece la condică după o poruncă a președintelui tribunalului, care este dator să o da simplă fără nici o adăogire, și negreșit în soroc de trei zile de la depunerea hârtiei la cancelaria.»

Din acest articol vedem : că hotărârea arbitrilor trebuie să fie motivată; o hotărâre nemotivată este casabilă (I. G. Săndulescu Nanoveanu, p. 134 și urm.).

Cum devine ea executorie, și cum se execută?

Arbitrii nu sunt de cât simpli particulari; ei nu pot da ordine agenților judecătorești și administrativi, ca să execute sentințele lor; și sentințele lor, pentru ca să producă un efect, trebuiesc executate; legea vine dăr să ne arate calea, pe care putem obține această executare.

Din combinațiunea art. 60 C. com. și 356, 357, 358, 359, și 360 C. pr. civ., rezultă : că arbitrii și depun hotărârea lor la tribunal; aci se trece în condică, se comunică copia părților, și după ce devine definitivă, se prin expirarea termenelor de apel se prin aceea, că este în ultima instanță se investesce de către tribunal se curte, după împregiurări, cu titlu executoriu, și se execută, ca și cele-lalte hotărâri judecătorești.

Vom nota înse numai atât, că hotărârile arbitrilor în materia de comerț, se pot executa potrivit art. 313 din Regulamentul Organic, și înainte de a fi rămas definitive; numai cât cel ce cere executarea trebuie să dea cauțiune.

8. — *Mijlocele prin cari se pte ataca hotărârea arbitrilor.*

Din combinațiunea părții finale a art. 50 cu art. 51 C. com. reesă, că hotărârile arbitrilor, când este cestiunea de arbitragiu forțat, sunt totu-d' auna supuse apelului, decă părțile nu vor fi renunțat la densusul mai de înainte prin act

scrisă, ori câtă de mică ară fi suma în litigiu, cu această deosebire numai, că dacă cifra este mai mică de 1500 lei, apelul se va face la tribunalul Comercială de prima instanță, ertă dacă este mai mare, apelul se face la curtea de apel.

Să mai adăogămă pe lângă acesta, că hotărările arbitrilor, se mai potă ataca prin *cerere în nulitate*, și prin *revisuire* ;

Prin cerere în nulitate în casurile următoare :

1). Dacă cei ce s'au pronunțată că arbitrii nu au primită asemenea misiune de la părți.

2). Dacă arbitrii s'au pronunțată după expirarea termenului arbitragiului.

3). Dacă hotărarea se dedese asupra unei cestiuni, care nu fusese supusă arbitrilor.

Prin revisuire în casurile și în modulă prevăduțu de art. 288 pêne la 304 pr. civilă (veđi art. 365 pr. civ.).

Aceste cereri se voră face **la tribunalulă care a legalizată compromisulă** (art. 367 pr. civ.).

Să notămă însă, că opozițiune nu se pôte face contra hotărarei arbitrilor (art. 361 pr. civ.).

Amă đisă mai susă, că părțile în litigiu potă renuncia la dreptulă de apelă prin actă scrisă, și că în acestă castă, prin urmare, sentința arbitrilor este inapelabilă (art. 51 C. com. și 363 pr. civ.); — Cu tôte acestea, această regulă nu are aplicațiune de câtă numai atunci, cândă părțile litigante cu liberulă exercițiu ală drepturiloră loră.

Éră în ceea ce privesce pe minoră, étă ce đice art. 62 C. com. : «De sunt interesați într'o prigonire de tovărășiă nes-cai-va nevêrstnică, epitropulă loră nu pôte să se lapede de dreptulă de a da apelațiă împotriva hotărarei judecătoriloră celoră aleși.»

Acastă dispozițiune credemă, că se aplică la toți, câți nu au liberulă exercițiu ală drepturiloră loră ; la toți aceia cari nu

potă *înstriena în modă valabilă obiectulă contestațiunei, prin ei însuși, precumă sunt interdiși.*

Arbitragiulă după art. 369 no. 4, pr. civ. se termină prin mórtea unuia dintre litiganți; ei bine, acéstă regulă se aplică ea, și cândă este vorba de arbitragiulă forțatū?

Étă ce dice în acéstă privință art. 61 C. com. : «La rându-
«elile de mai susă sunt supuși de o potrivă : veduvele, mos-
«cenitori, și toți cei ce aducă obrazulă celoră întovărășiți; și.

Art. 311 din Regulamentulă Organică. «Moscenitori și vė-
«duva unuī neguțătoră se voră judeca la judecătoria de Co-
«merciū pentru tóte feptele ce privescă la negoțulă reposa-
«tuluī.»

Din aceste texte după cumă vedemă resultă, că arbitragiulă forțatū nu se termină prin mórtea unuia din părțile în litigiū, ci că continuă a esiste și faciă cu moscenitori și creditoră ei;

Să notămă, că nu trebuie a se confunda arbitrii cu raportatori, sétu socotitori, prevėduți de art. 310 din Regulamentulă Organică; arbitrii sunt adevėrași judecători; pe cândă aceia sunt numai nesce raportatori; și tribunalulă este celă care judecă avėndū în vedere raportulă loră.

Aci este loculă să facemă o observațiune generală, care trebuie să o notămă cu litere gróse; acéstă este, *că tóte regulile din procedura civilă relative la arbitragiulă voluntară sunt aplicabile și la arbitragiulă forțatū, afară de casurile cândă legea Comercială dispune altă-felū.*

Prin urmare trebuie să avemă în vedere art. 339 pėnė la art. 370 procedura civilă.

În Francia arbitragiulă silitū s'a desființatū printr'o lege din 17 Iuliū 1856; pentru motivă, că între comercianți nu se mai găsesce acea întimitate ca în tempă trecuți; că decă arbitrii potă împăca pe părți, și judecători sunt animați de același spiritū; decă este vorba de socoteli, și tribunalulă póte numi nesce socotitori; și în câtū despre secretū, acesta se póte totū

atâtă de bine păstra și de tribunală; nu are de câtă să declare ședința secretă.

TITLULU IV

Despre publicarea averei femeii comerciantului.

Scopul articolelor 64, 65, 66 și 67 de sub titlulă ală patrălea C. com. este, că averea femeii comerciantului să fiă cunoscută de terțiile persóne, cari ară potea intra în relațiuní de afaceri cu comerciantul; terțiile persóne vėđendă pe ună neguțătoră că trăesce luxosă, că este într'o avere însemnată, ară potea crede, că acea avere este a lui, și basași pe acésta ară potea să între în relațiuní de afaceri cu elă, să facă nesce contracte însemnate cu dēnsulă, și cândă ară cere pe urmă executarea loră, asupra averei comerciantului s'ară pomeni, că femeia lui să opune sub motivă, că starea este a ei; și astăfelă terțiile persóne, ară fi frustrate; ară vedea averea loră perdută; s'ară vedea, că sunt prada unei fraude.

Legiuitorulă C. de comerciă pentru ca să nu se comită asemenea fraude, pentru ca nimeni să nu se baseze pe ună credită închipuită a edictată regulile de sub titlulă 4 C. com., ală căroră scopă este de a face cunoscută publiculă starea averei unui neguțătoră, prin aceia că 'i impune publicarea fóiței de zestre a femeii séle.

Aceste dispoșiuní însă au fostă luate atuncă, cândă nu se întrodusesse încă C. civilă actuală după C. Napoleon; și de aceea vomă arăta numă de câtă, că dispoșiunile acestoră articole ađi sunt abrogate într'ună modă indirectă, și înlocuite cu nesce dispoșiuní mai perfecte din Codulă și procedura civilă.

Étă în adevără, ce đice C. com. :

Art. 64. «Nimeni pe viitoră, pământénă séu streină nu va
«potea să se neguțătorască în principată, decă mai ántéiu nu

„va fi îndeplinită formalitatea prescrisă prin art. 335 din Regulamentul Organicu.”

Étă ce đice acumă și

Art. 335 (din Regulamentul Organicu) : „Orice fôie de zestre se va trece din cuvântu în cuvântu în condica cea rânduită pentru acestu sfârșitū sub osênda, pentru neurmăre a nu se ține fôia în sémă, și cu coprindere de totū lucrulū mișcătorū și nemișcătorū, séu de suma banilorū dađ de zestre precumū și de aședământulū ce se va fi făcutū între amêndouă părțile; fôia de zestre se va întări de marele logofătū după ce se va trece în condică.”

Sub imperiulū Regulamentului Organicu și sub Codulū Caragea se ținea la Ministerulū justițiî o condică numerotată, șnuruită, parafată și pecetluită cu pecetea Domnăscă, în care se înscria în rëndū fără locū golū, tôte foile de zestre și actele de ipotecă (art. 332 R. Org.). Cine voia să 'și aibă o fôia de zestre regulată se adresa, decă era din Bucurescī, la Ministerulū justițiî, éru decă era din provinciî, se putea adresa ântêiū la tribunalulū localū, se transcria fôia acolo, și pe urmă se trâmitea o copiă de către tribunalū la Ministerulū justițiî și se trecea și aci în condică (art. 336 R. Org.).

Acéstă cerere de înscriere nu era necesarū a se face numai de câtū după contractarea căsătoriei; se putea face și mai târđiū, destulū să nu fiă trecutū 10 anī (veđi art. 7 partea 6, cap. I, C. Caragea).

Și avea tăria façiă cu terțiile persône, ca și cândū arū fi fostū transcrișă în condică din momentulū contractărei căsătoriei. Neguțătorii decă erau mai puçinū de 10 anī căsătoriî, alergau în ajunulū falimentului, făcêu o fôia de zestre câtū voiaū de umflată, o regulaū și cu tipulū acesta sustrăgêu sub titlū de zestre o sumă însemnată din massa falimentului în prejudiciulū creditorilorū.

Ei bine, legiuitorulū C. de comerçiū nu a voitū să mai tole-

reze asemenea stare de lucruri și ca să nu se mai pótă face fraude a ȓisú: 1). Că fiă-care omú care voesce să se apuce de comerciú, să cėrá mai ántėiú înscrierea foii de zestre a femeii sėle (art. 64 C. com.); și 2). Că orí-care comerciantú fiindú, decă se casėtoresce, este datorú să cėrá în terminú de trei luni din ȓiua cásėtoriei sėle, înscrierea fóiei de zestre a femeii sėle, precumú și darurile de înaintea nunței.

Acėsta sub pedėpsă de a fi pedepsitú ca bancrutarú fraudulosú în casú de falimentú (art. 65, C. com.).

Scopulú legiutorului de comerciú a fostú ca să se dea data certă și să se dea publicității averea femeii comerciantului; și nu a impusú, ca înscrierea fóiei de zestre să se facă *la tribunalulú Comercialú*; cęcí acėsta arú fi fostú mai ímposibilú, dupė cumú scimú că era organizată acėstă transcriere.

Legea francesă spune, că transcrierea trebuie să se facă *la tribunalulú Comercialú* (67 C. com. fr. și 872 pr. civ. fr.).

Acumú aci este loculú să notămú unú lucru capitalú. Acesta este: *ca art. 64 și 65 C. comeriú alú nostru, aȓ sunt inaplicabile.*

Aȓ orí-ce fóiă de zestre trebuie să se facă și să se cėrá de la tribunalú transcrierea ei în condică mai înainte de celebrarea cásėtoriei sub pedėpsă de nulitate (art. 1228, 1229, 1230, 1232 C. civ.; 708, 709, 710, 711, 712 și 713 pr. civ.); — Arú fi avutú aplicațiune atuncí cândú înscrierile s'arú fi ordonatú a se face la tribunalulú Comercialú, ceia ce nu s'a ordonatú.

Scopulú, pe care l'a avutú în vedere legiutorulú Codului de comerciú, aȓ este încă și mai bine ímplinitú, cęcí cererea de transcriere a fóiei de zestre a fiă-cărei femeii care se casėtoresce, trebuie să se facă la tribunalú mai înainte de celebrarea cásėtoriei sub pedėpsă de nulitate, *erga omnes*, fără a i se mai da nici terminulú de 3 luni de ȓile, ce i se acordă de art. 65 Cod. de comerciú.

Acumŭ legea nŃtră de Comerciŭ mai prevede o dispozițiune în art. 66 C. de comerciŭ.

Étă ce Ńice acelŭ art. 66 : «Orŭ-care din streinŭ nu se va fi «căsătoritŭ în principatŭ, de va voi a 'și urma negoșulŭ pe «viitorŭ, va fi datorŭ a înfățișia la judecătoria în sorocŭ de «șase lunŭ, socotite din Ńiua punerei în lucrare a acesteŭ con- «dicŭ fŃia de zestre, sėu actulŭ doveditorŭ alŭ stărei soșiei «sėle, împuternicitŭ cu formula adevverire ; őrŭ neavėndŭ aceste «acte în original, va aduce copii adevverite cu același chipŭ. — «Inscrierea acelei foi de zestre, sėu actŭ de căsătorie, se va «urma dupė art. 335 Regulamentulŭ Organicŭ.»

Acestŭ articolŭ credemŭ asemenea că este abrogatŭ ; dupė principiile dreptulŭ nostru civilŭ de așŭ, pentru ca sė pŃtă fi opuse terțiilorŭ persŃne drepturile rezultândŭ din o fŃie de zestre, trebuie ca acea fŃie de zestre sė fiă transcrișă în registrele tribunalulŭ ; fiă acea fŃie de zestre a unei persŃne străine, fiă indigene ; pușinŭ importă concesiunea ce se face de legiuitorulŭ actualŭ este numai acėsta, că aceŭ cari se cășătorescŭ în streinătate aŭ unŭ termen de treŭ lunŭ dupė venirea lorŭ în țeră, pentru ca sė cėră transcrierea fŃiei de zestre în registrulŭ tribunalulŭ (art. 720 pr. civ.).

Așia děr, dispozițiunile art. 66 C. com. le credemŭ abrogate și înlocuite cu dispozițiunile art. 720 pr. civ.

Prin urmare, străinulŭ care face comerciŭ în Regatulŭ României, decă se va duce și se va cășători în streinătate, este obligatŭ, decă voesce sė mai continue comerciulŭ sėu aci, sė cėră în termenŭ de treŭ lunŭ transcrierea fŃiei de zestre a femeii sėle în registrele tribunalulŭ loculŭ unde face comerciŭ ; căcŭ la din contra urmare nu se va ține în sėmă dispozițiunile fŃiei zestrailŭ, și averea femeii se va socoti ca avere a sa ; și va fi supăș urmăriri creditorilorŭ luŭ.

Decă va veni unŭ streinŭ cășătoritŭ în streinătate și va voi sė se apuce de negoșŭ în Regatulŭ României, va trebui, dupė

cum scim deja, să cer  mai înainte de la tribunal  transcrierea f ei zestr i în registrele tribunalului; căci la din contra f ia de zestre p te să nu i se  in  în s m .

Acum legea comercial  prin art. 67 se ocupă despre formalit ile, ce trebuie să  mplinesc  femeia unui comerciant  în casu, c nd  ea cere  i ob ine separațiunea Patrimonielor .

Eat  ce  ice art. 67 C. com. : «Or -care *carte de judecată* «(sentin ) care va hot r  deosibirea, s u desp r irea dintre «casnici, s u siguranța zestre  dintre soci, va trebui să stea li-
«pită în perilipsis , două luni, la judecătoria locului unde se
«negu toreste b rbatul , s u muerea.»

Asupra acestei dispozițiunii avem   r  i de notat  că legea civil  actual   i procedura ei prevăd nisce dispozițiunii mai perfecte (ve i art. 1259 C. civ.; 629, 630, 631  i 632 C. pr. civil ).

Nu ne mai  tindem  asupra explic rei acestor  formalit  i, căci ele ne sunt sciute în Codul  civil   i procedura civil .

Vom  nota însă numai at t , că art. 65  i art. 67 C. com.  n p rtea finală adaogă : «So iul  negu tor , care nu va p  i
«aceste formalit  i» (adec , care nu va fi cerut  de la tribu-
nal  transcrierea f ei zestr i, său care nu va fi publicat  în
perilipsis , separațiunea patrimonielor ) «se va pedepsi ca un 
«bancrutar  fraudulos .»

Ac st  dispozi iune nu mai p te avea loc , a i, pentru neobservarea acestei formalit  i nu p te cauza a i nici un  prejudici  pentru creditorii negu torului; actele făcute cu călcarea formalit  ilor  de publicitate a i sunt nule.

Conchidem  d r  i  icem , cu t te dispozi iunile titlului alt  patrulea C. comercial , a i le potem  considera ca neesistente; de  re-ce avem  în locul  lor  dispozi iunile Codului civil   i ale procedur i s ele cari sunt mult  mai perfecte.

D c  ar fi să se facă ceva bun   i practic , ar trebui ca foile

de zestre trecute la notariat, să se transcrie și în condica tribunalului de comerț, cum este la francesi (1).

~~~~~

TITLUL VI

SECȚIUNEA I

Despre Comisionari în general.

Cu această ocaziune vom studia :

A. — Contractul de comisiune, caracterele, formațiunea și proba acestui contract.

B. — Obligațiunile comisionarului față cu comitentele ; — obligațiunile și drepturile comisionarului și ale comitentului față cu terțiile persoane ; — obligațiunile comitentului față cu comisionarul.

C. — Privilegiul comisionarului.

D. — Diferitele moduri, prin care încetază contractul de comisiune.

A. — Contractul de comisiune ; caracterele, formațiunea și proba acestui contract.

Ce este contractul de comisiune ?

Contractul de comisiune este un act, prin cari o persoană însărcinează pe o alta a face unul sau mai multe *acte de comerț anume determinate*, pe cari ea nu poate, sau nu voese a le face.

Persoana, care însărcinează pe alta cu facerea unor acte comerciale, se numește *comitente* ; ér persoana însărcinată se numește *comisionar*.

(1). Acum ar trebui să trecem la Titlul V, care tratăză despre bursele de comerț ; însă dispozițiunile acestui titlu al cincilea sunt modificate și înlocuite prin o nouă lege din 1881 ; și această nouă lege asupra burselor este din nou supusă corparilor legiuitoare spre modificare ; lăsamă dér la o parte această lege, și trecem la titlul VI, rămânându ca legea asupra burselor, mijlocitorilor de schimb, și asupra mijlocitorilor de mărfuri să o tratăm într-o broșură separată după ce se va modifica de Corpurile legiuitoare.

Prin ce se deosebesc contractul de comisiune de mandat?

În privința acestui punct la Francesi este o mare controversă.

Se ține de unii, că contractul de comisiune diferă de mandat prin aceea, că comisionarul contractează *totu-d'una în numele său*, ér nu în numele comitentului, pe când mandatarul contractează *în numele mandantului*.

Acésta nu este exactu, pentru că mai înteu și mandatarul póte contracta în numele său personalu; și alu douilea, se póte întempla, ca și comisionarul să contracteze în numele comitentului; și pentru acésta totu comisionarul este (art. 88 C. comercialu).

Ceea ce distinge după noi, contractul de comisiune de mandat este *comercialitatea actului*, cu cari este însarcinat comisionarul.

Așia, decă însarcineză pe cine-va să cumpere în socotéla mea nisce mărfuri, pe cari eu am intențiunea de a le revinde, actul este *unú comisionú*; și din contra, decă însarcineză pe cine-va să cumpere unú imobilu pentru mine, actul este unú *mandatú* (în acestú sensú Boistel, p. 344 și urm.; Rivière p. 268 și urm.).

Care este importanța acestei cestiuni?

Importanța acestei cestiuni este: 1). Că comisionarul are unú privilegiu, (art. 89 și 90 C. com.), pe când mandatarul nu are și 2). Comisionul este salariatu; pe când mandatul în regula generală, este nesalariatu.

Salariatul este elú de esența contractului de comisiune?

În generalu se decide, că salariul nu este de esența contractului de comisiune; se póte întempla, ca și comisionul să fiá gratuitu.

Este necesarú ca comitentele să fiá comerciantú? Unii autorí susținú, că da! Majoritatea autorilorú însé respinge, cu dreptú cuvêntú, acéstă doctrină: puçinú importă dér de cine este

datu mandatulu de a contracta ; pote se fi datu de unu comerciantu, seu de unu necomerciantu. (Daloz Jurisprudance générale, commissionnaires).

Pentru ca se esiste comisionu, se cere ore, ca persona careia i se confieza unu asemenea actu, se fi facutu mai multe acte de asemenea naturã?

Unu suspinu, ca atunci candu unu individuu se insarcineza numai cu o operatiune, unica, si accidentalã, contractulu intervenitu nu trebuie consideratu, ca unu adevãratu comisionu : cu unu cuventu, ca comisionulu nu se pote da de catu numai unei persone, care exerciteza profesiunea de comisionaru.

Art. 306 din regulamentulu organicu, dicu partisanii acestei opinii, vorbindu de comisionu, se servã de cuventu *întreprindere*, care aratã ca este vorba de o profesiune obicnuitã.

Autoriã insã decidu în generalu, ca comisionulu se pote da si unei persone, care nu exercita profesiunea de comisionaru. (Pardessus, t. I, no. 40 ; Delamarre et Lipoitvin, t. I, no. 44 ; Bravard, Bourse de commerce etc. p. 219. — Cass. fr. 6 Mai 1845 ; Nancy, 14 Déc. 1838).

Se notãmã, ca comisionulu se pote da si unui necomerciantu. Acestu casu insã se presinta foarte rarũ.

Dupã cumu amũ discus mã susũ, este importantu a cunoște caracterele contractulu de comisiune, pentru ca acest contractu produce niște efecte însemnate ; comisionarulu are : 1). Unu privilegiu, si 2). De si salariulu nu este de esența comisionulu, dér este de natura lui ; Așa, în catu, pe candu în mandatũ, mandatarulu nu are dreptu la unu salariu, de catu candu acestu salariu a fostu stipulatũ, *comisionarulu are totu-d'ama dreptu la unu salariu fără nici o stipulațiune*, pentru ca comisionulu se fiã gratuitu trebuie anume stipulatũ acẽsta.

Cari sunt negociațiunile, cari potã face obiectulu contractulu de comisiune ?

Contractul de comisiune este susceptibilu de o fórte vastă aplicațiune.

Sunt mai multe speciї de comisionari : uniї de esemplu sunt însărcinați a cumpăra mărfuri în socotéla comitenților : aceștia sunt *comisionariї cumpărători* ; alții sunt însărcinați, de esemplu, de a vinde mărfuri în socotéla proprietarului ; aceștia sunt *comisionariї vândători* ; alții se însărcinéză a contracta cu căraușii și corăbierii în socotéla expeditorilor, pentru efectuarea transportului pe uscatu și pe apă : aceștia sunt *comisionariї de transportu*.

Comisionulu pôte fi elii datu, séu acceptatü de o societate ?

Comisionulu pôte fi datu de o societate, și pôte fi și primitu de o societate ca și de către unü particularü. Art. 87 C. com. dicëndü, că comisionarulü este acela, care lucréză în numele séu séu **sub o numire (firma) tovarășescă** ne arată destulü de clarü, că comisionulu pôte fi datu și unei societăți. Prin urmare, ori-ce societate în nume colectivü, séu în comandă, pôte fi comisionaru.

Quid despre societățile anonime ?

Societățile anonime nu au firmă ; și art. 87 C. com. dice : că comisionaru este acela care lucréză în *numele séu, séu sub o firmă socială*. — Déru cu tóte acestea dreptulü de a priimi comisióne nu se pôte contesta nici societățilorü anonime. Legiutorulü nu a prevăduțu de câtü casurile ordinare ; *statuit de eo quod plerumque fit* ; nu s'a ocupatü și de societățile anonime, pentru că fórte rarü se pôte întempla, ca aceste societăți să facă acte de comisiune ; însă testulü art. 87 nu este nici limitativü, nici prohibitivü ; și prin urmare, ceea ce legea nu opresce, este permisü.

Cum se forméză contractulü de comisiune, și cum se probezá ?

Regulile dreptului comunü asupra formațiunei și probei mandatului sunt în generalü aplicabile și la formațiunea și

probele contractului de comisiune. Acestu contractu se formézá prin simplulu consentimentu alu pártiloru contractante. — Comisionulu póte fi datu prin actu autenticu, prin scrisu sub-semnăturá privatá, prin corespondență, și chiaru și verbalu.

Sé notámü însé, că dațiunea unu mandatü verbalu nu se póte proba cu martorí, decă suma trece peste 150 lei vechí, pe cândü darea unu comisionü se póte proba prin martorí, și prin urmare, și prin presumpțiuní, orí-care arü fi quantumulu sumei.

Sé notámü asemenea, că atâtü mandatulu câtü și comisionulu se póte da și tacitü ; (art. 1533 C. civ.). Așia de exemplu : eü sciü, că cine-va face o operațiune óre-care comercialá în comptulu meu ; decă eü mă potü opune și nu mă opunü, acésta constitue o dațiune tacitá a unu comisionü din partea mea.

Quid cândü este vorba de acceptațiune ?

Precumü dațiunea comisionulu póte sé fiá tacitá, asemenea póte sé fiá tacitá și acceptațiunea luí, adecá, póte sé resulte din executarea ordinulu mai înainte de a se fi încunosciințatü comitenteluí voința de a accepta comisionulu.

B. — Obligațiunile comisionaruluí față cu comitentele. — Obligațiunile și drepturile comisionaruluí și ale comitenteluí față cu terțiile persóne. — Obligațiunile comitenteluí față cu comisionaruluí.

1. — Obligațiunile comisionaruluí față cu comitentele varieză, după obiectulu, natura, și termení comisionuluí. Cu tóte acestea sunt unele regulí generalí aplicabile acestorü obligațiuní în fiá-care speciá de comisionü. — Eatá cele mai principalí : comisionarulu este obligatü a executa cu punctualitate comisionulu, ce a primitü. Decă dér din negligență, séü rea voință, omite de a 'lú executa, devine responsabilü față cu comitentulu. — Trebuie sub pedépsá de a fi supusü la daune-

interese să continue gestiunea pînă la îndeplinirea afacerii, ce i s'a conflat (art. 1539 C. civ.). — Este ținut să se conforma strict cu ordinele comitentului. Așia trebuie să vîndă și să cumpere cu prețul fixat, să termine afacerea la epoca indicată, etc. — Și decă mai înainte de executarea comisionului ar căpăta ore-care informațiuni utile relative la negocieră, cu care este însărcinat, trebuie să le comunice exact și fără întârziere comitentului. — Comisionarul în general fiind plătit, și prin urmare, fiind sigur de un câștig, ori-care ar fi reușita afacerii, răspunde și de micile séle greșeli (culpa levis). — Și în fine, trebuie să dea comptu de gestiunea sa.

In casu cându mai mulți comisionari sunt însărcinați cu aceeași afacere, sunt ei ore ținut solidar și față cu comitentele ?

Aplica-se-va comisionarilor dispozițiunea art. 1543 C. civ. care ȳice, că nu este solidaritate între mandatar, de cătu numai, *atunci cându acesta este espresu stipulat* ?

Unii autori susțin că comisionarii sunt solidari: 1) Pentru că sunt salariați. 2) Pentru că solidaritatea este regula generală în dreptul comercial.

Circumstanța salariului însă nu pôte fi un argument serios, pentru că, după cum ȳice Bravard, existența séu neexistența unui salariu, și cantitatea lui, nu au nimic a face cu solidaritatea; mandatarii în casu de a fi plătiți nu sunt supuși pentru acesta solidarității.

Ear în cătu privesce pretinsa regulă generală de solidaritate în dreptul comercial, credem că solidaritatea este o excepțiune atātu în dreptul civil, cătu, și în dreptul comercial (Bravard des Bourses de commerce, p. 234 et suiv.; Rivière, p. 273. — *Contra*, Frèmercy, Etude de dr. comm., p. 21 et suiv.; Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 39).

2. — *Obligațiunile și drepturile comisionarului și ale comitentului față cu terțiile persóne.* (Art. 88 C. com.)

Comisionarul, contractându *în numele comitentelui*, nu se obligă faţă cu terţiile persoane, cu cari contractează. Numai comitentele singur rămâne obligat sǔ este creditoare directǔ alǔ lorǔ.

Când contractul se face însă *în numele comisionarului*, terţiile persoane contractează în realitate cu elǔ. Comisionarul devine, prin urmare, singurul lorǔ obligatǔ, sǔ creditoare directǔ şi personalǔ, ca şi când negociaţiunea l'arǔ privi numai pe elǔ. Efectele contractului, sunt concentrate între terţiile persoane contractante şi între comisionarǔ, cari se potǔ reciprocamente constrânge la executare. Aşia, deca îţi vǔndǔ, dupǔ comisionul, ce 'mǔ-arǔ fi datǔ Primus, 100 vedre de vinǔ cu *cutare preşii*, mǔ aǔ putea constrânge ca sǔ şi-'lǔ predatǔ, şi eǔ aş putea cere plata preşiiulǔ.

Din principiul, cǔ comisionarul contractându în numele sǔ, este singurǔ creditorǔ şi debitorǔ alǔ terşielorǔ persoane cu cari contractează, rezultǔ : cǔ elǔ pǔte compensa cea ce datorǔzǔ personalǔ terşiei persoane contractante, cu cea ce acǔsta din urmǔ 'y datorǔzǔ lǔ în socotǔla comitentelui. De exemplu : Primus vinde debitorului sǔ, lǔ Secundus, nisce mǔrfurǔ în urma unui comisionǔ datǔ de Terşius. Primus, în cazul acesta, pǔte compensa datoria sa propriǔ cu preşiiulǔ mǔrfurilorǔ, care aparşine lǔ Terşius, şi în virtutea acestei compensaşionǔ datoria sa faşă cu Secundus se stinge. — Şi *vice-versa*, Terşiiulǔ contractante pǔte compensa cea ce 'y datorǔzǔ comisionarulǔ cu cea ce datorǔzǔ dǔnsulǔ comisionarului.

Terşiiulǔ, cu care comisionarulǔ contractǔzǔ în numele sǔ propriǔ, nu are o acşione directǔ contra comitentelui ; şi *vice-versa*, comitentele nu are o acşione directǔ în contra terşiiului contractante, pentru cǔ între dǔns'ii nu este nici o relaşione contractualǔ, *ex contractǔ*.

Cu toate aceste, acela care a contractat cu comisionarul, poate intenta în contra comitentului o acțiune *indirectă*, adică, poate exercita drepturile comisionarului. Asemenea și comitentele poate acționa pe terțiul contractante în numele comisionarului, exercitându drepturile acestuia în virtutea art. 974 C. civ. Însă atât terțiul contractante, cât și comitentele, cari exercită aceste acțiuni, sunt pasibili de toate excepțiunile, cari s'ar putea opune comisionarului, în casă când ar intenta elă singură acțiunea sa.

Cu toate acestea, vom vedea, când vom vorbi despre falimente, că, atunci când un comisionar vinde nisce mărfuri, ce ȳ erau date în comision, și în urmă cade în faliment, comitentele are dreptul, decă prețul mărfurilor se va fi datorind încă de către cumpărător, de a intenta o acțiune pentru plata prețului în contra cumpărătorului, și că acțiunea acăsta o va exercita-o comitentele numai în interesul său propriu cu escluderea creditorilor comisionarului falit (art. 314 C. com.). Acăsta soluțiune este o consecință a mandatului dat comisionarului, și se basază pe un principiu de equitate. În fine, acțiunea pentru plată în contra cumpărătorului mărfel nu este un lucru al comisionarului, pentru ca să se exercite în profitul său; căci elă nu a vândut lucrul său propriu, și vândarea nu s'a făcut pentru dânsul; marfa era a comitentului, și vândarea s'a făcut în interesul lui. Prețul dătorat de cumpărător nu aparține și nu a aparținut nici o dată falitului; prin urmare equitatea cere ca creditorii comisionarului falit să nu se înavușcă în paguba comitentului, percepând o parte din suma, pre care comisionarul însuși nu trebuia să o percăpă, de cât pentru a o restitui aceluia, care l'a însărcinat cu vinderea mărfel.

3. — *Obligațiunile comitentului față cu comisionarul.* (Art. 88 C. com.)

Obligațiunile *comitentului* față cu *comisionarul* nu nasc

o dată cu contractul, ca ale comisionarului : ci 'și aŭ sursa lorŭ numai în executarea contractului, adecă vinŭ numai în urma executărei lui.

Comitentele este obligată :

- 1). A plăti comisionarului salariulŭ său ;
- 2). A 'î întorče în dreptŭ tôte cheltuelile, și avansurile ; a 'lŭ despăgubi de tôte perderile ce i se vorŭ fi întemplatŭ cu ocasiunea executărei mandatului.

1. — *Obligațiunea comitentului de a plăti comisionarului salariulŭ său.*

Scimŭ deja, că salariulŭ este de natura contractului de comisiune, și că prin urmare, se datoresce comisionarului de comitente de dreptŭ, *ipso jure*, fără a fi trebuință de vre o stipulațiune.

Décă părțile nu vorŭ fi fixatŭ cantitatea salariului, atunci se va fixa după usulŭ locului unde s'a executatŭ contractulŭ.

Salariulŭ acésta este ceea ce se numesce *dreptulŭ de comisionŭ*.

Salariulŭ comisionarului este *simplu*, séu *dublu*. — Salariulŭ este simplu, cândŭ este numai recompensa travaliului, și a unei executări exacte și fidele a contractului de comisiune din partea comisionarului.

Comitentele însă, orŭ care ar fi inteligența, și probitatea comisionarului, se pôte întempla, ca să nu fiă plătitŭ la scadență ; se pôte ca terțiulŭ, cu care a contractatŭ comisionarulŭ, să fiă fostŭ, séu să fiă devenitŭ insolubilŭ. De aci s'a născutŭ necesitatea unei alte speciŭ de stipulațiunii între comitente și comisionarŭ, în virtutea căreia comisionarulŭ pentru unŭ salariŭ numitŭ *prima*, (care este independente de dreptulŭ de comisionŭ simplu), 'și ia asupra sa riscurile insolabilităței persónelorŭ, cu care contractéză, și promite, că comitentele va fi exactŭ plătitŭ. Dreptulŭ de comisionŭ este atunci **dublu** și se numesce *del credere*, a avea confiență.

Convențiunea *del credere* nu este altă-ceva, de câtă o *asigurare*, în urma căreia comisionarul, pentru ună prețu órecare, răspunde, după cum amă řisă, despre solvabilitatea debitorului și despre plata datorii la termenulă convenită; ea însă nu schimbă întru nimică raporturile dintre comitente și comisionară; ceea ce se face este numai acesta: că comisionarul măi adaogă caracterulă sėu de mandatară comercială, și caracterulă de *asiguratoră* ală creanței de recuperată. În fine, convențiunea coprinde ună *lucru asigurată*, creanța în contra terțiului debitor; *risicurile*, în casă de insolvabilitate a acestui debitor; ună *prețu pentru aceste risicuri*, prețu care este plătită comisionarului afară de simplu dreptă de comisiune, adecă, afară de salariulă simplu, despre care amă vorbită. Acesta, prin urmare, este ună adevărată contractă de asigurare.

Acestă contractă are motivele și obiectulă sėu propriu, și prin urmare, nu este ună accesoriuă ală obligațiunei principale.

Prin ce diferă contractulă del credere de fidejusiune?

Oră-care ar fi analogia între contractulă *del credere*, și între *fidejusiune*, elă diferă de fidejusiune prin aceea, că elă nu este, ca fidejusiunea, ună contractă accesoriuă; contractulă *del credere* póte, spre deosebire de cauțiune, se conțină nisce condițiunii deosibite de acele, cari se coprinde în contractulă intervenită cu terțiulă debitor, a căru solvabilitate este garantată.

2. — *Obligațiunea comitentelă de a plăti comisionarului tóte avansurile și cheltuelile, și de a 'lă indemnisa de pierderi.*

Afară de dreptulă de comisionă simplu, sėu dublu, comitentele trebuie să întórne înděrėptă comisionarului tóte avansurile și cheltuelile, ce va fi făcută cu executarea mandatului, precumă speșele necesariilă pentru conservarea și întreținerea mărfei etc.; mandatulă se esecută în interesulă comitentelă;

orî ce profitu este alu lui ; prin urmare, elu trebuie să suporte și spesele.

Și nu pôte refusa de a plăti tôte aceste comisionarulu, nici chiar atunci cându mandatulu dintr'unu casu ore-care, fortuitu nu s'ar fi potutu executa în întregulu său, seü executându-se, succesele operațiunei fără culpa comisionarulu nu aü cores-punsu așteptărilorü comitentelu.

Este asemenea justu, ca comisionarulu să nu suporte pagubele întâmplate cu ocasiunea executărei mandatulu. Comitentele trebuie dér să 'lă indemniseze de tôte pagubele, provenite din executarea acestu mandatü.

C. — Despre privilegiulu comisionarulu. — (Art. 89—91 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomü studia :

- a) Caracterele acestu privilegiü.
  - b) Condițiunile existenței acestu privilegiü.
  - c) Creanțele a căroră plată o asigură.
  - d) Asupra a ce se exercită.
  - e) Siguranțele comisionarulu cumpărătorü.
- a. — *Caracterele privilegiulu comisionarulu.*

Afară de acțiunea personală, pe care comisionarulu o are în contra comitentelu, legea 'ı mai acordă și unü *privilegiü*, fără să fiă intervenitü vre unü contractü de gagiü între părți. — Acestü privilegiü este unü felü de privilegiü rezultădu dintr'unü gagiü tacitü. Unü autorü aü pretinsü, că acesta nu este unü adevăratü privilegiü, ci o întindere a dreptulu de retențiune. (Delamarre et Lipoitvin, contrat de commission, vol. 2, no. 390).

Acéstă doctrină nu este exactă, pentru că legea numesce acestü dreptü privilegiü, și pentru că dispozițiunile art. 89 C. com. dau dreptulu comisionarulu de a 'și trage *înaintea*, orî căruı altü creditore alü comitentelu, baniü, ce a înaintatü, do-

bênđile, și cheltuelile din prețulu mărfurilor ; acesta probéză dér pêne la evidență, că acesta este unŭ privilegiŭ.

De aci rezultă că, dispozițiunile Codulu asupra acestu punctŭ trebuescŭ interpretate într'unŭ sensŭ restrictivŭ, pe cândŭ déca ar fi vorba de unŭ dreptŭ de retențiune, adecă, de unŭ dreptŭ, care are de basă unŭ principiŭ generalŭ de equitate, interpretațiunea ar trebui să fiă mai pućinŭ rigurosă.

b. — Condițiunile necesariŭ pentru existența privilegiulu comisionaruluŭ.

Pentru ca comisionarulŭ să aibă unŭ privilegiŭ asupra mărfurilorŭ se cerŭ următoarele condițiuni :

1. — *Ca mărfurile să fie trimise dintr'o piață în alta.* — Cu alte cuvinte, legea cere, ca loculŭ unde șéde comisionarulŭ să fie diferitŭ de acela, de unde se trămitŭ mărfurile. Décă aceste doué locuriŭ nu arŭ fi diferite, décă adică mărfurile arŭ fi totŭ în aceea-și piață unde șéde și comisionarulŭ, nu s'arŭ înțelege de ce s'arŭ fi mai transportatŭ mărfurile de la comitente la comisionarŭ ; cu modulŭ acesta s'arŭ fi potutŭ face multe fraude : Comisionarulŭ în ajunulu unu falimentŭ arŭ putea fórte lesne să transmită mărfurile de la sine la unŭ altulŭ în paguba creditorilorŭ. — Nu este însă necesarŭ ca și comitentele să șédă într'unŭ locŭ diferitŭ de acela, unde șéde comisionarulŭ ; este destulŭ ca numai mărfurile să fie trimise din altă piață la comisionarŭ ; legea ni se pare clară în acestŭ sensŭ (art. 89 C. com.)

Să notămŭ însă, că în casŭ când comitentele, și comisionarulŭ ședŭ în acela-și locŭ, și mărfurile de asemenea sunt totŭ în aceea-și piață, unde ședŭ ei, comisionarulŭ nu are privilegiŭ asupra mărfurilorŭ, de câtŭ numai când va avea unŭ actŭ scrisŭ cu data certă, și prin care să se arate suma banilorŭ, felurimea mărfurilorŭ, și cătățimea lorŭ (art. 91 C. com.). Imprumutulŭ făcutŭ în casulŭ de față nu este garantatŭ de câtŭ prin privilegiulŭ creditoruluŭ gagistŭ, care privilegiŭ nu se

póte constitui, de câtú printr'unú contractú specialú, conformú regulelorú dreptului civilú relative la gagiú art. (1686 C. civ.).

2. — *Ca mărfurile sê fie la dispozițiunea comisionarului.* — Comisionarulú este presupusú a avea mărfurile la dispozițiunea sa, nu numai când ele suntú în magaziile séle, séu într'o magazia publicá, ci și când mai 'nainte de sosirea lorú, arú putea dovedi printr'o cărțuliá de încárcare în corabie, séu printr'o carte de căratú, cá aceste mărfuri s'aú pornitú către dênsulú (art. 89 C. com.).

Cărțulia de încárcare în corabie este unú actú, prin care căpitanulú unei corábií recunosce, cá a primitú cutare mărfuri în corabia sa, și se angajéză a le da la loculú indicatú persónei designate.

Cartea de căratú este unú actú, prin care se reguléză între expeditorú, și întreprinđetorulú de transportú, séu căruțașú, condițiunile unuí transportú de efecte, séu mărfuri.

Remiterea cărțuliei de încárcare în corabia, séu a cărții de căratú, în mâna comisionarului equivaléză cu remiterea mărfurilorú chiar, pentru cá numai portorulú acestorú piese are calitatea a cere predarea lorú. De altmintrelea ambele aceste piese conținú indicațiuni, cari sunt garanții suficiente pentru terțiile persóne (ved. art. 438, 439 și 98 C. com.).

Și credemú, cá ele nu potú fi remplasate prin alte mijlóce de probațiune. Pućinú importá însă numele și forma esterióră a actului invocatú de comisionarú: decá conținutulú actului este dupě cerințele art. 438, séu 98 C. com.; acésta este sufficientú.

Cărțulia de încárcare în corabia și cartea de căratú potú fi făcute pe *numele unei persóne anume arêtate* și potú fi și la *ordinú* (ved. art. 438 C. com.).

Décá aceste acte suntú făcute pe numele unei persóne anumite, numai acéstă persónă se póte servi cu dênsele, remiterea, ce s'arú face unei terție persóne, arú fi insuficientă; arú

trebui o cesiune regulată făcută după regulile dreptului comun.

Ér decă actele acestea sunt la ordin, se potă transmite prin giru.

Este însă foarte controversată cesiunea de a se sci, decă trebuie neapăratu, ca girulă să fie regulatū și conformū art. 132 din Codulă de comerciū, pentru ca comisionarulă să fie valabilmente sesisatū printr'o cărțulie de încărcare în corabia trecută în ordinulă său, și pentru ca să aibă unū privilegiū o-
 posabilū terțielorū persóne asupra mărfurilor. — Vomū vedea, că după acestū articolū, girulū trebuie să fiă *datatū*, să aréte *numele aceluia*, într'alū cui ordinū este trecutū și *valórea dată*. — Vomū vedea asemenea, că după art. 133, decă girulū nu este conformū dispozițiunilorū art. 132 nu transmite proprietatea, și că este numai o procură. Dintre aceste trei condițiunī cerute de art. 132, cele douē d'ântēiū suntū esențiale : *data* și *numele* ; *data*, pentru ca comisionarulă să pótă opune girulū terțielorū persóne, cari arū fi dobēditū drepturī asupra mărfurilorū, și pe cari le-arū putea prejudicia privilegiulū reclamatū de comisionarū ; *numele*, pentru ca să se pótă vedea, decă comisionarulū care voesce a se prevala de girū, este în adevērū acela, căruia i s'a trāmisū marfa.

Ne mai rămâne *mențiunea valorēi* : girulū neregulatū din cauza lipsei enunțiațiunei valorēi date, este elū de ajunsū pentru ca comisionarulū să aibă unū privilegiū asupra mărfurilorū din cărțulia de încărcare în corabiă ? Aci este dificultatea !

1. — *Opiniune*. — Comisionarulū nu póte avea unū gagiū și prin urmare unū privilegiū asupra mărfurilorū, de câtū în urma unū girū regulatū, care să coprindă pe lângă cele-l'alte enunțiațiunī ale art. 132 și enunțiațiunea valorēi date. — Decă acéstă din urmă enunțiațiune lipsesce, endosamentulū

cărþuliei de încărcare în corabiă nu valoréză, de câtü ca o procură.

Comisionarulü dér, în basa unui asemenea andosamentü, nefiindü de câtü unü simplu mandatarü, este pasibilü de tóte esceþþiunile, la cari arü fi supusü mandantele, precum este, de esemplu, revendicaþiunea din partea vênþătorului neplătitü. A-fară de acésta, mandatulü fiindü tot-d'a-una revocabilü, creditorilü mandantelulü potü usa de drepturile séle și sé facă sé dispară gagiulü, séu privilegiulü mandatarululü.

Gagiulü presupune o posesiune personală, o posesiune, care are tóte aparenþele proprietăþei, și că precede îndeplinirea aceloră-și formalităþilü. Prin urmare, numai andosamentulü regulatü ilü póte da comisionarululü o asemenea posesiune, pe basa căreia, fiindü investitü cu unü dreptü irevocabilü, póte contracta în numele séu propriü și independente. (Troplong, Nantissement, no. 334—336; — voy. aussi Cass. fr. 1 Mars 1843; 10 Déc. 1846; 25 Juillet, 1849; 30 Juin 1850, et 6 Déc. 1852).

2. — *Opiniune.* — Girulü neregulatü este, dupé pãrerea nóstră, suficientü pentru a-ï da comisionarululü unü dreptü de gagiü, și prin urmare, unü privilegiü, asupra mărfurilorü, cari facü obiectulü acestuilü girü; pentru că dreptul exclusivü de a cere de la căpitanü predarea mărfurilorü și de a avea astü-felü posesiunea materială a lorü, ilü are comisionarulü totü așa de bine în virtutea acestuilü girü neregulatü, ca și în virtutea unui girü regulatü.

Cărþulia de încărcare în corabiă nu este în ipotesa nóstră unü modü de transmisiune de proprietate, ci unü mijlocü de probaþiune alü unui faptü : printr'ênsa se constată, că mărfurile s'aü expediatü. Apoi girulü neregulatü este suficientü pentru a stabili acestü lucru. Chiar când nu arü proba comisionarulü trămiterea de mărfurilü, ce i s'a făcutü, de câtü printr'o cărþulie de încărcarea în corabiă, prin care se constitue man-

datarü, decât va fi făcutü avansurî și cheltueli, pe cari le justifică, aceste avansurî și cheltueli trebuie să i se întorcă îndărăptü. Revocarea mandatului, tot-d'auna posibilă, nu pöte avea efectü, de câtü pentru viitorü. Privilegiulü o dată stabilitü prin dublulü faptü alü avansurilorü și alü expedițiunei constatate trebuie să subsiste cu tötă revocarea mandatului.

Să nu ni se ȃică, că gagiulü presupune o posesiune personală, o posesiune care are töte caracterele proprietăței și că numai unü andosamentü regulatü îi pöte da comisionarului unü asemenea dreptü. Comisionarulü, este adevăratü, posedă pentru comitente, în virtutea procurei date; însă în acela-și tempü posedă pentru sine și în propriulü sėü interesü în virtutea expedițiunei mărfurilorü și a avansurilorü, ce a făcutü. Și acéstă din urmă posesiune este suficientă față cu terțiile persöne, față cu cari nu este de neapărată trebuință, pentru validitatea gagiului, că gagistulü să întrunescă condițiunile și aparințele, cari se cerü de la elü pentru dreptulü de proprietate (în acestü sensü : Massé, V, no. 508; Delamarre et Lipoitvin, Contrat de commission, vol. VI, no. 96; Douai, 5 Janv. 1844; Rouen, 2 Déc. 1847).

Acéstă din urmă opiniune o credemü mai întemeiată, de și este contrariă curței de casațiune din Francia. Erörea acestei înalte curți provine de acolo, că dēnsa aplică regulile generalı ale girului la cārțulia de încărcare în corabiă. Apöi regulile aceste, cari se coprindü în art. 132 și 133 C. com., sunt făcute pentru efectele susceptibile de negociațiune și de transmisiune prin girü, sunt făcute pentru girulü alü căruı scopü este transmiterea creanțilorü. Și cārțulia de încărcare în corabiă nu are de obiectü nici proprietatea, nici cesiunea proprietății mărfurilorü descrise într'ēnsa. Cārțulia de încărcare în corabiă constată numai obligațiunea căpitanului de a transporta și de a preda marfa la loculü convenitü : prin urmare,

ea nu se pôte asimila cu efectele negociabile, și nu i se potî aplica tôte regulile stabilite prin articolele precitate.

Cestiunea, pe care amî examinat-o, se pôte presenta și cu ocasiunea unei *cărți de cărată investită cu unî giru neregulatî*; Ț vomî da aceea-și soluțiune.

Comisionarulî, care, după ce a primitî mărfurile, le reespediêđă la comitente, perde elî dreptulî sêu de privilegiu?

Amî vêđutî deja că, pentru ca comisionarulî sê aibă unî privilegiu, este suficientî sê fie pusî în posesiunea lucrului; pe lêngă acêsta însê sê mai cere ca sê rêmână în acêstă posesiune pênê la exercitarea acestuî privilegiu. Dêcă dêr, după ce a primitî mărfurile, le reespediêđă êră-și comitenteluî mai înainte de a 'și fi trasî avansurile, 'și perde privilegiulî, însê numai în casu, cândî mărfurile reespediate călătorescî în comptulî comitenteluî. Va fi altî-felî însê în casu, cândî ar călători în comptulî comisionaruluî, pe numele căruia ar fi cărțulia de încărcare în corabiă, sêu cartea de căratî: în acêstî casu, comisionarulî păstrêđă posesiunea mărfurilor, pênê ce vorî intra în magaziile comitenteluî, și privilegiulî sêu continuă a subsista pênê atunci. (Cass. fr. 18 April. 1843).

c. — Creanțele a căroră plată este asigurată prin privilegiulî comisionaruluî.

Creanțele ale căroră plată este asigurată prin privilegiu sunt: *înantările de banî, dobênđile, și cheltuelile*, ce va fi făcutî comisionarulî cu transportulî, magazinagiulî etc. (art. 89 C. com.).

Înantările de banî sunt avansurile făcute comitenteluî de către comisionarî în comptulî mărfurilor. *Dobênđile*, sunt procentele sumelorî de banî; êr *cheltuelile* sunt speșele făcute cu ocașiunea mărfurilorî, precumî sunt cheltuelile de primire, pentru imagasinare, transportî sêu vênđare. Pentru ca comisionarulî însê sê aibă unî privilegiu pentru avansuri se cere, ca comisionarulî sê fiă avutî mărfurile *la dispoșiția sa*, în

mâna sa, séu în magaziile séle, orî se *dovedéscă printr'o cărțuliă de încârcare în corabiă*, séu printr'o *carte de cărată*, că mărfurile se pornise deja către dënsulü, cândü a făcutü aceste avansurî.

Ce vomü ñice însë în casü, cândü mărfurile nu erätü la dispozițiunea comisionarului, ci se promisese séu së anunțase numai transmiterea lorü ? în acestü casü, avansurile fi vorü ele privilegiate ?

Cestiunea este îndoiósă !

Unî susținü, că comisionarulü nu are privilegiü, de câtü numai pentru avansurile făcute *în urma primirei mărfurilor*, séu a *cărțuliiei de încârcare în corabiă*, orî a *cărții de cărată*, prin cari se constatä trimiterea lorü, și se basézä pe art. 89 C. com., ai căruî terminî sunt favorabilî acestei opiniü, pe care a consacrat-o și curtea de casațiune din Francia (4 Déc. 1848 ; 13 Nov. 1850 ; 14 Mars 1855).

Alți însë susținü, că privilegiulü trebuie së existe chiar și pentru creanțele anterióre primirei mărfurilorü, destulü së fiä promisä, séu anunțatä trämitemea lorü ; ei ñicu : că privilegiulü acesta resultä dintr'unü felü de gagiü tacitü ; apoi în dreptulü comunü gagiulü póte fi constituitü și în urma creanței, pe care o garantézä ; în favórea acestei opiniü se mai invocä înlesnirea transacțiunilorü comercialî și obiceiulü.

În casü însë cândü trämitemea mărfurilorü nu va fi fostü nici *promisä*, nici *anunțatä*, nu mai încape nici o îndoélä, că comisionarulü nu are nici unü privilegiü pentru avansurile, ce va fi făcutü ; în acestü casü nu numai că nu esista nici unü gagiü, dér nu esista nici speranța unü gagiü măcarü. (Aix 11 Janv. 1831).

d. — Asupra cărorü lucrurî se exercitä privilegiulü comisionarului ?

Privilegiulü comisionarului se exercitä asupra mărfurilorü expediate, depuse, séu date în păstrare.

Décă mărfurile se vorü fi trämisü comisionaruluï, ca së le vëndă, elü le póte vinde fără a cere voiă de la justițiă, și 'și póte trage baniï sëï din prețulu lorü ; ér decă mărfurile se vorü fi trämisü, ca së le păstreze, nu le póte vinde pentru a se despăgubi, de câtü cerëndü și dobândindü o autorisațiune din partea justiției.

Décă mărfurile se vorü fi vëndutü de comisionarü în comptulü comitenteluï, și se vorü fi predatü, comisionarulü are privilegiü asupra prețuluï mărfurilorü (art. 90 C. com.).

e. — Siguranțele comisionaruluï cumpărătorü.

Dupë cumü amü vëđutü pêne aci, legiuitorulü nu s'a ocupatü de câtü despre privilegiulü comisionaruluï vëndătorü. In comerčiü sunt însë și comisionariï cumpăratoriï. Comisionariï cumpăratoriï cumpără în numele lorü mărfuri pe socotéla comitentilorü. Așia primus cumpără *in numele sëü* de la Secundus din ordinulü și pe socotéla luï Terțius 1000 vedre de vinü. Primus este dér numai elü directü obligatü fačiă cu Secundus. İ plătesce luï Secundus prețulu celorü 1000 vedre de vinü, și mai face și alte cheltueli cu ocasiunea acestei cumpărări; acumü pentru despăgubirea sa va avea în contra luï Terțius, comitenteluï sëü, o acțiune personală. Nasce însë întrebarea : decă mai are, afară de acéstă acțiune personală, și alte garanții în contra luï Terțius ?

In casü cândü comisionarulü cumpărătorü este în posesiunea mărfurilorü cumpërate, interesele sële sunt protegiate prin dreptulü de *retențiune* ; Este equitabilü a 'ı permite së rețină mărfurile pêne la complecta sa despăgubire. Doctrina francesă admite în generalü, că dreptulü de retențiune este absolutü, este oposabilü terțiilorü persóne, adecă în specia, creditorilorü comitenteluï. (Valette, *Traité de priv. et hypoth.*, t. I, p. 8). Prin urmare, în acestü casü drepturile comisionaruluï sunt deplinü garantate.

Décă însë comisionarulü cumpărătorü nu mai este în pose-

siunea mărfurilor, decât de exemplu, le a espediatu comitentelui, și acesta este căduțu în falimentu, nasce întrebarea, decât comisionarul nu mai are nici o altă siguranță particulară, și decât prin urmare, nu va avea asupra mărfey cumpărate și plătite cu din banii săy, mai multe drepturi de cătu ceı-l'alți creditorı aı comitenteluy falitü ?

1. — *Sistemü.* Unıy autorı susținü, că comisionarulü, în casulü de față, pöte exersa privilegiulü vîndătoruluy în loculü căruia este subrogatü, pentru că, dıcu dênșıy, comisionarulü, care a cumpăratü marfa în numele săy, este obligatü personalü față cu vîndătorulü și plätindu-ı acestuia prețulü, este subrogatü și în privilegiulü luı conformü art. 1108 no. 3, C. civ. După acestü sistemü, decât comisionarulü cumpăratörü a espediatü comitenteluy mărfurile, le va putea revindica *in transitü*, după cumü ar fi potutü face și vîndătorulü (art. 315 C. com.). — Acéstä doctrină a fostü consacrată de curtea de casațiune din Francia. (Arrêt 14 Nov. 1810).

Së răspundü însă în contra acestuy sistemü, că subrogațiunea comisionaruluy cumpăratörü în drepturile vîndătoruluy nu pöte avea locü. Art. 1108 no. 3, C. civ. prevede casulü, când celü puçinü douë persöne suntü solidarü obligate către acela-și creditore. Aplicațiunea art. 1108 nu pöte avea locü de cătu când sunt celü puçinü douı coobligați către unulü și acela-și creditore; apoi în casulü de față comisionarulü a cumpăratü în numele săy propriü ; vîndătorulü nu 'lū are de cătu pe elü, ér nu și pe comitente de debitorı. Prin urmare, nu pöte avea locü subrogațiunea prevăduțä de art. 1108 no. 3 C. civ. — Așia Primus însărcinézä pe Secundus së cumpere unü lucru öre-care, care aparține luı Tertius. Secundus cumpëra în numele săy propriü lucrulü designatü. Prin acéstä operațiune Tertius dobêndesce o creanță, și pentru siguranța acesteı creanțe unü privilegiü asupra lucruluy vîndutü. Dér în contra cuı pöte exersa Tertius drepturile, ce resultă din acéstä creanță și pri-

vilegiulă, care este unŭ accesoriu alŭ ei? In contra lui Primus? Nu! fără îndoelă, pentru că nu 'lă cunósce și nu a contractatŭ cu elŭ, ci cu Secundus; Secundus este singurulŭ și uniculŭ sėu obligatŭ. Prin urmare, cândŭ 'șŭ primesce Terțius plata de la Secundus este imposibilŭ sė 'lă subroge pe acesta în drepturile și acțiunile sėle în contra lui Primus, pentru că nu a avutŭ nicŭ o dată drepturŭ nicŭ acțiunŭ în contra acestuia. (Delvincourt, t. II, note 2 de la page 53; Delamarre et Lipoitvin, t. II, no. 395).

2. — *Sistemŭ.* — Partisanii acestui sistem vėdėndŭ, că subrogațiunea în profitulŭ comisionarului cumpėrătorŭ este imposibilă, dupė cum am vėdŭtŭ, s'aŭ încercatŭ a procura acestui comisionarŭ o altă garanțŭ, ű acordă directŭ și fără subrogațiune privilegiulŭ vėndătorului; și ėtă cum raționézŭ :

Cu ocaziunea vėndăreŭ, comisionarulŭ contractândŭ, adică cumpėrândŭ în numele sėu, devine singurulŭ și uniculŭ proprietarŭ alŭ obiectului vėndutŭ. Acestă proprietate dăr nu pôte trece de la comisionarŭ la comitente, de câtŭ printr'o a doua vėndare făcută de comisionarŭ comitentelui. Apoi dēcă acestŭ principiu este adevėratŭ, dēcă comisionarulŭ este adevėratulŭ vėndătorŭ față cu comitentele, urmėză, că elŭ pôte exercita dreptulŭ de revendicațiune, pe care 'lă pôte exercita vėndătorulŭ în casŭ de falimentŭ alŭ cumpėrătorului, și va putea prin urmare, revendica *in transitŭ* mărfurile conformŭ art. 315 C. com. (Delvincourt, loc. supra cit.)

In contra acesteŭ opiniunŭ se pôte dŭce, că comisionarulŭ nicŭ chiar atunci, când a cumpėratŭ în numele sėu propriu, nu se pôte considera ca *revėndătorŭ* față cu comitentele, pentru că elŭ a cumpėratŭ *in comptulŭ* comitentelui, și în momentulŭ cândŭ s'a formatŭ contractulŭ, proprietatea mărfelŭ a trecutŭ asupra comitentelui. (Rouen, 8 Juin 1846).

3. — *Opiniune.* — Partisanii acesteŭ opiniunŭ permitŭ comisionarului cumpėrătorŭ, care s'a desesisatŭ de marfă, și

care a espediat'o comitentelui cădută în falimentū, de a o revendica *în transitū*, conformū art. 315 C. com.; însă acēsta nu în virtutea subrogațiunei comisionarului în drepturile vëndătorului mărfēi, nici în virtutea privilegiului vëndătorului, și considerându pe comisionarū ca vëndătorū față cu comitentele, ci fondându-se pe *obiceiulū* comercianților în acēstă privință; și obiceiulū în materiā de comerciū are putere de lege.

Orī câtū de justā arū fi acēstā opiniune, nu ni se pare legale, de ore-ce privilegiile nu se potū întinde de la unū casū la altulū; aci este o lacună în lege.

Dēca mărfurile ce se vorū fi datū comisionarului, sunt în același locū unde este și comisionarulū, elū nu pōte avea unū gagiū, și prin urmare, unū privilegiū asupra lorū, de câtū în virtutea unui înscrisū, cu data certā prin care se se arate fe-lulū, cantitatea și calitatea mărfurilorū (art. 91 C. com.).

D. — Diferitele modurī, prin cari se terminā contractulū de comisiune.

Contractulū de comisiune se terminā : 1) Prin voința comitentelui. 2) Prin renunțierea comisionarului. 3) Prin mōrtea, interdicțiunea, falimentulū sēu deconfitura comitentelui sēu a comisionarului. 4) Prin îndeplinirea negociațiunei.

1. — *Voința comitentelui.* — Comitentele este tot-d'a-una liberū a retrace comisionarului puterile, ce i le-a încredințatū. — Este însă importantū a distinge, dēca revocarea are locū înainte, sēu în urma, începerēi executārei. În primulū casū, mandatulū se nimicesce cu desēvârșire; este ca cum nu arū fi existatū nici o datā. În alū douilea casū, mandatulū se disolvă, lasā însă sē subsiste obligațiunile nāscute dintr'ensulū, atātū în profitulū comitentelui, câtū și în profitulū comisionarului.

2. — *Renunțierea comisionarului.* — Comisionarulū pōte renuncia la mandatū dēr nu se bucurā de o libertate așa întinsā, ca comitentele. Elū pōte renuncia : 1) Când renuncia-

rea este oportună, adică, când comitentele este din vreme anunțată pentru ca să pótă, fără a întâmpina pagube, să efectueze negociațiunea prin elu, sétu prin altulu. 2) Când renunțarea are o justă cauză, de exemplu, unu derangementu în afacerile comitentelu, neexecutarea obligațiuniloru séle.

3. — *Mórtea, interdicțiunea, falimentulu sétu deconfitura sétu a comitentelu sétu a comisionarulu.* — Comisionulu încetéză prin mórtea comitentelu, pentru că comisionarulu se angajază a contracta pentru comitente. Apoi este imposibilu de a contracta și a pune la cale o afacere pentru o persónă, care nemaí esistându, nu maí póte avea voință, nu se maí póte obliga, și nu maí póte posede nimicú. Comisionarulu póte sé nu maí aibă în solvabilitatea eredeluí confiența, pe care a avut'o în solvabilitatea autorulu sétu.

Comisionulu încetéză asemenea prin mórtea comisionarulu, pentru că fundamentulu comisionulu, ca și alú mandatulu, este confiența comitentelu în persóna comisionarulu.

Interdicțiunea face asemenea, sé înceteze mandatulu, pentru că persóna isbită de interdicțiune, devine incapabilă de a contracta. — In fine, *falimentulu, sétu deconfitura*, acestea aducându cu sine o schimbare, care alteréză fundamentulu confienței în persóna și în creditulu celuí căđutu în falimentu, sétu deconfitură, aducú cu sine asemenea stingerea contractulu de comisiune.

4. — *Indeplinirea negociațiunei.* — Scopulu, ce 'șt-aú propusú părțile, este atinsú; nu maí aú de câtú sé-'și facă socotéla.

SECȚIUNEA II.

Despre comisionarií de transporturí pe uscatú și pe apă.

(Art. 92—98 C. com.).

Cu acéstă ocasiune vomú vorbi despre urmátóarele cestiuní:

A. — Despre comisionarií de transportú.

B. — Despre cartea de cărat.

C. — Despre obligațiunile și responsabilitatea comisionarului de transportă.

D. — Risicurile mărfelă espediate.

A. — Despre comisionariilă de transportă, (despre caracterulă și utilitatea loră; despre contractulă de transportă).

Că este comisionarulă de transportă ?

Comisionarulă de transportă este o persoană, care pentru ună prețilă ore-care, numită *dreptă de comisionă*, contractăză în numele seă, cu ună cărăușă, înse pe socotela unu comitentă, pentru a face a se transporta nisce mărfurilă ale acestuia din urmă în loculă indicată.

Prin ce diferă comisionarulă de transportă de întreprinđitorulă de transportă ?

Elă diferă de întreprinđitorulă de transportă prin aceea, că tocmeła cu cărăușulă o face în numele și în comptulă comitentelulă; decă va contracta în numele și în comptulă, seă nu este comisionară.

Așia, decă expeditorulă s'ar învoi cu o persoană, ca pentru cutare prețilă anume determinată, se 'lă transporte mărfurile sele în cutare locă, și decă ar rămâne, ca pe urmă persoană acăta se contracteze cu cărăușulă în numele seă și pe socotela sa propriă, atunci acăstă persoană nu mai este ună comisionară, ci ună întreprinđitoră de transportă; persoană care a contractată cu expeditorulă caută se găsescă ună cărăușă mai eftină, de cum a contractată dēnsa, pentru ca se profite de diferență. Despre acăta vomă vorbi în secțiunea următóriă.

Că este cărăușulă ?

Prin cărăușă se înțelege oră-ce persoană, care, pentru ună prețilă ore-care, se însărcinăză cu transportulă.

Care este utilitatea comisionariloră de transportă ?

Utilitatea loră stă în acăsta, că ei găsescă expeditoriloră de mărfurilă cărăușilă, și cărăușiloră expeditorilă de mărfurilă.

Utilitatea lor se simte însă și mai mult atunci, când mărfurile au de parcurs o distanță mare, și transportul nu se poate efectua printr'una și aceeași persoană, ci trebuie a se schimba atât cărașii, cât și modul de transport, pînă a ajunge la destinație : Așa decă mărfurile sunt expediate într'un loc depărtat, primul comisionar corespunde cu un al doilea, acesta primesce mărfurile de la primul căraș, le plătește, și face ca să continue transportul pe apă, s'eu pe uscat, îngrijindu-se de reespediere mai departe ; cel de al doilea comisionar corespunde cu un al treilea, și așa mai încolo pînă la destinație.

Câte persoane trebuie să concurgă în contractul de transport ?

Contractul de transport cere pentru existența sa concursul cel puțin a trei persoane : 1) O persoană care trimite mărfurile s'eu alte obiecte, și care se numește *expeditor*. 2) O persoană la cari sunt adresate aceste obiecte, și căreia trebuie să i se remită ; acesta se numește *destinatar*. 3) Un agent însărcinat cu efectuarea transportului, care se numește *căraș*.

Cari sunt caracterele contractului de transport ?

Contractul de transport se formează într'un loc și se execută în altul. El nu se poate executa în momentul, când se formează. Pentru executarea acestui contract se cere adeseori concursul unui număr destul de însemnat de agenți precum comisionari, s'eu întreprinzătorii de transport, despre cari am vorbit.

Se întreabă însă, decă contractul de transport este un contract *consensual* ?

Fără îndoială, că nu este un contract *literal* s'eu *solemn* ; nu mai încap asemenea nici o îndoială, că o persoană se poate valabil obliga prin singurul s'eu consentiment, a transporta într'un alt loc obiectele ce i se dau în acest scop. D'eu

contractul de transport, ale căruia efecte sunt regulate de Codul de comerț și de Codul civil presupune că *remiterea obiectelor este deja efectuată*. Din acest punct de vedere *dér*, el este un contract *realu*, *ér* nu *consensualu*. (Bédarride no. 238, Demangeat sur Bravard, bourses, p. 303 et suiv.).

Acest contract mai este sinalagmatic, cu titlul oneros, și de dreptul ginților, adică poate fi format și de străini, ca și de Români.

Prin ce se probază acest contract?

Acest contract se probază prin *cartea de căratu*, despre care vom vorbi îndată.

B. — Despre cartea de căratu.

Ce este cartea de căratu?

Cartea de căratu este un act în formă de epistolă, prin care se înștiințează destinatarul despre trimiterea de lucruri, ce i se face.

Ce enunțaiuni trebuie să conțină cartea de căratu?

Cartea de căratu trebuie să cuprindă următoarele enunțaiuni: 1) Data; 2) Natura obiectelor de transportat; 3) Greutatea, și măsura lor; 4) Prețului cărașului; 5) Termenul în care are să se efectueze transportul; 6) Despăgubirile, ce se cuvin în casu de întârziere; 7) Numele expeditorului, și al comisionarului; 8) Numele destinatarului; 9) Numele cărașului; 10) Domiciliul comisionarului, al cărașului și al destinatarului; 11) Semnătura expeditorului, și a comisionarului (art. 98 C. com.).

Câte-va cuvinte asupra fiecăreia din aceste enunțaiuni.

1. — *Data*. — Terminul, în care trebuie efectuat transportul, curge din ziua datei cărții de căratu. Data cărții de căratu îi fixează punctul de plecare.

2. — *Natura obiectelor de transportat*. — Aceste obiecte

trebuescū indicate fórte exactū. Art. 98 voesce chiarū, ca în cartea de căratū sē se coprindā pe margine mărcile și numerele, cari se găsescū pe fiā-care obiectū de transportatū ; aceste enunciațiunī aū de obiectū a preveni erorile.

3. — *Greutatea (pondulū), sēu conținutulū obiectelorū de transportatū.* — Se indicā pondulū, sēu mēsurā, dupē cumū va fi vorba de lucrurī, care se vëndū cu cântarulū, sēu cu mēsurā (volumulū).

4. — *Prețiulū transportulū.* — Prețiulū acesta nu se regulēzā numai dupē pondū, sēu mēsurā, ci și dupē vitesā.

5. — *Termenulū, în care are sē se efectueze transportulū.* — Acesta este importantū, pentru că dēcā transportulū nu se efectuezā în termenulū convenitū i se pōte scādea cārăușulū ceva din prețiū; pōte sē i se scadā o a treia parte din prețiulū transportulū.

6. — *Despăgubirea, ce se cuvine în casū de întârziere.* — Acēstā enunciațiune previne orī-ce contestațiune, orī-ce procesū. Părțile găsescū într'ēnsa avantagiulū de a scāpa de orī-ce incertitudine asupra sumei de despăgubire, care fără acēstā enunțiere, ar fi fostū lāsātā la aprecierea tribunalulū. Vomū vedea mai la vale, dēcā companiile drumurilorū de fierū sunt ținute a accepta o carte de căratū conținēndū clausa de reținere a o a treia parte din prețiulū transportulū.

7. — *Numele espeditorulū sēu alū comisionarulū de va fi.* — Espeditorulū este acela care trāmite obiectele, și care subsemnēzā cartea de căratū.

Dēcā espeditorulū se va fi servitū de unū comisionarū, numele espeditorulū nu va mai fi necesariū; în cartea de căratū se va mențiōna numai numele comisionarulū.

8. — *Numele destinatarulū.* — Acēsta este persōna, căreia ȳ sunt trāmise obiectele.

9. — *Numele cārăușulū.* — Scimū deja ce se înțelege prin cārăușū.

10. — *Domiciliul comisionarului, alu cărauşului, şi alu destinatarului.* — Este importantu a se enuncia în cartea de căratu domiciliul comisionarului şi alu cărauşului, pentru ca să se pótă urmări, la casu, şi să li se pótă cere scirile necesari.

Legea nu cere într'unu modu espresu indicaţiunea domiciliului destinatarului, de şi acéstă indicaţiune este fórte necesariă ; şi trebuie înserată în cartea de căratu de va fi posibilu.

11. — *Subsemnătura espeditorului séu a comisionarului.* — Cartea de căratu se va subsemna de comisionaru, de va fi, séu de espeditoru, în casu cându acesta va contracta directu cu cărauşulu.

Cartea de căratu ar trebui subsemnată şi de cărauşu, pentru că elu este parte contractantă ; însé fiindu-că cărauşii sunt în generalu ómení cari nu sciú carte, şi ne sciindú a se subsemna, legea a derogatú aci de la regulile generalí ale dreptuluí.

Lipsa unora din enunţiaţiunile, ce amú vèđutú, viciézá cartea de căratú ?

Este în generalu admisu, că lipsa unora din enunţiaţiunile, despre cari amú vorbitu, nu viciézá cartea de căratu. (Cass. fr. 2 Mai 1854). Legea nu pronunціă pentru lipsa nici uneia din aceste enunţiaţiuni nulitatea. Dér cu tóte acestea, este importantu, ca cartea de căratu să le coprindă pe tóte, pentru ca să nu fiá silitá partea interesatá a recurge la alte mijlóce de probaţiune, care adese-orí potú să 'i lipsescá.

Proba testimonială se póte ea admite în contra enunţiaţiunilorú din cartea de căratú ?

Maí mulţi autorí sunt de opiniune, că probă cu martorí nu se póte admite în contra enunţiaţiunilorú din cartea de căratu, şi că nu se póte cere de la cărauşu altú-ceva, de câtú ceea ce este coprinsu în cartea de căratu, afará de casulu, cându se va proba, că cartea de căratu a fostú alteratá. (Par-dessus, t. II, no. 539; Bravard, Manuel p. 196 et suiv.).

Cartea de cărată trebuie ea redigeată în dublu exemplar?

Cartea de cărată nu este necesariu a se redacta în dublu originalu, de și este destinată a proba convențiunii sinalagmaticice. — Legea presupune, că nu se face de cătă unu singurū exemplarū, pentru că cere numai subscrierea expeditorului, séu a comisionarului, ér nu și a cărașului.

Póte ea fi la ordinū?

Cartea de cărată póte fi și la *ordinū*, adecă cesibilă prin girū, de-și art. 98 C. com. nu o spune acésta. (Arg. din art. 438 C. com. în fine); mai póte fi și la *portoriū*, și prin urmare transmisibilă din mână în mână (ved. art. 438 C. com.).

Cartea de cărată este ea supusă la timbru?

Art. 17 al. 2 din legea timbrului supune cartea de cărată, precum și cărțuliile de încărcare în corabiă la timbru fixū de 50 banī cōla.

Cuț i se dá cartea de cărată?

Cartea de cărată se dá de espeditorū, séu de comisionarū cărașului (art. 98 C. com.).

Intre ce persōne cartea de cărată forméză unū contractū?

Unū espeditorū de mărfurī, în locū de a recurge la unū comisionarū, se póte adresa directū la unū cărașū, pentru efectuarea transportului mărfurilor; în acestū casū, cartea de cărată *forméză unū contractū* între espeditorū și cărașulū, căruia i se dá (art. 97).

Totū asemenea este și în ceea ce conerne raporturile dintre comisionarū și cărașū, cândū espeditorulū s'a adresatū la unū comisionarū, care a contractatū cu cărașulū.

Afară de acésta legea, (în art. 97 C. com.) după ce a ȃistū, că cartea de cărată forméză unū contractū între espeditorū și cărașū, adaogă: *séu între espeditorū, comisionarū și cărașū*, astū-felū în cătū după aceștī termenī, cândū intervine unū comisionarū. cartea de cărată forméză unū contractū între espeditorū *de o parte, și de altă parte* între comisionarū și că-

răușu, așa în câtu aceștia din urmă amândouă nu forméză de câtu o singură parte în contractu.

Să notăm, că legea cându țice, că cartea de căratu *forméză unū contractū* între diferitele persóne, de cari amū vorbitū, acésta nu însemnézá numai că ea servă de titlu între dênsele, ci încă că între ele nascū relațiuni contractuale din predarea acesteî cărți de căratu.

Unū autorū francesū susține, că cartea de căratu nu póte să formeze unū contractū între expeditorū și comisionarū, fiindū-că comisionarulū era deja legatū printr'unū contractū anteriorū cărții de căratu prin contractulū de comisiune; că cartea de căratu forméză în adevérū unū contractū între comisionarū și căraușū, dér în ceea ce privesce pe expeditorū nu are mai nicī unū efectū, de óre-ce acésta era deja legatū, după cumū țiseiū, față cu comisionarulū printr'unū contractū anteriorū, prin contractulū de comisiune. Așia acestū autorū în locū de a țice, cum țice art. 97 C. com., că contractulū se forméză între expeditorū, comisionarū și căraușū, țice, *că contractulū se forméză între expeditorū sėu comisionarū, și căraușū*. (Delvincourt t. II, note 2 de la pag. 55).

Elū după cumū vedemū, adaogă conjunțiunea *sėu* între vorba expeditorū și comisionarū, și pune virgula între vorbele: *comisionarū și căraușū* în locū de a o pune după vorba expeditorū.

În fine decă amū admite, ceea ce spune acestū autorū, art. 97 ar țice de douē orī acela-și lucru, pentru că elū țice deja în prima sa dispozițiune, că cartea de căratu forméză unū contractū între expeditorū și căraușū.

In casū cândū expeditorulū recurge la unū comisionarū, are elū o acțiune directă în contra căraușului ?

Jurisprudența francesă decide că expeditorulū chiarū cândū a recursū la unū comisionarū pentru efectuarea unū transportū de mărfuri are o acțiune directă în contra căraușului,

precum și în contra comisionarului intermediar, cu tóte că nu a contractat personalu cu ei. (Paris 21 Juillet, 1845, Grenoble, 20 Juin 1849).

Și se mai notăm că, în casu cându espeditorul conservă proprietatea mărfei vândute și espeduite, déca marfa se prăpădesce în drumu din vina cărăușului, art. 96 C. com. 'Y dá într'unu modu formalu dreptul de a intenta o acțiune în contra acestui din urmă.

Cartea de căratu formeză ea unu contractu între destinataru și cărăușu?

Art. 97 C. com. tace, în ceea ce privesce pe destinataru, ne putemu dér întreba, déca cartea de căratu stabilește o relațiune directă între elu și cărăușu? Curtea de casațiune din Francia susține afirmativa: ea consideră pe espeditoru, ca mandataru alu destinatarului, și pe comisionaru, séu cărăușu ca mandataru alu espeditorului, de unde a trasu conclusiunea, că destinatarul are o acțiune directă în contra comisionarului și a cărăușului. (8 Juillet 1814). Ceva mai multu, în casu de pierdere a lucrului espediatu, legea acórdă într'unu modu formalu destinatarului, proprietaru alu mărfei pierdute, o acțiune în contra cărăușului (art. 96 C. com.).

C. — Obligațiunile și responsabilitatea comisionarului de transportu.

Comisionariu de transportu sunt supuși la unele obligațiuni și la óre-care responsabilitate; ei sunt obligați:

1) Se însereze într'unu registru-jurnalu declarațiunea, despre natura, cantitatea, și valórea mărfei; înscrierea declarațiunei valórei nu trebuie să se facă, de câtu déca va fi cerută. (Art. 92 C. com.).

Acéstă dispozițiune are de scopu a facilita cererea în restituire, și de a reglementa drepturile părților în casu de pierdere.

2) A ține unŭ registru specialtŭ, șnuruitŭ, sigilatŭ și parafatŭ, în care sunt abligați a copia cãrțile de cãratŭ fãrã a lãsa locŭ golŭ sãu spațiu (art. 98 C. com. *in fine*).

Acestã mësura are de scopŭ a protege drepturile terțilorŭ persóne interesate a proba, în casŭ de pierdere, sãu de alterare a cãrții de cãratŭ, cã s'a datŭ o asemenea carte, și ce conținea.

3) Ei sunt garanți despre ajungerea mãrfurilor la loculŭ destinatŭ în termenulŭ fixatŭ prin cartea de cãratŭ. O întãrșiere póte adese-orŭ cauza unŭ prejudiciu însemnatŭ espeditorulŭ din cauza variațiunei cursulŭ mãrfurilorŭ ; prin urmare este justŭ, ca elŭ sã fiã despãgubitŭ.

În casŭ cândŭ daunele interese vorŭ fi fostŭ determinate de părți, judecãtorii vorŭ aplica convențiunea părților ; ér de nu vorŭ fi fostŭ determinate de părți, ele se vorŭ determina de judecãtorii, dupã întinderea pagubelorŭ cauzate.

Décã însã comisionarulŭ probézã, cã întãrșierea este rezultatulŭ unei forțe majore, și cã nu este nici o vinã din partea sa, va fi apãratŭ de orŭ-ce rãspundere (art. 93 C. com.).

Sã notãmŭ bine însã, cã testulŭ art. 93 C. de comerțiu đice : cã numai atunci este responsabilŭ comisionarulŭ, cândŭ se va proba în contra lui, cã elŭ a fostŭ în culpã. Acestã novațiune și diferența de textulŭ art. 97 fr. nu o înțelegŭ. Dupã cumŭ este redactatŭ articolulŭ nostru 93 urmézã, cã comisionarulŭ nu este rãspuđetóru de ajungerea mãrfurilorŭ la destinațiune în termenulŭ otãritŭ, de câtŭ numai cândŭ se va proba cã a fostŭ în culpã : singura împrejurare, cã mãrfurile n'aũ ajunsŭ la destinațiune la termenŭ nu este o *culpã*, dupã acestŭ articolŭ ; este evidentŭ dér cã trebuie modificatŭ.

4) Comisionarii sunt rãspuđetóri de stricãciunile sãu pierderea mãrfei, afarã de casurŭ de forță majorã ; ei se potŭ însã învoi cu espeditorii, ca sã nu rãspundã de pierderile, sãu stricãciunile mãrfurilorŭ și ale altorŭ lucrurŭ, imputabile cãrãusului.

Fiă-cine are dreptul de a stipula ca să nu răspundă de faptul unei alte persoane, alu căruî garantu este din cauza naturei contractului (art. 94 C. com.).

O atare stipulațiune însă nu ar fi valabilă, cându ar fi vorba de unu *intreprinzătoru de transportu*, adecă de acela, care execută transportul prin proprii săi agenți. (Pardessus, t. II, no. 576).

5) In fine, legea declară pe comisionarul principalu garantu de faptele comisionarului intermediarü, căruia ȳ adresează mărfurile (art. 95 C. com.).

Se pôte însă libera de acéstă garanțiă printr'o stipulațiune espresă.

Este asemenea, liberatü de acéstă garanțiă în casu cându comisionarul intermediarü a fostü desemnatü de espeditore.

Să notămü, că atunci cândü este vorba de unu comisionarü, care a primitü marfa directü din mâna espeditorului, este o presumpțiune de culpabilitate pentru elü; însă acéstă presumpțiune se pôte combate printr'o probă contrariă, și chiarü prin alte simple presumpțiuni. (Cass. fr. 9 Juin 1858).

Comisionarul *intermediarü* este, fără nici o îndoélă, responsabilü de greșeli, atâtü față cu comisionarul primitivü câtü și față cu destinatarulü și espeditorulü.

Însă pentru ca să cadă acéstă responsabilitate asupra sa, se cere, ca să se probeze, că densusü este în culpă, că stricăciunile mărfei ȳ sunt luî imputabile; acésta, atâtü în casu cându comisionarul intermediarü ar fi acționatü de comisionarul primitivü, câtü și cândü ar fi acționatü de destinatarü, său de espeditorü.

Acéstă probă de culpabilitate a comisionarului *intermediarü* se cere, pentru că elü primindü în pripă coletele nu a avutü timpü a le examina, déca sunt în bună stare, orü nu, și ce conținü, ci a fostü silitü a le espedia numai de câtü mai departe; pe cândü comisionarul primitivü, primindü mărfurile din

mâna espeditorului, are destul timp pentru a le examina și vedea ce conțin și dacă sunt în bună stare. (Cass. fr. 12 Août, 1856 ; voy. aussi Cass. fr. 15 Avril 1846).

D. — Riscurile mărfii espediate.

Marfa eșită din magazinul vîndătorului călătorește, afară de o convențiune contrariă, în risicul și pericolul aceluia, cui aparține (art. 96 C. com.); acesta este aplicațiunea regulei: *Res perit domino*.

Vomă vedea mai jos, în ce momentu încetază lucrul vîndut de a fi proprietatea vîndătorului, pentru a deveni al cumpărătorului. Vomă dice aci numai atât, că dacă lucrul vîndut este un corp cert, el este al cumpărătorului din momentu cându vinderea este perfectă ; adevă din momentu, ce părțile au convenit asupra lucrului și asupra prețului ; ér dacă lucrul vîndut este supus la numerare, cântărire, séu măsurare, devine proprietatea cumpărătorului din momentu numerătoarei, cântăririi, séu ală măsurării, dacă cumpărătorul este presinte ; și din momentu eșirii lui din magazinele vîndătorului, dacă nu este presinte la numerare, cântărire, séu măsurare. Prin urmare lucrul călătorește în risicul și pericolul acestui din urmă, afară de casul cându ară resulta din convențiunea părților, că proprietatea lui s'a lăsat vîndătorului ; și fiindu-că această ipotesă se pôte întempla, de aceea vine art. 96 C. com., și dice, într'unu modu generalu, că marfa călătorește în risicul și pericolul aceluia *cui aparține*.

Dacă însă nu există o convențiune, prin care se se lase proprietatea lucrului asupra vîndătorului, pierderea, séu deteriorările, ce ară fi avut locu în drumu se voră suporta de cumpărătoru, chiar și atunci, când ară proveni din faptul comisionarului, séu ală cărașului, și chiar cându aceștia din urmă ară fi fost aleși de vîndătoru. Cumpărătorul 'i potea

desemna elü singurü. Décă nu 'i-a alesü, s'a referitü în acéstă privință, la vênđătorü; acesta dér trebuie consideratü ca mandatarulü sëü pentru acestü lucru, și, prin urmare, nu póte fi obligatü, de câtü în casü cândü arü fi comisü greșelü, sëü neglijență în alegerea, ce va fi făcutü.

Proprietarulü mărfel, fiă elü cumpărătorulü, sëü vênđetorulü vorü axercita recursulü lorü în contra comisionarului și alü căărășului însărcinatü cu transportulü.

SECȚIUNEA III.

Despre căărășü (art. 99—104 C. com.).

Cu acéstă ocașiune vomü vorbi :

a) Despre căărășü.

b) Despre drepturile și privilegiulü căărășului.

c) Despre prescripțiunea acțiunilorü în contra comisionarului și în contra căărășului.

d) Despre întreprinderile publice de transportü. — Despre căile ferate.

A. — Despre căărășü.

Ce se înțelege prin căărășü ?

Prin căărășü se înțelege orü-ce persónă, care, pentru unü salariü óre-care, se însărcinéză cu transportulü lucrurilor, sëü cu alü persónelorü, fără a distinge, decât transportulü se face, pe uscatü, sëü pe rüurü.

Persóna care se însărcinéză cu asemenea transporturü se numesce *căărășü*, sëü *corăbierü*, orü *barcarüü*, după cum transportulü se face pe uscatü, sëü pe apă.

Décă transportulü se face pe *mare*, persóna care efectuéză unü asemenea transportü se numesce *căpitanü*, și este supusü unorü dispoșiunii particulare, despre care tratéză articolulü 378—406, C. com.

Cărăuși sunt și diversele întreprinderi și companii, cari se însărcinează cu transportul.

Cari sunt în generală obligațiunile cărăușului ?

Obligațiunile cărăușului consistă în a îngriji și a conserva obiectele de transportat, și a le preda în termenul fixat la locul desemnat prin convențiune.

Să esplicăm aceste obligațiuni :

1) Cărăușul trebuie să păzească, și să conserve obiectele ce i s'au confiat; el este supus în această privință la obligațiunile, la cari sunt supuși otelierii (art. 1473 C. civ.).

Prin urmare, el răspunde de pierderile și de stricăciunile lucrurilor, ce i s'au dat, afară de cazul, când va proba, că pierderea s'eu stricăciunea au provenit din cauză de forță majoră, s'eu din viciul propriu al lor (lucrurilor) (art. 1475 C. civ. și 99 C. com.).

De ce greșeli răspunde cărăușul ?

El răspunde de toate greșelile.

Să notăm însă, că presumpțiunea este în contra lui, și că nu este dator proprietarul lucrurilor să probeze culpa cărăușului; ci cărăușul trebuie să probeze, forța majoră, s'eu viciul ce invocă.

În fine, cărăușul este responsabil chiar și în cast de forță majoră, decât accidentul se va fi întâmplat dintr'o greșală imputabilă lui.

Să mai notăm asemenea, că cărăușul este responsabil în ceea ce privește pierderile și stricăciunile lucrurilor nu numai de faptele s'ele proprii, ci și de ale slugilor și prepozițiilor s'ei, precum și de ale străinilor, pe cari 'i va fi primit în carul, s'eu corabia sa (art. 1473 arg. din art. 1624 C. civ.).

Responsabilitatea sa nu începe numai de când a primit obiectele în carul, căruția, or' corabia sa, ci din momentul, când lucrurile de transportat i s'au dat lui, s'eu prepoziți-

lorü sëi, la portü, sëü în magaziile de depositü (art. 1474 C. civ.).

În secțiunea precedentă amü spusü, că cãrãușulü nicü printr'o stipulațiune particulară nu se póte libera de acéstă responsabilitate.

Care este procedura de urmatü în casü cândü destinatarulü refusă primirea mãrfeî, sëü ridică òre-cari contestațiuni ?

În acestü casü, cãrãușulü va adresa o petițiune către președintele tribunalului localü, sëü ne fiindü tribunalü, către sub-prefectulü, orü judecãtorulü de ocolü. Aceștia numescü nesce esperți, ca së verifice și constate starea mãrfurilorü. Petițiunea cãrãușului nu este necesariü a se comunica părțel adverse (art. 102 C. com.).

Së notãmü, că jurisprudența francesă a decisü, că formalitățile indicate de art. 102 C. com., nu sunt atãtu de absolute, în câtü verificarea și constatarea mãrfeî së nu se póta face și în altă formă equivalentă. (Beq. 18 Avril 1831).

Dupë terminarea verificãrei și constatãrei mãrfeî, președintele tribunalului, sëü sub-prefectulü, potü ordona depunerea, sëü sequestrarea mãrfeî, și în urmã transportulü ei într'o magazie publică (art. 102 C. com.).

2) Cãrãușulü este încã responsabilü, afară de casurü de forță majoră, despre neajungerea mãrfeî în termenulü fixatü prin cartea de cãratü la loculü destinatü. Destinatarulü, sëü espeditorulü, dupë împrejurãri, aü dreptulü, în casü de întãrziere, la daune interese. Daunele interese se vorü fixa de tribunalü, decã părțile nu le vorü fi fixatü prin cartea de cãratü (art. 100 C. com.).

Cãrãușulü și — de și legea nu ne spune, — comisionarulü, care este garantulü sëü, sunt liberați de orü-ce acțiune, decã destinatarulü *a primitü obiectele transportate și a plãtitü prețulü transportului*. Primirea mãrfurilorü, și plata transportului presupunü, că nu mai este nicü o acțiune de intentatü în

contra cărauşului, s'eu cel' puşin' c'ă destinatarul' a renun-
ciat'.

D'er' pentru ca s' fi' aşia se cer' neap'arat' ambele aceste
dou' lucruri: *primirea lucrurilor* şi *plata transportului*.
Doctrina şi jurisprudenţa francesă decid', c'ă primirea lucru-
rilor, fără plata transportului, lasă s' subsiste responsabili-
tatea cărauşului. (Req. 21 Janv. 1807; 2 Août 1842; 24
Juillet 1850; 26 Févr. 1855).

Se excepteză însă casurile de *fraudă*, s'eu de *infidelitate*
atât' ale cărauşului, cât' şi ale agenţilor s'ei; dec'ă d'er' în
urma primirei lucrurilor, şi a plăţei transportului, se va des-
coperi vre-o fraudă, s'eu infidelitate, nu se va putea invoca art.
102 C. com. (Cass. fr. 18 Avril, 1848; 16 Mars, et 26 Avril
1859; 6 Mai 1872).

B. — Despre drepturile, şi privilegiul' cărauşului.

Cărauşul' are o acţiune în contra *aceluia care i-a dat' car-*
tea de cărat', şi 'i a remis' mărfurile precum' şi în contra *des-*
tinatarului, care le a primit', pentru a obţine plata transpor-
tului şi a altor' cheltueli accesorii, ce va fi făcut'.
P'ote, afară de ac'asta, cere şi obţine ordinul' tribunalului
de a se vinde din lucrurile transportate o parte, p'ene la con-
curenţa sumei ce i se datoresce (art. 102 C. com., *partea fi-*
nală).

Un' autor' susţin', c'ă cărauşul' nu ar avea acest' drept',
în cas' când' s'ar redica óre-cari contestaţiuni relative la
stricăciuni, s'eu alte fapte, cari ar' da loc' la o răspundere din
partea lui, pentru c'ă, şic' d'ens'ii, plata, ce ar obţine prin vin-
derea mărfurilor, ar împedica pe de o parte constatarea de-
terioraţiunilor, şi pe de alta, nu s'ar' putea obţine o despăgu-
bire prin reţinerea salariului. (Pardessus, t. II, p. 549).

La ac'asta însă se p'ote răspunde: c'ă dispoziţiunea, care
acordă cărauşului dreptul' de a provoca ordonarea vînd'erei,

formeză partea ultimă a art. 102 C. com., care tratéză într'unu modü precisü despre refusü, séu contestațiunü la primirea obiectelorü transportate; că, prin urmare, acéstă parte trebuie sé se aplice la ipotesa prevędută în paragrafele precedente. La acésta se mai póte adăoga, că legiuitorulü a găsitü de cuviință a lua nesce męsurü mai energice în interesulü unü căräušü nenorocitü, care de cele mai de multe orü are trebuință neapărată de prețulü căräușiei séle, și că arü suferi fórté multü din întârđierea plăți, ce 'l ar aduce o contestațiune nefondată din partea destinatarulü. Și apoi ce împedică constatarea stărei lucrurilorü mai înainte de vęnđare? Și în fine este certü, că unü salariü se datoresce căräušulü, și că este exigibilü; pre cândü contestațiunea pentru stricăciunü póte sé nu aibă nici unü fundamentü; ast-felü în câtü indefinitivü sé nu fiă nici o reținere de făcutü asupra salariulü.

Cari sunt cele-lalte drepturi ale căräušulü?

Afară de dreptulü de retențiune, căräušulü mai are încă, după art. 1730 no. 7, C. civilü, unü privilegiü asupra obiectelorü transportate, pentru cheltuelile de transportü, și alte spese accesoriü, pe câtü tempü are lucrulü în posesiunea sa, și în cele 24 ore, ce urméză de la predarea lui în mâna destinatarulü, decă acesta din urmă a conservatü posesiunea lucrulü (art. 1730 no. 7 C. civilü) (Valette, *Traité de priviléges et des hypothèques* t. I, p. 91 et suiv.; Delvincourt, *Institutes de droit commercial*, note 2 de la pag. 58, et *Cours de Code civil* t. III, note 3 de la pag. 115; Merlin *Répertoire* vo *privilége*, Sect. I § 4; Zahariæ, t. II, § 261 note 75; Massé, t. IV, no. 2846 ;).

C. — Prescripțiunea acțiunilorü în contra comisionaruluiü și în contra căräušulü

Legea stabilește în avantajulü comisionaruluiü de transportü și a căräušulü o prescripțiune particulară de șése lu ni

séu de unü anü, după împrejurări, în urma căreia orî-ce acțiune din partea espeditorului, séu a destinatarului din cauza pierderei, séu stricăciunei mărfurilor, se stinge. Aceste acțiuni nu sunt de natură a sta multü timpü ne intentate ; ele trebuescü intentate în scurtü. Și afară de acésta legiuitorulü nu a voitü, cu dreptü cuvêntü, că comisionariü și căräușiü, prin mijlocirea căroră se facü atâtea transporturi, sê fiă tempü îndelungatü espuși la acțiuni în responsabilitate.

Sê notămü însê, că prescripțiunea, de care este vorba aci, nu este de câtü o prescripțiune alü căreü efectü este de a se elibera căräușulü de acțiunea în responsabilitate ; prin urmare, décă după împlinirea acesteü prescripțiunii, se găsescü obiectele pierdute, elü nu póte, invocândü prescripțiunea, sê refuze de a le da proprietarulü revendicátore (voy. Bravard bourses de commerce, etc. p. 366 et suiv.; Duranton, t. XXI, no. 142).

Acțiunile pentru espedițiunile făcute în interiorulü Regatului românü se prescriü prin șese lunü, și printr'unü anü pentru cele făcute în streinătate.

Care este punctulü de plecare alü acesteü prescripțiunii ?

Punctulü de plecare alü acesteü prescripțiunii diferă, după cum este vorba de pierdere, séu de stricăciunü ; Décă este vorba de *pierderea obiectelorü*, prescripțiunea începe a curge din ziua, cândü trebuia transportulü efectuatü ; éru décă este vorba de *stricăciunü*, prescripțiunea începe din ziua predărei lucrurilorü transportate.

Presupunemü, în casü de sticăciunü, că destinatarulü a făcutü a se constata starea obiectelorü transportate, și că nu are locü finele de neprimire resultândü din primirea lucrurilorü și din plata transportului.

Legea nu vorbesce de câtü de pierdere, și de stricăciunü. Nascë însă întrebarea : décă prescripțiunea, despre care amü vorbitü, se póte invoca de comisionarü séu căräușü, și în casü

cându s'arü intenta în contra lorü o acțiune pentru *întârzierea* mărfurilor ?

Se pöte dice, că prescripțiunea prevădută de art. 104 C. com. este o excepciune, și, că prin urmare, trebuie restrânsă în termenii acestui articolü; că legea prevădëndü numai casulü de *pierdere* și de *stricăciunü*, acțiunea pentru *întârzierea mărfurilor* trebuie supusă prescripțiunei de 30 anü. (Montpellier, 27 Aoüt 1830; Douai, 1 Mars 1858; Cass. fr. 26 Juillet 1859; *contra* Bravard, des bourses et p. 366 et suiv.).

Se pöte însă răspunde, că în casulü de față, nu este nici unü cuvëntü plansabilü pentru ca să facemü o distincțiune. Cândü este vorba de o responsabilitate din cauza întârzierii, acțiunea nu este atâtü de importantă ca în casü de pierdere, de exemplu, și că prin urmare, acțiunea pentru întârziere arü trebui *a fortiori* să o declarămü prescrisă prin expirarea termenului de șese lunü, sêu de unü anü, din ziua cândü transportul mărfurilor trebuia efectuatü.

Să notămü, că prescripțiunea acésta are locü nu numai în casü cândü acțiunea s'arü intenta de unü comerciantü, ci și cândü s'arü intenta de unü necomerciantü în contra comisionarului, sêu a căraușului; legea nu face nici o deosebire (Rennes, 25 Juillet 1820; 25 Mars 1852).

Să mai notămü asemenea, că prescripțiunea prevădută de art. 104 C. com. se aplică și la acțiunea recursoriă *a comisionarului primitivü* în contra *comisionarului intermediarü*, astfelü în câtü comisionarulü primitivü trebuie să exercite acțiunea sa în contra comisionarului intermediarü în termenü de șese lunü din ziua, cândü mărfurile aü fostü, sêu aü trebuitü, predate, *ori cândü arü fi fostü elü acționatü* de expeditorü, sêu de destinatariü. (Cass. fr. 11 Nov. 1872).

Așia, decă vomü presupune, că expeditorulü, sêu destinatariulü, acționéză pe comisionarulü primitivü în cea din urmă și a sorocului de șese lunü, care începe de cândü mărfurile aü

fostă sėu aũ trebuitũ predate; acțiunea reclamanteluĩ nu este prescristã în contra comisionaruluĩ primitivũ, pentru cã șese lunĩ nu aũ trecutũ ; acțiunea s'a intentatũ în ȓiua cea din urmã cãndũ era sã se împlinescã șese lunĩ.

Comisionarul primitivũ însã pôte cã nicĩ nu primesce șirea, cã este acționatũ, de cãtũ dupã cãte-va ȓile de la intentarea acțiunei în contra luĩ, adecã dupã expirarea celorũ șese lunĩ, potea-va și elũ dupã primirea citațiunei sã acționeze pe comisionarul intermediarũ în garanȓiã ? Nu ! pentru cã cele șese lunĩ aũ expiratũ. Acestã amũ voitũ sã ȓicemũ mai susũ prin vorbele subliniate : *orĩ cãndũ arũ fi fostũ elũ acționatũ.* (Cass. fr. 11 Nov. 1872).

Quid în casũ de fraudã, sėu de infidelitate ?

În casũ de fraudã, sėu de infidelitate, acțiunea nu se prescrie prin șese lunĩ, sėu printr'unũ anũ, ci conformũ principiilorũ asupra prescripțiunei acțiunei civile în materiã de delictes, sėu de crime : prin 10 anĩ în materiã de crimã, și prin 5 anĩ în materiã de delictũ (art. 593 și 594 pr. cod. penalũ); Așa, de exemplu, decã cãrãușuluũ va fi preschimbatũ calitatea vinurilorũ, sėu a altorũ bėturĩ spirtose, prin amestecare de materiĩ vãtãmėtore, acțiunea se va prescrie prin 5 anĩ; de ore-ce faptulũ pedepsindu-se cu închisóre de douẽ lunĩ pẽnẽ la douĩ anĩ, este unũ delictũ (art. 331 C. pen.).

D. — Despre întreprinderile publice de transportũ. — Drumurile de ferũ.

Întreprindėtorĩ publicĩ de transportũ sunt aceia, cari anunțãndũ publiculuĩ serviciile lorũ, preȓiuluũ, ȓilele și orele, se însărcinetzã cu efectuarea transportuluĩ persónelorũ, alũ mãrfurilorũ și alũ altorũ ebiecte pe uscatũ, sėu pe apã, în ȓilele și orele fixate. Aceste sunt întreprinderile de vapóre, de diligențe, și de cãĩ ferate (art. 103 C. com.).

Aceste întreprinderĩ se guvernězã de principiile espuse în

paragrafele de susū ale prezentei secțiunii, și de regulamente, care determină mai multe din raporturile lorū cu particularii, și obligațiunile lorū speciale față cu guvernulū (art. 103, C. com., și 1477 C. civ.).

Legea le impune obligațiunea de a ține registre de bani, efectele, și pachetele, cu cari se însărcinează (art. 1476 C. civ.); și trebuie să dea chitanțe de obiectele, ce li se confiază.

Din principiulū, că art. 1476 C. civ. le impune obligațiunea de a ține registre de obiectele, ce li se confiază, nu trebuie să conchidemū că espeditorulū, sēu voiajorulū, care nu va fi făcutū declarațiune, nu pōte să reclame o despăgubire, în casū de pierdere, de stricaciuni, sēu de întârziere. Acēstă obligațiune este impusă întreprinđătorilorū de transportū, și decă ei n'au împlinit-o, nu se potū prevala de culpă și de negligența lorū propriă. Voiajorulū, sēu călătorulū este primitū a proba remiterea și valōrea obiectelorū prin tōte modurile de probațiune admise în dreptulū comercialū.

Dērū cu tōte aceste, responsabilitatea întreprinđătorilorū de transportū trebuie mărginită în limitele, pe care dreptulū (art. 1085 C. civ.) și equitatea, le prescrie. Afară de acēsta, când este vorba de companii de drumū de fierū, raporturile lorū cu publiculū, sunt guvernate de regulamente specialī, cari au putere de lege și determina obligațiunile lorū reciproce.

Așia, de exemplu, obiectele de aurū și argintū sunt supuse la o taxă specială, pentru că cerū o mai mare îngrijire, și potū în casū de pierdere, să aducă o responsabilitate mai mare; însă, după cum țice curtea de casațiune francesă pentru ca voiajorii, sēu espeditorii să aibă dreptū la acēstă garanțiă specială, sunt ținuți a face o declarațiune specială despre aceste obiecte.

Cu tōte acestea, în lipsa de o asemenea declarațiune, voiajorulū sēu espeditorulū, nu pierde orī-ce recursū în contra companiei: așa de exemplu, decă va fi vorba de unū sacū (gia-

mantănaşu) datu de unu voiajorū, compania va fi responsabilă de dēnsulū ; ea va fi asemenea responsabilă şi de obiectele, ce arū fi potutu conţine dupē destinaţiunea sa ordinară, şi de sumele, ce ar fi potutu fi în elū, ca necesarie pentru voiajū. Inse este imposibilū a întinde mai departe responsabilitatea companiei, fără a viola principiile esenţialī, care guvernă convenţiunile, şi art. 1085 C. civ. care ōice că debitorile nu este ţinutū, cāndū neîndeplinirea obligaţiunei nu provine din dolulū sēū, de cātū numai de daunele interese prevēdute, sēū cari arū fi potutu fi prevēdute, la facerea contractulū. (Cass. fr. 16 Mars. 1859 ; voy. aussi vej. 7 Août 1867).

Cu mai multū cuvēntū trebuie sē fiă totū asemenea şi în casū, cāndū espeditorulū, sēū călătorulū arū fi avutū intenţiunea, nedeclarāndū obiectele preciose, de a frauda drepturile companiei (Paris 10 Avril 1854 ; Angers, 20 Janv. 1858).

Sē notāmū că adese-orī întreprinđătorī publicī de transporturī dau buletinurī imprimate a cărorū redacţiune conţine o clausă, prin care responsabilitatea lorū sē limiteze la o sumă ōre-care, mai mică.

S'ar potea ōice, că în casū de pierdere, întreprinđătorulū de transportū nu este datorū a da proprietarilorū obiectelorū pierdute altă despăgubire, de cātū aceea arētată prin buletinū, pentru că ei sunt presupuşi a fi cunoscutū acēstă clausă, şi că antreprenorulū numai cu acēstă condiţiune s'a însărcinatū cu transportulū. (Duvergier, du louage, t. II, no. 325).

Cu tōte acestea, doctrina francesă decide în generalū, că o asemenea restricţiune la piincipiile generalī asupra responsabilităţīi nu este obligatoriă pentru persōnele, cari aū confiatū efectele lorū, şi că aceste persōne potū obţine o indemnitate equivalentă cu valōrea acestorū efecte sub condiţiune numai de a face probele convenite în acēstă privinţă. Acēstă opiniune este preferabilă. (Pardessus, t. II, no. 553 ; Bravard,

p. 203 ; Devilleneuve et Massé, vo. Voitures publiques, no. 8 — Douai, 1 Mars. 1847).

TITLULU VII

Pentru cumpărări și vînderi.

Cu această ocasiune vomă vorbi :

A. — Despre obiectul titlului VII adecă : Despre probe în materie de comerciū.

B. — Despre diferitele moduri de probațiune.

C. — Observațiunii asupra vînderilor în materie de comerciū.

A.— Obiectul titlului VII, adecă : Despre probe în materie de comerciū.

Titlul alu VII, cu totu intitulatulū sēu, care este fōrte generalū, nu are de obiectū de a edicta reguli în privința condițiunilor intrinsece, cerute pentru existența și validitatea vînderei ; acestū titlu nu se referă de cātū la proba contractelor în materie de comerciū, adecă, la diferitele mijlōce, prin cari se stabilește faptulū, că părțile s'aū legatū între dēnsele prin convențiunii.

Pe de altă parte, de și rubrica titlului nostru și art. 105 C. com. nu vorbescū, de cātū de *cumpărări și vînderi*, este certū, că diferitele mijlōce de probațiune, cari sunt enumerate, în acestū articolū, nu se aplică numai la vînderi, despre cari legiuitorulū s'a ocupatū mai cu deosibire, pentru că acesta este contractulū celū mai usitatū în materie de comerciū, ci se aplică la tōte contractele comerciali, esceptāndu-se, este bine înțelesū, acele a cărorū validitate și probă sunt supuse la existența unui actū scrisū. Așia amū vędutū că pentru existența și proba societății în nume colectivū, în comandită și anonime se cere unū actū scrisū (art. 38 și 39 C. com.). Asemenea,

convențiunea pentru vinderea, séu închirierea unei corăbii trebuie să se facă éráşî în scrisú (art. 354 și 430 C. com.); asemenea și contractulú de asigurare maritimă (art. 490 C. comercialú).

Insé, afară de aceste casurî, și încă câte-va, despre cari vomú vorbi airea, angajamentele comercialî se potú constata :

- 1) Prin acte publice ;
- 2) Prin acte sub-semnătură privată ;
- 3) Prin borderourî, séu prescurtare de socotéla încheiată de mijlocitorî de schimbú, séu de mijlocitorî de mărfurî și sub-semnată de tocmítórele părții.
- 4) Printr'o factură primită dreptú bună de către cumpărătorú.
- 5) Prin corespondență.
- 6) Prin registrele părților.
- 7) Prin martorî, cândú tribunalulú va găsi cu cale a admite acéstă probă. (art. 105 C. com.).

Art. 105 C. com. este elú limitativú ?

Art. 105 C. com. nu conține de câtú o enumerațiune de probe; dispozițiunile séle nu sunt dérú limitative ; Prin urmare angajamentele comercialî maî potú fi încă constatate ;

- 8) Prin presumpțiunî (art. 1203 C. civ.).
- 9) Prin mărturisirea uneia din părți (art. 1204 C. civ.).
- 10) Prin jurământú (art. 1207 C. civ.).

Dupé cum vedemú, afară de mijlócele de probațiune admise de dreptulú civilú, în dreptulú comercialú maî sunt încă unele, cari sunt aplicabile număi în materiă de comerciú ; astú-felú sunt registrele, borderourile, séu prescurtările de socotélă încheiate de agenții de schimbú, séu de samsarî, și corespondență. — Natura transacțiunilorú comercialî și circumstanțele, cari le ocazionéază. cerú ca adevérulú să se potá descoperi prin tóte mijlócele licite.

B. — Analisa diverselorú modurî de probațiune.

1. — *Actele publice.*

Prin *acte publice* în generalú se înțelege actele făcute de funcționariî și oficerîi publicîi competenți, séu acele la a cărorú

confecționare concurgū, precumū sunt sentințele tribunalelorū, actele de notariatū ; etc.

Actele publice însă de cari vorbesce art. 105 C. com. sunt *actele de notariatū* ; aci vorbele : *actele publice* sunt luate în opozițiune cu vorbele *acte private*. Actulū de notariatū este unulū din mijlócele cele mai sigure de probațiune ; elū face deplină dovadă în ceea ce concerne convențiunea coprinsă într'ensulū atātū între părțile contractante, câtū și între acei care representéză drepturile lorū ; elū póte conține în sine constituiri de ipotecă ; este susceptibilū de execuțiune fără judecată ; face o dovadă deplină în privința tuturor clauselor contractelorū.

2. — *Actele sub-semnătura privată*. — Actū sub-semnătura privată este acela, pe care 'lū redigéză părțile însuși, fără intervenirea vre unū oficerū publicū, séu pe care ele 'lū subscriū, după ce l'aū scrisū alți. — Aceste acte aū între părțile contractante și acei cari represintă drepturile lorū acea-și putere, ca și actele autentice, decă persónele căroră li se opunū asemenea acte nu le négă, séu nu declară, că nu le recunoscū. (art. 1176 C. civ.). — Inse nu capetă data certă, față cu terțiile persóne, după principiile dreptulū civilū, de câtū numai prin înregistrare séu prin îndeplinirea vre-unei condițiuni prevăđute de art. 1182 C. civ.

Cândū convențiunea este sinalagmatică, adecă, cândū părțile contractante se obligă reciprocū una către alta, după principiile dreptulū civilū actulū sub-semnătura privată nu este valabilū în acestū sensū, că elū nu face probă prin sine însuși, decă nu se face mențiune într'ensulū, că s'a făcutū în atâte exemplare, câte sunt părțile cu interesū contrariū (art. 1179 C. civ.).

Actele prin cari se constată obligațiuni unilaterale de asemenea trebuie să fiă scrise întregi de mâna aceluia, care se obligă, séu să conțină o arătare de sumă, séu de cantitate, și

aceste să fiă scrise *în litere* de mâna persoanei, care se obligă. (art. 1180 C. civ.).

Aceste sunt principalele reguli care guvernă în dreptul civilu actele sub-semnătura privată ; se vedemă acumă decă aceste reguli se aplică la actele sub-semnătura privată și în materiă de comerciū.

S'arū potea susține, că actele sub-semnătura privată nu aū data certă față cu terțiile persoane nici chiarū în materiă de dreptul comercialū, de câtū numai fiindū înregistrate, seū îndeplinindū una din condițiunile prevădute la art. 1182 C. civ., pentru că în dreptul comercialū nu există nici o dispozițiune, care să deroge în modū espresū, de la acestū articolū.

Cu tóte acestea opiniunea contrariă este profesată de toți câți aū tratatū dreptul comercialū. Toți autorii sunt de opiniune a se lăsa la prudența judecătorului dreptul de a recunósce o dată certa față cu terțiile persoane. Acésta pentru cuvântū, că celeritatea afacerilor comerciale și multiplicitatea lorū, este incompatibilă cu formalitățile înregistrării. A-fară de acésta, în comerciū este unū mijlocū, prin care se póte constata epoca, cândū a avutū locū cutare seū cutare convențiune : acestū mijlocū sunt registrele ; ele trebuie să facă mențiune despre orī-ce obligațiune.

Formalitatea dublului prescrisă de art. 1182 C. civ. pentru convențiunile sinalagmatice constatate prin acte sub-semnătura privată asemenea ni se pare că nu trebuie să se céră pentru convențiunile comerciali, decă o dispozițiune specială nu va fi supusū actulū la acéstă formalitate ; o asemenea dispozițiune avemū în art. 38 C. com., care ordonă că actulū de societate să se facă în atâte esemplare câți sunt tovarăși.

În contra acesteī opiniuni se đice, că în dreptul comercialū nu există nici o derogățiune de la principiile dreptului comunū consacrate de art. 1182 C. civ., că prin urmare, aceste principii și aū tótă tária lorū ; și se mai adăogămū încă, că

art. 38 C. com. aplică elu însuși dispozițiunile art. 1182 C. civ. prescriindū formalitatea dublului, în casū cândū societatea este constatată printr'unū actū sub-semnătura privată.

La acéstă obiecțiune se pôte răspunde : că de vreme ce angajamentele potū fi probate prin corespondență, prin facturī, prin martorī, orī-care arū fi suma, și chiarū și prin presumpțiunī, de ce se nu admitemū și proba, care arū resulta dintr'unū înscrisū iscălitū de părțī, de și nu este făcutū în dublu exemplarū, séu nu menționéză acéstă formalitate ?

Formalitatea dublului este prescisă din causă, că decă arū fi numai unū singurū originalū, una din părțile contractante ar fi lăsată la discrețiunea celei-l'alte; apoī acésta nu mai pôte avea locū în materiă de dreptū comercialū, pentru că partea, care nu are înscrisū, pôte proba actulū prin registre, și chiar și prin martorī.

Cătū despre obiecțiunea rezultândū din aceea, că art. 38 C. com. impune obligațiunea, că actulū se se facă în dublu exemplarū, în casū de societate, o respingemū pentru cuvēntū că decă legiuitorulū a avutū grija de a o spune anume pentru acestū casū, acésta a făcut-o pentru că în generalū principiulū, că actulū se se facă în atâtea exemplare câte sunt părțile cu interesū contrariū, nu se aplică în materiă comercială. (Pardessus, no. 245 ; Delamarre et Lipoitvin, t. I, p. 322 ; Bravard, p. 212 ; Bonnier, p. 366 ; Aubry et Rau, t. VI, § 756 p. 387).

In ceea ce conerne *bunulū* și *aprobatū* cerutū în materiă civilă pentru validitatea actelorū sub-semnătura privată ce conținū obligațiunī unilaterale, codulū civilū a dispensatū pe comercianțī de acéstă formalitate (art. 1180 partea finală, C. civ.).

Decă însă sub-scriitorulū nu este comerciantū, este necesariū în generalū *bunulū* și *aprobatū*, pentru validitatea actulū chiar, și în casū cândū obligațiunea arū fi comercială,

pentru că numai *comercianții* sunt scutiți de această formalitate, éru nu *actele de comerciú*. (Pardessus, t. I, no. 245).

3. — *Borderourile, séú prescurtările de socotéla încheiate de mijlocitorii de schimbú, séú de samsari și sub-semnate de tocmitóarele părți.*

Borderourile, séú prescurtările de socotéla sunt unu felú de procese verbali, dresate de agenții de schimbú, séú de samsari, prin care se constată operațiunile ce au făcutú, și pe cari éi le dáu fiá-căreia din părți, care apoi le subscriú.

Care este caracterulú acestorú prescurtări de socotéla ?

Caracterulú acesteí de a treia speciá de probațiune în materiá comercialá este fórte abiguú. — S'arú putea crede la prima vedere, că aceste sunt nisce acte autentice, pentru că ele sunt făcute de nisce oficeri publici, în loculú și în timpulú în care legea le dá această potere, celú puținú în casulú cândú aceste persóne sunt nesce agenți de schimbú, séú nesce samsari, afará de samsari de márfuri. Acésta este și părerea lui Bravard (des Bourses de commerce, p. 157).

Dér cu tóte acestea, art. 105 C. com., dupé ce vorbesce în primulú aliniatú despre actele publice, pune prescurtările de socotéla într'o catigoriá particulará, pentru că cere ca ele sé fiá sub-semnate de tocmitóarele părți. In fine, pe de o parte ele nu sunt însoțite de solemnitățile cerute pentru actele autentice (art. 1171 C. civ.), și pe de altá parte, nu sunt simple acte sub-semnătura privatá, pentru că, décá arú fi așa, aliniatulú art. 105 C. com., care face mențiune despre dênsele, ar fi inutilú, pentru cá s'ar coprinde în aliniatulú, care vorbesce despre actele sub-semnătura privatá ; și prin urmare, care ar fi atunci utilitatea intervenirei unuí oficerú publicú ? Prin urmare dér, aceste acte nu sunt nici acte publice, căci atunci ar intra în categoria actelorú, ce amú tratatú sub no. 1 ; nu sunt nici acte sub-semnătura privatá, căci atunci ar intra în cate-

goria actelorü despre cari amü tratatü sub no. 2 ; așa dér ce sunt ? sunt nesce acte *sui generis*.

Ce consecințe tragemü acum de aci, că prescurtările de socotělă nu sunt acte publice ?

De aci resultă, că ele nu potü fi investite fără judecată cu titlu executoriü (ved. art. 271 lit. b. pr. civ.), și nu se pöte constitui prin ele o ipotecă.

Ce consecințe tragemü din aceea, că prescurtările de socotělă nu sunt simple acte sub-semnătura privată ?

De aci urméză, că nu putemü cere ca să fiă investite cu formula *bunü și aprobatü*, chiar nicü atunci, cândü persöna în contra căreia s'ar invoca aceste acte, nu ar fi comerciantü, pentru că prezența oficerului publicü este o garanțiä de sinceritate. (Pardessus, no. 247) ; și mai urméză încă și acesta : că ele nu potü fi tăgăduite, séü nerecunoscute, că actele sub-semnătura privată, de către partea căreia i se opunü (art 1177 și 1178 C. civ.; Pardessus, no. 247 ; Dalamarre et Lipoitvin, t. I, no. 217).

Autoriü nu sunt însé de acordü asupra cestiuneï de a se sci, prin ce mijlöce se potü combate enunčiările coprinse în aceste acte : *Este öre necesariä înscrierea în falșü în contra acestorü prescurtări de socotělă ?*

Unü autori, sunt de părere, că ele daü o deplină încredere în privința convențiuneï ce se constată prin ele, pêne la proba contrariä, și că pentru acesta nu este necesariü a recurge la înscrierea în falșü. Acéstă părere ni se pare mai fondată.

Alți autori susținü, din conträ, că înscrierea în falșü este singura cale, care este deschisä contractanților, ereditörü, séü reprezentanților drepturilor lorü. (Pardessus, Delamarre et Lipoitvin loc. supra cit.).

Registrelle séü carneturile agenților de schimbü, séü ale samsarilorü potü ele servi pcentru a constata convențiunea în-eheiată prin ei ?

Registrele acestorǔ persoane, afară de ale samsarilorǔ de mărfuri, cari nu aũ unũ caracterũ publicũ, potũ servi pentru a stabili convenȃiunea în casũ cândũ prescurtările de socotelã nu se vorũ fi încheiatũ, sũ se vorũ fi perdutũ ; judecãtorii însẽ vorũ aprecia împrejurările ; acẽstã cestiune depinde mai multũ de prudentã și înȃlepciunea lorũ.

4. — *Factura primitã dreptũ bunã de cumpãrãtorũ.*

Factura este unũ înscrisũ detaliatũ, prin care se indicã natura, cantitatea, calitatea, și preȃiulũ lucrurilor, cari facũ obiectulũ negoȃrii. — Pentru ca factura sã facã o probã despre transacȃiunea, ce a avutũ locũ, trebuie ca sã *fiã acceptatã* ; — este în generalũ însẽ recunoscutũ, cã nu este necesariũ ca acceptaȃiunea, sã fiã *scrisã* ; pentru cã acẽsta arũ fi atuncĩ unũ actũ sub-semnãtura privatã, și legiuitorulũ indicãndũ acestũ mijlocũ de probã a înȃlesteũ, cã elũ sã fiã diferitũ de actele private. Așa dupẽ usulũ comercialũ, eũ potũ sã trãmitũ cui-va o facturã propunãndu-ĩ ca sã-ĩ vëndũ mărfurile arẽtate într'ẽnsa, și decã elũ va ține factura, fãrã a 'mĩ rãspunde, pãte fi consideratũ cã a acceptatũ. Judecãtorii potũ admite a se proba acceptaȃiunea și prin martorii. — Acẽstã probã mai pãte resulta încã și din corespondenȃã, sũ din menȃiunea, ce s'arũ fi fãcutũ în registre.

Factura se pãte face sũ la o persoanã anume, sũ la ordine, orĩ la portorũ. — În aceste din urmã douẽ casuri ea se transmite ca poliȃele, sũ biletele la ordinũ, dupẽ cumũ vomũ vedea mai târziu.

Factura are ea data certã faȃã cu terȃiile persoane ?

Decã admitemũ opiniunea dupẽ care în materiã comercialã actele sub-semnãtura privatã aũ data certã faȃã cu terȃiile persoane, fãrã îndeplinirea vre uneia din condiȃiunile cerute de art. 1182 C. civilũ, trebuie sã dãmũ aceea-și soluȃiune și pentru facturã.

5. — *Corespondenȃã.* — Amũ vẽȃutũ, cândũ amũ tratatũ

despre registrele comercianților, că comercianții sunt obligați a conserva scrisorile, pe cari le primesc, și a transcrie într'unu registru, pe acele cari le trimitu eî. Aceste scrisori sunt modulū de probă, despre cari se vorbesce aci.

6. — *Registrele părților.* — Despre acestu modū de probă amū vorbitū deja la pag. 56 și urm., unde amū esplicatū titlulū II, *despre registrele comercianților.*

7. — *Proba cu martori.* — Proba cu martori este admisibilă în materiă de comerciū, ori care arū fi importanța contestațiunei, în tôte casurile, afară de acele, în cari se va fi interdisū într'unū modū specialū judecătorului de a o admite; acēsta este o dispozițiune contrariă principiilorū dreptului civilū, după cari proba cu martori în generalū nu este admisibilă, decā suma în litigiū este mai mare de 150 lei.

Dēru cu tôte acestea, se notāmū, că proba testimonială și în materiă comercială pōte presenta acelea-și neajunsuri și pericole, cari aū făcutū, ca se fiă eliminată din dreptulū civilū; de aceea legiuitorulū, ca se preîntâmpine acestu reū, a lăsatū judecătorului dreptulū de a o admite, sēu de a o respinge, după cumū va găsi de cuviință. Cu unū cuvēntū proba testimonială în materiă comercială este numai *facultativă*. Primirea, sēu respingerea acesteî probe pōte constitui o *rea judecare*, *însē nu o violare de lege*, care se atragă casa-rea hotărârei.

Proba cu martori este ea facultativă în materia comercială și atunci cândū valōrea obiectului în litigiū este inferiorū sumei de 150 lei, și judecătorulū decā arū refusa admiterea ei, arū viola elū legea?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Cândū obiectulū contestațiunei este de o valōre mai mică de 150 lei, judecătorii sunt *obligați* a admite proba testimonială. În dreptulū civilū acēstă probă trebuie să fiă admisă, cândū nu este în cestiune o sumă mai mare

de 150 lei; apoi intențiunea legiuitorului dreptului comercial, cându a datu facultatea judecătorului de a admite proba testimonială chiaru și cându valórea lucrului în litigiú este mai mare de 150 lei, a fostú, de a mai întinde acéstă probă, éru nu de a o restrânge și arú fi restrâns'o, decă judecătorulú nu arú fi obligatú a o admite cându valórea în litigiú este mai mică de 150 lei. Prin urmare, tribunalele de comerciú refusândú de a primi proba testimonială, în acestú casú, arú viola legea, și decisiunea lorú arú fi casabilă. (Duranton, t. XIII, no. 341).

2. — *Opiniune.* — Proba testimonială este facultativă, după noi chiarú și în acéstă ipotesă. Art. 105 C. com. díce : că cumpărările și vîndérile se constată prin dovada cu martorí, *cândú tribunalulú va găsi cu cale.* Acestú articolú nu distinge : decă valórea lucrului este mai mică, séu mai mare de 150 lei, și nu trebuie să întroducemú o dispozițiune din dreptulú civilú într'unú casú, unde dreptulú comercialú are o dispozițiune specială. Comerciantulú, care cere a proba o convențiune cu martorí, este ținutú a avea registre ; Apoi decă convențiunea nu se mențióneză nici în registrele séle, nici în ale defendorelú, judecătorulú este în dreptú a presupune, că acéstă convențiune nu a avutú locú, și prin urmare a respinge cererea reclamantelú. (Delamarre et Lipoitvin t. I, no. 291).

Judecătorulú póte elú admite în materiá comercialá proba testimonialá contra conținutulú, séu peste conținutulú unuí actú autenticú, séu privatú ?

Pentru a răspunde la acéstă cestiune trebuie să facemú o deosibire : Decă este vorba de unú actú, care trebuie să fiá redigiatú prin înscrisú, proba testimonială nu este admisibilă, pentru a proba *contra*, séu *peste*, conținutulú actelorú, nici asupra acea, ce s'ar alega, că s'arú fi dísitú înainte, în tempulú, séu după facerea actului chiarú nici în casú cându arú fi vorba de o sumă mai mică de 150 lei (art. 1191 C. civ. ; și 38 C.

com.) ; Convențiunea trebuia scrisă, și modifi cațiunea care se lega cu d ̃nsa ne fiind ̃u de o altă natură, trebuie ca și convențiunea să fiă stabilită prin înscris ̃u, și nu se pot ̃u stabili prin martori ̃i.

D ̃că în s ̃e convențiunea este din acele, cari nu sunt supuse la formalitatea scrierei, judecători ̃i au facultatea de a admite ac ̃eștă probă, pentru a se proba *peste s ̃eu contra* conținutulu ̃u unu ̃i act ̃u ; pentru că art. 105 C. com. permite proba testimonială *în t ̃ote casurile, d ̃că judecătorele va găsi cu cale a o admite*. Prin urmare, judecăt ̃orul ̃u are în ac ̃eștă privință o putere discreționară. (Bravard, p. 213 ; Req., 10 et 11 Juin 1835 ; Riom, 4 Aou ̃t 1857).

Curtea de casațiune din Franția au dat ̃u o decisiune în sensul ̃u acesta, că proba testimonială, s ̃eu chiar ̃u simple presupțiunii pot ̃u fi admise în *contra* și *peste* conținutul ̃u actelor ̃u, pentru a stabili *plata s ̃eu neplata* unei sume, care are o cauză comercială, în cas ̃u când ̃u d ̃etoria ar ̃u resulta dintr'o condamnățiune judeciară (Req., 6 Avril 1841) ; — și a mai decisu ̃u, că proba testimonială, s ̃eu presupțiunile, sunt admise, în materie comercială, pentru a proba liberațiunea, s ̃eu stingerea unei obligațiunii constatată prin scris ̃u, precum ̃u se p ̃ote proba și existența unei obligațiunii (Arr ̃et 10 Avril 1860).

S ̃e notăm ̃u în s ̃e, ca tribunalele de comerci ̃u au facultatea de a admite proba testimonială peste suma de 150 lei nu numai atunci, când ̃u ar avea a judeca un ̃u proces ̃u dintre *deux comercianșii*, ci și atunci când ̃u ar ̃u fi sesisate de o contestațiune relativă la un ̃u act ̃u de comerci ̃u petrecut ̃u între dou ̃e persoane *necomerciante*. În fav ̃orea acestei decisiunii se argument ̃eșă cu art. 307 din Reg. organic ̃u, care d ̃ice : că c ̃aderile judecăt ̃ori ̃i de comerci ̃u se hotăr ̃eșc ̃u dup ̃e *firea pricin ̃ei*, f ̃ără s ̃e se socot ̃eșc ̃u *starea și meseria* prigonit ̃orelor ̃u părții, și cu art. 105 C. com., care autorisă proba testimonială pentru a proba

cumpărările și vânzările, în casu cându judecătorii voru găsi cu cale a o admite. (Bravard, p. 213).

În contra acestei opinii se pôte face următoarea obiecțiune: că legiitorul cându a datu prin art. 105 judecătorului facultatea de a admite proba testimonială, a avut în vedere casul care se întemplă mai desu, aceea, adecă, că contestațiunea este între *comercianți*, și cându legiitorul nu se explică, trebuie să presupunem tot-d'auna, că s'a gândit la casul cel mai desu.

Orî cumu aru fi însă, decă actul nu este comercialu, de câtu dintr'o parte, și procesul este intentat la tribunalul civilu, de către acela care nu este comerciantu, ni se pare, că va trebui atunci să intrăm în regulile dreptului comunu, care nu admite proba testimonială, decă suma în litigiu trece peste 150 lei. (Contra Boistel, no. 437, p. 294).

8. — *Presumpțiunile*. — De și art. 105 C. com. nu ne-o spune, este certu însă, că tribunalele de comerț trebuie să admia presumpțiunile legali. Câtu despre cele-l'alte presumpțiuni numite morali, séu umane, le potu admite în tôte casurile, cându proba testimonială este admisibilă (art. 1203 C. civ.); apoi fiindu că acéstă probă pôte fi primită în cele mai multe casuri în materie comercială, rezultă că judecătorii de comerț potu usa forțe desu de aceste presumpțiuni.

9. — *Mărturisirea părților*. — Acésta este asemenea unu modu de probațiune admisibilă în materie comercială. Mărturisirea părților este judiciară, și estra-judiciară (art. 1204 C. civ.). Fiindu că mărturisirea părților este o probă pentru constatarea unei obligațiuni, proba testimonială pentru a constata mărturisirea părților estra-judiciară nu este admisibilă în dreptul civilu, de câtu în casu cându legea autorisă acésta (art. 1205 C. civ.).

În dreptul comercialu, din contră, proba mărturisirii părților pôte fi primită orî-care aru fi valórea obiectului con-

testațiunei, pentru că în generală proba testimonială este admisibilă.

10. — *Jurământul.* — În privința acestuia se aplică regulile deptului civilu relative la jurământulū decisoriū, și la jurământulū datū din oficiū, séu supletoriū (art. 1207 și urm. C. civ.).

La aceste probe trebuie să mai adăogămū încă:

11. — *Răbógele.* — Aceste se reguléză după regulile co-prinse în art. 1187 C. civ.

Apendice. — Observațiunii asupra vinderei în materiă de comerciū.

Titlulū, pe care l'amū espicatū, nu are de obiectū, după cumū amū vădūtū, de câtū de a trata despre probe în materiă de comerciū. Vomū complecta espicatiunile nóstre făcândū câte-va observațiunii asupra *vindereti în materiă de comerciū* și arătândū soluțiunea unorū cestiunii, ce s'aū rădicatū în acéstă materiă.

Rubrica titlului alū șeptelea și art. 105 C. com. se servă pentru a designa vîndarea de douē cuvinte: *cumpărări* și *vîndări*; Se đice și în codulū francesū *achat et vente* și în dreptulū romanū *emptio-venditio*. Codulū civilū întrebuițéză numai vorba *vîndare*.

Se đice, că în Codulū francesū, de unde amū tradusū noī pe alū nostru, s'a conservatū înadinsū vorbele *cumpărare* și *vîndare*. Acéstă denumire este necesariă și forțe justă, cândū este vorba de *vîndări comerciale* pentru că actulū comercialū nu consistă numai în vîndare, ci și în cumpărare, adecă: ceea ce se vinde este cumpăratū pentru a se revinde (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 56).

Codulū de comerciū tace, în ceea ce privesce principiile, cari guvernă vîndarea.

S'a întreatū însē, decă trebuie să se aplice în acéstă materiă dispoșiunile Codului civilū.

Unii autori susținut că dispozițiunile Codului civilu potū fi invocate numai ca regule de equitate, alții, — și aceștia sunt cei mai mulți, susținut ca unică, lege de urmatū, în lipsa unei dispozițiuni în Codul de comerčiu, este Codul civilu, și că violarea princiipiiloru coprinse într'ensulū, în acéstă privință, dau locū la casarea hotărâreii.

În materiă de comerčiu se întâmplă adese-orī ca vinderea sē se facă prin corespondență; Acumū nasce întrebarea :

1). Pēnē în ce momentū 'și pōte retrage propunerea sa de cumpărare acela, care o face printr'o scrisōre ?

2). În acestū casū, la ce epocă este contractulū definitivū formatū ?

Asupra primului punctū autorii sunt în generalū de acordū, că acela care face prin corespondență, o propunere de cumpărare și-o pōte retrage, pe câtū tempū epistola nu a fostū primită de destinatarū. Așa Primus din Bucuresci întreba pe Secundus din Iași, decă voesce sē 'i vîndă atâta, sēu atâta cantitate de cutare marfă, de cutare caltitate, și cu atâta prețū ; și apoi scrie lui Secundus mai înainte de a fi primitū acesta prima scrisōre, că nu mai voesce a cumpăra. Secundus primindū prima scrisōre și nesciindū că Primus 'și a schimbatū părerea, răspunde, că primesce propunerea ; ei bine, nu va potea forța pe Primus sē execute propunerea sa, pentru că nu a esistatū concursū de voință ; contractulū nu s'a formatū, pentru că Primus 'și a schimbatū părerea în momentulū cândū Secundus a primitū scrisōrea și a acceptatū propunerea, ce i se făcea.

Totū asemenea va fi și în casū cândū Primus va fi muritū sēu va fi pierdutū capacitatea de a contracta.

În ceea ce privesce însă punctulū de alū douilea, adecă, acela de a sci momentulū precisū, cândū contractulū este perfectū, cestiunea este controversată.

1. — *Sistemū.* — Contractulū esistă, și vîndarea este per-

fectă din momentul, ce acela căruia i-a fostu adresată scrisórea a răspunsu, de și acestu răspunsu nu este cunoscutu, de acela care a făcutu propunerea. Este unu principu incontestabilu, că unu contractu se forméză prin consentimentulu părților; apoi acestu consentimentu există de și autorulu propozițiunei nu are încă cunoștință despre acceptațiune. Este adevăratu că art. 814 C. civilu în partea finală pare a coprinde o dispozițiune contrariă dicëndu : că în casu cându acceptațiunea unei donațiunii este făcută prin actü separatü, donațiunea nu are efectü față cu donatoarele, de câtu din ziua în care i s'a notificatü acceptațiunea ; însă acéstă dispozițiune este specială pentru donațiunile între vii, cari independentu de concursulu voințelorü, cerü solemnității exterióre (Duranton, t. XVI no. 45 ; Duvergier, *vente*, t. I, no. 55 et suiv. ; Zachariae, t. II, § 343).

2. — *Sistemü.* — Cându unu contractu se forméză prin corespondență, scrisórea nu este de câtu unu mijlocü, de care corespondenții uséză pentru a 'și face cunoscutü consentimentulu lorü reciprocü ; prin urmare, contractulu nu se face între scrisorü, ci între persónele cari le au scrisü. Este adevăratu, că scrisórea mea vorbesce pentru mine, care amü făcutü propunerea, însă acela căruia 'y amü scrisü nu póte vorbi cu scrisórea mea, pentru că nu 'lú înțelege ; prin urmare, eü nu 'y potü sci voia luü de câtu numaï prin răspunsü ; și pêně nũ voiü primi răspunsulu, nu 'y potü sci voia ; și fiindü că consentimentulu nu esistă și nu póte esista mutualü de câtu cându este cunoscutü de ambiü corespondenții, urméză, că eü amü libertatea de a 'mü revoca propunerea, pe câtu tempü nu cunoscü acceptațiunea luü. — Acestu de alü doilea sistemü ni se pare mai întemeiatü.

Dupě art. 1301 C. civ., cându este vorba de vinü, de oleiü și de alte lucruri, pentru care este obiceiulü de a le gusta mai înainte de a le cumpěra, *nu esistă vânđare*, pêně ce cumpě-

rătorul nu le va fi gustat, și nu va fi declarat că 'i plac.

Acum această regulă *se aplică ea și în materia de comerț ?*
Cestiunea este cam dificilă.

Doctrina decide, că în dreptul comercial vîndarea este perfectă, independinte de gustare, decă *cumpărarea constituie un act de comerț*; și numai cînd cumpărătorul cumpără pentru consumațiune, pentru el, s'eu familia lui, nu există vîndare, pe cîtă tempă mărfurile nu s'au gustat, și n'au fost agreate.

Ce vomă dice în casă, cîndă este vorba de mărfuri expediate după comandă ?

În acestă casă, unii susțin, că marfa nu pôte fi refusată în modă arbitrariu, și că cumpărătorul este ținut a o primi decă este de bună calitate, și se pôte vinde.

În favórea acesteí opiniuní se dice : în comerț interesul dominantă este circulațiunea mărfurilor, care nu trebuie s'eu reintre în magaziile vîndătorului fără grave motive, pentru că i s'ară causa ună mare prejudiciu. S'eu mai argumenteză, și cu art. 96 C. com., care dice, că marfa eșită din magazia vîndătorului călătorește, afară de vre-o împotrivă tocmelă, în risicul și pericolul stăpânului ei. Apoi în acestă articolă nu există nici o distincțiune între marfă, care se gustă și între cele-l'alte mărfuri. Cumpărarea după comanda a unui lucru absentă este supusă principiului, că proprietatea se transmite prin faptulă expedițiunei ei, principă universalmente recunoscută și între comercianți, și consacrată într'ună modă virtuală de art. 96 C. com. (Troplong, Vente, no. 100; Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 27 et 162; Pardessus t. II, no. 293).

Jurisprudența însă a curții de casațiune din Francia este stabilită în sensulă contrariu, adecă : că decă judecătorulă nu constată ună usă, s'eu o convențiune derogatoriă, trebuie, s'eu aplicămă cîndă este vorba vînderei de liquide *expediate după comandă* principiile dreptului civilă consacrate de art. 1301.

— În lipsa, unei dispozițiuni în Codul de comerț, și în lipsă de usură, trebuie să se aplice regulile dreptului civil; -apoi art. 1301 nu face nici o distincțiune; este d'érü de ajuns, că marfa se nu fiă după gustul personal al destinatarului, și espeditorul nu pöte cere ca să fiă espertisată. (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 176 et suiv.).

In materiă de comerț în ce momentü devine cumpărătorul, proprietarul peste lucrul vândutü ?

Pentru a răspunde la această cestiune trebuie să facem o distincțiune : decă este vorba de o vânzare pură și simplă, a unui corp certü, se aplică principiile dreptului civil (art. 971 și 1295 C. civ.), după cari cumpărătorul devine stăpân peste lucru, din momentul ce s'aü învoitü cu vânzătorul asupra lucrului și a prețului : nu importă : decă vânzarea este între *prezentü*, seü *absențü*. Decă însă vânzarea se face cu *numărulü*, cu *cântarulü* seü *măsura*, trebuie să facem o altă distincțiune : decă este vorba de o vânzare între *absențü*, de și lucrul este număratü, cântăritü, seü măsuratü, pachetatü, seü pusü în butöe, pentru cumpărătorü, nu 'aparținü lui, de câtü cândü aü eșitü din magazia vânzătorului (art. 96 C. com.). În acestü casü numărarea, cântărirea etc. aü individualisatü în adevărü lucrul, însă nu depinde de vânzătorü redicarea lui. Măsurarea, ce face espeditorul, nu este de câtü o operațiune preparatoriă, pentru a ajunge la tradițiunea lucrului în mâna cumpărătorului, seü în a mandatarului lui. Decă însă este vorba de o vânzare între *prezentü*, măsurătoare, cântărirea etc. o dată terminate transmitü imediatü cumpărătorului proprietatea. Lucrul, prin urmare, trebuie să fiă în risicul cumpărătorului pentru că nu depinde, de câtü de d'insulü redicarea lui o dată devenitü unü corpü certü. (Delamarre et Lipoitvin, t. III, no. 251 et suiv. Pardessus, t. II, no. 228).

Art. 1370 C. civ. este elü aplicabilü în materiă de vânzări comerciale ?

După art. 1370 C. civ. în materie de vânzări de denariate și de lucruri mobile rezoluțiunea vânzării are loc de drept și fără somațiune în favorul vânzătorului după expirarea termenului pentru ridicarea lor; Aplicațiunea acestui principiu însă materia comercială este foarte controversată.

1. — *Sistemă.* — Chiar în materia comercială rezoluțiunea vânzării are loc de drept, și fără somațiune în folosul vânzătorului pentru următoarele motive: 1) Art. 1370 este general și nu face nici o distincțiune. 2) Codul de comerț nu coprinde nici o dispozițiune contrariă art. 1370.

Afară de acesta, în materie comercială, mai mult de cât în materie civilă, neguțătorul trebuie să fi pus în pozițiune de a câștiga și de a profita de variațiunile cursului. Dacă vânzătorul ar fi obligat să facă somațiune cumpărătorului care poate să fi în foarte mare depărtare, în timpul acesta marfa poate să scadă, și vânzătorul nu ar putea profita de momentul cându prețul este urcat, ba încă mai mult, poate să fi spus a suferi o pagubă din cauza scăderii prețului, ce s'ar putea întâmpla în urmă.

Curtea de casațiune din Franca este de această părere (Cass. 27 Févr. 1828; Troplong, Vente, no. 60).

2. — *Sistemă.* — În materie de comerț punerea în întârziere de a ridica lucrul nu are loc de drept; cumpărătorul trebuie somat ca să ridice lucrul. În timpul discuțiunii în consiliul de stat francesu, s'a făcut o observațiune asupra cuvântului: *mărfuri* (marchandises), ce se coprindea în art. 76 din proiect, devenit art. 1657 C. Napoleon, la noi 1370, că acestu cuvântu *marchandises* se nu inducă lumea în eroare și să se credă, că acestu articolu se aplică și în materie de comerț; de téma acesta Bégouen dice: «în materie de comerțu nici o vânzare nu se resiliază fără ca cumpărătorul să fi pus în întârziere de a ridica mărfurile. Dacă ne am depărta de acestu obicei am da vânzătorului unu prea mare

«avantajitü, în casü cândc. prețulü lucrurilorü s'arü urca. In urma acestei observațiunii, Cambacérés dice : Se va înlătura orï-ce equivocitate indicându-se în procesulü verbalü că *«acestü articolü nu este aplicabilü în afaceri comerciale ;»* Și așa vorba *«marchandises s'a ștersü ; și ștersä este și la noi, căci în art. 1370 nu se vorbesce de mărfuri.*

Voința legiuitorului francesü este dér certă, și prin urmare și a legiuitorului nostru, că art. 1370 nu este aplicabilü în materiä de comerciü.

Cari sunt principalele diferințe între vîndarea civilă și între vîndarea comercială?

Intre principalele diferințe dintre vîndarea civilă, și dintre cea comercială putemü semnala următoarele :

1). Jurisprudența este stabilită în sensulü acesta, că vîndarea comercială nu se referă, de câtü la lucrurile mobile, pe cândü vîndarea civilă pöte avea de obiectü atätü lucruri mobile, câtü și imobile.

2). In vîndările comerciali se admite, în generalü, solidaritatea de dreptü între cumpărătorï; pe cândü în vîndările civile, nu se admite de câtü cândü este stipulată.

3). *Negușătorulü* care vinde mărfuri la persöne, cari *nu sunt negușătorï*, pöte së 'și vadă creanța sa stinsă prin prescripțiunea de unü anü, de la data vîndărei, decă vîndarea este aü comptantü, și de la espirarea termenului, decă este pe creditü, (1904 C. civ.) pe cândü creanța resultändü dintr'o vîndare în materiä civilă nu se prescrie de câtü prin 30 anï.

4). Vîndătorulü unü lucru mobilü neplătütü în materia civilă are dreptulü de revendicațiune și unü privilegiü, (art. 1730 no. 5 C. civ.). — Pre cândü, în casü cândü se vinde unü lucru mobilü unü comerciantü, și acesta cade în falimentü, se refusă vîndătorului și dreptulü de revendicațiune și privilegiulü (art. 293 C. com.).

TITLULU VIII

Despre polițe, bileturi la ordine, și despre prescripțiune.

SECTIUNEA I.

Despre polițe.

Cu această ocasiune vomă vedea :

- 1) Cestiuni preliminarij ; vomă vorbi :
- 2) Despre forma polițij.
- 3) Despre provisiă.
- 4) Despre acceptațiunea polițej.
- 5) Despre acceptațiunea prin intervențiune.
- 6) Despre scadența polițej.
- 7) Despre giră.
- 8) Despre solidaritate.
- 9) Despre avală.
- 10) Despre plată.
- 11) Despre plata prin intervențiune.
- 12) Despre drepturile și datoriile portoriulu.
- 13) Despre protesturi.
- 14) Despre preschimbarea polițej.

1. — Cestiuni preliminarij.

Cu această ocasiune vomă studia următoarele cestiuni :

- a.* — Originea polițij.
- b.* — Despre contractul de schimbă, utilitatea și caracterele sële.
- c.* — Definițiunea polițej, indicațiunea persóneloră, care intervină, sêu care potă interveni prin poliță.
- d.* — Despre schimbă.
- a.* — *Originea polițej.*

Care este originea poliței ? Originea poliței este discutată de autorii. Sunt trei opinii în privința acestui punct. Unii dicu, că polița ar fi fostă inventată de Gibelin după ce au fostă alungați din Florența de Ghelfi. — Alții dicu, că ar fi fostă inventată de Ovrei, cari după ce au fostă alungați din Francia, ar fi dată voiajorilor și corespondenților lor în-scrisurii secrete pentru a 'și retrace starea lor, care li se confiscase.

Eară după alții, în fine, invențiunea poliței se datorcă progresului, comerțului și întinderei relațiunilor comerciali. Ea s'a vĕdutu mai ântĕiu în piețele din Italia și Francia în evul mediu.

Pentru ca să avem o idee despre poliță trebuie să cunoscem mai ântĕiu natura *contractului de schimbă*, pentru că polița presupune preesistența acestui contract, și nu este de câtă un mijloc de punerea lui în executare.

b. — Despre contractul de schimbă utilitatea și caracterele sĕle.

Ce este contractul de schimbă ?

Contractul de schimbă este un contract *sinalagmatică*, cu *titlu onerosă*, de *dreptulă ginșiloră*, prin care o persoană, pentru o valoare, care i se dă, sĕu i se promite a i se da, se angajă, către o alta, să facă a i se plăti acesteia din urmă într'ună altă locă deosibită de acela unde s'a făcut contractul o sumă de bani determinată, la o epocă convenită. Exemplu : Primus se învoese cu Secundus în *Bucuresci*, ca (Primus) pentru o sumă de bani, sĕu pentru nesce marfă, ce 'i dă sĕu promite a 'i da Secundus, să facă Primus a i se da lui Secundus în *Ploesci* în termen de o lună de țile suma de 10,000 fr.

Contractul de schimbă este foarte utilă comerțului și industriei.

De ce este utilă comerțului și industriei ?

Eată o ipotesă, care ne va arăta de ce este utilă :

Primus din Iași datoresce 10,000 lui Secundus din Bucuresci. Secundus are trebuință de această sumă, seî pentru a 'și plăti pe creditorii săi, seî pentru o operațiune avantațiósă, care nu se póte amâna. Secundus se duce dérú și găsește pe Terțius, un băcherú totú din Bucuresci ca și dînsulú, și acesta 'i numără imediatú ceî 10,000 fr., de care are trebuință, cu condițiune ca Secundus să facă a i se plăti în Iași, de către Primus, această sumă; Secundus 'i dá pentru acesta unú biletú lui Terțius către Primus. — Acumú decă Terțius va fi datorindú și elú 10,000 fr. lui Quartus din Iași, póte trámite acestú biletú corespondentulú seî din acestú orașú, căruia 'i va da împuternicire (prin nesce formalitățî fórte simple, despre cari vomú vorbi mai târjiú) ca să ia ceî 10,000 fr. datorațî de Primus și să mérgă să plătésca pe Quartus.

Vedemú dérú că prin combinațiunile, ce amú arătatt, persónele, despre cari amú vorbitú, sunt dispensate de a face doué transporturi de banî: ântéiú, transportulú de banî ce trebuia să facă Primus din Iași pentru ca să plătésca pe Secundus din Bucuresci; și altulú, transportulú ce trebuia să 'lú facă Terțius din Bucuresci pentru ca să plătésca pe Quartus din Iași.

Cu dreptú cuvêntú s'a đisú dérú, că prin contractulú de schimbú se evită nu numai întârđierile, ci și spesele de transportú, și riscurile, la cari sunt espusî banii călătorindú; și această utilitate se simte încă și mai multú, cândú se trámitt sume de banî, cari trebuescú plătite unorú persóne în țeri depártate, și unde drumurile sunt grele, impracticabile și siguranță pučină, seî în tempuri de resbelú.

Pêne aci amú vêđutú ce este contractulú de schimbú și utilitatea lui; acumú să vedemú :

Cari sunt caracterile acestú contractú?

Unii autorii credeaú că contractulú de schimbú nu este de câtú unú împrumutú, în casú cândú valórea datá este o sumá

de banî. Acestu contractu are, este adevăratu, ceva asemănare cu împrumutul ; dăr sunt o sumă de diferențe între aceste două contracte. Eată cele mai principalî: Contractulu de schimbū este unu contractu sinalagmaticu, pe cându, împrumutul este unu contractu unilateralu.— Cându este vorba de contractulu de schimbū, celu care primesce valórea dă câte o dată mai puçinū de câtū primesce, pe cându, cându este vorba de împrumutu, împrumutatulu nu dă mai puçinū de câtū a primitū : — Suma dată, cându este vorba de contractulu de schimbū, trebuie plătită într'unu altū locū, de câtū acela, unde se face convençiunea ; pe cându împrumutul se plătesce mai tot-d'auna, în loculū unde se face. — In fine cându este vorba de contractulu de schimbū, acela care dă valórea nu are acçiune în contra aceluia care o primesce, de câtū în casū cându terçiulu însărcinatū a plăti suma arətată prin biletū, în altū locū, nu o plătesce ; pe cându împrumutătorulu acçiionéză directū pe împrumutatū.

Aceste sunt nesce diferențe destulū de însemnate între contractulu de schimbū și între împrumutu ; prin urmare, cu dreptū cuvētū s'a respinsū atātū de majoritatea autorilorū, câtū și de vechia jurisprudență francesă opiniunea, care considera contractulu de schimbū, ca unu împrumutu.

Autoriū eraū însē divisașî în ceea ce privesce cestiunea de a se sci, cari sunt caracterele acestuî contractū :

Unū susțineau, că acesta este unu contractū de vîndare alșî împreună cu Pothier, 'lū priveau ca *unū schimbū*.

Orī cumū arū fi, în doctrina și în jurisprudența modernă contractulu de schimbū se consideră ca participândū din vîndare, sēu transportū (Pardessus, t. II, no. 392).

Alșî susșinū, că contractulu de schimbū nu produce de câtū obligaçiunea de a face, fără a implica în sine vre o cesiune. (Delamarre et Lipoitvin t. V. Appendice, no. 7 et suiv.).

Cestiunea acésta este fôrte importantă ; vomü reveni asupra ei cândü vomü vorbi despre *provisiä*.

Cumü se realisézä contractulü de schimbü?

Obligaþiunea aceluia, care primesce o valóre într'unü locü, si care se obligä a face de a se da pentru acéstä valóre, o sumä de banü într'altü locü, se realisézä prin aceea, că se dä aceluia, care dä valórea, unü înscrişü, în forma arëtatä de lege, despre care vomü vorbi maü la vale.

— Acestü înscrişü este ceea ce se numesce **poliþä**.

c. — Definiþiunea poliþei, si indicaþiunea persónelorü, cari intervinü, sëü potü interveni în poliþä.

Ce este dérü poliþa?

Poliþa este unü actü redigiatü în forma prescristä de lege, prin care (actü) subscriitorulü dä ordine unei persóne, ce lo-cuesce în altü locü, de a numëra o sumä de banü deter-minatä aceluia, care este arëtatü prin acestü actü, sëü aceluia, căruia dënsulü (persóna arëtatä în actü) va fi cedatü dreptu-rile sële.

Forma cea maü simplä a unei poliþe este acésta :

B. P. L. 1000.

La. . . (cutare epocä), veþi pläti în ordinulü lui Secundus suma de una mie lei, valórea primitä (în naht, sëü în marfä etc.).

Lui Tertius
comerciantü în Ploesci.

Bucuresci, 5 Decembre 1882.
Primus.

Cäte persóne intervinü în poliþä?

În poliþä trebuie së întervinä ne apëratü celü puþinü trei persóne, adecä :

1). *Trägătorulü* : — acesta este subscriitorulü poliþii, acela care primesce o valóre într'unü locü, si care se obligä a face de a se primi pentru acésta o sumä de banü într'unü altü locü.

2). *Prenorulü*, (primulü beneficiarü) ¹⁾, — care se numesce și *portorü*, seü *beneficiarü* numai, este persóna care primesce polița în schimbulü valoarei ce dä trögătorulu, adecä, este persóna în favorulü căreia s'a subscrisü polița de către trögătorü.

3). *Trasulü*: — este persóna asupra căreia polița este trasä, este mandatarulü căruia trögătorulü 'i dä ordinü se plătescă suma arätatä în poliță.

Aceste sunt cele trei persóne cari trebuie neapëratü se intervinä în poliță, și din cari decä va lipsi una, actulü nu mai este poliță.

Dëru afarä de acësta mai potü interveni și altele, și anume: *girantü*, *portorulü seü beneficiarulü*, *trögătorulü în comptü*, *dätătorulü de ordine*, *acceptatorulü*, *acceptatorulü prin intervențiune*, *recomandatorul la trebuință*, *domiciliatorulü*, și *dätătorulü de aval* ;

Së luämü pe fie-care din aceste persóne së vedemü ce suntü
Ce este girantulü ?

Girantulü este prenorulü, seü portorulü, care 'și vinde polița sa la o terția persónä, prin forma numitä girü, adică printr'o cesiune scrisä de ordinarü în dosulü poliței, dupë cum vomü vedea mai josü. — Acum decä acestü terțiü, cesionar, transmite și el polița unei alte persóne, devine și elü *girantü* ; și așa mai departe.

Ce este portorulü seü beneficiarulü ?

Portorulü (seü *beneficiarulü*) este persóna în mâna căreia se găsesce polița ; puçinü importä, decä acëstä persónä este prenorulü chiar, seü cesionarulü seü.

Ce este trögătorulü în comptü ?

Trögătorulü în comptü este acela, care nu trage polița în socotëla sa, ci în socotëla unui tiersü.

---

¹⁾ D. B. Boerescu 'lă numesce numai Portorü seü Beneficiarü ; este însë în cursulü lecțiunilorü năstre trebuință a distinge pe primulü beneficiarü, seü primulü portorü de cel-l'al'ü portorü seü beneficiarü sub-sequenț.

Ce este dătătorul de ordine ? — Dătătorul de ordine este persóna din ordinul căreia s'a trasu polița de către trăgătorul în comptu.

Ce este acceptatorul ? — Acceptatorul este trasul, care a acceptat mandatul, ce 'a datu trăgătorul, de a plăti polița.

Ce este acceptatorul prin intervențiune ? — Acceptatorul prin intervențiune este persóna aceea, care, în lipsa de acceptațiune din partea trasului, acceptă ea pentru a face onóre semnătorei vre-unuia din debitor.

Ce este plătitorul prin intervențiune ? — Plătitorul prin intervențiune este persóna aceea, care intervine și plătesce polița, în casu când trasul, la scadență, refuză de a o plăti, și acestu refusu este constatat printr'un act numitu protestu, despre care vomu vorbi mai la vale.

Ce este recomandatarul la trebuință ? — Recomandatarul la trebuință este o terția persónă, care este rugată de trăgătoru, séu de unul din giranți, de a plăti polița, în casu de a nu o plăti trasul.

Ce este domiciliatarul ? — Domiciliatarul este o terția persónă la domiciliul căreia este platibilă polița, în casu când domiciliul indicatu pentru plată, nu este domiciliul trasului.

Ce este dătătorul de aval ? — Dătătorul de aval este o persónă streină de poliță, care cauționéză solidaricesce pentru unul séu mai mulți din cei obligați prin poliță.

d. — Despre schimb.

Inainte de a termina aceste preliminaru credem că este utilu de a da câte-va explicări asupra *schimbulu*.

Ce este dér schimbul ?

In generalu, vorba *schimb*, este dațiunea unu lucru pentru unu altu.

Autori vechi francesi însă, și o parte din cei moderni, numescu *schimb* operațiunea, ce se face cu ocasiunea contrac-

tului de schimb. (Dupuy de la Serra, Introduction; Merlin, Répertoire, vo. change; Nougèier, des lettres de change, t. I, p. 52, 2-ème edit.)

Unii autori, în materia de care ne ocupăm noi, definesc astă-fel schimbul: *Schimbul numerariului pentru hârtia platibilă în altă locă* (comuna). (Bravard, p. 218).

Schimbul monetei pentru o altă monetă se numește asemenea schimb; însă acest schimb se numește schimb manual, *cambium manuale*; de acesta nu avem a ne ocupa; mai de mult, schimbul, care face obiectul explicațiilor noastre, se numește schimb local, *cambium locale*.

În fine schimb se mai numește și un profit ore-care, ce obține o parte de la alta, când se schimbă numerariul pentru hârtia platibilă în altă locă (poliță). Acest profit se numește mai adese-oră și *prețul schimbului*.

Ce este cursul schimbului?

Cursul schimbului este fluctuația valorii hârtiei în raport cu numerariul între două localități.

Să luăm un exemplu.

Primus din Bucuresci are să plătească 100,000 fr. la Paris; se adresează la Secundus totu din Bucuresci și îi dă 100,000 fr. pentru o poliță de aceeași valoare, pe care 'i-o dă Secundus, și care este adresată unei persoane din Paris, ca să o plătească.

Acum se poate întâmpla: ca Primus să dea pentru polița de 100,000 fr. mai mult de 100,000 fr.; sau mai puțin, sau să dea tocmai 100,000 fr.

Să vedem acum, cum se poate întâmpla acesta: Între locuitorii din Bucuresci și cei din Paris sunt diferite transacții comerciale, în urma cărora neguțătorii din Paris devin creditorii neguțătorilor din Bucuresci, și *vice-versa*. Prin urmare, un număr ore-care de neguțătorii din Bucuresci au să

trămită banî la Paris, și unu altu numărü de neguțătorî totü din Bucurescî au sê primescă banî de la Paris.

Neguțătorîi Bucurescenî carî au sê primescă banî din Paris potü ceda creanțele lorü neguțătorilorü, carî au sê facă plăți la Paris. Acum, decă arü fi în Bucurescî atâți neguțătorî, carî au sê primescă banî de la Paris, câți suntü aceia carî au sê trămită banî la Paris. și decă toți neguțătorîi bucurescenî s'arü întâlni și s'arü înțelege, nu arü avea de câtü sê-și facă cesiuni reciproce, adecă, acei carî au de trämisü banî, 'y-arü da pentru polițe la acei carî au sê primescă banî, și cu chipulü acesta totulü s'arü compensa, fără a fi trebuință de a se trämite banî din Bucurescî la Paris, séu de la Paris la Bucurescî.

Se întemplă însă adese-orî. ca Bucurescenî sê aibă mai mulți banî de trämisü la Paris, de câtü de luatü, și *vice-versa*; de altă parte creditorî și debitorî nu se întâlnescü, și nu se potü învoi, cum amü presupusü noi. — Așa dér ce factü eî? — Bucurescenî. carî au de luatü banî din Paris, se adresază la bancherîi din Bucurescî, și *iaü banî*. și în schimbulü lorü *daü polițe* asupra Parisulü; și cei-l'altî neguțătorî din Bucurescî, carî au sê trămită banî la Paris, vinü asemenea la bancherî, *daü banî* și *iaü polițe* asupra Parisulü. — Acum se întemplă câte o dată ca polițele asupra Parisulü sê fie mai scumpe. de câtü banî, adecă pentru o poliță de 1000 fr. sê se plătescă mai multü de câtü 1000 fr.; și *vice-versa* : câte o dată sê fie mai eftine, adecă, ca pentru o poliță de 1000 fr. sê se plătescă mai puğinü de 1000 fr. De esemplu : Decă în momentulü, când Primus cere de la Secundus o poliță, în Bucurescî suntü mai mulți neguțătorî, carî au sê trămită banî la Paris, de câtü suntü aceia carî au sê ia, vorü fi mai mulți de aceia carî vorü căuta sê dea banî pentru polițe asupra Parisulü, de câtü aceia, carî vorü căuta sê dea polițele lorü asupra Parisulü pentru banî; prin urmare cererea polițelorü asupra Parisulü fiindü mai mare, de câtü cererea banilorü, polițele vorü fi mai

scumpe de câtu baniŃ, Ńi Primus, în esemplulü nostru, voindü sĕ aibă o poliŃă de 1000 fr. asupra Parisului va trebui sĕ dea lui Secundus, care Ńi-o dă, ceva mai multü de 1000 fr.

Ńi din contra, decă în momentul când Primus primesce această poliŃă de la Secundus, neguŃătoriŃ din Bucuresci aü sĕ primĕscă mai mulŃi bani din Paris, de câtü aü sĕ dea, vorü fi mai mulŃi de aceia cari vorü căuta sĕ dea poliŃele lorü asupra Parisului pentru bani, de câtü aceia, cari vorü căuta sĕ dea bani pentru poliŃe asupra Parisului, în acestü casü baniŃ vorü fi mai scumpi de câtü poliŃele Ńi Primus în locü de a da, ca în casulü precedentü, lui Secundus o sumă mai mare de 1000 fr. pentru o poliŃă de aceeaŃi valöre, asupra Parisului, va da mai puŃinü.

Ńi în fine, sĕ presupunemü, că comercianŃii din Bucuresci aü atăŃia bani de primitü din Paris, câŃi aü sĕ dea; vorü fi atăŃia aceia cari vorü căuta sĕ dea poliŃele lorü asupra Parisului pentru bani, câŃi vorü fi Ńi aceia cari vorü căuta sĕ dea bani pentru poliŃe asupra Parisului. În această a treia ipoteŃă nici poliŃele nu vorü fi mai scumpe de câtü baniŃ, nici baniŃ mai scumpi de câtü poliŃele. Prin urmare, Primus nu va da lui Secundus nici mai multü, nici mai puŃinü de 1000 fr., pentru o poliŃă de aceeaŃi valöre.

Când poliŃele nu sunt mai scumpe de câtü baniŃ, nici baniŃ mai scumpi de câtü poliŃele, cu alte cuvinte, când hărtia valorĕză atâtü câtü baniŃ, Ńi *vice-versa*, se Ńice, că schimbulü este *alu pari*.

Schimbulü este aridicatü sĕu *supra pari*, când trebuie sĕ dămü pentru o poliŃă mai multü de câtü este valöreä arĕtată în ea.

Ńi este *scădutü*, sĕu *sub pari*, când dămü mai puŃinü.

Ce este cursulü schimbulü?

Cursulü schimbulü, dupĕ cum vedemü dĕr, nu este altüceva, de câtü fluctuaŃiunile valöreŃi hărtiei în raportü cu baniŃ

între acelea-și localități. Prin urmare, prețitul schimbului nu trebuie confundat cu procentele; nu este dér usura profitul, ce arü obține cine-va cu această ocasiune chiar de arü fi mai mare de câtü dobênda legală.

2. — Forma poliței

Cu această ocasiune vomü mai vedea :

a. — Enunțiațiunile din poliță : *enunțiațiunile necesariți și facultative* ;

b. — Suposițiunile ;

c. — Capacitatea cerută pentru a interveni cine-va într'o poliță.

Maï äntêiü însä së vedemü *de ce lege se guvernêzä polița în ceea-ce privesce forma sa?*

Polița se guvernêzä, în cea-ce privesce forma sa, de legea locului unde se creazä, chiar de ar fi contrarie această lege a-celeia din loculü unde are së se plătescă; *locus regit actum*,

Polița de ordinarü se face prin actü sub-semnătura privată, dér se póte face și prin actü autenticü, de notariatü. Ba sunt încă casurï, în cari această formă este indispensabilă, cum este casulü, când cine-va arü voi pentru siguranța plăței së constitue prin poliță o hypotecă; se scie de tótă lumea, că hypotecile nu se potü constitui, de câtü prin acte de notariatü. Asemenea o persónă, care nu scie carte, și arü voi së tragă o poliță, o póte face prin actü de notariatü.

a. — Enunțiațiunile din poliță : *enunțiațiunile necesariți și enunțiațiunile facultative* (art. 106 și 107 C. com.)

Ce deosebire trebuie së facemü între diversele enunțieri din polițe?

Enunțierile din poliță unele suntü *necesarie*, ér altele *facultative*.

Enunțierile *necesarie* suntü acelea cari nu potü lipsi din po-

liță; suntă acelea fără de cari actulă nu este valabilă ca poliță; lipsa acestoră enuncieră însă nu produce tot-d'auna acela-și efectă. Lipsa unora din enuncierile necesarie face ca actulă să degenezeze, să nu fie valabilă, de câtă ca o simplă promisiune, seă ca mandată; ér lipsa altora anuléză actulă în totală, așa în câtă nu este valabilă nici ca simplu înscrisă.

Enuncierile *facultative* sunt acelea, cari potă fi, seă nu, în poliță; lipsa loră nu influențéză asupra validităței poliței.

Este importantă, să scimă, cari sunt enunțiațiunile necesariă, chiar când lipsa acestoră enuncieră nu anuléză actulă cu totulă, ci îlă facă numai să degenezeze într'o simplă promisiune, pentru că atunci, când o poliță este regulată și valoreză ca poliță, produce nisce efecte importante, cari nu rezultă dintr'o simplă promisiune. Așa polița fiindă prin sine ênsu-și ună actă de comerciă, supune pe sub-scriitoră ei, chiar când nu ară fi comercianță, jurisdicțiunei tribunalului de comerciă. Vomă vedea asemenea, că pentru poliță există o prescripțiune specială.

Cari suntă dér enunțiațiunile necesarie ?

Acestea suntă : 1) Polița trebuie să fiă trasă dintr'ună locă într'altulă. 2) Să fie datată. 3) Să arate suma de plată. 4) Trebuie să arête numele aceluia, care trebuie să plătescă. 5) Să indice epoca plăței. 6) Să indice loculă, unde trebuie să se efectueze plata. 7) Să arate cui, seă în ordinea cui trebuie să se plătescă. 8) Să arête, decă valórea ei s'a primită, și în ce s'a primită. 9). În fine, de și legea nu o đice, polița trebuie să fiă sub-semnată de trăgătoră (art. 106 C. com.).

Vomă studia mai cu de-amănuntulă tóte aceste enuncieră, pe rândă.

1. — *Polița trebuie să fiă trasă dintr'ună locă spre a se plăti în altulă.* — Adică, trebuie să arête loculă unde s'a formată, și acela unde are să se plătescă. Scimă, că polița nu este, de câtă ună mijlocă de execuțiune a contractului de schimbă, și

că printr'acestă contractă se dă o valôre într'ună locă spre a se primi o sumă de banî într'ună altă locă; este dér de esența poliței, ca să se arate aceste două locuri. Lipsa acestei enunțierî face, ca actulă să nu valôreze ca poliță; pôte însă să valôreze ca *mandată*.

Care este distanța, ce trebuie să existe între aceste două locuri?
— Legiuitorulă nu a voită să fixeze acestă distanță, ci a lăsat'ô la aprecierea judecătoriloră; ei aă dér în acestă privință o putere discreționară. Este însă generalmente admisă, că este destulă ca comuna unde s'a trasă polița să fie diferită de comuna unde are să se plătescă. (Boistel, no. 717).

2. — *Data poliței*. — Polița trebuie să arate ziua, luna, și anulă, când a fostă sub-scrisă.

Data se cere, pentru ca să se pôta sci, decă trăgătorulă era, seă nu, capabilă în momentulă subscrierei poliței, și pentru ca trăgătorulă comerciantă, care ară fi în ajunulă unuî falimentă, să nu pôta prejudicia pe creditorii săi;

Data mai este încă utilă și pentru a arăta punctulă de plecare ală scadenții, în casă când polița este a se plăti după una, seă mai multe zile, oră lună, de la data ei.

Data este ea ôre cerută sub pedepsă de nulitate?

Data în poliță este cerută sub pedepsă de nulitate; este adevărată că art. 106 nu ô dice acestă, însă elă nu pronunță nulitatea nică pentru alte enunțieră a căroră lipsă, tótă lumea este de acordă, că atragă nulitatea poliței.

Data, de și nu este în generală cerută sub pedepsă de nulitate în cele-l'alte acte, când este vorba de poliță s'a făcut ô escepciune de la acestă principiu, pentru că data ne dă mijloculă de a putea verifica : decă în adevără persóna care a sub-scrisă polița, a fostă, seă nu, în loculă unde se pretinde a ô fi sub-scrisă, adică decă a fostă, seă nu, remitere de banî dintr'ună locă în altulă.

Nulitatea resultândă din lipsa datei este aparentă, și prin

urmare p $\acute{o}$ te fi opus $\acute{a}$ de to $\acute{t}$ i, $\acute{s}$ i $\acute{i}$ n contra tututuror $\acute{u}$. Nu admitem $\acute{u}$ opiniunea lui Pothier, care $\acute{d}$ icea, c $\acute{a}$ tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$ nu se p $\acute{o}$ te prevala de ac $\acute{e}$ st $\acute{a}$ nulitate.

In ce cas $\acute{u}$ p $\acute{o}$ te proba tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$ falsitatea datei?

Data este presupus $\acute{a}$ a fi adev $\acute{e}$ rat $\acute{a}$ $\acute{i}$ ntre tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$ $\acute{s}$ i Prenor $\acute{u}$ (primul $\acute{u}$ beneficiar $\acute{u}$), conform $\acute{u}$ regulelor $\acute{u}$ dreptul $\acute{u}$ comun $\acute{u}$. — Cu t $\acute{o}$ te acestea, tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$ p $\acute{o}$ te proba falsitatea ei $\acute{i}$ n contra prenorul $\acute{u}$ aleg $\acute{e}$ nd $\acute{u}$ incapacitatea sa, pentru c $\acute{a}$ o fraud $\acute{a}$ $\acute{i}$ n contra legei se p $\acute{o}$ te tot $\acute{u}$ -d'auna proba.

S $\acute{e}$ not $\acute{a}$ m $\acute{u}$ $\acute{i}$ ns $\acute{a}$, c $\acute{a}$ proba falsit $\acute{a}$ tei datei se p $\acute{o}$ te face f $\acute{a}$ r $\acute{a}$ a fi necesitate de o $\acute{i}$ nscriere $\acute{i}$ n fals $\acute{u}$; $\acute{s}$ i s $\acute{e}$ nu ni se $\acute{d}$ ic $\acute{a}$, pentru a sus $\acute{t}$ ine contrariul $\acute{u}$, c $\acute{a}$ antidata $\acute{i}$ n girul $\acute{u}$ unei poli $\acute{t}$ e, se consider $\acute{a}$ ca fals $\acute{u}$, (art. 234 C. com.) pentru c $\acute{a}$ poli $\acute{t}$ a nu este de c $\acute{a}$ t $\acute{u}$ un $\acute{u}$ act $\acute{u}$ sub semn $\acute{a}$ tur $\acute{a}$ privat $\acute{a}$. (Cass. fr. 7 Mars 1849). Data nu trebuie s $\acute{e}$ copri $\acute{n}$ d $\acute{a}$ numai $\acute{d}$ iu $\acute{a}$, luna $\acute{s}$ i anul $\acute{u}$, ci $\acute{s}$ i *locul $\acute{u}$* , unde s'a creat $\acute{u}$ poli $\acute{t}$ a. Cu t $\acute{o}$ te acestea, asupra acestu $\acute{i}$ punct $\acute{u}$ sunt $\acute{u}$ dou $\acute{e}$ opiniun $\acute{i}$: Un $\acute{i}$ sus $\acute{t}$ in $\acute{u}$, c $\acute{a}$ $\acute{i}$ n $\acute{i}$ n $\acute{t}$ elesul $\acute{u}$ comun $\acute{u}$ vorba *dat $\acute{a}$* $\acute{i}$ nsemn $\acute{e}$ z $\acute{a}$ timpul $\acute{u}$, $\acute{s}$ i $\acute{i}$ n lipsa enuncierei loculu $\acute{i}$, poli $\acute{t}$ a este presumat $\acute{a}$ a se fi subscris $\acute{u}$ la domiciliul $\acute{u}$ tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$. (Pardessus, t. II, no. 333).

La ac $\acute{e}$ st $\acute{a}$ se r $\acute{e}$ sponde $\acute{i}$ ns $\acute{a}$, cu drept $\acute{u}$ cuv $\acute{e}$ nt $\acute{u}$: c $\acute{a}$ poli $\acute{t}$ a trebuie s $\acute{e}$ ar $\acute{e}$ te $\acute{s}$ i *locul $\acute{u}$* sub ped $\acute{e}$ psa de nulitate. F $\acute{a}$ r $\acute{a}$ $\acute{i}$ ndou $\acute{e}$ l $\acute{a}$ c $\acute{a}$ vorba *dat $\acute{a}$* nu se refer $\acute{a}$ $\acute{i}$ n general $\acute{u}$ $\acute{s}$ i la loc $\acute{u}$, d $\acute{e}$ r aci enuncierea loculu $\acute{i}$ este necesar $\acute{a}$, pentru a putea verifica, cum am $\acute{u}$ $\acute{d}$ is $\acute{u}$, d $\acute{e}$ c $\acute{a}$ condi $\acute{t}$ iunea esen $\acute{t}$ ial $\acute{a}$ a unei poli $\acute{t}$ e, adic $\acute{a}$ remiterea de ban $\acute{i}$ dintr'un $\acute{u}$ loc $\acute{u}$ $\acute{i}$ n altul $\acute{u}$, a avut $\acute{u}$, s $\acute{e}$ $\acute{u}$ nu, loc $\acute{u}$. $\acute{S}$ i s $\acute{e}$ nu ni se $\acute{d}$ ic $\acute{a}$, c $\acute{a}$ legiuitorul nu s'a explicat $\acute{u}$ $\acute{i}$ n art. 106, pentru c $\acute{a}$ legiuitorul $\acute{u}$ nu vorbesce $\acute{i}$ n acest $\acute{u}$ articol $\acute{u}$ nic $\acute{i}$ despre subscrierea poli $\acute{t}$ ei, $\acute{s}$ i cu t $\acute{o}$ te acestea lipsa acesteia $\acute{i}$ l a-trage nulitatea.

3. — *Ar $\acute{e}$ tarea sumei de pl $\acute{a}$ tit $\acute{u}$.* — $\acute{I}$ n poli $\acute{t}$ a trebuie s $\acute{e}$ se ar $\acute{e}$ te $\acute{i}$ n mod $\acute{u}$ precis $\acute{u}$ *suma* de pl $\acute{a}$ tit $\acute{u}$; $\acute{s}$ i tr $\acute{e}$ bue tot $\acute{u}$ -d'auna

ca acesta să fie o *sumă de bani*; orî-ce alte valori, precum mărfuri sėu produse, nu potŭ face obiectulŭ unei poliŭe.

Sė notămŭ ĩnsă, cã decã dupė dispoziŭiunea art. 106, poliŭa trebuie sė arate precisŭ suma de plătĭtŭ, nu trebuie sė conchidemŭ de aci, cã ea arŭ perde caracterulŭ sėu legalŭ, ĩn casŭ cãnd dupė enunŭierea capitalului, s'arŭ đice cã acestŭ capitalŭ va produce procente de 6°/o, de exemplu. Este de ajunsŭ numai ca sė nu fiã nici o incertitudine asupra sumei acestuĭ interesŭ, comparãndŭ data subscrierei cu a scadenŭei.

Acum suma de plătĭtŭ pŭte sė nu fiã exprimată de cãtŭ ĩn cifre, sėu ĩn litere, fãrã a mai fi repetată, dupė cum se face ĩn practicã, ĩn capulŭ, sėu la finitulŭ poliŭei.

Cãnd poliŭa este sub semnătura privatã și scrisã de altulŭ, őr nu de trãgėtorŭ, acesta nu este obligatŭ, chiar cãnd nu arŭ fi comerciantŭ, de a mai adãoga pe lãngã sub scrierea sa și cuvintele : *bunŭ și aprobatŭ*, cum cere art. 1180 C. civ. (Bravard, Traitė de droit commercial, vol. III, p. 75 et suiv.; contra Nouguier, vol. I, no. 72).

Unŭ autorŭ, cum este Pardessus (Traitė des lettres de change, no. 74) și Merlin (Rėpėt., vo. Billet à ordre, § I, art. 5), cari adoptã acestã din urmã opiniune, o motivezã, đicėndŭ, cã *bunulŭ și aprobatŭ* nu este necesarŭ, pentru cã comercianŭi sunt dispensaŭi de acesta, și cã poliŭa fiindŭ unŭ actŭ de comerŭiŭ, őr de cine arŭ fi scrisã, trãgėtorulŭ trebuie pusŭ ĩn clasa comercianŭilorŭ.

Acestŭ raŭionamentŭ ĩnsã este eronatŭ, pentru cã de-și acela care trage o poliŭã, face unŭ actŭ de comerŭiŭ, ĩnsã nu devine pentru acesta comerciantŭ, și prin urmare, ĩn acestã calitate elŭ nu pŭte invoca excepiunea consacratã de art. 1180 C. civ. ĩn favŭrea comercianŭilorŭ.

Trbuie sė đicemŭ mai bine, cã acestŭ articolŭ nevorbindŭ, de cãtŭ de *bilete*, sėu de *simplele promisiuni*, este imposibilŭ a face sė ĩntre ĩn termenŭi sėi, și poliŭa care dupė cum đice

Bravard, diferă de simpla promisiune, prin aceea, că ea nu se face numai prin concursul a două persoane, ci a trei persoane; și prin aceea, că ea nu presupune numai un singur contract, ci două : contractul de schimbă, și contractul de mandat.

Quid in casu, când în poliță nu se arată suma de plată ?

In acestu casu polița este nulă!

4. — *Indicațiunea numelui aceluia, care trebuie să plătească.*—

Acésta este necesar, pentru ca portorul să știe la cine să se adreseze pentru a primi plata poliței.

Déca trăgătorul și trasul ar fi una și aceeași persoană, atunci actul nu va fi poliță, ci *un băut la domiciliu*, despre care vom vorbi mai târziu. De exemplu : *Iasi, 11 Aprilie 1881.*

— *Plătesce cutăruia, séu la ordinul séu, cutare sumă, valórea primită în ahtu.* ; sub-semnat : *Primus* ; și pe urmă adaogă : *lui Primus la Bucuresci.* — *Séu, voi plăti lui Petru, séu la ordinul lui, cutare sumă, valórea primită în ahtu. Iasi, 11 Aprilie 1881* ; și mai departe : *plătită la Bucuresci la domiciliul lui Nicolae* ; sub-semnată : *Primus.*

In aceste două exemple nu este diferență de cât în ceea ce privește forma ; în ambele aceste cazuri actul nu este o poliță, pentru că este de esența poliței, ca să fiă trei persoane : *trăgătorul, portorul și trasul.*

Vom vedea mai târziu, cari sunt efectele acestui bilet la domiciliu, și déca sunt aceleași ca și ale poliței ; aci însă trebuie să spunem numai atât, că acela în profitul cui este de a se trage o poliță, acela cărui s'a promis o poliță pentru o valóre, ce a dat, nu este obligat a se mulțumi pe o poliță ce trăgătorul ar trage asupra sa însuși, séu mai bine, pe un bilet la domiciliu, pentru că portorul este presupus, că făcându-se i se promiță o poliță, a cerut garanția unei terțe persoane, a trasului, și trăgătorul este presupus, că i-a promis-o. Portorul prin urmare, poate refusa un bilet la do-

miciliu, ce nu 'i-ar presenta de câtă garanția trăgătorului. — Cu toate acestea, un neguțător ar putea trage o poliță asupra comisionarului său.

Curtea de Apelă din Rouen a dată o decisiune în sensul că o poliță pöte fi valabilmente trasă asupra comisului trăgătorului (arrêt 20 Août 1845).

5. — *Arătarea epocet plății, adecă, a scadenței poliței.* — In poliță trebuie să se aräte și tempulă, când are să fiă plătită, *à vista*, adecă, îndată ce s'a înfățișatū trasului, său după una, său mai multe zile, său luni de la înfățișare, său după una, său mai multe zile său luni de la data sa, său într'o și hotărâtă a lunet, său într'o și însemnată, său în cursulă unuși bălciū; toate acestea le vomă vedea mai la vale, când vomă esplica art. 125.

Quid însă în casă când epoca plății nu se va fi arätatū în poliță ?

Cestiunea este controversată :

1. — *Sistemă.* — Polița se consideră în asemenea casă ca făcută *à vista*. și prin urmare, se va plăti îndată ce se va presenta portorulă cu dēnsa la plată. Pentru susținerea acestuși sistemū se argumenteză cu art. 118 și 160 C. com. — Giranții nu au a se plānge în contra nimenui, pentru că ei suntū de vină, că au negoțiatū o astū-felū de poliță. (Delvincourt, I, II, note 5 de la pag. 105).

2. — *Sistemă* — Legiuitorulă a cerutū pentru formațiunea poliței, ca să se arate în ea și epoca scadenței; prin urmare, polița, în care nu există acestă mențiune, nu valoréză ca poliță, ci numai ca unū simplu *mandatū*, ce s'a datū trasului de a plăti suma arätată în polița imperfectă, și ca o simplă recunöscere din partea trăgătorului, în virtutea căreia prenorulă va avea o acțiune ordinară în repetițiunea acesteși sume în casă când trasulă nu va plăti. (Pothier, *Contrat de change*, ch. III, no. 32); și judecătörii vorū putea chiar să acorde trasulă unū termenū pentru plată conformū art. 1582

c. civ. ca și când nici nu ar fi vorba de câtă de ună simplu titlu ordinară, ăru nu de o poliță.

Terminulă indicatū în polițā pōte elū sē fie incertū, nedeterminatū? pōte elū depinde de realizarea unei condițiunī, sau de realizarea unui evenimentū?

Credemū că asemenea termine nu potū figura în polițā, pentru că polița nu arū putea circula cu înlesnire, deca nu s'arū sci precisū soroculū, când are sē se plătescă; și afară de acēsta, vomū vedea mai la vale, că în în lipsa de plată, trebuie sē se facă unū protestū pentru a se constata acēsta, și că acestū protestū trebuie făcutū într'unū timpū rigurosū determinatū de lege; ei bine, deca epoca scadenței arū fi subordonată la împlinirea unei condițiunī, portorulū nu arū putea sci mai de nainte ziua precisă a scadenței; și prin urmare, nu arū putea face protestū: portorulū arū fi silitū în asemenea casū, sē neglige alte afaceri și sē se ocupe numai de aceia: ca sē vadă, deca nu s'a împlinitū cutare evenimentū.

Cu tōte aceste, suntū unī carī susținū, că polița este regulată, este valabilă, și în acestū casū. Ziua incertă, dīcū dānșīi, nu este prohibită de art. 106: pentru că cea ce cere acest articolū, este, ca sē existe o epocă pentru plată. Apoi în casul de față, există. Ceva mai multū, legea admite și scadența à vista, cea ce nu este, de câtū unū *dies incertus*. — La acēsta însă răspundemū, că dacă este admisă scadența à vista, care nu este de câtū o zi incertă, acēsta este espresū autorizatū de lege.

6. — *Arătarea locului, unde are sē se plătescă polița.* — Polița trebuie sē indice loculū unde este platibilă; acestū locū se pune de ordinarū în polițā sub numele trasului. — Domiciliul trasului și domiciliulū aceluia care trebuie sē plătescă, potū fi diferite: o poliță pōte sē fie trasă asupra unui individū și sē se plătescă la domiciliulū unui tiersū, care ia numele de *domiciliatarū*; acesta este unū adevăratū *adjectus solutionis gratia*; domiciliulū indicatū pentru plată trebuie sē fi designatū de

trăgătoru, în momentul creațiunei poliței, séu în urmă de către trasu cu ocașiunea acceptărei (art. 119 C. com.).

7. — *Numele aceluia cui, séu în ordinea cui, este platibilă polița.*

Polița trebuie să arête, numele aceluia căruia are să se plătescă.

Ce vomu țice în casu, când se va arêta numai numele aceluia, care a plătitu prețulu poliței, fără a se da ordinu trasulu, ca să plătescă acestuia suma coprinsă în poliță. De exemplu, plătesce suma de 1000 fr., valórea primită în ahtu de la *Primus*. Aci nu se țice, că suma de 1000 fr. să o plătescă trasulu lui *Primus*, ci se țice numai atâtú, că suma a fostú primită de la *Primus*, și se poruncesce trasulu ca să o plătescă, dérú *cui*? Acésta nu se spune.

În privința acésta : cui are să se plătescă, în casulu de față polița, suntú trei opiniuní :

1. — *Opiniune.* — Este resonabilú să presupunemú, că trăgătorulu a înțelesú ca polița să se plătescă aceluia, de la care se declară, că s'a primitú valórea, pentru că nuse arată o altă persónă, căreia să i se plătescă. (Pothier, contrat de change ch. III, no. 31).

2. — *Opiniune.* — Omisiunea numeluí persónei căreia are să se plătescă polița este o imperfecțiune, care după noi, ne împedică de a considera actulu ca poliță; elú nu este dérú, de câtú unú titlu ordinarú, supusú aprecierei tribunaluluí. Lipsa acesteí enuncierí nu se póte suplini prin presumpțiunea, că trasulu a înțelesú, ca polița să se plătescă aceluia, care a datú baní pe dênsa, pentru că de multe ori prețulu unei polițe se plătesce de altulu, éru nu de acela în profitulu căruia este trasá (Pardessus, t. II, no. 338).

3. — *Opiniune.* — În principú, enuncierea numeluí aceluia, care a datú valórea, nu este o indicațiune suficientă; însé déca pe lângă acésta mai concură și alte circumstanțe din cari se

vede clarü, că acela este beneficiarul, care a datü baniü pe poliță, atunci polița va fi valabilă. De exemplu, se presupunemü, că arü exista o scrisóre în care s'arü aręta condițiunile contractului de schimbü, și prin care s'arü încunosciița trasulü despre trãmiterea poliței; polița în acestü casü va fi valabilă. (Nouguier, des Lettres de change, t. I, p. 147).

Së notãmü, că nu este destulü, ca së se menționeze în poliță numele prenorului, a aceluia în beneficiulü cui este trasă, ci trebuie së se coprindă într'ęnsa și clausa *la ordine*, së se ȃică de exemplu : *Plătesce la ordinulü lui Primus*, sëü *plătesce lui Primus, sëü la ordinulü sëü*. Acéstă espresiune însemnăză, că Primus are facultatea de a transmite unei terțe persóne proprietatea poliței, prin girü, adică : printr'o declarațiune a voiiței de a ceda drepturile sële; acéstă declarațiune se înscrie în poliță, cum vomü vedea mai târȃiü, și decă întrunescce tóte condițiunile cerute de lege, are de efectü de a transmite cesionarului tóte drepturile cedantelui faȃ și cu terțiile persóne, fără ca së fiã trebuință pentru acésta de o notificațiune, dupë cum cere art. 1393 C. civ. în casü de cesiune a unei creanțe ordinare.

Polița este ea nulă, decă lipsescce clausa la ordine? — Unü sustinü că clausa *la ordine* nu este de esenția poliței, că chiarü decă acéstă clausă nu arü fi inseratã în poliță, totü este remitere de banü dintr'unü locü în altulü, și acésta face ca actulü së fiã o poliță. (Delvincourt, t. II, note 2 de la pag. 78).

Insã limbagiulü Codului este fórte imperativü, elü ȃice formalü : că polița este la ordinü (art. 106). Și este în generalü admisü, că polița numai prin clausa *la ordine* își dobęndescce perfecțiunea ei; numai prin acéstă clausă polița își póte ajunge scopulü sëü de a fi transmisă repede din mână în mână și de a circula cu iuțelă. (Pardessus. t. II, no. 329, Bravard, p. 228).

Cuvintele la ordine suntü ele sacramentali? In dreptulü

noctru nu există termenî sacramentalî; prin urmare, nici vorbele *la ordine* nu sunt sacramentalî; potu fi dëru înlocuite cu alî termenî echivalenţî, putemu ñice, de exemplu : *Plătesce cutăruia, sëu la dispoziţiunea sa ; sëu reprezentanţilor drep-turiloru lui.*

Së notămü. că nu se pöte creea o poliţã *platibilã la portorü* ; aşa, nu se pöte ñice : *plătesce cutare sumã portorulü*, pentru că beneficiarul nu este arëtatü cu precisiune, şi lipsesce şi clausa la ordine.

In alü cüi ordinü se trage poliţã ?

Poliţã de ordinarü se trage în ordinulü acelaia, care dã baniî pe dënşa. Dëru cu töte acestea pöte fi trasã şi la ordinulü unei terţie persöne. — Se pöte, că acela ce dã baniî pe dënşa së nu fiã elü *prenorulü* (primulü beneficiarü). Aşa, o persönã din Paris, care are së primëscã o sumã de baniî din Bucuresci, însãrcinëzã pe unulü din amicüi sëi së primëscã pentru dënsulü acëstã sumã şi së 'l-o trimiţã. Acëstü amicü, dupë ce iea baniî, së duce de 'l dã unulü banchierü, şi 'l'u rögã së tragã o poliţã pe numele şi la ordinulü persönei, la care voesce së ajungã acei baniî; redactându-se astü-felü poliţã amiculü va evita de a 'şi pune semnătura sa într'insa şi nu va fi responsabilü de plata ei către terţiile persöne, la carü s'arü putea transmite poliţã, nici pasibilü de acţiunile, la carü l'arü fi pututü espune semnătura sa. Art. 106 nu cere ca së se spunã de cine este datü preţulü poliţei.

Poliţã pöte ea fi la ordinulü trasulü.

Nu pöte, pentru că trasulü nu este o terţie persönã.

Dëru la ordinulü trãgëtorulü pöte së fie o poliţã ? Art. 106 o spune acësta într'unü modü espresü, că da!

Care este utilitatea acestei dispoziţiuni?

Utilitatea acestei dispoziţiuni este acësta : că se pöte întëmpla, ca unü individü puçinü cunoscutü în loculü unde residã, së voiascã a 'şi procura baniî prin mijloculü unei poliţei, ce are

de gându a trage asupra unei persóne dintr'unú altú locú depártatú. Inså fiindú cá acela, la care se adreséză pentru a obține baní, nu'lú cunósce și nu scie, déca persóna, asupra căreia este de a se trage polița, o va accepta și o va plăti, satú nu, nu voesce să priméscă acéstă polița, și sê-î dea suma, ce cere. Trăgătorulú atunci ce face? trage o polița în numele sêú propriú și în ordinea sa și apoi o transmite la trasú, ca să o accepte, și după acceptare din partea acestuia, o transmite în ordinulú unei persóne, care acumú dá bucurosú baní pe dînsa (voy. Pothier, Contrat de change, no. 10).

In acestú casú, în ce momentú este polița perfectă?

Subscriitorulú nu primesce în realitate baní de câtú când se presintă unú tiersú, și îi numără suma coprinsă în polița; și polița nu devine perfectă de câtú în momentulú când se transmite acestuí tiersú prin girú. Până la acéstă epocă, nu este de câtú unú simplu proiectú; numai girulú ocompletează.

Girulú póte elú fi datatú din loculú, unde este plătibilă polița în casú când ea este la ordinulú trăgătorulú?

Trăgătorulú în ipotesa precedentă nu póte sê 'și vîndă polița lui însu-și, și contractulú de schimbú nu se efectuéză de câtú prin girú, adică, când trăgătorulú cedéză polița unei terție persóne; prin urmare, déca polița se trece în ordinulú unei terție persóne în loculú unde este plătibilă, lipsesce condițiunea esențială pentru existența unei polițe: *remiterea de baní dintr'unú locú în altulú*. (Cass. fr. 6 Janvier, 1845; Toulouse 6 Mars, 1830; 20 Juin 1835; și alte Curți).

Quid în casú, când trasulú a acceptatú?

D. Rataud, care admite soluțiunea¹ de susú în casú, când polița nu a fostú acceptată, înclină a crede, cá, în casú de acceptațiune din partea trasulú, polița în ordinea trăgătorulú este perfectă, și cá nu mai are trebuință de nimicú pentru perfectibilitatea ei.

Pe câtă vreme trasulú nu a acceptatú, díce acestú învățatú,

nu se p $\acute{o}$ te susține, c $\acute{a}$ polița constat $\acute{a}$ un $\acute{u}$ contract $\acute{u}$ de schimb $\acute{u}$ intervenit $\acute{u}$ între tras $\acute{u}$ și tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$; c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ contractul $\acute{u}$ de schimb $\acute{u}$ se va forma între tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$ și între acela în ordinea cu $\acute{i}$ se va gira polița. Num $\acute{a}$ i prezența acestu $\acute{i}$ din urm $\acute{a}$, p $\acute{o$ te realiza contractul $\acute{u}$ de schimb $\acute{u}$. Prin urmare, nu num $\acute{a}$ i c $\acute{a}$ este necesari $\acute{u}$ un $\acute{u}$ gir $\acute{u}$, pentru ca polița s $\acute{e}$ se p $\acute{o}$ t $\acute{a}$ forma, în cas $\acute{u}$ c $\acute{a}$ nd ea nu este acceptat $\acute{a}$ de tras $\acute{u}$, ci trebuie înc $\acute{a}$ c $\acute{a}$ acest $\acute{u}$ gir $\acute{u}$ s $\acute{e}$ se fac $\acute{a}$ în alt $\acute{u}$ loc $\acute{u}$ deosebit $\acute{u}$ de acela al $\acute{u}$ pl $\acute{a}$ ș $\acute{i}$.

În cas $\acute{u}$ îns $\acute{e}$ c $\acute{a}$ nd trasul $\acute{u}$ a acceptat $\acute{u}$, ș $\acute{i}$ ce D. Rataud, a decide, c $\acute{a}$ polița nu este perfect $\acute{a}$, ar $\acute{u}$ fi a ad $\acute{a}$ oga la prescripțiunile lege $\acute{i}$. De exemplu : Petru din Bucuresc $\acute{i}$ fiind $\acute{u}$ la Br $\acute{a}$ ila se împrumut $\acute{a}$ aci de la Paul cu 1000 fr. și se oblig $\acute{a}$ a 'i restitui în termen $\acute{u}$ de tre $\acute{i}$ lun $\acute{i}$ la Bucuresc $\acute{i}$. Paul trage imediat la ordinea sa însu-ș $\acute{i}$ o poliț $\acute{a}$, pe care Petru scrie accepțiunea sa. E $\acute{i}$ bine, polița în acest $\acute{u}$ cas $\acute{u}$ nu este dintr'un $\acute{u}$ loc $\acute{u}$ în altul $\acute{u}$? Contractul $\acute{u}$ intervenit $\acute{u}$ între Paul și Petru nu este el $\acute{u}$ un $\acute{u}$ contract $\acute{u}$ de schimb $\acute{u}$? Este adev $\acute{e}$ rat $\acute{u}$, c $\acute{a}$ în acest $\acute{u}$ titlu nu este și un $\acute{u}$ tiers $\acute{u}$ -beneficiar $\acute{u}$, d $\acute{e}$ r art. 106 nu ș $\acute{i}$ ce el $\acute{u}$, c $\acute{a}$ o poliț $\acute{a}$ p $\acute{o$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ la ordinea tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torulu $\acute{i}$? evident $\acute{u}$, c $\acute{a}$ da!

Or $\acute{i}$ cum ar $\acute{u}$ fi, este un $\acute{u}$ cas $\acute{u}$, c $\acute{a}$ nd polița, ce este la ordin $\acute{u}$ tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torulu $\acute{i}$, este perfect $\acute{a}$ din chiar momentul creerei s $\acute{e$ le : acesta este cazul $\acute{u}$, c $\acute{a}$ nd tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$ lucr $\acute{e}$ z $\acute{a}$ în calitate de mandatar $\acute{u}$ al $\acute{u}$ unu $\acute{i}$ tiers $\acute{u}$, în comptul $\acute{u}$ c $\acute{a}$ ruia sub-scrie polița, adic $\acute{a}$, c $\acute{a}$ nd el $\acute{u}$ este tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$ în comptul $\acute{u}$ altuia. În acest $\acute{u}$ cas $\acute{u}$, propri $\acute{u}$ vorbind $\acute{u}$, el $\acute{u}$ nu este adev $\acute{e}$ ratul $\acute{u}$ tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$, c $\acute{a}$ c $\acute{i}$ adev $\acute{e}$ ratul $\acute{u}$ tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ tor $\acute{u}$ este mandantul $\acute{u}$. Tr $\acute{a}$ g $\acute{e}$ torul $\acute{u}$ în compt $\acute{u}$ în cazul $\acute{u}$ de faț $\acute{a}$ primesce polița pentru a i se pl $\acute{a}$ ti sumele, ce p $\acute{o$ te 'i dator $\acute{e}$ z $\acute{a}$ mandantul $\acute{u}$ s $\acute{e}$ u, *d $\acute{a}$ t $\acute{a}$ torul $\acute{u}$ de ordine*, acela în comptul $\acute{u}$ c $\acute{a}$ ruia este polița tras $\acute{a}$. Un $\acute{u}$ exemplu pentru acest $\acute{u}$ din urm $\acute{a}$ cas $\acute{u}$:

B. P. L. 100.

La . . . (cutare epocă), veți plăti în comptulă d-lui N. N., la ordinulă meă, suma de una sută lei nouă, valărea primită (în marfă, etc.)

Lui **Secundus**
în Ploesci.

Bucuresci, 5 Ianuarie 1883.
Primus.

8. — *Declarațiunea valărei primite.* — În poliță trebuie să se indice formală, și expresă : 1) Că valărea poliței s'a dată trăgătorulă, și 2) Ce valăre i s'a dată; trebuie să se arate a-nume în ce a constată acestă valăre; a fostă bană? mărfură? etc., cu alte cuvinte legea cere, ca să se enuncie căusa obligațiunei, ceea ce este contrariulă principiiloră dreptulă comună în materiă de obligațiună (ved. art. 967 C. civ.). Așa în poliță trebuie să se dică : *Valărea primită în ahtă, în numerară, în mărfuri*, etc.

Care este efectulă unei polițe în care nu se spune nică că s'a dată valărea ei, nică ce valăre s'a dată?

Când în poliță nu se spune nică că s'a dată valărea ei, nică în ce a constată acea valăre, ea nu valorizează ca poliță. Prenorulă nu devine proprietară; elă nu este, de cătă ună simplu mandatară pentru primirea baniloră (arg. din art. 133 C. com.). Trăgătorulă fiindă considerată ca mandatară și ca proprietară, îlă pôte opri de a-î ridica, revocândă mandatulă și revendicândă chiară polița din masa falimentulă, în casă de falimentă din partea portorulă. (Pothier, Contrat de change, ch. III, no. 34).

Potemă dice atunci, că valorizează ca o simplă promisiune?

Nu putemă dice nică acestă, pentru că prenorulă, în acestă casă este mandatarulă, ér nu creditorulă trăgătorulă.

Ce se întemplantă în acestă ipotesă, în casă, când prenorulă transmite polița la o terție persónă printr'ună giră regulată?

Proprietatea poliței este bine transmisă; și prenorulă devine girantă; prenorulă însă nu transmite proprietatea poliței

în calitate de proprietarü, căci noi scimü, că elü nu este proprietarü, ci în calitate de mandatarü alü trăgătorulu. (Savary, Parêre, 46; Delvincourt, note 7 de la pag. 75).

Espresiunea : valórea primită, este ea suficientă ? — Acéstă espresiune, fiindü-că nu indică, ce valóre s'a primitü, nu este sũficientă.

Ce vomü ñice însë în ceea ce privesce espresiunile : *valóre în comptü ?* Aceste espresiuni suntü valabile, pentru că ele însemnă : că este unü comptü curentü între trăgătorü și beneficiarü, și că valórea poliței s'a scăðutü din aceea ce datora beneficiarulu trăgătorulu.

Pentru regularitatea unei polițe este de ajunsü a se arêta că valórea ei s'a datü, și ce valóre s'a datü ; puñinü importă în ce a consistatü. de esemplu, în imobile, în arendă etc. Legea lasă o mare latitudine în acéstă privință.

9. — *Semnătura trăgătorulu.* — De și legea nu ni-o spune espres, cu tóte acestea este certü, că polița când se face prin actü sub-semnătura privată, dupë cum se face de ordinarü, trebuie, sub pedépsă de nulitate, să fiă sub-scrisă de trăgătorü.

Décă trăgătorulu nu scie scrie, polița se face prin actü de notariatü ; și în asemenea casü, în ceea ce privesce sub-semnătura se urméză regulile, cari guvernă asemenea acte.

În resumatü, trebuie să scimü, că enunçiările necesariü, cari trebuie să existe în polițe suntü de douë speciü : Suntü unele, cari decă lipsescü din poliță, facü ca actulü să nu fiă valabilü, nici ca poliță nici ca altü contractü ; cu alte cuvinte, facü ca actulü să fiă unü ce absolutü nulü. Așa, sub-scrierea trăgătorulu decă lipsesce, actulü nu valoréză nimicü, nici ca poliță, nici ca altü contractü ; este unü simplu proiectü.

În câtü privesce *omiterea sumei de plată, seü numele persoanei*, ce trebuie să plătésca, opiniunile suntü împărțite :

Unü susñinü, că omiterea uneia, seü a alteia anuléză com-

plectamente actulū, astū-felū în câțu nu produce nici unū an-gajamentū (Pardessus, t. no. 462).

Alții susținū, că actulū este nulū *numai ca poliță*.

Suntū însē alte enunțiațiuni, ale căroră lipsă nu împedică actulū de a produce efecte, însē nu efectele poliței, pentru că actulū este nulū ca poliță : așa este casulū, când lipsesce *data*, seū nu se arată *tempulū*, seū *loculū* plăței, seū lipsesce clausa *la ordine*, orī nu se arētă, că *s'a primitū valōrea* poliței, și în ce s'a primitū.

Pênē aci amū vēđutū enunțiațiuni necēsariī, a căroră lip-să din poliță, facū ca actulū să fiă nulū *celū puținū ca poliță*, dēcă nu și ca altū contractū ; acum se trecem la

Enunțiațiuni Facultative.

Enunciēriile facultative suntū acele, ale cărorū *prezență*. seū *absență*, nu împedică actulū de a valora ca poliță.

Se găsescū mai în tōte polițele aceste enunțiațiuni : *dupē a mea însciințare* ; acēsta însemneză, că trasulū va primi de la trăgētorū o însciințare, prin care i se va notifica : data poli-ței, suma de plată, epoca când are să plătēscă, și numele per-sōnei la ordinea căreia este plătibilă polița. Dēcă însē trăgē-torulū crede avertismentulū inutilū, în poliță se đice : *fără altă însciințare*.

Aceste enunțiațiuni, nu suntū indispensabile pentru perfec-țiunea poliței, dēr aū cu tōte acestea utilitatea lorū. Trăgēto-rulū, care arū avea imprudența de a plăti fără însciințare o poliță, în care s'arū đice : *dupē a mea însciințare*, va fi respon-sabilū, despre validitatea plățiī.

Asemenea se pōte însēra în poliță clausa : *fără obligulū meū* (sans garantie). Efectulū acesteī clause este de a se a-pēra, în casū de neplată a poliței, de orī-ce rēspundere trăgē-torulū, care a făcutū provisia și giranțiī ; portorulū în acestū casū nu are recursū, de câțu în contra *trasulū*. Este permisū

a modifica consecințele legale ale poliței. Trăgătorul, care justifică că a făcutu provisia, are dreptul de a se elibera de orî-ce responsabilitate față cu portorul; acesta este sensul, pe care 'lă are, în idea părților, clauza de care este vorba.

În fine, vomă mai nota, că o poliță se pôte trage *în mai multe esemplare*. Acésta se face séu pentru a facilita negocierea poliței; portorul pôte pune unul din esemplare în circulațiune, și altul îl pôte trãmite trasului spre acceptare; séu pentru a evita pierderea poliței, séu altă accidentă, căci, decă va dispăre ună esemplară, va rămăne altul. Eă bine, cândă polița se trage în mai multe esemplare, după art. 106 C. com., trebuie să se menționeze pe fiă-care din ele numărul de ordine, decă este întâiul, ală douilea, ală treilea etc., pentru că decă nu s'ară face acéstă mențiune, publicul ară potea lua diferitele esemplare, ca totă atâtă polițe diferite.

Să mai notămă, că de ordinară acela, care trage o poliță, o trage în propriul séu comptă; dér se întâmplă câte o dată ca polița să fiă trasă îe comptulă altuia (art. 107 C. com.). În acestă casă trăgătorul se numesce *trăgător în comptă*, și acela, în comptulă cui se trage, se numesce *dătător de ordine*, séu *ordonator*.

Acésta are locă, de exemplu, în casulă următoră :

A din Bucuresci, datoréză 2000 fr. lui C din Paris. A are însă și elă sé ia 2000 fr. de la D din Viena. Acum ce face A ca sé-'și plătésă datoria din Paris? Scrie lui C ca acesta să tragă o poliță în comptulă séu, a lui A, asupra lui D din Viena. C trage polița și o vinde lui F și cu chipulă acesta C își primesce banii, fără multă bătae de capă și fără a se face nici ună transportă. Aci A este *dătătorul de ordine*, și C este *trăgătorul în comptă*.

Vomă mai reveni asupra aceste cestiuni, când vomă explica art. 111 C. com. și vomă vedea atunci cari sunt obligațiunile trăgătorului în comptulă altuia atâtă față cu acela, a-

supra cui este trasă polița, câtă și față cu prenorul (primul beneficiar) și giranții.

b. — Despre supozițiunii (art. 108 C. com.)

Se pôte întâmpla acum ca unele dintre enunțiațiunile necesarii pentru validitatea poliței, să fie mincinoase; să existe numai în aparență, ér în fond nu. În acestă casă enunțiațiunile false le vomă numi supozițiunii.

Câte feluri de supozițiunii potă esista în poliță?

În poliță potă fi: 1) Supozițiunii de nume. 2) Supozițiunii de calitate. 3) Supozițiunii de domiciliu. 4) Supozițiunii de locu.

Să esaminămă pe fie-care din ele, și să vedemă, cari sunt efectele loră, de cine, și în contra cui potă fi invocate, și cum se potă proba?

1. — *Supozițiunile de nume.* — Se pôte întâmpla ca ună individă să tragă o poliță sub ună nume imaginară; séu sub numele unei persone adevărate, însă a cărei sub-semnătură o usurpă contra-făcend'o; séu să tragă o poliță asupra unei persone, care nu esistă. În aceste casuri este o *supozițiune de nume*.

Totă astă-felă este și în casulă, când o poliță ară fi trasă de ună individă, ce esistă în realitate asupra altuia care de asemenea esistă, însă ară fi în ordinulă *unui prenoră închi-puită*, sub numele căruia se face primulă giră.

2. — *Supozițiunile de calitate.* — Pentru ca să esplicămă supozițiunile de calitate vomă lua exemplulă următoră: ună omă are acela-și nume cu ună banchier; subscriind polița, profită de similitudinea numelui, lângă care maă adaogă și *calitatea de banchieră*. În acestă casă nu este supozițiune de nume, ci *de calitate*.

3. — *Supozițiunii de domiciliu.* — Acéstă supozițiune nu trebuie confundată cu cea de locu. Supozițiune de domiciliu ară fi, de exemplu, în casă când polița fiind plătabilă aiurea, ér

nu la domiciliul trasului, indicațiunea ce s'arü face, arü fi mincinosä.

4. — *Suposițiune de locü.* — Scimü cä una din condițiunile esențiale și fundamentale ale poliței este, ca sē existe o remitere de banü dintr'unü locü în altulü.

Se întemplä însä adese-orï, ca aceï, cari datü banü cu dobēndä, pentru ca sē se bucure de garanțiile specialï ce resultä din poliță, punü pe împrumutașï sē ñicä în poliță, cä ea este trasä dintr'unü locü în altulü, de exemplu, de la Craiova la Bucurescï, pe când actulü este făcutü și sub-scrișü la Bucurescï; sēü sē ñicä : cä polița este plätibilä la Craiova, pe când părțile contractante nu au intențiune de a face aiurea plata, de câtü totü în Bucurescï, unde este făcutü actulü. Acēsta este o *suposițiune de locü.*

Ce vomü ñice în casü când polița conține o suposițiune de locü, de și în realitate este trasä dintr'unü locü într'altulü? De exemplu : unü individü trage o poliță din Bucurescï la Paris, și pentru a-șï ascunde șederea sa la Bucurescï, o datēzä din Craiova. În acestü casü este în adevērü o suposițiune de locü, dér cu tōte acestea esistä remitere de banü dintr'unü locü în altulü, pentru cä trăgētorulü primindü o valōre la Bucurescï, se angajēzä a face a se pläti o sumä de banü la Paris.

Unï autorï susșinü, cä soluțiunea trebuie sē fie aceea, ca și când nicï nu arü exista remitere de banü dintr'unü locü în altulü; adicä cä actulü trebuie socotitü ca o simplä promisiune (Persil, p. 91 ; — Metz, 1-er Déc. 1836).

Alșï, din contra, suntü de opiniune cä polița nu trebuie reputatä ca o simplä promisiune, de câtü numai atunci, când suposițiunea arü face sē disparä condițiunea esențialä a remiterēi unei sume de banü dintr'unü locü într'altulü; acēstä soluțiune o daü dînșï basändu-se mai multü pe spiritulü de câtü pe litera art 108 C. com. (Pardessus, t. II, no. 458 ; Nougier, des lettres de change, t. I, p. 202 et suiv.).

Acéstă soluțiune este de preferitü.

Ce vomü dice însë în ceea ce privesce suposițiunea, că valórea s'a datü?

Art. 108 C. com. nu vorbesce despre acéstă suposițiune. Noř scimü însë, că pentru ca actulü s'ă fiă valabilü ca polița trebue s'ă se enuncie într'ensulü, că valórea lui s'a datü și în ce s'a datü.

Insë din douë una : séü se declară, că s'a datü o valóre, în locü de alta, *care în adevëru s'a datü*, și în acestü casü, majoritatea autorilorü și jurisprudența decidü, că suposițiunea nu are nicü o influință asupra validității poliței, pentru că art. 108 este mutü asupra acestei suposițiuni (Pardessus t. II, no. 458); séü nu s'a datü nimicü pentru poliță, și atuncü titlulü este viciatü pentru lipsă de cauză.

Care sunt efectele suposițiunilorü?

Legea ne spune, că în casü când există în poliță vre-una din suposițiunile, de cari amü vorbitü, actulü este reputatü, ca o *simplă promisiune*, adică, nu valorează ca poliță, ci ca unü altü actü.

Ce consecinție resultă din principiulü că polița este redusă la o simplă promisiune de plată?

De aci urmază :

1). Că este apli abilü art. 1180 C. civ., care cere ca actulü s'ă fiă investitü cu formula *bunü și aprobatü*, în casü când nu este scrisü totü de mâna sub-scrietorului; pe când polița nu este supusă acestei formalități. 2) nu există solidaritate, că în poliță, între diferitele persóne ale cărorü sub-scriere se găsesce în actü. 3) portorulü nu perde nimicü nefăcëndü protestü a doua či, după cum vomü vedea mai târziu. 4) cedanțiü nu garantéză solvabilitatea debitorilorü cedați de câtü când se vorü fi obligatü conformü art. 1397 și 1398 C. civ., pe când, când este vorba de poliță, este altü-felü. 5) nu se póte invoca prescripțiunea de cincü anü, ci cea de trei-șeci anü.

De cine, și în contra cui se potă opune excepțiunile rezultându din suposițiunii în polițe?

Este în generală admistă, că chiar autorul suposițiunei o pôte invoca față cu acela, care a participatū la fraudă, și că suposițiunea pôte fi opusă tuturorū acelora, cari aū comis'o, séu aū avutū cunoscință despre dēnsa.

Dérū terțiilorū persōne cari suntū de bună credință potū fi opuse suposițiunile?

Se pôte đice că art. 108 C. com., nu face nici o dinstincțiune; prin urmare orī-ce suposițiune reduce actulū la o simplă promisiune; nu trebuie să distingemū acolo, unde legea nu distinge; suposițiunile pôte dérū fi invocate de toți, și în contra tuturorū. Și portorulū de buna credință nu este de câtū unū reprezentantū (ayant-cause), unū cesionarū alū prenorulū; prin urmare, este supusū acelora-și escepțiunii.

Cu tôte acestea însă doctrina și jurisprudența francesă în generală, admitū că excepțiunile rezultându din suposițiunii nu potū fi invocate în contra unū tiersū-portorū de buna credință, în casū când acesta nu arū fi avutū cunoscință de dēnsele. Décă am admite opiniunea contrariă, amū consacra o injustiție. Tierțiulū portorū, când a contractatū, s'a basatū pe aparențele legale; elū nu a pututū pătrunde mai departe, nu a pututū sci, că polița este afectată de unū viciū, care o reduce la o simplă promisiune. Décă s'arū da o altă soluțiune, s'arū împiedica circulațiunea polițelorū (Pardessus, t. II, no. 60; Delvincourt, t. II, note 3 de la pag. 79; Horson Quest. 49, p. 162; Nouguiet, t. I. p. 205 et suiv.; Bravard, p. 230).

Cum se potū proba suposițiunile?

Suposițiunile suntū o fraudă, și prin urmare se potū proba prin totū felulū de probe, prin înscrisū, prin martorī, și chiarū și prin simple presumpțiunii.

e. — Capacitatea cerută pentru a interveni cine-va într'o poliță

Ce capacitate se cere pentru a interveni în negociațiunea unei polițe? (art. 109 C. com.).

Orî-ce persoană capabilă după principiile dreptului civilu de a contracta, *chiar ună necomerciantă*, pôte interveni în negoțierea unei polițe, și pôte contracta orî-ce angajamentu, rezultându din acéstă negociațiune.

Femeile, fetele și minorii, *când sunt comercianți*, potu trage, gira și accepta polițe pentru trebuințele comerțului lorü.

Femeile și fetele însă, *ce nu suntü comerciante*, nu potü trage polițe; o poliță sub-scrisă de dênsele nu valoréză față cu ele ca poliță, ci numai ca o simplă promisiune; acésta este unü privilegiü acordatü sexului lorü.

Ce presupune art. 109 C. com. când dice, că o poliță sub-scrisă de o femeie, nu valoréză față cu ea, de câtü ca o simplă promisiune?

Acestü articolü presupune, ca femeia măritată a fostü autorisată de bărbatulü său, căci la din contra, actulü va fi nulü față cu dênsa (art. 207 C. civ.).

Femeia necomerciantă autorisată de bărbatulü său a sub-scrie o poliță este ea justițiabilă de tribunalulü de comerțü?

Credemü că nu, pentru că angajamentulü său este *purü civilü*; legea dice, că polițele iscälite de femei măritate, necomerciante, se socotescü ca nisce simple promisiuni; apoi noi scimü deja că simplele promisiuni se socotescü ca nisce acte purü civile (ved. pag. 265); prin urmare suntü de competența tribunalului civilü.

Să notămü însă, că numai *față cu femeile său fetele* polițele iscälite de dênsele se socotescü ca simple promisiuni; ér față cu terțiile persóne, ale cărorü sub-scriere se găsesce în actü, își conservă tóte caracterele și efectele séle.

O poliță sub-scrisă de unū minorū necomerciantū ce valōre are față cu dēnsulū ?

Când unū minorū figurează între sub-scriitorii unei polițe, legea o declară de *nulă față cu dēnsulū* (art. 110 C. com.). Legiuitorulū nu a voitū ca minorulū necomerciantū să fiă espusū la consecințele rigurose ale poliței. Și afară de acēsta, nu a mai ȃisū, cum a ȃisū pentru femei și fete, că polița valorēză ca o simplă promisiune, pentru că minorulū care pune semnătura sa pe o poliță, în calitate de trăgătorū, de girantū, sēu de acceptatorū, contractēză o obligațiune, în contra cărei pōte invoca nulitatea.

Așa, minorulū necomerciantū, dēcă va fi sub-scrisū o poliță, pōte invoca nulitatea ei față cu prenorulū; și acēsta nu are altū dreptū, de cātū de a cere restituirea valorilorū date; și pentru ca sē pōtă obține și acēsta trebuie sē probeze, că minorulū a profitatū de acele valorī, adică, că le-a cheltuitū în lucruri folositoare.

Ceea ce amū ȃisū despre minorī este aplicabilū și la *interȃisū*. — Dēcă unū interȃisū va fi sub-scrisū o poliță, vomū aplica art. 448 C. civ., care declară nule de dreptū tōte actele făcute de interȃisū în urma sentinței, prin care se declară interdicțiunea.

Ce vomū ȃice însē despre persoanele puse sub unū consiliū judiciarū ?

În privința acēsta, jurisprudența francesă este stabilită în sensulū acesta : că polițele sub-scrise de persoanele puse sub unū consiliū judiciarū, fără asistența acestuī consiliū, nu valorēză față cu elū de cātū celū multū ca simple promisiuni. (Cass. fr. 1 Aug. 1860).

3. — Despre Provisiă (art. 111-113 C. com.).

Cu acēstă ocasiune vomū vedea :

a). Ce este provisiă; b) Cine trebuie sē o faci; c) Proba

provisiei; *d*) Proprietatea provisieii; *e*) Despre provisiă în casă, când polița este trasă în comptul altuia; *f*) Obligațiunile trăgătorului în compt și ale dătătorului de ordine.

a). — *Ce este provisia?* — Provisia este suma, séu valorile destinate la plata poliței (art. 111 C. com.).

b). — *Cine trebuie să facă provisia?* Provisia trebuie să o facă trăgătorul poliței; pentru că elu este ținut a face să se plătescă polița de către trasu în çiuva și locul convenit; trebuie déră să dea mijlocele necesarie pentru acestu sfârșit.

In ce consistă provisia de ordinaru?

Provisia consistă de ordinaru într'o sumă de banii, ce se dă de trăgătoru trasului, séu într'o creanță, ce trăgătorul are asupra trasului. In acestu din urmă casu însu, suma ce are să ia trăgătorul de la trasu trebuie să fiă celu puçinú egală cu valórea poliței, și să fiă exigibilă, căci la din contra, provisia se póte socoti ca neesistându.

Care este interesulú cestiunei de a se sci, decă provisia este făcută, séu nu?

Este importantu a se sci, decă trasul are în mâna sa provisiă, pentru că decă portorul poliței nu este plătitu la scadență, trebuie să facă protestu a doua çi, să notifice giranțiloru refusulú trasului de a plăti și să 'i și tragă în judecată.

In lipsă de protestu în termenulú fixatú de lege nu póte trage în garanțiă *pe trăgătoru, decă acesta probéză că a făcutu provisiă*; ér în casu când trăgătorul nu va putea proba că a făcutu provisiă, portorulú ilú póte acționa în judecată și mai târziu, și fără a se fi făcutu protestu, pentru că trăgătorul ne-făcându provisiă, întârzierea, séu lipsa protestului nu 'i cauzeză nici unú prejudiciu; deșansa portorului față cu densusul arú fi dér o injustițiă, căci trăgătorul arú ține valórea, ce i s'a datú pentru poliță, fără a da nimicú în schimbú, și astu-felú s'arú înavuți în paguba altuia.

Nu éte însu totú astu-felú și față cu *giranții*; giranții

potu opune portorului deşansa rezultându din lipsa protestului, fără să fiă ținută a proba, că s'a făcutu provisia. Ei nu suntū în raportū cu trasulū; ei nu potū sci decă trăgătorulū era, seū nu creditorū alū trasulū; afară de acésta, poziţiunea giranţilor nu este ca a trăgătorului; ei au plătitū valórea poliţei, când li s'a cedatū. Prin urmare, acordându-le dreptulū de a respinge cererea unū portorū neglijentū, ei nu facū unū câştigū, ci evită o perdere, acea de a plăti de douē orī.

c. — Despre proba provisiei.

Legea (art. 113 C. com.) dice, că *primirea poliţei dă a înţelege că provisia s'a făcutū*. Acéstă dispoziţiune este destulū de obscură; ne putemū întreba : *în contra cui* dă a se înţelege, că provisia s'a făcutū?

Asupra acestei cestiuni sunt mai multe păreri :

1. — *Opiniune.* — Unū autorū susţinū, că acceptaţiunea poliţei din partea trasulū este o presumpţiune, că provisia s'a făcutū, şi că acéstă presumpţiune face probă contra trasulū acceptatore *faţă cu giranţil şi cu portorulū*; aşa în câtū trasulū acceptatore nu póte faţă cu giranţil şi cu portorulū se refuse plata sub cuvântū, că provisia nu s'arū fi făcutū; va avea însă recursū contra trăgătorului pentru a-lū despăgubi, şi acesta atuncī va trebui să probeze, că a făcutū provisia. (Delvincourt, t. II, note 5 de la pag. 87).

2. — *Opiniune.* — Partisanil acestei opiniuni susţinū, că acceptaţiunea poliţei este o presumpţiune între *trăgătorū* şi *trasū* despre esistenţa provisiei, ér nu şi între *trăgătorū* şi *portorū*. Prin urmare, trăgătorulū, va putea invoca în contra trasulū acceptaţiunea poliţei ca o presumpţiune, că acesta a primitū provisia; dér când va trebui să probeze (*trăgătorulū*) în contra *portorulū*, că provisia esista la scadenţa poliţei, nu va putea invoca acceptaţiunea trasulū, ca probă, ci va trebui să probeze cu alt-ceva, pentru că portorulū nu are a se ames-

teca în raporturile dintre trăgătoru și trasu (Bravard, p. 238 et suiv.).

3. — *Opiniune.* — Alți autori susțin, că portorulü pöte, când crede de cuviință, se mérgă se întrebe pe trasu, déca voesce, séu nu, se accepteze. Déca acceptă, acésta este o presumpțiune despre existența provisiei față cu portorulü, așa în câtü pêne la scadență, elü trebuie se se țină de acésta presumpțiune, și nu are dreptulü a cere ca să i se probeze, că provisia există în adevëru. (Pardessus, t. II, no. 393).

4. — *Opiniune.* — Décă acceptațiunea poliței presupune existența provisiei, cum ȕice art. 113, acésta trebuie înțelésă în sensulü, că acésta presumpțiune există în favórea portorulü, în contra trasulü, și *în contra portorulü în favórea giranțilorü.* Acésta presumpțiune încetéză la scadență față cu trăgătorulü; Portorulü, în casü când i se refuză plata la scadență, trebuie, pentru a-și conserva drepturile séle, se îndeplinescă unele formalități în termenü determinați de lege. (Nouguier des Lettres de change, t. I, p. 251).

Maș departe art. 113 adaogă: „și slujesce (primirea poliței) pentru giranți dreptü dovadă a ființei acestei provisii.” — Acésta dispozițiune are asemenea trebuință de esplicare. — Fiind-că legiuitorulü a ȕisü, că acceptațiunea slujesce pentru giranți dreptü dovadă a ființei provisiei, amü putea crede, că acésta s'a făcutü din causă că ei sunt ȕinuți, ca și trăgătorulü, a proba că s'a făcutü provisia, pentru ca se scape de acțiunea portorulü neglijentü, și numai întru câtü acésta probă arü putea resulta din faptulü acceptațiunei, numai întru atâtü pozițiunea lorü arü diferi de a trăgătorulü.

Cu tóte acestea nu este așa; pentru că art. 163 și 165 C. com, declară pe portorulü retardatarü căȕutü din tóte drepturile séle contra giranțilorü, și nu supune liberațiunea lorü la altă probă, de câtü neglijența portorulü; Ceva maș multü, art. 113 în partea finală ȕice, că „numai trăgătorulü este ȕi-

«nutu a proba existența provisieî, fiă sêu nu acceptațiune.» Acêstă din urmă dispozițiune este cum vedem, în contradicțiune cu cea din partea ântêia a aceluiași articolu, pentru că partea ântêiu obligă pe giranți a proba existența provisieî, pe când partea ultimă nu-î obligă nici-o-dată a face acêstă probă, fiă, sêu nu, acceptațiune.

Acêstă contradicțiune se pôte esplica urcându-ne la redacțiunea art. 117 C. comercialu francesu, corespunđetoru cu art. 113 alu legei nôstre.

Dupê art. 16 din ordonanță de la 1673 giranțiî erau, ca și trăgêtorulu, obligați a proba existența provisieî. S'au făcutu însă încercări chiar înainte de Codulu de Comerciù actualu francesu de a se modifica acêstă dispozițiune atât de rigurosă. Pothier susținea că giranțiî nu trebuie obligați a face acêstă probă, *în casu când polița s'a acceptatü.* (Contrat de change, no. 158).

Redactoriî Coduluî de comerciù francesu au voitü sê facă pozițiunea giranților încă și mai favorabilă, și au declaratü că portorulu este căđutü din tôte drepturile sêle în contra giranților prin singurulü faptü, că nu a făcutü diligențele necesariî în timpulü determinatü de lege; au declaratü dérü că portorulu neglidentü nu are nici unü recursü în contra lorü orî că s'a acceptatü polița, orî că nu s'a acceptatü; și în acêstü sensü s'a redactatü art. 168 și 170 C. com. francesu corespunđetore cu art. 163 și 165 din Codulu nostru; pentru că modificarea însê sê fiă complectă, redactoriî Coduluî francesu au găsitü de cuviință sê modifice și art. 117 pentru ca sê fiă o armonie în lege. — Dêr ce au făcutü? au venitü și au pusü în aliniatulü al 3-lea alü art. 117 vorba *seul*, și au đisü, că *numai trăgêtorulu* este obligatü sê probeze existența provisieî, orî s'a acceptatü polița, orî nu. Trebuiau însê, pentru ca sê fiă consecinți, și pentru ca sê facă modificarea complectă, sê stêrgă cu desêvêrsire aliniatulü alü douilea în care se đice :

elle (l'acceptation) établie la preuve à l'égard des endosseurs, și care corespunde cu cele din art. 113 alii nostru: „și (acceptațiunea) slujesce pentru giranți dreptă dovadă a ființei acestei provisii, cari au aerul de a obliga pe giranți să probeze existența provisieii. Dérü ce făcureș? uitară să ștergă aceste cuvinte.

Și legiuitorul nostru a tradusă întocmai acestü art. 113 după art. 117 francesü, deosebirea este numai că a întrunitü cele două aliniate de äntëii și a făcutü unulü din ele. Prin urmare incoherența, ce există la francesi, este și la noi. Vomü face dérü și noi ca și dënsii, vomü considera ca neexiständü vorbele următore din art. 113 : *și slujesce pentru giranți dreptü dovadă a ființei acestei provisii.*

Décä s'arü fi consacratü sistemulü lui Pothier vorbele acestea arü fi fostü necesare, pentru că giranții arü fi fostü obligați a proba existența provisieii, în casü când polița nu s'arü fi acceptatü; cu alte cuvinte, giranții arü fi fostü obligați a proba existența provisieii, și în casü de acceptare, proba arü fi fostü făcută prin acësta, că polița s'a acceptatü; și partea ultimă a art. 113 care ñice : *că tragëtorulü este ținutü a proba provisia, fiä acceptațiune, sëü nu,* arü fi concordatü de minune cu partea acestui articolü, care obligă pe giranți a proba provisia; prin urmare, vorbele *orü va fi primitä polița, orü nu,* arü fi avutü de scopü a arëta : că pozițiunea tragëtorulü nu este ca a giranților, pentru că pe elü acceptarea nu 'lü dispensëază de a proba provisia.

Dérü din momentulü ce giranții suntü în totü casulü : atätü când polița este acceptată, câtü și când nu este acceptată, dispensați de proba provisieii, arü fi trebuitü să se suprimë și din aliniatulü din urmă vorbele : *Orü va fi primitä polița, orü nu.*

Prin urmare, conclusiunea mea este : că articolulü 113 trebuie înțelesü ca și când arü fi redactatü astü-felü : Primirea poliței dä a înțelege că provisia este făcută.

Numai trăgătorul este dator, întemplantându-se a se tăgădui provisia, să dovedească că aceia, asupra cărora se trăsese polița, auvut provisiu la împlinirea sorocului plății; eru într'altu chipu este dator să o asigureze măcaru că se va fi făcutu protestulu în urma sorocelor hotărâte.

Să notăm înse, că art. 113 aru fi pututu prea bine lipsi întregu din Codulu de comerciu, pentru că elu nu conține de câtu nisce generalități, și consecințele dispozițiilor sele suntu desvoltate cu mai multă claritate și precisiune în art. 163, 164 și 165, pe cari le vomu explica mai târziu.

d. — Despre proprietatea provisie.

Este o cestiune destul de dificilă, acea de a se sci: a cui este provisia, în casu când trăgătorulu, seu trasulu cade în falimentu, întrebarea este: decă portorulu poliței are unu dreptu exclusiv asupra provisie astu-felu, în câtu se înlătore pe creditorii trăgătorulu în primul casu, seu pe ai trasulu, în casulu alu douilea; seu decă vine în concurență cu creditorii lor.

1. — **Hypotesa, când trăgătorulu cade în falimentu.** — Trăgătorulu cade în falimentu după ce a trămisu provisia; acum nasce întrebarea: *portorulu* are elu unu dreptu de preferință asupra provisie, astu-felu în câtu se escludă pe creditorii *trăgătorulu*? seu vine în concursu cu ei asupra provisie?

1. — **Sistemă.** — Proprietatea provisie aparține numai portorulu; numai elu este adevăratulu proprietaru alu provisie, ce se găseste la scadență în mânil trasulu. Contractulu de schimb participă din vânzare, seu transportu, și are de efectu de a transferi portorulu, consideratu ca cumpărătoru, seu ca cesionar, proprietatea lucrulu, ce se datoresce, seu ce i se va datora trăgătorulu în ziua scadenței. Acastă cesiune produce efectele sele față cu terțiile persoane fără ca să fiă trebuință de a se face vre-o notificațiune debitorulu cedat.

Să nu ni se obiecteze că: decă contractulu dintre trăgătoru și prenoru (primulu beneficiaru) este unu contractu

de vîndare, sîu de cesiune de creanță, trebuie ca creanța vîndută, sîu cedată de trîgătoru, sîe existe în momentul contractului; cî una din condițiunile vîndereii este, cî lucrul vîndut, *res*, sîe existe în momentul vîndereii; și cî, decî legea permite trîgătorului de a nu face provisiă, adică, de a nu deveni creditorul trasului *de cîtî la scadența poliței*, acîsta este din cauză, cî legiutorul nu consideră obligațiunea trîgătorului întocmai ca pe a unu vîndătoru ordinaru; sîe nu ni se facă, đicî, acîstă obiecțiune, cîcî étă ce putemă rîspunde :

Din doue una : Sîu provisiunea se făcuse în momentul creațiunei poliței, sîu nu se făcuse, de cîtî mai tîrđiut. — În primul casu, proprietatea provisiunei trece prin convențiune la prenoru, adică, la primul portoru, și prin urmare succesivu la tođ aceia, cîrora s'au transmisu proprietatea poliței; eru în casul alu douilea, adică, cînd provisia nu era în mâ-nile trasului în momentul creațiunei poliței, prenorul nu póte dobendi fără îndoelă, unu dreptu asupra unei provisiî neexistente; deru dobendesce unu dreptu condiționalu, pentru casul, cînd va esista la scadență. Și prin urmare aci are locu regula : cî o dată condițiunea împlinită, are efectu reactivu. Este sciut, cî o persónă póte valabilu ceda drepturile, ce va avea la cutare epocă în contra unu individ, de și în momentul cînd face acîstă cesiune nu are nicî unu dreptu. — Portorul investit, fiindu cu tóte drepturile prenorului (ale primulu beneficiaru) este sub-stituitu în locul sîu; și prenorul dobêndind unu dreptu de proprietate asupra provisiiei, pentru cînp va esista, decî nu esistă în momentul creerii poliței, portorul, reprezentantul prenorului, gîsind, în ființă acea provisie orî-care aru fi fostu epoca intermediară, cînd s'aru fi făcutu, este în dreptu a se considera ca proprietaru alu ei. Acîsta este și sistemul admisu de Curtea de Casațiune din Francia (Pardessus, t. II, no. 392, Nougier, des Lettres des change,

t. I. p. 260, et suiv. ; Cass. fr. 28 Juin 1825, 22 Nov. 1830; Req., 15 Févr. 1832 : Cass. fr. 3 Févr. 1835).

Să notăm, că Curtea de Casațiune din Franca a decis că portorul este proprietarul provisieii, chiar și în casă când la scadența poliței creanța ce ară avea trăgătorul asupra trasului nu ară fi exigibilă (Req. 20 Juin 1854).

2. — *Sistemă.* — Când este vorba de poliță, obligațiunile trăgătorului nu sunt ca ale unui vîndător ordinar : angajamentul său consistă numai în *a face a se primi* o sumă de banî într'ună altă locă, de cătă în acela unde se face convențiunea ; acăsta este o adevărată obligațiune de a face. Proprietatea provisieii nu este prin urmare transmisă de la trăgător la portor, sėu la prenor, cesionarul sėu. Acăsta este cu atătă mai adevărată, cu cătă provisia pőte nică se nu existe în momentul creațiunei poliței ; este de ajunsă ca provisia sė existe în *momentulă scadenței* (art. 112 C. com.).

Sistemul contrariu transformă fară cuvėntă, atătă polița cătă și contractul de schimbă într'o cesiune de creanță, sėu într'ună transportă ală provisieii ; elă identifică suma de plată, obiectul poliței, cu provisia, mijlocul de plată ală ei : elă schimbă o simplă obligațiune într'un modă de a dobėndă. Și singurul contractă care intervine între trăgător și prenor este contractul de schimbă. Polița nu este de cătă ună ordină de plată dată trasului de către trăgător ; prin urmare, nică contractul de schimbă, nică polița nu exprimă, și nu implică în sine nică cesiune de creanțe, nică transportul de proprietate, și nică vre-ună privilegiu.

Decă, nu se pőte đice, că, portorul are ună dreptă exclusivă asupra provisieii și că depărtėză pe creditorii trăgătorului. (Bravard, p. 230 : voy. Bėcane, Questions sur la Lettre de change, p. 51 ; Horson, Quest. 64 et suiv. p. 216 ; Delamarre et Lepoitvin, t. V, Append., no. 7 et suiv.).

Să notăm în fine, că conform primului sistemă Curtea de

Cassățiune din Francia printr'o hotărâre din 10 Noembre 1850, a desființatū în favorulū portorului unū sequestru pusū de unulū din creditorii trăgătorului pe provisia ce acesta făcuse în urma emisiunei poliței.

2. — **Hypotesă.** — *Adecă casulū când trasulū cade în falimentū mai nainte de a ajunge polița la scadență; în acestū casū nasce întrebarea : a cui este provisia? trebuie să se dea ea numai portorului, cu escluderea creditorilorū trasului? sēu portorulū va veni în concursū cu aceștia?*

Aci teebue să facemū o distincțiune : decă provisia s'a trāmisū trasului de către trăgătorū cu o destinațiune specială, ca să servescă la platā poliței; decă, de esemplu. unū neguțătorū trāmite corespondentului sēu nisce creanțe ca să încaseze banii și să plătescă polița, și corespondentulū cade în falimentū mai nainte de a fi încasatū banii, trasulū nu este de cātū unū depositarū alū acestorū valorī; creditorii sēi nu potū dēr avea unū dreptū asupra unū lucru, care nu aparține creditorului lorū, și prin urmare, ei nu potū veni asupra acestei provisii în concursū cu portorulū; provisia se va da acestuia. (art. 313 C. com.). Și din contra, decă provisia consistă în sume de bani ce are trasulū să dea trăgătorului, acesta din urmă nu pōte figura în masa falimentului. de cātū ca unu creditorū ordinarū, și portorulū care nu pōte avea mai multe drepturi. de cātū acela pe care 'lū represintă, va veni în concursū cu ceil'alți creditorī ai falitului.

f. — *Despre provisie, în casū când polița este trasă în comptulū altuia.*

Pēnē aci am vorbitū despre poliță numai în casulū, când este trasă în comptulū trăgătorului.

Dēr noi scimū, că o poliță se pōte trage și în comptulū altuia. — Sē vedemū dēr, cari sunt în acestū casū obligațiunile trăgătorului și ale dātătorului de ordine.

Art. 111 C. com. țice : „Provisia trebuie să o facă *acela pe*

„a cărui sémă și socotélă va fi trasă polița, fără însă a înceta a trăgătorulă de a fi îndatoratū chiar elū însu-și.”

Să esplicămū această dispozițiune : Către cine este obligatū trăgătorulū în comptū să facă provisia ?

Termenii art. 111 sunt generalii și categoricī; acestū articolū ne spune espresū, și fără a face nicī o deosebire, ca și trăgătorulū în comptulū altuia este obligatū a face provisia.

Cari suntū dér obligațiunile trăgătorulū în comptū ? Către cine este elū obligatū a face provisia ? În casū când polița nu se va plăti la termenū din cauza lipsei provisiei către cine este elū obligatū ? portorulū și giranții aū ei dreptulū de a urmări pe trăgătorulū în comptū ? și în casū când trasulū va fi plătitū polița fără a fi avutū provisia, va avea elū dreptulū să urmărescă pe trăgătorulū în comptū ?

Art. 111 nu face nicī o distincțiune, elū dice numai purū și simplu, că trăgătorulū în comptū nu încetază de a fi personalū responsabilū. Prin urmare din generalitatea termenilor acestui articolū trebuie să conchidemū că trăgătorulū în comptū este solidarū responsabilū cu dătătorulū de ordine. atātū către portorū și geranții, câtū și către trasū, în casū când acesta va fi plătitū polița fără a fi avutū provisia.

Dupē Codulū de comerciū francesū, art. 115, trăgătorulū în comptū nu este responsabilū de câtū față cu portorulū și giranții, ér nu și față cu trasulū.

Este logică dispozițiunea Codulū francesū. Este logicū ca trăgătorulū în comptū să fiă responsabilū față cu portorulū și față cu giranții, pentru că aceștia pôte nicī nu cunoscū pe dătătorulū de ordine; ei aū avutū în vedere pôte numai pe trăgătorulū în comptū; ei aū văduțū într'ensulū unū comisionarū și comisionarulū scimū, că este obligatū personalū; Prin urmare recursulū lorū în contra trăgătorulū în comptū este raționalū;

Der recursulū trasulū în contra trăgătorulū în comptū ?

Acesta nu are rațiune de a fi, pentru că trăgătorul nu a contractat către trasu nici o obligațiune; în privința lui elu a fostu unu simplu mandataru alu ordonatorulu și mandatarulu scimă că nu se obligă personalu; trasulu când a acceptatū polița nu a avutū în vedere, de câtu numai pe dătătorulu de ordine; prin urmare, nu este logicu ca trasulu să aibă unu recursu în contra trăgătorulu în comptū.

De aceea legea francesă actuală și refusă acestū recursu.

Nu era însă totū așa nici la Francesi înainte de anulū 1817; mai nainte de acéstă epocă, și la ei trasulu avea unu recursu în contra trăgătorulu în comptū; s'a vădutu însă câtu de ne-dréptă este acéstă dispozițiune, și printr'o lege din 16 Martie 1817, au venitū și au îndreptat'o, așa în câtu la dênșil adī trasulū nu are recursu în contra trăgătorulu în comptū.

Traducătorii legei nōstre de comerciū se vede că au tradusū art. 111 după o edițiune francesă mai de nainte de anulū 1817; prin urmare la noi adī trăgătorulu în comptū este obligatū și față cu trasulu în casū când acesta va fi plătitū polița, fără a fi avutū provisiă.

4. — Despre acceptațiunea poliței (art. 114—121).

Cu acéstă ocaziune vomū vedea următóarele puncte :

- a. — Ce este acceptațiunea
- b. — Obligațiunile trăgătorulu relativū la acceptare.
- c. — Drepturile și datoriile portorulu relative la acceptare.
- d. — Drepturile și datoriile trasulu relativū la acceptare.
- e. — Forma și modulū acceptărei.
- f. — Efectele acceptărei,
- g. — Refusulū acceptărei și urmările séle.
- a. — *Ce este acceptațiunea ?*

Acceptațiunea este angajamentulū luatū de trasu *față cu portorulu* de a plăti polița la scadența.

b. — *Cari suntă obligațiunile trăgătorului relativă la acceptațiune ?*

Trăgătorul se angajează față cu prenorul și cesionariș să nu numai de a face a se plăti polița la scadență, ci de a face să fiă și acceptată de trasu ; obligațiunea de a face ca polița să fiă acceptată este unulă din efectele contractului de schimb, și este impusă și de lege și de usur.

Care este utilitatea acceptațiunei ?

Utilitatea acceptațiunei constă în acesta, că știindu-se mai de înainte că polița va fi plătită în ziua, și locul convenit, va circula cu mai multă facilitate ; și pentru acestu cuvântu, s'a datu proprietarului poliței dreptul de a cere acceptațiunea ei, și s'a impus, prin urmare, trăgătorului obligațiunea de a face ca polița să fiă acceptată.

Nu este cu tôte acestea unu casu când trăgătorul este dispensatū de obligațiunea de a face ca polița să fiă acceptată ?

Ba este ! și acesta este casulă când polița este plătită la vedere ; în acestu casu cererea de acceptare nici nu pôte fi posibilă, căci polița este ajunsă la scadență îndată ce se presintă și o dată polița ajunsă la scadență nu se mai pôte cere acceptarea ei.

Cari suntă caracterele acceptațiunei ?

Contractul de acceptațiune prin care trasul se obligă către portorū a 'i plăti la scadență suma arătă în poliță, este unu contractu esențialmente unilateralū. Acestu contractu participă din contractul de cauțiune, pentru că trasul promite portorului de a executa angajamentulū luatū de trăgătorū și garantatū de giranți.

Să notămū însă, că trasul care acceptă trebuie să aibă capacitatea de a se obliga prin poliță. Așa, minorii, femeile și fețele nu potū accepta valabilū o poliță.

c. — *Cari suntă drepturile și datorii portorului relativă la acceptare ?*

Portorul unei polițe p $\acute{o}$ te cere acceptațiunea ei mai înainte de scadență.

Ac $\acute{e}$ sta însă este pentru d $\acute{e}$ nsul $\acute{u}$ numai un $\acute{u}$ drept $\acute{u}$, pe care are facultatea de a 'l $\acute{u}$ exersa, s $\acute{e}$ u nu ; $\acute{e}$ r $\acute{u}$ nu este o obligațiune, care s $\acute{e}$ 'i fi $\acute{a}$ impusă ; prin urmare el $\acute{u}$ se p $\acute{o$ te presenta cu polița spre a fi plăt $\acute{i}$ tă la scadență fără s $\acute{e}$ o fi prezentat $\acute{u}$ spre acceptare.

Este însă în interesul $\acute{u}$ portorului de a face ca trasul $\acute{u}$ s $\acute{e}$ accepte polița, pentru că prin acceptațiune el $\acute{u}$ obține o siguranță mu $\acute{i}$ mult $\acute{u}$, adică, obligațiunea *directă* și *personală* a trasului de a plăti polița.

Ce vom $\acute{u}$ țice însă în cas $\acute{u}$, când portorului i s'a impus $\acute{u}$ de trăgător $\acute{u}$ obligațiunea de a cere acceptațiunea poliței ?

În acest $\acute{u}$ cas $\acute{u}$ portorul $\acute{u}$ este obligat $\acute{u}$ s $\acute{e}$ c $\acute{e}$ ră acceptațiunea poliței în termenul $\acute{u}$ determinat $\acute{u}$, căc $\acute{i}$ alt $\acute{u}$ -fel $\acute{u}$ p $\acute{o$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ supus $\acute{u}$ la daune interese. Obligațiunea de a cere acceptațiunea poliței se impune portorului de către trăgător $\acute{u}$, când acestuia 'i-e t $\acute{e}$ mă că plata poliței s $\acute{e}$ nu înt $\acute{e}$ mpine vre-un $\acute{u}$ obstacol $\acute{u}$; s $\acute{e}$ p $\acute{o$ te, că provisia s $\acute{e}$ dea loc $\acute{u}$ la $\acute{o}$ re-car $\acute{i}$ dificultăț $\acute{i}$ între tras $\acute{u}$ și trăgător $\acute{u}$, și acesta voesce s $\acute{e}$ scie, d $\acute{e}$ că trasul $\acute{u}$ voesce, s $\acute{e}$ u nu, s $\acute{e}$ accepte, pentru că în cas $\acute{u}$ de refus $\acute{u}$ s $\acute{e}$ se grăb $\acute{e}$ scă s $\acute{e}$ termine cu aceste contestațiun $\acute{i}$ mai înainte de a ajunge polița la scadență.

S $\acute{e}$ notăm $\acute{u}$ însă, că obligațiunea de a cere acceptațiunea poliței p $\acute{o$ te s $\acute{e}$ 'i fi $\acute{a}$ impusă portorului și de lege ; ac $\acute{e}$ sta are loc $\acute{u}$ în cas $\acute{u}$ când polița în loc $\acute{u}$ de a fi plătibilă la o ți fixă, s $\acute{e}$ u dup $\acute{e}$ atâtea s $\acute{e}$ u atâtea țile de la data ei, este plătibilă dup $\acute{e}$ atâtea, s $\acute{e}$ u atâtea țile, or $\acute{i}$ lun $\acute{i}$ *de la prezentarea ei*. În acest cas $\acute{u}$ fiind $\acute{u}$ -că data prezentării poliței fix $\acute{e}$ ză scadența, și fiind $\acute{u}$ -că nu se cuvine ca întârzierea portorului s $\acute{e}$ causeze un $\acute{u}$ prejudici $\acute{u}$ trăgătorului și giranților $\acute{u}$, trebuie ca polița s $\acute{e}$ se presinte la acceptațiune în termenul $\acute{u}$ prev $\acute{e}$ țut $\acute{u}$ de lege, pe care 'l $\acute{u}$ vom $\acute{u}$ vedea mai târzi $\acute{u}$, căc $\acute{i}$ la din contra, portorul $\acute{u}$ va perde

recursul s u în contra giran ilor .  i chiar  i în contra trăgătorului. d c  acesta va fi f cut  provisi .

D c  portorul  unei poli e pl tibil  dup  atâtea s u atâtea  ile. or  lună de la  nf   are. nu arŭ fi obligat  de a presenta poli a într'un  temp  ore-care, ar  putea să o  in  mai mul  ani, să nu o presinte la tras ,  i tr g torul  ar  fi silit  ca în tot  timpul  acesta să lase provisi a în m nile trasului ;  i a-c sta ar  fi periculos  pentru d nsul , c c  trasul  p te s  cadă în faliment .

Afară de aceste restric iuni. portorul  este liber  de a cere, s u nu, de la tras  acceptarea poli ei ; p te să nu se presinte, de c t  la plată în  iua scaden ei.

D r  p n  în ce moment  se p te cere accepta iunea ?

Accepta iunea se p te cere or  când, chiar  i în ajunul  scaden ei ; d r   ndat  ce  iua scaden ei a sosit , dreptul  de a cere accepta iunea se confund  cu dreptul  de a cere plata.

Ce vom  dice în casă. când poli a este pl tibil  la  nf   are ?

 n acest  cas  dreptul  de a cere acceptarea se confund  asemenea cu dreptul  de a cere plata poli ei : prin urmare,  ndat  ce se presintă poli a, trasul  trebuie să o pl tesc .

Cine p te cere accepta iunea ?

Accepta iunea p te fi cerut  de portor , său de mandatarul  s u ; d r este necesar  ca poli a să se prezenteze trasului,  i acesta are chiar dreptul  de a cere ca să i se dea titlul  a cărei acceptațiune se cere cu obligațiune însă de a da o recepis , prin care să se arate faptul ,  i mandatul  d rei titlului.

Unde trebuie să se c r  accepta iunea ?

Accepta iunea trebuie să se c r  la domiciliul  trasului, ea nu se p te cere de la trasu în altu locu.

Unde trebuie să se c r  accepta iunea în casă când poli a este pl tibil  la domiciliul  unei ter ie persoane ?

Cestiunea de a se sci unde trebuie să se c r  accepta iunea, la domiciliul  trasului, s u la domiciliul  indicat  pentru

plată, este foarte controversată în casă când în poliță se arată și domiciliul trasului, și un alt domiciliu unde are să se plătească.

1. — *Opiniune.* — Cererea de acceptațiune trebuie să se facă la domiciliul trasului. Dacă trasul este ținut a plăti la un alt domiciliu, ér nu la alu său, acesta este o excețiune, și această excețiune nu se poate întinde și la alte acte, de cât numai la plată. Pe portor ilu interesază ore mai mult ca să cêră acceptațiunea la domiciliul unui tiersu, de cât la alu trasului? credem, că nu, pe când trasul are foarte mare interes ca acceptațiunea să se cêră la domiciliul său propriu.

Afară de acesta, trasul nu se va găsi la domiciliul tierței persóne, și prin urmare, va fi în imposibilitate materială de a accepta, pentru că acceptațiunea sa trebuie să se înscrie pe titlu; său va trebui să i se trîmîșă titlul pentru ca acesta să-lu retrimită, și acesta este o dificultate, care nu credem că ar putea intra în spiritul legei. Și ar fi dificil a o concilia cu termenul scurtu de 24 ore pentru acceptațiune. — Acestă opiniune ni se pare mai întemeiată. (Merlin, Rep., vo. Provision; Pardessus, t. no. 360; Bravard, Traité de droit comm., vol. III, p. 550 et suiv.).

2. — *Opiniune.* — Acceptațiunea este o promisiune de plată; trăgătorul s'a obligat să facă a se da portorului această promisiune decât o va cere-o; acesta este prima parte a obligațiunei rezultând din poliță; prin urmare, trebuie cerută în locul indicat pentru îndeplinirea acestui contractu. Afară de acesta, nici legea, nici actul, nu impun portorului o obligațiune care poate să fiă câte o dată foarte genantă, de a cere plata într'un loc. și promisiunea plăței într'altul. Și în fine, decât trasul nu se poate găsi la domiciliul, unde este platibilă polița, pentru ca să accepte, poate să dea mandat altuia, pentru ca să accepte în locul lu. (Vincens, vol. II. no. 259).

d. — Drepturile și datoriile trasului relativ la acceptare. Trasulă este elă obligată a accepta?

Contractulă care intervine între trăgătorulă și trasulă, este ună mandatulă, prin care trasulă se obligă a plăti suma arătată în poliță. Dér acestulă angajamentulă din partea trasuluiă nu există, ca în oră-ce mandatulă, de câtulă când trasulă, a acceptatulă mandatulă. Apoi, trasulă, pe câtulă tempulă nu s'a angajatulă față cu trăgătorulă, este liberulă de a da, seulă refusă, acceptațiunea sa.

Ce se va întâmpla însă în casulă când trasulă, mai nainte de a se crea polița, s'a angajatulă față cu trăgătorulă a o accepta?

În acestulă casulă trasulă este obligatulă a accepta, și nu pôte refusa numai din purulă capriciulă, fără a se expune față cu trăgătorulă la daune interese, în virtutea principiuluiă, că oră-cine causăză altuia ună prejudiciulă prin culpa sa, trebuie se-lă repara (art. 998 și 999 C. civ.).

Ce vomă dice în casulă când trasulă datorăză trăgătorulă la scadență o sumă de banț liquidă, exigibilă, și celulă pușinulă egală cu suma din poliță? Și în acestulă casulă, trasulă pôte elulă se fiă condamnatulă față cu trăgătorulă la daune interese din cauza că nu a acceptatulă?

Cu acestă ocașiune se potulă presenta două ipotese : se pôte ca trasulă se nu fie nici comerciantulă, nici obligatulă pentru o datorie comercială; și se pôte întâmpla ca trasulă se fiă comerciantulă și obligatulă pentru o datoriă comercială.

1. — **Hypothesă.** — *Trasulă nu este nici comerciantulă, nici obligatulă pentru o datoriă comercială.* — În acestulă casulă, este generalmente admisulă, că trasulă nu este obligatulă de a accepta; pentru că nu pôte fi forțiatulă a converti prin acceptațiune o obligațiune civilă în una comercială, și de a-și face astulă-felulă pozițiunea sa mai rea, pentru că arulă fi supusulă jurisdicțiunei comerciale, ca și personele ale cărorulă sub-semnăturilă se găsesculă în poliță. (Pothier, Contrat de change, no. 82; Mer-

lin, addition, vo. Lettre de change et Billet de change, t. XVI, p. 653; Favard de Langlade, vo. Lettre de change, sect. II § 2).

2. — **Hypothesă.** — *Trasulă este comerciantă. s'eu este obligată pentru o datoriă comercială.* — Chiar în casulă când trasulă, debitorulă trăgătorulă, este comerciantă, s'eu este obligată pentru o datoriă comercială, este liberă de a da s'eu refusa acceptațiunea sa și pentru acăsta nu pôte fi condamnată către trăgătoră la daune interese. Trasulă, decă acceptă, pierde avantagiulă de a recurge la indulgența judecătoriloră pentru a obține ună termenă de grațiă; vomă vedea mai târziu, că pentru poliță. judecătorii nu potă acorda termină de grațiă; decă trasulă acceptă, nu pôte plăti de cătă la scadența poliței, și nu se pôte achita înainte de termină; și în casă de a nu plăti polița la termină este supusă jurisdicțiunei tribunălului de comerț. Așa dăr chiar când dătoră trasulă este comercială. pozițiunea sa s'ară agrava. decă ară fi silită să accepte polița, ce s'ară trage asupra lui. (Pardessus, t. II, no. 364; Nouguier, des Lettres de change, t. I, p. 278).

Cu tôte acestea credemă, că decă ună *neguțătoră* are să ia o sumă de bană de la ună *altă neguțătoră*, și acăstă sumă este liquidă, exigibilă și derivă *dintr' o afacere comercială*, pôte, fără a ascepta consimțimentulă espresă ală debitorulă s'eu, să tragă o poliță pentru acăstă sumă asupra lui, și că acesta, în lipsă de a o achita, pôte fi condamnată la cheltuelile protesului, și la cele de preschimbare a poliței. Așă a fostă, și așă este și ađă obiceiulă în Franca. (Bravard, *Traité de droit comm.*, vol. II, p. 268 et suiv.).

În esplicațiunile ce precedă asupra dreptulă și datoriiloră trasulă relativă la acceptare, ne amă ocupată numai despre raporturile dintre *trasă* și *trăgătoră*; să vedemă acum raporturile dintre *trasă* și *portoră*.

Este certă, că decă trasulă nu a promisă trăgătorulă că va accepta polița, nu pôte fi obligată față cu portorulă; și chiar

când trasulă ară fi promisă printr'o scrisore adresată trăgătorului, că va accepta, acesta nu este suficientă, pentru ca dênsulă să fiă obligatū façiă cu portorulă. Acceptaçiunea este unū contractū, prin care trasulă se obligă façiă cu portorulă; apoi, promisiunea făcută trăgătorului este *res inter alios acta*, și prin urmare, nu pôte valora ca angajamentū façiă cu portorulă, cu care nu a contractatū. — Décă însē portorulă are o acçiune, acesta nu o pôte avea de câtū în numele trăgătorului, ca exercândū drepturile séle; trasulă nu devine debitorū directū alū proprietarului poliței, de câtū numai prin acceptaçiune. (Pothièr, Contrat de change, no. 121).

Unī autorī susținū, cu tôte acestea, că trasulă este obligatū façiă cu portorulă prin promisiunea, ce ară fi datū trăgătorului, pentru că trăgătorulă, çicū dênșil, este unū adevăratū mandatarū alū portorulă; și angajamentulă luatū façiă cu trăgătorulă este presupusū a fi luatū în favorulă portorulă. (Pardessus, t. II, no. 367 în fine).

Ce terminū se acordă de lege trasulă pentru a da, séu refusa, acceptaçiunea poliței?

Legea acordă trasulă 24 ore de la presentarea, séu remiterea poliței, pentru a da séu a refusa acceptaçiunea sa (art. 121 C. com.). Acestū terminū de 24 ore este acordatū trasulă pentru ca elū să pôtă verifica sub-scrierea trăgătorului, să examineze situaçiunea sa vis-à-vis de elū, decât îi datoréză ceva, séu nu etc.

Décă dupē 24 ore nu dă îndērătū polița, primită, orī neprimită, pôte să fiă condamnatū la daune interese către portorū.

d. — Formalitățile și modulū acceptărei (art. 118).

Sē vedemū acum cari suntū formalitățile și modulū acceptărei, cari suntū condiçiunile constituve ale unei acceptaçiunī valabile, pentru ca să scimū în cari casurī portorulă este obligatū a se mulțumi pe acceptaçiunea, ce voesce a face trasulă.

Cum trebuie să se facă acceptațiunea? — Acceptațiunea trebuie să se facă în scris, legea cerându ca acceptațiunea să fie sub-scrisă de acceptator. este evident, că presupune că acceptațiunea trebuie făcută în scris; și afară de acesta, condițiunea scrierei este o condițiune comună poliței, și tuturor angajamentelor accesorii.

Acceptațiunea verbală nu este suficientă pentru a obliga pe acceptator, așa precum îl obligă acceptațiunea scrisă; dér cu toate acestea valorază, ca o simplă promisiune pentru acela ce a primit'o.

Cum se redigiază acceptațiunea?

Trasul scrie înaintea sub-scrierei se le vorba: *acceptată*, seü *acceptü*, și acestü cuvântü constituie pentru elü obligațiunea de a plăti.

Să notămü însä că vorba *acästa* *acceptü*, seü *acceptată* nu este sacramentală; acceptatorulü se pöte servi de orï-ce altă expresiune, este destulü numai să exprime clarü voința sa de a accepta; pöte prea bine să çică: voiü plăti, voiü achita-o.

Vorbele am vëdütü, suntü öre snficiente?

Nu! chiar și decä arü fi urmate de datä și sub-scriere, pentru că ele arată numai atâtü, că polița s'a prezentatü trasulü, ér nu că trasulü s'a angajatü a o plăti. Și în casü de îndouélä în materiä de obligațiuni, convențiunea se interpretä în favórea celui ce se obligă (983 C. civ.).

Acceptațiunea trebuie ea să fiä datatä?

Când polița are a se plăti la o çi fixă, anume determinată, legea nu cere ca acceptațiunea să fiä datatä. In acestü casü orï-care arü fi epoca acceptațiunei, polița platibilä la o çi fixă, nu are să se plätescä, de câtü la terminulü fixatü. Data nu se cere de câtü în casü, când polița este platibilä dupë unü tempü öre-care *de la presentare*, pentru că atunci data servesce ca mijlocü, pentru a fixa epoca scadenței. Așa, o poliță trasä la 23 Aprilie 1881 și platibilä dupë 20 çile de la presentare, se

presenteză la acceptare la 30 Aprilie. Dacă acceptațiunea este datată, scadența poliței va fi la 20 Maiu; ér dacă acceptațiunea nu va fi datată, cele 20 zile curgü de a doua zi de la data poliței, și prin urmare scadența va fi la 13 Maiu.

Acceptațiunea se pôte ea face printr'unü actü separatü, séü trebuie să fiă scrisă în corpulü poliței, adecă pe hârtia, pe care este făcută polița ?

Așa *Secundus* primesce o poliță de la *Primus* asupra lui *Terțius*, *Secundus* înscrie printr'o scrisóre pe *Terțius* și cere ca să o accepte, fără ca să-î trãmită polița și fără de a 'i-o presenta. *Terțius* răspunde printr'o scrisóre că o acceptă; întrebarea este : dacă acéstă acceptațiune equivaléză séü nu, cu aceea care arü fi scrisă pe poliță chiar ?

1. — *Opiniune.* — Legea nu opresce ca trasulü să nu pôta da acceptațiunea sa și prin o scrisóre către portorü. Nicü unü textü nu ordonă ca acceptațiunea să se înscriä în poliță chiar; Și fiindü-că legea tace asupra acestü punctü, nu putemü, de câtü să nereferim la principiile generalü, cari pentru formațiunea unei legăturü resultãnde dintr'unü contrãctü nu certü nicü unü felü de formalitate, de câtü numai simplulü consimțimëntü alü părțilorü; Acéstă opiniune este adoptată de unü mare numărü de autorü (Merlin, Répert. Lettre et Billet de change, § 4, p. 410. Pardessus, t. II, no. 367. Nougier, des Lettres de change, t. I, p. 294 et suiv.).

2. — *Opiniune.* — Acceptațiunea trebuie, după noi, să se înscrie chiar pe titlu; nu este de câtü unü singurü casü, în care legea admite, ca sub-scrierea să se facă și pe altü actü separatü, în materiã de poliță; acésta are locü când este vorba de *avalü* (art. 137 C. com.). În acestü casü s'a făcut o excepțiune pentru ca să nu se atingă creditulü debitorulü principalü. Și legiuitorulü neacordãndü în modü espresü aceea-și facultate, și când este vorba de acceptațiune, prin acésta chiar o interdice. (Bravard, Traité de droit comm., vol III, p. 234

et suiv.; Cass. fr. 16 Avril 1823; Lion, 21 Août 1827; Paris, 14 Mai 1847; Caen, 5 Mars 1849).

Art. 118 supozază, că angajamentul este luat pe titlu chiar, pentru că nu cere de câtă ună singură cuvântă și o subscriere : cuvântul, *primită* și iscălitura trasului, referindu-se implicitamente la toate enunțierile din titlu, și acesta ar fi evidentă insuficientă, decât angajamentul de a plăti polița s'ară lua prin actă separată.

Acceptațiunea, care nu s'ară da chiar pe titlu, nu valorază de câtă ca o simplă promisiune; acesta nu este o acceptațiune; nu este ună angajamentă contractată prin poliță.

Scimă, că o poliță pôte să fiă platibilă într'ună altă locă deosebită, de acela unde domiciliază trasul; acesta se numesce *poliță la domiciliă*.

Dacă trasul nu arătă în poliță domiciliul unde este platibilă, decât, de exemplu, polița în locă de a fi platibilă la București, locul reședinței trasului, trebuie să se plătescă la Ploesci fără să se arate anume în ce casă, acceptatorul trebuie să arate acesta. Portorul pôte să refuze ca incompletă o acceptațiune, ce nu ară conține această arătare (art. 119).

Acceptațiunea trebuie să fiă *pură și simplă*. — Portorul este în dreptă a refusa o acceptațiune condițională; adecă, care ară cuprinde ună angajamentă, a căruă executare ară depinde de unele condițiuni, s'eu circumstanțe neprevădute în poliță. Așia nu va fi valabilă acceptațiunea făcută sub condițiunea, că decât trăgătorul va trămite provisia mai nainte de scadență. Asemenea nu va fi valabilă acceptațiunea, prin care s'ară schimba scadența, s'eu modulă, oră locul plăței enunțiate prin poliță (art. 120 C. com.).

Ce vomă dice în casă, când portorulă s'a mulțumită pe o acceptațiune neregulată din partea trasului?

De și acceptațiunea trasului este neregulată, cu toate acestea trasul nu se pôte elibera de angajamentul, ce și-a luat;

contractul este foarte valabil în sine și obligatoriu între părți; der această obligativitate, nu provine de acolo, că contractul ar fi acela, pe care legea îl califică de *acceptațiune*; acceptațiunea neregulată produce efecte și este obligatorie între părți, der *nu ca acceptațiune*, ci ca altu contractu.

Póte cine-va accepta o poliță numai pentru o parte din suma coprinsă într'ênsa?

Trasul, care scim, că nu este obligat a accepta o poliță; póte asemenea să nu o accepte, de câtu numai pentru o parte din suma arătată într'ênsa.

Acum decă nu am avea în vedere de câtu numai principiile dreptului civilu, portorul ar putea refusa o asemenea acceptațiune, pentru că unu creditore nu se póte forția să primescă în fracțiuni plata unei datorii (art. 1101 C. civ.). Der după art. 120 C. com. portorul este obligat de a primi o acceptațiune parțială, adecă numai pentru o parte din suma arătată în poliță; această este generalmente admisă, pentru că din această acceptațiune parțială nu póte resulta pentru portor unu prejudiciu, căci pentru restu va face protestu, și, după cum vom vedea, va obține de la trasu și de la giranți, cautiune, că acestu restu se va plăti la scadență în locul unde este platibilă polița. Și decă acceptațiunea parțială 'r-aru cauza vre-unu prejudiciu, are acțiune pentru daune interese (art. 120 C. com.)

f. — Efectele acceptării (art. 117 C. com.)

Efectele acceptațiunii se referă unele la trasu, ér altele la giranți și trăgătoru.

Carl suntu efectele acceptațiunii relativu la trasu?

Trasul prin acceptațiune se obligă, personalu către portor la plata poliței (art. 117 C. com.); înainte de acceptare era liberu de orice obligațiune; ér după acceptare devine debitoru directu și responsabilu solidaru împreună cu trăgătorulu și giranții către portor pentru plata poliței. — Porto-

rulü trebuie să se adreseze la scadența pentru plata poliței la acceptatore mai întâiu, și numai în casü, când acesta nu va plăti, se pöte adresa la cel-l'alți coobligați, după ce va fi îndeplinitü öre-carü formalități în contra lui.

Cari suntü efectele acceptărei în privința trăgătorului și giranților?

Prin acceptațiune se stinge prima obligațiune a trăgătorului și giranților, de a face ca polița să fie acceptată; de aci înainte rămân responsabilü numai despre plat'a ei.

Portorulü pöte elü se descarce pe trasü de obligațiunea ce 'și-a luatü prin acceptațiune?

Portorulü nu pöte face acésta, pentru că arü face să renască obligațiunile giranților și a trăgătorului, cari deja suntü stinse.

Acceptatoarele pöte elü să 'și revöce acceptațiunea sa?

Acceptatoarele nu pöte să 'și revöce acceptațiunea sa nici chiarü în casü, când trăgătorulü arü fi cădütü în falimentü înaintea acceptărei, și trasulü arü fi ignoratü acésta; este adevăratü că falitulü nu pöte face provisia, darü trasulü nu are să impute nimenui, de câtü neglijenței sale, că nu s'a informatü mai nainte de a accepta despre situațiunea trăgătorului.

Ce vomü dice în casü, când trăgătorulü cade în falimentü după ce trasulü a apucatü de a acceptatü?

În acestü casü, falimentulü trăgătorului nu are nici o influență asupra angajamentului trasului, căci obligațiunea acestuia este, irevocabilă. Afară de acésta, portorulü pöte că nu a cerütü acceptațiunea, de câtü pentru ca să evite prejudiciulü ce arü fi suferitü în casü de falimentü din partea trăgătorului.

Dér în casü când acceptațiunea s'arü fi făcutü prin dolü sau violență?

Este generalminte admisü, că chiar în acestü casü, acceptatoarele nu 'și pöte rescinde acceptațiunea sa față cu o terțiä, persónä, față cu unü portorü de bună credință, și nu pöte a-

vea acțiune, de câtu în contra autorului dolului, sau violenței. (Pardessus t. II, n. 378).

Din ce momentu acceptațiunea devine irevocabilă? Și trasulă nu are elu dreptulă de a o șterge după ce a scris'o în corpul poliției? De exemplu, portorul nu găsește pe trasu a-casă, lasă polița la unu omu alu său, și trasulă după ce a scrisu pe poliță acceptațiunea sa și o sub-scrie, o șterge, înainte de a o da portorului; póte elu să facă acésta?

Doctrina francesă, atâtu cea veche câtu și cea de ađi recunoscú că trasulă este liberu de a șterge acceptațiunea sa, pe câtu timpú nu a datú portorului polița acceptată. Raționamentulă este, după cumú țice Pothier, că unu contractu nu se póte forma de câtu prin concursulă a duoé voințe; apoi portorulă pêně nu a primitú polița, nu a pututú cunósce voința acceptatorelui.

Daca trasulă a acceptatú, i se măi póte lua provisia înděrěptú?

Déca trasulă a acceptatú și trăgětorulă cade în falimentú, sindicii nu potú să ia din mâna trasului provisia, pentru că elu când a datú acceptațiunea sa, a făcut'o în basa provisiei; prin urmăre, acésta nu i se póte lua înděrěptú măi înainte de a fi despăgubitú de obligațiunea ce a contractatú și de consecințele ei. (Pardessus, t. II, n. 392).

g. — Refusulă acceptăreii și efectele sėle. (Art. 114, 115 și 116).

Scimú deja, că trăgětorulă și giranții suntú garanți nu numai pentru plata poliței la scadență, dér și pentru a ei acceptare.

Déca, prin urmăre, trasulă refúsă de a accepta purú și simplu, portorulă póte face să se constate acestú refúsú printr'unu actú extra-judiciarú, numitú *protestú de neprimire*, despre care vomú vorbi măi la vale, și să recurgă în contra trasului și a giranților, pentru a 'y da o garanție, prin care să se asigu-

re plata poliței la scadență. Portorulă compta pe garanția rezultândă din acceptațiunea trasului. dară fiindă-că această acceptațiune nu există. de ôre-ce trasulă nu acceptă, este justă, ca persoanele, ce ȳ-au promisă această garanție neesistentă, să ȳi dea o alta.

Când trasulă refusă de a accepta, legea țice. că trăgătorulă și giranții suntă datorți *fie-care pe séma sa* a da cauțiune. Vorbele: *fie-care pe séma sa*, aă de scopulă de a arăta recursulă, ce aă sub-scriitoriilă unei poliței unilă în contra altora. Așa în lipsă de acceptațiune, portorulă acțiunează pe celulă din urmă girantulă, și obține cauțiune; acestulă girantulă pôte acționa pe celulă precedentulă, și să obțină asemenea cauțiune, și așa mai departe din girantulă în girantulă până la trăgătorulă (art. 116).

Portorulă pôte elilă cere câte o cauțiune de la fie-care din aceia ale cărorulă sub-scrierilă se gădescă în polițilă?

Nu pôte cere de câtulă o singură cauțiune de la toțilă; pôte cere și obține una de la trăgătorulă, saă de la girantulă, pe care va voi să-lă apuce; dér din momentulă ce a obținutulă una, deca este valabilă, numai pôte cere de la nimemilă nimiculă. Trăgătorulă și giranții suntă, în adevărulă, toțilă solidarulă ținuțilă a da cauțiune; dar de îndată ce unululă dintr'ênșilă a îndeplinitulă această obligațiune, ceilălățilă suntă liberațilă. (Delvincourt, t. II, nota 5 de la pag. 93).

Suntă însă unilă autorilă cari credulă că portorulă pôte sili pe toțilă aceia ale cărorulă sub-scrierilă se gădescă în polițilă a da fie-care câte o cauțiune (Nouguier, des lettres de change, t. I, p. 336).

Așială în casulă când arulă fi patru giranțilă, portorulă arulă putea obține cincilă cauțiunilă.

Acăștală doctrină însă este incompatibilă cu principiile de la solidaritate.

Când unulă lucru este datoritulă solidarulă de mai mulțilă, este adevăratulă că se datoresce în totalulă de fie-care debitoare, dér

nu se datorește, de câtă odată, și când este plătită de unul din cei coobligați, toți devin liberi, și datoria este stinsă. Apoi în cazul de față, cea-ce se datorește, este cauțiunea, și prin urmare, când ea este prestată de unul din coobligați, toți cei-l'alți sunt liberați de obligațiunea de a o presta.

Bravard este și dânsul de această din urmă părere, adică că nu trebuie prestată mai multă de câtă o singură cauțiune.

Dar după dânsul, vorbele: *fie-care pe s'ema sa* ce se găsesc în art. 116, ar însemna ca girantul, de la care portorul cere cauțiune, în casă când trasulă refusă de a accepta, poate să se dispenseze de a da cauțiune, s'eu de a plăti imediată, somându pe cedantul s'eu de a răspunde în locul s'eu la cererea portorului; că cedantul somat în modulă acesta, poate face asemenea cu girantul s'eu, și așa mai departe p'ene la trăgător. (Traité de droit comm., vol. III, p. 287).

Noi însă credem, că girantul, *care a dată cauțiune, s'eu a plătită*, poate pune și el pe unul din giranții s'ei în alternativă, în care l'a pusă portorul pe dânsul, de a cere o cauțiune, s'eu plata poliței: facilitatea ce se dă garantului, după Bravard, de a scăpa de urmărirea portorului, este incompatibilă cu calitatea de debitor solidar, ce i se dă de art. 114 din codul de comerț. (Loc. cit. p. 287, note 2; Dalloz, Rep. n. effects de comm., n. 280; Bédarride, de la lettres de change t. I, v. 188).

Girantul, la care se adresază portorul, în loc de a da o cauțiune, poate, deca voesce, să plătescă polița, împreună cu toate cheltuelile de protest și de preschimbare, despre cari vom vorbi mai la vale.

Să notăm însă, că fie-care dintre obligați poate deca voesce, s'eu să dea cauțiune s'eu să plătescă polița, de unde urmază, că deca unul dintre sub-scriitorii poliței preferă mai bine să plătescă, nu poate cere de la giranții precedenți ca și aceștia să plătescă imediată, pentru că și ei au ca și el dreptul de a-și da o cauțiune.

5. — Despre acceptațiunea prin intervențiune (mijlocire)

Cu această ocasiune vom vedea :

a. — Definițiunea acceptațiunei prin intervențiune;

b. — Când pôte avea locü;

c. — De cine și pentru cine pôte fi făcută acceptațiunea prin intervențiune, cum se constată și cum se face;

d. — Obligațiunile acceptatorului prin intervențiune;

e. — Efectele și utilitatea acceptațiunei prin intervențiune.

— Vom lua fie-care punctü pe rândü.

a. — *Ce este acceptațiunea prin intervențiune ?*

Acceptațiunea prin intervențiune (sëu mijlocire) este *declarațiunea*, prin care o terțiã persónã își ia oficiosü angajamêntulü de a plăti la scadență polița, pe care trasulü refusă de a o primi.

Se pôte întâmpla adese-orï ca trasulü së refuse de a primi polița, sëu pentru că nu are provisiã, sëu pentru alte motive. Am vëdütü în paragrafulü precedinte, că la casü de refusü, portorulü pôte face proteste, și în urmă, së urmărăescã pe trăgëtorü și giranți. Ei bine, pentru ca së se mai împuțineze aceste urmãri și cheltueli, s'a introdusü acceptațiunea prin intervențiune.

b. — *Când se pôte face acceptațiunea prin intervențiune ?*

Legea cere, ca acceptațiunea prin intervențiune së fiã precedatã de unü *protestü de neprimire* (art. 122 C. com.). Numãi în urma protestului refusulü trasului este certü, și portorulü pôte, cum amü vëdütü, exersa recursulü sëü în contra trăgëtorului și a giranților; prin urmare, pênë la protestü, acceptatorulü prin intervențiune nu pôte ñice, că face unü lucru folositorü pentru ei.

Așa art. 122 ñice, că polița pôte fi acceptatã de unü tiersü interveniente *la întâmplare de protestü pentru neprimire*. ér nu la întâmplare *de refusü de primire*; de unde resultã, că inter-

vențiunea trebuie să aibă loc în momentul protestului, s'eu celu puçinü îndată după protestü.

c. — De cine se pöte face acceptațiunea prin intervențiune?

Acceptațiunea prin intervențiune se pöte face de or'ce persónă capabilă de a se angaja prin poliță, și care nu este deja obligată; cu alte cuvinte, care este cu desvârșire străină de polița în cestiune. Așia trăgătorulü și giranțiil nu potü accepta prin intervențiune.

Trasulü pöte elü accepta prin intervențiune?

La prima vedere, amü putea crede că trasulü nu pöte accepta prin intervențiune; s'arü putea dice, decă elü nu accepta ca trasü, cum o să accepte prin mijlocire? Dér se pöte ca să nu-ı convină a accepta pentru trăgătorü, și să vrea din contra să accepte pentru unulü din giranți; — acésta să pöte förte bine întempla; — se pöte ca să aibă în mâna sa nisce fondurı cari aparținü unuia din giranți; de ce nu arü putea accepta atunci pentru acestü girantü?

Să notämü însă că, acceptațiunea prin intervențiune din partea trasului produce nisce efecte particulare; vomü vedea mai la vale, că atunci când o terțiă persónă acceptă prin intervențiune, acceptațiunea sa nu face ca portorulü să nu pötă recurge în contra trăgătorului și a giranților pentru a le cere s'eu o cauțiune, s'eu decă ei mai preferă, plata imediată a poliței; pe când in casü când acceptă trasulü, portorulü nu mai are aceea-și facultate, pentru că trasulü acceptändü, portorulü a obținutü ceea-ce i s'a promisü. O dată acceptațiunea trasului obținută, puçinü importă decă elü a acceptatü pentru trăgătorü, s'eu pentru unulü din giranți.

Acceptațiunea prin mijlocire din partea trasului trebuie ea să fiä precedată de protestü?

Unil susținü, că acceptațiunea prin intervențiune din partea trasului nu are trebuință să fie precedată de unü protestü de neprimire, și că refusulü trasului de a accepta este destulü de

bine constatată când scrie pe poliță cuvintele : *primită pentru cutare girantă*. Protestul pentru neprimire, dicu acești autorî, ară fi inutilă în casulă acesta.

Trasulă pôte elă accepta prin intervențiune chiar pentru trăgătoră ?

Trasulă pôte accepta prin intervențiune chiar și pentru trăgătoră ; Să pôte ca să aibă încredere în solvabilitatea trăgătorului și cu tôte acestea să nu voiască a accepta *ca trasă*. Êtă interesulă : acceptândă ca trasă este presupusă, că a primitu provisia ; pentru că acceptațiunea dă a se înțelege între trăgătoră și trasă că provisia s'a făcută (art. 113 C. com.) ; și trebuie să probeze, că în faptă nu a primit'o ; Juândă însă calitatea de *mijlocitoră*, acéstă probă nu mai este în sarcina lui.

Recomandatarulă la trebuință pôte elă accepta prin mijlocire ?

Trăgătorulă unei polițe pôte să indice o terție persónă pentru acceptare, séu pentru plată, în casă de refusă din partea trasului, pentru ca să evite urmăririle, fiind-că ele atingă creditulă neguțătoriloră. Acéstă terția persónă se numesce *recomandatară la trebuință* ; Recomandatarulă la trebuință pôte, fără îndouélă, accepta prin mijlocire, pentru că elă nu este însărcinată a primi, séu a plăti, de câtă la trebuință, pentru a suplini prin intervenția lui refusulă trasului.

Nu trebuie elă preferită altora cari s'ară presenta asemenea a primi prin mijlocire, fără să fiă însărcinate de nimenea ?

Răspundemă fără îndouélă, că da ! pentru că acceptațiunea prin mijlocire din partea aceluia, care nu este obligată prin nici o promisiune, nici angajată prin vre-o invitațiune din partea aceluia, pentru care acceptă, este ună felă de gestiune de afaceri oficiósă, ună quasi-contractă ; apoi când este cestiunea de a decide între acela, care este însărcinată, și între acela care se oferă fără invitațiune, séu mandată, ca să facă ună lucru, este evidentă că preferința trebuie să se dea celui d'ântăi.

Și în casă când se presintă mai mulți mijlocitoră, fără man-

datu, séu indicațiune, se decide în generalu că trebuie preferitū acela, care liberéză pe mai mulți (argum. din art. 154 C. com.). Așia decă se presintă douē persóne ca mijlocitorī, și unulū voesce sē accepte pentru trăgătorū, ér altulū pentru celū d'ântēiū girantū, se va preferi celū d'ântēiū, pentru că nu numai că liberéză pe girantū, dér liberéză și pe trăgătorū, pe când celū d'alū douilea mijlocitorū, arū lăsa sē insiste recursulū primuluī girantū în contra trăgătoruluī.

Pentru cine se pôte da acceptațiunea prin mijlocire ?

Acceptațiunea prin mijlocire se pôte da după placulū mijlocitoruluī, pentru toți saū numaī pentru unulū singurū dintre aceī, ale cărorū sub-scrierī figuréză în poliță: pentru trăgătorū, și giranți, saū numaī pentru unulū dintr'înși; cu unū cuvētū pentru tóte persónele responsabile în casū de refusū de acceptațiune. În casū însē cândū mijlocitorulū nu indică persóna, pentru care acceptă, acceptațiunea este presupusă a se fi făcutū pentru toți debitorī.

Cum se constată acceptațiunea prin mijlocire și cum se dă ?

Intervențiunea, saū mijlocirea, după art. 122 se menționéză în actulū de protestū, prin care se constată refusulū de acceptațiune; ea este sub-semnată de interveniente, adecă de primitorulū prin mijlocire.

Se întrébă însē autorī dacă acceptatoarele prin mijlocire trebuie sē sub-semneze în actulū de protestū, séu în poliță ?

Unī autorī suntū de părere, că acceptatoarele prin mijlocire trebuie sē sub-scrie declarațiunea sa în actulū de protestū (Nouguier, des lettres de change, t. I. p. 340).

Noī însē credemū, că acceptatoarele prin mijlocire trebuie sē sub-semneze chiar în poliță. (Pardessus, t. II, no. 585 ; Bravard, p. 240).

Cuvētulū *mijlocirea* din art. 122 al. 2 este pusū în locū de *primirea prin mijlocire*, și acestū aliniatū al doilea însemnéză: că primirea prin mijlocire este sub-scrisă de mijlocitorū ;

Apoi prin analogia de la acceptațiunea făcută de trasu, conchidemu, că sub-scrierea mijlocitorulu trebuie scrisă pe titlu, și acésta cu atâtu mai multu cuvêntu, că acceptațiunea prin intervențiune nu este de câtu *menționată* în actulu de protestu. A-fară de acésta, acceptatoarele prin mijlocire trebuie să se supună acțiuniloru rigurose ce rezultă din poliță; trebuie, prin urmare, ca să se angajeze chiar pe titlu.

d. — Obligațiunile primitorulu prin mijlocire (art. 123 C. com.).

Cari suntu drepturile primitorulu prin mijlocire?

Primitorulu prin mijlocire este ținutu a notifica câtu mai curându aceluia, pentru care a intervenitu, mijlocirea sa, pentru ca elu să se poată lua măsurile necesari și să se poată apăra interesele séle. De exemplu, trăgătorulu fiindu vestitu la tempu nu va trâmite provisia, séu decă va fi prestat'o și o va re-trage. Decă acela, pentru care s'a făcutu mijlocirea, va suferi ore cari daune, din cauză că nu a fostu anunțatu la tempu, acceptorul negligentu va fi responsabilu de daune interese (art. 123.)

Să notămū însu, că legea nu prescrie nici unu terminu, în care să se facă acésta înscințare; legea dice numai, că mijlocitorulu este datoru a face îndată cunoscută mijlocirea sa aceluia, pentru care a mijlocitu (art. 123), adecă : câtu se poate mai curându; judecătorii voru aprecia împrejurările.

e. — Efectele acceptațiunei prin intervențiune (art. 124).

Cari suntu efectele acceptațiunei prin mijlocire?

Efectele acceptațiunei prin intervențiune nu suntu identice cu efectele acceptațiunei trasulu.

Noi scimū deja că acceptațiunea trasulu descarcă pe trăgătoru și giranți de obligațiunea de a face ca polița să fiă acceptată; dér când acceptațiunea este făcută de unu terțiu interveniente, substituirea acestuia în locul trasulu care a fostu desemnatu de trăgătoru, este o schimbare, cu care por-

torulŭ are dreptulŭ de a nu se mulțumi ; pentru cã prenorulŭ (primulŭ beneficiarŭ) a comptatŭ pe acceptațiunea trasului, și prin urmare și portorulŭ, cãruia prenorulŭ a cedatŭ drepturile sële. — Așia legea ȃice, cã cu tótã acceptațiunea prin intervențiune, portorulŭ poliței conservã tóte drepturile sële în contra trãgëtorului, și a giranțilorŭ, din causã cã trasulŭ nu a acceptatŭ; astŭ-felŭ în cãtŭ portorulŭ póte, cu tótã acceptațiunea prin mijlocire, sę urmãrescã pe trãgëtorŭ, și chiar și pe aceia pentru cari s'a fãcutŭ intervențiunea, și sę cërã de la ei o cauțiune, sęu plata poliței, dupę cum amŭ arëtatŭ, când amŭ vorbitŭ, despre consecințele refusului de acceptațiune.

Ni se face însę o obiecțiune : dęcã portorulŭ conservã tóte drepturile sële, ca și când nu s'arŭ fi fãcutŭ nici o acceptațiune, atunci acceptațiunea prin intervențiune este absolutŭ inutilã. La acęsta însę ręspundemŭ : acceptațiunea prin intervențiune este fórte utilã, și împedicã adese-orŭ urmãririle. În adevëru ce póte cere portorulŭ în casŭ când trasulŭ a refusatŭ de a primi polița ? o cauțiune solvabilã ? Ei bine, dęcã intervenientulŭ (mijlocitorulŭ) este solvabilŭ, portorulŭ nu va mãi urmãri pe nimenea. Fãrã îndouélã, cã portorulŭ nu este obligatŭ a se mulțumi pe o altã acceptațiune, de cãtŭ pe a trasului ; însę este fórte probabilŭ, cã portorulŭ neavëndŭ nici unŭ interesŭ nu va face urmãrirŭ inutile. Afarã de acęsta, dęcã intervenientulŭ este solvabilŭ, și portorulŭ va persista în a urmãri pe cei obligați prin polițã, aceștia îi potŭ ȃice : noi avemŭ dreptulŭ de a-ți oferi o garanțiã ; apoi, persóna care a acceptatŭ pentru noi prin mijlocire, justificãmŭ cã este destulŭ de solvabilŭ pentru a garanta plata poliței ; ceia-ce aveți dërŭ dreptulŭ de a reclama de la noi, ați obținutŭ deja ; și portorulŭ nu va putea refusa acęstã garanție.

6. — Despre scadența poliței (art. 125—130 C. com.).

Ce este scadența unei polițe?

Scadența poliței este epoca, la care trebuie să se facă plata ei.

Acastă epocă se poate fixa în diferite moduri :

Așa, în poliță se poate dice, că ea este plătibilă *à vista, la vedere*. — Acésta însemneză, că polița, trebuie plătită îndată ce se presintă portorul cu dânsa la trasă.

Polița mai poate să fiă plătibilă după una, séu mai multe zile, séu după una séu mai multe luni, de la înfățișare.

În casulă acesta polița cuprinde ună termină de plată, de una séu mai multe zile ; séu de una, orî mai multe luni, cari începă a curge séu de la data acceptațiunei, séu din ziua protestului de neacceptare (art. 127). Décă se va fi primită polița de trasă, însă nu i se va fi pusă data, atunci scadența începe din ziua datei poliței (art. 118).

Polița poate să fiă plătibilă și după una séu mai multe zile, séu, după una séu mai multe luni de la data ei (art. 125) ; în casulă acesta zilele, séu lunile, curgă de a doua zi de la data poliței.

Mai poate încă polița să fiă plătibilă într'o zi fixă, séu într'o zi determinată, de esemplu, la Sf. Dumitru, séu la 20 Decembrie ; atunci scadența este fixată prin poliță.

În fine, polița poate să fiă plătibilă în cursulă unui bălcii ; în acestă casă decă bălciiul ține numai o zi se va plăti în cea zi, éră decă bălciiul ține mai multe zile, se va plăti în ajunulă spargerei bălciiului (art. 128).

În casă când polița are să se plătescă după una, séu mai multe luni de la data sa, séu de la înfățișare, adică, în casă când terminulă se calculă cu lunile, cum vomă calcula pentru ca să găsimă cu precisiune ziua scadenței?

În acestă casă polița se plătesce în ziua corespunzătoare cu

data poliței, decât are terminu una séu mai multe luni de la data sa, și în ziua corespunzătoare cu ziua înfățișării, decât este a se plăti după una, séu mai multe luni de la înfățișare. Așa, o poliță este de a se plăti după o lună de zile de la data sa, și data fiindu 26 Apriliu, ea se va plăti la 26 Maiu; séu fiindu a se plăti după două luni de la acceptare, și acceptarea fiindu la 26 Apriliu, se va plăti la 26 Iunie.

Déru decât luna scadenței nu are și corespunzătoare cu luna datei, séu a acceptării? de exemplu, o poliță este datată la 31 Ianuare și este plătită peste o lună de zile de la data sa. Eș bine, în acestu casu fiindu-că polița este plătită la Februaru, și Februaru nu are 31 zile, se va plăti la 28, séu la 29 Februaru, după cum Februaru în anulă acela va avea 28 séu 29 zile.

Acéstă cestiune este importantă, din causă că daca portorul nu va fi plătitu la scadența poliței, trebuie să facă protestu de neplată *a doua-și*.

In ce și se va plăti polița a cărei scadență cade într'o și de Duminică sau de sêrbătoare legală?

În acestu casu polița se va plăti în ajunulu scadenței; éru protestulu de neplată se va face a doua-și de scadență (art. 129).

Art. 130, dice că orș-ce prelungire de sorocú legiuită, séu obicinuită până acumú pentru plata polițelorú se desființeză. — Așia dér soroculu de trei zile ce se acordă de art. 3, cap. 9, partea 3 codulu Caragea, în casu când polița nu se plătea la scadență, este desființatú; și prin urmare, ađ protestulu trebuie să se facă a doua-și fără a se mai acorda vre unú terminu (art. 130).

7. — Despre giru (art. 131—134).

Cu acéstă ocașiune vomú vedea :

a. — Definițiunea girulu.

b. — Natura, forma, și condițiunile girului.

c. — Efectele girului regulat.

d. — Girul neregulat și efectele séle.

a. — *Definițiunea girului.* — *Ce este girul?*

Girul este un act, scris de ordinar în dosul poliței prin care proprietarul ei o cedeză altei persoane rămânând garant despre plată la scadență (art. 131).

b. — *Natura, forma, și condițiunile girului.*

Girul este un contract *sui generis*, care coprinde în sine mai multe altele, și anume: 1) o vindere; 2) o cesiune de drepturi; 3) o cautiune.

O vindere, pentru că polița este un fel de marfă, pe care girantul o vinde, și cea l'altă parte o cumpără.

O cesiune, pentru că prin gir se transmite odată cu proprietatea poliței și garanțiile ce rezultă dintr'ênsa, adică acțiunile, și recursurile, ce derivă din ea.

O cautiune, pentru că girantul devine garant al celor ce 'lă preced, fidepusorele lor solidar.

De ce lege se guvernă forma girului?

Forma girului se guvernă de legea locului, unde se face: *locus regit actum*. Déca o poliță este girată, de exemplu, în Londra, chiar de ar fi trasă în România, și ar fi plătabilă în România, trebuie consultată legea Angliei, pentru a aprecia validitatea girului și pentru a determina efectele séle. Aceste principii sunt generalmente admise în doctrină.

Ce enunțaiuni se cer pentru ca girul se fie regulat?

Pentru ca girul se fie regulat se cer de lege mai multe condițiuni, trebuie să arate: 1) data, adică locul, dar și mai cu semnă ziua, luna, și anul, când s'a făcut; 2) se arate natura valorii dată de cesionar; 3) numele cesionarului, adică numele aceluia, în a cărui ordine a trecut polița; 4) iscălitura girantului, de și legea nu o spune acesta (art. 132).

Care este utilitatea datei în gir?

Data se cere pentru că în casu de falimentu alu girantulu să se pótă vedea, de se va fi făcutu girulū în urma falimentulu acestuia, și prin urmare, daca este nulū ; acéstă măsură face de nu se potū comite fraude în prejudiciulū creditorilor falitulu.

Legiuitorulū a opritū de a se pune altă dată în girū de câtū cea adevărată, culpabilulū se va pedepsi ca unū falsificatorū (art. 134); acéstă măsură s'a luatū pentru ca sē se evite antidatórea girurilorū pentru că prin acésta s'arū putea comite o sumă de fraude.

Cu tóte acestea, sē notămū însē, că inexactitea datei unu girū, nu espune la nici o penalitate pe autorulū ei, decă nu se va fi făcutu cu intențiune fraudulósă din partea luī. și girulū este regulatū, adică transmite proprietatea poliței (Cass. fr. 21 Déc. 1864).

În ceea ce privesce condițiunea relativă la arētarea naturei valorei date de cesionarū, a numelu persoanei în a căruī ordinū a trecutū polița, amū arētatu la pag. 259, pentru ce se cerū aceste pentru poliță; trāmitemū dér pe lectoriī noștriī la cele dīse acolo.

În casu când lipsește iscălitura girantulu se aplică asemenea ceia ce amū dīsū despre lipsa iscăliturei trăgătorulu poliței (veđi pag. 260).

Sē notămū însē, că nu este necesariū, ca enunțiațiunile despre care amū vorbitū, se fie scrise de mâna girantelu; ele potū fi și de altă persoană, potū se fie scrise chiar și de acela în favórea căruia se face girulū; iscălitura girantulu este suficientă; și în generalū este admisū că nu este necesitate nici de *bunū și aprobatū*. Scimū deja, că art. 1180 c. civ. nu este aplicabilū la poliță; și afară de acésta mențiunea sumei nu se cere în girū.

Girulū se póte elū face verbalū, sēu prin actū separatū?

Girulū se pune chiar în corpulū poliței, și de ordinarū în

dosulü ei; nimicü însä nu opresce de a se pune și în fațä*). Prin urmare girulü, ca și polița, nu se póte face verbalü. — Polița se póte ceda și prin actü separatü, dér acesta atuncï nu este unü girü, ci o cesiune ordinară supusă formalităței notificațiunei, séu acceptărei.

Girulü se póte elü face în loculü unde este polița plătibilă ?

În generalü este admisü, că girulü se póte face chiar și în loculü unde este polița plătibilă; pentru că girulü este o negoțiațiune, care nu este de câtü unü accesoriü și o consecință a unei operațiuni de schimbü deja esistentă în urma creațiunei poliței.

Ce vom dice în cas când polița este în ordinulü trăgătoruluï ?

Scimü deja, că o poliță póte së fiä trasă chiar și în ordinulü trăgătoruluï; apoi, fiindü-că contractulü nu devine perfectü în acestü casü de câtü prin girü (veđi pag. 257); și fiindü, ca contractü de scimbü nu póte së fiä de câtü numai când este o remitere de banï dintr'unü locü în altulü, urméză, că această remitere este necesară pentru validitatea giruluï, și prin urmare, decă trăgătorulü în casulü de fațä arü gira polița în loculü, unde este plătibilă, acesta nu arü mai fi o poliță.

Este óre necesară în acestü casü ca beneficiarulü së primescă polița în altü locü, de câtü acela unde are së primescă plata ?

Rataud crede, că este suficientü, în acestü casü, ca girulü së se facä într'unü altü locü, de câtü celü destinatü pentru plata; dînsuluï nu i se pare necesară, ca beneficiarulü së primescă polița ast-felü girată într'unü altü locü, de câtü acela, unde are së se primescă plata. De exemplu, Primus din Bucurescï trage, în ordinulü sëü, o poliță asupra debitoreluï sëü Secundus din Paris și o giréză la Bucurescï în profitulü luï Tertius,

---

*) În casü când girurile arü fi atâtü de multe în câtü nu ar mai încapeln corpulü poliței nici în dosü nici în fațä, se póte adăoga o fôie, care face unü întregü cu titlulü primitivü. Acestü suplimentü se numesce în franțuzesce **allonge** (nadă) noi îlă putemü numi **suplimentü**; acesta este destinatü a primi girurile următóre cari nu începü în poliță

creditorul s'eu, care domiciliează în Paris, și căruia 'l-o trãmite prin poștã.

Pentru ca contractul intervenit între Primus și Terțius, ȃce Rataud, s'ã fiã un contract de schimb, credem, cã este suficient, ca Primus s'ã se oblige a procura o sumã de bani într'un alt loc de cãtã acela, unde se gãsește; și în casul de fațã titlul este tras dintr'un loc asupra altuia, și prin urmare, are de scop a evita un transport de bani (Revue critique t. XXVIII, p. 482 et suiv.).

La ac'asta se p'ote însã r'espunde, cã d'ecã polița este, în specie, trasã dintr'un loc în altul, girul care este necesar pentru perfecțiunea sa, nu se va consuma de cãtã la Paris, și în momentul cãnd va fi primit și acceptat de Terțius; cã prin urmare, acest gir realizându-se în locul unde polița este plãtibilã, nu este suficient pentru perfectarea ei; pentru cã Rataud convine și d'ensul, cã girul trebuie s'ã se facã într'un alt loc deosebit de acela unde are s'ã se facã plata, cãnd polița este în ordinul trasului.

Èr d'ecã Rataud va fi suposãndu, cã Primus s'a înțeles mai de înainte cu Secundus ca s'ã trecã polița în cestiune în ordinul s'eu, atunci doctrina sa va fi exactã; d'erã atunci girul s'a fãcut la Bucuresci, èrã nu la Paris, și prin urmare, în alt loc deosebit de acela unde este polița plãtibilã.

Polița se p'ote ea transmite prin gir dup'ã scadențã?

Mai mulți autorii sunt de opiniune, cã polița nu se p'ote transmite prin gir dup'ã scadențã, pentru cã propriu ȃsã, actualul nu mai este polițã, ci o simplã creanțã rezultãnd din contractul de schimb. Dup'ã opiniunea acestor autorii, girul posterior scadenței echival'ezã între cedant și cesionar cu un transport ordinar, de creanțã, și fațã cu terțiile persoane nu produce efectele unui gir comercial (Pardessus, no. 351; Nouguiet, des lettres de change, t. I, p. 391 et suiv. Paris 4 Janv. 1817; Rennes 15 Juillet, 1844).

Cu toate acestea, jurisprudența franceză decide în general, cu dreptul cuvânt, că polițele se pot transmite prin gir și după scadență. Art. 131 care ține, că proprietatea poliței se transmite prin gir, nu face nici o distincțiune, și o poliță rămâne tot poliță, și după scadență (Req. 28 Nov. 1821, 26 Janv. 1833.— Paris, 31 Août 1831; Bourges 23 Nov. 1839 etc. etc.).

c. — Despre efectele girului regulat?

Pentru a putea aprecia efectele girului regulat, trebuie să ne amintim principiile dreptului comun relative la efectele cesiunii unei creanțe ordinare, și vom vedea în urmă în ce diferă girul de această cesiune.

Cari sunt dărul efectele cesiunii unei creanțe ordinare?

Între părțile contractante, cesiunea unei creanțe civile, și chiar comercială, este perfectă prin singurul consentiment al lor, adică, îndată ce părțile au convenit asupra lucrului, și asupra prețului; însă față cu terțiile persoane, pentru ca cesiunea să le fie opozabilă, trebuie ca debitorul sumei cedate să fie acceptat cesiunea printr'un act autentic, sau să se fi notificat, după cererea cedantului, sau a cesionarului.

Până când cesiunea nu va fi primită această specie de publicitate rezultând dintr'o acceptațiune printr'un act public din partea debitorului cedat, sau dintr'o notificațiune, creditorii cedantului pot, cu toată cesiunea, să sequestreze în mâinile cedatului suma ce dăduresce; Acestea sunt principiile dreptului civil, consacrate de art. 1391 și 1393 C. civ.

Acum prin ce diferă girul de cesiune? (art. 131 C. com.).

Girul transferă proprietatea poliței nu numai între girant și acela, în profitul căruia se face girul, ci și față cu terțiile persoane, fără să fie trebuință de o notificațiune, sau acceptațiune printr'un act autentic, cum se cere, când este vorba de o cesiune a unei creanțe ordinare (art. 131).

Ceva mai multă jurisprudența decide, că hypotheca, care ară garanta plata unei polițe, se transmite la portorul o dată

cu proprietatea titlului prin giru, fără să fiă trebuință de alte formalități. (Cass. fr. 22 Fèvr. 1838; 11 Juillet 1832, 20 Juin 1854; Dijon 5 Août 1858).

Resultă dér de aci, că creditorii unui girantă, nu potă, îndată ce s'a efectuată girulă, să poprăscă și sequestreze în mâna trasului sumele cedate portorului poliței, pentru că proprietatea creanței s'a transmisă *erga omnes*, prin singurulă efectă ală girulă.

De ce s'a dispensată de acceptațiune, séu de notificațiune, cesiunea rezultândă din giru?

Girulă și transmiterea drepturiloră și acțiuniloră girantului față cu totă lumea, fără notificațiune și fără acceptațiune aă de scopă de a evita cheltuelile, ce s'ară face cu actele autentice, și de a favorisa repede circulațiune a polițeloră, cari s'ară fi împedicată fórte multă, decă cesionarulă ară fi fostă obligată a păzi formele ordinare ale cesiunei.

Față cu cine se obligă directă sub-scriitorulă unei polițe?

Jurisprudența și autorii admită în generală principiulă, ca sub-scriitorulă **unui actă la ordină**, precum este o poliță, se obligă *directă* nu numai față cu prenorulă séu beneficiarulă, ci și față cu publiculă, adecă, *față cu oră-cine va fi proprietarulă actului la scadență*. (Cass. fr. 18 Mars 1850).

Maă suntă ore și alte diferințe între giră și cesiune?

Intre giră și cesiune maă potemă semnala și diferințele următore :

Când este vorba de giră, girantulă este de dreptă garantă solidară despre plata poliței la scadență (art. 135 C. com.); pe când, când este vorba de o cesiune ordinară a unei creanțe civile, séu comerciale, cedantulă nu răspunde despre solvabilitatea debitorului, și prin urmare despre plată, de câtă când s'a obligată expres la acésta (art. 1397 C. civ.).

Cari sunt obligațiunile girantului față cu cesionarulă?

Girantulă față cu cesionarulă nu garantăză numai plata

preşului, ce a primită de la dînsul, ci promite că suma arătată în poliţă se va plăti de trasă în ziua şi locul indicat; şi decă această plată nu se face, el, girantul, este supus în general la obligaţiunile, pe cari contractul de schimbă le impune trăgătorului.

Contractul, ce se formeză cu ocasiunea girului, este el un nou contract de schimbă?

Cu ocasiunea girului nu se formeză un nou contract de schimbă între girant şi cesionar, cum se susţinea mai de multă de unii; şi nici girantul nu devine trăgător faţă cu acela în ordinul căruia trece poliţa; în câtă privesce girul, noi scim deja, că el nu este un nou contract; scim că el este o negoiaţiune accesoriă a unei operaţiuni deja existente, de unde amă trasă conclusiunea, că girul pôte să fie sub-scris şi în locul unde este platibilă poliţa; câtă pentru girant, girantul nu devine trăgător faţă cu cesionarul; vom vedea mai la vale, că poziţiunea dînsului nu este identică cu a trăgătorului: şi în fine lipsa unor formalităţi din partea portorului la scadenţă liberază pe girant în totă casul, pe când trăgătorul nu este liberat, de câtă numai decă probează, că a făcută provisiă.

Ce drepturi se transmită cesionarului prin gir?

Prin gir se cedază cesionarului aceleşi drepturi şi acţiuni, pe cari le avea prenorul, adică, primul beneficiar în contra trăgătorului.

Cesionarul pôte urmări, în casă de neplată a poliţei din partea trasului, nu numai pe girant, ci şi pe trăgător.

Care suntă efectele girului, ce se face în urma celui dintîi, şi a celor subsevente?

Acela căruia i s'a transmisă o poliţă prin gir, devenindă proprietar peste dînsă o pôte transmite şi dînsul prin gir la o altă persoană, faţă cu care el devine girant, şi contractază faţă cu acesta. aceleaşi obligaţiuni de garanţiă, pe cari

le contrase cedantulü su faiã cu dnsul; aa în ctu acestu nou aquisitore va putea urmri nu numai pe acestu din urmă girant, pe cedantul su, ci i pe girantul precedent, i pe trgtor.

Un esemplu, ne va face să pricepem mai bine acsta : *Primus* sub-scrie o poliã în profitul lui *Secundus*. *Secundus*, pre-norul o transmite prin giru lui *Terius*. *Terius* va putea urmri în casu de neacceptare său de neplată din partea trasul i pe *Secundus* girantul su, ctu i pe *Primus*, trgtorul poliei. S presupunem, că *Terius*, cesionarul transmite i el polia prin giru lui *Quartus*; *Terius* devine la rndul su girant faiã cu *Quartus*, i acesta din urmă cesionar; Acum *Quartus* cesionarul avnd în contra lui *Primus* trgtorul poliei tte drepturile lui *Secundus*, i asemenea dreptur i în contra lui *Secundus*, primul girant, asemenea i în contra lui *Terius* al douilea girant, va putea urmri în casu de neacceptare său de neplată a poliei nu numai pe *Terius* i pe *Secundus*, ci i pe *Primus*.

i tte cesiunile ulterioare vor avea acela-i efect.

Care este situaiunea respectivă a giranilor ?

Din cele spuse pn aci este uor de a vedea, care este situaiunea giranilor uni faiã cu alii. Primul girant este garant despre plată faiã cu al douile, i faiã cu toi giranții posterior; celu de alŭ douilea girant contractz aceai obligațiune faiã cu alu treilea i faiã cu toi giranții posterior; dr i dnsul este garantat de toi giranții cari l preced; în fine, fie-care girant, garantz pe acei cari l urmz, în ordinea cronologică a girurilor, i este garantat de acei carilu preced.

d. — Despre girul neregulat i despre efectele sale.
(Art. 133).

Până aci am vorbit despre girul *regulat*, adică despre acela, care pe lng subscrierea girantului mai ntrunesc i

condițiunile cerute de art. 132. — Érú decă nu întrunesc toate aceste condițiuni, se chiamă *giru neregulatü*. Să studiamü dér efectele lui.

Ce se va întâmpla în casü când girulü nu este sub-scrisü de girantü ?

În acestü casü chiarü de arü esista condițiunile cerute de art. 132, girü nu există; este numai unü simplu proiectü.

Cum pôte să fiä unü girü neregulatü, în casü când nu lipsesce subscrierea girantului ?

În acestü casü, girulü pôte să fiä neregulatü din mai multe puncte de vedere: întâiü se pôte, ca girantulü să fiä pusü numai sub-scrierea sa în dosulü poliței, fără să fiä scrisü nimicü alt-ceva d'asupra ei; în acestü casü girulü se numesce *girü în albü*; și alü douilea, se pôte întâmpla ca, să fiä omisü de a arëta natura valörei date, sëü numele aceluia, în alü cui ordinü a trecutü polița, sëü data girului; în ambele aceste ipotes girulü este neregulatü; și vomü vedea îndată ce se întâmplä în acestü casü.

Existä însä o diferență între casulü, întâiü, când *girulü este în albü*, și între casulü aldoouilea, când lipsesce una din enunțiațiunile, ce amü arëtatü.

Când *girulü este în albü*, este sigurü, că lipsindü toate condițiunile cerute de art. 132 pentru ca să fiä regulatä, nu transferä proprietatea poliței aceluia în profitulü căruia se face.

Este însä sciutä de totä lumea, că în casü când girulü este în albü, nulitatea sa se pôte acoperi förte lesne, nu are cineva de câtü să scrie enunțiațiunile ce lipsescü; și acësta o pôte face orü-cine chiar și persóna în favorulü căreia s'a transmisü polița; nu este pentru acësta trebuință de *bunü și aprobatü*; și astü-felü lacuna împlinitä, girulü devine perfectü și regulatü; girulü va fi regulatü chiar și atunci, când s'arü proba în contra portorului, sëü când portorulü arü mărturisi singurü, că nu a primitü polița, de câtü numai cu sub-scrierea girantului, și

că dânsul a adăogată enunțiațiunile necesariî pentru perfec-tarea girului, cu tôte acestea ȓicũ, girulũ va fi valabilũ, și nu se va putea pronuncia nulitatea luî. (Cass. fr. 3 Avril 1848; Rennes, 24 Déc. 1849; Grenoble, 12 Mai 1855).

Și din contra, în casũ când este vorba de unũ girũ, în care nu se găsesce una, sėũ mai multe din enunțiațiunile prescrite de art. 132, precum este datã, sėũ mențiunea natureî valoreî date, nu 'i este permisũ portorului acestuî girũ, de a adăoga enunțiațiunile ce lipsescũ.

Motivulũ acesteî diferințe este : că acela, care dã unũ girũ *în albũ*, este presupusũ a fi acordatũ o deplinã libertate ace-luia, căruî îlũ confiėzã, pe când acela, care face unũ girũ *cu cutare enunțiațiunĩ*, őrũ *nu cu cutare*, sub-scrie unũ actũ, care pôte produce unele efecte, pe cari le vomũ vedea, când vomũ esplica efectele girului neregulatũ; elũ nu voesce, fãrã îndoelã, că girulũ sė fiã redigiatũ altũ-felũ, pentru că decã ărũ fi voitũ acėsta, l'arũ fi redigiatũ dânsulũ; prin urmare, nimicũ nu probėzã, că elũ arũ fi autorisatũ pe portorũ a schimba conținutulũ girului fãcutũ de dânsulũ prin adițiunĩ.

Efectele girului în albũ suntũ ele acelea-șĩ cu ale girului ne-regulatũ din cauza lipsei uneia din enunțiațiunile art. 132?

Efectele girului în albũ parũ a fi identice cu efectele giru-luî, căruia 'i lipsesce una, sėũ mai multe, din enunțiațiunile cerute de art. 132 C. com.; girulũ în albũ o repetãmũ este neregulatũ, ca și acesta din urmã.

Se ȓice însė : decã girulũ neregulatũ nu transmite proprie-tatea poliței, cum se va putea întẽmpla acėsta cu *girulũ datũ în albũ*, pentru că portorulũ acestuî girũ îlũ pôte face *regulatũ* înscriindũ de asupra iscãlitureî cele trei mențiunĩ prescrite de art. 132? — Ȕtã rėspunsulũ : Este adevėratũ, că portorulũ girului în albũ pôte îndeplini lacunele, cum amũ vėduțũ; dər perde acėstã putere îndatã ce *girantulũ mōre*, sėũ *cade în fa-limentũ*, pentru că girantulũ ne mai potėndũ face nicĩ o nego-

țiașune, căci a devenit incapabilă, nici portorul, care nu este aci de cât un mandatar al său, nu mai poate face nimic, și părțile interesate probându, că regularitatea nu s'a făcut, de cât în urma unuia din aceste două evenimente, vor putea invoca neregularitatea girului; și apoi atunci va începe a se debate cesiunea de a se sci cari sunt efectele girului.

Cari sunt efectele girului neregulat?

Când girul nu întruneste toate condițiunile cerute de art. 132, adică: când este *neregulat*, nu transmite *proprietatea poliței*, și nu valorază, de cât ca o *procură* (art. 133).

Cari sunt puterile portorului acestui gir neregulat?

Portorul acestui gir poate cere acceptațiunea poliței, poate primi plata ei, și se dea chitanță, că oricând mandatar; *girul neregulat nu este de cât o procură* (art. 133).

Dacă trasul refuză de a primi, sau de a plăti, portorul girului neregulat nu 'lă poate urmări în numele său propriu, pentru că el nu este, de cât un mandatar. Acțiunea nu se va putea intenta de cât în numele girantului.

Cari sunt principalele consecințe ce rezultă din aceea că girul neregulat nu valorază de cât ca procură?

De aci rezultă : 1) Că portorul girului neregulat nefind de cât un mandatar, trebuie decât va fi primită plata poliței, se dea socotelă de acesta girantului, mandantului său; 2) Girantul poate, mai înainte de a fi primit portorul plata poliței, se 'și retragă mandatul său, și prin urmare, de a 'lă împedica de a o primi; 3) Creditorii girantului pot popri și sequestra în mâna trasului sumele destinate la plată, și portorul girului neregulat nefind, de cât un mandatar, nu poate face nici o opozițiune; 4) Dacă trasul este creditor al girantului, poate opune portorului, care nu este de cât un mandatar, compensațiunea sumei ce i se datorază de girant.

Ce vomă dice însă în casă, când portorulă girulă neregulată a cumpărată în adevără polița și a plătită prețulă ei?

Dacă portorulă girulă neregulată a cumpărată în adevără polița și a plătită prețulă ei, pôte constata acêsta prin tôte mijlócele de probațiune însă numai față cu girantulă, care nu pôte invoca neregularitatea girulă sêu pentru a se înavuți cu paguba portorulă.

Portorulă ună giră neregulată pôte elă negocia polița? cu alte cuvinte, pôte elă consimți ună giră regulată și translativă de proprietate în favorulă unei terție persóne?

Fiindă-că girulă neregulată nu transmite proprietatea poliței, Pothier trăgea consecința, că portorulă acestui giră neregulată nu pôte face ună giră regulată și translativă de proprietate în favorulă altei persóne; pentru că, dicea dênsulă, portorulă nefiindă proprietară, din cauză, că girulă în favórea lui nu este translativă de proprietate, nu pôte transmite altuia o proprietate, pe care nu o are nici elă. Așa era și opiniunea lui Savary (*Parère 41*), care susținea, că acela căruia portorulă ună giră neregulată 'i-a cedată polița printr'ună giră regulată, nu este de câtă ună mandatară pentru primirea plăței.

Cu tôte acestea doctrina modernă și jurisprudența francesă decidă, că acela, căruia portorulă ună giră neregulată, 'i-a transmisă polița printr'ună giră regulată devine proprietară, și că girulă neregulată dă portorulă sêu nu numai poterea de a primi plata poliței la scadență, ci și poterea de a o ceda înainte de scadență printr'ună giră regulată, adică de a o negocia (Pardessus, no. 354; Dalloz, no. effect de comerce, no. 451; Nougier, t. I, p. 420; Cass. fr. 6 Janv. 1845).

Acestă dreptă însă nu i se acordă ca proprietară pentru că nu este proprietară, ci ca procuratoră ală adevăratulă proprietară, căruă va trebui să 'i dea comptă, decă va fi casulă de așa.

Mandatul de a primi plata coprinde puterea de a negocia ; negocierea este un mijloc de primirea banilor. — Legea ice, că girul neregulat valor ca procur ; acest articol este general , i fiind –că o poli este destinat a fi negociat , se p te uor presupune, că puterea ce i se acord , merge p n la negociere. Acést opiniune este favorabil circulațiunei polițelor .

Ce obiecțiune se p te face in contra soluiunei doctrinei i a jurisprudenei asupra acestei cestiuni ?

Se p te ice, că dec s ar acorda portorului unu gir neregulat dreptul de a negocia polia inainte de scaden , prin acsta s ar ridica girantelu , mandantelu s eu, dreptul de a revoca acel gir , adică mandatul ce a dat . Girantul ar fi putut revoca mandatul s eu rezultndu dintr unu gir neregulat , p n la plat . Apoi, dec portorul acestu gir neregulat a transmis polia la o terie pers n printr unu gir regulat proprietatea ei este bine transmis i dreptul de revocaiune nu mai esist pentru girant .

Or –cum ar fi, doctrina i jurisprudena frances sunt unanime pentru a respinge opiniunea lui Pothier i a lui Savary, i decid , că *portorul unu gir neregulat p te consimi unu gir regulat , translativ de proprietate in profitul unu tiers .*

Cari sunt acum fai cu portorul obligaciunile aceluia, care neav ndu in favorul s eu de ct unu gir neregulat , a transmis polia printr unu gir regulat ? *este el garant despre plata poliei ?*

Unu autor cred , că nu este garant despre plata poliei, pentru că atunci cnd a transmis polia printr unu gir regulat , el nu avea in fav rea sa, de ct unu gir neregulat .

Apoi dup art. 133 el nu era de ct unu mandatar ; prin urmare, a obligat pe mandantul s eu, pe girantul ne-

regulată, fără a se obliga pe sine, pentru că este știut, că mandatarul nu se obligă (Pradiere-Fodéré, p. 239).

Dérü mai mulți alți autori și Curtea de Casațiune din Franca decidă din contra, cu dreptă cuvânt, că portorul unu giru neregulat, care transmite polița printr'unu giru regulat, se obligă față cu portorul poliței. Așa, Primus face unu giru neregulat în favoarea lui Secundus : Secundus girază regulat polița în profitul lui Terțius printr'unu giru astă-fel : *Plătesce în ordinul lui Terțius valoarea primită (în numerar, în mărfuri sêu în comptă)*. Bucuresci 29 Apriliu 1881. Sub-semnat: *Secundus*. — Terțius, portorul, decă trasulă refusă de a plăti, va potea acționa pe Secundus.

Pentru că Secundus consimțindă acestu giru, de și a lucrată ca mandatar, în comptul lui Primus, însă nu este mai puțin adevărat, că l'a făcutu în numele sêu propriu; este daru unu adevărat *Comisionarü*; apoi, Comisionarul scimă, că se obligă personal față cu terțiile persoane, cu cari contractază (Pardessus, t. II, n. 354, p. 190; Bravard, p. 244 et suiv.; Req. 1 Déc. 1829).

Girantul, care a datu girulü neregulat, este elü obligatü față cu portorulü? Primus, în ipotesa noastră, va fi elü ținutü față cu portorulü, Terțius?

Aplicândă regulile de la contractul de comisiune trebuie să șicemă, că nu este obligat, pentru că comitentele nu este ținut *directü* față cu terțiile persoane cu cari a contractat comisionarul (Bravard, loc. cit.)

Cu tôte acestea, unii autori pretindă că este obligat, pentru că numai când comitentele nu figurază în negociațiunea făcută de comisionar, nu este obligat; apoi în casul de față girantul, care a datu girulü neregulat, Primus care a pus sub-scrierea sa în polița, pe care Secundus a transmis'o printr'unu giru regulat este pus în vederea lui Terțius, în profitul căruia este girată polița, și trebuie, prin urmare, să

fiă obligatü. — Afară de acésta este de regulă ca orî-ce individü pune semnătura sa într'o poliță devine obligatü.

Acela care a datü unü girü neregulatü, este elü ținutü față cu portorulü, decă considerămü ca comisionarü pe acela, care a transmisü polița printr'unü girü regulatü ?

Dupë opiniunea autorilorü, cari consideră pe acela care a datü unü girü regulatü, pe Secundus, în speciă, ca *mandatarü*, este lesne de înțelesü, că se pöte decide, că acela care a datü girulü neregulatü este ținutü față cu portorulü, pentru că dupë regulile de la mandatü, mandatarulü nu se obligă pe sine, ci obligă pe mandantü.

Dér decă considerămü pe Secundus ca *comisionarü*, obligatü, prin urmăre, directü față cu Terțius, nu se pöte susține ca Primus este obligatü și elü față cu Terțius, portorulü, pentru că nu pöte și comitentele și comisionarulü să fiă amândouî obligați *directü* față cu acela, cu care a contractatü comisionarulü.

Nu se facü öre în comerčiü câte o dată girurî simulate ? și de ce se facü ?

Usagiulü girurilorü *simulate*, este förte desü în comerčiü. Girulü simulatü este licitü, decă nu are de scopü a fraudă pe nimē. Se pöte ca persönel, ce are unü efectü comercialü, se 'y fiă frică, ca să nu se strice cu debitorulü efectuluı, cerëndü plată la scadență, séu urmărindu'lü în numele séu personalü; séu, nu 'y place, ca să figureze numele séu în justiție; séu, voesce să 'și autoriseze corespondentulü séu din altü locü ca să priméscă plata; în aceste casurî *proprietarulü* adevăratü transmite efectulü printr'unü girü regulatü, dér fictivü, alteı persöne, pentru că acésta se céră plata și să facă totü ce va trebui pentru acésta.

Girulü simulatü ce raporturî produce, séu ce raporturî pöte face a se produce ?

Autoriı nu suntu destulü de espliciți asupra acesteı materii,

de și are unū interesū practicū destulū de însemnatū. Pentru ore-care ordine în esplicările nóstre, vomū examina raporturile ce girulū simulatū face să nască, séu póte face să nască:

1. — Intre girantū, séu creditorii sěi, și portorulū fictivū.
2. — Intre girantū și creditorii portorului, séu terșiele persoane cesionare.
3. — Intre portorū și debitorulū efectului.

1. — *Care este pozițiunea portorului fictivū față cu proprietarulū efectului?*

Portorulū fictiv față cu proprietarulū efectului nu este de de câtū unū mandatarū; prin urmare între elū și proprietarū vorū esista tóte raporturile câte există între mandatarū și mandantū; va fi ținutū să dea socotéla, etc. și mandatulū séu va fi revocabilū.

Proprietarulū efectului póte elū proba, că girulū este fictivū?

Proprietarulū póte proba prin tóte modurile de probațiune, chiar și prin martori, și prin presupțiunī grave, precise și concordante, că girulū este simulatū, de și întrunesc tóte condițiunile exterióre ale unū girū sincerū și regulatū.

Asemenea și creditorii proprietarului potū proba prin tóte mijlócele admise simulațiunea, și potū, prin urmare, opri și sequestra în mâna trasului suma coprinsă în poliță.

2. — *Ce vomū dice însă în casū, când creditorii portorului fictivū oprescū și sequestréză în mâna trasului suma coprinsă în poliță, adevératulū proprietarū póte elū proba, că girulū este simulatū?*

Nu póte! Creditorii portorului fictivū aū favorulū lorū unū titlu; Ei aū comptatū pe drepturile, care parū a face parte din patrimoniulū debitorului lorū în urma unū *girū regulatū*, a cărei simulațiune nu aū putut'ó cunósce.

Creditorii portorului vorū triumfa în cererea lorū chiar și atuncī, când portorulū arū fi recunoscutū prin înscriștū, că gi-

rulü este simulatü; contra înscrikulü nu le póte fi oposabilü (art. 1175 C. civ.; v. Cass. fr. 23 Févr. 1835).

*Dér în casü când portorulü fictivü cedézä efectulü la o ter-
ție persónä de bună credință ?*

Décä portorulü fictivü abusézä de confiența girantului, și cedézä polița unei terție persóne de bună credință printr'unü girü regulatü, acéstä terție persónä este valabilmente sesisatä de creanța ; autorulü girului simulatü nu póte proba că girulü nu era seriosü, și că portorulü nu avea nici unü dreptü asupra titlului; décä cesionarulü a fostü indusü în eróre, acésta este din vina girantului fictivü, care acum se pretinde proprietarü; së suferé dérü consecințele actului sëü.

3. — Së vedemü acum care este *posițiunea cesionarului fic-
tivü façiä cu acceptatorulü, adicä façiä cu debitorulü efectului ?*

Se póte întempla ca debitorulü së nu aibä nici unü interesü, së conteste calitatea portorulü; dér se póte întempla și din contra, ca së aibä unü interesü, póte că voesce së invóce în contra autorului girului simulatü nisce escepciuni, pe care nu le-arü putea invoca, décä girulü arü fi seriosü.

În primulü casü, portorulü fictivü póte, fără îndoélä, së fa-
că tóte actele conservatóre ale drepturilorü adevëratului pro-
prietarü; póte chiar së acțiuneze în judecatä pe debitorulü
efectului.

Este recunoscutü, atätü de autorü, câtü și de jurisprudența
francesä, că simulațiunea nu are nimicü de ilicitü în sine, și
că nu se póte ataca, când nu este făcutä în scopü fraudulosü.

De altä parte, debitorulü neavëndü nici unü interesü, ca
simulațiunea së nu esiste, nu póte cere nulitatea girului. Fără
îndoélä girulü este fictivü, dér cine are dreptulü de a invoca
acéstä simulațiune ? Adevëratulü proprietarü alü efectului !
Debitorele nu are acestü dreptü. În câtü îlü privesce pe elü,
esistä unü titlu regulatü, care constatä dreptulü de proprie-
tate alü portorulü; pentru debitorü, acestü portorü trebuie

consideratü ca unü adevëratü proprietarü. Chiar decä portorulü arü märturisi, cä girulü este simulatü, urmärirele făcute de dënsulü totü suntü valabile și cu folosü pentru girantü.

Dër ce vomü ñice, în casü, când debitorulü are interesü, së contöste calitatea cesionarulü ?

Când debitorulü are interesü së contöste calitatea cesionarulü, când girantulü a trämisü polița în scopü fraudulosü, pentru ca së evite compensäiunea ei cu ceia-ce datorëzä și elü personalü debitorulü poliței, va trebui öre së dämu totü aceeași soluțiune? Debitorulü nu va putea elü öre proba, cä portorulü nu este adevëratulü proprietarü, și cä girulü nu este făcutü de câtü în scopü de a elude o escepciune, ce s'arü po-
tea opune?

Pentru negativä s'arü potea ñice : debitorulü acceptändü polița 'și-a luatü angajamentulü de a o plăti orü-cui s'arü presenta, ca portorü, în virtutea unü girü regulatü. A permite debitorulü acceptändü së discute girurile, acësta arü fi a espune unü pericolü realü confiența operațiunilor comerciali, și a atinge creditulü. — Acëstä opiniune nu o împärtășim.

Fără îndoelä, cä girantulü pöte ceda polița unei terție persöne de bunä credință, și a pune prin acësta pe debitorü în imposibilitate a ' opune escepciunile, pe cari le-arü fi pututü invoca în casü, când acëstä cesiune nu arü fi avutü locü. — Dër decä debitorulü efectulü cere së probeze esistența unei coluțiunii între girantü și portorü, cä cesiunea este fictivä, și este făcutä în scopü fraudulosü de a evita o compensäiune, credemü, cä trebuie së se facä o escepciune la regulile prescrite pentru casulü, când totulü s'arü fi petrecutü într'unü modü normalü și regulatü. — Së nu se invöce necesitäțile comer-ciului, pentru ca bunä credință, și equitatea aü și ele exigințele lorü. A da o altä soluțiune, arü fi a autorisa simulațiunile frauduloöse, și a acorda unü premiü de încurägiere relei cre-dințe.

Cu toate acestea, judecătorii voru examina împregiurările, și voru vedea, dacă excepțiunea invocată este serioasă, séu dacă nu este de câtu unu mijlocu dilatoriu; și în acestu din urmă castu, voru potea să refuze proba, ce se cere a se face; dér acestu refusu nu va avea locu din causă că legea opresce asemenea probă, ci pentru că suntu convinși din împregiurări, că girulă este seriosu, și că debitorulă recalitrantă caută numai să câștige tempu.

8. — Despre Solidaritate (art. 135).

Definițiune. — *Solidaritatea este, relativu la mai mulți creditoră ai aceluia-și lucru, dreptulă ce are fiă-care din ei de a face să i se plătescă lucrulă în totalitatea sa; și relativu la mai mulți debitoră, obligațiunea, ce le este impusă fiă-căruia de a plăti unulă singură, pentru toți, datoră, pe care o dătorescu în comunu.*

Solidaritatea între debitoră măresce siguranța creditorulă pentru că, de și suntu mai mulți obligați, *datoră este numai una.*

Fiă-care din debitoră este obligatū *pentru totă*, și nu pôte cere ca creditorulă să se adreseze la cel-l'alți debitoră, nici ca să fiă acționatū numai pentru o parte din datorie.

În dreptulă nostru solidaritatea nu se presupune; ea trebeu espresu stipulată de părți, séu să resulte din lege (art. 1041 C. civ.).

Solidaritatea în poliță. — Art. 135 din Codulă de comerțu đice: *« Toți acel ce au iscălită, au primită, séu au giratū a poliță suntū răspundători platnici unulă pentru altulă către înfățișătoră. »*

Acastă garanție solidară are de scopu a facilita circulațiunea poliței și de a 'i da o valóre așa đicendū egală cu a monetei, a cărei oficiu este destinată a 'lă face.

Oră-ce persónă, care iscălesce, acceptă, séu girază o poliță,

contracteză de o potrivă față cu portorul obligațiunea de a face să i se plătească polița la epocă, și în locul fixat. Fiindu toți dăr de o potrivă obligați, portorul va avea dreptul de a se adresa dintre cei sub-scriși la care va voi, fără ca acela, la care se adresează, să pótă cere, ca portorul să 'și dividă recursul său față cu fiă-care debitor; portorul îi va putea asemenea urmări pentru totu și colectivamente.

Solidaritatea, ce rezultă din poliță, este ea o solidaritate imperfectă ?

Solidaritatea ce există între sub-scriitorii unei polițe nu are efectele solidarității din dreptul comunu.

În solidaritatea din dreptul comunu, fiă-care debitor este însărcinată a reprezenta pe codebitorii săi față cu creditorul. Această reprezentațiune rezultă dintr'unu mandat reciproc, ce există chiar și în interesul creditorului. Din acestu mandat rezultă, că creditorul, care acționează pe unul din debitor, își conservă prin acesta drepturile séle și în contra celorlă-alți codebitor, ca și în contra aceluia, pe care 'lă acționează, pentru că toți debitorii suntă presupuși acționați.

Solidaritatea însă între acei cari au sub-scrișu o poliță nu are acestu caracter; prin urmare, solidaritatea, ce rezultă din poliță, este o *solidaritate imperfectă*. Vomă vedea mai jos, că urmăriile dirijate de portor în contra unuia dintre sub-scriitorii poliței, nu suntă suficiente, pentru ca elă să 'și conserve drepturile séle și în contra acelora, pe cari nu 'i-a acționat.

Nu este solidaritate perfectă nici chiar între trăgătorul, care nu a făcutu provisiă (*portorul nu perde nimic față cu acesta*) și acceptator față cu portorul pentru că între acești diferiți debitor nu există o unitate de obligațiune, care este una din condițiunile esențiale ale solidarității (art. 135 C. com.).

9. — Despre Avalü (art. 136—137).

Cu acéstă ocasiune vomü vedea :

a) Ce este avalulü; b) Natura avalulul; c) Forma și efectele séle.

a. — *Ce este avalulü?*

Avalulü este iscălitura, ce o pune cine-va pe o poliță, séü pe unü biletü de comerciü, prin care se angajéză a plăti suma menționată în acéstă poliță séü biletü, în casü când nu s'arü aquita de *trasü, trăgătorü, séü giranți* (art. 136 C. com.).

Se mai póte încă defini și astü-felü : *avalulü este cauçãoarea unei polițe de către o terție persónă.*

Cuvëntulü *avalü* vine de la vorbele franceze à *valoir*, pentru că portorulü póte face să valoreze dreptulü séü în contra dätătorulul de avalü.

Celü care dá o astü-felü de cauçãoune se numesce *dätătorü de avalü.*

b. — *Natura avalulul.*

Prin ce diferă avalulü de girü?

Avalulü diferă de girü prin aceia, că girantulü se obligă pentru că vinde proprietatea poliței unei terție persóne; pe când dätătorulü de avalü, nu se obligă pentru că vinde, (elü nu cedéză nimicü), ci pentru că garantéză plata poliței la scadență.

De cine se dá avalulü?

Acéstă garanție se dá de o terție persónă, care nu este deja obligată cu unü altü titlu la plata poliței; prin urmare, nicü trăgătorulü, nicü giranți, nicü acceptatorulü nu potü da avalü, pentru că ei suntü deja obligați la plata poliței, și noua obligațiune, ce 'și-arü lua, nu arü mări întru nimicü siguranța portorulul.

Ce capacitate se cere de la celü ce dá avalü?

Pentru ca cine-va să pótä da unü avalü se cere : ca să aibă

capacitatea de a se angaja prin poliță; femeia necomerciantă nu poate da avală chiar de ar fi autorisată de bărbat; avalul dat de dânsa ară echivala cu o simplă promisiune (art. 109 C. com.).

Avalul se poate da după scadența poliței?

Se poate! pentru că scadența nu face ca titlul să își pierdă natura sa de poliță. (Contra Dalloz. Rép. vo. Effects de commerce, no. 531; Nougier. t. I. no. 518).

c. — Forma și efectele avalului.

In ce formă se dă avalul?

Avalul poate fi dat și în polița, pe care o garantează, și prin act separat. — Avalul dat prin act separat s'a introdus în urma avalului dat prin poliță, dar cu toate acestea este mai desu întrebuințat, pentru că avalul dat prin poliță inspiră o neîncredere în solvabilitatea sub-scriitorilor poliței, și în a aceluia pentru care s'a dat; pe când avalul dat prin act separat evită acestu inconvenient.

În fine, avalul poate fi dat prin act autentic, și prin act sub-semnătura privată; și chiar printr'o scrisoare.

In ce termeni se dă avalul?

Avalul se dă înscriind pe poliță vorbele: *dreptu avalu*, după cari urmează sub-scrierea acelu, ce 'lă dă; acești termeni însă nu sunt sacramentali. — Ceva mai mult, este generalmente admis, că simpla sub-scriere în poliță a aceluia, ce voese să dea avalul, este suficientă: legea nu dictază nici o formalitate specială.

În casu însă când avalul se dă numai prin simplă sub-scriere, fără altă adăogire, se nasce o dificultate asupra cesiunei de a se ști: dacă acesta este unu *avalu*, și unu *giru în alb*; judecătorii voru aprecia împregiurările și voru decide; acesta este o cesiune de fapt.

În fine, dacă avalul se dă prin poliță, nu este necesar ca să fiă precedată sub-scrierea de formulă *bun și aprobat*,

chiar când este scrisă de o altă mână, și chiar când acela, care îl dă, nu este comerciant.

Cari sunt obligațiunile dătorului de aval?

Dătorul de aval este supus la aceleași obligațiuni, la cari este supusă persoana, pentru care garantează. Așa, acela, care dă aval pentru trăgător, este supus la aceleași obligațiuni ca și el față cu portorul. Asemenea, acela care cauționează pentru unul din giranți este posibil de aceleași acțiuni ca și acesta. Asemenea și acela, care cauționează pentru acceptator, este supus la acțiunile, la cari este supus acesta.

Cum este el obligat?

Dătorul de aval este obligat solidaricesce, ca și ceilalți, ale căror sub-scrieri se găsesc în poliță.

Cari sunt consecințele acestei solidarități?

Din aceea că dânsul este obligat solidar rezultă :

1. — Că dânsul nu se bucură de *beneficiul de discuțiune*, adică : de beneficiul în virtutea căruia un cauționator ordinar, care nu este obligat solidaricesce cu debitorul principal, poate împedica cursul urmărilor în dreptate în contra sa, cerându ca creditorul să urmărească mai întâi bunurile debitorului și avansându, se înțelege, sumele necesare pentru acesta (art. 1662, 1663 și 1664 C. civ.).

2. — Decă sunt mai mulți dători de aval nu se bucură de *beneficiul de divisiune*, al cărui efect este de a face să se dividă datoria între cauționatori (art. 1667 C. civ.).

Dătorul de aval credem că este supus jurisdicțiunii comerciale chiar când nu ar fi comerciant, cel puțin când avalul nu ar fi dat prin act separat.

Cel care dă aval, poate el restrânge prin convențiune efectele angajamentului său?

Cel care dă aval poate, atât când îl dă prin poliță, cât și când îl dă prin act separat, să modifice prin o stipulațiune specială efectele angajamentului său. Așa, poate să nu dea a-

céstă garanție, de câtü cu condițiune, ca să nu fiă supusü jurisdicțiunei comerciale, ca să nu fiă obligatü solidarü, ca să nu garanteze, de câtü numai o parte din datorie ; și în fine póte să adaoze ori-ce condițiunï licite ; acésta resultă din dreptulü comunü și din art. 137 C. com. care đice : *păzindu-se însë osebitele tocmelt, cé vorü fi mijlocitü.*

Ce excepțiunï póte elü opune creditorilorü ?

Dătătorulü de avalü póte opune creditorilorü tóte excepțiunile, cari aparținü aceluia, pentru care a cauționatü, și cari suntü inherante datorii (art. 1681 C. civ.). Déca, de esemplu, va fi cauționatü pentru trăgătorü, saü pentru unulü din giranțï, va putea opune portorului deșansele, pe cari le arü fi pututü invoca aceștia.

Fiindü-că, după noi, dătătorulü de avalü este supusü jurisdicțiunei tribunalului de comerciü, și obligatü ca și persónele pentru cari a cauționatü, credemü că acelea-și formalitățï trebuie observate și pentru acțiunea lui, ca și pentru acțiunea lorü, astü-felü în câtü, déca avalulü garantéză girurile, notificațiunea protestului prescrișă sub pedépsa de deșansă de art. 160 și 163 C. com. trebuie să se facă și dătătorului de avalü, ca și giranțilorü, fiindü-că și dënsului îi este totü atâtü de indispensabilă, ca și lorü, pentru conservarea drepturilorü séle.

10 — Despre plata poliței.

Cu acéstă ocasiune vomü vedea urmátóarele cestiunï :

a). Când trebuie plătită polița ? *b).* Cuï trebuie plătită ? *c).* De cine trebuie plătită ? *d).* Cumü trebuie plătită ? *e).* Ce titlu trebuie prezentatü, pentru ca să se facă plata ? *f).* De la cine trebuie să se céră plata ? *g).* Despre opoșiunï la plată ; *h).* Despre plata în casü când polița este perdută, când este falșă, séü falșificată ; *i).* Precauțiunile ce trebuie să ia trasulü când plătesce ; *k).* Efectele plății.

Modurile de stingere a obligațiunei contractate prin poliță sunt: 1) plata; 2) remiterea datoriei; 3) compensațiunea; 4) novațiunea; 5) confusiunea, și 6) prescripțiunea.

Codul de comerț nu se ocupă de câtă de **plată și prescripțiune**; pentru cele-lalte ne trâmite la dreptul comun.

a. — Când trebuie plătită polița? (art. 151 și 141 C. com.).

Portorul unei polițe trebuie să cêră plata ei *în ziua scadenței* (art. 156 C. com.). Judecătoria nu potă acorda nici un termen pentru plată (art. 152 C. com.).

Acêstă derogatiune formală de la art. 1101 C. civ. este fondată pe considerațiunea, că lipsa plăței la scadență, și prin urmare acordarea unui termen, ară putea aduce o deranjare și o perturbare în nisce operațiuni foarte importante.

Portorul potă elă fi obligat să primescă plata poliței înainte de scadență?

Se scie, că după regulile dreptului comun, termenul, în theșă generală, este presupus, a fi stipulat în favórea debitorului, astă-fel în câtă, de și creditorul nu potă cere plata datorii înainte de termen, debitorul potă obliga pe creditor a o primi înainte de epoca exigibilităței, și în casă de refus potă consemna suma.

Dér când este vorba de poliță, portorul nu potă fi silit a primi plata înainte de scadență (art. 141).

Fiindă-că primirea plății înainte de termen ară putea fi prejudiciabilă pentru un comerciant, care și a făcut calculile séle, pentru ca să aibă ban în cutare și anumită, ca să facă vre-o plată, termenul este presupus a fi atăt în favórea creditorului, câtă și în favórea debitorului; primirea plății înainte de termen, nu ară face, de câtă l'ară deranja în socotelile séle.

b. — Cui trebuie să se plătescă polița? (art. 139 și 140).

Plata poliței, ca și a celor-lalte creanțe, pentru a fi valabilă, trebuie să se facă adevăratului creditor, adică aceluia

care este proprietarul poliței, s'eu mandatarului s'eu convențional, legal, s'eu judiciar.

Așia, plata făcută prenorului, nu este valabilă, deca d'ensul va fi încetat de a fi proprietarul poliței, cedând-o unei terție pers'one: în acestu casu plata trebuie să se facă acestui din urmă, s'eu mandatarului s'eu.

Este în interesul acelu, care plătesce polița, a se asigura deca acela, care se presintă la scadență pentru a primi plata, este în realitate creditorul, s'eu mandatarul s'eu, pentru că, deca va plăti la unu altul, plata p'ote să fie nulă.

Quid în casu, când cine-va plătesce înainte de scadență, unei alte pers'one, éru nu adev'ratul proprietar alu poliței?

Legea țice: că acela, care plătesce o poliță înainte de scadență, este responsabilu despre validitatea plăței (art. 139 C. com.). Și apoi, adaogă: că acela, care plătesce o poliță la scadență, și fără opozițiune, se socotesce slobodă despre ori-ce cerere (art. 140 C. com.).

Așia, după art. 139, acela care plătesce o poliță înainte de scadență, nu face o plată liberatorie, daca va plăti unei pers'one, care nu este proprietarul poliței. — Să presupunem de exemplu, că polița a fostu pierdută s'eu furată, și că înainte de scadență se presintă cu d'ensa unu individū sub numele aceluia în a căru ordine era trecută, și i se plătesce; în acestu casu trasul, care a plătitu, nu va fi liberatū față adev'ratul proprietar; pentru că legea cere ca polița să fie plătită esactu la scadență, éru nu în urmă, nici înainte de scadență. Celu ce plătesce înainte de scadență, este presupusū a fi în culpă, și legea îl declară responsabilu. Adev'ratul proprietar alu poliței p'ote țice: că deca trasul nu s'arū fi grăbitū a plăti polița, și că deca arū fi așteptatū țiuva scadenței, ȳ ar fi făcutu cunoscutū, prin o opozițiune la plată, perderea s'eu furtulū poliței.

Și din contra, acela care plătesce la scadență, fără a i se fi

făcutu vre-o opozițiune, este presupusă a fi plătită bine, și este slobodă despre orî-ce cerere; elu a plătită la epoca determinată atătă prin convențiune, câtă și prin lege; elu nu merită acelea-și imputări, ca acela care plătesce înainte de scadență.

Décă, achitându polița, nu va fi platit adevăratului proprietar, are pentru sine presumpțiunea favorabilă a legei; și acei, cari ară voi să invalideze plata, sunt obligati a proba, că trasul a comis o erore ore-care, când a plătită.—Pentru mai multă claritate să modificăm ipotesa ce am prezentat mai sus; Polița este perdută, séu furată; mai înainte de a putea fi înscințat trasul acceptatore despre acesta, un individ, în mâna căruia se găsește polița, se presintă *la scadență* pentru a primi plata ei; trasul plătesce; ei bine, în acestu casu, elu va fi liberat, de orî-ce răspundere, decât nu, se va putea imputa vre o imprudență, séu culpă gravă. Acesta este o cestiune de faptu lăsată la aprecierea judecătorilor. De exemplu, trasul cunoscea pe acela, care s'a presantat la plată, și polița nu era trecută prin giru în ordinul lui, și cu tôte acestea 'l plătesce; ei bine, în acestu casu este în culpă, pentru că într'o clipă ară fi putut vedea uitându-se în poliță, că ea nu era girată în ordinul lui; ară fi putut dér cunosce fraudă, și să refuze plata.

Ce vomă dice în casu, când portorulă primesce cu anticipațiune plata, și cade în falimentu mai înainte de a fi sosită scadența ?

În acestu casu, sindicii falitului, ca reprezentanți ai creditorilor lui, voră putea cere de a doua ore plata poliței, decât trasul nu va putea proba, că plata a fost în profitul mesei; în casu însă, când trasul fiindu silitu va fi plătitu de a doua oră, va avea un recursu în contra portorului.

Dér în casu când portorulă primesce plata cu anticipațiune și pênă la scadența poliței cade sub interdicțiune ?

Unii autori asimiléză casul acesta cu cel precedentu și

declară pe trasă asemenea responsabilu despre validitatea plăteii. (Nouguier, no. 555).

Alții însă, din contra, susțin, cu dreptu cuvântu, că singura împrejurare, că plata s'a făcutu cu anticipațiune, nu este sufficientu, în thesa generală, pentru a se da tutorelui dreptul de a forția pe debitoare să plătescă de a doua-ora. În această ipotesă nu există o terță persoană interesată, ca în ipotesa precedentă; trasul nu trebuie constrânsu, să plătescă de două ori aceleia-și persoane, (Bravard, *Traité de droit commercial*, vol. III, p. 344 et. suiv.).

Ce vomu dice în casu, când polița s'a plătitu la scadență, d'ér s'a plătitu unei persoane incapabile de a primi plata, de esemplu, s'a plătitu unu interzisu ?

După principiile dreptului comunu, formulate în art. 1098 C. civ., debitoare nu este liberat, de câtu decă a plătitu creditorului, și creditorului capabilu de a primi.

Cu toate acestea, Bravard crede, că această dispozițiune nu este făcută, de câtu pentru titlurile ordinare; când însă este vorba de titluri cesibile prin giru, fiind-că debitoare nu cunósce, și nu póte cunósce mai de înainte pe creditoare, pentru că, póte acesta, nu a devenitu proprietarul titlului, de câtu în ziua scadenței, séu în ajunul ei, și se póte schimba în totu momentulu, dispozițiunea art. 1098 C. civ. nu este aplicabilă. Și Codulu de comerciú, dice Bravard, a consacratu prin art. 139, 140, și 141, pentru efectele comerciali o regulă cu totul diferită. Legiuitorulu a voit, ca debitorulu, decă plătesce la scadență, și *de bună credință*, să nu fiă responsabilu despre incapacitatea creditorului, chiar când arú fi vorba de unu falitu, séu de unu falșu portorú. (Bravard, *Traité de droit commerc.*, vol. III, p. 352 et. suiv. Alauzet, vol. II, no. 905).

Alții autorii sunt, din contra, de părere, ca plata unei polițe, ca și a orí-cărui alte creanțe, pentru ca să fiă valabilă, trebuie făcută debitorului capabilu de a primi; că art. 1098

C. civ. este aplicabilă și când este vorba de plata unui efectă la ordine. (Nouguier, vol. I, no. 542).

c. — De cine pöte fi făcută plata unei polițe ?

Plata unei polițe pöte fi făcută de *trasă* său de mandatarul său, legală, judiciară, său convențională, său de oră-ce persoană chiar neinteresată, conformă regulilor dreptului civilă (art. 1093 C. civ.).

Trasulă declarată în falimentă mai pöte elă plăti valabilă ?

Nu mai pöte, pentru că prin sentința declarativă de falimentă se priveză de administrațiunea bunurilor, și de exercițiul acțiunilor seale.

Quid în casă, când falimentulă trasulă nu s'a declarată încă ?

În acestă casă, de și este în încetare de plăți, pe câtă vreme falimentulă încă nu s'a declarată formală, vomă vedea mai târziu, că plata unei polițe, său a oră-cărui efectă transmisibilă prin giră, este valabilă făcută, și portorulă este dispensată de a reporta la masă suma primită, chiar decă ară fi cunoscută încetarea plăților (art. 196 C. com.).

d. — Cumă trebuie să se facă plata unei polițe ? (art. 138 C. com.).

Polița nu are de obiectă, după cum scimă, de câtă o sumă de bană, și plata trebuie făcută în moneta indicată prin poliță. — Acăsta este o aplicațiune a regulei, că creditorulă nu pöte fi forțată a primi ună altă lucru, de câtă acela, care i s'a promisă. — Decă, de esemplu, în poliță se va fi specificată piesele, în cari are să facă plata, decă se va fi ăisă de esemplu, în galbină austriacă, plata va trebui să se facă în acăstă monetă (art. 138 C. com.).

Plata unei polițe trebuie ea neapărată să se facă pentru suma întregă ? Său, se pöte plăti polița și prin acomptură ? (art. 151).

În principiu, polița trebuie plătită întregă; — dér cu tóte

acestea portorulü pöte, decä voesce, së primescä și acompturü; acesteä vortü fi spre descärcarea trögëtorulü și a giranșilorü; și își va conserva drepturile séle în contra lorü proteständ polișä pentru restü (art. 151).

S'a întreatü însë, nu numai decä portorulü are *facultatea* de a primi plata în fracșionü, *ci decä este obligatü a o primi astü-felü?*

În privinșä acésta trebuie së distingemü treü ipotesë:

Prima ipotesä este aceia, *când trasulü nu a acceptatü, de câtü numai pentru o parte*: în acestü casü, trasulü nu pöte fi obligatü a plăti mai multü, de câtü s'a angajatü së plătescă; portorulü trebuie së se mulșumescä pe acésta, și së facä protestü pentru restü. Trasulü plătesce atätü câtü s'a obligatü.

A doua ipotesä, este aceia în care *trasulü nu a acceptatü*: trasulü fiind liberü de a se angaja, séu de a nu se angaja, de a plăti séu de a nu plăti; este liber de sine se înșelege, a nu plăti de câtü o parte, și portorulü are dreptulü de a protesta pentru restü.

În fine, *a treia ipotesä* este aceia, când *trasulü a acceptatü pentru totü*, și ne întrebämü, decä cu tóte acesteä pöte forșä pe portorü së primescä o platä parșialä?

1. — *Opiniune*. — Portorulü este obligatü, dupë noi, a primi plata parșialä, ce i se oferä de trasulü, care a acceptatü polișä, pentru că acéstä platä parșialä este spre descärcarea trögëtorulü și a giranșilorü, și nu trebuie së depindä de portorü, de a 'i priva, prin refusulü séu, de acestü avantajü. Acesta este și motivulü, pentru care s'a derogatü dela principiile dreptulü comunü, dupë cari debitorulü nu are dreptulü de a silü pe creditorele séu së primescä în fracșionü plata datorilü (art. 1101 C. civ.) — Decä dispoșițiunea art. 151 C. com. ar avea altü sensü, ar fi o superfectäțiune: ar fi inutilü a face o dispoșițiune, prin care së se đică, că decä portorulü voesce a

primi plata în fracțiunii, aceste acompturi voru fi spre descărcarea trăgătorului și a giranților. (Bravard, p. 249).

2. — *Opiniune.* — Acceptatoarele nu pôte sili pe portorü a primi unü acomptü ; art. 151 nu este destulü de formalü pentru a potea deduce dintr'ensulü o derogățiune la art. 1101 C. civ., care nu permite ca creditorulü sê fie obligatü a primi plata creanței sêle în fracțiunii. Redactorii C. de comerciü francesü prin dispozițiunea art. 156 (corespunđetorü cu art. 151 alü nostru), au voitü numai sê abroge principiulü în vigóre sub imperiulü ordonanței din 1673, dupê care portorulü care primea de la trasü o plată parțială, era presupusü, că a primitü pe acesta de debitorü și perdea recursulü sêü în contra giranților.

Sê notămü aci unü lucru, că în Francia mai de multü era obiceiulü în comerciü, și acestü obiceiü s'a consacratü printr'unü decretü din 1 Iuliü 1809, că, decât plata se făcea în *argintü*, și decât suma trecea peste 500 fr., debitoarele era ținutü sê dea și sacü (punga) și sfóra ; saculü trebuia sê coprindă celü puținü 1000 fr., și creditorele trebuia sê plătescă pentru elü 15 centime ; ađî se plătescü numai 10, în urma unuï decretü din 17 Nov. 1852.

La noi însê, dupê cum m'amü informatü de la unii alții din bancheri, debitoarele nu este ținutü sê dea *sacü*, și decât îi dă, creditorele se tocmesce cu elü în privința prețului.

e. — *Ce titluri trebuescä prezentate trasului pentru ca sê plătescä polița ?* (art. 142 și 143 C. com.).

Pentru ca trasulü sê plătescă, trebuie sê i se presinte polița.

Scimü însê, că polița pôte sê fiă trasă în mai multe esemplare, 1-lea, 2-lea, 3-lea, 4-lea etc. — În acestü casü art. 142 ăice : că plata poliței făcută asupra presentărei, unuï alü doilea, alü treilea, alü patrulea esemplarü, etc., este valabilă, când esemplarulü asupra căruia se face plata, va coprinde : că plata acestuia desființeză poterea celorü-l'alte esemplare.

Art. 142 presupune, însă, că *nicî unul din esemplare nu a fost acceptat de trasă*.

Quid în casu însă, când trasul nu a menționat pe fiă-care esemplar, că este întâiul, al doilea, s'eu al treilea, etc.?

Trăgătorul trebuie să menționeze pe fiă-care esemplar numărul de ordine, întâi, al doilea, al treilea, etc. pentru că decă nu va face acastă mențiune, prenorul avîndu mai multe esemplare în mîna sa, decă le va negoția pe tôte, și la ziua scadenței se voru presenta tôte la plată : câte o persoană cu câte un esemplar, și trasul, creșîndu, că tôte aceste esemplare sunt totu atâtea polițe originale, și le va plăti, va avea recursu în contra trăgătorului pentru tôte sumele, ce va fi datu, pentru că negligența acestuia din urmă l'a indus în eróre.

Amu disu, că art. 142 presupune, că *nicî unul din esemplare nu a fost acceptat de trasă*; se pôte însă întempla, că unul din esemplare *s'eu acceptat*. De exemplu; polița s'a trasu în două esemplare, și unul dintr'ensele se găsește în mîna prenorului și este acceptat de trasă; ér altul, care nu este acceptat, este transmisu prin giru unei terție persoane.

Acum, decă trasul va plăti esemplarul al doilea, neacceptat, fără a retrage esemplarul acceptat, și prenorul va vinde în urmă și esemplarul acceptat la o altă persoană, trasul nu va fi liberat față de portorul esemplarului acceptat, pentru că este obligat față cu dînsul prin acceptațiunea sa (art. 143 C. com.).

f. — De la cine trebuie să se cêră mai întâi plata?

Plata poliței trebuie să se cêră de la trasu, chiar și în casu când elu nu a acceptat'o, și ar fi acceptat'o o terție persoană prin mijlocire, în urma refuzului s'eu; pentru că decă trasul ar voi să plătescă, trebuie preferit tuturilor celor-l'alți (arg. din art. 154).

Numai trasul pôte să plătescă polița?

Polița p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ pl $\acute{a}$ tit $\acute{a}$ nu numai de tras $\acute{u}$, ci de mai multe alte pers $\acute{o}$ ne ; $\acute{s}$ i anume : 1) P $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ pl $\acute{a}$ tit $\acute{a}$ de *recomandatarul $\acute{u}$ la trebuin $\acute{t}$ ă*, adic $\acute{a}$, de pers $\acute{o}$ na indicat $\acute{a}$ $\acute{i}$ n titlu, ca s $\acute{e}$ pl $\acute{a}$ t $\acute{e}$ s $\acute{c}$ ă, $\acute{i}$ n cas $\acute{u}$ c $\acute{a}$ nd trasul $\acute{u}$ ar refusa, s $\acute{e}$ u ar fi absent $\acute{u}$; 2) De to $\acute{t}$ $\acute{a}$ cei ale c $\acute{a}$ ror $\acute{u}$ sub-scrier $\acute{e}$ se g $\acute{a}$ sesc $\acute{u}$ $\acute{i}$ n poli $\acute{t}$ ă $\acute{s}$ i cari ca giran $\acute{t}$ i, ca acceptator $\acute{e}$ prin interven $\acute{t}$ ione, d $\acute{a}$ t $\acute{a}$ tor $\acute{e}$ de aval $\acute{u}$, sunt $\acute{u}$ supu $\acute{s}$ la garan $\acute{t}$ ie, $\acute{i}$ n cas $\acute{u}$ c $\acute{a}$ nd trasul $\acute{u}$ refu $\acute{s}$ ă plata ; 3) Vom $\acute{u}$ vedea mai la vale, c $\acute{a}$ $\acute{i}$ n cas $\acute{u}$ de protest $\acute{u}$, plata p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ f $\acute{a}$ cut $\acute{a}$ de or $\acute{y}$ -ce pers $\acute{o}$ n $\acute{a}$, pentru a face on $\acute{o}$ re sub-scrier $\acute{e}$ unuia din cei obliga $\acute{t}$ i, $\acute{s}$ i pentru a $\acute{i}$ mpedica urm $\acute{a}$ ririle, ce ar putea avea loc $\acute{u}$ $\acute{i}$ n urma protestul $\acute{u}$.

g. — *In cari casur $\acute{e}$ se p $\acute{o}$ te face opozi $\acute{t}$ ione la plata poli $\acute{t}$ ei ?* (art. 144).

Legea indic $\acute{a}$ dou $\acute{e}$ casur $\acute{e}$, $\acute{i}$ n cari se p $\acute{o}$ te face opozi $\acute{t}$ ione la plata unei poli $\acute{t$ e : *in cas $\acute{u}$ de perdere a poli $\acute{t$ ei, $\acute{s}$ i in cas $\acute{u}$ de faliment $\acute{u}$ al $\acute{u}$ portorul $\acute{u}$.*

S $\acute{e}$ examin $\acute{a}$ m $\acute{u}$ fi $\acute{a}$ -care din aceste hipotese :

1. — **Hypotes $\acute{a}$.** — *Opozi $\acute{t}$ ionea in cas $\acute{u}$ de perdere a poli $\acute{t$ ei.*

C $\acute{a}$ nd poli $\acute{t}$ ă s'a perdut $\acute{u}$, cel $\acute{u}$ de $\acute{a}$ nt $\acute{a}$ i $\acute{u}$ lucru, ce trebuie s $\acute{e}$ fac $\acute{a}$ *proprietarul $\acute{u}$ ei*, este de a face opozi $\acute{t}$ ione $\acute{i}$ n m $\acute{a}$ na *trasul $\acute{u}$* , adic $\acute{a}$: o notifica $\acute{t}$ ione prin port $\acute{a}$ re $\acute{e}$, ca s $\acute{e}$ nu pl $\acute{a}$ t $\acute{e}$ s $\acute{c}$ ă poli $\acute{t}$ ă nimenu $\acute{i}$, spun $\acute{e}$ ndu' $\acute{y}$ c $\acute{a}$ este perdut $\acute{a}$. Se p $\acute{o}$ te $\acute{i}$ nt $\acute{e}$ mpla, ca cel $\acute{u}$ ce o va fi g $\acute{a}$ sit $\acute{u}$, s $\acute{e}$ nu fi $\acute{a}$ un $\acute{u}$ om $\acute{u}$ cinstit $\acute{u}$, $\acute{s}$ i s $\acute{e}$ voiasc $\acute{a}$ a 'ș $\acute{y}$ apro $\acute{p}$ ia suma coprins $\acute{a}$ $\acute{i}$ ntr' $\acute{e}$ nsa, p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ vin $\acute{a}$ la tras $\acute{u}$ pref $\acute{a}$ c $\acute{e}$ ndu-se a fi portorul $\acute{u}$ poli $\acute{t$ ei, proprietarul $\acute{u}$ ei, $\acute{s}$ i s $\acute{e}$ c $\acute{e}$ r $\acute{a}$ plata ; trasul $\acute{u}$ $\acute{i}$ ns $\acute{e}$ d $\acute{e}$ c $\acute{a}$ va fi primit $\acute{u}$ opozi $\acute{t}$ ionea, $\acute{i}$ l $\acute{u}$ va respinge (art. 144).

2. — **Hypotes $\acute{a}$.** — *Opozi $\acute{t}$ ionea in cas $\acute{u}$ de faliment $\acute{u}$ al $\acute{u}$ portorul $\acute{u}$.*

C $\acute{a}$ nd portorul $\acute{u}$ unei poli $\acute{t$ e este declarat $\acute{u}$ falit $\acute{u}$, $\acute{s}$ i sindic $\acute{u}$ scit $\acute{u}$, c $\acute{a}$ este proprietar $\acute{u}$ al $\acute{u}$ unei poli $\acute{t$ e pl $\acute{a}$ tibile la cutare e-poc $\acute{a}$, $\acute{s}$ i nu o g $\acute{a}$ sesc $\acute{u}$ $\acute{i}$ n portofoliul $\acute{u}$ s $\acute{e}$ u, trebuie s $\acute{e}$ se gr $\acute{a}$ b $\acute{e}$ s $\acute{c}$ ă a face opozi $\acute{t}$ ione $\acute{i}$ n m $\acute{a}$ na trasul $\acute{u}$, ca s $\acute{e}$ nu pl $\acute{a}$ t $\acute{e}$ s $\acute{c}$ ă falitul $\acute{u}$,

căci acesta a perdut dreptul de a primi oricare sume de bani, căci a perdut administrația bunurilor sale, și trasul primind opozițiunea din partea sindicilor va refusa de a plăti falitul personal : În lipsă de această opozițiune, trasul, decă va fi plătit *de bună credință* în mâna falitului la scadență, va fi valabilmente liberat (art. 140 și 144).

Numai aceste două cazuri sunt în cari se poate face opozițiune la plată ? nu mai sunt ore în altele ?

Unii susțin, că opozițiunea la plată nu se poate face, de cât numai în aceste două cazuri ; marele avantaj al poliței, dicit dâșii, este repede circulațiune și certitudinea portorului de a avea bani la scadență ; apoi aceste avantaje nu ar mai exista, decă plata poliței s'ar putea împedica prin prea multe opozițiuni ; afară de acesta, textul art. 144 este pozitiv : *eli nu admite opozițiunea la plată, de cât numai în casu de perdere a poliței și de falimentu al portorului* (M. P. Pradier-Fodéré, p. 249 și 250 ; B. Boerescu, p. 225 și la cursu).

Alții autorii, cu toți termeni restrictivi ai art. 144, cred că cele două cazuri : *perderea poliței, și falimentu portorului*, nu sunt numai singurele, în cari se poate face opozițiune la plată.

Decă art. 144 nu indică, de cât aceste două cazuri, dicit dâșii, acesta este pentru că ele sunt singurele, în care incapacitatea portorului este mai manifestă și mai radicală ; dér de aci nu urmază, că în casu când portorul va fi pentru o altă cauză incapabil de a primi plata poliței, aceia căroră le aparține acest drept, nu sunt primiți a face opozițiune. Așa de exemplu, adaugă dâșii, decă portorul a cădută sub interdicțiune, fără îndoială că tutorul va putea face opozițiune, ca plata să nu se facă în mâinile interdicșului. Asemenea în casu, când o femeie se mărită, având în stăpânirea sa o poliță ; prin maritagiu ea perde dreptul de a primi plata ei ; bărbatul, care are exercițiul tuturor acțiunilor ei, va

potea face opozițiune, ca plata să nu se mai facă în mâna femeii. (Bravard, *Traité, de droit commercial*, vol. III, p. 350).

Acela care a transmisu polița printr'unu giru neregulatū, nu pôte elū forma opozițiune la plată? și decă pôte, pênē în ce momentū?

Orî-cum arū fi cu acéstă din urmă opiniune, noi credemū, că o opozițiune la plata poliței se pôte face și de acela, care a transmisu, ca să đicemū așa, polița, printr'unu giru neregulatū; în acestū casū, fiindū-că girulū nu valoréză, de câtū ca o procură, se înțelege de sine, că se pôte revoca; — Opozițiunea însă la plată nu are efectū, de câtū numai decă portorulū nu va fi transmisu polița unei terție persóne printr'unu giru regulatū.

Creditoriŭ portoruluŭ potū ei ôre popri în mâna trasuluŭ suma coprinsă în poliță?

Unii autori credū, că da! (Delamarre et Lipoitvin, t. V, Append. no. 24).

Alții credū că testulū art. 144 este limitativū, și că nu se pôte face o asemenea poprire. (Delvincourt, t. II, note 1-ere de la page 95).

Noi împreună cu Bravard credemū, că o asemenea poprire este legalminte și materialminte imposibilă: pentru că portorulū pôte atâtū înainte, câtū și după scadență să transmită polița prin giru la o altă persónă; și cesionarulū în acestū casū, are același dreptū, ca și când titlulū arū fi fostū de la începutū creatū în favorulū sēu. (Bravard, *Traité de droit commercial*, vol. III, p. 345 et suiv.).

h. — Despre plată în casū când polița este perdută, falsă sēu falsificată.

Cum pôte să obțină plata proprietarulū unei polițe perdute? (art. 145, 146, 147, 148, 149, 150 C. com.).

Pentru a răspunde la acéstă cestiune trebuie să deosebimū:

1) Casulă când polița n'a fostă acceptată și 2) Casulă când polița a fostă acceptată.

1. — *Perdereă unei polițe neacceptate.*

În acestă casă decă polița a fostă trasă în mai multe esemplare, proprietarulă poliței pôte cere plata înfățișându unulă din exemplarele, ce 'i-a mai rămasă (art. 145 C. com.). Nimicū nu se opune la facerea plăței asupra înfățișărei unū ală douilea, ală treielea, seū ală patrulea esemplarū. Trasulă nu a acceptatū, și prin urmare nu pôte fi obligatū directū către nicī unū portorū.

2. — *Perdereă unei polițe acceptate.*

În acestă casă, decă polița a fostă trasă în mai multe esemplare, și s'a perdutū tocmai esemplarulă *investitū cu acceptațiunea trasulū*, fiindū-că acesta este angajatū prin acceptațiunea sa, pôte sē refuse plata, decă nu i se presintă esemplarulă acceptatū; și acela care se pretinde proprietarū, pentru a cere plata cu unū ală douilea, seū ală treielea esemplarū, trebuie sē obțină o ordonanță judecătorească și sē dea cauțiune, pentru ca sē garanteze pe acceptatorū, în casū de a fi urmărită de portorulă exemplarulă acceptatū (art. 146 C. com.).

Decă polița nu se va fi trasă de câtă într'unū singurū esemplarū. și se va fi perdutū și acesta, cum va obține portorulă unū altulū?

Decă este vorba de *prenorū*, d'ântēiulă beneficiarū, decă, adică, polița nu se va fi transmisă prin girū la unū altulă, acestă beneficiarū se va adresa la trăgătorū spre a-'i cere unū altū esemplarū.

Decă însă polița se va fi transmisă de mai multe orī prin girū pe rândū la mai multe persōne, atuncī portorulă se va adresa la girantulă seū imediatū, care este obligatū a da totū concursulă seū și a mijloci prin ală seū nume și a sa îngrijire pe lângă ală seū érá-și de a dreptulă girantū, adică pe

Alții critică această dispozițiune a legii fiindu-că cere o cauțiune și în cazul, *când trasulă nu a acceptatū; decă trasulă nu a acceptatū, ȗicū dēnșii, este evidentū că nu pōte fi obligatū a plăti de a doua oră unei terție persōne, ce s'arū presenta cu exemplarulū neacceptatū, și prin urmare, cauțiunea care nu pōte avea altū scopū, de câtū de a remedia acestū rēū, nu are cuvēntū de a fi. (Bravard, p. 253).*

Cătū tempū ține angajamēntulū cauțiunei?

Angajamēntul acestei cauțiuni se prescrie prin trei ani, decă în acestū intervalū nu s'a făcutū nici o cerere și nici o urmărire judecătōrescā (art. 150 C. com.).

Ce obiecțiune se face în contra acestei prescripțiuni de trei ani, la espirarea cărorā obligățiunea cauțiunei este stinsă?

În contra acestei prescripțiuni s'a făcutū următōrea obiecțiune: *Decă trasulū a acceptatū, portorulū exemplarulū acceptatū, îlū pōte acțiōna în tempū de cincī ani* (art. 184 C. com.), și cu tōte acestea cauțiunea este liberă *dupē trei ani*, astū-felū în câtū prin acēsta i se ia acceptatorulū dupē trei ani siguranța, ce i se dedese, și în urma căruia a fostū obligatū sē plătescā.

Cum s'au încercatū unī sē justifice legea? (cestiune de esamenū).

Ētā cum :

1. — Dupē espirarea celorū trei ani este o mare probabilitate, că titlulū a fostū perdutū, și nu a fostū transmisū altei persōne.

2. — De și cauțiunea este liberatā, dupē espirarea celorū trei ani, trasulū nu este lipsitū cu desāvārsire de orī-ce garanțiā, căcī, decă va fi obligatū a plăti a doua oră, va avea unū recursū în contra aceluia, care a susținutū în modū fraudulosū, că a perdutū titlulū, pe când în realitate îlū transmisese unei terție persōne, și astū-felū a primitū plata poliței fără dreptū.

3. — Sub imperiul^u ordonanței din 1673 era tot^u asemenea inegalitate între durata angajamentului cauțiunei și între al^u acceptatorului; și cu t^ote acestea, redactorii Codului de comerci^u nu a^u v^ăcut^u aci nic^u un^u inconvenient^u, de și se făcuse at^âta experiență.

4. — Obligațiunea de a da cauțiune este f^orte oner^osă, și trebuie facilitată îndeplinirea ei, cel^u puçin^u scurtându'i durata (Bravard, *Traité de Droit commercial*, vol. III, p. 387 et suiv.).

Actul^u de protestație. — Când proprietarul^u unei polițe perdue obține o sentință judecătorească, d^ând^u cauțiune, și cere plata asupra înfăcișării unei a doua, se^u a treia polițe; se^u, când cere plata în virtutea decisiunei judecătorești, d^ând^u cauțiune și justific^ând^u, că polița este a sa, *décâ*, *trasul^u refusă de a plăti*, își conservă t^ote drepturile se^{le} în contra lui printr'un^u act^u numit^u *act^u de protestațiune*, care se face cu acele-și formalități ca și actul^u de protest^u, despre care vom^u vorbi mai târziu (art. 148 C. com.).

Deosebirea este numai at^ât^u, că nu se prescrie în capul^u protestului polița din cuv^ênt^u în cuv^ênt^u, cum se face când este vorba de protest^u (art. 169 C. com.) și de aceea, actul^u în casul^u de față, se numește *act^u de protestație*.

De altmintrelea, el^u trebuie făcut^u, ca și protestul^u, a doua și după scadența poliței perdue, trebuie notificat^u trăgătorului și giranților, în formele și în termenul^u prescris^u pentru protest^u.

Afară de cele ce am^u v^ăcut^u p^ên^ê aci, se mai ivesc^u încă câte-va cesțiuni f^orte însemnate cu ocasiunea plăței polițelor; se p^ote întâmpla : 1) ca polița să fiă falsă, și 2) să fiă falsificată; se nasce acum întrebarea, ce se va întâmpla în cas^u când polița se va plăti? *Cine va suferi pagubă?* Să luăm^u fiăcare din aceste două puncte pe rând^u.

1. — *Casul^u când polița este falsă.*

Unu individü usurpându numele unui comerciantü, trage o poliță în profitulü sêu și o sub-semnéză cu numele acestuï comerciantü, și apoi o cedéză unei terție persóne; acésta o cedéză asemenea la o altă persónă, și acésta din urmă o presintă apoi la trasü, și acesta o aquită; în urmă însê se descopere, că polița a fostü falsă; se nasce acum întrebarea : cine va suferi paguba : portorulü de bună credință, trasulü, sêu presupusulü trăgëtoare, a cărei sub-semnătură a fostü contra-făcută ?

Cätü despre *presupusulü trăgëtorü*, toți autoriï suntü de acordü, că în contra lui nicï unü recursü nu este posibilü, pentru că elü nu a datü nimënuï nicï unü mandatü, și nu este nicï directü, nicï indirectü cauza prejudiciuluï causatü; cestiunea dér rămâne numai între *portorulü de bună credință*, și *trasü*; care din ei va suferi paguba ?

1. — *Opiniune.* — Mai mulți autori decidü, cu dreptü cuvëntü, că pierderea o va suferi *trasulü*, pentru că elü avea mai multe mijlóce de a descoperi falsulü, de câtü portorulü; acesta fórte rarü se póte întëmpla sê póta verifica sub-scrierea trăgëtoruluï; pe când *trasulü*, care este în corespondență cu trăgëtorulü póte mai lesne sê 'i cunóscă sub-scrierea, sêu sê descopere prin alte mijlóce falsulü. Afară de acésta, portorulü fiindü plătitü nu a făcutü, și nicï nu putea sê facă a doua și dupë scadență protestü, pentru neplată, pentru ca sê 'și conserve recursulü sêu în contra giranților, și prin urmare a pierdutü tóte drepturile séle în contra lorü. (Pardessus, no. 450; Bravard, p. 252).

Acești autori susținü încă ceva și mai mult, că *trasulü* decă a apucatü de a acceptatü o poliță falsă nu mai póte refusa de a plăti portorulü de bună credință suma dintr'ënza.

2. — *Opiniune.* — Partisanii acesteï opiniüi susținü, că perderea o va suporta *portorulü de bună credință*, éru nu *trasulü*. Este adevëratü, đictü dënșii, că *trasulü* trebuia, înainte

de a plăti, să verifice veracitatea sub-scrierei trăgătorului, a mandantului său; dér trebuie să recunoşcem asemenea, că erorea sa se bazează pe greşela primitivă a primului cumpărător al poliţei; şi decă acesta a fost imprudent, trebuie să sufere consecinţele imprudenţei sale. Apoi, portorul nefiind de cât reprezentantul său, al aceluia, care a cumpărat la început poliţa, trebuie să fiă în aceeaşi poziţiune, şi să sufere toate consecinţele, pe care le ară fi suferit el. (Nouguier, de la lettre de change, t. I, p. 220 et suiv.).

2. — *Casul al doilea, când poliţa este falsificată.*

Când poliţa nu este falsă, ci falsificată, când ea a fost în adevăr sub-scrisă de acela, a cărui sub-semnătură o poartă, însă s'a făcut o alteraţiune în enunţierea sumei de plată, de exemplu, cifra sumei de plată a fost augmentată, nasce întrebarea : cine va suferi în acestu casu pierderea, portorul, sau trasul?

Mai mulţi autori sunt de părere, că trasul nu poate cere în dreptu de la *terţiul portor de bună credinţă* suma, ce va fi plătit peste cifra adevărată a poliţei; portorul a primit plata unei creanţe, pe care a cumpărat'o într'unu mod legitim; buna sa credinţă, în momentul primirei plăţii îl scuteste de orice repetiţiune (cerere în dreptu). (Pardessus, no. 405; Nouguier de la lettre de change, t. I, p. 223 et suiv.).

Cât despre recursul *trasului în contra trăgătorului*, Pothier (contrat de change, no. 102) era de părere, că nu trebuie primitu, de cât în casul, când trăgătorul ară fi comis o greşială din partea sa, care ară fi datu locu la falsificaţiune; de exemplu, a scrisu suma numai în cifre şi cine-va a adăogat unu zero. Chiar şi în acestu casu, când trăgătorul nu ară fi fost destul de prevădător, Pothier era de opiniune că trasul nu poate cere în dreptu de la dânsul suma, ce a plătitu, peste cea prevădută în poliţă, decă falsificaţiunea se putea observa dându puţină atenţiune, pentru că în acestu casu, şice

dênsulü, trasulü este de vină, că nu a examinatü polița, ce i s'a presentatü, și nu pôte dér së céră o despăgubire, pentru o per-dere causată din culpa sa.

i. — Cari suntü precauțiunile pe cari trebuie së le ia trasulü pentru a plăti cu tötă siguranța?

Trasulü pentru ca së plătescă cu siguranță trebuie së ia următórele mësuri :

1. — Trasulü trebuie së céră së i se presinte titlulü, pentru a se asigura, decât acela, care se pretinde proprietarü, este în adevëru proprietarü.

2. — Trebuie së verifice sub-scrierile acelora, pe cari le cunosce; și mai cu sémă pe a trăgëtoruluï. Apoi së examineze tóte sub-scrierile giranților și girurile decât suntü regulate și corespundü; së vađă decât fiă-care girü este sub-scrișü de persóna în alü cărei ordinü s'a transmisü polița prin girulü precedentü, së vađă decât numele ei figuréză în girulü precedentü pentru că numai acela era proprietarü și putea transmite polița.

3. — Trebuie së céră ca së i se dea titlulü; pentru că decât l'arü lăsa în mânilor portoruluï, și acesta l'arü transmite prin girü la o terție persónă, trasulü decât va fi acceptatü polița, va fi obligatü de a o plăti de a doua óră acestei terție persóne (arg. din art. 143 C. com.).

4. — Trebuie së céră ca portorulü së scrie pe titlu : *achitatü*, și së se sub-scrie.

Decă trasulü nu va face acésta, va rămânea obligatü către adevëratulü proprietarü, în casü când va fi plătitü unü falsü portorü, cu tóte că a plătitü în điuva scadenței și fără oposițiune. (Tribunal de commerce de Seine, jugement du 8 Mars 1843).

k. — Efectele plăței unei polițe?

Decă trasulü plătesce suma întrégă, acéstă plată liberéză pe trăgëtorü și pe toți giranții față cu portorulü; decât trasulü era debitorulü trăgëtoruluï, se liberéză și pe sine. Decă tră-

gătorul nu va fi făcută provisiă, trasul dobândesce în contra lui, în urma împlinirei mandatului său, o acțiune pentru a i se plăti banii, ce a avansat plătind polița trăgătorului.

12. — Plata prin mijlocire (art. 153 și 154).

Cu această ocaziune vom vedea :

- a). — Definițiunea plății prin mijlocire.
- b). — Casurile, în care are loc această plată.
- c). — Persónele cari o pot face.
- d). — Persónele pentru cari se poate face.
- e). — Modul cum se constată.
- f). — Efectele plății prin mijlocire.

a. — *Definițiune.* — *Ce este plata prin mijlocire ?* — Plata prin mijlocire este plata făcută de o terție persónă pentru trăgător, său pentru unul din giranți, în casă de refuză din partea trasului de a plăti polița și după protestă.

b). — *Când se face plata prin mijlocire ?*

Plata prin mijlocire nu se face, de câtă în urma protestului de neplată, decât se va face înainte de protestă, nu va produce efectele, pe cari le vom vedea mai la vale.

c. — *Cine poate plăti o poliță prin mijlocire ?*

Legea dice, că o poliță poate fi plătită prin mijlocire de orice persónă; adică chiară deca nu ar fi obligată cu nici un titlu la plată.

Și trasul, deca nu va fi acceptat polița, o poate plăti prin mijlocire; Dér deca va fi acceptat-o nu poate plăti prin mijlocire, pentru că din momentul acceptării se este obligat personală, și trebuie să o plătescă în comptul său propriu; nu o mai poate dér plăti în comptul altuia (art. 153 C. com.)

d. — *Pentru cine se poate plăti o poliță prin mijlocire ?*

Plata prin mijlocire se poate face nu numai pentru trăgătorul său pentru unul din giranți, cum dice art. 153, ci și pentru

acceptatore, și pentru dătătorul de aval, cu unu cu vântu pentru orî-ce persónă, care este obligată la plata poliței.

e. — Cumu se constată plata prin mijlocire ?

Mijlocirea și plata se constată prin actul de protestu. Așa unu tiersu vine și declară, că voesce a plăti prin mijlocire pentru unul din cei obligați; portărelul adaugă această declarațiune în corpul protestului, séu în urmă, primesce plata de la mijlocitoru și 'y dă polița.

O persónă, care nu are nici unu interesu ca polița să fie acquitată vine în urma protestului și plătesce prin intervențiune se bucură ea de beneficiul subrogațiunei legat?

După principiile dreptului comunu, persóna străină de datoria, care nu este obligată, și care prin urmare nu are nici unu interesu ca să o plătescă, déca o plătesce, nu este de dreptu subrogată în drepturile creditorului. Pentru ca subrogațiunea să aibă locu, se cere consentimentul, séu alu creditorului, séu alu debitorului (art. 1106 și urm. C. civ.).

În dreptul comercialu însu nu este așa; după art. 154 al. I, *acela care plătesce prin mijlocire o poliță este subrogat de dreptu* în toate drepturile și acțiunile portorului în contra persónei, pentru care a plătitu prin mijlocire, și în contra garanților săi.

Când o persónă, care are interesu ca polița să fie plătită, adică, *care este obligată la plata ei*, plătesce fără a se fi făcutu protestu, se nasce întrebarea déca ea póte invoca subrogațiunea legală, pe care o póte invoca mijlocitorul, care plătesce după ce s'a făcutu *protestu*? Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Când o poliță s'a plătitu de una din persónele obligate la plată, de exemplu, de unu girantu, puçintu importă, déca polița a fostu protestată, séu nu, acela care plătesce este totu-d'auna subrogat în drepturile portorului în virtutea art. 1108 no. 3 C. civ., care acordă subrogațiunea a-

celuia, care plătesce o creanță, la a cărei plată era obligat împreună cu alții, seü pentru alții. Prin urmare, protestul numai atunci este necesar, când polița este plătită de o terție persoană streină de obligațiune. (Delvincourt, t. II, note 1 de la pag. 99).

2. — *Opiniune.* — Chiar și acela, care este obligat împreună cu alții la plata unei polițe, pentru ca să se bucure de beneficiul subrogațiunei legali, nu trebuie să plătescă, de câtă după ce se va fi făcut protestul. Art. 154 C. com. nu face nici o distincțiune, și art. 1108 no. 3 C. civ. nu este aplicabilă când este vorba de poliță.

Prin urmare, obligatul, care plătesce înainte de protest, nu are recursu de câtă în contra persoanei căreia îi va fi profitată plata în definitiv, în contra trăgătorului, decât nu va fi făcută provisia, seü în contra trasului, în casul contrariu. (Bravard, p. 254).

f. — Efectele plăței prin mijlocire.

Amă vedută în paragraful precedent, că efectul plății este de a libera pe toți giranții, și pe trăgător, decât acesta a făcută provisia. Dér când este vorba de plată prin mijlocire, trebuie să vedem pentru cine se face.

Decă plata se face în comptul trăgătorului, suntă liberați toți giranții, pentru că acesta este ca și când ară fi plătit el însuși. Și trăgătorul fiindă garantul tuturor giranților nu póte avea nici unu recursu în contra lor.

Decă însă plata se va fi făcută pentru unul din giranți, suntă *liberați* toți giranții posteriori.

Când se presintă mai multe persoane pentru a plăti prin mijlocire, care din ele trebuie preferită?

Decă se presintă mai multe persoane pentru a plăti o poliță, legea preferă pe aceea, care liberază de sub răspundere pe cei mai mulți giranți. Așa, mijlocitorul, care se oferă a plăti polița pentru trăgător, trebuie preferită aceluia care se oferă a

o plăti pentru unul din giranți, pentru că plata pentru trăgător liberă pe toți giranții; acela care voește să plătească pentru ântâiul girantă, trebuie preferită acelaia, care voește să plătească pentru ală douilea, și așa mai încolo.

Ce vomă dice în casă, când între acei ce voră să plătească prin mijlocire, se presintă și trasulă, care nu a acceptată ?

În acestă casă legea dice, că trasulă trebuie preferită tuturoră.

Se întrebă însă, de ce se acordă preferința trasulă, și în cari casuri trebuie preferită ?

Autoriș suntă de opiniune, că această preferință are locă în casă, când trasulă și alte persone voră să plătească prin mijlocire pentru trăgătoră, pentru că, dică dênșii, trasulă a primită din partea trăgătorulă ună mandată directă de a plăti.

Apoi noi amă vedută deja la acceptațiunea prin mijlocire, că acela care este însărcinată a face ună lucru, trebuie preferită tuturoră celoră-l'altă. — Dér decă trasulă și altă mijlocitori ară voi să plătească pentru unulă și acela-șă girantă, ună autoriș nu f mai acordă trasulă preferința, de câtă decă se va fi prezentată elă mai ântâiă; éră decă se va fi prezentată altă persónă mai ântâiă acesta va fi preferită. (Pardessus, no. 406). — Alțiș însă suntă de opiniune că trasulă trebuie preferită, chiar de nu s'ară fi prezentată elă mai ântâiă (Vincens, t. III, p. 302).

Ce vomă dice în casă când o persónă ară voi să plătească pentru ună girantă anterioră acelaia, pentru care se oferă trasulă a plăti ?

În acestă casă acea persónă va fi preferită trasulă; decă amă decide altă-felă, amă fi în contra-dicțiune cu principiulă după care trebuie preferită acela, care se oferă a libera pe mai mulță de sub obligațiune.

Cari suntă îndatoririle acelaia care a plătită prin mijlocire ?

Acelă care a plătită prin mijlocire este supusă la acelea-șă îndatoriri, ca și portorulă, în drepturile căruia este subrogată,

și este obligat, ca și dânsul, a îndeplini formalitățile, despre cari vom vorbi în paragraful următor (art. 154 C. com.).

II. — Despre drepturile și datoriile portorului (art. 155—157).

Prima datorie a portorului. — Portorul unei polițe trebuie să ceară plata ei în ziua scadenței (art. 156 C. com.). Toți câți sunt obligați prin poliță sunt interesați la acesta. Sunt interesați ca să scie, cât se poate mai curând, decă sunt, și nu, supuși unei acțiuni recursive.

Decă polița este plătită a vista (la vedere), și după unu tempu ore-care de la vedere, portorul poate el să amâne câtă ară voi plata?

În casu când polița este plătită la vedere și după unu tempu ore-care de la vedere, ordonanța din anul 1673 permite la francesi portorului de a întârzi îndefinitu plata dându' dreptul de a se presenta la plată într'unu terminu mai lungu și mai scurtu, cum voia, de a o amana câtu vrea, și acesta prelungea obligațiunea trăgătorului și a giranților de a face ca polița să fiă primită și plătită la scadență.

Codul de comerț francesu, și prin urmare și alu nostru, n'a mai tolerat acestu abuz; étă în adevăr ce ăice :

Art. 155. «Înfățișătorul unei polițe trasă din Europa și schelele Levantului ca să se plătescă în țera Românescă, și vi-sată, și după una oră mai multe zile și unu lună, trebuie să ceară plata și primirea poliței în soroc de șase luni de la data ei; căci urmându împotriva, va perde dreptul de a se porni cu cerere împotriva garanților și chiar a trăgătorului, decă această din urmă va fi făcutu provisiă. — Sorocul pentru o poliță trasă din Egipt, Siria și alte locuri mai depărtate va fi de optu luni.»

Să notăm înse, că dispozițiunea art. 155 este de interesu privatu și părțile potu prelungi și scurta prin convențiune terminul legalu, prevădutu de acestu textu. — Codul de co-

mercii a voitü numai ca în casü de tăcere, să suplinescă convențiunea părților.

A doua datoriă a portorului. — A doua datorie a portorului este de a face *să se constate* refusulü plăței. Refusulü de a plăti trebuie constatü *a doua și după împlinirea sorocului*, printr'unü actü numitü *protestü de neplată*. Dacă această și este o și de Duminică sėu de sėrbătore legală, protestulü se va face, în șiua următore (art. 157 C. com.).—Această urgență, ce se cere de lege, este în interesulü trăgătorului și alü giranților pentru ca să fiă câtü mai curėndü însciințați despre refusulü plății ca să pótă lua măsurile necesare la tempü. Nimicü nu dispensėză pe portorü de a face protestulü de neplată, nici *protestulü de neprimire*, ce s'arü fi dresatü, când trasulü a refusatü de a primi polița, nici *mórtea*, și nici *falimentulü* trasului (art. 158 C. com.).

Protestulü de neprimire nu dispensėză pe portorü de protestulü de neplată, pentru că se póte ca trasulü în urma protestului de neprimire, să fiă primitü provisia, și să nu mai aibă nici unü cuvėntü de a refusa plata.

Mórtea trasului asemenea nu dispensėză pe portorü de protestulü de neplată, pentru că se póte prea bine ca erediü lui să plătescă polița în loculü defunctului.

Și decă vėduva sa și erediü alega, că suntü în terminulü de 3 lunü și 40 șiile pentru a face inventariü și a delibera, această alegațiune inserată în actulü de protestü ține locü de refusü, și dă dreptü portorului de a 'și exersa recursulü sėu. (Pothier, contrat de change, no. 146).

Cătü despre falimentulü trasului, se cere asemenea protestulü, orü câtü de mare arü fi publicitatea acestui evenimentü, pentru ca trăgătorulü și giranții se póte să nu scie nimicü despre acėsta. Și afară de acėsta, vėdėndü că nu s'a făcutü protestü, ei potü crede, că portorulü a fostü plătitü.

In cari casuri pöte së fiä portorulü dispensatü de a face protestü.

Portorulü cu töte acestea este dispensatü de a face protestü *în casü de forciä majorä*, și în casü când va fi fostü dispensatü de *acësta printr'o convențiune specialä*, espresä, sëu tacitä.

Protestulü trebuie făcutü *a doua ñi de scadență*, și decä acësta este o ñi de sërþätöre legale, se va face în ñiua urmätöre.

Protestü de neplatä înainte de scadență. — Este unü casü când portorulü pöte face protestü înainte de scadență; acesta este casulü când trasulü, dupë ce a acceptatü polița, a căðutü în falimentü. Ne mai presentänd atunci garanțiä sufficientä, este justü, că trgëtorulü și giranțiï së dea portorulü o cauþiune, pentru a garanta plata poliței la scadență decä nu vorü preferi mai bine a plăti îndatä (art. 192 C. com.).

A treia datorie a portorulü.

Portorulü nu trebuie së se mărginëscä numai în a face actulü de pretestü, ci trebuie sä facä a se și notifica acestü actü diferitelorü persöne obligate la plata poliței și a le acþiona în judecatä într'unü termenü öre-care.

In casü de a nu se plăti polița la scadențiä, pe cine pöte acþiana portorulü?

Amü vëðutü deja, că *toți aceia cari au iscälitü, acceptatü, sëu giratü o poliță, suntü obligați solidarü faþiä cu portorulü* (art. 135 C. com.). Portorulü va putea dëru acþiona separatü pe trægëtorü, sëu pe fie-care din giranți; sëu pe fie-care din cei obligați la platä. Și ñi va putea acþiona și pe toți împreunä; pentru că acesta este efectulü *solidaritätëi*. Asemenea pöte acþiona și pe trasulü acceptatore sëu separatü, sëu împreunä cu cei-l'alți (art. 159 C. com.).

Fiind că acþiunile în contra diferiþilorü coobligați, despre cari amü vorbitü, suntü supuse la diferite regule, vomü analiza separatü și vomü vedea, cari suntü, în casü de neplatä,

drepturile portorului în contra trasului, după cum va fi acceptat, s'eu nu; cari sunt drepturile portorului față cu trăgătorul, și față cu giranții și în urmă, vom vedea efectele plăți poliței de către unul din giranți (art. 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166 și 167 C. com.).

Drepturile și datoriile portorului față cu trasul.

Trasul *a acceptat*. — În acestu casu portorul are următoarele drepturi în contra lui.

1) O acțiune *directă* pentru plata poliței. 2) Portorul p'ote urmări pe trasu fără să fie făcutu mai întâiu protestu, și fără a fi notificatü acestu actü diferitelorü pers'one obligate la plată. 3) Acțiunea portorului în contra trasului, nu este necesariu a se face în termenulü prescrișu de lege pentru acțiunea în contra trăgătorului în unele casuri, și în contra giranților. 4) Portorul p'ote, cu încuviințarea tribunalului de comerciü se înființese unü registru asigurătorü pe lucrările mobile ale trasului acceptatore (art. 167 C. com. 613 C. pr. civ). 5) Afară de acțiunea personală a portorului în contra trasului, trasulü mai este față cu portorulü obligatü solidaricesce cu ceil'alți debitorü la plata poliței.

Trasulü *nu a acceptatü*.

În acestu casu portorulü 'l'ü va putea acționa pe trasu în casu când acesta arü fi primitü provisia (art. 165 C. com.); însă și în acestu casu portorulü 'l'ü va acționa numai exersându drepturile trăgătorului.

Drepturile și datoriile portorului față cu trăgătorul.

Trăgătorulü este obligatü a face ca polița se fie plătită la scadențią de trasu, și în casu de refusu din partea acestuia, trăgătorulü este datorü să o plătescă elü singurü.

Ce formalități trebuie să îndeplinescă portorulü pentru a urmări pe trăgătorü în casu de neplată a poliței din partea trasului?

Déca trasulü nu plătesce, portorulü trebuie:

1. — Să cêră a se face protestü în çiuva a doua de scadență.

2. — Se notifice acestü ptotestü trăgătoruluï.

3. — Déca trăgătorulü nu plătesce, portorulü trebuie să 'lă tragă în judecată în sorocü de 15 çile de la data protestuluï, déca trăgătorulü locuesce într'o depărtare de 10 cêsuri de la loculü unde era să se plătescă polița ; Ear déca trăgătorulü va fi locuindü la o distanță mai mare de 10 cêsuri, atunci acestü sorocü se va mări cu câte o çi pentru fie-care șése ceasuri (art. 160).

Polițele trase din România și plătibile în Europa, sétü în schelele Levantuluï, întâmplându-se a se protesta, trăgătorulü și giranțiï șeçetori în Regatulü Românieï vorü fi trași în judecată în sorocü de șase luni de la data protestuluï, iarü pentru polițele trase asupra altorü locuri și mai depărtate, soroculü va fi de 8 luni (art. 161 C. com.).

4. — Portorulü póte cere a se pune unü sequestru asigurătorü asupra lucrurilor mobile ale trăgătoruluï (art. 613 pr. civ.).

Și póte popri și sequestra sumele ce alte persóne datoréză trăgătoruluï (vedeși art. 167 C. com., și art. 613 și urm. și 455 partea finală, pr. civ.).

Sançtiunea neobservărei termenelorü prescise de lege.

Déca portorulü nu protestă polița și nu trage în judecată în termenii prescriși de lege pe trăgătorü, *pierde drepturile séle în contra luï, déca trăgătorulü va justifica, că la scadență făcuse provisia.* Portorulü în acestü casü nu are acțiune, de câtü în contra trasuluï (art. 165 C. com.).

Este evidentü, că trăgătorulü, care a făcutü provisia, și care, prin urmare, a executatü contractulü de schimbü, nu trebuie să fie victima neglijenței portoruluï, care nu l'a însciințatü ; déca l'arü fi anunțatü la timpü arü fi pututü lua mësuri, și a evita o pagubă, care acumü este, póte, ireparabilă.

Déca ânsé trăgătorulü *nu póte justifica, că a făcutü provi-*

sia, nu p te invoca negligența, portorului; acesta  si conserv  toate drepturile s le în contra lui.

Singurul  lucru, pentru a sci d ca portorul , a perdutu, s u nu drepturile s le în contra trăgătorului, în casă cându nu a  ndeplinitu formalit aile susu menționate, în termini prev - u  de lege, este acesta: *justifică, sau nu, tr g torulu că a făcutu provisia la scaden ?* Nu se mai caută d c  poli a a fostu, s u nu, acceptat  de trasu, pentru că accepta iunea, care se cere în interesulu portorului, nu se p te întorce în contra lui; nu se p te dar invoca de tr g toru, în contra portorului, accepta iunea trasului ca probă a existen ii provisii; Tote acestea le scimu de la pag. 270  i urm...

S  not m   ns , că portorul  redob ndesce toate drepturile s le în contra trăgătorului, în casă cându acesta în urma sorocelor  otărâte pentru protestu, pentru  ncunosciin area protestului,  i în urma ac ion rei în judecată, va fi priimitu în comptu, în compensațiune, s u în or -ce chipu r fuitoru banii r ndui  spre plata poli ei (art. 166 C. com.). Acesta se p te întempla :

S  presupunem , de exemplu, că trasulu a refusat  de a plati cre endu, că nu a priimitu provisia, cu toate că o primise,  i portorul  nu face nici protestu, nici notifica iune, etc; Mai târziu  ns  tr g torulu cere înapoi provisia de la trasu,  i acesta i-o dă.  n acestu casu, este evidentu, că d ca portorul  va veni  i va reclama de la tr g toru valoarea poli ei, acesta din urmă nu va putea invoca, pentru a se scuti de plată, negligența portorului, pentru că acesta nu i-a causat  nici unu prejudiciu.

Trasulu refus  plata; Tr g torulu făcuse provisia; pentru ca să' i conserve portorul  dreptulu s u în contra trăgătorului trebuie să stăruiască să se dreseze protestulu a doua- i dup  scaden ia, să 'l notifice  i să 'l  i trag  în judecată pe tr g toru în intervalu de 15 zile. Aceste două formalit   suntu

distincte: să cere atât *notificarea protestului*, cât și tragearea în judecată; și terminul de 15 zile curge de la data protestului, escludându-se ziua acesta, atât pentru notificațiune, cât și pentru tragerea în judecată.

Să notăm însă, că notificațiunea protestului și cererea în judecată se pot face printr'unul și același act.

In casu însă cându ziua, în care espiră termenul de 15 zile, este o zi de serbătoare legală, acestu termen se prelungesce el cu o zi?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Unii susțin că da; pentru că art. 157 C. comercialu o spune espresu, cându ziua, în care trebuie să se facă protestul, este o zi de serbătoare legală.

2. — *Opiniune.* — Partisanii, aceștia susțin, din contră, că terminul de 15 zile nu se poate prelungi. Legea, dîcî densii, s'a exprimat pozitivu în art. 157; și nu ar fi tăcutu pentru casul prevădutu la art. 160, deca ar fi voitū să fiă și aci totu așa. În decursul termenului prevădutu de art. 160 portorul a putut să și ia măsurile necesare. Și în fine, citațiunile se pot da și serbătorea cu permisiunea judecătorului (art. 73 pr. civ. și art. 18 pr. Cod. com.).

Drepturile și datoriile portorului față cu giranții.

Giranții cedându polița, transmitîndu drepturile, pe cari le aveau în contra trăgătorului, și devenindū garanți solidarî împreună cu elū, suntū supuși la aceluși obligațiuni ca și trăgătorulū.

Aceste obligațiuni suntū: 1) acceptațiunea poliței înainte de scadență; și 2) plata poliței la scadență.

Déca vomū presupune, că trasulū a refusatū acceptațiunea poliței: portorulū poate cere o cauțiune seū de la unulū din giranți, seū de la trăgătorū, seū de la toți cei împreună obligați.

Déca trasulū refusă plata poliței la scadență, portorulū poate să cêră plata atât de la giranți, cât și de la trăgătorū, noti-

ficându-le protestul, și deca nu-î voru plăti, poate să-î tragă în judecată, în sorocul de 15 zile de la data protestului; acestu termen se mărește, în casu de trebuință, după modul, cumu amu văduțu la art. 160 și 161 C. com. (veđ. pag. 353).

După expirarea acestor scurte termine (în interesul comerțului) pentru prezentarea poliței a vista, seú după una sau mai multe zile, ori luni, pentru protestul de neplată, pentru tragerea în judecată, portorul poliței pierde toate drepturile în contra giranților (art. 163 C. com.).

Acéstă deșansă care este o penalitate ce se dá portorului, pentru negligența sa, isbesce și pe minorii, și pe interdiși, căci legea nu distinge; le rămâne însă acestora unu dreptu de recursu în contra tutorilor lor.

Să notăm, că giranții nu sunt ținui, pentru a fi liberați, de cătu se justifice negligența portorului; *ei nu sunt obligați, ca trăgătorulu, să probeze existența proviziilor*. Trăgătorulu a primitu valórea poliței, și pêne în momentul facerei provisiiei nu a plătitu nimic; pe cându giranții, căroru elu le a cedatu polița au plătitu valórea ei în momentul cesiunei; prin urmare ei invocându în contra portorului negligența lui, nu facu unu căștigu, ci evită o daună.

Deca portorul acționéză în judecată pe giranți, și pe trăgătoru, are dreptu de a face acéstă, în cătu privesce pe fiacare din ei, în terminele, despre caru amu vorbitu mai susu (art. 162 § 1). — Acéstă însă nu însemnézá, că portorul după ce a exersatu în timpul celoru 15 zile recursulu seú, de exemplu, în contra cedantulu seú, aru mai avea alte 15 zile pentru a acționa și pe girantul imediatu. Nu are de cătu un singuru termenú de 15 zile pentru toți, și acestu termenú curge de la data protestulu.

Să notăm însă, că efectele acestei deșianse, de care este isbitu portorul negligentú încetéză, și că portorul redobândesce éráșii dreptulu seú de recursu în contra girantulu, care

după expirarea termenelor fixate pentru protestul, pentru notificarea protestului, și pentru tragerea în judecată, va fi primită în comptă, prin compensațiune, seú altu-felú fondurile destinate pentru plata poliței (art. 166 C. com.).

Efectele plății poliței de către unul din giranți.

Girantul, ce plătesce polița, este subrogatú în drepturile portorului în contra celorl-álți giranți și în contra trăgătorului; nu are însé nici unú recursú în contra giranților subsequenti, cari urméză după elú, pentru că elú este garantulú lorú.

Acestú recursú însé trebuie s'elú exercite în termenii și cu formalitățile prevădute de art. 160 și 161 din codulú de comerciú.

Și fie-care girantú are dreptulú și elú la rëndulú seú de a exercita recursulú seú individualmente, seú colectivamente, în aceleși termene, cari curgú de a doua și de la primirea citațiunei, prin care este chematú în judecată (art. 162 C. com.).

Așa, girantulú chematú în judecată în intervalulú de 15 zile de către portorú, are și el 15 zile pentru a chema în judecată pe *cedantulú seú*, seú *pe toți giranții precedenti* obligați a'lú garanta. Giranții pierdú asemenea tóte drepturile lorú de a acționa în garanția pe cedanții lorú, déca au lăsatú se expire terminii prescriși mai susú, fiá-care în ceea ce 'lú privesce pe sine (art. 164 C. com.)

Dátătorulú de avalú fiindú urmăritú de portorú, póte exercita aceea-și acțiune recursoriá, ca și persóna pentru care a garantatú; și nu este necesariú ca acela care voesce se inten-teze acțiunea sa recursoriá, se fie plătitú polița; ci îndată ce este chematú în judecată de portorú, are dreptulú de a chema în causá pe giranții seú înainte tribunalulú, unde este elú chematú.

Celü ce a acceptatü și a plătitü o poliță, prin mijlocire este subrogatü în drepturile portorului în contra persónei, pentru care a plătitü și în contra garanțilorü ei.

13. — Despre protesturü (art. 168—171 C. com.).

Definițiune. — Ce este protestulü ?

Protestulü este unü actü extra-judiciarü, făcutü după cere-rea portorului poliței pentru a constata refusulü trasului de a accepta, séü de a plăti polița.

Câte specü de protesturü suntü ?

Suntü douë felurü de protesturü: este protestü pentru *neprimire*, și protestü pentru *neptata* poliței.

Ce diferință este între protestulü de neprimire și de neplată ?

Intre aceste douë felurü de protestü suntü următoarele dife-riințe:

1). Protestulü pentru neplată trebuie făcutü la o epocă fixă și invariabilă: a doua ți de scadență, séü în a treia ți de sca-dență, décă țiua a doua este o ți de serbătóre legală (art. 157 C. com.); pre cândü pentru protestulü de neprimire nu este și nu póte fi o epocă rigurosü fixată, pentru că nu este o epocă rigurosü fixată pentru cererea de acceptațiune. Por-torulü dér are în acéstă privință o latitudine, pe care nu o are pentru cererea plășiü poliței și pentru protestulü de neplată.

2). Portorulü este ținutü a notifica acelora în contra căroro voesce së exerseze recursulü sëü, atätü protestulü pentru ne-plată, câtü și ce'lü pentru neprimire; änsë pentru notificarea protestului de neplată suntü termene fixe, riguróse (art. 160, și urm. C. com.); pre cândü pentru notificarea protestului de neprimire nu este așia. Prin urmare, portorulü are în acéstă privință mai multă latitudine, de câtü pentru notificarea pro-estului de neplată.

Protestul de neprimire este elu supus la acele-ași formalități ca și protestul de neplată?

Formalitățile protestului de neprimire sunt acele-ași, ca și ale protestului de neplată; unul și altul sunt supuse la acele-ași formalități.

Ce lege trebuie observată, cându este vorba de formalitățile ce trebuiesc îndeplinite cu ocasiunea facerii unui protest?

Legea locului unde este plătită polița, pentru că în ceea ce privește forma actelor, trebuie observată legea și stilul locului unde se fac, conformu maximei: *locus regit actum*.

In numele cūt se facu protesturile?

Protesturile se facu după cererea portorului, sēt a mandatarului sēt, care are dreptul de a primi plata poliței (art. 168).

Cūt este atribuită după lege redactarea protestului?

Art. 168. C. com. ȕice: că judecătorul va trāmite *pe vātafulu de aproȕt*, sēt pe altu funcȕionarū, împreună cu înfāȕișatorulū, și cu doui martori gāsiȕi de înfāȕișatorū (adicā portorū).

Aci avemū numai atātū de notatū, ca conformū dispoȕiȕiunilorū noulū codū de procedurā promulgatā în urma Codulū de comerȕiū, protestulū se face *de portārelū*, ērā nu de vātafulū de *aproȕt*.

Unde trebuiesc făcute protesturile?

Protestulū pentru neprimire, și protestulū pentru neplatā trebuiesc făcute și notificate la domiciliulū trasulū.

Și dēca acestū domiciliū nu este cunoscutū, protestulū se notificā la ultimulū sēt domiciliū cunoscutū.

Ce se întēmplā în casū, cândū arētarea domiciliulū este falsā?

În acestū casū protestulū este procedatū de *unū actū de perchisiȕiune*, adicā, de unū actū, prin care portārelulū constatā, că a făcutū tōte demarșele necesarie, pentru a desȕoperi domiciliulū unde trebuia făcutū protestulū.

Și dēcă în poliȕă este indicatā o persōnā sē plātēscā, sēt sē

accepte polița *la trebuință*, adică, în casu de refuși din partea trasului, protestul trebuie să se facă și la domiciliul acestei persoane.

Cu toate acestea însă, portorul nu este ținut a face să se protesteze polița la domiciliul persoanei indicate *la trebuință*, de cât numai în cas, cându această persoană era de la începutul designată prin titlu; nu este ținut a face să se proteste polița la domiciliul persoanelor indicate *la trebuință* de giranți (Cass. fr. 3 Mars, 1834; 29 Juillet 1850)

Protestul pentru ne plată nu trebuie elu făcutu și la domiciliul primitorului prin mijlocire ?

În fine protestul *pentru neplată* trebuie făcutu și la domiciliul persoanei ce a primitu prin mijlocire.

Să notăm însă, că aceste diferite somațiuni, se fac printr'unul și acela-și act, adică, se face numai un original și portărelul lasă câte o copie după protestu la domiciliul fiicărei persoane din cele sus-menționate (art. 168 C. com.)

Ce enunțațiuni trebuie să conțină protestul ?

Protestul trebuie să conțină : 1) Transcrierea poliței din cuvântu în cuvânt, a girurilor și a recomandațiunilor, adică, a persoanelor *indicate la trebuință*, pentru a accepta, seu a plăti polița în lipsa trasului; 2) Transcrierea acceptațiunii, decât protestul se face pentru ne plată, cererea ce se face pentru primire, în casu când protestul se face pentru ne primire, și cererea ce se face pentru plată, în casu cându protestul se face pentru neplată; 3) Trebuie să se arate în protestu, deca era presente, seu absente acela, care trebuia să primescă, seu să plătescă polița; 4) Refusul de a primi, în casu când protestul este pentru ne primire; și refusul de a plăti, în casu când protestul este pentru neplată; 5) Motivele, decât s'a dat, ale acestu refu de a primi, seu de a accepta; 6) Subscrierea refu-

santului, s'eu declarațiunea, că nu a putut, s'eu nu a voit să subscrie (art. 169 C. com.).

Omissiunea uneia, s'eu a alteia, din aceste enunțiațiuni aduce ea cu sine nulitatea protestului ?

Legiuitorul nu pronunță nulitatea protestului în casă de omisiune a uneia din formalitățile ce v'edurăm; a lăsat ac'estă cestiune la aprecierea tribunalelor de comerț, cari vor decide, *ex aequo et bono*.

Obligațiunile funcționarilor

Protestul o dată făcut se va depune la tribunal, și președintele tribunalului, s'au unul din judecătorii care-l va ține locul, îl va adeveri și 'l va da îndărăt înfăcișătorului. Fiă-care protestă ânsă trebuie transcris în ordine după rëndul datei într'o condică șnuruită, numerotată și pecetluită, sub pedépsă, în casă de de neglijență, pentru funcționarii, căroră le este impusă ac'estă obligațiune, de a fi destituiți și condamnați la plata pagubelor și cheltuelilor, ce vor fi rezultat din neglijența lor, (art. 171 C. com.)

Scopul acesteii ultime formalități este de a evita inconveniente, ce ar resulta din perderea originalului protestului; deca protestul este transcris în condica tribunalului, pierderea originalului se suplinesce scoțându-se o copie, după acelă coprins în condica tribunalului.

Protestul p'ote elă fi suplinită printr'ună altă actă ?

Protestul nu p'ote fi suplinită prin nici ună altă actă; nici cererea în judecată, și nici condamnarea trasului nu p'ote suplini lipsa actului de protest. (art. 170 C. com)

Art. 170 prin vorbele: *afară de întemplantarea prevădută la art. 146 și următoarele*, pare a ar'eta ună casă, când protestul p'ote fi suplinită printr'ună altă actă; dér ipotesa,

pe care o prevede, propriu vorbindu nu este unu casu excepționalu ; pentru că noi scimū, că atunci când polița este perdută, și nu pôte prin urmare să fiă transcrisă, se dreséză unu actū *de protestațiune*, prin care se constată refusulū trasuluī ; Și acestū actū, noi scimū asemenea că, numai de aceea se numesce actū de protestațiune, pentru că polița nu este posibilū a se transcrie din cuvēntū în cuvēntū, fiind-că este perdută ; așa dērū actulū *de protestațiune* diferă de protestū numai prin aceea, că polița nu se transcrie din cuvēntū în cuvēnt, fiindū că este perdută.

14.— Despre preschimbarea poliței (art. 172—181 C. com).

Care este obiectulū acestuī paragrafū ?

Cândū o poliță este protestată din cauza de neplată, portorulū pôte, cum scimū deja, să urmărescă pe aceea carī suntū garanți despre plată. Acestū recursū ânsē dă locū la ore-care întērziere ; pēnē să obțină portorulū o sentință și s'o execute în contra garanțilorū sēi, trece cât-va timpū, și portorulū pôte că nu pôte aștepta de locū, pôte are trebuință imediatū de banī. In acestū casu, legea vine în ajutorulū lui, și îînlesnesce mijloculū de a găsi banī imediatū, luândū de la unū bancherū din loculū unde era polița plătibilă o sumă egală cu acea din polița neplătită, și dândū acestuī bancherū în schimbulū banilorū ce primesce, o poliță a vista, de aceeași sumă, asupra trăgētoruluī, sēu asupra unuia din garanți.

Ce este dēr preschimbarea poliței ?

Preschimbarea poliței este operațiunea prin care portorulū unei polițe protestate, din cauză de neplată, trage la rēndulū sēu o nouă poliță asupra trăgētoruluī, sēu asupra unuia din giraranți, pentru a'și primi plata primei polițe protestate, cheltuelile și alte accesoriī. (art. 172 C. com.)

Ce este dērū contra-poliță ?

Contra-poliță este o nouă poliță, trasă de portorul unei polițe protestate, din pricină de neplată, asupra trăgătorului, său asupra unuia din giranți (art. 173 C. com.).

Când portorul trage o contra-poliță, trebuie să adaoge pe lângă dânsa și o socotă de întorcere (art. 175 C. com.).

Ce este această socotă de întorcere?

Socotă de întorcere este un borderou (o listă), în care se coprinde suma banilor din polița protestată din cauza de neplată, cheltuelile protestului, și alte cheltueli legitime, precum comisióne, plata samsarului, timbre și portul scrisorilor, etc. (art. 176 al. 1).

Afară de aceste, socotă de întorcere arătă numele aceluia, asupra cui este trasă contra-poliță, și cursul schimbului, care trebuie să fiă certificată de un agent de schimb, său de două comercianți, în locurile unde nu sunt agenți de schimb. Și în cas când contra-poliță este trasă asupra unuia din giranți, mai este încă însoțită de un certificat, despre care vom vorbi mai jos.— De o cam-dată vom observa numai atât, că socotă de întorcere, decă nu va fi însoțită de aceste certificate, osebirea cursului la preschimbarea poliței nu se plătesce (art. 181 C. com.)

Ce acte se mai adaogă încă pe lângă socotă de întorcere?

Pe lângă socotă de întorcere se mai adaogă : polița protestată din pricina de neplată, și actul de protest, său o copie după dânsul (art. 176 C. com.).

Am vădit, că contra-poliță poate fi trasă de portor asupra trăgătorului, său asupra unuia din giranți; acum nasce întrebarea :

Cum se regulază cursul schimbului, adică prețul preschimbării, în cas când portorul trage o contra-poliță asupra trăgătorului?

În acest cas legea ne spune : că prețul preschimbării poliței, se regulază, în cât privește pe trăgător, după cur-

sulŭ schimbului dintre *loculŭ unde era sŭ se plătescă polița, și loculŭ unde se trăsese* (art. 174 al. 1 C. com.) — Așia o poliță trasă din Bucurescŭ la Craiova și negociată succesiv: 1) La Iaș; 2) la Brăila; 3) la Ploesci. Portorulŭ prezentându-se la trasulŭ din Craiova are dreptulŭ, în casŭ de a fi protestatŭ polița din lipsa de plată și de a fi trasŭ o contra-poliță, are dreptulŭ, de a cere de la trăgător *prețulŭ schimbului* (osebirea cursului) de la Craiova (loculŭ unde polița era platibilă) la Bucurescŭ, (loculŭ de unde s'a trasŭ polița).

Derŭ fația cu giranții, cum se regulază cursulŭ schimbului, adică prețulŭ preschimbărei poliței ?

În casŭ cândŭ portorulŭ, în locŭ de a trage o contra-poliță asupra trăgătorului, o trage asupra unuia din *giranții*, legea țice, că prețulŭ preschimbărei poliței se va regula după cursulŭ schimbului *dintre loculŭ unde s'a giratŭ polița și loculŭ unde era rënduită a se sevêrși plata* (art. 174 partea finală C. com.).

Așia, Primus trage o poliță din Bucurescŭ la Craiova, în favorulŭ lui Secundus; acestă poliță este transmisă prin giru: 1) la Iaș de Secundus lui Tertius; 2) la Brăila de Tertius lui Quartus; 3) la Ploesci de Quartus lui Quintus. — Acesŭ din urmă se presintă cu dênse la plată în Craiova, și fiind-că polița nu i-se plătesce, o protesteză și trage o contra-poliță nu asupra trăgătorului Primus, la Bucurescŭ, ca în exemplulŭ precedentŭ, ci asupra unuia din giranții, asupra lui Quartus, sêu asupra lui Tertius, ori asupra lui Secundus; Acum nasce întrebarea, costulŭ căruŭ schimbŭ are dreptulŭ de a reclama cu ocașia acesteŭ contra polițe ?

La noi legea este clară, ea țice: *cât despre giranții prețulŭ preschimbărei poliței se regulază, după osebirea cursuluiŭ dintre loculŭ unde s'a girat polița, și loculŭ unde era rënduită a se sevêrși plata* (art. 174 C. com.).

Așia, déca portorulă Quintus, după ce a protestatū polița din cauza de neplată, trage o contra-poliță asupra lui Quartus, va reclama de la acesta cursulă de la Craiova (loculă unde polița era platibilă) la Ploesci (loculă unde Quartus i-a transmisă polița prin giru) ; décă va trage o contra-poliță asupra lui Tertius, va reclama cursulă de la Craiova (loculă unde era platibilă polița) la Brăila (loculă unde Tertius a transmisă polița prin giru lui Quartus); și în fine déca portorulă va trage o contra-poliță asupra lui Secundus va reclama de la dēnsulă cursulă de la Craiova (loculă de plată ală poliței) la Iași (loculă unde Secundus a transmis polița lui Tertius).

La Francesi esista o mare contraversă asupra acesteii ces-tiunii, din cauză că la dēnșii se țice că prețulă schimbulă se va regula după cursulă dintre loculă unde s'a giratū polița, și acela unde *se face plata (où le remboursement s'effectue)*. Aceste din urmă cuvinte a făcutū la dēnșii se se nască trei opinii.

La noi numai pôte se fiă contraversă, căci la noi se țice: că prețulă schimbulă se regulăză după cursulă dintre loculă unde s'a giratū polița, și loculă unde era rēnduită a se sēverși plata; prin acēsta s'a tranșiatū oră-ce contraversă. Acēstă îndreptare este făcută conformū cu propunerea d-lui Delvincourt (veđ. t. I, p. 106 et suiv; t. II, note 2 de la pag. 107).

In casū cândū portorulă a trasū o contra-poliță asupra unuia din giranți și acesta a plătitū, cum se va despăgubi elă de acēstă plată?

Girantulă, ce a plătitū contra-poliță împreună cu socotēla de întorcere, are două drumuri spre a se despăgubi: *întēiū* pôte acționa în judecată pe giranții săi, ca să-lă despăgubescă de plata, ce a făcutū ; acēsta este calea cea mai regulată; și *a douilea*, pôte trage și elă o altă contra-poliță asupra girantului precedentū, saū asupra trăgătorului ; Déca trage o con-

tra poliță asupra girantului precedentă, acesta poate trage și el o altă contra-poliță asupra trăgătorului. După cum vedem se pot trage mai multe contra-polițe; aceste însă toate necesită cheltueli; cheltueli de transport, porturi de scrisori etc.

Acum nasce întrebarea: *cheltuelile ce se fac cu ocaziunea tragerii acestor contra-polițe vor trebui ele toate plătite?*

Legea dice că nu! Art. 178 din Codul de comerț nu spune, că nu se pot face mai multe socoteli de întorcere pentru una și aceeași poliță; nu se plătesc decât mai multe socoteli de întorcere, de câtă numai aceea, care se face cu ocaziunea tragerii primei contra-polițe, ori-câte contra-polițe se vor trage cu ocaziunea unei polițe, neplătite, nu se plătesc mai multe socoteli de întorcere de câtă numai una, cea d'ânteu; și *acesta se plătesc pe rându din girant în girant și în fine de trăgător.*

Așa, Primus trage o poliță din Iași la Craiova în profitul lui Secundus din Bucuresci; această poliță este transmisă prin girant în Bucuresci, de Secundus lui Tertius din Ploesci, și acesta o transmite în Ploesci lui Quartus din Craiova.

Déca vomă presupune că portorul Quartus, trage, contra-poliță din Craiova asupra lui Tertius din Ploesci și ca Tertius din Ploesci trage o altă contra-poliță asupra lui Secundus din Bucuresci, și că Secundus trage alta asupra lui Primus din Iași; Tertius din Ploesci, trebuie să plătescă lui Quartus cursul de la Craiova la Ploesci, și în urmă, Tertius trăgându și el o contra-poliță asupra lui Secundus din Bucuresci nu va putea cere de la Secundus: 1) Cursul de la Craiova la Ploesci, pe care Tertius la plătit lui Quartus și 2). Cursul de la Ploesci la Bucuresci, pe care a fost silit să plătescă el pentru ași trage contra-poliță asupra lui Secundus; nu poate pretinde de câtă cursul de la Craiova (locul unde era plătită polița) la Bucuresci (locul unde i-sa transmisă prin

giru lui polița). Asemenea și Secundus trăgându o contra-polița asupra trăgătorului Primus la Iași nu va putea pretinde de la elu de câtu cursulu de la Craiova la Iași. — Așia d'eru Tertius trebue să plătescă cursulu de la Craiova la Ploesci, Secundus cursulu de la Craiova la Bucuresci și Primus cursulu de la Craiova la Iași.

Étă d'eru cum se esplică regula conținută în art. 177 care ăice, că nu se potü face mai multe socotelü de întörcere pentru una și aceeași polița; și că acéstă socotelă de întörcere se plătesce pe rëndü din girantü în girantü, și în fine de trăgătorulu poliței.

Din ce și se datoréză procente la suma de banü coprinsă într'o polița protestată?

Din ziua protestuluü (art. 179 C. com.); ér interesele sumelorü cheltuite cu facerea protestuluü, cu preschimbarea poliței și ale altorü *cheltueli legitime*, nu se datoréză, de câtü din ziua cererei în judecată (art. 180 C. com.).

Portoruluü care trage o contra-polița, este elü dispensatü de a notifica protestuluü, și de a exersa recursuluü său în termenü prevăduți de lege?

Portoruluü trăgându o contra-polița nu este dispensatü de a notifica protestuluü său și de a chema în judecată pe garanți în termenü prevăduți de lege, pentru că se pöte întempla ca contra-polița să nu fiă plătita, și să piardă dreptuluü său de recursü în contra lorü, din cauza neîndeplinirei acestorü formalități.

SECȚIUNEA II.

Despre biletulu la ordinü

Ce este biletulu la ordine?

Biletulu la ordine este unü înscrisü prin care o persönă se obligă a plăti alteia său *la ordinulu ei*, la o epocă determinată, o sumă öre-care de banü.

Prin cuvintele: *séu la ordinulü ei*, se înțelege acela, căruia i se va fi transmisü biletulü prin girü.

Ce enunțiațiunü trebuie să se coprinđă în biletulü la ordinü?

Biletulü la ordinü coprinde următoarele enunțiațiunü: 1) Data; 2) suma de plata; 3) numele persónei în alü căruü ordin este subscrisü; 4) epoca cândü trebuie să se plătescă; 5) valórea, ce s'a datü pentru elü, în banü, în mărfurü etc. și 6) trebuie să fiä subscrisä de persóna care se obligä a'lü plăti (art. 183 C. com.).

Ce se va întempla în casü de omisiune a uneia din aceste enunțiațiunü?

Déca va lipsi vre una din aceste enunțiațiunü, de exemplul data, séu nu se va arëta valórea ce s'a datü pentru biletü, póte să fiä valabilü ca altü actü, póte produce o obligațiune civilä, séu comercialä, dérü nu este valabilü ca *biletü la ordinü*.

Curtea de casație din Francia a datü o decisiune în sensul acesta că, déca nu s'a indicatü în biletü valórea primitä, subscriitorulü biletulü póte opune cesionarulü excepțiunea, pe care ar fi putut'o opune beneficiarului originarü (decisiunea din 14 August 1850); în anulü 1849 änsë consacrase opiniunea contrariä printr'o decisiune din 11 Aprilie.

*Ce se va întempla änsë în casü cândü va lipsi clausa **la ordine**?*

Déca biletulü nu conține clausa *la ordine*, obligațiunea ce conține póte fi o obligațiune civilä, séu comercialä, după împrejurärü; dérü nu produce efectele, pe carü le produce biletu, la ordine. Äșia creanță transmițendu-se prin girü nu se considerä ca cedatä faciä cu terțiile persóne, de cât în deplinindu-se formalitäțile prescise de art. 1393 C. civ.; subscriitorulü biletulü déca nu va fi acceptatü cesiunea, póte opune cesionarulü excepțiunile, pe carü le arü fi pututü opune cedantului, protestulü pentru neplata la scadență nu este de ajunsü pentru a face să curgä procentele, etc.

Clausa la ordinu din orî-ce înscrisu, fiă chiaru civilu, face ca actulü sê fiă valabilu transmisu prin giru, façiă cu terçiile persóne, fără a fi trebuinçiă de notificaçiune.

Biletulü la ordinü este elü supusü la formalitatea : bunü și aprobatü ?

Art. 1180 din C. civilu, care ñice, ca actele unilaterale sub-semnătura privată nu suntü valabile, de câtü déca suntü scrise în întregulü lorü de mâna aceluia care le sub-scrie, seü, celü puçinü, déca sub-scriitorulü va fi adăogatu pe lângă iscălitura, cu mâna sa vorbele : *bunü și aprobatü*, scriindü și suma, ce primesce, în litere, scutesce de acéstă formalitate biletele sub-scrise de comerciançi, industrialï, plugari, vierï, slugï și de ómenï, carï muncescü cu ñiua.

Ce vomü ñice însê despre biletele la ordinü sub-scrise de *necomerciançi* ?

Cestiunea este controversată.

1.— *Opiniune.*— Biletulü la ordinü sub-scrisü unü de necomerciantü nu este supusü la formalitatea *bunü și aprobatü*; elü este dispensatü de art. 1180 C. civ. de acéstă formalitate, pentru că forma sa este cu totulü comercială, (Boistel no. 839).

2. — *Opiniune.* — Biletulü la ordinü sub-scrisü de unü necomerciantü este supusü la formalitatea *bunulü și aprobatü*, pentru că nu suntü dispensate de acéstă formalitate, de câtü numai actele de comerçiü; apoi biletulü la ordine, când este sub-scrisü de unü necomerciantü și pentru acte necomercialï, nu este actü de comerçiü; și obligaçiunile unü necomerciantü suntü presupuse a fi civile, pênë la proba contrariă.

Orî-cum arü fi usulü la noï este stabilitü în sensulü acesta : că biletele la ordine nu se învestescü cu formula : *bunü și aprobatü*; în Francia este din contra.

In fine, de și legea nu o ñice, biletulü la ordine trebuie sê fiă sub-scrisü de persóna, care se obligă; la din contra, nu este de câtü unü simplu projectü.

Biletulă la ordină este elă prin sine însu-șă ună actă de comerciă ?

Biletulă la ordină nu este, ca poliță, prin sine însu-șă ună actă de comerciă, după cum țice și art. 308 din Regulamentul organică, de câtă numai atunci, când va fi sub-scrișă de ună comerciantă și pentru o causă comercială, senu celă puțină când va fi fostă achitată în dosă de ună comerciantă; De aci urmă că oră de câte oră biletulă la ordină nu va fi ună actă de comerciă, nu se aplica competența tribunalului de comerciă,

Prin ce diferă biletulă la ordine de poliță ?

Intre biletulă la ordină și între poliță suntă următoarele diferențe :

1. — În biletulă la ordină intervină numai două persoane : sub-scriitorulă, care se angajază a plăti elă singură biletulă, și acela, în profitulă căruia este sub-scrișă biletulă, *beneficiarulă*, pe când noi amă vedută, că în poliță intervină celă puțină trei persoane.

2. — Biletulă la ordină este plătibilă în loculă, unde s'a creată; pe când poliță este plătabilă în altă locă, adică : coprinde o remitere de bană dintr'ună locă într'altulă.

3. — Biletulă la ordină nu este prin elă însușă ună actă de comerciă; pe când poliță este prin sine însu-șă ună actă de comerciă.

4. — Portorulă unei polițe pôte cere acceptarea ei de la trasă; pe când, atunci când este vorba de biletă la ordină nu pôte fi vorba de acceptare, de ore-ce nu există trasă.

5. — Regulile de la provisiă, când este vorba de poliță, nu se aplică la biletulă la ordină, căci aci nu pôte fi vorba de provisiă.

Biletulă la domiciliă.

Ce este biletulă la domiciliă ?

Biletulă la domiciliă este ună înscrisă care coprinde *clausă*

la ordine. și care este plătită în altă locă de câtă acela, unde este sub-scrisă.

Așa, deca mă obligă printr'ună înscrisă către cine-va a 'i plăti lui, séu la ordinul lui. o sumă de bană într'ună altă locă, pentru o sumă de bană séu pentru o altă valóre, ce primesc aci, sau ce mi se p omite a mi se da, acesta este ună biletă la domiciliu.

In ce diferă biletulă la domiciliu de poliță?

Biletulă la domiciliu diferă de poliță prin aceea : 1) Că în biletulă la domiciliu nu intervină la începută mai multă de câtă două persóne : sub-scriitorul și beneficiarul ; pe cand, când este vorba de poliță, scimă, că trebuie neapărată să intervină trei persóne : trăgătorul, beneficiarul și trasulă

2). — Când este vorba de biletă la domiciliu, sub-scriitorul se obligă personală ală plăti : pe când atunci, când este vorba de poliță, se obligă a face ca ea să fiă plătită de trasă și acceptată.

Biletulă la domiciliu este elă prin sine însuși ună actă de comerciă ca și poliță?

Acésta este o cestiune controversată.

1. — *Opiniune.* — Biletulă la domiciliu nu este, după noi, de câtă o varietate a biletului la ordină. — În consiliulă de Stată francesă s'a indicată ca acte de comerciă poliță și biletulă la domiciliu ; însă aceste din urmă cuvinte s'a ștersă în ședința de la 26 Februbră 1807, după observațiunea făcută de D. Joubert, că biletele la domiciliu nu suntă de câtă bilete la ordină ; și tóte discuțiunile următoare s'a urmată pe acéstă basă. Prin urmare, biletulă la domiciliu nu trebuie considerată ca actă de comerciă, prin sine însuși, ci ca și biletulă la ordină.

Afară de acésta între biletulă la domiciliu și poliță suntă prea multe diferențe și prea esențiali ; Așa în poliță scimă : că trebuie neapărată să intervină trei persóne : trăgătorul, bene-

ficiarul, și trasul ; pe când în biletul la domiciliu nu intervin, de câtă două persoane : sub-scriitorul și beneficiarul. În poliță trăgătorul cedază beneficiarului o creanță plătită în altă loc, și se obligă a face ca această creanță să fiă acceptată și plătită de o terțiă persoană, *de trasă*; pe când, dacă este vorba de biletul la domiciliu, sub-scriitorul trebuie să 'lă plătească el singur personal; de unde urmează, că între sub-scriitor și beneficiar nu este nici o cesiune, nu se face nici o operațiune de schimb.

2. — *Opiniune.* — Biletul la domiciliu este prin sine însuși un act de comerț, pentru că are de efect să facă de a se plăti o sumă de bani dintr'un loc în altul, pe când dacă este vorba de biletul la ordin, este altfel.

Care din dispozițiunile relative la poliță sunt aplicabile la biletul la ordin și la biletul la domiciliu ?

Biletul la ordin, și biletul la domiciliu sunt supuse la aceleași dispozițiuni ca și polița în ceea ce privește : 1) Scadența ; 2) Girul ; 3) Solidaritatea ; 4) Avalul ; 5) Plata ; 6) Plata prin mijlocire ; 7) Protestul ; 8) Datoriile și drepturile portorului ; 9) Preschimbarea poliței și procentele (art. 182 C. com.).

Să notăm, ca legiuitorul Codului de comerț nu face nici o mențiune despre regulile relative la acceptațiune în art. 182 ; aceasta este din cauză că aceste reguli nu sunt aplicabile la biletul la ordin, nici la biletul la domiciliu ; Scim deja că biletul la ordin și biletul la domiciliu trebuiesc achitate de însuși sub-scriitorul lor.

Este iarăși în general recunoscut, că regulile de la pro-visiă asemenea nu sunt aplicabile la aceste două acte, pentru că art. 182 nu vorbește despre ele.

Portorul unui bilet la ordin, este el obligat să facă protest pentru a 'și conserva drepturile sale în contra sub-scriitorului acestui bilet ?

Portorulü unuï biletü la ordinü nu este, ca portorulü unei polițe. obligatü sê facã protestü pentru a 'și conserva drepturile sêle în contra trãgătoruluï, care a făcutü provisia; Portorulü unuï biletü la ordinü numai atunci este ținutü a face protestü, când voesce a 'și conserva drepturile sêle în contra giranților; Prin urmare, deca nu va fi nicï unü girantü, protestulü este aprópe inutilü.

Ce vomü dice însê în ceea ce privesce biletulü la domiciliü?

Unuï autorï credü cã dupê espirarea termenuluï pentru protestü, portorulü unuï biletü la domiciliü este decãșutü din tóte drepturile sêle în contra sub-scriitoruluï biletuluï, deca acesta probézã, cã erau fondurï în loculü și la epoca când trebuia făcutü protestulü (M. P. Pradier-Fodéré, ediția II, pag. 284 și alții).

Dupê alții însê, a căror opiniune o credemü mai fundatã, sub-scriitorulü unuï asemenea biletü, întrunesc în sine douê calitãți: calitatea de *trãgătorü*, și de *acceptatorü*; Prin urmare, deca portorulü nu 'lũ va putea urmãri ca *trãgătorü*, pentru cã probézã cã provisia era făcutã, îlũ póte urmãri ca *acceptatorü*.

Art. 182 dice, cã dispozițiunile relative la *preschimbarea poliței* suntü aplicabile și la biletulü la ordinü.

La acesta s'arü putea face urmãtóra obiecțiune: cum o sê aibã locü preschimbarea, cãcï biletulü la ordine este plãtibilü în loculü unde este sub-scrișü?

Iatã rãspunsulü: este vorba de casulü când biletulü la ordine s'a giratü în altü locü, de câtü acela, unde s'a sub-scrișü, și când portorulü este obligatü a recurge în contra girantuluï sêu, în lipsã de platã. Esemplu: Unü Bucurescënu sub-scrie în Bucurescï, în favóra unuï Brãilënu unü biletü la ordinü, plãtibilü totü în Bucurescï. Brãilënulü îlũ cedézã unü Ploescënu; care vine la scadența în Bucurescï și cere plata; Bucu-

rescénulü nevoindü a 'y plăti, Ploescénulü face protestü și trage o contra-poliță asupra Brăilénulü.

In acéstă ipotesă este dértü evidentü că póte avea locü o contra-poliță.

Sub-scriitorulü unü biletü la ordinü este elü justițiabilü de tribunalulü de comerciü ?

Art. 182 după ce enumără dispozițiunile poliței aplicabile la biletulü la ordine, adaogă : *„fără a se strămuta, câtü de puçinü dispozițiunile, ce privescü la întêmplările prevêdute de art. 308 ale Regulamentulü organicü.”*

Vomü esplica aceste dispozițiunii mai târziü, când ne vomü ocupa, despre competența tribunalulü de comerciü. De o cam dată ne mărginimü numai în a spune aci, că biletulü la ordine, nefindü ca poliță prin sine însuși unü actü de comerciü, nu supune pe sub-scriitorulü lü totü-d'auna la jurisdicțiunea tribunalulü de comerciü.

Afară de acestea, mai suntü încă câte-va bilete usitate în comerciü, precum : *biletulü la portorü, biletulü în albü, mandatulü și epistolele de creditü.*

Ce este biletulü la portorü ?

Biletulü la portorü este unü actü, prin care cine-va se obligă a plăti o sumă ore-care portorului acestü actü, fără a arêta printr'ênsulü persóna, care a plătitü valórea lü.

Proprietatea acestü biletü se transmite prin remiterea lü din mână în mână, fără a fi trebuință de cesiune. séu de girü ; este plătibilü persónei care îlü are în mâna sa la scadență.

Ce este biletulü în albü ?

Biletulü în albü este unü actü care conține numai iscălitura sub-scriitorulü și formula : *bunü și aprobatü.*

Ce este mandatulü ?

Mandatulü este unü efectü, prin care sub-scriitorulü lü însărcinează pe o persóna de a face o plată unei terție persóne. Acestü actü diferă de poliță, pentru că nu este scrisü cu tóte

formalitățile și condițiunile, ce se ceru pentru validitatea poliței.

Caracterulă acestuī actū se apreciează după termenii, în carī este conceputū, și după intențiunea părților; Acestea trebuie să se aibă în vedere pentru a sci, déca acestū actū este o poliță, séu unū mandatū; Déca se va decide, că este o poliță, se vorū aplica regulile de la polițe; Și déca se va decide că este mandatū, se vorū aplica regulile de la mandatū din Codulū civilū; Tribunalele vorū aprecia, (Bravard, *Traité de droit commercial*, t. III, p. 86).

Ce suntū epistolele de creditū?

Epistolele de creditū suntū unū felū de mandatū, prin care unū neguțătorū, séu unū bancherū aviséază pe corespondentulū său să numere cutărei persóne uă sumă determinată, séu tóte sumele de carī va avea trebuință în cutare locū. Astū-felū de epistole se daū persónelorū, carī voiajajă, pentru ca să nu pórte așa mulți banī cu ele.

Aceste epistole nu suntū nicī o dată la ordine, și prin urmare, nu potū fi negociate; Ele nu suntū de câtū un simplu mandatū, ce se dá de unū bancherū corespondentulū său.

Intrebuințarea acestorū epistole este fórte vechiă, căci se scie că Cicerone ruga pe amiculū său Altricus de a 'ī da epistole de creditū asupra unū bancherū din Athena, pentru ca fiulū său să pótă avea baniī, ce 'ī trebuiaū pentru studiū acolo.

SECȚIUNEA III

Despre prescripțiune.

Cu acéstă ocasiune vomū vedea următóarele cestiuni:

1. — Originea prescripțiunei de cincī anī.
2. — Caracterele acesteī prescripțiuni.
3. — La cari efecte de comerciū se aplică ea.
4. — Punctulū de plecare alū ei.

5. — Causele de interumpțiune, și
6. — Causele de suspensiune ale prescripțiunei de cinci anî.
1. — *Originea prescripțiunei de cinci anî.*

Prescripțiunea de cinci anî nu era cunoscută nici în Franca înaintea de ordonanța din anul 1673. Pînă la această epocă, obligațiunile rezultîndu din polițe, precum și cele-l'alte obligațiuni usitate în comerciū, se prescriau numai prin 30 anî. Vădîndu-se însă că acesta dă locu la multe abuzuri, legiuitorul francesu a căutat să ia o măsură. S'au vădutu în adevărū portorii de rea credință adresându-se după unu șirū lungu de anî, de la exigibilitate, la văduve, copii, moscenitorii, și obținîndu plată de polițe; S'au vădutu asemenea alții, cari primiau câte 15, sêu 20 de anî procente de la trasu, și în urmă, după ce acesta cădea în falimentu, recurgeau în contra trăgătorulu și a giranților, și causau grave perturbațiuni în comerciū. Pentru aceste considerațiuni ca să se înlătore inconvenientele ce amu semnalatū, legiuitorul francesu prin art. 21, din titlul V, alu ordonanței din anul 1673 a introdusu prescripțiunea de cinci anî, dîru numai în ceea ce privesce *polițele*, iarū nu și cele-l'alte efecte comerciali; Pe acelea le a lăsatū sub imperiulū prescripțiunei de 30 anî.

Legiuitorul Codulu francesu actualu de comerciū a consacratū această prescripțiune de cinci anî, și i-a datū o estensiune și mai mare : a dispusu ca prescripțiunea de cinci anî să se aplice și la alte efecte comerciali.

Și legiuitorul nostru a reprodusu dispozițiunile Codulu francesu.

2. — *Caracterele prescripțiunei de cinci anî.*

Scopulū legiuitorulu, *în unele prescripțiuni este*, de a pune pe debitoru la adăpostū de orî-ce urmărire din partea creditorulu negligentū, care se găsesce privatū de orî-ce acțiune din cauză, că nu a urmăritū drepturile sële în timpulū determinatū de lege.

Prescripțiunea însă de cinci ani relativă la efectele de comerț are un alt caracter : *acastă prescripțiune nu este, așa dicându, de câtă o presumpțiune* de plată. Așa, ordonanța din anul 1673 dice : *polițele suntă presupuse achitate după cinci ani* etc.

Să notămă însă, că de și a expirat tempul cerut de lege pentru împlinirea prescripțiunei, pretinsul debitor este ținut să jure, deca i se va deferi jurământul, că nu este dator ; asemenea suntă ținut să jure veduva, moscenitori și toți, căși represintă drepturile debitorului, că ei socotesc de bună credință, că datoria este plătită ; deca voru refusa de a jura, nu li se va ține în seamă mijlocul de apărare basat pe prescripțiune, și voru fi obligați la plată (art. 184 C. com.).

3. — *La cară efecte de comerț se aplică prescripțiunea de cinci ani ?*

Prescripțiunea de cinci ani se aplică la poliță ; Déră se cere ca actul să fiă valabil ca poliță (art. 184 C. com.) : Și puțin importă, deca causa poliței este comercială, se nu ; Din momentul ce este vorba de poliță, se pôte invoca prescripțiunea de cinci ani.

Decă însă polița, din lipsa unora din condițiunile necesare pentru existența ei, se din cauza existenței unor suposițiuni, va fi redusă la o simplă promisiune, nu se prescrie, de cât prin trei-șeci de ani.

Când o poliță este sub-scrisă de o femeie necomerciantă, fiindu-că jurisprudența francesă decide, că, în acestu cast, actul este comercial, și supune pe femeie jurisdicțiunei tribunalului comercial, pare că s'ar pôte invoca prescripțiunea de cinci ani. — Déră cu tôte acestea, termină absoluț articolul 109 C. com., după care polița sub-scrisă de o femeie nu este de câtă o simplă promisiune față cu ea, ne face să credem, că obligațiunea ei nu se prescrie de cât prin 30 de ani, conform principiilor dreptului civil.

Este totu asemenea și în ceea ce privesce polița sub-scrisă de unu minoru.

Când o poliță întrunesc toate condițiunile necesare pentru a valora ca poliță, legea țice, că toate acțiunile relative la acestu actü cadu sub regulile prescripțiunei de cincü anü. Cu toate acestea, și cu totă generalitatea acestorü espresiunii, acéstă prescripțiune nu se aplică și la acțiunea ce arü intenta trasulü. contra trăgătoruluü în casü de a fi plătitü, fără a fi avutu provisiă. Credemü, în fine, că prescripțiunea de cincü anü nu se póte invoca de câtü în contra creanțelorü carü derivă din poliță. Apoi trasulü care a plătitü polița fără să fi avutu provisiă, nu acționează pe trăgătorü în virtutea poliței, ci în virtutea unei plăți, ce a făcutü, și a căreü restituțiune o cere (contra Delvincourt, t. II, not. 2 de la p. 113; Montpellier, 21 Jan. 1839).

Vomü da asemenea soluțiune și în câtü privesce pe terția persónă, care fără să fiă obligată la plată, a plătitü portoruluü.

În câtü privesce pe trăgătorü care a făcutü provisiă, și care cu toate acestea a fostü forțatü a plăti, va avea în contra trasuluü, care a lăsatü să se protesteze polița, o acțiune fondată pe calitatea sa de creditore, calitate anterioră confecționării acestuü actü, care nu s'a plătitü.

Asemenea acțiunea portoruluü, care nu a protestatü polița și nu a urmăritü pe trasü în termenulü determinatü de lege, (art. 165) se va prescrie conformü regulilorü de dreptü comunü, pentru că acțiunea sa își are sorgintea ei în creanța trăgătoruluü în contra trasuluü.

Prescripțiunea de cincü anü se aplică ea la biletulü la ordine, și în carü casurü?

Acéstă prescripțiune se aplică și la biletulü la ordine în următoarele casurü : 1) Când biletulü este sub-scrisü de unü comerciantü pentru acte de comerciü ; 2) Când este sub-scrisü de unü necomerciantü. însë pentru fapte de comerciü (art. 184) ; 3) Când este giratü de unü comerciantü.

Ce vomă dice în casu însă, când biletulu emană de la unu comerciantu însă arată că este făcutu pentru o causă civilă?— In acestu casu, obligațiunea este supusă prescripțiunei ordinare de 30 anī. Nu este suficientu, ca unu biletu să fiă la ordine pentru ca să fiă supusū prescripțiunei de cinci anī, ci se mai cere ca să fiă făcutu pentru o operațiune de comerčiu; Și deca este făcutu pentru o operațiune comercială, este totu-d'auna efectū comercialū, și supusū prescripțiunei de cinci anī, *chiarū de arū fi făcutu de unu necomerciantu* (art. 308 Reg. org.). Când biletulu la ordine este sub-scrisū de unu comerciantu este presupusū a fi făcutu pentru o causă comercială, pênē la proba contrariă; Când este sub-scrisū de unu necomerciantu, din contra, este presupusū a fi făcutu pentru acte civili, și trebuie să se probeze că este făcutu pentru fapte de comerčiu, pentru ca să fiă reputatū actū de comerčiu.

Deca însă biletulu la ordine este nereglatū, de exemplu, nu arată că valōrea lui s'a prestatū, credemū că, de și va fi făcutu pentru fapte de negoțu, degenerēză într'o simplă promisiune, și este supusū prescripțiunei de 30 anī.

Dērū biletulu la domiciliū prin câtū tempū se prescrie?

Dupē acei, cari credū, că biletulu la domiciliū nu este, de câtū o variațiune a poliței, și cari prin urmare, îlū asimilēză cu polița, biletulu la domiciliū se prescrie prin cinci anī. (M. Thierriet, *Revue de Legislation*, année 1839, t. X, p. 454).

Iarū dupē acei, cari adoptă opiniunea consacrată de jurisprudența mai recentă a Franciei, dupē care biletulu la domiciliū este o variațiune a biletuluī la ordinū, și cari prin urmare îlū asimilēză cu acesta, *biletulu la domiciliū nu se prescrie prin cinci anī*, de câtū numai atunci, când este făcutu pentru o operațiune comercială reală, sēū presumată.

Ce vomă dice în privința biletelorū la portorū?

Biletele la portorū nu se prescriū, de câtū prin 30 anī; Aceasta este generalmente admisū; Ele nu se copriindū în dispo-

șișunile art. 184 C. com.; Și prin urmare rămân supuse regulilor de drept comun.

4. — *Punctul de plecare ală prescripțiunei de cincă ană.*

După art. 184 C. com. prescripțiunea ae cincă ană începe a curgă din ziua protestului, séu de la celă din urmă actă de urmărire judecătorească.

Să notămă însă, că nu este necesară pentru ca să începă a curge prescripțiunea, ca să se fi făcută neapărată ună protestă. Legea nu țice, că prescripțiunea va curge de la protestă, ci *din ziua protestului*. Așa Curtea de Casașune din Francia a decisă, că în casă de a nu se fi făcută protestă, prescripțiunea începe a curge din ziua, în care trebuia făcută protestulă, adică în regula generală, din ziua a doua de la scadență (Cass. fr. din 1 juin 1842; 14 april 1818; 23 april 1846).

Asemenea a decisă, ca polițele la vedere, trase dintr'ună orașă în interiorulă țerei și plătibile în altulă totă în interiorulă țerei, deca nu s'au protestată în termenulă cerută de lege, prescripțiunea începe de la espirarea termenulă acordată de art. 155 C. com., pentru presentare și protestă (Cass. fr. juillet, 1845).

Ună autoră critică acestă decisiune, ca contrariă, după dênșii principiiloră generale și autoritășii lui Pothier, (contrat de change, no. 198); După dênșii acestă decisiune ară ajunge la ună rezultată bizară : deca portorulă, ăică dênșii, s'ară fi presentată câte-va zile după emisiunea poliței, și în lipsă de plată, ară fi făcută protestă, prescripțiunea ară fi începută pentru elă din ziua protestului; Așa, după sistemulă Curșii de Casașune, acelă care s'a conformată cu dispoșiunile art. 155 C. com. ară fi mai rău tratată, de câtă acela, care nu s'ară fi conformată cu acestă articolă (Demangeat sur Bravard, vol. III, p. 567).

Ce se va întempla în casă când se voră fi făcută urmăriră?

În casă de urmăriră, prescripțiunea se înterumpe, și se voră aplica regulile, pe cară le vomă vedea mai la vale.

5. — *Casurile de interumpțiune ale prescripțiunei de cinci ani.*

Cari suntă causele *de interumpțiune* ale acestei prescripțiunii?

Codulă de comerțü enunciă, că cause de interumpțiune a prescripțiunei de cinci ani : *cererile prin judecată, hotărârile de condamnațiune, și recunoscerea datoriă prin actü separatü* (art. 184 C. com.).

Ce vomü dice despre protestü în casü când s'arü fi făcutü mai târziu, iarü nu în ziua când trebuia făcutü ?

În acestü casü protestulü, după jurisprudența Curții de Casațiune din Francia, nu este interumpțivü de prescripțiune; Ünü asemenea actü trebuie consideratü celü multü ca o somațiune de plată, pentru că nu are nicı caracterulü unei cereri prin judecată, nicı caracterulü unü comandamentü ; o altă soluțiune arü fi contrarie, spiritulü art. 184 C. com. ; Legiuitorulü a voitü în fine, prin acestă dispozițiune să scurteze, în interesulü comerțului, durata prescripțiunei. Apoi, deca amü decide, că ünü protestü făcutü după ziua când trebuia făcutü, este interumpțivü, ünü creditore arü putea printr'unü protestü tardiv să prelungească după placü, durata prescripțiunei.

În câtü privesce cele-l'alte cause, pe cari le amü citatü, ele necesita câte-va explicațiunii.

Și mai äntëiü, ce înțelegemü, *prin cereri prin judecată ?*

O intentare de acțiune este evidentü interumpțivă de prescripțiune.

Legea însă dice, că prescripțiunea de cinci ani va reîncepe de la celü din urmă actü de urmărire. Voit-a öre legiuitorulü aci să aducă, în interesulü liberațiunilorü comerciale, o derogatiune de la principiile generalı ale procedurii, astü-felü în câtü, deca arü trece 5 ani de la intentarea acțiunei, debitorile să dobëndescă prescripțiunea ?

Cestiunea este controversată.

Unii susțin că : *Actiones semel iudicio inclusae salvae permanent*, acțiunea durează câtă și instanța.

Alții susțin, din contră, că prescripțiunea ce reîncepe de la celă din urmă actă de procedură, este totă de cincă ană (M. P. Pradier-Fodéré. p. 288 ; B. Boeres-u, p. 262).

În fine, vorbele : *cereri prin ju lecată* nu însemnăză numai intentarea unei acțiunii. ci oră-ce alte urmăriră cară potă avea locă în virtutea unei polițe. precum este ună sequestru asigurătoră (art. 167 C. com. și 613 pr. civ.).

Sentința condemnatoriă este asemenea o causă de întrerupțiune. Cu tôte acestea ea diferă de cererea în judecată prin aceea, că prescripțiunea care reîncepe nu mai este de cincă, ci este de 30 ană ; hotărârea judecătorească formăză ună nouă titlu, care nu se prescrie de câtă prin 30 ană.

Să notămă însă, că hotărârea condemnatorie, ce ară fi obținută portorulă în contra unuia din cei chemați în judecată, nu face să curgă prescripțiunea de 30 ană, de câtă numai în contra aceluă condamnată ; iară față cu cei-l'alți, prescripțiunea va fi de cincă ană, pentru că în contra loră nu are ună nouă titlu, și nu pôte face să valoreze în contra loră, de câtă acțiunea, ce rezultă din poliță și care se prescrie prin cincă ană (Toulouse 33 févr. 1827).

Quid despre *recunoscerea datorii prin actă separată* ?

Recunoscerea datorii prin actă separată este o causă întreruptivă de prescripțiune care produce acelea-și efecte, ca și sentința condemnatoriă, adică, datoria se va prescrie prin 30 ană. Oră-ce actă de recunoscere a unei datorii este întreruptivă de prescripțiune, după principiile dreptului comună (art. 1865 C. civ.) ; Déră pentru ca să aibă locă prescripțiunea de 30 ană se cere ună titlu nouă, prin care să se opereze o novațiune, pentru ca debitorule să nu pôtă opune prescripțiunea de cincă ană (Curtea de Cass. fr. 28 nov. 1831, și 14 mars 1838).

Tribunalele însă au dreptul de a cerceta dacă recunoșcerea datoriei ce se pretinde. este un act separat, dacă acesta este sau nu. un titlu nou productiv de novațiune, deciziunea lor asupra acestui punct nu este supusă censurei Curții de Casațiune. pentru că este vorba de o cestiune de fapt. iar nu de o cestiune de drept (Cass. fr. 9 August, și 28 nov. 1831).

Quid pentru plata *intereselor*. sau a unui *acompt*?

Fiindcă se cere un titlu nou, care se operează o novațiune, pentru substituirea prescripțiunii de 30 ani în locul celei din cinci ani, trebuie să conchidem: că de și plata dobânzilor, sau a unui *acompt* întrerump prescripțiunea, noua prescripțiune, care va începe a curge de la această plată va fi totă de cinci ani.

Asemenea *admiterea unei creanțe* rezultând din poliță sau biletă la ordine, la pasivul unui faliment nu are de efect a substitui prescripțiunea de 30 de ani celei de cinci ani. Admiterea unei creanțe la pasivul unui faliment după cererea creditorului nu are alt efect, de cât de a verifica și a afirma creanța, fără a i schimba natura și originea. Așa a decis și Curtea de Cass. fr. (7 April 1836).

6. — *Causele de suspensiune ale prescripțiunii de cinci ani.*

Codul de comerț nu ne arată nici o cauză care ar întrerupe cursul prescripțiunii de cinci ani. Prin urmare, nici *minoritatea* și nici *interdicțiunea* nu întrerup cursul acestei prescripțiuni; aceasta este în concordanță și cu principiile dreptului civil (art. 1908 C. civ.).

Forța majoră însă este o cauză interumptivă; tribunalele au să aprecieze în fiă-care specie să vadă, dacă există, sau nu, *forța majoră*. — În cât privește însă *falimentul debitorului*, cestiunea este controversată.

Pardessus susține, că prescripțiunea de cinci ani nu este, de cât o presumpțiune de plată, și această presumpțiune în casă

de falimentü nu póte avea locü, de óre-ce debitoarele este desesisatü de administrația bunurilorü séle, și prin urmare nu póte face plăți, (t. I, no. 240, p. 484).

Acéstă opiniune este respinsă de Curtea de Casațiune din Francia, cu dreptü cuvântü, pentru că de și faliți perdü administrația avereı lorü, cu tóte acestea, adese-orı facü plăți cu din baniı puși la o parte. Prin urmare, nu se póte dice, că presumpțiunea plății lipsește cu totulü; Și acésta este suficientü pentru ca să se póta invoca prescripțiunea de 5 anı (arrêt, du 14 févr. 1833).

CARTEA II

DESPRE FALIMENTE ȘI BANCROUTE

TITLUL I.

DESPRE FALIMENTŪ.

Dispozițiuni generale.

Ce este falimentul? — *Falimentul* este situațiunea (posițiunea) *unui comerciant*, care a încetată plățile séle. — (art. 185 C. com.).

Un individū nu pôte dér să fie falitū, de câtū déca este *comerciant*, și décă încetază plățile séle: trebuie dér să concure ambele aceste două condițiuni.

Prin urmare dér, calitatea de falitū nu se pôte atribui *necomercianților*, cari nu'și îndeplinescū angajamentele lorū; posițiunea în care se găsescū aceste persóne se numesce *deconfitură*.

Să notămū ânsē, că o persónă, căreia nu 'i este permisū a face comerciū, pentru că ocupă o funcțiune administrativă. dér care cu tóte aceste face comerciū, pôte să fiă declarată în falimentū, décă încetază plățile séle. Pentru că 'i este interđisū comerciulū, nu este *incapabilū*, ca minorulū, sau femeia mări-tată ne autorisată. Așa de exemplu, Prefectulū, care face comerciū într'un modū obicinuitū, pôte fi declaratū în falimentū.

Ce este deconfitura ?

Deconfitura este situațiunea unui *necomerciant* ală cărui pasivă escede activulă, și care se găsește în imposibilitate de a 'și plăti pe toți creditorii săi. În fine, fiindă că Codulă civilă nu a regulamenta tă deconfitura, este imposibil de a arăta într'ună modă precisă elementele cară o constituie.

Ce constituie falimentulă ?

Ceea ce constituie falimentulă este *încetarea plăților*; art. 185 o spune acăsta într'ună modă formală.

Așea, nu este suficientă ca pasivulă unui negoțiatoră să în-trăcă activul, pentru ca să fie în falimentă, ci trebuie ca să nu 'și plătescă pe creditorii, cară reclamă ceea ce li se datorește; și pe de altă parte, ună negoțiatoră ală cărui activă întrece pasivulă pôte fi declarat în faliment, decă înceteză plățile.

Cândă se pôte dice, că există încetare de plăți ?

Însemnarea precisă a cuvinteloră: *încetare de a plăti*, presentă ore-care dificultate, pentru că legiitorulă s'a abținută și nu a dat nică o definițiune acestor cuvinte; legiitorul lasă acăstă cestiune la aprecierea judecătoriloră. În privința acăsta nu se potă da regulă generală: *Ad probandam decoctionem*, dice Cesaregis, *certa regula non est in jure determinata*.

Cu tôte acestea, nu trebuie să se considere ca încetare de plăți ori-ce refusă de a plăti, cândă acăstă refusă esclude orice idee de însolvabilitate și de deranjamentă în afacerile unui comerciantă, cum ar fi de exemplu casulă, cândă ună comerciantă ar refusa de a executa o tocmelă, pe care ar pre-tinde, că este nulă, sau de a plăti o datorie neajunsă la sca-dențiă. (Cass. fr. 29 Mars 1825; Grenoble, 1 Juin 1831).

Ce vomă dice în privința refusului de-a aquita datorii ci-vile? constituie acăsta o încetare de plăți, și prin urmare se pôte declara ună comerciantă în acăstă casă în falimentă, sau nu?

Cestiunea este controversată.

Ună susțin, că trebuie ca angajamentele ale căroră plata

debitorul 0 refușă să fie comerciale, și că nu trebuie pusă între actele, care constituie încetarea de plăți, refușul de a aquita angajamentele purtă civile, pentru că ceea-ce constituie starea de falimentu, este lipsa creditului: apoi, creditul comercialu se conservă pre câtu timpu comerciantul și aquita angajamentele séle relative la comerțu. Refușul de a plăti datoriile civile pôte numai să concurgă cu cele lalte elemente revelate în timpulu desbateriloru, cum țice Curtea de apeltu din Rouen, pentru a determina epoca, cându comerciantul a încetat în realitate de a face onóre angajamentelor séle. Acesta va fi unu punctu, care va face ca balanția să fie defavorabilă falitulu (Pardessus, no. 1101; Bravard, p. 583; Lainné, p. 12; Bedarride, no. 19; Saint-Nexent, t. I, no. 5; Enault, t. I, no 84; Massé. t. III, no. 205; Dellamarre et Lipoitvin, t. V, no. 46 et suiv, — Metz, 17 Août, 1818; Paris 27 Nov. 1841; Rouen 14 Mai 1853. — M. Bravard, t. V, p. 21. — (Vomă vedea mai la vale, ca în castu cându unu comerciantu, încetază de a aquita datoriile séle comerciale, toți creditorii, chiaru și aceea, carți nu au de câtu creanțe purtă civile, potu face să se declare falimentulu.)

Alții susțin, din contră, că comerciantul, care încetază plata datoriilor séle, trebuie declarat în falimentu, fără a mai distinge, decă datoriile suntu comerciale, sau civile. Termenii art. 185 C. com. fiindu general și ne distingându, natura creanțelor neplătite, nu trebuie să introducemu distincțiunı parasite. (Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 1; Nancy 30 Juillet 1842.)

Pentru ca să fie cine-va în stare de falimentu trebuie ore ca să fi încetat toate plățile séle?

Nu este necesariu ca încetarea de plăți să fie absolută, pentru ca unu negoțiatoru să fie falitu, pentru că decă ar fi așa, lesne s'ar putea cine-va feri în cât nici o dată să nu fie în falimentu: nu aru avea, de cât să facă séu să disimuleze câte-va plăți ne-

însemnate și se le invocă ca probă despre conservarea creditului său, care cu toate acestea, poate să lipsescă cu desăvârșire. (Pardessus, no. 1101; Bécane, Questions, sur les faillites, p. 2; Massé, t. III no. 203).

Ună comerciantă, care nu are de cât un singuru creditor, se poate elă declara în faliment?

După jurisprudența francesă încetarea plăților în sensul legii, nu rezultă din numărul creditorilor. ci din situațiunea reală a debitorului comerciant, și prin urmare, se poate declara în falimentu comerciantul, care nu are cât un singuru creditore. (Cass. fr. Déc. 1841 — Orléan, 29 Mai 1840; Colmar, 19 Avril 1842; Bourges, 29 Mai 1842; Rouen, 22 Juin 1842; Paris, 30 Janv. 1843; — contra Paris, 30 Mai 1838.

Cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat, ca în acestu casu, mai multe din dispozițiunile legii relative la falimentu, nu vorți putea primi nici o aplicațiune.

Trebue ôre să facem o distincțiune între încetarea și suspendarea plăților?

Locré susține, că suspendarea nu trebuie confundată cu încetarea plăților, pentru că numai încetarea plăților constituie starea de falimentu; unu negoțiatoru, dize dânsul, nu dă falimentu, de câtu numai atunci, cându nu mai are resurse, și că nu se pot aplica regulile severe ale falimentului, unu comerciant, alu căruu activu întrece pasivul, și care este numai într'o genă momentană. (Esprit du Cod de comerce, t. III, p. 18 et suiv.).

Autorit' ânsă în generalu respingă, cu dreptu cuvântu, această doctrină și susținu, că nu trebuie să facem nici o distincțiune. (Vincens t. I, livr. V, Cap. IX, p. 482; Horson, Quest. t. II, no. 152; Renuard, t. I, p. 226; Massé, no. 200; Bécane, questions sur les faillites, p. 2).

Quid în casu cându unu comerciantu se învoesce cu toți

creditorii, ale căror creanțe sunt exigibile, ca să 'r prelungească termenul de plată?

În acest cas, cei-lalți creditorii, a căroră creanțe nu sunt exigibile, pot cere ca comerciantul să fie declarat în falimentu pentru motivu, că el, în faptu, a încetat plățile.

Falimentul unu comerciantu se pôte el declara și după mórtea sa?

Art. 185 al. 2-lea ne spune formalu, că falimentul unu negoțiatoru se pôte declara și după mórtea lui, decă a muritu în încetarea plăților; acésta, pentru că *încetarea plăților*, ér nu declarațiunea tribunalulu constitue falimentul.

Din acéstă dispozițiune urmédă nisce consecințe destul de însemnate, pentru că, după cumu vomu vedea mai târđi, suntă unele reguli care nu se potă aplica, de câtu în casu de falimentu, precum sunt regulile relative la administrațiunea bunurilor, la stabilirea presumpțiunilor de nulitate a unorți acte, cari modifică drepturile femeii falitulu.

Quid în casu cându comerciantul s'a *sinucis în ajunulu încetării plăților*? În acestu casu se mai pôte el declara în falimentu?

1. *Opiniune.* — Falimentul se pôte declara, pentru că cauza morței este eminența încetării plăților; acéstă opiniune trebuie primită, pentru că are un scop moralu, acela de a face ca nenorociții debitorii să se lase de ideia de a se sinucide. (Lainé, p. 17.)

2. *Opiniune* — Legea este formală; pentru ca falimentul unei persoane mórte să se potă declara, se cere ca înainte de mórtea sa, să fi încetat plățile; cu alte cuvinte, că în momentul morței séle, să fi fost încetarea de plăți, prin urmare, nu se pôte declara, în falimentu o persoană, care a muritu în *ajunulu* acesteii încetări, fie că s'a sinucis, fie că a muritu din altă causă. puțin importă. Acéstă opiniune o credemă mai înt-

meiată (Duvergier, t. XXXVII, p. 365. M. P. Pradier-Fodéré, p. 399.)

Orî cumü ar fi, declaraþiunea falimentului dupë mörte, nu se póte pronunþa, nici din oficiü, nici nu se póte cere de creditorî, dupã cum vomü arëta mai la vale, de câtü numai în curgerea anului de la mörte. (Art. 185, în fine, C. com).

Pe de o parte s'a creðutü, cã acestü termenü este destulü de lungü pentru ca creditorî sã se póta lumina asupra oportunitãþei declarãrei falimentului; ãi pe de alta, cã este destulü de scurtü, pentru ca sã nu mai existe nici o temere, cã declaraþiunile posthume ale falimentului, o sã aducã turburare în succesiunî. — În fine, este certü, cã decã declararea falimentului s'a cerutü de creditorî *în cursulü anului* de la mörtea comerciantului, se póte pronunþa de tribunalü *ãi dupë expirarea anului*, pentru cã judecãtorî trebuie sã se raporte la ziua cererei, pentru a 'ãi pronunþa sentinþa lorü.

Unü comerciantü care s'a retras din comerciü mai póte elü sã fie declaratü în falimentü ?

Póte sã fie declaratü în falimentü, decã va fi fostü în stare dc încetare de plãþi în momentul retrãgerii séle din comerciü. (Limoges, 31 Déc. 1857). Iar decã nu 'ãi va fi perdutü creditulü, câtü a fost comerciantü, ãi decã încetarea plãþilor sele nu a avutü locü, de câtü atunci, cândü nu mai era comerciantü, nu se mãi póte declara în falimentü.

Sã notãmü ânse, cã art. 185 C. com. este aplicabilü atãtu indigenilorü, câtü ãi strãinilorü, carî factü comerciü în Regatulü Romãniei, pentru cã legea asupra falimentelorü are caracterulü unei legi de poliþiã, ãi cã atare este obligatoriã pentru toþi câþi se aflã pe teritoriulü þerei nóstre. (Cass. fr. 24 Nov. 1857).

Unü streinü, care face comerciü, póte se fie declaratü în falimentü de unü Tribunalü Romãnu, fãrã a distinge decã declaraþiunea vine în urma cererei strãinului chiarü, orî dupë ce-

rerea creditorilor lui, sau decât tribunalul o pronunță din oficiu.

Ce este regimul falimentului? și care sunt diferențele cele mai notabile între *falimentu* și *deconfitură*?

Regimul falimentului este totalitatea regulilor, pe care le vom studia și cari se aplică comerciantului, care a încetat plățile séle, adică aceuia, care este în stare de falimentu. Așea, de exemplu, starea de falimentu trebuie declarată de tribunalu; falitul perde administrația bunurilor séle; se numesc niște administratori numiți sindyci, care 'y administra starea, sub supravegherea unui judecătoru-comisarü; creditorii pierdü dreptul de a mai face acțiuni individuale; unele acte suntü isbite de nulitate în basa unorü presupțiunii legalü; drepturile femeii falitului sunt restrânse; contractulü închiatü de falitü și majoritatea creditorilor lui, adică *concordatulü*, este obligatoriu pentru toți creditorii pênș și pentru minorii; toate aceste reguli nu se aplică, când este vorba de *deconfitură* pentru că atunci, cândü unü necomerciantü este insolubilü, și este în imposibilitate de a plăti pe creditorii séi, nu esistă o declarațiune judecătorească, care să constate această situațiune; elü 'nu perde administrația averei séle; fie-care din creditorii lui, 'y potü urmări individualü starea, și ceva mai multü, creditorii potü, în unele casuri, critica înstrăinările saü, alte acte ce arü fi făcut persóna în deconfitură (art. 974 C. civ.); nu suntü presupțiunii legalü, cari să facă, ca în casü de falimentü, a se pronunța nulitatea actelorü numai pentru singurul cuvântü, că suntü făcute aprópe de ziua insolvabilităței debitorului; în fine, fie-care creditorü póte refusa de a executa unü contractü la care n'arü fi participatü, și pe care l'arü fi închiatü majoritatea creditorilor cu debitorile comunü.

Termenii falitü și bancrutü suntü ei sinonimi ?

Cuvântulü: *falitü* și *bancrutü* nu au aceeași însemnare; *falimentulü*, cumü am vădütü, este starea unui comerciantü, care

a în-retată plăşile; pre cându *banerula* este pozişionea unuř comerciantu, care nu numai că a în-retată plăşile, ci care s'a făcutu şi culpabilu de greşeli grave prevădute de art. 324 şi 325 C. com., sau de fraudele determinate de art. 326 C. com., după cumu vomu vedea mai la vale.

CAPITOLULŪ I

Despre declaraşionea falimentuluř şi despre efectele sële.

Cu acéstă ocaşione vomu vedea :

1. Declaraşionea falimentuluř.
2. Efectele falimentuluř o dată declaratū de tribunalu.
3. Efectele falimentuluř relativu la actele făcute de falişti în intervalulu de la încetarea plăşiloru, sau cu şee şile mai înainte de acéstă epocă, pênă la declarare.

1. Declaraşionea falimentuluř. — Ori-ce neguşătoru, care vede că este silitu a înceta plăşile, trebuie să declare acéstă la tribunalulu domiciliulu sęu; sę înşeege că, decă va fi în acelaş judeşu o secşione comercială, declaraşionea se va face la comerciū, iar de nu, la civilu. Acéstă declaraşione trebuie sę o facă celu multu *în şina a treia de la încetarea plăşilor*, (art. 186 C. com.). Legea pune un termenū aşa de scurtu, pentru că este importantu, că starea de falimentu sę fie câtu se póte mai curând constatată, şi terşile persóne înşciinşate despre acéstă. (art. 186 C. com.).

În casu cându ar înceta plăşile sële o societate comercială, declaraşionea încetării de plăşu trebuie asemenea sę se facă la tribunalul districtulu în resortulu căruia este scaunul principalu alu societăşei, şi trebuie sę se arate numele şi domiciliulu fie căruş asociatū, decă societatea este în nume colectivū, iar decă este în comandită, numai numele şi domiciliulu asociaşiloru solidarū responsabilu.

Falimentul unei societăți atrage el de drept și falimentul fie-cărui din asociații solidari responsabili?

1. *Sistemul.* — Când o societate cade în faliment, asociații nu sunt de drept faliiți, pentru că, ca să fie cine-va în faliment trebuie ca să fi încetat plățile seile personală; și între asociați, se pot găsi unii, care se nu fie în încetare de plăți, de și societatea a încetat plățile seile, pentru că existența societății este distinsă de a asociațiilor.

Este adevărat, că creditorii societății au o acțiune personală în contra fie-cărui asociat, și că fie-care din ei este obligat solidar; dar nu pot fi declarați personal în faliment, de cât numai atunci, când sunt urmași de creditor, și nu plătesc. (Pardessus no. 976 et suiv. — Paris 26 Mars 1840 : Orléan, 27 Novembre. 1850.)

2. *Sistemul.* — După noi falimentul unei societăți atrage de drept falimentul fie-cărui din asociați, pentru că art. 186 cere, ca în casul de faliment al unei societăți în nume colectiv, declarațiunea încetării plăților să conțină numele și să arate domiciliul tuturilor asociațiilor. și art. 203 cere ca pecetiile să se pună și la domiciliul fie-cărui asociat solidar responsabil. Și în fine, art. 274, presupune falimentul tuturilor socilor solidar responsabil, cându dice: că în casul de faliment al unei tovărășii comerciale, creditorii pot să închie concordat cu unul, sau mai mulți din tovarăși.

Afară de acesta, cându s'a discutat legea în consiliul de stat francez, un membru a insistat pentru admiterea primului sistem; propunerea sa însă nu s'a primit, și a prevalat sistemul, pe care l susținem noi. (Renouard, t. I, 251, t. II, p. 137 et suiv; Massé t. III, no. 218; Esnault t. II, no. 485; Bécane, Questions sur les faillites etc. p. 45. — Douai. 9 Févr. 1825; 15 Mai et 7 Juin 1859.

O societate anonimă se poate ea declara în faliment?

1. *Opiniune.* — Unii cred, că negațiunea rezultă de acolo,

că legea a omisut de a arăta de cine și cum trebuie să se facă declarațiunea încetării plăților unei asemenea societăți. — Afară de acesta, societatea anonimă este o asociațiune de capitaluri, iar nu de persoane; și nu poate exista falimentul fără falit. (Renouard, t. I, p. 256; Massé no. 216).

2. *Opiniune.* — Alții din contră, și cu drept cuvânt decid, că o societate anonimă poate fi declarată în faliment, și că tăcerea legii nu este suficientă pentru a priva o societate anonimă, și pe creditorii săi de măsurile, ce reclamă interesul lor reciproc. (Lainné, p. 30; Esnault, t. I, no. 96; — Voy. Paris, 29 Déc. 1838; 27 Nov. 1852).

Trebue, cu toate acestea, adoptându această din urmă opiniune, să recunoștem că este o lacună în lege, pentru că nu ne arată nici cine trebuie să facă declarațiunea încetării plăților, nici ce trebuie să conțină acea declarațiune.

Dér o asociațiune în participațiune poate ea să fie declarată în faliment?

Cât despre asociațiunile în participațiune, ne referim la diversele sisteme pentru determinarea caracterelor ei (pag. 124 și urm.) Dacă vom adopta sistemul, după care societatea în participațiune este aceia, care are de obiect o operațiune, sau numai câte-va operațiuni determinate, vom decide că chiar recunoscându personalitatea acestei societăți, nu se poate cu nici un chip declara în faliment, pentru că nu este o societate comercială, de și face câte-va operațiuni de comerț.

Dacă vom urma sistemul pe care l'am primit noi, după care o asociațiune în participațiune este atunci, când părțile convin, ca operațiunile, ori-cât de multiple ar fi ele, să se facă numai în numele unuia din asociați, ér nu în numele tuturor, de asemenea societatea nu poate fi declarată în faliment, pentru că ea nu are o personalitate; în acestu castu numai asociatul gerant se poate declara falit, și prin ur-

mare, numai numele acestui gerantü cunoscutü trebuie indicatü în declarațiunea încetărei plăților.

De ce acte trebuie însocită declarațiunea falitului?

Debitorile falitü nu numai că trebuie să declare tribunalulu încetarea plăților séle, dér mai trebuie ca acéstă declarațiune să fiá însocită și de unü *bilanțü* (art. 186).

Ce este bilanțulü și ce trebuie să conțină?

Bilanțulü este unü actü care trebuie să conțină :

- 1). Statulü activulu, adecă, enumerarea și evaluarea tuturilor bunurilor mobile și imobile ale debitorelu;
- 2). Statulü pasivulu, în care se aréte numele fie-cărui creditorü, suma ce i se datoresce, și cauza creanței;
- 3). Unü tablou de câștiguri și perderi;
- 4). Unü tablou despre cheltuelile debitorelu.

Care este scopulü acestorü enunțiațiuni?

Enunțiațiunile coprinse sub cele d'ântêiu doué numere aü de scopü de a face să se cunóscă situațiunea falitulu; ér cele coprinse sub cele-l'alte doué numere din urmă, de a aréta cauzele, circumstanțele, și caracterele falimentulu.

Pentru câtü tempü trebuie să aréte comerciantulu în tabloulü său câștigurile, perderile și cheltuelile?

Unil autorü susșinêiu, că comerciantulu trebuie sé trecă în tabloulü său, câștigurile, perderile și cheltuelile *pe tempulü celorü 10 anü cari precedü falimentulu*, pentru cuvêntü, că bilanțulü trebuie sé'lü facä dupé registre, și legea obligă pe comerciantü a păstra registrele numai în tempü de 10 anü. (V. art. 10 C. com.). (Locré, Esprit du Code de commerce. t. VI, p. 28).

Alți autorü susșinü, cu dreptü cuvêntü, că comerciantulu trebuie sé trecă în bilanțü câștigurile, perderile și cheltuelile casei séle de pe totü tempulü, de când face comerțiü; a-rareorü comerciantulu își distruge registrele séle, dupé 10 anü. — Și afară de acéstă, bilanțulü nu se face numai dupé registru-

jurnală și corespondență, ci și după inventariile anuale; și unu comerciantu aru fi suspectu, deca nu aru da unu comptu exactu de tote inventariile făcute, de când a întreprinsu operațiuni'e sêle comerciale. (Pardessus. no. 1155).

În fine bilanțulu trebuie certifițatū de dēnsulū, ca adevēratū, fără însă a se face acēstā afirmațiune sub prestare de jurāmētū; trebuie sē fie datatū și sub-scrișū de debitoare. (Art. 187 C. com.).

Quid însă în casū, când se face declarațiunea de falimentū, fără a se depune și bilanțulu ?

La întēmplare însă, când comerciantulū, din cauza desvolțarei afacerilorū sēle, sēu din vre-o altā împrejurare, s'aru găsi în imposibilitate de a face bilanțulu sēu în cele trei dīle acordate pentru depunerea lui, legea cere ca falitulū sē arēte motivele, cari l'au împedicatū de a îndeplini acēstā formalitate. (Art. 187, part. ântētū).

Care este sanctiunea dispozițiunei care ordonă declarațiunea falimentulu și depunerea inventariulu ?

În lipsa acesteī declarațiunī și în casū de a nu se depune inventariulu, legea stabilește în contra falitulū o presumpțiune de *bancrută simplă* (art. 325 C. com.), și pe de altā parte, deca s'a conformatū dispozițiunilorū art. 186 și 187, tribunalulū de comerțū are facultatea de a'lu elibera de la arestū, sēu de sub paza persōnei lui (art. 202 C. com.).

Ce face tribunalulū de comerțū după ce declară falitulū că a încetatū plățile ?

Tribunalulū de comerțū alū domiciliulu falitulū, după ce primesce declarațiunea lui despre încetarea plățilorū, își dă sentința sa, prin care declară, sēu mai bine, prin care constată existența falimentulu. (Art. 188).

Cererea de a se declara falimentulū trebuie ea neapăratū adresatū la tribunalulū de comerțū ?

Unū autorū sunt de opiniune, că urmărirea falitulū trebuie

neapăratu să aibă locu înaintea tribunalulu de comerțu, care este specialminte învestitu cu competența în acestu casu.

De aci nasce întrebarea : *tribunalele civile și tribunalele criminale potu ele constata falimentulu?*

Maî mulți autori susținū, că tribunalele civile au dreptulu de a constata, cu ocasiunea unuî procesu de care se găsescu sesisate, existența unuî falimentu nedeclaratu de tribunalulu de comerțu. Falimentulu, ȳicu dēnșiu, este încetarea plășiloru, este unu faptu care esistă prin elu ênsu-șu, și pe care sentința declarativă numai ilu constată, ér nu 'lu creéză. Prin urmare aparține și tribunalulu civilu dreptulu de a recunósce, judecândū procesele de cari suntū sesisate, decă faptulū semnalatu de lege ca caracteristicu alu stăreŃ de falimentu, adică alu încetăreŃ plășiloru, esistă, séu nu, și de a aplica efectele legale ale acestuŃ faptu la contestașionile ce este chematu să resolve. Tribunalele potū pronuncia nulitășile, pe cari le atrage dupē sine încetarea plășiloru, etc.

Alți autori susținū, că declararea falimentulu printr'o sentinșă, este numai de competența tribunaleloru de comerțu.

ȳtrebue, ȳicu dēnșiu, ca cine-va să aibă sciința și practica comerțuluŃ pentru a putea pronuncia în cunoscinșă de causă veridictulu declarativu alu unuŃ faptu puru comercialu și adese-orŃ fórte complicatu, cumu este falimentulu.

DouŃ autori, din aceŃ cari profeséză acestu din urmă sistemū, susținū, că ministerulu publicu nu este competintu a urmări bancruta, și nici tribunalele corecșionali nu potū constata, într'unu modu accesoriu, unu falimentu nedeclaratu de tribunalulu de comerțu. (Dellamarre et Lepoitvin, t. V. no. 54 et suiv.; Massé, t. III, no. 214; Douai, 15 Avril 1840).

Opiniunea contrariă însē are pentru ea aprōpe unanimitatea autorilor, și o jurisprudenșă constantă în Francia. (Cass. fr. din 7 Novem. 1811. și 22 Mars 1838; 3 Avril 1846; 21 Févr. 1851).

După a cui cerere se declară falimentul?

Tribunalul de comerț poate pronunța existența falimentului după *cererea falitului*, după cum scimă deja; și după *cererea orî-cărui creditor*, fiă chiar privilegiat, sėu ipotecar, pentru că în casu de a nu se despăgubi din obiectul asupra căruia cade dreptul sėu de preferință, rămăne simplu creditor hirografar.

Asemenea și creditorii ale căroru creanțe nu au ajunsu la terminu, precum și aceia, ale căroru creanțe suntu condiționale, potu provoca declarațiunea falimentului. Art. 188 C. com., nu face nici o distincțiune; și unii și alții solicităndu declararea falimentului, facu unu actu de conservațiune a drepturilor lor, și actele de conservațiune suntu permise și creditoriloru condiționali. (Art. 1016 C. civ.).

Unu creditoru, a căruu creanță este puru civilă. poate elu provoca declararea falimentului?

Da, în casu când debitorul va fi încetat plățile sėle comerciale; și trebuie să decidemă astu-felū chiar și atunci, când nu amă admite în numărul actelor, cari constituesc încetarea de plăți, refusul de a aquita angajamentele sėle civile, pentru că falimentul este o stare indivisibilă; și apoi, fiind-că acestă stare profită tuturor creditorilor, toți o potu provoca. Astu-felū decide și Curtea de Cass. fr. (Req. 9 Août 1849; Paris. 27 Nov. 1841; Douai, 27 Août 1852).

Unu copilū poate elu provoca declararea falimentului tatălu sėu, și o femeiu a bărbatulu ei?

Sunt unii autori, cari susținū că starea de falimentu presupune în tot-d'a-una unu felū de culpă, și buna cuviință nu permite, ca unu fiu să provóce falimentul tatălu sėu, și o femeiu pe a bărbatulu ei. Calea comună este de ajunsu pentru aceste persóne pentru ca să obțină, ceea ce li se datoresce. (Pardessus, no. 1099; Rennard, t. I, p. 271).

Alți autori respingū, cu dreptū cuvėntu, acestă opiniune sus-

ținând că textul legii nu se opune la acțiunea fiului, s'eu la a femeii. (Esnault, no. 97; Bravard, t. V, p. 57; Demangeat, loc. cit. note 3).

Tribunalul nu p'ate el' declara din oficiu falimentul'?

Falimentul p'ote fi declarat' și din oficiu de tribunalu. Legiuitorul acord'ndu acestu dreptu tribunalulu de comerci'iu, a voit' s' preven' pericolele, ce ar' fi putut' resulta din int'rdierea falitulu de a'și declara falimentul. S'art' putea int'r'empla adese-or' ca falitul s' se int'el'g' cu creditoril' presen'ii, și s' le dea ore-cari garan'ii' in prejudiciul' creditorilor' absen'ii, pentru ca s' nu ma' reclame declararea falimentulu'.

Cum se esecuta sentin'ța, prin care se declara falimentul'?

Sentin'ța prin care se declara falimentul se execut' provisoriu fara a fi trebuin' s' se spun' ac'asta printr'ensa, și se execut' cu tot' opozi'iunea, ce ar' face falitul. Nu trebuie ca executarea unei decisiuni, asa de important', s' fie int'rdiat' și contrariat'.

Afar' de declararea falimentulu', ce ma' trebuie s' fac' tribunalul de comerci'iu?

Tribunalul ma' trebuie inc' s' determine intr'unu modu precisu și epoca incet'arei pl'atilor'. Una este a declara a'și la 24 Maiu 1881, c' Primus este in stare de falimentu, și alta este a declara, c' acestu falimentu s'a manifestat' de la 20 Ianuarie 1881.

Care este utilitatea determin'arei epocel. la care au incetat' pl'at'ile.

Este importantu a se determina epoca incet'arei pl'atilor', pentru c', dup' cum vom' vedea ma' la vale, unele acte ale falitulu se anulez', dec' sunt' facute in urma incet'arei pl'atilor', s'eu cu 10 zile inainte de ac'asta epoc'.

Cum se determin' epoca incet'arei pl'atilor'?

Ea se determin' de tribunalulu de comerci'iu, s'eu prin sen-

tința prin care se declară falimentul, s'eu printr'o sentință posterioară, dată după raportul judecătorului comisariu, s'eu din oficiu, s'eu după cererea orî-cărei persoane interesate.

Dacă tribunalul nu a fixat epoca încetării plăților, atunci ea este presupusă a data *din ziua declarării falimentului*.

Ce vomă dice în casu. când falimentul s'a declarat după mórtea falitului? încetarea plăților mai pôte ea data din ziua declarării falimentului?

În acestu casu, unii autori decidu, că încetarea plăților se presupune a data celu multu din ziua morței. ér nu din ziua sentinței, prin care se declară falimentul. (Bravard, p. 587).

Alții, suntu de părere, că părțile interesate trebuie să stăruiască a se repara de tribunalu omisiunea făcută.

Să notăm însé, că este în generalu recunoscutu, că fixarea epocel, la care a încetat plățile, nu este de câtu *provisoriu* și că tribunalul, pôte în urmă mai bine luminat. schimba și arăta o altă epocă pentru încetarea plăților.

Acésta resultă din art. 320 C. com., care indicându termenele, în care se primește acțiunea creditorilor pentru a fixa data încetării plăților *la o altă epocă, de câtu cea determinată* deja, ne spune implicitamente, ca pêné la expirarea acestor terminy, se pôte fixa printr'o sentință o altă epocă, adică se pôte schimba epoca fixată.

Sentința prin care se declară falimentul și aceea prin care se fixéză, sau se schimbă data încetării plăților, suntu foarte importante pentru cei de alu treilea; de aceia legea voesce, ca să priméscă cea mai mare publicitate posibilă, și dispune că *acea sentință să se publice în extractu prin monitorul oficial*, și să stea trei luni lipită atâtu în sala judecătoriei, unde se va da pe față falimentul, câtu și pe la tóte tribunalele, unde falitul, va avea stabilimente comerciale. (art. 190 C. com.).

2. Efectele declarărei falimentului.

Falimentul o dată declarat produce două feluri de efecte:

a) Unele relative la starea falitului; și b) Altele relative la persoana lui.

A.—Efectele falimentului relative la averea falitului. Aceștia sunt: 1) perderea dreptului falitului de a 'și administra starea sa (desesisarea), (art. 191 C. com.). 2) Suspensiunea urmărilor individuală din partea creditorilor, (art. 191). 3) Exigibilitatea creanțelor contra falitului, (art. 193). 4) Incetarea dobândilor (art. 193).

1. — *Perderea dreptului falitului de a 'și administra starea sa (Desesisarea)*, (art. 191 și 197).

— Din ziua sentinței, prin care se declară falimentul, falitul pierde administrațiunea tuturilor bunurilor séle mobile, séu imobile, dependinte, séu nu, de comerciul séu.

Dér cu tóte acestea, acéstă desesisare nu suspendă, de câtu momentanu exercițiul dreptului de proprietate; acestu dreptu continuă a exista asupra capului falitului; de unde urméză că decă falitul mai târziu va fi pus în fruntea afacerilor séle printr'unu concordatú, cumú vomú vedea mai la vale, falitul 'și recapătă exercițiul dreptului séu de proprietate, fără sé fie trebuință de o nouă sentință, pentru a 'l reintegra în acestu dreptu. — Desesisarea are loc de dreptu *ipso jure*, ca consecință legală a sentinței declarative de falimentu, și nici nu este trebuință în acéstă sentință de o dispozițiune specială, ba încă ceva mai multu: *Tribunalulú chiar de ar voi, nu póte scuti pe falitú de aceste consecințe.*

In urma sentinței declarative de falimentu, care este sórta actelorú falitului, cari ar avea de obiectú dispozițiunú de bunuri, cari ar prejudicia pe creditorí ?

Tóte actele posterióre sentinței declarative de falimentu, suntú nule față cu masa, în casu cândú aú de obiectú dispo-

sițiunii de bunuri, fiind-că falitul este desesiatu de ele, sau în casu cându potu prejudicia pe creditoru, fără a cerceta decă terțiile persóne, caru au contractatu cu elu au fost, sau nu, de bună credință (art. 191 C. com.).

Asemenea falitul nu póte constitui în favorulu nici unuia din creditoru sęi vre-un dreptu de preferință. Oru-ce dreptu de preferință consimțitu în urma sentinței declarative de falimentu, este nulă față cu creditoru existenți în momentulu pronunțării acesteı sentințe.

Cu tóte acestea ánsę trebuie sę menținemu, privilegiile și ipotecile, caru garantéză plata obligațiuniloru considerate ca condițiunii sau sarcinı *ale adquisițiuniloru posterioare* declarării falimentulu. Decă, de exemplu, falitul ı-ar cădea o moscenire, în care ar fi legate de plătitu, legatariu au asupra bunuriloru succesoralu o hipotecă legală, care este oposabilă creditoriloru falitulu; asemenea, decă falitul ar împărți acéstă succesiune, coheređii sęi au asupra imobileloru caduite în lotulu luı, unu privilegiu pentru plata sumelorü de banı, ce le ar maı putea rămânea datorü, sau pentru garantarea loturiloru lorü în casu de evicțiune; acestü privilegiu este asemenea oposabilu creditoriloru falitulu. (art. 1737 no. 3 C. civ.). Decă amü da o altă soluțiune acesteı cestiunii, amü permite creditoriloru luı de a se îmbogăți în dauna legatariloru, și a coheređiloru sęi.

Falitulü este elü într'o stare de interdicțiune?

Nu! elü 'și conservă deplina s'a capacitate, afară de actele de dispozițiune, prin care s'arü atinge starea sa, carı singure numaı sunt nule.

De aci urméză: că falitul póte îmbrățișa o altă meserie, póte dobândi noou bunuri, póte stipula, contracta obligațiunı, carı sę dea o acțiune asupra noulu sęu activü. (Paris, 26 Juin 1851).

Dér desesizarea sę întinde nu numaı la bunurile, carı le pose-

de în ziua sentinței declarative de faliment, ci și asupra aceluia care ar putea cădea prin moștenire, sau pe care le ar putea dobândi prin industria sa în timpul, câtă este în stare de faliment. (Curtea din Paris, a decis că desesizarea se întinde pînă la produsul muncii și industrii personale ale falitului, dându-i-se însă și lui o parte remuneratorie din aceste produse); (6 Juillet 1855).

Cu toate acestea însă, este evident, că desesizarea se aplică numai la bunurile personale ale falitului, iar nu și la acele pe care le administrează ca bărbat al soției sale, ca tată său ca tutore.

După pronunțarea sentinței declarative de faliment în contra cui se întentează, sau se continuă acțiunile mobiliare, sau imobiliare ?

În dată ce falitul este desesizat de administrațiunea bunurilor sale, după cum am văzut, acțiunile privitoare la bunurile sale nu se mai întentează în contra lui; așa, legea ne spune : că din momentul pronunțării sentinței declarative de faliment, care aduce cu sine, de drept desesizarea, oricând acțiune mobilă, sau imobilă, nu se poate continua (decă este deja intentată în contra falitului, mai înainte de a se pronunța sentința declarativă de faliment), nici *intenta*, de câtă numai în contra sindicilor, care sunt reprezentanții falitului și ai mesei creditorilor; (art. 191 partea medie).

Falitul poate elă intenta sau continua ca reclamante acțiunile relative la bunurile, de care este desesizat ?

De și legea nu vorbește, de câtă de casul, cândă este vorba de acțiune în contra falitului, este evidentă însă, că elă nu poate nici ca *reclamantă* intenta acțiunile relative la bunurile, de care este desesizat, nici continua, pe cele intentate deja.

Nu sunt ore unele acțiuni, pe care numai falitul singură

le pôte intenta, și în contra cărora numai elă singură se pôte apăra?

Autoriî decidū, că suntū unele acțiunî, pe carî falitulū le pôte intenta singură, și în contra cărora se pôte singură apăra; acestea suntū acțiunile relative la bunurile, carî suntū exclusivū personale; pôte, de exemplu, să intenteze o acțiune în divorțū, séu să se apere în contra unei asemenea acțiunî; pôte intenta o acțiune în desavuare etc.

Curtea de Cass. din Francia a decisū asemenea, că falitulū pôte intenta o acțiune pentru a obține justiția și daune întere pentru inculpări de natură a aduce o atingere considerațiunei séle personale. (Arrêt 21 Févr. 1859).

Se admite asemenea în generalū, că actele purū conservatoriî, făcute de falitū, suntū valabile și eficace; Așa o prescripțiune este valabilū întreruptă printr'o cerere în judecată din partea falitulū. (Massé no. 1201; Poitiers, 29 Jan. 1829).

Trebue asemenea să conchidemū, că numai falitulū, ér nu sindicîi, are dreptulū de a intenta în contra donatarulū o acțiune în revocațiune pentru ingratitudine a unei donațiunî făcute de falitū măi 'nainte de falimentū. Numai donatorul singură pôte aprecia și judeca ingratitudinea, și a'lū pardona. (Daloz Jurispr. génér., vo. faillite, no. 205, Renouard, t. I, p. 312).

Sindicîi unei femei cădute în falimentū potū eî intenta în numele femeei o acțiune în separațiune de patrimoniu în contra bărbatului eî?

De și acțiunea în separațiune de patrimoniu este măi multū *reală* de câtū *personală*, sindicîi unei femei falite nu o potū intenta în numele eî, conformū art. 974, de câtū: 1) Cu învoirea femeei; și 2) In casū de falimentū séu de deconfitură a bărbatului eî. (Art. 1257 C. civ.).

2. — *Suspendarea urmăririloră individuală ale creditorilor asupra averei falitulū* (art. 191). Unū altū efectū alū decla-

rărei falimentului, și care nu este de câtă o consecință a pierderii dreptului de administrațiune, este că *creditorii falitului nu potă*, în urma sentinței declarative de falimentă, *să urmărescă* fie-care în parte, averea falitului; urmărirea de aci înainte sunt concentrate în mâna sindiciloră, cari singurii numai în principiu, potă procede în numele creditoriloră la vinderea bunuriloră mobile și imobile ale falitului. Urmărirea individuale ale fie-căruia creditoră separată nu ar avea de efectă, de câtă de a mări cheltuelile, și de a consuma o parte din activă.

Vomă vedea ânsă, cândă vomă explica art 311 C. com., că decă ună creditoră chirografară nu are dreptulă de a începe o urmărire asupra bunuriloră falitului în urma sentinței declarative de falimentă, are dreptulă *de a continua o execuțiune* decă o va fi începută mai înainte de a se da acăstă sentință.

Asemenea nici o executare asupra persoanei falitului nu se mai pôte face, de ôre-ce elă nu mai pôte face plății.

Să notămă ânsă, că acesta nu mai pôte avea locă și din causă că la noi legea constrângereii corporale a cădută în desvetudine.

Nu este cu tôte acestea o excețiune de la regula suspensiunei urmăririloră individuale asupra averei falitului în favôrea unoră creditoră ?

Ba da!

Creditorii hypotecari, și privilegiații pe imobile, potă și în urma sentinței declarative de falimentă să începă, și să ducă pênă la fine, urmărirea loră asupra imobileloră, care factă obiectul hypotecei, saă privilegiului loră (art. 311 C. com.); asemenea și creditorii gagiști potă cere vinderea gagiului loră (art. 291 C. com.).

Să notămă ânsă cu tôte acestea : că de și proprietarulă casei s'aă ală locuriloră închiriate falitului, are asupra lucruriloră mobile din casele saă locurile închiriate un privilegiă,

conform art. 1730 al. I, urmărirea proprietarului, pentru plata chiriilor séle, asupra **lucrurilor mobile ce servă la exploatarea** comerciului falitului, sunt suspendate pentru *trezdecă de zile* de la data sentinței declarative de faliment (art. 197 C. com.).

Legiuitorul a voit, să lase timp noilor administratori ai bunurilor falitului de a chibzui, și a desinteresa pe proprietar în casu, cându ar fi util să conserve locurile închiriate, și să continue cu exploatarea fondului de comerciu.

Suspendarea executărilor însă nu împedică pe proprietar de a lua orî-ce măsură conservatorii ce ar fi de trebuință, de exemplu, pôte să revendice și sequestreze obiectele mobile de-urnate.

Să notăm asemenea, că suspendarea execuțiunei proprietarului, este restrânsă de art. 197 C. com. numai la lucrurile mobile, care *servesc la exploatarea comerciului falitului*; prin urmare, decă în locurile închiriate se găsesc mobile, carî nu servesc la exploatarea comerciului falitului, proprietarul nu este ținut a aștepta termenul de 30 zile pentru a le vinde.

Și în fine această suspensiune nu are loc în casu cându proprietarul ar avea dreptul de a 'și relua posesiunea imobilelor închiriate, pentru că în acestu casu ne găsim în fața unei obligațiuni de a 'lăsa libere imobilele. (art. 197 C. com.).

Creditorii, carî au dreptul de a face în numele lor acte de execuțiune în urma declarărei falimentului, în contra cui trebuie ei să le facă?

Art. 191. C. com. ne spune, că în urma declarărei falimentului, creditorii nu pot începe, sau continua, urmărirea lor, de câtu **în contra sindicilor**. În totu casul însă, tribunalul, decă va găsi cu cale, pôte, să primescă și pe falitu ca o parte înclinată, adecă pôte să primescă și reclamațiuni séle

în casă, cându sindicii ar compromite interesele lui. — Acestu dreptu de intervențiune tribunalul 'lă pôte acorda falitulă a-tâtă în casă când ar fi vorba de o acțiune relativă la *administrațiunea bunurilor*, câtă și în casă, cându ar fi vorba de *proprietatea bunurilor*; art. 191 C. com. nu face nici o distincțiune; prin urmare, orî-ce distincțiune ar fi arbitrariă.

3. — *Exigibilitatea creanțeloră contra falitului.* — Declarațiunea falimentului aduce cu sine exigibilitatea tuturilor creanțeloră în contra falitului, fie acele creanțe civile, saă comerciale; legea nu distinge. (art. 192 C. com.).

Dér se nu credemă cu tôte acestea, că acéstă exigibilitate în-trodusă în scopu de a accelera liquidațiunea falimentului, produce chiar acele-ași efecte, ca și cându creanțele ar fi ajunsă la scadență; Exigibilitatea rezultândă din cauza declarațiunei falimentului însemnăđă numai atăt: că creditorulă va lua parte la operațiunile falimentului, ca și cându creanța ar fi ajunsă la termenă.

Așea, acéstă exigibilitate accidentală nu dă creditorului dreptulă de a invoca compensațiunea, în casă cându ar datora și elă falitului o sumă óre-care exigibilă. De exemplu, în momentulă cându Primus se declară în falimentă, Secundus 'l datorăđă o sumă de 1000 fr., care este ajunsă la termenă; Primus, falitulă datorăđă și elă lui Secundus 1000 fr. care nu este plătibilă de câtă peste ună ană. Secundus nu pôte invoca compensațiunea pe motivă, că datoria lui Primus a devenită exigibilă din cauza declararei falimentului.

Ceea-ce datorăđă Secundus falitului este suma de 1000 fr. Inse falitulă nu datorăđă lui Secundus 1000 fr. ci numai ună dividendă proporțională cu creanța sa; Prin urmare, Secundus nu pôte compensa o datorie de 1000 fr. care este ținută să o plătescă, și care este liquidă și exigibilă cu ună dividendă ală cărei cifră este incertă și care este neexgibilă, cu alte cuvinte, cu o creanță, care nu este nici liquidă, nici exigibilă,

după spiritul art. 1145 C. civ. (Cass. fr. 11 Mars 1854; Agen 3 Janv. 1860).

Să presupunem însă, că atât suma de bani, ce datorază Secundus falitului, cât și suma de bani, ce datorază falitului Secundus sunt exigibile în momentul declarării falimentului. Compensațiunea totu nu va avea loc, pentru că, atunci când un debitor este falit, creditorii săi chirografari ia numai un dividendu proporțional din creanțele lor. Apoi decât un creditor ar putea reține spre plata sumei, ce i se datorește de falit, suma ce are să dea acestuia, ar primi în realitate o plată integrală, pre cându cei-l'alți creditorii nu ar primi de cât un dividendu. Prin urmare s'ar crea în favoarea lui un privilegiu, care nu este scris în lege. (Traité de droit comercial par M. M. Bravard et Demangeat, t. V, p. 154 et suiv.).

Exigibilitatea se aplică nu numai la creanțele ordinare, ci și la acele garantate printr'o ipotecă, privilegiu sau gagiu. Starea de faliment obligă pe creditorii a se întruni pentru a converti și liquida activul falimentului; și acesta ar fi imposibil de făcut, decât creanțele acestea nu ar fi exigibile. — Dér această exigibilitate nu dă dreptul portorului acestor creanțe, de a urmări și vinde imobilele grevate de ipotecă, sau privilegiu, sau de a cere vinderea gagiului lor mai nainte de a sosi termenul stipulat pentru scadență; ei trebuie să aștepte rezultatul operațiunilor falimentului, în urma cărora se va procede la formarea tabloului de ordine.

Exigibilitatea creanțelor nu are ea loc față și cu acei, cari sunt obligați împreună cu falitul?

Nu! Exigibilitatea, după cum dice art. 192 C. com. nu are loc, de cât numai față cu falitul; ar fi înjustu a aplica această exigibilitate de creanțe, înainte de terminu și acelora, cari snt obligați împreună cu falitul, în casu cându ei sunt solvabili. Creditorii nu potu dér lua nici o măsură mai nainte

de scadența creanțelor lor în contra celor obligați împreună cu falitul, decă, este bine înțeles, aceștia nu sunt în stare de faliment.

Nici împrejurarea, că acești coobligați ar fi solidaricesce obligați împreună cu falitul nu modifică acestu principiu, pentru că cei coobligați solidaricesce pot avea diferite termene. (art. 1040 C. civ.).

Quid în casu, cându datorია falitul ar fi garantată printr'o cauțiune ?

În acestu casu, creditorele nu pôte cere nimic de la celu ce a dat cauțiunea, decă este solvabilu; exigibilitatea rezultându din falimentu, nu are locu, de câtu numai față cu debitorile principalu.

În casu cându garantulu a dat falimentu, creditorulu pôte elu sili pe debitorile principalu să plătescă datoria ?

Decă fidejusele dă falimentu, creditorulu nu pôte sili să plătescă datoria, pe debitorile principalu, decă acesta dă o nouă cauțiune, (art. 1661 partea ultima, C. civ.). — Și nici nu este ținutu să dea o nouă cauțiune, decă fidejusele cădutu în falimentu a fostu specialu alesu și cerutu de creditore, pentru că atunci creditorulu este presupusu, că a voi u a se supune șanselorü, evenimentelorü, ce acestu fidejuse ar încerca.

Nu sunt ore alte reguli, speciale, cându este vorba de angajamentele ce rezultă dintr'un biletu la ordine, sau dintr'o poliță ?

Noi am vădutu, în principiu, că în casu cându sunt mai mulți coobligați, celu care nu a cădutu în falimentu, se bucură de beneficiulu termenulu stipulatü.

Natura însu particulară a angajamentelorü rezultându din biletulu la ordine, și din poliță, a făcutu a introduce niște reguli speciale, cari le vomü explica îndată :

În casu cându dă falimentu *sub-scriitorulu* unu biletu la or-

dinü, sau *primitorulü* unei polițe, sau *trăgătorulü*, *décă polița nu a fostü acceptatü*, cei l'alți coobligați, în calitate de giranți, sunt ținuti, față cu portorulü, de a da cauciune pentru a garanta plata la scadența, *décă nu mai preferü a plăti imediatü*. Dér se notămü bine, că portorulü nu póte cere o cauciune sau plata de la cei coobligați, de câtü numai în casü de falimentü *alü debitorului principalü*. Așea pentru biletulü la ordinü se cere, ca sub-scriitorulü lui să cađă în falimentü ; și pentru polița se cere ca să cađă în falimentü *trasulü*, *décă a acceptatü polița*, pentru că prin acceptare devine debitorü principalü și directü ; sau trăgătorulü, *décă polița încă nu a fostü acceptatü*, pentru că pênö la acceptare trăgătorulü este debitoarele principalü.

Quid în casü când cade în falimentü unulü din giranți ?

În acestü casü portorulü nu póte cere cauciune sau plata poliței mai înainte de scadența de la sub-scriitorü, în casü de biletü la ordine, sau de la acceptatore, orü de la trăgătorü, în casü de polița.

Quid în casü, când cade în falimentü trăgătorulü unei polițe acceptate ?

În acestü casü portorulü nu are dreptü să cêră cauciune nici de la acceptatore, nici de la giranți.

În contra acestei dispozițiunii se face însă următórea obiecțiune : Se đice, când cade în falimentü unulü din giranți, portorulü arü trebui să aibă dreptulü de a cere o cauciune de la giranții *posteriori* falitului, pentru că ei venindü dupë acesta din urmă în ordinea cronologică a girurilorü, au cedatü toți subscrierea lui, și au garantat'ö. Totü pentru acela-și cuvëntü, când cade în falimentü trăgătorulü unei polițe, portorulü arü trebui ca să póta cere o cauciune de la girantü chiar când polița arü fi fostü acceptatü, pentru că ei cedândü polița, au

cedatū în acela-și tempū și subscrierea trăgătorului, și aū garantat'o. (Bravard, p. 592).

Cum s'aū cercatū însă uniū sē justifice legea ?

Iată cum : Când acela care trebuie să plătescă efectul de comerțiū (subscriitorulū biletulū la ordinū, acceptatorulū unei polițe, sau trăgătorulū în casū de neacceptare) cade în falimentū, este certū că plata nu se va face la scadență, și prin urmare, trebuie constrânși cei-l'alți să dea cauțiune. Din contra, nu mai este necesitate a se cere acéstă garanțiă, când acela care trebuie să plătescă efectulū este solvabilū, și a cădūtū în falimentū numai unulū đin garanțiī plăței. Obligațiunea de a da cauțiune, decă s'arū fi impusū giranților posteriori girantului falitū, sēu tuturorū giranților, în casū de a da falimentū trăgătorulū, arū fi fostū de natură a aduce cu sine, decă nu falimentulū, celū pučînū gena celorū-l'alți coobligați. Legiuitorulū a preferitū dēr mai multū sē consacre unū principiū utilū și reclamatū de necesitățile comerčiului, de câtū sē urmeze deducțiunile rigurose ale theoriei.

Cu tóte acestea sē notămū, că decă trasulū cade în falimentū mai nainte a fi acceptatū polița, portorulū póte după ce va fi făcutū protestū pentru neprimire, sē recurgă în contra garanților sēi, pentru a'ī da o cauțiune, sēu sē'ī plătescă polița, pentru că de îndată ce trasulū este declaratū în falimentū, este certū, că primirea nu va mai avea locū, sēu, ceea ce este totū atătū, nu se va mai putea face în modū valabilū. (Pardessus, no. 1129).

4. — *Incetarea dobânđilorū.* (Art. 193 C. com.). — Indată după darea actului, prin care se declară falimentulū, dobânđile încetěză de a mai curge în contra falitului (art. 133 C. com.). Acéstă pentru două cuvinte : ântēiū, pentru că de-o dată cu declararea falimentului, falitulū devine incapabilū de a mai plăti; și a doua, trebuie sē trecă unū intervalū óre-care, de ordinarū destulū de lungū, pēnē la plata dividendelorū

creditorilor; decă dobândile arü fi continuatü a curge, creanțele cele marï arü fi absorbitü o parte din activü, care deja este insuficientü pentru a plăti capitalul; și acésta în prejudiciul micilorü creditorï; și pozițiunea tuturorü creditorilorü trebue să *fiä egală*, afarä de aceï, cari aü cause de preferință.

Façiä cu cine încetözä dobândile de a mai curge?

Numai façiä cu masa creditorilorü dobândile încetözä de a mai curge; ér façiä cu falitulü, și façiä cu cei obligați împreună cu elü curgü neîncetatü; falitulü va trebui să plătescă totü și capete și dobândi, decä va voi să se reabiliteze.

Quid façiä cu creditorii, ale cărorü creanțe sunt garantate printr'unü privilegiü, hypothecä, séü printr'unü gagiiü?

Façiä cu aceștia dobândile nu încetözä de a curge; ei își conservä dreptulü lorü la dobândi; dér nu le potü reclama, de câtü numai din sumele provenite din bunurile afectate la privilegiulü, gagiulü séü hypotheca lorü.

Nu este nici o dificultate, când sumele, din cari trebue să se plătescă creditorii cu creanțe privilegiate, suntü suficiente pentru a'ï achita cu desävârșire de capitalü și dobândi. Dér în casü de insuficiență, cestiunea este förte delicată.

Așa, să presupunemü, că creditorulü privilegiat, séü hipotecarü, i se datoresce 10,000 fr. capitalü și 1000 fr. dobânz de la declararea falimentului, și imobilulü supusü privilegiului, séü hypotecei, s'a vëndutü cu 7,500 fr., ce vomü imputa asupra acestei sume? Dupë art. 1111 C. civ. creditorulü privilegiatü, séü hipotecarü ar avea dreptulü de a imputa mai äntäiu cei 1,000 fr. dobândi, apoi o parte din capitalü și pe urmă a veni pentru cea-l'altä parte (3,500 fr.) la masä, în concursü cu cei-l'alți creditorï chirografari.

Dér cu acestü modü de imputațiune, am ajunge să facemü, ca masa creditorilorü chirografari să suporte nisce dobândi, de cari legea îi liberözä. Prin urmare modulü de imputațiune, indicatü de art. 1111 Cod. civ. nu este aplicabilü în casü de

falimentu alu debitorulu. Art. 193 C. com. este specialu în materia; și derogă de la susu citatulü articolü. (Lyon, 30 Août 1861).

Pêne aci amü vëdütü efectele falimentulu pentru tempulü posteriorü sentinței, prin care se declară.

Acum avemü sê studiemü efectele falimentulu pentru tempulü anteriorü acesteï sentințe.

Scimü deja, că tribunalulü pôte recunósce, că încetarea plășilorü, séu cu alte cuvinte falimentulü, constatatu ađl la 28 Maiü 1881, esista deja de multü, de esemplu, de la 28 Maiü 1880; Acum avemü sê regulămü sórta actelorü făcute de falitü de la 28 Maiü 1880, și încă chiar și cele făcute cu đece đile mai 'nainte de acéstă epocă, pêne la 28 Maiü 1881, când s'a datü sentința, prin care s'a declaratü falimentulü.

Dupê încetarea plășilorü, și chiar înainte de acéstă epocă, falitulü pôte sê fi făcutü nisce acte, cu scopü de a avantađia pe unü creditorü, séu de a sustrage de la masă în folosulü sêu, și în prejudiciulü lorü nisce bunurü, séu nisce valorü; eř bine, pentru a înlătura aceste fraude, legiuitorulü a luatü dispoșiunü, a decretatu nisce regulü relativü la actele anterióre sentinței, prin care se declară falimentulü.

Legea prevede douë speciï de acte : Unele, cari sunt nule numai pentru singurulü cuvêntü, că suntü posterióre încetărei plășilorü, séu pentru că sunt făcute cu đece đile mai 'nainte, de acéstă epocă; acestea sunt actele prevëđute de art. 194 C. com.; Iar altele, pe cari judecătorü, aü numai *facultatea* de a le anula, decă vorü fi fostü făcute *în urma încetărei plășilorü*, și decă terțiile persóne, cari aü contractatu cu debitorulü *avêü cunoscința despre acéstă încetare de plăși*; Acestea sunt actele prevëđute de art. 195 C. com.

Sê notămü ânsê că falitulü nu pôte invoca nulitatea actelorü prevëđute de art. 194 și 195 C. com.; și că numai sindiciï aü dreptulü acesta.

Suntü dér nule și fără efectü faciä cu masa creditorilorü următorele acte făcute de debitorü în urma epocëi încetärei plățilorü determinatä de tribunalü, sëü în intervalulü celorü dece zile, ce precedü acëstä epocä?

1.— Töte actele de înstrăinare în darü de averi mișcătore saü nemișcătore.

Așia sunt nule töte actele, care aü din partea falituluï un caracterü de liberalitate, darurile manuale, directe saü indirecte, donațiunile deghizate sub forma unuï contractü cu titlu oneros. — În adevëru, nu se póte permite unuï omü, alü căruï activü este, invederat că este insuficientü, pentru a 'și plăti pe creditorii sëi, së facä liberalităă. (Curtea din Montpellier a decisü că o donațiune de imobile făcutä de o persónä, care în urmă a căđutü în falimentü, póte fi valabilü transcrișä și după declararea falimentuluï, saü în cele 10 zile precedente). (Arrêt 4 Juin 1864; voy. Cas. fr. 26 Nov. 1845, 24 Mai 1848).

Asemenea suntü nule și donațiunile renumerătore, esceptându-se änsë cele micï, neînsemnate, carï suntü mai multü acte de justiție, de câtü purü liberalităă.

Ce vomü dice în privința unei dote ce ar fi constituitü falitulü?

În ceea ce privește dota, ce ar fi constituitü falitulü, unï autorï sunt de părere, că ea este valabilä în casü cândü sociï suntü de bună credință, pentru că constituirea unei zestre are mai multü caracterulü unuï actü cu titlu onerosü, de câtü alü unuï actü cu titlu gratuitü (*ad sustinenda matrimonii onera*).

Unele decisiuni ale Curții de cass. fr. aü consacratü acëstä doctrinä. (Req. 25 Févr. 1845; Cass. 2 Mars 1847).

Alți autorï susținü, că constituirea unei dote, de-și întrunește în câtü-va caracterele unuï actü cu titlu onerosü, änsë nu este mai puținü adevëratü, că este o liberalitate, și că termenii absoluți ai art. 194 sunt contrariï primei opinii.

În fine, sunt alți autorï, carï de-și recunoscü că constituirea

unei dote, este un actü cu titlu onerosü, față cu bărbatulü, nu o consideră, de cât ca o pură liberalitate față cu femeia. (Revue doctrionale, no. 359 et suiv.).

2.— *Orî-ce platü de datorii neajunsë la scadență.*

Este probabilü, că plata datoriilorü neajunse la scadență, nu este făcută de câtü pentru a avantația pe unii creditorü, în detrimentulü altora; nu se póte de locü înțelege, de ce falitulü sé plătescă prin anticipațiune pe creditorü, carü nu potü încă cere plata creanțelorü lorü, cândü nu plătește pe aceea, ale cărorü creanțe sunt exigibile. Prin urmare, cu dreptü cuvëntü, o astü-felü de plată este declarată de nulă.

Nu importă natura datoriilorü, fie ele comerciale, saü civile, plata lor de către falitü în urma încetărei plățilorü séle, saü în cele ștece șile precedente, este nulă față cu masa creditorilorü.

Nu importă asemenea modulü plății, fie ele plătite în numerariü, prin transportü de creanțe (mutare a vre'unui dreptü), vëndare; legea șice : prin compensațiune (răfuire), séü altü-felü.

Espresiunile, *plata prin mutarea vre-unui dreptü* (transportü), semnifică unü felü de *datio in solutum*, consistându în transmiterea unei creanțe, pe care debitorulü o avea, asupra unei terție persóne.

Plata *prin vëndare* însemnă : dațiunea spre plată (*datio in solutum*), ce consistă în transmiterea proprietăței unui mobil séü unui imobilü creditoarelu.

Cuvëntulü *compensațiune* (răfuire) nu însemnă o compensațiune legală, pentru că acesta nu póte avea locü, de câtü numai cândü ambele datorii suntü *exigibile*, și noi aci presupunemü, că datoria falitulü nu este *exigibilă*. Cândü s'a redactatü art. 446 din codu francesü corespunștorü cu art. 194 al nostru. s'a spusü că aci nu este vorba de o compensațiune legală, ci *convenșională*, adică : resultându din convenșiunea părșilorü.

Ce vomă Țice, cândă cu ocasiunea unei polițe, trasulă acceptă fără să fi primită provisiă, și în urmă trăgătorulă 'y trămite provisiă, dér 'i-o trimite în intervalulă celoră Țece Țile, ce precedă încetarea plăȚiloră sële ?

Celă care acceptă o poliță, fără să fi primită provisiă, devine creditorulă eventuală al trăgătorulă pentru casulă cândă va fi plătită, fără a fi primită provisiă; prin urmare, trămiterea provisiey acceptatorulă înaintea scadenȚii poliȚey, și în intervalulă celoră Țece Țile, ce precedă încetarea plăȚiloră trăgătorulă, constituie o plată a unei datorii neajunse la termenă, și prin urmare nulă față cu masa creditoriloră falitulă. (Cass. fr. 30 Mai 1859).

Să nu ni se Țică: că portorulă este adevăratulă creditoră al trăgătorulă, și că prin urmare, la dēnsulă, iar nu la trasă, trebuie să se adreseze creditorii pentru obȚinerea sumeloră ilegală plătite, să nu ni se Țică acēsta, pentru că îndată ce trasulă a acceptată este personală obligată față cu portorulă; și prin urmare, plătindă, 'și-a plătită propria lui datorie. Creditorii falitulă nu aă nimică a reclama de la portoră. Eiy nu se potă adresa, de câtă numai la trasă pentru a cere restituirea provisiy, a cărey remitere constituie plata unei creanȚe în adevără eventuale, dér ne ajunsă la termenă față cu trasulă, după cumă am Țisă.

3.— *Chiară plata datoriiloră ajunse la termenă, decă se face alt-felă, de câtă în bană, saă efecte de comerȚii.*

Chiară cândă datoria plătită ajunsese la termenă, decă plata s'a făcută altă-felă, de câtă în bană saă în efecte de comerȚii, (cari suntă ca un felă de monedă comercială), decă, de exemplu, creditoră primesce lucruri mobile, bijuterii, argintării, etc., acēstă plată este nulă. Legea presupune, că creditoră, care a consimȚită să fie plătită în acest modă neobiciuită, a cunoscută réua stare a debitorulă. și a voită să 'și facă po-

sișiunea lui mai bună, de câtu a celorlă-alți creditoră, (art. 194 C. com.).

4. — *Oră-ce hypotecă făcută de buna voe (saă prin hotărâre de judecată), și tôte drepturile de antichresă, saă de asigurare înființate asupra averiloră datoruluă pentru datoră anterioă constituireă hypotecă, antichreseă saă gagiuluă.*

Așa pentru ca hypoteca, dreptulu de antichresă, saă gagiulu să fie nule, să ceru două condițiuni: 1) Ca ele să fie constituite după încetarea plășiloră, saă în cele șee șile cară o precedu, și 2) ca ele să se constitue pentru singuranța unoră datoră mai vechă, pentru care creditorele la începutu *n'a cerutu aceste garanșă.* În adevăru, cându creditorulu a datu în împrumutu bană șă, și nu a cerutu nică hypotecă, nică gagiu, și în urmă vine și obține pentru siguranța creanșă șele nisce garanșă, la cară la începutu nică nu s'a gânditu, se presupune, că aceste acte tardive, și fôrte prejudiciabile maseă creditoriloră, nu suntu făcute, de câtu pentru că creditorele cunoscea réua posișiune a debitoruluă, și în scopu de a 'și face condișiunea sa mai bună, de câtu a celorlă-alți creditoră, pe cându ea trebuie să fie egală cu a loră, pentru că s'a mulțumitu pe simpla obligațiune a falituluă.

Să notămă, că art. 194 C. com. vorbesce și despre *hypotecă judiciare* (făcute prin hotărâre de judecată); noi ânsă așă nu avemă hypotecă judiciare (art. 1748 C. civ.).

Ce vomă șice despre privilegă, și despre hypotecile legale?

Fiindu-că art. 194 C. com. nu vorbesce de câtu de *hypotecile convenșionale de antichresă și de gagiu*, urmədə, că elu nu se aplică nică la *privilegă, nică la hypotecile legale.*

Prin urmare, fără cuvântu susține Pardessus (no. 1135), că decă un comerciantu s'ar fi căsătoritu, în intervalulu celoră șee șile, cară precedu încetarea plășiloră, femeia sa nu va

avea o hypotecă legală asupra bunurilor lui. (V. Réc. 7 Nov. 1848).

Ce vomă dice în casă, cândă hypoteca, antichresă, saă gagiulă, sunt constituite în intervalulă de la încetarea plățiilor, séu în cele đece đile maă de înainte, ânsă suntă constituite *de o dată cu obligațiunea principală* ?

În acestă casă, ele sunt valabile. Art. 194 nu anulăđă, de câtă garanțiile constituite într'o epocă *posterioară contractării datorii*. Nu există nič un motivă pentru a declara nulitatea acestoră garanții, în casă cândă creditorele nu a voită să 'și dea banii săi, de câtă cu acéstă condițiune ; în acestă casă, debitoarele nu 'i face un avantajă gratuită în prejudiciulă mesei creditoriloră.

Să notămă, că nulitățile, de cară am vorbită pêne aci, se pronuncia în virtutea unoră presumpțiunii legală ; și prin urmare, acei cară le invoca nu numai că sunt dispensați de orice altă probă, *dér nič nu se pôte admite proba contrariă de către judecătoră* (art. 202 C. civ.).

Acte anulabile.— Să trecemă acumă, să vedemă actele, pe cară tribuna'lulă le pôte anula decâtă aceia cară ceră anularea loră probéđă că, terțiile persóne, cară aă contractată cu debitoarele sciaă despre *încetarea plățiilor*.

Scimă, că art. 194 declară, absolută nulă plata datoriiloră neajunse la termină, oră cumă s'ar fi efectuată, și tractéđă cu aceia-și rigóre plata *datoriiloră ajunse la termină, decâtă se va fi efectuată altă-felă, de câtă în bană séu efecte de comerčiă* ; prin urmare, legiutorulă admite implicămente validitatea plăței, în bană séu în efecte de comerčiă, a unei datorii ajunse la scadență.

Dér tribunalulă pôte anula și chiară acéstă plată, decâtă se va proba, că creditorele care a primită, a sciată despre încetarea plățiilor ; acéstă este ceia-ce înțelege art. 195 prin vorbele : *oră-ce altă plată*.

Ce vomă dice despre cele-l'alte acte civile, sau comerciale, cu titlu oneros ?

Orî-ce alte acte civile, séu comerciale, *cu titlu onerosă*, se potü asemenea anula, decă se va proba, că terțiile persóne, carî aü contractatü cu debitorulü, aü avutü sciință despre încetarea plășilorü lui.

Tribunalulü trebuie elü neapăratü să pronunțe nulitatea actului în casü, când se va proba, că terțiile persóne, carî aü contractatü cu debitorulü, aü avutü cunoscință despre încetarea plășilorü ?

Chiarü cândü s'ar proba, că terțiile persóne aü avutü acéstă cunoscință, nu urmędă, că tribunalulü *trebne* neapăratü să anulede actulü ; art. 195 dice : că *vorü putea*, iar nu că *trebuie*; este sciutü din discușunile art 447 C. francesü, corespunđătorü cu al nostru, că legiuitorulü a voitü să lase o mare latitudine judecătorilorü în acéstă cestiune.

Să notămü în fine, că art. 195 vorbesce numai de actele făcute în *urma încetării plășilorü*, iar nu și de cele făcute în *cele dece zile precedente acestei încetări*; de unde urmędă, că actele cu *titlu onerosü*, în generalü, făcute în aceste dece zile remänü sub imperiulü principiilorü consacrate de art. 974 C. civ. relativü la acțiunea pauliană, séu revocatoria.

Prin urmare, actele cu titlu onerosü, în generalü, făcute în intervalulü celorü dece zile, cari precedü încetarea plășilorü. nu potü fi anulate, de câtü numai decă va fi fraudă din partea debitorulü (*consilium fraudis ex parte debitoris*), și decă terția persónă se va fi asociatü la intenșiunea fraudulósă a acestuî din urmă (*fraudis non ignorantia ex parte tertii*), pentru că acéstă este regula de dreptü comunü, care guvernędă acțiunea pauliană.

Amü disü mai susü, că și plata datoriilorü ajunse la terminü, și făcută în banî, séu efecte de comerciü, însă în urma încetării plășilorü falitulü, se póte anula, decă creditorulü, care

a primit'o, a avutü cunoscință despre acéstă încetare de plăți.

Legea ânsë vine și face o escepțiune în favórea **portorului unei polițe, séu al unui biletü la ordinü**, și dice : când o poliță, séu unü biletü la ordinü, se va fi plătitü în urma încetărei plăților, și înainte de sentința declarativă de falimentü, portorulü chiar decă arü fi avutü cunoscință de încetarea plăților, nu este obligatü a da înderëptü sumele primite, spre plata titlului séu, (art. 196 C. com.).

Care este motivulü acestei dispozițiunii ?

Polița, și biletulü la ordinü suntü unü felü de monedă, ale cărorü circulațiune arü fi periculosü pentru comerciü a o împedica.

Aceste efecte nu s'arü primi cu înlesnire, decă portorulü lorü 'y-arü fi témă, că o së fiă obligatü a restitui plata lorü, după ce o va fi primitü.

Afară de acésta arü fi și injustü, ca portorulü së fiă obligatü a restitui plata, pentru că arü fi pusü într'o pozițiune de a nu putea evita o perdere. — Étă de ce :

Portorulü unei polițe, séu alü unui biletü la ordinü, se presintă la trasü, séu la subscriitorü, după ce aceștia au cădütü în falimentü și cere plata titlului séu. Trasulü, séu subscriitorulü biletului, de-și falitü, plătesce. Acum mai póte portorulü së facă protestü și së exerse urmăriři pentru neplată? evidentü, că nu! pentru că este plătitü; Și decă arü fi silitü, portorulü, după ce a trecutü termenulü pentru protestü, și celü de 15 zile pentru a trage în judecată pe giranșü, së întórcă înderëptü plata ce a primitü, nu arü suferi elü o pagubă ireparabilă? evidentü, că da! pentru că a perdütü recursulü séu în contra giranșilorü, și chiar și în contra trăgëtorului, decă acesta va fi făcutü provisia.

Pentru aceste motive legiuitorulü dispenséză pe portorulü unei polițe, séu alü unui biletü la ordinü, de a întórcë înderëptü plata primită.

Cari sunt cu tôte acestea persoanele pe cari legea le obligă să raporte suma unei polițe sêu a unui biletu la ordinu. plă-tite de unu falitū?

Legea supune la acțiunea în raportu pe *trăgătoru*, sêu pe *dătătorulū de ordine*, decă polița va fi fostu trasă în socotela unei terție persoane, și pe *primulū girantū*, decă este vorba de unu biletu la ordine, ânsê numai în casu când se va proba, că acela, de la care se cere raportulū, a avutū cunoscință de încetarea plășilor în momentulū *emisiunei titlului*. (Art. 196).

În ceea ce privesce pe **trăgătorulū în comptū** este bine să vedemū explicațiunile art. 111 la pagina 277 lit. f.

Acéstă cestiune este, după părerea mea, destulū de dificilă.

Să modificămū acum hypothesisa :

Ce vomū dice în casū, când portorulū, în urma protes-tuluiū a fostū plătitū de unulū din giranșī, sêu de trăgătorū pe cari elū 'l-a sciutū că suntū în încetare de plășī?

Să presupunemū, că polița se prezintă la scadență la trasū, acesta refuză de a o plăti, portorulū face protestū, și se adresază sêu la unulū din giranșī, sêu la trăgătorū, și își primesce plata. Acum nasce întrebarea : în casu când acela, care l'a plătitū, era în încetare de plășī, dér falimentulū nu se declarase încă, și portorulū scia tôte acestea, fi-va elū (por-torulū) supusū la acțiunea în raportū?

Maī multe Curși de apelū din Francia s'au pronunțiatū pentru afirmativă, pentru cuvântū că în acestū casū lipsescū motivele specialī, cari aū determinatū pe legiuitorū a prote-gia pe portorū în contra acesteī acțiuni. Elū a făcutū protestū; ordinea în care trebuia să'si urmeze recursulū sêu nu i-a fostū impusă, prin urmare i se pôte dice : de ce s'a adre-satū la girantulū, pe care 'lū scia, că este în încetare de plășī?

Acéstă soluțiune este criticată de M. Rataud, care susține că termenī art. 449 C. com. francesū, corespunđătorū cu art. 196 alū nostru, suntū prea generalī, și nu se pôte admite dis-

tințiunea făcută de jurisprudența francesă. M. Rataud mai invocă în sprijinul opiniei sale și motivul principal care a dat naștere art. 196 (446 fr.) despre cari am vorbit mai sus, și dorința legiuitorului de a asigura creditul și circulațiunea efectelor de comerț, dându-le o protecțiune óre-care. (Revue critique, t. XXVIII, p. 489 et suiv. — Voy. Demangeat sur Bravard, t. V, p. 272; Cass. fr. 16 Juin 1846).

Cu toate acestea, Curtea de Casațiune din Francia a consacrat prin numeroase decisiuni recente, doctrina contrariă, după care art. 196 este aplicabil numai în casuri când plata se face de trasă la scadență; ér în casuri când trasul nu plătesce și portorul se adresează la unul din giranții anteriori a decis că plata se poate anula. (Cass. fr. 15 Mai 1867; 27 Nov. 1867; 9 Déc. 1868).

Ce vomă țice în casuri, când este vorba de un biletu la ordin?

Curtea de Casațiune din Francia a decis asemenea, că dispozițiunea excepțională a art. 196 C. com. nu se aplică, când este vorba de un biletu la ordin, de cât numai când acestu biletu fiindu transmis prin giru, o terțiă persoană, portor alu acestu biletu, primesce la scadență plata, ce i se face de către subscriitoru, și astu-felu se găsește în imposibilitate de a face protestu și de a exersa recursul său în contra coobligaților săi solidar; și că pe câtă vreme biletulu la ordin nu a fost negociat, adecă, nu a fost transmis prin giru, acela în profitulu căruia a fostu scrisu, rămâne creditoru directu alu subscriitorulu și plata, ce va fi primitu, rămâne supusă regulei generale prevăzute de art. 196 C. com. (Cass. fr. 15 Mai 1867).

Dispozițiunea art. 196 C. com. nu se aplică ea, chiar și când este vorba de poliță, numai la terțiulu portor?

În fine Curtea de Casațiune din Francia a decis asemenea, că art. 196 C. com., care scutesce de raportu pe porto-

rulă unei polițe, care a primită plata în urma încetării plăților, ânsă mai 'nainte de a se declara falimentul, nu se pôte invoca, de câtă *de ună terțiu portoră*.

Prin urmare, plata făcută *prenorului* în mâna căruia a ajunsă polița în urma protestului de neplată, este supusă art. 195 C. com., și prin urmare pôte să fiă declarată nulă și raportabilă, decât acela care a primit'o, a avut cunoscința despre încetarea plăților debitorului. (Cass. fr. 15 Mai 1867).

Este evidentă, în fine, că terțitul portoră ală unu efectă comercială, care în urma protestului primesce spre plata acestu efectă ună noă titlu din partea debitorului, perde față cu acestă din urmă biletă, calitatea sa de portoră; și devine ună creditoră directă și ordinară supusă regulilor art. 195 C. com. (Cass. fr. 19 Mai 1868; voy. aussi, 15 Mai 1867).

CAPITOLUL II.

Despre numirea judecătorului comisară.

Prima măsură provisorie, ce trebuie să ia tribunalul de comerț, în casă de falimentă, este *numirea judecătorului comisară*. — Prin sentința, prin care se declară falimentul, tribunalul de comerț numește pe unulă din membrii săi, sêu pe supleantă, ca judecătoră-comisară (art. 198 C. com.).

Funcțiunile judecătorului-comisară începă din momentul numirei sële, și continuă pêne la terminarea operațiunilor falimentului, sêu prin concordată, când falitulă este pusă ă-ră-și în capulă afacerilor sële, sêu prin liquidarea definitivă.

Tribunalul de comerț pôte, în oră-ce epocă, să înlocuască pe judecătorul-comisară printr'ună altulă (art. 200 C. com.).

Judecătorul-comisară pôte fi înlocuită, sêu după cererea sindicilor, sêu după a creditorilor, pentru negligență, escesă de putere sêu prevaricațiune.

Atribuțiunile judecătorului-comisară.

Funcțiunile judecătorului-comisară consistă, nu în a administra, ci în a accelera și a supraveghia operațiunile sindicilor. Elă presidă adunarea creditorilor; în prezența lui trebuie să se facă verificarea creanțelor și se desbate concordatulă; Elă face raportă la tribunalulă de comerciă în privința tuturoră contestațiuniloră, ce se nască cu ocasiunea falimentulă, și cari suntă de competența acestui tribunală, (art. 199 C. com.).

Cu tôte acestea judecătorulă-comisară nu este judecătorulă competenței acestui tribunală. Dăcă se ivesce o dificultate, trebuie să facă raportă și nu se pôte dispensa de a face raportă, pentru cuvântă, că afacerea, după opiniunea sa, nu ară fi de competența tribunalulă de comerciă, și că ară trebui trimisă înaintea tribunalulă civilă, ci va trebui chiar și în această ipotesă, să 'și îndeplinescă datoria sa de raportoră; pôte însă să spună în raportulă său, că crede că afacerea nu este de competența tribunalulă de comerciă, și tribunalulă va delibera, și dăcă va găsi de cuviință, își va declina elă competența; dér în fine această este tréba tribunalulă.

CAPITOLUL III.

Despre punerea pecetiloră, și cele de întâiă dispozițiunii asupra persónei falitulă (Art. 201—205 C. com.).

Acestă capitolă tratéză despre alte două măsură provisorii: *punerea pecetiloră, și arestarea falitulă.*

1. — *Punerea pecetiloră* (art. 201 și 203. — Prin sentința, prin care se declară falimentulă, tribunalulă ordonă punerea pecetiloră (art. 201 partea I, C. com.). Această măsură are de scopă de a preveni deturnările, adecă, de a opri pe falită de a ascunde ceva din activulă său.

Pe ce se pună pecețile?

Pecețile trebuie să se pună pe magazie, comptóre, case de banî, zapise, catastise și hârtii mobile, și pe toate lucrurile falitului (art. 203, partea I. C. com.).

În casă de falimentă al unei societăți în nume colectivă, pecețile se pună nu numai în stabilimentulă celă de căpetenie ală societății, ci și la domiciliulă fie-căruși asociatū (art. 203 partea finală, C. com.).

Iar decă societatea va fi în comandită, pecețile se voră pune la domiciliulă societății, și la domiciliulă tuturoră asociațiilor solidară responsabilă, decă voră fi avëndă domiciliilă particulare (art. 203 C. com.).

2. — Arestarea falitului.

Prin sentința declarativă de falimentă, tribunalulă ordonă arestarea falitului, său paza lui în casa sa de către ună agentă ală poliției.

Acesta pentru cuvëntū, că de și falimentulă nu este totă d'a-una ună delictū, trebuie să se cerceteze ca să se vadă, decă nu este rezultatulă unei fraude, seú celă puțină ală unei imprudențe, care merită pedepsă; pentru acésta este necesariū, ca tribunalulă să se asigure de persóna falitului, ca să nu pótă dosi, (art. 201 C. com.).

Art. 201 C. com. în partea finală mai dice, că falitulă fiind închisū, seú fiindū în casa sa. ânsă sub pađa unui agentū polițienescū, nu se mai potă primi cereră nică de a se pune la închisóre, nică de a nu se slobođi de acolo, pentru nică ună felă de datoriă.

Acéstă dispozițiune s'a luatū pentru cuvëntū, că de îndată ce se declară falimentulă, nică o urmare individuală din partea creditoriloră falitului asupra persónelă seú nu mai pótă avea locū: afară de acéstă constrângere corporală nu este de câtă ună mijlocū de a obține o plată, pe care debitorulă o refusă; apoi din momentulă declarării falimentului, falitulă și perde

administrația bunurilor séle, și prin urmare, nu se mai pôte dice, că refusă o plată, căci chiaru de ar făcé-o de bună voe, ea ar fi isbită de nulitate.

Sé notămü ânsé, că dispozițiunea părței finaly a art. 201 C. com. ș'arü avea loculü eï, când arü exista și s'ar aplica legea constrângereï corporalî; dér acéstă lege la noi ađi este cădută în desvetudine; nimenî nu se pôte închide pentru datoriï, prin urmare, și partea finală a art. 201 C. com. pôte fórte bine lipsi din cod; ađi este inutilă.

Art. 204 C. com. impune tribunaluluï de comerčiu obligațiunea, că în 24 ore de la pronunțare, sé trimită Ministeruluï Justițiï o prescurtare după sentință asupra declarăreï falimentuluï, însemnându cele mai de căpetenie rëndueli ce se co-prindü într'ênsa.

Ar fi fostü mai bine a se trãmite procuroruluï acéstă prescurtare, de câtü Ministruluï Justițiï.

In ce casü tribunaluluï pôte libera pe falitü de la închisóre, séü de sub pađa unuï agentü polițienescü ?

Tribunaluluï are facultatea de a libera pe falitü de la închisóre, séü de sub pađa persónei séle în casü, cândü falitulü a declaratü singurü falimentuluï séü, și ș'a depusü la tribunalü bilanșuluï conformü art. 186 și 187 C. com., (art. 202 C. com.).

Acéstă dispozițiune are de scopü a determina pe falișy a declara eï singurî despre starea lorü de falimentü.

Art. 202 C. com. dice; că tribunaluluï nu pôte libera de la închisóre, séü de sub pađa persónei séle pe falitü, decă în momentuluï declarațiunii séle ar fi închisü pentru datoriï după cererea vre-unuia din creditorii séi.

Pentru că acéstă favóre de a fi liberatü de la închisóre, séü de sub pađa, nu trebuie sé se acorde de câtü falișilorü cărî declară de *bună voe și nesilișy* falimentuluï lorü; apoi declarațiunea nu mai este voluntară și nu pôte profita falitulü,

cândü el este deja închisü; el în acestü casü nu declară falimentulü, de câtü pentru ca să scape de constrângerea corporală.

Să notămü, că vorbele din art. 202 C. com. : *și la vremea dăreii pe față a falimentului nu va fi închisü pentru datorii*, trebuie ađi șterse din lege, ca inutile; legea constrângerei corporali a cădütü în desvetitudine de la publicarea ei chiarü; ađi nici o persónă nu se găsesce arestată pentru datorii.

Să notămü asemenea, că dispozițiunea sentinței, care liberă pe falitü de la închisóre, sétü de sub pađa persónei lui, póte fi modificată de tribunalulü de comerčiü, și chiarü din oficiü, și falitulü póte fi din nou pusü la închisóre, séü sub pađa poliției (partea finală a art. 202 C. com.).

Detențiunea falitulü se face din punctulü de vedere al interesului publicü; prin urmare, trebuie să înceteđe, în casü cândü nu mai este nici justü, nici utilü a mai continua. Așia judecătorulü comisarü vedëndü cauza falimentului, și că falitulü nu este întru nimicü culpabilü și că este de bună credință póte propune eliberarea provisorii a falitulü de la închisóre, cu séü fără cauțiune, după împregiurări; decă se va elibera cu cauțiune, tribunalulü fixésá quantumulü acestei cauțiuni, și ea va fi în folosulü creditorilorü în casü cândü falitulü arü dosi (art. 216 C. com.).

Decă judecătorulü comisarü nu propune acéstă eliberare falitulü póte cere el singurü de la tribunalulü de comerčiü care va statua și va da hotărârea sa, după ce va fi ascultatü mai ântâiü pe judecătorulü-comisarü (art. 217 C. com.). Orice creditorü póte interveni și să se opună la eliberarea falitulü.

Cândü tribunalulü de comerčiü a acordatü falitulü eliberarea pe cauțiune, séü fără cauțiune de la închisóre, séü de sub pađa poliției mai póte elü în urmă revoca acéstă favóre?

De și tribunalulü de comerčiü a acordatü falitulü punerea

în libertate, după propunerea judecătorului comisar, s'eu după cererea lui, p'ote revoca ac'estă favóre or'—cândü, atätü din oficiü, câtü și după propunerea judecătorului comisar, și chiarü și după cererea creditorilor, decä se vorü ivi juste motive, de exemplu, decä s'arü descoperi, că falitulü a comisü vr'o fraudä (art. 202).

Executarea sentinței, prin care se declarä falimentulü, afișurile, publicațiunea prin jurnale, punerea pecetilorü, încarcerarea falitulü, cerü cheltueli: E'bine, decä bani, ce se găsesc la falitü, nu suntü suficienți pentru a face față la töte aceste cheltueli, legea dä dreptulü tribunalului de a face un împrumutü pentru acoperirea acestorü cheltueli și *împrumutătorului pentru mai multä siguranță 'i dä dreptulü de a se despăgubi din cei d'ânteiü bani intrați în socotëla mesei creditorilor.* (art. 205 C. com.). Acesta este un privilegiü, pe care 'lü credemü că primézä și privilegiulü proprietarului. Ac'esta reese din comparațiunea art. 461 francesü cu articolulü corespunđătorü 205 din Codulü nostru comercialü.

CAPITOLULÜ IV

Despre numirea și schimbarea sindicilorü provisorii (Art. 206—211 C. com.).

Scimü deja, că de o datä cu declararea falimentului, falitulü perde dreptulü de a 'și administra starea sea; averea falitulü änsë nu p'ote sta în părăsire, ci trebuie administratä de cine-va; persönele carü se numescü pentru a administra starea unui falitü se numescü *sindici.*

Obiectul acestui capitolü, după cum vedemü dér este: numirea, înlocuirea și revocarea *sindicilorü.*

De cine și cum sunt numiți primii sindici?

Sindiciü fiindü—că suntü numiți pentru a administra bunurile falitulü în interesulü mesei creditorilor lui, arü trebui së fiä

numiți după alegerea creditorilor, în momentul ânsă când se declară falimentul, creditorii nu sunt toți cunoscuți; este necesariu dér, ca tribunalul prin sentința, prin care declară falimentul, să numescă pe primii administratori (sindici), ca să conserve bunurile și să facă primele acte de administrațiune a averii falitului.

Acești primii administratori se numesc *sindici provisorii* (art. 206).

Afară de măsurile relative la punerea pecetilor, despre cari am vorbit în capitolul precedent, sindicii provisorii mai pot procede și la alte operațiuni urgente de ale falimentului.

Fiindcă sindicii provisorii sunt numiți fără să se fi consultat creditorii, este necesar, ca în timpul cel mai scurt posibil, să se designeze sindicii definitivii asupra alegerii cărorora creditorii vor fi chemați ași da părerea.

Prin urmare, *tribunalul* este ținut să convoce cât mai curând pe toți, câți sunt presupuși creditorii, ca să se întrunească în sala ședințelor tribunalului într'o zi anumită, care nu poate fi mai depărtată de cinci-spre-dece zile de la darea pe față a falimentului. (Art. 206).

Judecătorul-comisar va consulta pe creditorii, cari se vor fi întrunit în urma convocării, precum și pe cei cari se vor fi prezentat fără a fi convocați, atât asupra compunerii listei creditorilor presumați, cât și asupra numirii noilor sindici; se va dresa un proces-verbal despre țișele și observările lor, li se va citi și îl va depune la tribunal. — Tribunalul vedându copriinderea aceluși jurnal, și lista creditorilor, și luându în băgare de sémă raportul, ce i se va fi făcut de judecătorul-comisar, *va orându sindicii noui, séu va lăsa totu pe cei vechi* (Art. 206).

Cum se numescă aceștia din urmă sindicii?

Acești noui sindici (séu și cei vechi, decă voru fi fostu lă-

saŝi în funcŝiunea lorŝ) se numescŝ *sindicŝ definitivŝ*. Ei însŝ potŝ, cu tŝte acestea, sŝ fiŝ schimbŝi cu alŝii în casurile ŝi dupŝ formele, despre cari vomŝ vorbi mai târŝiŝ, cŝnd vomŝ esplica art. 210 ŝi 211.

Cŝtŝ sindicŝ se numescŝ ?

Numŝrulŝ sindicilorŝ se pŝte urca în orŝ-ce vreme pŝnŝ la trei; ei potŝ fi alesŝi ŝi dintre persŝnele, ce nu suntŝ creditorŝi, precumŝ ŝi dintre creditorŝi (art. 206 C. com.). Însŝ pentru evitarea fraudelorŝ, ŝi pentru asigurarea creditorilorŝ despre buna ŝi sincera lorŝ administrare, nu pŝte fi numitŝ sindicŝ nicŝ o rudŝ de a falitulŝ pŝnŝ la gradulŝ alŝ patruea inclusivŝ. (Art. 207 C. com.).

Potŝ ei primi vre-unŝ salariŝ ?

Sindicŝi, orŝ-care arŝ fi calitatea lorŝ, fiŝ creditorŝi, seŝ nu, potŝ, dupŝ ce vorŝ fi datŝ socotŝla despre administraŝia lorŝ, sŝ primŝscŝ o platŝ, cŝtŝ se va hotŝrŝi de tribunalŝ, dupŝ raportulŝ judecŝtorulŝ-comisarŝ (art. 206).

Sŝ notŝmŝ, cŝ Curtea de apelŝ din Rennes a decisŝ, cŝ sentinŝa, prin care se defige sindicilorŝ o platŝ, este nulŝ, decŝ nu va menŝiona într'ŝnsa, cŝ plata s'a hotŝrŝatŝ dupŝ raportulŝ judecŝtorulŝ-comisarŝ.

Ce procedurŝ se va urma cŝnd va fi vorba de a se adŝoga seŝ de a se schimbŝ vre-unŝ sindicŝ ?

Cŝnd va fi vorba de a se adŝoga, seŝ de a se schimbŝ vre-unŝ sindicŝi, se face unŝ raportŝ de cŝtre judecŝtorulŝ-comisarŝ tribunalulŝ de comerŝiŝ, ŝi acesta procede la numire dupŝ formele prevŝdute de art. 206 C. com., adicŝ, dupŝ o nouŝ convocaŝiune a creditorilorŝ, dupŝ unŝ nouŝ procesŝ-verbalŝ despre ŝisele ŝi observŝrile lorŝ, ŝi dupŝ ce se va avea în vedere unŝ nouŝ raportŝ alŝ judecŝtorulŝ-comisarŝ. (Art. 208 C. com.).

Unŝi autorŝi însŝ suntŝ de pŝrere, cŝ nu mai trebuie a se consulta din nouŝ creditorŝi pentru a ŝi da pŝrerea lorŝ con-

formă art. 206 C. com.; art. 208, după părerea lor, nu ne trâmite la art. 206, de câtă pentru a ne spune, că numirea lor se va face de către tribunală.

Quid în casă de reclamațiunii în contra vr' unei operațiunii de ale sindiciloră ?

În casă de a se ivi seú din partea creditoriloră, seú din partea falitului vre-o reclamațiune, prin care s'arú critica necari-va acte d'ale sindiciloră, ca contrariu interesului comună, acestă reclamațiune se va da judecătorului-comisară, și acesta va raporta, în termenă de trei ăile, tribunalului spre a hotărâ cele de cuviință asupra ei. (Art. 210 C. com.).

Cine póte revoca sindicii ?

Sindicii îi póte revoca tribunalulă de comerciú. Tribunalulă luândă în băgare de sémă raportulă judecătorului-comisară, și ascultândă deslușirile sindiciloră, va judeca și va hotărâ, de se cuvine, a se depărta, seú nu, sindicii. (art. 211 C. com.).

După cum amú ăisú mai susú, falitulă, și creditorii, cari cerú revocarea unuia, seú a mai multoră sindicii, se adresază la judecătorulă-comisară, pentru ca acesta să raporte tribunalului. Și decă judecătorulă-comisară în termenă de optă ăile nu face raportulă seú către tribunală, falitulă, și creditorii se potú adresa directú la tribunală.

Judecătorulă-comisară póte asemenea din oficiú, și fără a fi fostú provocatú, să propună tribunalului revocarea (art. 211 C. com.).

CAPITOLUL V.

Despre îndatoririle sindiciloră.

Secțiunea I.

Dispozițiunii generale.

Obiectul acestui capitolă.

În acestú capitolă vomú vorbi despre funcțiunile sindiciloră

de la numirea loră pêne în momentul, când creditorii saü vorü face cu falitul *un concordatü* (alü cäruï efectü este de a face së înceteze desesisarea, și de a pune pe falitü erä-și în capulü afacerilorü séle), séü decä nu se va face concordatü, pêne la *unire*, când creditorii se unescü pentru a realiza activulü și a-lü distribui între dênșii.

Care este caracterulü sindicilorü, și cari sunt în generalü atribuțiunile lorü?

Sindicii sunt administratori, cari represintă masa creditorilorü și pe falitü. Ei trebuie în acéstä calitate së facä töte actele utile interesulü comunü. Așa ei procedü la facerea inventariulü bunurilorü falitulü (art. 223 C. com.), la încasarea banilorü (scóterea datorilorü) ce va avea së ia falitulü (art. 229 C. com.), și chiar și la vinderea lucrurilorü mobile și a mărfurilorü cu autorisațiunea tribunalulü (art. 230 C. com.). Facü töte actele pentru conservarea drepturilorü falitulü contra debitorilorü lui (art. 234 C. com.). In fine, în tempulü sindicilorü definitivü se face și importantulü *actü alü verifică-rei creanțelorü* (art. 235 și urm. C. com.).

Când sunt mai multü sindicü cum lucrözä ei? (art. 209).

In principiu, când sunt mai multü sindicü, nu potü lucra, de câtü colectivü; nu potü lucra separași.

Sindicii sunt ei solidarü responsabili despre administrațiunea lorü?

Acéstä cestiune este controversată.

1. — *Opiniune.* — Solidaritatea nu se presupune; ea trebuie së resulte expres din convențiunea părțilorü, séü din lege (art. 1041 C. civ.). Ceva mai multü, sindicii sunt mandatarü; apoi când suntü mai multü mandatarü numiși printr'unulü și același actü, nu este solidaritate între ei, de câtü numai, decä se va fi stipulatü anume (art. 1543 C. civ.). Și së nu ni se dicä, că art. 1543 C. civ. nu este aplicabilü în casü când mandatarulü ține misiunea sa de la justițiä, pentru că nicäiri le-

gea nu ȃice, c mandatarii numii de justiia suntu solidari ȃinui. (Duvanton, t. IX, no. 207).

2. — *Opiniune.* — Sindicii unui falitu au unu mandatu colectivu i nu potu lucra separatu; gestiunea loru fiindu indivisibila, responsabilitatea loru trebuie se fia asemenea indivisibila. Aci nu se potu aplica regulile relative la mandatul ordinaru, pentru care mandantulu este liberu n alegerea sa; aci este vorba de o administraiune conferita de justiia, ale carei obligaiunii suntu regulate de lege. Apoi art. 209 impunndu sindiciloru obligaiunea de a nu lucra, de catu colectivamente, a tranatu cestiunea; n fine din momentulu, ce unulu din sindicii nu pote face nici unu actu, fara concursulu colegiloru sei, i din momentulu, ce toi suntu obligai de a lucra simultane, este ca i cum nu aru fi, de catu unu singuru i unicu administratoru. Prin urmare este imposibilu ca se nu fia solidaritate. Afara de aceta n materia comerciala de ordinaru actele colective implica n sine solidaritatea. (Pardessus, no. 1160; Renuard, t. I, p. 442; Lainne, p. 109; Saint-Nexent, t. II, no. 311; Becane, Questions sur les faillites etc. p. 18; — Req. 18 Janv. 1814; Cass. fr. 26 Juillet, 1836; — Paris, 30 Dec. 1837).

3. — *Opiniune.* — Sindicii nu pot lucra de catu colectivamente; ei suntu nsarcinai cu o administraiune comuna tuturilor; i cu o supraveghere pe care trebuie se o exercite toi; prin urmare, negligena i greelile comise fiindu imputabile tuturiloru i fie-caruiua din ei, suntu ȃinui *in solidum* la reparaiunea loru. (Bravard, p. 618).

Fara ndoeala, fie-care dintre ei va putea fi acionatu pentru totu, nse obligaiunea loru nu este supusa principiiloru, cari guverna solidaritatea perfecta. Aa de exemplu, urmarirea dirigita numai contra unuia din ei, nu ntre rupe prescripiunea faa cu cei-lali; cererea n judecata, deca nu se va face contra tuturoru, nu face se curga dobndile, de catu numai n

contra celui acționat. — Acastă opinie o credemū mai întemeiată.

Cu tóte acestea, judecătorulū-comisarū póte da unuia, séu mai multora din sindicī, o autorisațiune specială, de a face unele acte de administrațiune, și atunci sindiculū, séu sindicīi autorisați sunt fie-care responsabilī pentru lucrarea séa (art. 209 C. com.).

Ce trebuie să facă sindicīi, decă pecețile nu se vorū fi pusū mai înainte de numirea lorū? (art. 212).

Vorū cere de la tribunalū ca să se pună!

Carī sunt obiectele, pe care judecătorulū-comisarū le póte dispensa de a fi puse sub peceți, séu care fiindū sub peceți, potū fi scóse? (art. 213).

Judecătorulū-comisarū póte, după cererea sindicilorū, să facă a nu se pune sub peceți, séu de a se scóte de sub peceți:

1). Hainele, țótele, mobilele, și lucrurile trebuincióse falitulū, și familiī séle; tóte acestea se vorū libera cu voia, ce va da judecătorulū-comisarū, după fóia ce 'y vorū arăta sindicī; acastă măsură este prescrisă de lege din punctū de vedere umanitarū.

2). Lucrurile supuse la o grabnică stricăciune, séu la o invederată scădere de prețū, precumū și acelea ale cărorū conservațiune este onerósă, precum sunt: animalele, caii de luxū etc.

3). Obiectele, carī servescū la exploatarea fondulū de comerciū, când acastă exploatare nu se póte întrerupe, fără a cauza o pagubă creditorilorū.

Lucrurile de sub no. 2 și 3, ca să nu se pótă schimba séu ascunde, se vorū înscrie cu prețulū lorū într'o listă formată de sindicī în fața judecătorulū-comisarū, care o va sub-scrie-o.

Ce se va face cu lucrurile supuse stricăciunei, séu la o depreciațiune, și cu acele ale cărorū conservare costă multū?

Judecătorulū-comisarū póte autorisa pe sindicī, ca să vênqă tóte aceste lucrurī (art. 214 C. com.).

Quid când este vorba de exploatarea fondului de comerț?

Judecătorul-comisară pöte asemenea autorisa pe sindică să continue și cu exploatarea fondului de comerț (partea finală a art. 214 C. com.).

Cară lucruri legea mă permite de a nu se pune, seü de a fi scöse de sub pecetă?

Legea mă permite asemenea de a se scöte, seü de a nu se pune sub pecetă :

1). *Registrelle*, ele se daü sindicilor de către judecătorul-comisară, după ce le va fi numerotată, parafată, și va fi constatată pe scurt printr'ună procesă-verbală starea în care le va fi aflată pentru ca să nu se pötă comite fraude.

2). *Polițele și bileturile*, care vorü avea scadența lorü, în scurtă vreme, seü vorü fi supuse la acceptațiune, seü pentru care va trebui a se lua măsură asigurătoare.

Acestea se vorü descrie și se vorü da sindicilor spre a implini banii. Descrierea lorü, ună borderou, se va da judecătorului-comisară pentru ca la facerea inventarului să le pötă trece și pe ele în inventarü.

Aceste efecte se daü sindicilor pentru ca starea lorü să nu se compromită din cauza întârșierii și din lipsa lucrărilor necesarie la timpü.

Cele-l'alte credite se vorü stinge asemenea de sindică sub dare de chitanțe din parte-le (art. 215 C. com.), änsä titlurile nu li se daü sindicilor de cât după ce se vorü fi parafată și inventariatü.

Ce se face cu scrisorile adresate falitului?

Sindică aü dreptul de a deschide și scrisorile adresate falitului; și decă falitulü va fi față, are și el dreptulü de a asista la acestă deschidere. Acestă măsură este necesară, pentru că prin aceste scrisori se potü găsi valori, seü informațiunü utile relativü la activulü, saü pasivulü falitului.

După declararea falimentului și darea întregii stări în mâna sindicilor, cu ce va trăi falitul?

Art. 218 C. com. ne spune, că falitul va putea dobândi, pentru el și familia sa, din starea, ce va avea, mijloce de hrană. — Aceste mijloce se voru hotări, de către tribunalul după propunerea sindicilor.

Sindicii sunt obligați să examineze și să închie registrele pentru a 'și forma o idee despre pozițiunea falitului în raportu cu terțiile persóne, cu carî a contractat; pentru a procede însê la acéstă obligațiune, legea impune sindicilor obligațiunea de a chema și pe falit; și decă acesta nu vine, se va soma ca să se prezenteze celü multü în sorocü de 48 ore. (art. 219 C. com.).

Decă ânsê falitulü va voi să fie reprezentat printr'unü mandatar, se póte, atâtü în casü cândü falitulü va fi lăsatü liberü, câtü și în casü, cândü va fi închisü; ânsê pentru acésta trebuie să arate nisce cause bine-cuvântate care 'l oprescü de a veni și recunoscute ca atarî de judecătorulü-comisarü.

Intențiunea legiuitorului este de a nu se primi cu înlesnire, că falitulü să fie reprezentatü prin mandatarü, pentru că acesta, orî cumü ar fi, nu póte să dea deslușirile, pe carî le ar da falitulü ânsuși (art. 219 C. com.).

Cine face inventariulü, decă nu 'l va fi făcutü falitulü?

De și legiuitorulü a impusü falitulü obligațiunea de a depune bilanșulü însê acéstă obligațiune se póte cu tóte acestea să nu se fi îndeplinitü, și atunci sindicii trebuie să procedä imediatü la facerea bilanșului, cu ajutorulü registrelorü, și a altorü chârții d'ale falitului; precum și cu informațiunile ce vor putea lua, și ilü vorü depune la grefa tribunalului (art. 220 C. com.).

Ce póte să facä în acestü casü judecătorulü-comisarü?

Judecătorulü-comisarü este volnicü (autorisatü) a asculta pe falitü, precum și pe scriitorii și slujbașii sEY, și pe orî-care

altă persoană, precum și pe femeea și copiii falitului, atât în ceea ce privește facerea bilanțului, cât și asupra cauzelor și împregiurărilor falimentului; dar nu poate să constrângă aceste persoane, în casu de refuz, de a se presenta (art. 221 C. com.).

Când unu comerciantu este declarat în falimentu după mórtea sa, séu când falitulú more după declararea falimentului, cine ilú poate suplini la facerea bilanțului?

Art. 222 C. com. răspunde la această cestiune, elú dice, că în ambele aceste ipoteze, véduva falitului, copiii lui, chiar de arú renuncia de la moscenire, și moscenitorii, au facultatea de a se presenta personalú, séu printr'unu mandatarú pentru a suplini pe falitú la facerea bilanțului (art. 222 C. com.).

Unii autori suntú de părere, că véduva, copiii și moscenitorii potú, decă vorú voi, să facă ei bilanțulú séu să însărcineze pe o altă persoană. (Delvincont, t. I, p. 257).

Alții susținú, cu dreptú cuvântú după părerea nóstră, că aceste persoane potú numai să se prezenteze, în persoană, séu prin mandatarú, în loculú defunctului, ca să dea informațiunii asupra elementelorú bilanțului; acesta se înțelege prin cuvintele din art. 222 C. com.: *la facerea bilanțului*; pentru că după art. 221 C. com. numai sindicii au calitatea a'lú face.

Véduva, copiii și moscenitorii au asemenea dreptulú de a se presenta în persoană, séu prin mandatarú, și la tóte celelalte operațiuni ale falimentului (art. 222 C. com.).

Secțiunea II.

Despre ridicarea peceților, și despre inventariú.

Sindicii, în termenú de trei zile de la numirea lorú, decă pecețile se vorú fi pusú mai de 'nainte de acésta, séu în termenú de trei zile, de la punerea peceților, decă ele se vorú fi pusú în urma numirei lorú (art. 212 C. com.), trebuie să

cără ridicarea peceților, și se procedă la facerea inventariului bunurilor falitului, față cu dînsul său după ce îl vor fi chemat cu chipul oficial (art. 223 C. com.).

S'au întreată însă, cari sindicîi, cei provisorii sîu cei definitivî, aș calitatea de a cere ridicarea peceților și facerea inventariului? Se decide în general, că cei *provisorii*. (Renouard, t. I, p. 491 et suiv.; Bedarride, t. I, p. 355).

Inventariul se face de către sindicîi în dublu exemplar, treptat, după cum se vor ridica și pecețile și față cu judecătorul comisar, care va iscăli pe fiă-care și, ceea ce se va fi lucrat, pentru ca să nu se pătă face nici o alterațiune.

Unul din aceste exemplare se va depune la cancelaria tribunalului în termen de 24 ore de la terminarea lor, pentru ca persoanele interesate să pătă lua cunoștințele necesare după ele; ér celălalt exemplar va rămănea la sindicîi (art. 224 C. com.).

Sindicîii sînt liberi a se ajuta pentru redactarea inventariului, precum și pentru precuiera lucrurilor de inventariat cu orî-ce persoane vor găsi de cuviință. — Și se vor protocoli din nou tôte lucrurile, cari după coprirea art. 213 nu se vor fi pus sub pecet și ale căror catagrafie și precuire s'a făcut deja (art. 224 C. com.).

În ce formă se procede la inventariu în casă când falimentul se declară *după mórtea falitului*, și decă nu s'a făcut un inventariu *mai nainte a acesteî declarațiunî*?

Decă falimentul se declară după mórtea falitului, și decă n'a apucat a se dresa un inventariu, se procede la inventariu după formele prescise art. în 224 C. com. în prezența moscenitorilor, sîu după ce se vor fi chemat cu chipul oficial (art. 225 C. com.).

Aceste formalități sînt stabilite în interesul creditorilor, ca fiind mai puțin costisitoare, de cât formele ordinare; prin

urmare, sunt de preferitū pentru că interesul moscenitorilor nu vine, de câtū după al creditorilor falitului.

Quid decă între moscenitorī sunt și minorī?

S'a obiectatū de uniī, cu ocașiunea redactărei legei, că decă sunt și minorī este necesariū un inventariū făcutū după formele Codului și procedurēi civile; La acēstā obiecțiune ânsē s'a răspunsū, că interesul creditorilor falitului primēzā pe orī-ce altū interesū.

În casū ânsē cândū după mórtea falitului se va fi făcutū unū inventariū de moscenitorī conformū Codicelui civilū, acēstū inventariū se va lua de basā la facerea inventariului falimentului; se înțelege ânsē, că lucrurile se vor examina din nou.

Quid ânsē în casū, cândū falitulū móre după declararea falimentului, și măī nainte de a fi începutū inventariulū?

În acēstū casū, inventariulū se va face totū după formalitățile prevăđute de art. 224 în prezența moscenitorilor, sēū după ce se vorū fi chematū cu chipū oficialū.

Ce documente trebuie să dea sindicul judecătorului-comisarū în timpū de 15 zile de la intrarea lorū în funcțiune? (art. 226 C. com.).

Vomū vedea măī târđiū, că falitulū în casū de a fi culpabilū de bancrută, trebuie pedepsitū; pentru a facilita descoperirea și constatarea acēstei infracțiuni, legea impune sindicilor obligățiunea de a da judecătorului-comisarū în timpū de 15 zile de la intrare, sēū de la menținerea lorū în funcțiune o relație, unū memoriū, sēū un comptū somariū, despre starea aparentă a falimentului, despre principalele lui cauze, despre circumstanțele, despre natură, și despre caracterile ce pare a avea.

Judecătorulū-comisarū va supune îndată tribunalului a cea relație, împreună cu observările sēle. Iar decă nu i se va da de sindicul în termenulū de măī susū relațiunea cuvenită,

judecătorul-comisară va încunosciița tribunalulă, și Ț va a-răta și causa întâđierei (art. 226 C. com.).

Ce pôte face procurorulă ? (art. 227 C. com.).

Procurorulă tribunalulă fără a mai ascepta acéste infor-mațiunı, despre care am vorbită, pôte se se ducă la domici-liulă falitulă se asiste la inventariulă, și se cără înorı-ce timpă comunicațiunea tuturor acteloră pre cumă sunt registrele, și alte acte relative la falimentă.

Secțiunea III.

**Despre vândarea mărfuriloră, și a lucruriloră mobile, și despre
împlinirea (incasarea) baniloră.**

*După ce s'a terminată inventariulă, cut se daă mărfurile,
baniă, etc. ?*

La acéstă cestiune ne răspunde art. 228 C. com.. elă đice : că mărfurile, baniă, zapisele, catastișele, hărțiile, și orı-ce lu-cru mișcătoră se voră da sindiciloră, carı voră iscăli de pri-mirea loră din josulă inventariulă.

După acésta sindicii procedă la vândarea mărfuriloră și a altoră lucruri mobile ale falitulă : acésta ânsă, nu o potă face de câtă după ce voră fi obținută *autorisarea tribunalulă*, care nu pôte acorda asemenea autorisațiune de câtă, după ce va fi ascultată și pe falită, séu după ce 'l va fi chemată cu chipă o-ficială, (art. 230 C. com.).

Acéstă vândare are de scopă mai cu sémă de a face față cheltueliloră ce ocasionésă administrațiunea bunuriloră fali-tulă ; și autorisațiunea tribunalulă este necesară, pentru că trebue, pe câtă se pôte, ca lucrurile se se menșină în acea stare în câtă falitulă, în casă de concordată, se 'și potă relua direcțiunea comerciulă séu. Tribunalulă va stărui asemenea, decă vândarea urmédă a se face prin bună tocmélă, séu prin mezată (partea finală art. 230 C. com.).

Póte tribunalulú sã autoriseze pe sindicã sã vëndã imobilele falitulú?

Art. 230 nu acordã de câtú vëndãrea *mobilelorú*; prin urmare, tribunalulú nu póte autorisa pe sindicã sã vëndã *imobilele*.

Cine trebuie sã stãruescã pentru a scóte banií, ce va avea sã ia falitulú de la alíí?

Art. 229 ne spune. cã *sindicã* vorú stãrui neîncetatú sub supravegherea judecãtorului-comisarú, ca sã încaseze banií ce are sã ia falitulú; scimú, deja, cã *sindicã* potú da quitançe de primirea lorú.

Unde se depunú banií ce provinú din încasãri și din vëndãri? (art. 233 c. com.).

Banií provenindú din încasãri și din vëndãri, dupé ce se vorú scãdea din ei tóte cheltuelile, se depunú îndatã la Casa de depunerí și consemnaíuní, iar recepisa la tribunalú.

Acéstã mësura s'a luatú de lege pentru ca *sindicã* sã nu íiná banií la dêníí, și sã se bucure ei de procentele, ce arú putea produce.

*În câtú tempú de la primirea banilorú sunt íinuíí *sindicã* sã probeze cã i-au depusú la tribunalú?*

În curgerea celorú d'ântéiú trei çile de la primirea orí-cã-rei sume de banií, *sindicã* sunt datorí sã arate judecãtorului-comisarú dovadã înscrisã, cã au depusú banií la tribunalú; în casú contrariú suntú datorí a plãti dobêndí la sumele neversate, pentru tempulú câtú le íinú la ei.

Cum se iau banií de la tribunalú?

Banií vërșãí de *sindicã*, séú de orí-ce alte persóne, în compulú falimentulú, nu se potú retrage de la tribunalú de câtú dupé cererea înscrisã a *sindicilorú cercetatã și primitã de judecãtorulú-comisarú*; și decã se vorú ivi contestaíuní la luarea banilorú, *sindicã* sunt datorí a le desfinça, maí ântéiú prin o hotãrãre judecãtoréscã (art. 233 C. com.).

În fine se notăm că tribunalul p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ dea voi $\acute{a}$, ca bani $\acute{s}$ s $\acute{e}$ se slob $\acute{o}$ d $\acute{a}$ de-a dreptul $\acute{u}$ în m $\acute{a}$ na creditorilor $\acute{u}$. dup $\acute{e}$ o f $\acute{o}$ i $\acute{a}$ de $\acute{i}$ mp $\acute{a}$ r $\acute{t}$ el $\acute{a}$ f $\acute{a}$ c $\acute{u}$ t $\acute{a}$ de sindic $\acute{i}$ și adev $\acute{e}$ rit $\acute{a}$ de judec $\acute{a}$ torul $\acute{u}$ -comisar $\acute{u}$ (art. 233 C. com.).

*Cu ce condi $\acute{i}$ tiuni sindic $\acute{i}$ pot $\acute{u}$ transige asupra contesta $\acute{i}$ uni-
lor $\acute{u}$ privit $\acute{o}$ re la mas $\acute{a}$?* (art. 231 C. com.).

Sindic $\acute{i}$ pot $\acute{u}$, cu autorisa $\acute{i}$ unea judec $\acute{a}$ torul $\acute{u}$ -comisar $\acute{u}$, chem $\acute{a}$ ndu-se $\acute{a}$ ns $\acute{e}$ și falitul $\acute{u}$ s $\acute{e}$ fac $\acute{a}$ transac $\acute{i}$ uni $\acute{s}$ asupra tu-
turor $\acute{u}$ contesta $\acute{i}$ uniilor $\acute{u}$ cari interes $\acute{e}$ z $\acute{a}$ masa, chiar și asupra
celor $\acute{u}$ relative la dreptur $\acute{i}$ și ac $\acute{i}$ uni $\acute{s}$ imobiliare.

Aceste transac $\acute{i}$ uni $\acute{s}$ au de scop $\acute{u}$ de a lumina, și de a faci-
lita delibera $\acute{i}$ uniile asupra concordatului $\acute{s}$, pentru c $\acute{a}$ cu mijlo-
cul $\acute{u}$ acesta, se constat $\acute{a}$ elementele incerte și litigi $\acute{o}$ se ale ac-
tivului și ale pasivului.

În car $\acute{t}$ casur $\acute{i}$ se cere omologa $\acute{i}$ unea tribunalului?

Omologa $\acute{i}$ rea tribunalului se cere în cas $\acute{u}$, c $\acute{a}$ nd obiectul $\acute{u}$
transac $\acute{i}$ unei s escede suma de 300 lei, s $\acute{e}$ u are o val $\acute{o}$ re nede-
terminat $\acute{a}$; în acest $\acute{u}$ cas $\acute{u}$ transac $\acute{i}$ unea nu este obligator $\acute{i}$ ă dec $\acute{a}$
nu este omologat $\acute{a}$ de tribunal $\acute{u}$ (art. 231).

*Nasce acum $\acute{i}$ ntrebarea, care tribunal $\acute{u}$ va omologa transac-
 $\acute{i}$ unea, tribunalul $\acute{u}$ comercial $\acute{u}$ s $\acute{e}$ u tribunalul $\acute{u}$ civil $\acute{u}$?*

Art. 487 din Codul $\acute{u}$ comercial $\acute{u}$ frances $\acute{u}$, coresp $\acute{u}$ nd $\acute{e}$ tor $\acute{u}$
cu articolul $\acute{u}$ nostru 231, $\acute{d}$ ice : c $\acute{a}$ omologa $\acute{i}$ unea se va face
de tribunalul $\acute{u}$ de comer $\acute{i}$ u dec $\acute{a}$ va fi relativ $\acute{a}$ la dreptur $\acute{i}$
mobiliare, și de tribunalul $\acute{u}$ civil $\acute{u}$, dec $\acute{a}$ va fi relativ $\acute{a}$ la drep-
tur $\acute{i}$ imobiliare.

*Ce $\acute{d}$ ic $\acute{u}$ $\acute{a}$ ns $\acute{e}$ autor $\acute{i}$ și în privin $\acute{a}$ aceste $\acute{s}$ dispozi $\acute{i}$ uni $\acute{s}$, care
se pare f $\acute{o}$ rte decisiv $\acute{a}$?*

M. Bravard $\acute{d}$ ice c $\acute{a}$ legiuitorul $\acute{u}$ a statuat $\acute{u}$ asupra casului $\acute{s}$,
care se $\acute{i}$ nt $\acute{e}$ mpl $\acute{a}$ mai des $\acute{u}$, *statuit de eo quod plerumque fit*;
pentru c $\acute{a}$ de cele mai de multe or $\acute{i}$, c $\acute{a}$ nd este vorba de con-
testa $\acute{i}$ uni $\acute{s}$ relative la *mobile*, tribunalul $\acute{u}$ *de comer $\acute{i}$ u* este com-
petente, și din contr $\acute{a}$, dec $\acute{a}$ va fi vorba de contesta $\acute{i}$ uni $\acute{s}$ rela-

tive la *imobile*, va fi competentinte *tribunalul civil*. — Inse se poate întâmpla, ca unele contestațiuni, de și relative la imobile, să fie de competența tribunalului de comerț : să presupunem. de exemplu, că este vorba de a se anula o vânzare a unui imobil, că fiindu făcută în urma încetării plăților, și cu cunoștință din partea cumpărătorului despre această încetare: în acestu casu transacțiunea va trebui omologată de tribunalul de comerț; și din contră, se poate întâmpla ca o contestațiune relativă la obiecte puru mobiliare să fie de competența tribunalului civil,— precum este casul când o contestațiune ară avea de obiectu nisce drepturi într'o succesiune mobilă; în acestu casu omologățiunea se va cere de la tribunalul civil. (Bravard, *Traité de droit commercial*, vol. V, p. 334 et suiv.).

Acumă după aceste explicații ce vomă dice la noi?

Textul articolului nostru 231 din Codul de comerț dice numai atât : că omologățiunea se va face *de tribunal*; dér nu spune, care tribunal, *celu de comerț*, séu *celu civil*.

Eü credü, că explicațiile d-lui Bravard ne potü servi și nouă ca firü de îndreptare, ca normă; Prin urmare sunt de părere, că omologarea se face după împrejurări cândü de tribunalul comercialü, cândü de celu civilü.

Së notămü, că la omologare se chiamă și falitulü, și că are în totü-d'auna dreptulü de a se opune; simpla sa opozițiune este de ajunsü pentru a împedica o transacțiune, decât este relativă la lucruri *imobiliare*, (art. 231 C. com.). — Acestă restricțiune la puterea sindicilorü de a transige este din cauza ca în urmă, se poate face unü concordatü, și falitulü nu trebuie despoiatü de imobilele séle, pe cândü nu se scie, decât va fi pusü, séu nu, în fruntea afacerilorü lui.

Së notămü, că sindicii nu potü face compromise, fără së fi fostü legaliminte autorisați, asemenea nu potü deferi jurăminte decisorii.

In ce casă sindicii potă întrebuința pe falitū pentru a se ajuta, și a se lumina asupra gestiunei? (art. 232 C. com.).

Sindicii pot întrebuința pe falitū pentru a se ajuta și a se lumina asupra gestiunei în casă când falitulū nu va fi închisū de loc, séu se va fi eliberatū de la închisóre. — Retribuțiunea muncéi séle se va fixa de judecătorulū-comisarū (art. 232 C. com.).

Secțiunen IV.

Despre actele asigurătóre.

Carī sunt actele conservătóre pe carī sindicii sunt datorī sē le facă îndată ce intră în funcțiune?

Îndată după intrarea lorū în funcțiune sindicii sunt ținūți a face tóte actele necesarie pentru conservarea drepturilorū falitulū contra debitorilor lui; așa sindicii vorū întrerumpe prescripțiunile, vorū împlini plata creanțelorū, vor urmări pe creditorii lui, vorū pleda pentru falitū, vorū sechestra bunurile debitorilorū lui etc.

Legea în art. 234 mai țice că drepturile creditorilorū falitulū se vorū asigura asupra bunurilorū debitorilorū sēi și prin zălogire.

Eū credū, că prin acéstă espresiune se înțelege că sindicii vorū putea în numele mesei creditorilor, sē facă a se înscrie o hypotecă ce arū avea falitulū asupra bunurilorū unuia din debitorii sēi, și a cărei înscriere falitulū nu ar fi cerut'o.

Sē notăm, că partea finală a art. 234 care țice: *asemenea mēsurī vor lua (sindicii) și pentru lucrurile nemișcătóre, ce ar descoperi că sunt ale falitulū*; după mine acestū aliniatū este tradusū fórte rēu.

Dér cu tóte acestea iată cumū credū eū că trebuie sē se înțelégă acéstă dispozițiune.

Legiuitorulū mai susū țice: „Sindicii după intrarea

„loru în lucrare sunt datorî să facă tóte actele trebuinciose „spre asigurarea drepturilor falitului asupra datorniciloru „săi, séu prin răfuire îndată a datoriei. séu prin sequestru, „séu prin *zalogire*, și acestea în numele mesei creditoriloru.

Acum întrebarea este: pentru cine iați sindicii aceste meniri? Neapărată că pentru creditorî! nu pentru falitü; creditorî falitului esercita prin sindicî drepturile debitorului lorü, ale falitului, asupra debitoriloru acestuia; prin urmare, această asigurare încă o dată se face pentru creditorî falitului.

Si după acésta legea vine în partea finală și mai adaogă :

„*Asemenea măsurî se vorü lua și pentru lucrurile nemîșcătore, ce ar descoperi, că suntü ale falitului; și pentru lucrurile nemîșcătore ale falitului, ca să nu se înstrăineze nici acestea.*”

Dér pentru cine să se ia asemenea măsurî? Negreșittü că totü pentru creditorî falitului.

Ce înțelege legea prin vorbele: *asemenea măsurî?* eü înțelegü *zalogire*, adică *hypotecă*.

Cu alte cuvinte legea înțelege prin aliniatulü ultimü alü art. 234 C. com. că va trebui a se înscrie în numele mesei creditorilorü o *hypotecă* asupra bunurilorü imobile ale falitului pentru ca să nu se înstrăineze.

Hypoteca înscrisă în virtutea acestuî articolü, va fi o *hypotecă legală*, pentru că rezultă din lege.

S'ar mai putea înțelege partea ultimă a art. 234 și în sensulü că sindicii sunt datorî a stărui pentru înființarea unuî sequestru judiciarü asupra imobilelorü falitului ce s'ar poseda de alții, și pentru a cărorü proprietate s'arü judeca. Inșe pentru acesta după mine, nu ar fi trebuință de aliniatulü ultimü alü art. 234.

Să notămü änsë, că acestü aliniatü este fórté obscurü, și se póte înțelege fórté anevoie.

Secțiunea V.

Despre verificarea creanțelor. (Art. 235—247).

Verificarea creanțelor, operațiunea cea mai importantă a falimentului, are de obiectu de a verifica și de a controla pretențiunile acelorora, cari se pretindū creditorī.

Care creditorī sunt ținūți de a 'și înfățișa titlurile lorū?

Toși creditorī chiarū și aceia ale cărorū creanțe sunt civile sunt ținūți a 'și înfățișa titlurile lorū, la verificare.

Dér creditorī hıpotecarı séū privilegiați?

În privința creditorilor privilegiați, séū hıpotecarı, decă sunt și ei ținūți a 'și presenta și a 'și afirma creanțele lorū, după cum vom vedea mai la vale, cestiunea este controversată.

Bravard susține că acéstă duplă formalitate : a presentărei și a afirmărei creanțelor, nu se aplică, când este vorba de creditorī hıpotecarı, séū privilegiați asupra imobilelor, pentru că acești creditorī, đice dēnsulū, sunt afară din falimentū. Dér creditorī, cari aū unū privilegiū generalū asupra mobilelor, nu sunt scutiți, după acestū autorū, de acéstă formalitate, pentru că ei trebuie mai multū considerați ca în falimentū, de cât afară din falimentū, din cauza precarității gagiulū lorū, pe care nu 'l aū în posesiunea lor, și care póte dispărea prin înstrăinare din partea debitorulū (t. V, p. 342 et suiv.).

Dupē o altă opiniune, tóte creanțele fie civile, fie comerciale; fie privilegiate séū hıpotecare, eventuale, séū nedeterminate, sunt supuse la verificare și afirmare. Numai acela đic partisanii acesteı opiniunı, este afară din falimentū, adică, nu are a face cu falimentul care a justificatū calitatea sa de creditorū hıpotecarū, séū privilegiatū; ânse acéstă justificare nu se póte face, de câtū conformū art. 235 C. com., (Demandeat sur Bravard, loc cit.;— Curtea de apelū din Lyon a decis: că creanța privilegiată a proprietarulū asupra mobile-

loru din locurile închiriate falitului nu este supusă la verificare și afirmare; arêt, 17 Mars 1846).

Cu toate acestea s'aù dat mai multe decisiuni în sensul. că creditorii privilegiați, sèu hypotecarii, nu sunt obligați a se supune la verificare și afirmare mai înainte de a urmări expropriarea imobilelor afectate la creanțele lor; că aceste formalități nu sunt obligatòre pentru ei, de câtu când voescù sè ia parte la distribuirea banilor. care aparțin mesei chi-rografariă. (Amiens 27 Fevr. 1839).

Cândù, și cui potù creditorii sè 'și dea titlurile lorù? (art. 235 C. com.).

Pentru activarea și falicitarea operațiunei verificărei creanțelor, creditorii potù, îndată după declararea falimentului, sè depună la grefa tribunalului titlurile lorù, împreună cu copii după ele, scrise de dènșii (art. 235 C. com.): aceste copii se vor colaționa, adecă se vorù confronta cu originalele, și se vorù depune la grefă, și grefa va înapoia 'creditorilorù titlurile lorù originale, ce au depusù, și le va da și *unù certificatù despre depunerea copiilorù* după aceste titluri; Copiile rămase la grefă, se vorù prescrie din nou împreună cu toate schimbările ce li se vorù fi făcut, cândù s'aù colaționatù cu originalele. Copiile acestea servescù tribunalului pentru a cunosce pe creditorii, și pentru a vedea, pènè la ce punctù creanțele lorù suntù adevèrate, (art. 235 C. com.).

Carii creditorii trebuescù vestiți, ca sè se presinte în persoană, sèu prin mandatarii, pentru a 'și remite titlurile lorù în mâna sindicilorù, sèu la grefa tribunalului? (art. 236 C. com.).

Creditorii carii *pènè la numirea sindicilorù definitivă*, n'aù depusù încã titlurile lorù, sunt avertisați prin publicațiunii în Monitorulù oficialù și prin citațiunii din partea tribunalului, ca sè se presinte în persoană, sèu prin procuratorii, în termenù de 20 zile de la publicare, pentru a 'și depune titlurile lorù,

de sumele ce au să ia împreună cu o copie după dăsele, la sindică, sėu la grefa tribunalulu. — Creditorii domiciliatfi în Regatul Romăniei, dır în locu deosebitu de acela alu aședărei tribunalulu sesisatu de instrunționea falimentulu, au pentru depunerea titluriloru loru, afară de termenulu de 20 zile, încă o zi pentru fie-care șese cėsuri de depărtare între locul aședărei tribunalulu, și domiciliulu loru. Iar creditorii domiciliatfi afară din Regatul Romăniei au un termenu de 120 zile (art. 236, C. com.).

Când începe verificarea creanțelor? (art. 237 C. com.).

Verificarea creanțelor începe în cele trei zile după expirarea terminorlu acordate creditoriloru domiciliatfi în Regatul Romăniei; *nu se mă ascėptă*, ca să trecă și termenulu de 120 zile acordatu creditoiloru domiciliatfi afară din România.

Unde și când, se face verificarea?

Verificarea se face în locul, în ziua, și la ora indicată de judecătorulu-comisar, (art. 237 C. com.). Citațiunile ce se dau creditoriloru conformu art. 236 trebuie să conțină această indicațiune, a locul, zilei și orei.

Și afară de acesta, fiindu-că neprezentarea creditoriloru are grave consecințe, se mă face încă *o nouă* însciințare prin publicațiune în Monitoru, și prin citațiune din partea tribunalulu. Va să dăcă creditorii, de douė ori se însciințedă prin publicațiuni în Monitoru și prin citațiuni: o dată la numirea sindiciloru definitiv, ca să se arate în timpu de 20 zile; și alu doilea, ca să se presinte la verificare după espirarea celoru 20 zile (art. 236 și 327 C. com.).

Cum se face verificarea creanțelor?

Verificarea se face contradictoriu între sindică și fie care creditor, sėu mandataru al sėu, și în prezența judecătorulu-comisar, care dresedă procesu-verbalu despre cele petrecute. — Verificarea creanțeloru sindiciloru se face de judecătorulu-comisar (art. 327 C. com.).

Cine pöte sta la verificare și a se opune la primirea cutăreț seü cutăreț creanțe ? (art. 238 C. com.).

Orî-ce creditoare verificatü, seü trecutü în bilanțü pöte asista la verificarea creanțelorü celor-l'alți creditorî, și ale contesta. — Falitulü are acela-și dreptü (art. 238 C. com.).

Cumu-și probădă creditorî creanțele lorü ? (art. 240 C. com.).

Creditorî 'și probădă creanțele lorü prin probele acordate de lege, adică, după regulile de dreptü în materia de probe. — Judecătorulü-comisarü pöte chiarü din oficiü se ordone prezentarea registrelorü creditorilorü, seü se cëră unü extractü după dênsele, făcutü de tribunalulü locului. — Acéstă presentare de registre se pöte cere chiarü și cândü creanța s'arü proba, prin titlurî orî-cât de regulate s'arü părea, chiar decă ar fi autentice ; pentru că se pöte întâmpla, ca obligațiunile stabilite prin titlurî se se fi modificatü, și proba acesteï modifi-cațiunii se se găsescă în registre (art. 240 C. com.).

! Ce este procesulü-verbalü de verificare ? ce indică, ce conține, și ce se menționéză în elü ? (art. 239 C. com.).

Procesulü verbalü de verificare arată domiciliulü realü alü creditorilorü seü alü mandatarilorü lorü. Afară de acésta trebuie se conțină și o descriere somariă a titlurilorü ; se va face vorbire pentru cuvintele drese, pentru cele șterse și pentru cele adăogate printre rëndurî, pentru ca creditorulü se nu mai aibă nicî unü interesü a 'și ascunde titlulü seü în casü cândü cei-l'alți creditorî arü voi se-î contesteze creanța. În fine, în procesulü verbalü se menționéză, decă creanța este admisă, seü respinsă (art. 239 C. com.).

Quid decă creanța este admisă ? (art. 241 C. com.).

Decă creanța este admisă în procesulü verbalü se va arăta că portorulü titlului este recunoscutü, ca creditorü pentru suma reclamată și sindicî scriü pe titlu declarațiunea următoare :

S'a primitü între datorüile falimentului cutăreia dreptü su-

ma de.... la .... — Judecătorul-comisarul certifică cu subscrierea sa această declarațiune.

Să notăm, că o creanță de și este admisă la pasivul unui faliment, se poate contesta după verificare și afirmare în casul de eror. (Lyon. 21 Nov. 1849; Nîmes, 29 Nov. 1849).

După acesta. ce formalitate au să împlinescă creditorii? (art. 241 C. com.).

Fie-care creditor după verificare este dator să ca în intervalul de 8 zile să afirme în prezența sindicilor și a judecătorului-comisarului, că creanța sa este sinceră și adevărată.

Care este scopul acestor formalități?

Legiuitorul a crezut, că impunându creditorilor obligațiunea de a atesta înaintea judecătorului sinceritatea titlurilor lor, se vor putea încă opri proiectele culpabile în casul de machinațiune frauduloasă.

Se cere o afirmațiune sub prestare de jur. iment?

Cestiunea este controversată.

Noi însă credem, că de orice legea nu ordonă în mod expres, ca afirmațiunea să se facă sub prestare de jurământ, creditorul nu este obligat, de cât la o afirmațiune pură și simplă, fără a mai presta nici un jurământ. (Renouard, t. I, p. 523; Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 26.)

Alți autori însă cer, ca afirmațiunea să fie făcută sub prestare de jurământ. (Bravard, p. 627; Pardessus, no. 1168).

Afirmațiunea se poate ea face printr'un procurator?

Da! și această cestiune nici o dată n'a fost pusă în dubiu, de la redacțiunea Codului de comerț Francesu.

Ne-afirmarea creanței în cele 8 zile, atrage ea după sine pierderea drepturilor creditorilor?

Acastă cestiune este controversată.

1. — *Opiniune.* — Termenii legii sunt foarte imperativi; afirmațiunea creanțelor trebuie să se facă în cele 8 zile, mai târziu nu se poate, afară de cazul de forță majoră, seu de

bólă; creditorulū, care nu afirmă creanța sa în cele 8 zile pierde drepturile séle. (Renouard, loc. cit.).

2. — *Opiniune.* — În lege nu este scrisă nici o deșansă; afirmațiunea, pôte după noi, să se primescă, pe câtū timpū nu s'a închiatū procesulū verbalū. (Lainné, p. 183, Bravard, p. 625; Bécane, loc. cit.).

Carī sunt cauzele de anulare, carī potū fi propuse după verificare și după afirmare în contra admiterei unei creanțe la pasivulū unū falimentū?

Cestiunea este controversată.

1. — *Opiniune.* — Creanțele admise la pasivulū unū falimentū, nu mai potū fi contestate, pentru *eróre* de faptū, séu de dreptū ce se pretindū că s'arū fi făcutū în aprecierea titlurilorū și documentelorū, pe carī ele sunt fondate. Creanțele nu mai potū fi atacate, de câtū pentru *dolū* séu *forță majoră*, care ar fi împiedecatū verificarea exactă și sinceră. (Renouard, traité de faillites t., I, p. 525 2-e édit. — Cass. fr. 1 Mai 1855; 16 Juillet, 1860).

2. — *Opiniune.* — Nu trebuie să se facă, după noi, nici o distincțiune între *dolū*, séu *violență* și *eróre*. Dēcă *dolulū* și *violența* suntū o cauză de anulare, trebuie să fie totū așa și în câtū privește *erórea*, pe care legea o pune pe aceeași liniă. (art. 953 C. civ.). — Dēcă în momentulū admiterei creanței, există *eróre*, ea distruge consentimentulū, și prin urmare, însuși admiterea creanței. (Ollivier, Revue pratique de droit français, t. I, p. 24 et suiv.).

Quid în casū când creanța este contestată ?

În casū cândū creanța este contestată, legea autorisédă pe judecătorulū-comisarū ca *fără a chema înaintea lui pe creditore*, să supună printr'unū raportū pricina la tribunalulū ca să o judece într'unū termenū scurt. (art. 224 C. com.).

Care tribunalulū se va ocupa cu resolvarea contestațiunei?

Contestațiunea se pôte referi séu la materii comerciale

séu la materiî civile : în casulü ântâiü, se va rezolva de tribunalulü comercialü, iarü în casulü alü doilea de tribunalulü civilü.

Décă afacerea este trâmîsă la tribunalulü comercialü, și acesta voesce a avea mai multe luminî, pôte mai 'nainte de a-'și da hotărârea sa, së ordone ca afacerea së se întórcă din nou la judecâtorulü-comisarü, pentru ca acesta së examineze contestația façiă cu creditorulü și cu alte persóne ce 'lú vorü putea lumina. Și tribunalulü va judeca apoi dupé acestü raportü alü judecâtorulü-comisarü.

În casü, când contestația este trâmîsă înainte tribunalulü de comerciü, și décă cauza nu este în stare de a se rezolva înainte expirârei termenilorü fixate de art. 236 și 241 *ce pôte ordona tribunalulü?*

Vomü vedea, că dupé terminarea operațiunilorü verificărei, trebuie convocaï îndată creditorî pentru a delibera asupra concordatului; ânsé contestațiunile asupra creanțelorü causéză adese-orî întârzierî, și se pôte întâmpla ca sentințele asupra acestor contestări së nu se fi datü mai înainte de epoca, când trebuie së se facă acéstă convocare; în acestü casü, se nasce o dificultate pe care legiuitorulü a transiat'o în modulü următorü: Décă contestația este înainte tribunalulü comercialü, acesta pôte dupé împrejurări, së ordone, séü së *amâne concordatului*, séü së *convóce pe creditorî* pentru a procede la facerea lui, (art. 243).

De cele mai de multe orî tribunalulü ordoná a se procede la formarea concordatului; — În acestü casü tribunalulü va potea hotári, ca creditorulü a cãruî creanță este contestatá, së fiá admisü la delibarările concordatului pentru o sumă óre-care, ce ar gási de cuviință a determina *provisoriü* prin hotărârea sa. (partea finală a art. 243 C. com.).

Décă contestația va fi trâmîsă înainte tribunalulü civilü, totü tribunalulü de comerciü va decide, décă concordatulü

trebuie să se amâne, său nu; dără decă va dispune ca să se procedă îndată la formarea concordatului, *tribunalul civilă sesizat de afacere, va judeca* în termenă scurtă, după cererea sindicilor, notificată creditorului contestat, și fără alte formalități, decă creanța contestată este admisă provisoriu, și pentru câtă sumă. — Tribunalul comercială nu pôte nimic prejudica în câtă se atinge de creanță, asupra căreia numai tribunalul civilă este chemată a se pronuncia. (art. 244 C. com.).

Decă creanța contestată va face obiectul unei *instrucțiuni criminale* său *corecționale*, totă tribunalul comercială decide asupra amânării concordatului său decă trebuie a se procede imediată la facerea lui; dăr decă va decide a se procede la formarea concordatului, nu va putea să dea voie a se primi provisoriu datoria creditorului contestat; prin urmare, creditorul contestat nu va putea lua parte la lucrările falimentului, pêne când tribunalul competente va otări asupra cauzei (partea ultimă a art. 244 C. com.).

Quid în casă când creanța fiindă recunoscută, contestațiunea nu se referă, de câtă la privilegiă, său la ipotecă? (art. 245 C. com.).

În acestă casă creditorul este admisă de lege, fără intervenirea justiției, la deliberările falimentului, *ca creditoră ordinară*, (245 C. com.).

După cum scimă deja, pentru accelerarea mersului falimentului, se procede la formarea concordatului, și la cele-lalte operațiuni ale falimentului, îndată după expirarea termenilor fixate pentru verificarea și afirmarea creanțelor persónelor domiciliante în România, fără a se mai accepta și creditorii domiciliati în străinătate. (art. 246 C. com.). — Acum nasce întrebarea: *ce se face cu drepturile acestoră din urmă?*

Legea, după cumă vomă vedea mai la vale ne spune, că

partea cuvenită loră din dividende se pune la păstrare, (ved. art. 307 și 308 C. com.).

Ce drepturi au creditorii, în casă când nu se presentădă nică la verificare, nică la afirmare, în termenii prevăduți de lege? (art. 247 C. com.).

Creditorii, cari nu se supună verificărei și afirmărei, în termenile prevădute de lege, fie ei cunoscuți sėu necunoscuți, puțină importă, nu iaă parte la împărțirea dividendeloră. Dėră cu tóte acestea potă face cu cheltuiala loră opozițiune. Inșă acéstă opozițiune nu suspendă executarea repartitiunilor ordonanciate de tribunală, cari suntă definitive. Numai cătă, îndată ce au făcută opozițiune, trebuie coprinși și ei în nouile repartitiuni, ce se voră mai face, pentru o sumă ce se va determina provisorii de tribunală, și care se va ține în păstrare pēnă la resolvarea opozițiunei printr'o sentință. Afară de acéstă, legiuitorul voinďă, ca pozițiunea loră să fiă cătă se póte de egală cu a celor-l'alți creditorii, cari au luată parte la primele distribuțiuni, 'y autorisă a lua din împărțirile, ce se voră mai face, o parte analogă cu aceia, ce li s'ară fi cuvenită din cele deântăi împărțiri; ast-felă în cătă, ei nu încercă perderei, de cătă în casă când nouile sume de împărțită, nu ar fi suficiente pentru a acoperi partea, ce li se cuvine.

Creditorii retardatarii formėdă opozițiunea loră prin actă extra-judiciară notificată sindiciloră, și tribunalulă de comerciă decide în urmă asupra meritului, sėu demeritulă opozițiunei loră. (art. 247 C. com.).

CAPITOLULŪ VI

Despre concordată și unire.

Amă spusă deja, că după expirarea termeniloră fixate pentru verificarea și afirmarea creanțeloră creditoriloră domiciliați în Regatulă Romăniei, se trece îndată la cele-l'alte

operațiunii ale falimentului. (ved. art. 246 C. com.): Creditorii se întrunesc pentru a delibera. — Două căi le sunt deschise: pot face ca falitul să reintre iarăși în administrațiunea și libera dispozițiune a averii sale. sub óre-cari condițiunii, de a plăti într'unu termenú óre-care totú, séu parte, din ceia ce datoresce; adecă séu 'i acordă unú termenú pentru plată séu 'i iartă o parte din datorií; séu totú de o dată, 'i acordă și unú termenú pentru plată, și 'i iartă și o parte din datorií; acésta este ceia-ce se numește *concordatú*. (art. 251 și urm. C. com.).

Décă creditorii nu primescú oferta făcută de falitú, decă, adecă nu se face *concordatú*, creditorii suntú în stare de *unire* (art. 272 și urm. C. com.): se unescú pentru a liquida activulú debitorului lorú, și a se despăgubi din acestú activú, pe câtú se vorú potea.

Secțiunea 1.

Despre convocarea și adunarea creditorilor.

De cine, și cum se convócă creditorii pentru a delibera asupra formărei concordatului? (art. 248 C. com.).

Indată după expirarea terminilorú pentru verificarea și afirmarea creanțelorú, Tribunalulú trebuie să convóce pe toíi creditorii, ale căroră creanțe au fostú verificate și afirmateí, séu admise provisoriiú, pentru a delibera asupra formărei concordatului. Acéstă convocare se face prin citațiunii și prin publicare prin Monitorú; în citațiunii se va aréta obiectul adunărei. (art. 248 C. com.).

Sub a cuiú presidențií, unde, în ce zi, și la ce oră are locú adunarea? (art. 249 C. com.).

Adunarea se strânge sub președențiia judecătorului-comisariú în loculú, ziua și ora fixată de dēnsulú. Creditorii veri-

ficați, și afirmați, sêu admiși provisoriu, se prezintă în persoană, sêu prin mandatar.

Unii autori sunt de părere, că creditorii admiși provisoriu nu se pot prezenta la adunare, de cât după ce 'și vor fi afirmat creanțele lor. (Pardessus, no. 1234).

Alții însă sunt de părere, că legea nu cere pentru acești creditorii o afirmațiune, pentru că acesta presupune o admișiune definitivă. (Esnault, t. I, no. 391.) — Textul legii este favorabil acestor din urmă opinii.

Falitul se chiamă asemenea la adunare; și trebuie să se prezinte în persoană, decât va fi fost dispensat de închisore, sêu decât va fi obținut eliberarea cu, sêu fără cautiune, și nu poate fi reprezentat printr'un mandatar, de cât pentru motive valabile și aprobate de judecătorul-comisar.

Asupra a ce facu sindicii un raport către Adunare? (art. 250 C. com.).

Sindicii facu către adunare un raport asupra stărei falimentului, asupra formalităților, ce se vor fi îndeplinit, și asupra operațiunilor, ce se vor fi făcut. Falitul trebuie ascultat pentru a combate, de va fi cazul, inexactitățile raportului.

Acest raport al sindicilor, se redigiază în scris, se subscie de dênșii, și se dă judecătorului-comisar.

Judecătorul-comisar redigiază un proces-verbal despre cele ce s'au ținut, și s'au decis de adunare, (art. 250 C. com.).

Secțiunea II.

Despre concordată.

Ce este concordatul?

Concordatul este un contract intervenit între un debitor declarat în faliment și majoritatea numerică a cre-

ditorilor^u s^{ei}, care represintă trei din patru părți din totalitatea creanțelor^u verificate și afirmate, s^{eu} admise provisoriu.

S^{eu} mai scurt^u : Concordatul^u este contractul^u dintre falit^u și creditorii s^{ei}.

§ I

Despre formarea concordatului.

Concordatul^u nu p^ote face între creditorii și falit^u, de cât^u după îndeplinirea formalităților, despre cari am vorbit^u mai sus^u : facerea bilanțului, a inventariului, și verificarea creanțelor^u. Ac^{es}ta pentru că legea voesce, ca creditorii să contracteze cu falitul^u în cunoscință de cauză. (art. 251 C. com.).

Ce condițiuni se cer^u pentru, ca să se p^otă face concordatul?

Pentru facerea concordatului nu se cere consențim^{en}tul^u tuturor^u creditorilor^u; d^{er} se cere o dublă condițiune : se cere consențim^{en}tul^u majorității creditorilor^u, adică jumătate plus unul^u, așa în cât^u decă sunt^u 40 de creditorii tre bue neap^{er}atti, pentru ca să se p^otă face concordatul, să consimțe 21 ; afară de ac^{es}ta, se mai cere, ca cei 21 creditorii să represinte trei din patru părți din totalitatea creanțelor^u verificate și afirmate. s^{eu} admise provisoriu ; așa, de exemplu, decă pasivul falitul^u se urcă la 100,000 franci, verificați și afirmați, s^{eu} admiși provisoriu. va trebui ca cei 21 creditorii să represinte 75,000 franci.

Orice contract^u închiat^u de un^u număr^u mai mic^u de cât^u majoritatea creditorilor^u, s^{eu} chiar de majoritatea creditorilor^u, ânsă ne reprezentând^u $\frac{3}{4}$ din totalul^u creanțelor^u este nul^u, (art. 251 C. com.).

De ce se cere majoritatea creditorilor^u, și trei din patru părți din totalul^u creanțelor^u?

Majoritatea în număr^u a creditorilor^u. se cere pentru ca

micii creditorii să nu fiă cu deservărire absorbiți de creditorii cei însemnați, pentru ca acțiunea și voința creditorilor mici să nu fiă cu totul paralizată de a creditorilor celor mari; pentru ca să aibă și ei un rol, să nu fiă siliți a se supune voinței, condițiilor și capriciului creditorilor celor mari. Póte ca cutare condițiunii, ce le convină creditorilor celor mari, să nu le convină și celor mici, și vice-versa, majoritatea de trei quarturi în sume se cere pentru a împedica pe micii creditorii de a impune voința lor marilor creditorii.

Quid despre acela, care a devenit cessionarū de mai multe creanțe în contra falitului?

Acela care, chiar în urma falimentului debitorului său, deca ar fi devenit cessionarū al mai multor creanțe în contra falitului, nu este în dreptu a cere, ca la compunerea majorității în număr, ce se cere pentru concordatū, să fiă socotitū cu atâtea voturi, câte creanțe a dobândit; el nu póte avea mai multū de câtū unū singurū votū. (Cass. fr. 24 Mars, 1840).

Majoritatea numerică, ce se cere, pentru ca să se póti forma concordatului, se calculă ea după numărul creditorilor prezenți, sau după numărul creditorilor verificați?

1. — *Opiniune.* — Majoritatea în număr se înțelege a creditorilor prezenți la deliberare. Așa se rezolva cestiunea și sub imperiul textului vechi al Codului francesū de comerciū, al cărui art. 522 șicea: „Dacă majoritatea creditorilor *«prezenți»* consimtu la concordatū. . . .” și nimicū nu indică că legiuitorul Codului francesū actualū, și prin urmare, și al nostru ar fi voitū să modifice această doctrină. (Lainné p. 212; Pardessus, no. 1237; Esnault, n. 409; Philibert, journal du droit comercial, année 1855; I-er partie, p. 81 et suiv.—Rouen 30 Juin 1853; Bordeaux, 21 Mars, 1865).

2. — *Opiniune.* — Legea din anul 1833 la francesi nu a reprodus dispozițiunile art. 522; și codul nostru este tra-

duş după codul francesu în urma acestei epoce; afară de a-césta, ar fi o inconsecinţă, ca să calculăm majoritatea în sume, cele trei din patru părţi, după statul creanţelor verificate şi afirmate, şi să nu recurgem la acela-şi stat pentru a calcula numărul voturilor necesarie la concordat. (Cass. fr.; Renouard, t. II, p. 16 et 30; Bravard, p. 365 et suiv. — Paris 14 Mars 1849, 7 Août 1850).

Quid despre majoritatea în sume?

Art. 251 ne spune expresu, că majoritatea în sume se calculează după creanţele verificate şi afirmate, séu admise provisoriu.

Carî creditorî nu sunt admişi la votu, şi carî creanţe nu se ţin în socotelî pentru formarea majorităţei în sume? (art. 252 C. com.).

Dreptul de a vota la concordat este refusat creditorilor ipotecari şi creditorilor privilegiaţi, séu gagişti. — Pentru compunerea majorităţii celor trei din patru părţi, în sume, trebuie asemenea să se scadă creanţele ipotecare, privilegiate, séu asigurate printr'unu emanet. Dacă ar fi altfelu, atunci creditorii aceştia, avându-şi creanţele lor asigurate printr'o ipotecă, privilegiu, séu gagiu, ar vota fără dificultate nişte remise destul de însemnate, carî în urmă nu ar fi plătite de câtu de creditorii chirografari, (art. 252 C. com.).

Quid în casu când un creditor ipotecaru, privilegiatu, séu gagiştu ar vota la facerea concordatului?

Votul séu aduce cu sine *de dreptu* renunţarea la ipotecă, séu privilegiu, orî gagiu. — Dér cu toate acestea, dacă un creditor de asemenea categorie ar fi în acelaşi timp şi creditor chirografaru, adecă, pentru o sumă óre-care negarantată prin ipotecă, privilegiu séu gagiu, nimic nu 'lă împedică de a participa la concordat pentru acésta sumă. Cuvintele: *pentru creditele cele asigurate*, din primul aliniat al art.

252, arată, că excluderea nu are loc, de cât pentru creanțele garantate.

Afară de acesta, creditorele care renunță la hypotecă, privilegiu său gagitu, pôte lua parte la *deliberațiune și la votarea concordatului*. (partea finală, art. 252 C. com.).

Creditorele hypotecarū, privilegiatū. său gagistū, pôte elū renuncia numai la o parte din siguranța sa, ast-felū în câtū pentru o parte din creanță să fie creditore hypotecarū, privilegiatū său gagistū, iar pentru o altă parte să fiă creditore chirografarū, ca să pôtă lua parte la facerea concordatului?

Se decide în generalū. și cu dreptū cuvântū, că creditorele trebuie să opteze, și că nu pôte face alt-felū, de câtū său să renunțe complectamente la hypotecă, său la privilegiu pentru ca să ia parte la concordatū, său să nu ea parte la votū, decât voește să 'și conserve hypoteca, gagiulū, său privilegiulū său' (Pardessus, no. 1236, p. 2891; Renouard, t. II, p. 23 et suiv.).

Cu tôte acestea Bravard (p. 633 și urm.) susține, că unū creditore a căruī creanță este, de exemplu, de 100,000 fr., pôte, declarândū, că renunță la hypotecă, său privilegiu pentru 50.000 fr., de exemplu, să ia parte la concordatū, pentru acești 50,000 fr. fără să 'și compromită hypoteca, gagiulū său privilegiulū său, pentru ceī-l'altī 50,000. fr. Prin această renunțare. ȕice dēnsulū, creditorele se găsește, pentru porțiunea creanței la care a renunțatū, în aceiași pozițiune, ca și orī-care creditore chirografarū; prin urmare, trebuie să aibă acele-ași drepturi.

La acesta se pôte respunde: că termenī art. 252 fiind generalī, este contrariū acesteī doctrine. Dacă creditorele care a renunțatū la garanțiile seīe pentru jumătate din creanță, este în aceiași pozițiunī cu creditorele chirografarū pentru această jumătate, nu este în aceiași pozițiune în care sunt eī pentru cea-l'altă parte a creanței seīe, pentru că acesta este

garantată prin hypotecă s'eu privilegiu ; prin urmare, este de temut, ca acestu creditor o s' fiă mai aplicatü la indulgență în deliberațiune, și o s' consimtă mai ușorü a ' erta uă parte mai mare din creanțe, în prejudiciulü creditorilor, carü nu aü asemenea garanții.

Quid pentru creditorü hypotecari, s'eu privilegiați, ale căroro hypotecü saü privilegiurü sunt contestate ?

Când legea d'ice, că votarea creditorilor hypotecari, s'eu privilegiați, orü gagiști la concordatü atrage după sine renunțarea la gagiulü, hypoteca, s'eu privilegiulü lorü presupune că hypoteca s'eu privilegiulü nu sunt contestate, pentru că noi am v'edutü (art. 245), că creditorü ale căroro gagiurü, hypotecü, s'eu privilegiü sunt contestate, potü delibera, fără a ' și pierde dreptulü lorü de preferință, în casü când acestü dreptü se va recunöște mai târziu.

Când trebuie sub-scrisü concordatulü și unde ? (art. 253 C. com.).

Concordatulü trebuie, subü pedepsa de nulitate, s' fiă sub-scrisü în ședința unde se închiă față cu toți creditorü. Acesta äns' nu va s' d'ică că deliberarea și votarea trebuie s' se facä într'o singurä ședință, ci că trebuie s' se sub-scrie în ședința, unde se închiă. — Legiuitorulü a voitü, ca falitulü s' nu se ducä pe a casä pe la creditorü pentru ca s' obținä sub-scrierile lorü de complenșă, prin seducțiune, s'eu prin mijlóce nepermise de lege (partea I a art. 253 C. com.).

Ce se face în casü, când nu se obținü ambele majorități, ci se obține numai majoritatea în num'ru, s'eu numai majoritatea în sume ?

În acestü casü, deliberațiunile concordatului se amänä 8 zile, pentru ca d'ecä se va putea, s' se formeze și majoritatea ce lipsește. (art. 253 C. com.).

Ce se facü în acestü casü decisiunile, ce se vorü fi luatü la cea de întâi ședință ?

Resoluțiunile, decisiunile și adesiunile date la cea-d'ântâi ședință, rămân fără efect; creditorii pot reveni asupra consimțământului, ce au dat. (art. 253 C. com.).

Dacă ânsă, nu se va fi obținut, nici majoritatea în număr, nici majoritatea în sume, nu se mai face nici o amânare; totul este terminat.

În fine, dacă deliberațiunile s'au amânat pentru că lipsea o majoritate, s'au alta, și dacă la o a doua într'unire nu este iar de cât o majoritate, concordatul este asemenea definitiv respins.

Eară dacă cele două majorități există, concordatul este admis, și judecătorul-comisară dresază un proces-verbal despre această a doua într'unire, la care se anexază actul de concordat.

Se poate face concordat cu acela, care s'a condamnat ca bancrotă fraudulosă ? (art. 254 C. com.).

Bancruta fraudulosă fiind un delict din cele mai grave, legea definește creditorilor de a face un concordat cu falitul, care s'a condamnat pentru bancrotă fraudulosă, pentru că concordatul este considerat ca o favoare, ce se acordă falitului de bună credință (art. 254 C. com.). Permite ânsă, de a se face un concordat, cu cel care s'a condamnat, ca bancrotă simplă. Legiuitorul a socotit că o prohibițiune ar fi prea riguroasă în acest din urmă cas, față cu un debitor, căruia i se pot imputa numai nesce acte de imprudență, sau de neglijență; ar fi în adevăr o inconșință a declara nedemn de concordat pe un falit căruia legea 'i acordă onora de a fi reabilitat.

Quid în cas când se va fi început o instrucțiune pentru bancrotă fraudulosă ?

În acest cas creditorii se convoca pentru a otara dacă își rezervă dreptul de a delibera asupra concordatului, în cas de aquitare, și dacă, prin urmare, amana deliberarea a-

supra concordatului, pînă la terminarea procesului corecționalu (art. 254 C. com.).

Quid în casu de urmîrire pentru bancruta simplă ?

În acestu casu potu asemenea se amâne deliberările pînă la terminarea procesului (art. 255 C. com.).

De cine se hotîrașce amânarea în aceste două casuri ?

În ambele aceste casuri amânarea se pronunță de majoritatea creditoriloru în numêr, reprezentând și cele trei quarturi în sume.

Cine pôte face opozițiune la concordat ? (art. 256 C. com.).

Totu creditorulu care are un dreptu de a concurge la concordat, sau ale căruia drepturi s'aun recunoscutu în urmă, pôte face opozițiune la concordat (al. 1 al art. 256 C. com.).

Prin urmare, creditorii ne-verificați, ne-afirmați, sau neadmiși provisoriu la deliberările concordatului nu pot face opozițiune.

Asemenea nu potu face opozițiune creditorii hypotecari, sau privilegiați, fără a renuncia la dreptulu lor de preferință.

Quid despre creditorii, cari au participat la concordat, și cari l'au sub-semnatu, potu ei face opozițiune ?

Unii suntu de părere că acești creditorii nu au dreptulu de a face opozițiune. de cătu numai pentru *dolu* și *fraudă*; și că nu au acestu dreptu în casu cându ar reclama în contra unor *neregularități*, sau *nulități*. pe cari suntu presupuși, că le au cunoscutu și le au acoperitu prin consimțimântulu lor.

Autorii ânsé în general, decidu cu dreptu cuvêntu că și creditorii cari au subscrisu concordatulu au dreptulu de a face opozițiune; pentru că ei când l'au subscrisu au cređutu că subscrisu un actu regulat ; și afară de acêsta legea acordă dreptul de opozițiune tuturor creditorilor, fără a face nici o distincțiune între creditorii cari au subscrisu concordatulu și între cei cari nu l'au sub-scris. (Pardessus, No. 1239 p. 296;

Renuard, t. II p. 42 Bécane Question sur les faillites. etc. p. 35).

Care este scopulă acestorū opozițiunī ?

Legiuitorulū a voitū, ca să lase celorū interesați dreptulū de a lumina pe tribunalulū chematū a omologa concordatulū și de a-ī arēta viciile acestuī actū.

Ce trebuie să se indice în opozițiune ? (art. 256 C. com.).

În opozițiune trebuie să se arate motivele, pe cari este fondată; dacă, de exemplu, judecătorulū-comisar a lăsat să se delibereze asupra concordatului mai înainte de a se fi terminatū verificarea și afirmarea creanțelorū; dacă concordatulū se va fi încheiatū, fără ca să fie întrunitū majoritățile cerute de lege; dacă concordatul nu se va fi scrisus în ședință publică, unde s'a încheiatū. Opozițiunea trebuie să se notifice sindicilorū și falitulū sub pedēpsa de nulitate, în cele 8 zile, cari urmēză după concordatū; fără a se mai augmenta acestū termen din cauză de depărtare; afară de acēsta opozițiunea va mai cuprinde și *cererea de înfățișare la cea dintăiū audi-ență a tribunalululū* (art. 256 C. com.).

În casū cândū opozițiunea se face de sindic, cui se notifică ea?

Cândū suntū mai mulți sindic, și unul din ei face opozițiune, opozițiunea sa o va comunica-o colegilorū săi; iarū dacă este numai un sindic și acesta face opozițiune, trebuie ca în termenū scurtū să provōce numirea unuī nouī sindic, și opozițiunea sa s'o comunice acestuia (art. 256).

Contestațiunile, la cari daū locū opozițiunile, se judecă de tribunalul de comerciū. Dacă ânsē sentința asupra opozițiunei depinde de cestiuni cari nu suntū de competența sa, acestū tribunal trebuie să amâne procesul, și să fixeze un termen scurt în care oposantulū este ținut a se adresa la tribunalul competent; și în urmă oposantul se va întōrce earășī la tribunalul de comerciū pentru resolvarea opozițiunei după ce se vor fi resoltat de autoritatea competentă cestiunile de cari depinde sentința tribunalululū comercial.

Concordatulă trebuie elă omologatū de tribunalū ?

Pentru ca concordatulă să devină obligatoriu, omologăiunea tribunalului este indispensabilă, chiarū și cândū este vorba de creditorii cari l'au sub-semnatū.

Legiuitorulū nu a voitū să permită esecutarea concordatului, de câtū numai în virtutea unei decisiuni din partea autorității judiciare, însărcinată a supraveghia totū-de-o-dată și interesele societății și pe ale creditorilorū (art. 257).

De la care tribunalū se cere omologarea concordatului ? (art. 257 C. com.).

Omologarea concordatului se cere de la tribunalul de comerțū sesisatū de afacere; acesta ânsă nu va putea statua asupra cererei de omologare măi înainte de împlinirea termenului de 8 zile, ce se acordă, după cum am vădūtū, pentru opozițiunī (art. 257).

Dacă în acestū interval se facū opozițiunī, tribunalulū statuează asupra lorū și asupra omologărei concordatului printr'una și aceeași sentință.

Admiterea unei singure opozițiunī aduce cu sine anularea concordatului față cu toți cei interesați (art. 257 C. com.).

Ce trebuie să facă judecătorul-comisar măi înainte de a statua tribunalul asupra omologărei concordatului ? (art. 258 C. com.).

Măi înainte de a statua tribunalulū asupra omologărei concordatului, judecătorul-comisarū trebuie să facă tribunalului un raportū asupra caracterelorū falimentului și asupra admisibilităței concordatului, (art. 258).

Acastă formalitate are de scop a evita surprinderea tribunalului chematū a se pronuncia asupra omologărei (art. 258 C. com.).

In cari casuri tribunalul refușă omologarea concordatului ? (art. 259 C. com.).

Tribunalul fiă, saū nu, opozițiunī, va refușă omologarea con-

cordatului în casă cându nu se vorü fi observatü regulile prescrise de lege, saü cândü i s'arü părea, că interesul public, saü interesul creditorilor, cere së nu se maifacä concordatü. Dér facultatea de a refusa omologarea concordatului nu-ï dä tribunalului dreptulü de a se amesteca în conveniunea părşilorü, de a o modifica, şi de a nu acorda omologarea, de câtü cu sarcina unor condişionü impuse din oficiü. Nu póte, de exemplu, së impunä părşilor, cari atü consimşitü concordatul, obligaşionea : de a vinde bunurile falitului după alte formaşilitäşü, de câtü cele convenite (259 C. com.)

Sentişa tribunalului asupra omologärei concordatului este ca susceptibilä de apelü ?

În thesa generalä, sentişa tribunalului chematü a statua asupra omologärei concordatului este apelabilä; vomü vedea maş târşü, că art. 322 C. com. care aratä sentişele neapelabile, nu menşioneazä şi pe acësta.

§ II

Despre efectele concordatului

Sub ce condişionü se póte ferma unü concordatü ?

Unü concordatü se póte face sub diverse condişionü: saü se dä falitului un termenü de către creditorü pentru plata datorüilorü, saü i se iartä o parte din datorüi, saü în fine, totü de o datä i se dä şi unü termenü şi i se iartä şi o parte din datorüi.

În casă cândü falitului i se iartä prin concordatü o parte din datorüi se liberëzä de totü ce i s'a iertatü şi chiar decä în urmă arü dobändi o avere, creditorü sëi nu maş atü în contra lui nicü o acşione pentru a'l constränge së plăteascä ceea ce i s'a iertatü.

Cu tóte acestea vomü vedea maş târşü, că falitulü nu se póte rehabilita. şi nu póte face së înceteze incapacitatea ce

resultă din starea de falimentu, de câtu plătindu-și tôte datoriile sale atâtu capete, câtu și interese și alte cheltueli (art. 338 C. com.).

Cari suntü efectele omologărei ? (art. 260).

Concordatulü o dată omologatü este obligatoriü pentru toți creditorii înscriși în bilanțu, verificați sau neverificați, chiar și pentru cei domiciliați în străinătate, față cu cari termenile pentru verificare și afirmare încă nu au expiratü, precumü și pentru creditorii admiși provisorii la deliberare, de și prin sentință definitivă, li s'ar recunósce o sumă mai mare, de câtu aceea pentru care au fostü admiși (art. 260).

Cu tôte acestea, creditorii hypotecari, sau privilegiați, cari nu au renunțatü la acéstă calitate, potü exersa întregü dreptulü lorü asupra lucrului, care face obiectulü siguranței creanței lorü.

Sosimü acumü la unü altü efectü alü omologărei concordatului prevăduțü de art. 261 C. com.

Eată ce țice acestü articolü : „Adeverirea concordatului va *„statornici* drepturile fie-căruï din creditorii asupra lucrurilor *„nemisăcătore* ale falitului, asigurate prin aliniatulü 2 alü art. 234. Spre acestü sfirșitü otărârea asupra adeverirei concordatului se va da în cunoscința cuï se cuvine, spre a se trece *„în* condica de zălogiri, sau sequestrurii, afară numai de se va *„fi* otărâtü într'altü chipü prin concordatü.”

Scimü, că creditorii făcându concordatü cu falitulü, de cele mai de multe ori ȳ iartă o parte din datorie; partea pe care i-o iartă creditorii remâne ca o obligațiune naturală, pe care falitulü nu este ținutü sē o plătescă, de câtü numai în casü de rehabilitare; earü cea laltă parte, pe care falitulü se obligă a o plăti, trebuie neapăratü sē o plătescă, căci la din contră se anulează concordatulü, după cum vom vedea mai josü.

Legiuitorulü ânsē nu s'a mulțumitü numai cu acéstă anulare a concordatului, ci voindü ca creditorii sē fiă câtü se

póte de asiguraşî despre executarea angajamentelorú falitulú, vine şî ñice, cá omologarea concordatului va mai avea şî efectulú acesta: *de a se conserva, în profitulú creditorilorú, hypoteca asupra bunurilorú imobile ale falitulú prevédutú de aliniatu'ú 2 alú art. 234 C. com.*

Aci nasce o dificultate!

Iată ce ñice art. 234:

«Dupé intrarea lorú în lucrare, sindicii sunt datorii sê facá «tóte actele trebuincioşe spre asigurarea drepturilorú **falitu-
«luú** asupra datornicilor sêi, sêu prin ráfuire îndatá a dato-
«rii, sêu prin sequestru, sêu prin zálogire şî acesta în numele
«masei creditorilorú. — *Asemenea mészuri vorú lua şî pentru
«lucrurile nemészátóre, ce ar descoperi cá sunt ale falitulú.*»

Acum dificultatea stá în acésta: cá citindú articolulú acesta întregú pentru a gási sensulú fiá-cäreia din pârşile sêle, *pare* a resulta, cá în aliniatulú al doilea ar fi vorba despre mészurile, ce trebuie sê ia sindicii pentru a asigura *drepturile falitulú* asupra *nemészátórelorú lui*, şî cá, prin urmare, trámiterea ce face art. 261 la al. 2 alú art. 234 ar fi greşitá.

Iată în adevêrú, ce ñice d-lú Boerescu la cursulú sêu de dreptú comercialú la pagina 335:

«In adevêrú, articolulú nostru ñice: cá adevेरirea concor-
«datului va statornici drepturile fie-cáruia din creditorii asu-
«pra lucrurilorú nemészátóre ale falitulú, asigurate prin ali-
«niatulú 2 din art. 234.»

Cátá diferinşa de legea francesá?

Iată ce ñice ea în art. 517 care corespunde cu alú nostru: «adeverirea concordatului *va conserva* fie-cáruí din creditorii asu-
«pra nemészátórelorú falitulú hypoteca înscrişá în virtutea pa-
«ragrafuluiú alú treilea din art. 490 francesú, sêu la noí 234.»

Aşia legea francesá vorbeşte de o hypotecá. şî spune: «cá
«acéstá hypotecá va continua a se conserva în întregulú ei
«negresitú, chiar dupé ce concordatulú se va fi adevेरitú.» Le-

gea romană din contră vorbește de: «*statornicirea* drepturilor «creditorilor asupra nemișcătorelor. Dér ce este această *statornicire*? de ce natură de drepturi este vorba? atâte enigme «de a ghici.

«Legea francesă ne trâmite la al treilea paragrafă din art. «490, care đice că: «sindiciî vor căuta, în numele meseî cre- «ditoriloră, să înscrie o hypotecă asupra bunuriloră nemișcătore ale falituluî, carî le voră fi cunoscute.»

«A î ne vorbește de înscrierea, ce se face după decla- «rarea falimentuluî. Legea romană ne trâmite și ea la art. «234, care corespunde cu articolulă frances 490. Dér arti- «colulă nostru nu are de cât două paragrafe; ne trâmite prin «urmare la paragrafulă al doilea. Insă acest paragrafă este «cu totul alt-fel, și nu corespunde cu ală legeî francese. Elă đice numai că: «sindiciî vor lua măsură spre a asigura *dreptu- «rile falituluî asupra nemișcătoreloră sële.*» Astă-felă prin- «tr'ună contra-sensă neînțeleșă, art. 261 care se ocupă de «conservarea drepturiloră creditoriloră, ne trâmite la art. «234, care se ocupă cu conservarea drepturiloră falituluî, «în raportă cu ceî da al treilea.» (B. Boerescu p. 334 și «335).»

Noî ânsă credemă, că art. 234 conține în sine totă a- «tâtea ideî câtă și art. 490 C. com. francesă, numai câtă articolulă nostru este mai abreviată, și nu este tocmai clară redactată.

Pentru a proba acăsta, să vedemă mai ântâiă din câte aliniate constă articolulă francesă 490, și ce conțină fie-care din ele.

Elă constă din trei aliniate și conțină ideile următore:

În ântâiulă aliniată, se impune îndatorire sindiciloră de a face tôte actele necesare pentru conservarea drepturi- «loră falituluî în contra debitoriloră luî.

În ală doilea aliniată li se impune obligațiunea sindici-

loru de a lua inscripțiunii hypotecare asupra imobileloru debitoriloru falitulu, decă aceste inscripțiunii nu se voru fi luatü de dânsulu, și acésta se va face de sindicü în numele mesei creditoriloru.

Și în fine, în alü treilea aliniatü, li se impune obligațiunea de a lua inscripțiunii hypotecare și asupra imobileloru, ce vorü afla că sunt ale falitulu.

Ei bine, tôte aceste trei aliniate nu conținü de cât douë ideï :

Cele douë d'ântëiü, conținü ideia : că sindicü sunt obligați să facă tôte actele de conservațiune ale drepturiloru falitulu asupra debitoriloru lu; conținü cea-ce conține aliniatulü äntëiü al articolulu nostru 234. Cu alte cuvinte legiuitorulu nostru le a contrasü într'unü singurü aliniatü.

Și aliniatulü alü treilea alü art. 490 francesü conține, ceia-ce conține aliniatulü alü doilea și ultimü alü articolulu nostru 234, care trebuie înțelesü ca și când ar fi redactatü ast-felü : *asemenea măsurü se vorü lua în numele mesei creditorilor, (adecă pentru creditorü) și pentru lucrurile nemisicätore, ce s'ar descoperi că sunt ale falitulu.*

Acéstä interpretare o credü logicä; ca se se ia măsurü în favorul creditorilorü ; legea trebuie înțelesä în modulü cumü póte da unü sensü, earü nu în modulü cumü nu póte da nici unulu. Și în adevëru ce înțelesü arü putea avea al. 2 al art. 234 cândü l'amü înțelege așea că sindicü suntü datorü să ia *măsurü pentru statornicirea drepturilorü falitulu asupra nemisicätorelorü lu, pe care le posedä el ? nici unulu !*

Așa dëru conchidemü prin a crede că trämiterea art. 261 la al. 2 alü art. 234 este logicä și are loculü sëü, numai câtü acestü din urmă articolü este camü obscurü redactatü. (ved. pag. 444 și 445).

Care este acumü scopulü hypotecei de la art. 234 și alü hypotecei de la art. 261 ?

Scopul ipotecei de la art. 234 este de a împedica pe falitū ca sē nu pōtā induce în erōre pe terțiile persōne, sē ia banī de la ele, și sē ipoteceze averea sa după declararea falimentului, atunci cândū numai este capabilū de a contracta ; iarū scopulū art. 261 este de a face ca acēstā ipotecă sē continue a exista, și după facerea concordatului.

În adevērū după concordatū falitulū fiindū pusū din nou în fruntea afacerilorū sale, arū putea sē-și ipoteceze tōte imobilele și ipotecile constituite de elū d'aci înainte arū fi valabile față cu tōtā lumea ; de aceea art. 261 vine și țice, că ipoteca prevēdută de art. 234 continuā a exista și după omologarea concordatului.

Ipoteca prevēdută de art. 261 *este unū felū de separațiune de patrimoniu, prin care se asigură drepturile de preferință ale creditorilorū concordatarī asupra imobilelorū falitulū față cu creditorī lūi posteriorī facerei concordatului.*

Care este efectulū generalū ce resultă din omologarea concordatului ?

Afară de efectele particulare, cari resultă din clausele concordatului, omologarea mai produce un efectū generalū, și anume : falitulū și reea administrațiā averei sale, și este pusū ēră-și în fruntea afacerilorū lūi. Funcțiunea sindicilorū ânsē nu încetēzā de câtū după ce sentința de omologare a căpătatū puterea lucrului judecatū, adică, cândū termenulū de apelū a expiratū, sau dēcā făcânduse apelū, s'a respins și s'a confirmat sentința tribunalului.

La încetarea funcțiunei lorū sindicii dā falitulū, față cu judecătorulū-comisarū, socotēla definitivā despre administrațiunea lorū; dēcā se ivesce vre-o contestațiune, tribunalulū de comerțiū are sē se pronunțe asupra ei.

Sindicii dā falitulū tōtā averea lūi, registrele, hârtiile și tōte lucrurile sub luare de quitanță.

Judecătorul-comisară închiă despre tóte aceste unŭ procesŭ verbalŭ și funcțiunea lui încetăză asemenea (art. 263).

§ III

DESPREA NULAREA SAU DESFIINȚAREA CONCORDATULUI

Despre anularea concordatului

Trebue sè notămŭ că *anularea și desființarea* concordatului suntŭ douè lucruri distincte: Concordatulŭ se anulăză din cauză de fraudă, și se desființăză, cândŭ falitulŭ nu execută condițiunile concordatului. Cu tóte că legea nóstră, după cum vomŭ vedea mai la vale, confundă acești doŭ termenŭ unulŭ cu altulŭ.

În principŭ, concordatulŭ o dată omologatŭ este irevocabilŭ, cu alte cuvinte, nu se mai póte anula pentru viciŭ de forme, saŭ pentru neobservarea condițiunilorŭ, cari trebue sè preceadă, saŭ sè însoțescă formațiunea sa; era tréba creditorilorŭ de a nul face saŭ de a face opozițiune la omologarea lui. Acesta este principŭlŭ (art. 262).

Dér cu tóte acestea prin excepțiune, legea permite anularea concordatuluiŭ pentru *dolu* (viclesugŭ) descoperitŭ în urma omologărei și resultândŭ saŭ din *micșorarea activuluiŭ*, saŭ din *exagerarea pasivuluiŭ*.

Așa, decă în urma omologărei, creditorŭ dovedescŭ, că debitorulŭ a ascunsŭ o parte din activŭ, saŭ că de acord cu falitulŭ, saŭ prezentatŭ nesce creditorŭ falși pentru a forma majoritatea în numèrŭ, saŭ în sume, care a votatŭ concordatulŭ, potŭ cere anularea lui.

Afară de acésta, anularea concordatuluiŭ are locŭ de dreptŭ *ipso jure*, în urma condamnărei falituluiŭ pentru bancruta fraudolósă intervenită *în urma omologărei*. (arg. din art. 266 C. com.).

Vomü vedea mai târziu (la a t. 326) că dissimularea activului și exagerarea pasivului suntü casurî de bancrută fraudulösă; prin urmare ne amü putea întreba : de ce legiuitorulü enunciază separatü dissimularea activului saü exagerarea pasivului și casul de condamnățiune pentru bancruta fraudulösă? Acésta este pentru cuvêntü, că creditorii aü dreptulü de a preferi plângereî în bancruta fraudulösă exercițiulü acțiunei civile, adecă de a ataca pe falitü mai bine înaintea tribunalului civilü, de câtü a provoca exercițiul acțiunei publice; mai multü de câtü atâtü; interesulü lorü privatü fiindü deosebitü de interesulü publicü, pe care se baséză acțiunea procurorului, pot intenta o acțiune în anulare a concordatului pentru causă de micșorare a activului saü de exăgerare a pasivului și în casü cândü falitulü arü fi fostü aquitatü de tribunalulü corecționalü.

In fine së notămü că *anularea concordatului liberéză de dreptü cauțiunile*; stingerea obligațiunei de garanțiă este o consecință a stingerei obligațiunei debitorului principalü (art 264 C. com.).

Pêně aci am vorbitü despre ceea ce legiuitorulü nostru numesce *anularea concordatului*; acumü së trecemü së vorbimü despre cea ce dânsulü numesce *desființarea (resolution) concordatului*.

Së notămü ânsë că legiuitorulü nostru confundă acești doî termenî unulü cu altulü în aliniatulü 1 alü art. 264 șiice, că *nimicirea concordatului slobóde* de sub respundere pe garanți, și în partea ultimă a aceluia-și articolü șiice că *nimicirea concordatului nu slobóde* de sub respundere pe garanți.

Concordatulü fiindü un contractü, se póte desființa, în casu de ne executare a angajamentelorü luate de falitü, conformü principiilorü dreptului comunü. (art. 1020 C. civ.).

Unü singurü creditorü. faciă cu care nu s'arü fi executatü contractulü, póte elü provoca desființarea lui?

1 — *Opiniune.* — Creditorele faciă cu care nu s'a esecutat con-

concordatul p $\acute{o}$ te cere, $\acute{i}$ n ceia ce 'l $\acute{u}$ privește pe d $\acute{e}$ nsul $\acute{u}$ *resoluțiunea remiseri* sa $\acute{u}$ a *reducțiunei* creanței sale consințite prin concordat $\acute{u}$, ear nu desființarea concordatului, pentru c $\acute{a}$ concordatul $\acute{u}$ este opera debitorului și a majorității creditorilor reprezent $\acute{a}$ nd $\acute{u}$ dou $\acute{e}$ din trei părți din sume. Prin urmare numai ac $\acute{e}$ st $\acute{a}$ majoritate, $\acute{i}$ n num $\acute{e}$ r $\acute{u}$ și $\acute{i}$ n sume, p $\acute{o}$ te cere desființarea concordatului. Inse o dat $\acute{a}$ concordatul $\acute{u}$ votat $\acute{u}$ nu se mai p $\acute{o}$ te forma o majoritate. Afar $\acute{a}$ de ac $\acute{e}$ sta, c $\acute{a}$ nd $\acute{u}$ s'a redactat $\acute{u}$ codul $\acute{u}$ frances $\acute{u}$ de comerci $\acute{u}$, s'a șterse din proiect $\acute{u}$ dispozițiunea, prin care se țicea, c $\acute{a}$ desființarea concordatului nu se p $\acute{o}$ te pronuncia, de c $\acute{a}$ t $\acute{u}$ dup $\acute{e}$ cererea acestei majorități. Prin urmare d $\acute{e}$ r nu se p $\acute{o}$ te pronuncia desființarea concordatului pentru neexecutarea condițiunilor $\acute{u}$ coprins $\acute{e}$ $\acute{i}$ n tr $\acute{a}$ nsul $\acute{u}$; Și numai $\acute{i}$ ntru c $\acute{a}$ t $\acute{u}$ debitorile ar $\acute{u}$ putea fi considerat $\acute{u}$ a fi $\acute{i}$ ncetat $\acute{u}$ din nou pl $\acute{a}$ țile sale, și prin urmare, susceptibil $\acute{u}$ de a fi din nou declarat $\acute{u}$ $\acute{i}$ n faliment $\acute{u}$. p $\acute{o}$ te s $\acute{e}$ fi $\acute{a}$ desființare de concordat $\acute{u}$. (Bravard, p. 646 et suiv). — Așia d $\acute{e}$ r, dup $\acute{e}$ ac $\acute{e}$ st $\acute{u}$ sistem $\acute{u}$, creditorele care a obținut $\acute{u}$ desființarea concordatului are dreptul $\acute{u}$ de a cere imediat $\acute{u}$ quantumul $\acute{u}$ $\acute{i}$ ntreg al $\acute{u}$ creanței sale, f $\acute{a}$ r $\acute{a}$ a fi supus $\acute{u}$ la reducțiunile și concesiunile de termen $\acute{u}$ stipulate prin concordat $\acute{u}$. Concordatul $\acute{u}$ $\acute{a}$ ns $\acute{e}$ continu $\acute{a}$ a subsiste $\acute{i}$ ntre debitor $\acute{e}$ și cei-lalți creditor $\acute{u}$.

2. — *Opiniune.* — Un $\acute{u}$ singur $\acute{u}$ creditor $\acute{u}$, dup $\acute{e}$ noi, p $\acute{o}$ te cere desființarea *concordatului*, și tocmai, pentru ca s $\acute{e}$ se dea ac $\acute{e}$ st $\acute{u}$ drept $\acute{u}$ fi $\acute{a}$ -c $\acute{a}$ rui $\acute{u}$ creditor $\acute{u}$ s'a suprimat $\acute{u}$ de legiuitorul $\acute{u}$ frances $\acute{u}$ dispozițiunea, prin care nu se acord $\acute{a}$ ac $\acute{e}$ st drept $\acute{u}$, de c $\acute{a}$ t $\acute{u}$ numai majorității $\acute{i}$ n num $\acute{e}$ r $\acute{u}$ și $\acute{i}$ n sume. «Majoritatea, țicea Raportorul $\acute{u}$ leg $\acute{e}$ i frances $\acute{e}$, ar fi «imposibil $\acute{u}$ de g $\acute{a}$ sit $\acute{u}$ dup $\acute{e}$ o trecere de mai mulți ani de «la concordat $\acute{u}$. Ac $\acute{e}$ sta ar $\acute{i}$ nsemna a supune unei condițiunii imposibile desființarea concordatului, care este important $\acute{u}$ a se pronunța; afar $\acute{a}$ de ac $\acute{e}$ sta, majoritatea creditorilor $\acute{u}$ p $\acute{o$ te s $\acute{e}$ și fi primit $\acute{u}$ plata creanțelor $\acute{u}$ lor $\acute{u}$, și prin

„urmare, se nu aibă motivū de a cere desființarea concordatului.”

Concordatulū o dată desființatū, față cu unū creditoare, este desființatū față cu toți creditorii, iar nu numai față cu creditorele, care a obținutū acéstă desființare; Acésta o dovedește art. 266 pentru că și elū ordonă, fără nici o distincțiune ca tribunalul de comerțiū să orânduiască unū judecătorū-comisarū, și unulū său mai mulți sindicī, și în urnă să se îndeplinescă formalitățile aplicabile unui debitorū, care este în stare de falimentū, față cu toți creditorii săi. (Par-dessus. no. 1251, p. 318, et suiv.; Lainné, p. 267 et suiv., Bécane, Question sur les faillites, p. 41 și 42).

Cererea de desființare se judecă de tribunalulū de comerțiū, față cu fidejursorii, decă suntū, său după ce se vorū fi încheimatū formalū, pentru că *desființarea* nu liberéză ca *anularea*, cauțiunile, cari aū intervenitū pentru a garanta executarea concordatului, în totalū său în parte.

Motivulū este, că cauțiunile s'aū cerutū mai cu sémă pentru casulū, când debitoarele nu ar executa elū singurū angajamentele séle, și prin urmare, ar fi o contradicțiune a le declara de liberate (art. 264 C. com.).

În casū când după omologarea concordatului, falitulū este urmăritū pentru bancrută fraudulósă și este pusū sub mandatū de depunere, său de arestare, tribunalulū de comerțiū, în interesulū creditorilorū, póte prescrie orī-ce măsurī conservatóre, ce ar găsi de cuviință, după împrejurări. Aceste măsurī încetéză de dreptū din ziua ce se va otări că pâra nu este primită, orī că pârátulū să se slobódă de sub pață, orī ca să rămână apăratū (art. 265 C. com.).

În casū de a se urmări debitoarele pentru bancruta simplă după omologarea concordatului, nu este de trebuință măsurile conservatóre, ce se prescriū în casū de bancrută frau-

dulósă, pentru că bancruta simplă nu anulează concordatul ca bancruta fraudulósă.

Efectele anulării și desființării concordatului, (art. 266 și 267).

După anularea sêu desființarea concordatului, falimentul reâncepe, și se procede pentru acestu falimentu, care renaște, așa cum s'a procedatú în momentul când s'a declaratú primulú falimentu: îndată după prezentarea sentinței, prin care falitulú se condamnă pentru bancrută fraudulósă, sêu prin care se anulează, sêu se desființéază concordatulú, tribunalulú de comerciú numește unú judecătorú-comisarú și unulú sêu mai mulți sindici.

De și măsurile luate cu ocasiunea primului falimentu arată activulú falitulú, ânsé fiindú că s'aú pututú întâmpla schimbări în starea sa. de când s'a pusú din noú în fruntea afacerilorú sêle, s'a lăsatú sindicilorú facultatea de a pune iarăși pecețile.

Apoi vorú procede îndată la protocolirea tuturilorú lucrurilorú, sumelorú, zapiselor, acțiilorú și chârtilorú falitulú, după inventariulú celú vechiú, și de va fi de trebuință, vorú face unú suplimentú de inventariú, și unú bilanțú suplimentariú, pentru ca falitulú dobândindú din noú administrația bunurilorú sêle, a pututú dobândi nouí bunurí, și contracta nouí datorii.

Dupé acésta sindicii vorú cere de la tribunalú a se publica prin Monitorú împreună cu extractulú sentinței, prin care se numescú ei sindici, și o invitațiune către creditorii cei noí, de vorú fi, ca sê se presinte în termenú de 20 zile cu titlurile lorú de creanțe spre a se adeveri; și tribunalulú va face acéstă invitațiune potrivitú art. 236 și 237 C. com. (art. 266 C. com.).

Dupé expirarea termenului de 20 zile, despre care am vorbitú mai susú, se va procede imediatú la verificarea cre-

anțelor; nu se vor mai verifica ânsă și creanțele, cari s'aũ verificatũ și afirmatũ înainte de închierea concordatului, acumũ anulatũ, s'eu desființatũ; Dér se înțelege de sine, că se vorũ scade din pasivulũ falitului creanțele plătite în tot, s'eu în parte, (art. 267 C. com.).

Dupé terminarea acestorũ operațiunii creditorii vorũ delibera din noũ asupra formărei unui altũ concordatũ. (art. 268 C. com.).

Unũ noũ concordatũ ânsă nu se pôte face, de câtũ numai în casũ, când primul concordatũ se va fi *desființatũ*, adecã, când debitorulũ din óre-cari întâmplãri nenorocite, nu 'și va fi pututũ îndeplini angajamentele luate prin concordatũ; iar în casũ, când concordatulũ se va fi *anulatũ*, iar nu *se va fi desființatũ*, nu se mai pôte face unũ noũ concordatũ; și nu se mai pôte face nu numai în casũ când falitulũ se va fi condamnatũ ca bancrutarũ fraudulosũ, ceia-ce este evidentũ, dér nici în casũ când *primulũ concordatũ se va fi anulatũ* pentru disimularea activului. s'eu mãrirea pasivului.

Decã nu intervine unũ noũ concordatũ, creditorii sunt în stare de **unire**. (art. 268 C. com.).

Legiuitorulũ a regulatũ sórta actelorũ făcute de falitũ de la pronunțarea sentinței de omologare a concordatului, și pênã la anularea, s'eu desființarea lui, și a decisũ că actele acestea nu se potũ anula, de câtũ dupé regulile dreptului comunũ, în casũ când ar fi făcute în fraudã creditorilorũ, (art. 975 C. civ.). — Așia dér nulitãțile prevẽdute de art. 194 C. com. nu sunt aplicabile la ipotesa de care ne ocupãm acumũ. Numai existã presumpțiunii legalĩ de fraudã în contra actelorũ făcute de falitũ, orĩ-cãtũ de apropiate ar fi ele de epoca anulãrei concordatului. (art. 269 C. com.).

Acestã diferențã între actele cari aũ precedatũ declarațiunea primului falimentũ, și întru actele acelea, care precedũ

pe celu de alu doilea, se justifică în modul următoru : când se face unu concordatü, falitulü reia administraþiunea bunurilorü séle ; legea și creditorü încuragiază în câtü-va pe terþiile persóne, carü vedü pe debitorü bucurându-se iarășü de plenitudinea drepturilorü séle, a contracta cu elü ; prin urmare, ar fi fostü o neconsecinþă a se supune la presumpþiunü de fraudă actele făcute în urma concordatului (art. 269 C. com.).

Carü sunt drepturile creditorilorü anteriorü concordatului, în casü când acestü concordatü este anulatü, séü desfiinþatü ?

Décă concordatulu se anulezá, séü se desfiinþeză, creditorü anteriorü acestü contract reinþră în întregimea drepturilorü lorü față cu falitulü ; prin urmare, scăderea creanþelorü lorü nu mai are locü.

Iarü în raportü cu masa, drepturile lorü se reguléçă în modulü următorü :

Décă creditorü nu vorü fi primitü nimicü din dividendele promise prin concordatü, creanþele lorü nu vorü suferi nici o reducþiune, ci se vorü presenta întregü la masă, așa cumü eraü la verificare ; iarü décă creditorü vorü fi primitü vre-o parte din dividende, creanþele lorü se vorü presenta la masă scăçute cu atätü, câtü representă suma primită din dividendulü lorü (art. 270 C. com.).

De exemplu : Unü creditorü are së ia 10,000 francü ; prin concordatü ânsë i se promite 50⁰/0, prin acésta i se reduce creanþia la 5,000 fr. Acumü décă nu va fi primitü nimicü din acéstă creanþă se va presenta la noulü falimentü pentru totalulü creanþei séle, adică, pentru 10,000 fr. ; décă ânsë va fi primitü 2,500 fr. nu se va presenta la alü doilea falimentü, de câtü pentru 5,000 fr. de și mai trebuie încă 7,500 fr. pênë la creanþa sa primitivă. Se ðice : décă falitulü arü fi plătitü 5,000 fr. s'arü fi liberatü de 10,000 fr., plătidü ânsë 2,500 fr. s'a

liberatü de 5,000 fr. prin urmare creditorele nu va figura la masă, de câtü pentru 5.000 fr.

Quid în casulü unü alü doilea falimentü ?

Ceea ce amü şisü pêně aci este aplicabilü şi în casü cândü s'arü deschide unü alü doilea falimentü fără ca să se fiă prealabiliminte anulatü, satü desfiinţatü concordatulü. (art. 270 C. com.).

LEGIUIRE COMPLIMENTARĂ

Despre încetarea operaşunilorü falimentulü pentru neajungere de activü

În casü cândü activulü unü falitü este atâtü de micü, în câtü operaşunile suntü împedicate în cursulü lorü mai înainte de a ajunge la *concordatü*, sau *unire*, tribunalulü de comerçitü pöte, după raportulü judecătorulü-comisarü, să otărască chiarü şi din oficiü încetarea operaşunilorü falimentulü.

Eată cumü s'a motivatü acéstă dispozişune : Este inutilü a continua numai cu numele nesce operaşunü cari nu se potü termina, şi alü cărorü unicü rezultatü arü fi numai de a şine în suspensiune pozişunea falitulü, condişunea creditorilorü, şi a terşilorü persöne, cu care a contractatü, şi a îngreuna cu asemenea afacerü inutilü rolulü şi grefele tribunalelorü.

Care este efectulü suspensiunei operaşunilorü falimentulü ?

Dupë pronunçierea sentinşei de suspendare a operaşunilorü falimentulü, fiă-care creditore reinträ în exercişitulü acşunilorü sale individuale asupra bunurilorü falitulü (ved. pag. 404 şi urm.) Së notămü, că încetarea operaşunilorü falimentulü nu face së înceteze *falimentulü* şi perderea dreptulü de administraşia ce aduce cu sine. (art. 191 C. com.).

Prin urmare departe de a ameliora pozişunea falitulü, o agraveză autorisândü în contra lui, după cumü vomü vedea, urmăriş individuale din partea creditorilorü.

Din principiulü, că încetarea operaşunilorü falitulü nu face

să înceteze starea de faliment, rezultă între altele și acesta, că creditorii cei noi nu pot pretinde să vină în concurs cu creditorii anteriori nici chiar asupra bunurilor dobândite de falit în urma încetării operațiunilor falimentului. După art. 191 C. com. falitul pierde dreptul de administrație al averii sale; în timpul cât ține starea de faliment, nu și poate administra nici starea ce i s'ar întâmpla să-și cadă prin moștenire, dară s'aun legat.

Un falit nu poate, în timpul falimentului său, să contracteze obligațiuni, cari ar micșora activul său în detrimentul creditorilor, a căroră pozițiune este fixată prin sentința declarativă de faliment.

Legea, pentru ca să tempereze rigorea dispozițiilor sale și în speranță, că se vor găsi câte-va resurse, amână executarea sentinței, prin care se pronunță suspendarea operațiunilor falimentului pentru o lună de zile de la data ei (partea ultimă a art. 1 din legea complementară de la 1850).

Sentința, prin care se pronunță suspendarea operațiunilor falimentului, este ea irevocabilă?

Nu este irevocabilă! falitul, său oricare persoană interesată, poate cere în orice epocă, de la tribunalul a și retrage sentința de suspendare, justificându că sunt fonduri pentru a face față cheltuelilor pentru operațiunile falimentului, său depunându în mâna sindicilor o sumă suficientă. — Cheltuelile însse ce se vor fi făcutu cu ocasiunea falimentului, se vor plăti cu precădere, (art. 1 și 2 din legea de la 1850 Nov. 2).

În casu de retragere a sentinței, prin care s'a pronunțat suspendarea operațiunilor falimentului, creditorii falitului sunt ei ținuți a raporta la masă sumele primite de dânsii în intervalul de la suspendarea operațiunilor, și pêne la reconstituirea falimentului?

Bédarride susține negativa: obligațiunea de a raporta la

masă sumele primite, nu este, și nu poate fi de câtă o consecință a neregularității, s'eu ilegalității unei plăți; și o asemenea obligațiune nu poate să existe, când actulă nu a fostă, de câtă exercițiulă unu dreptă conferită de lege, (vol. II, no. 702).

Curtea de apelă din Paris din contră, a adoptată afirmativa și cu dreptă cuvântă, după noi: Incetarea operațiuniloră falimentulă, țice Curtea din Paris, nu poate face să înceteze starea de falimentă, ci întrerupe numai operațiunile, și face ca creditorii să reintre în exercițiul acțiuniloră loră individuale. Dcă falitulă va fi plătită pe creditorii, cari 'lă urmăriați, nu resultă de aci, că acestă plată trebuie să profite după retragerea sentinței, prin care s'a pronunțiată încetarea operațiuniloră, numai creditoriloră urmăritoră. În urma revocării sentinței de suspendare, falimentulă 'și reia cursulă s'eu, ca și cândă nu ară fi fostă nici o dată suspendată; și prin urmare, sumele luate de creditorii în virtutea urmăriloră individuale făcute după constatarea încetării plățiloră și după declararea falimentulă, trebuie reportate la masă. După aliniatulă ultimă ală art. 2 din legiuirea complimentară de la 1850, numai cheltuelile de urmărire potă fi reținute, pentru că aceste trebuiescă aquitate cu precădere (arrêt 8 Mars 1856). Dispozițiunea finală a art. 2 este fôrte favorabilă acestei opiniună (Bravard, vol. V, pag. 490 et suiv.).

Secțiunea III.

Despre unirea creditoriloră

Dcă nu se face concordată de locă, sau dacă concordatulă făcută s'a anulată, creditorii suntă *de dreptă* în stare de *unire* (art. 271 C. com.).

Acestă stare duréză pênă la liquidarea definitivă a falimentulă.

Creditorilor nu le mai rămâne alt-ceva de cât să se despăgubescă pe cât vor putea din averea falitului.

În casu când în locu de unu particularu este o societate care se găsește în falimentu, și nu se face concordatū, totu activulū societății este supusū regimulū unirei, precumū și bunurile personale ale asociaților solidarū *responsabilū*.

Legiuitorulū ânsă creșdendū, că este justū a trata cu mai multă favore pe asociatulū, sēu pe asociații, carī prin conduita lorū merită a fi distinsī de cei-l'alți. permite a se face unu concordatū cu unulū sēu mai mulți din ei. (art. 274).

Sē notămū ânsă, că de și se face unu concordatū cu unulū sēu mai mulți din asociații, bunurile societății (persóna morală, care are unū patrimoniū propriū și deosebitū de alū asociațilorū), rămânū tóte supuse regimulū de unire, precumū și bunurile personale ale asociațilorū, carī nu obținū un concordatū particularū.

În acela-și timpū ânsă, tebuie să se dea asociațilorū, cu carī s'a făcutū unu concordatū, tóte bunurile lorū personalī, adecă carī nu facū parte din activulū societății.

În câtū se atinge ânsă de dividendele, pe carī asociatulū, sēu asociații concordatarī le vorū fi promisū, ele nu potū fi plătite din partea lorū în activulū societății, supusū regimulū de unire, ci trebuescū plătite numai cu valorī străine acestui activū, adecă cu din starea lorū personală.

Asociatulū sēu asociații, carī aū obținutū unu concordatū, sunt descărcați de orī-ce solidaritate față cu creditorii societății și plătindū dividendele, pe carī le aū promisū, sunt aquitați față cu ei; se înțelege ânsă că decă vorū voi *sē se rehabilitate*, tebuie să plătescă tóte datoriile societății: capete, interese, și alte cheltuelī, (art. 274).

Creditorii în dată ce se găsescū în stare de unire se consulta imediatū asupra gestiunei, asupra utilităței menținerii, sēu remplasării sindicilorū, carī aū administratū falimentulū pēne

la unire ; și fiind-că aci nu mai póte fi témă de inconvenientele carí potú avea locú, cândú este vorba de concordatú, creditorí privilegiați, hypotecarí, séú gagiști suntú admiși la a-céstă deliberare. (art. 272).

Se dreséză unú procesú-verbal despre dísele și observările creditorilorú, și avéndú în vedere acestú actú tribunalulú menține vechíi sindicí, séú numesce alțií noi.

Sindicíí ceí vechí, decă nu vorú fi menținuți, trebuie sė dea socotéla sindicilorú noi, în prezența judecătorului-comisarú, chemându-se și falitulú cu chipú oficialú, (art. 272 C. com.).

Creditoríí suntú consultați asemenea asupra cestiunei de a se sci decă se póte da falitulú vre unú ajutorú din averea, ce se va fi găsitú, (partea întâiú a art. 273 C. com.).

Déca majoritatea, adică, decă jumătate plus unulú *din creditoríí prezenți* consimtú, se va putea da falitulú din averea sa o sumă óre-care, dreptú ajutorú. Sindicíí vorú propune cantitatea aceleí sume și tribunalulú o va otără, (art. 273 C. com.).

Sindicíí suntú reprezentanțií meseí creditorilorú, ca și în fa-sa anteriórá a falimentului cu putere de a procede la liquidare.

Eí suntú însărcinați a vinde tóte bunurile falitulú, de orice natură ar fi ele, de a liquida activulú, și pasivulú; tóte aceste sub subpravegherea judecătorului-comisarú, și fără a fi trebuință sė cheme și pe falitú, (art. 277 C. com.).

Potú asemenea sė facă transacțiunii pentru totú felulú de drepturi, fie ele relative la *mobilele*, fie relative la *imobilele* falitulú, conformându-se ànsé regulilorú prescrise de art. 231 adecă, avénd voia judecătorului-comisarú, precum și a tribunalului, decă lucrulú are o valóre incertă, s'aú mai susú de 300 lei; Inaintea unireí scim, că falitulú prin simpla s'a opo-sițiune putea face sė cađă transacțiunea pentru *imobile*, acum opoșiția lui nu mai are acestú efectú, căci nu mai este spe-

ranță, că va fi pusă earășî în capul afacerilor sële. (art. 278 C. com.).

De și scopul unirei este de a opera liquidatiunea, și prin urmare, realizarea activului; cu tôte acestea se pôte întâmpla ca sę fie utilă pentru unire a continua exploatarea comerciului: în acestu casu, creditorii se potu aduna și dupę o deliberare, *în prezența judecătorului-comisarü*, potu da mandat sindicilor sę continue exploatarea fondului de comerciu; pentru a se putea da ânsę un asemenea mandat de creditorii se cere o majoritate de *trei din patru părți* și în *numărü* și în *sume*. (art. 275 C. com.).

Care este durata și întinderea acestu mandatü ?

Durata și întinderea mandatului acestuia se determină de creditorii, chiarü mai înainte de a-lu da, cândü deliberază asupra continuării comerciului, precumü și sumele ce vorü rămânea la sindicii pentru a face față cheltuielilor de exploatare.

Falitul ânsę și creditorii, cari vorü fi de o părere deosebită, vorü putea face opozițiune contra acesteï deliberări, ânsę opozițiunea lor nu suspendă esecutarea. (art. 275 C. com.).

Când sindicii se vor îndatora pentru cumpărarea de materii prime, s'aü alte asemenea lucruri, și aceste datorii nu escedu activul unirei. toți creditorii suntü ținuți a plăti aceste datorii, dëru numai pënë la concurența activului lorü în societate ; ear în casu cândü aceste datorii artü escede activul, creditorii, cari aü autorisatu esplötarea fondului de comerciu, suntü ținuți personalü și peste partea lorü în activul social în proporțiune cu dreptul lorü în societate, fără solidaritate ânsę între ei, la plata tuturilor datoriiilor contractate de sindicii în limitele mandatului lorü. (art. 276 C. com.).

Creditorii în stare de unire la ce epocă trebuescü convocati?

Creditorii în stare de unire trebuie convocati de judecătorul-comisarü celü puçniü o dată în celü de ântăiu anü, și dëcă liquidatiunea se va prelungi mai multü timpü, o dată celü puçin

în fiă-care ană. În aceste adunări sindicii trebuie să dea comptă de gestiunea loră, și creditorii deliberăză asupra cestiunei de a se sci, deca îi lasă să mai continue. sau deca trebuescă schimbați. (art. 279 C. com.).

Convocările anuale sunt mijlocul celă mai puternic de a stimula zelulă sindiciloră; și au avantagiulă de a lumina pe creditorii asupra gestiunei mandatului loră.

De cine se convocă creditorii după terminarea liquidățiunei falimentului ?

După terminarea liquidățiunei falimentului creditorii se convocă de tribunală; și sindicii își dau comptulă lor, în prezența judecătorului-comisară.

Falitulă va fi și elă față, sau se va fi citată în regulă.

După închiderea acesteia Adunării, unirea creditorilor se desființază de dreptă, *ipso jure*. În această din urmă Adunare, deca ar fi în usă, la noi constrângerea corporală, creditorii și-ar da părerea loră asupra escusabilităței falitulă; s'ar dresa ună procesă verbală, în care fiă-care din creditorii și-ar putea însemna dișele și observațiunile sële. (art. 280).

Și Tribunalul având în vedere acest proces verbal, în care suntă trecute deliberațiunile creditoriloră, și raportulă judecătorului-comisară asupra caractereloră și circumstanțeloră falimentului, și-ar da sentința sa asupra escusabilităței, sau neescusabilităței falitulă; nu ar fi ânsă ținută să se pronunțe în sensulă conclusiuniloră creditoriloră. (art. 281 C. com.).

Să notăm ânse, că la noi nu are, precum nu a avută nici o dată aplicare art. 281, căci la noi constrângerea corporală nu există aqđ. Legea constrângerei corporale, de și promulgată și publicată, este cădută în desvetudine, prin urmare art. 281 pôte lipsi din codulă nostru de comerciă.

Asemenea sentința tribunaluluiă asupra escusabilităței s'au neescusabilităței falitulă ar fi supuse apelului, și termenulă de

apelă ar începe a curge de la data primirei copii după sentință. (art. 281, ved. și 322 C. com.).

Décă falitul ar fi fost declarat scusabil, ar fi liberat de constrângerea corporală față cu creditorii falimentului; aceștia nu ar fi mai avut dreptul de al urmări asupra persoanei, de cât numai asupra bunurilor sale.

Sunt însă unii falii, cari chiar de ar fi fost declarați scusabili, tot ar fi supuși constrângerei corporale; aceștia sunt: bancruții vicleni, stelionarii. adevă, vândătorii, sêu ipotecarii de averi nemișcătoare supuse la alte îndatoriri, fără a le fi făcut cunoscută acesta, cei osândiți pentru furțișaguri, încelătorie, sêu réua întrebuițare a bune credințe, și cei însărcinați cu bani obscerci. (art. 283 C. com.).

Acest articol asemenea nu este aplicabil; trebuie șters chiar; pentru datorii nu pôte fi închis falitul; pôte însă să fie pedepsit corecțional pentru escrocheria, decât va fi încelat pe cine-va; de exemplu, decât va fi vândut unul și același lucru la două persoane, ect.

Acum ajungem la art. 284. — Iată ce țice acest articol:

„Nici un datornic neguțalor nu va fi primit de judecătoric a cere să i se herezască voia de a 'și da averea sa creditorilor spre isbrănirea datoriilor sale.“

Acest articol, după cum este redactat, pare a țice, că tribunalul nu pôte permite falitului ca să se învoiască cu creditorii săi, ca să le dea averea sa totă lor, cu condițiunii ca ei pe viitor să nu mai reclame nimic din creanțele lor de la falit, chiar de nu ar fi pe deplin plățiți din averea lui.

Acesta însă nu pôte fi, pentru că creditorii sunt stăpâni pe averea lor; ei pot să cêră tot ce au a primi de la falit, sêu o parte numai, sêu nimic; și acest drept îl pot exercisa fără să aibă trebuință să cêră autorisațiunea tribunalului.

Prin urmare ei pot $\ddot{u}$ închia cu debitorul $\ddot{u}$ lor $\ddot{u}$ or $\ddot{u}$ -ce conven $\ddot{u}$ ne vor $\ddot{u}$ voi.

Ce va fi voit $\ddot{u}$ dér legiuitorul $\ddot{u}$ s $\ddot{e}$ dic $\ddot{u}$ prin art. 284?

Pentru a sci ac $\ddot{e}$ sta trebue s $\ddot{e}$ facem $\ddot{u}$ un $\ddot{u}$ mic $\ddot{u}$ istoric $\ddot{u}$.

Dup $\ddot{e}$ condica frances $\ddot{a}$ din anul $\ddot{u}$ 1807, falitul $\ddot{u}$ putea sc $\ddot{a}$ pa de închis $\ddot{o}$ re pentru datorii prin *concordat $\ddot{u}$* și prin *cesiunea bunurilor $\ddot{u}$* , care era de dou $\ddot{e}$ feluri: *judiciar $\ddot{a}$* și *voluntar $\ddot{a}$* .

Cesiunea bunurilor $\ddot{u}$ voluntar $\ddot{a}$ era aceia care deriva din voin $\ddot{t}$ a păr $\ddot{t}$ ilor $\ddot{u}$. Efectele ei depind $\ddot{e}$ u de în $\ddot{t}$ elegerea păr $\ddot{t}$ ilor $\ddot{u}$ contractante; iar $\ddot{u}$ *cesiunea bunurilor $\ddot{u}$ judiciar $\ddot{a}$* era aceia, care resulta dintr'o sentin $\ddot{t}$ ă judec $\ddot{a}$ tor $\ddot{e}$ s $\ddot{c}$ ă; Falitul $\ddot{u}$ avea dreptul $\ddot{u}$ de a cere de la tribunal $\ddot{u}$ ca s $\ddot{e}$ i se dea voi $\ddot{a}$ s $\ddot{e}$ cedeze t $\ddot{o}$ t $\ddot{a}$ averea sa creditorilor $\ddot{u}$, pentru ca ace $\ddot{t}$ ia s $\ddot{e}$ nu 'i ma $\ddot{i}$ p $\ddot{o}$ t $\ddot{a}$ ataca libertatea pers $\ddot{o}$ nei s $\ddot{e}$ le; Tribunalul $\ddot{u}$ avea facultatea de a acorda cererea falitului; și în acest $\ddot{u}$ cas $\ddot{u}$, bunurile falitului se ced $\ddot{a}$ u ast-fel $\ddot{u}$ t $\ddot{o}$ te creditorilor $\ddot{u}$ lui, și ace $\ddot{t}$ ia nu ma $\ddot{i}$ put $\ddot{e}$ u pune pe debitor $\ddot{u}$ la închis $\ddot{o}$ re pentru datorii, dér 'i pute $\ddot{a}$ u urm $\ddot{a}$ ri starea, ce ar fi ma $\ddot{i}$ câ $\ddot{t}$ igat $\ddot{u}$ în urm $\ddot{a}$.

Legea frances $\ddot{a}$ din 1838 modific $\ddot{a}$ falimentele, și a înlocuit *cesiunea judiciar $\ddot{a}$* a bunurilor $\ddot{u}$ cu *excusabilitatea* despre care am vorbit $\ddot{u}$ deja ma $\ddot{i}$ sus $\ddot{u}$; și prin urmare cesiunea judiciar $\ddot{a}$ a abrogat'o, și cu drept $\ddot{u}$ cuv $\ddot{e}$ nt $\ddot{u}$; legiuitorul $\ddot{u}$ frances $\ddot{u}$ și-a d $\ddot{i}$ s $\ddot{u}$: de ce ma $\ddot{i}$ este bun $\ddot{a}$ cesiunea judiciar $\ddot{a}$? d $\ddot{e}$ c $\ddot{a}$ falitul $\ddot{u}$ este de bun $\ddot{a}$ credin $\ddot{t}$ ă și merit $\ddot{a}$ ertare, atunc $\ddot{i}$ este destul $\ddot{u}$ facultatea, ce are de a face concordat $\ddot{u}$, și scu-sabilitatea, pentru a nu fi pus $\ddot{u}$ la închis $\ddot{o}$ re: la ce ar ma $\ddot{i}$ putea servi și *cesiunea judiciar $\ddot{a}$ a bunurilor $\ddot{u}$* ? și prin urmare, a suprimat'o. D $\ddot{e}$ r cesiunea voluntar $\ddot{a}$ nu este prohib $\ddot{i}$ t $\ddot{a}$, ea a existat $\ddot{u}$, exist $\ddot{a}$, și va exista.

Legiuitorul $\ddot{u}$ nostru a voit $\ddot{u}$ și d $\ddot{e}$ nsul $\ddot{u}$ s $\ddot{e}$ supprime cesiunea judiciar $\ddot{a}$ ca *superflut $\ddot{u}$* ; âns $\ddot{e}$ s' $\ddot{a}$ exprimat $\ddot{u}$ f $\ddot{o}$ rte r $\ddot{e}$ u; c $\ddot{a}$ c $\ddot{i}$ d $\ddot{i}$ ce c $\ddot{a}$ tribunalul $\ddot{u}$ nu p $\ddot{o}$ te da voi $\ddot{e}$ debitorului s $\ddot{e}$ dea averea sa creditorilor $\ddot{u}$ spre plata datoriiilor $\ddot{u}$ s $\ddot{e}$ le. Ap $\ddot{o}$ i de-

bitorii nu au trebuință de autorisațiunea tribunalului pentru a 'și plăti datoriile lor. Și cine ar putea opri pe creditorii să nu primescă averea debitorului, spre plata creanțelor lor? și pe debitorul cine l'ar putea opri să nu o dea? creditorii pot să se mulțumescă cu o mică parte din creanțe, sau pot să 'l erte de totă datoria pe falit; tribunalul nu poate să dică nimic. Și afară de acesta scopul *cesiunii judiciare* era de a scuti pe falit de *constrângerea corporală*, iar nu de *plata datoriilor*.

Prin urmare, ceea ce a voit art. 284 să dică este acesta :

Debitorul comerciant falit nu poate constrânge prin tribunal pe creditorii săi, ca să primescă averea lui, și să nu 'l mai pôtă ataca libertatea personală, (ved. B. Boerescu, p. 357—359).

Acestu *articolu 284 este asemenea inutilu*, de ore-ce constrângerea corporală la noi nu este în usă.

Cestiunea *voluntară* ânsă relativă la plata datoriilor, pe care are aerul legea a opri, există; se cere ânsă atât ca *toți creditorii* să fiă de acord.

CAPITOLUL VII

Despre diferitele specii de creditori și despre dreptul lor în casă de faliment.

Obiectul titlului al VII. este de a regula dreptul unor creditori în casă de faliment. Într'unu faliment se pot ivi mai multe specii de creditori, se pot ivi: 1). Creditori cu angajamente *solidare*, adică, ca falitul să fiă obligat împreună cu alte persoane, cu alte cuvinte creditorii cu creanțe asigurate printr'o cauțiune, (secț. I) 2). Creditorii gagiști și privilegiați pe mobile, (secț. II); 3). Creditorii ipotecari și privilegiați pe imobile, (secț. III); în fine, 4). Femeia falitului poate să fiă creditoră a bărbatului său, (secț. IV). Creditorii chirografari, ale

căroru creanțe suntu cele mai ușorū de regulatū, le am văduțu deja cum se regulează.

Acumū avemū să studiemū numai diferitele speciū de creanțe ale creditorilorū aci menționațū; vomū lua pe rëndū, și vomū vedea cumū se regulează.

Secțiunea I.

Despre coī împreună obligațū și despre cautiuni (art. 285—288 C. com.)

Décă unū creditorū posedă unū actū de creanță subscrisū de mai mulțū debitorū solidarī, și décă aceștī debitorū suntū toțū în falimentū, creditorele se pôte presenta la masa fie-căruī falitū, și are dreptulū de a cere, sē fiă admisū la fie-care masă pentru valoarea nominală a titlului sēu. adecă pentru totalitatea creanței sēle, pēnē la plata eī complectă, capitalulū, procente. și alte cheltuelī; Așia unū creditorū a căruī creanță este de 100 fr., décă va avea patru debitorū solidarī, căduțū toțū în falimentū, și décă masa fie-căruī falitū pôte plăti 25 pentru sută, își va priimi plata întrégă a creanței sēle, pentru că se va presenta pentru 100 fr. în fiă-care masă. (art. 285 C. com.).

La unū s'a părutū această dispozițiune injustă; s'a dīstū că se îngreuiază pasivulū maselorū, la carī se presentēză în urmă.

Cu tôte acestea dispozițiunea legeī este logică; décă creditorele a avutū mai mulțū debitorū solidarī, acesta este pentru că a voitū sē' și asigure mai bine plata creanței sēle; și creditorele nicī o dată nu ar obține plata întrégă, décă nu s'ar presenta la masa fie-căruī falimentū pentru totalul creanței.

În adevēr, sē presupunemū că creditorele este admisū la masa primuluī falimentū pentru totalulū creanței sēle și de aci nu pôte lua de câtū unū dividendū, și décă la masa falimentuluī de al doilea nu s'ar admite de cât pentru restulū, ce a rămasū ne plătitū din primulū falimentū, nu ar putea priimi

asemenea, de câtă ună dividendă proporțională cu acestă restă; asemenea nu ar primi nici din masa a treia, de câtă ună dividendă proporțională cu restulă ce a rămasă neplătită de masa întâia și a doua, și așa mai departe; și prin urmare, consecința necesară ar fi, că creditorile nici o dată nu ar putea obține plata întregă a creanței sële.

Pentru a înțelege mai bine acesta, să luăm ună exemplu :

Creditorile posedă o creanță de 100 fr. sub-scrisă de două debitoră solidară căzuți în falimentă, și masa fie-cărui falimentă nu pôte plăti de câtă 50 la sută.

Dacă creditorile se va presenta la masa primului falimentă, va primi 50, și ar mai rămânea de plată alți 50; acumă decâtă în masa falimentului de al douălea va fi admisă numai pentru restulă care a rămasă neplătită din masa primului falimentă, adică, pentru 50, va primi și aci ună dividendă proporțională cu acestă restă, adică 25 și ară avea toți la ună locă primii 75 în locă de 100; prin urmare, ar rămânea de pagubă pentru 25; de această nu ară fi plătită nici o dată; pe când decâtă s'ar fi admisă totă pentru 100 și în masa falimentului de al douălea, creditorile ar fi plătite pe deplină, pentru că ar mai fi primită încă 50 din masa falimentului al douălea, pe lângă cei 50 din masa falimentului de întâiă, și 50+50 facă 100,

Așa dér, după cum vedem din esemplulă de față, numai sistema legei 'l pôte achita pe creditorile cu desevêrsire. (art. 285, C. com.).

Să notăm, că în materia de falimentă, principiulă generală este, că falitiloră coobligați nu li se acordă nici ună recursă unora în contra altora, din cauza dividendeloră, ce ar fi plătite unii mai multă, de câtă alții.

Așa să presupunemă, că Primus are două debitoră solidară pe Secundus și Terțius; că amândouă suntă căzuți în falimentă și că masa lui Secundus plătește 75 pentru sută, ér al lui Terțius nu plătește de câtă 25. Primus, după cum am văzută

mai sus, se prezintă în fie-care masă pentru totalul creanței sale, și este complectamente plătit.

Debitorii Secundus și Tertius, după principiile dreptului comun asupra solidarității, (art. 1052, C. civ.) nu dătoră în raportul unului față cu altul, de cât fie-care 50 fr. ; pentru că în regula generală, datoria se divide de drept între debitorii; ei nu sunt ținut unii față cu alții, de cât pentru o parte proporțională dintrânsa.

Dacă Secundus și Tertius nu ar fi căzut în faliment, Secundus, care a plătit 75 pentru 100, (adecă în specia de față 75; și prin urmare, 25 fr. mai mult, de cât datora, pentru că în raportul cu Tertius nu datora de cât 50 fr.), ar fi avut un recurs în contra lui Tertius pentru acest escedent de 25 fr. Ear în cas de faliment este cu totul altfel; nu mai are nici un recurs. (art. 286 C. com.).

De ce nu se acordă falimentului acelaia dintre coobligați, care a plătit o parte mai mare din datoria unu recursu în contra falimentului co debitorului său?

Acestu recurs se refuză pentru cuvânt, că dacă s'ar accorda (acestu recurs), una și aceeași creanță ar figura cel puțin pentru o parte, de două ori într'o masă. Așia în esemplul de sus, creanța lui Primus a figurat o dată în masa lui Tertius, și s'a plătit totu dividendul cât se cuvenea, adecă 25 fr., și dacă masa falimentului lui Secundus ar veni la masa falimentului lui Tertius pentru cei 25 fr. ce a plătit mai mult, acești 25 fr., ar figura de două ori în masa lui Tertius. Fără bine art. 286, C. com. prohibă acesta.

Am vădit, că creditorii, a căru creanță este subscrisă de mai mulți debitori solidari, are dreptul de a se prezenta în toate mesele pentru totalitatea creanței sale, și că nici o masă nu poate pretinde ca uă creanță să se prezente scădută cu dividendele, ce se vor fi plătit în mesele

celorū-l'alți falii. — Este însă evidentă, că creanța numai pêne la plata ei definitivă poate figura în masa fie-cărui faliment, și că în nici unu casu creditorele nu poate primi mai multu. de câtu 'i-se datorește. Așia se presupunemū că creditorele, Quintus, are în mâna sa o poliță de 100 fr. subscrisă de primus, girată de Secundus, garantată de Tertius, și acceptată de Quartus, și că acești debitorī solidarī au cădutu toți în falimentu; acumū decă masa fiăcarui falitu va plăti câte 30 pentru 100, creditorele Quintus va primi 120 în locū de 100, și prin urmare, 20 fr. mai multu de câtu ceia-ce i-se datorește; Ei bine acești 20 fr. ar fi injustū ca se 'i oprască pentru elu; trebuie prin urmare să 'i dea îndărăptu; dér cuī 'i va da? Legea prin art. 286 C. com. ne spune că 'i va da *aceluia dintre debitorī solidarī*, care are pe cei-l'alți dreptū garanți.

Legea mai dīce încă că acestū prisosu se va întorce după rândulu îndatoririlorū. Acéstă expresiune a fostū cu drept cuvântū, criticată. Decă prisosulū s'ar întorce după rândulu îndatoririlorū, ar urma, ca elū să se întorcă la masa acceptatoruluī, care, nu s'ar fi angajatū de câtū în urma tuturorū coobligațilorū, érá nu la masele giranțilorū; apoi este evidentū, că acésta nu se póte, pentru că ar fi contrariū principiilorū de garanțiă în materiă de poliță.

Sē mai adaogămū că în casu, când cei împreună obligați și falii ar fi nisce asociați, ar fi materialmente imposibil ca prisosulū să se întorcă după rândulu îndatoririlorū, pentru că toți asociații suntū obligați printr'unū singurū actū, care are o singură dată și este investitū cu o singură semnătura, a gerantuluī. Prin urmare, legea ar fi trebuitū să dīcă numai atātū, că *prisosulū se va întorce la cei coobligați, carī au pe cei-l'alți dreptū garanți*, adecă la aceia carī suntū garanțați de alți, séu mai simplu, după ordinea și natura anga-

jamentelorū. (Bravard, examen critique de la loi sur les faillites p. 135).

Sē presupunemū acumū, cā unū creditorū posedā o creanță subscrisă, de unū debitorū principalū și de mai mulți garanți, cā din aceștia numai debitorul principalū cade în falimentū; și cā creditorele *înainte de a cădea* debitorul principalū în falimentū, primise o parte din creanța sa de la unul din garanți; în acestū casū, creditorele nu mai este admisū la masa falimentului pentru totalitatea creanței sale, care este stinsă în parte, ci numai cu scăderea acomptului ce a primitū; ăra pentru restulū cātū va rămānea neplătīt, îi remāne dreptulū de recursū în contra celorū-lalți coobligați. Earū garantulū, care a plătīt o parte din creanță, se pōte presenta la masa falimentului pentru totū, ce a plătīt spre descārcarea falitului (art. 287 C. com.). Aci nu mai este de temutū, cā în casulū de mai susū, cā se va presenta una și aceeași creanță de douē ori în masa falimentului, pentru cā creditorele nu se presentēză în masa falimentului de cātū cu creanța sa scăzută, cu acomptulū ce a primitū de la garantū, și garantulū nu se presentēză eară-și de cātū pentru acomptulū, ce a plătīt, și adunāndū aceste douē fracțiuni de creanță, cari se presentēză în masă, nu datū de cātū quantumulū creanței; Prin urmare creanța nu se presentēză de cātū o dată în masa falimentului. De exemplu, datoria debitorului principalū este de 100; unulū din garanți plătise înaintea falimentului debitorului principalū 40 din 100, și mai remānū 60 de plată; creditorele nu se pōte presenta la falimentulū debitorului principalū, de cātū pentru 60; garantulū ānsē, care a plătīt 40, are și elū dreptulū de a se presenta la masa falimentului pentru acești 40, ce a plătīt spre descārcarea falitului. Și nu se pōte țice, cā aceeași creanță se presentēză de douē ori în masa falimentului, pentru cā creditorele se presentēză pentru 60 și garantulū

pentru 40, și 60 cu 40 fac 100, prin urmare, creanța se prezintă numai o dată.

Să notăm însă că creditorele numai atunci se prezintă la masa falimentului cu creanța sa scădută cu acomptul primit, cându acestu acomptu se va fi plătitu *înaintea falimentului*; earu dacă se va fi plătitu în urmă, creditorele se prezintă cu creanța sa întregă, ca și când nu aru fi primitu nimic. (art. 287 C. com.).

Acum șosim la art. 288, care este ultimul articolu din secțiunea întâi.

Acestu articolu ne spune că în casu cându aru fi intervenitu un concordat între creditorii și falitu, creditorii cari ar mai avea afară de falit și alți debitorii coobligați, sau garanții pentru falit pentru aceea-și creanță și conservă dreptul loru de a urmări și pe acești debitorii sau garanții pentru restul ce aru rămânea neplătitu de falitu, cu tôte că falitului i-au ertatü o parte din creanță cu ocasiunea concordatului. Așa de exemplu, Primus are în contra lui Secundus o creanță de 100; și această creanță este garantată de Terțius. Secundus cade în falimentu, se face concordat, și Primus cu ocasiunea acestui concordatü iartă 60 din creanța sa, și nu ia de la Secundus, de câtü 40.

Ei bine legea ne spune, că cu tôte că falitului i s'au ertatü 60, creditorele are dreptulü de a urmări pe garantü pentru acești 60 ertați falitului; acesta pentru cuvântu, că această ertare nu a fostü voluntară. (art. 288).

Acésta are locü și atunci, când creditorele ar fi aderatü la concordatü mai înainte de omologare; art. 288 nu face nici o distincțiune.

Secțiunea II.

Despre creditorii gagiști și despre creditorii privilegiați pe averi mișcătoare.

Creditorii gagiști avându în posesiunea lorü valorile ce respundü despre datoriă și cari probabilü vorü servi a-i de-

sinteresa, nu se înscriu în masa falimentului, de câtu numai spre sciință. (art. 289 C. com.).

Carî suntu drepturile creditoriloru asupra gagiuluî ce au în posesiunea lorü?

Creditoriî conservă gagiulu, și au dreptulu de alü vinde, ânsë numai după ce vorü fi cerutu și dobânditu voiä de la tribunalü, conformü principiilorü dreptuluî civilü, relative la acëstä materie (art. 1689 C. civilü.).

Décä gagiulu se vinde cu autorisațiunea tribunaluluî, și décä prețulu netu eșitu din acëstä vëndere escede suma creanței, escedentulu se întörce la masa falimentuluî și prin urmare, se dă sindicilorü.

Earü décä prețulu este inferiorü sumei ce se datoresce creditoruluî, acesta se trece în statulu pasivuluî falimentuluî, pentru ceea ce i se mai datoresce, și vine în concurs cu cei-l'alți creditori la masä, ca unü creditor ordinarü (art. 291 C. com.), décä creanța sa se va fi verificat și afirmatü; de aceea este importantü pentru creditoriî gagiști, privilegiați și ipoteca: i së-și verifice și afirme creanțele lorü; căci décä nu se vorü fi verificatü și afirmatü, nu au dreptulu de a veni în concurs, cu cei-l'alți creditori ordinarî, pentru restü la masa falimentuluî în casü cândü nu se vorü fi plätitü pe deplinü din obiectulu gagiuluî lorü.

De cine și cu ce condițiunî se póte retrage gagiulu din mâna creditorilorü? (art. 290 C. com.).

Sindiciü au dreptulu în ori-ce vreme, cu autorisațiunea judecătoruluî-comisarü, pe câtü timpü vânđarea nu se va fi efectuat, de a scóte pentru falitü gagiulu, plätindü datoria. (art. 290 C. com.).

Acumü sosimü la art. 292 C. com.

Acestü articolü vine și crează nește privilegii, carî în codul civilü, de pe timpulü când s'a redactatü codulu de comerciü nu esistati.

Eată ce ȃice acestŭ articolŭ:

«Simbria lucrătorilorŭ, ce se vorŭ fi întrebuiŭtatŭ de a
 «dreptulŭ de falitŭ în curgerea lunei celei de înaintea dărei pe
 «faĳă a falimentului; simbria slugilorŭ pe anulŭ celŭ din urmă,
 «plata lucrurilor luate de falitŭ pentru hrana sa, Ńi a familiei
 «sėle. în curgerea celorŭ din urmă Ńese lunŭ; cheltuelile jude-
 «cătoreŃti, cheltuelile bólei celei de pe urmă, a falitului Ńi a
 «familiei sėle, cheltuelile de îngropare a falitului, sėu a vre-
 «unuia din mădulărilor familiei sėle, în anulŭ cel din urmă se
 «vorŭ primi între datoriile privilegiate. — Asemenea se va
 «primi Ńi simbria cuvenită grămăticilorŭ Ńi scriitorilorŭ fali-
 «tului, pentru cele Ńese lunŭ din naintea dărei pe faĳă a fali-
 «mentului.»

Prin acestŭ articolŭ, după cum vedemŭ, legiuitorulŭ crează
 mai multe privilegii; dér nu ne arată care este rangulŭ lorŭ ;
 se pôte întâmpla ca mai multe din aceste privilegii sė vină în
 concursŭ unele cu altele, în acestŭ casŭ se nasce cestiunea de
 a se Ńti în ce ordine vorŭ veni ; care privilegiŭ va prima pe
 altulŭ, Ńi care va fi primatŭ de altulŭ?

Rangulŭ lorŭ nu pôte fi după serie cum sunt aŃedate în Co-
 dului de Comerĳiu, căci acesta ar fi illogicŭ Ńi neraĳionalŭ.

Décă vomŭ pretinde că rangulŭ acestorŭ privilegii este
 aŃia, după cum se regulėdă de codulŭ civilŭ de aĳt, s'ar putea
 ȃice, că Codulŭ de Comerĳiu, pentru regularea rangului pri-
 vilegiilorŭ conĳinute într'ėnsulŭ nu s'a pututŭ referi la Codulŭ
 civilŭ, pentru că Codulŭ civilŭ este cu 25 anŭ confecĳionatŭ
 în urma Codului de comerĳiu.

Prin urmare, a pretinde sė dăm privilegiilorŭ din art. 292
 C. com. rangulŭ, ce aŭ aceste privilegii după art. 1729 din
 Codulŭ civilŭ actualŭ ar fi a legifera, iar nu a comenta; aŃia
 dér, pėnė nu va trece din noŭ art. 292 C.com., prin filiera le-
 gislativă, nu potŭ avea privilegiile prevėdute de dėnsulŭ, ran-
 gulŭ ce 'lŭ aŭ după condica civilă.

Cu toate acestea credem, că este bine, și conformu legei a se da privilegiilor de la art. 292 C. com., rangul și seria prevădută de Codul civilu la art. 1729; Acesta pentru cuvântu *că cea mai mare parte din aceste creanțe nu sunt comerciale*, și prin urmare, rămân supuse dreptulu civilu. A-fără de acesta, în Codul civilu sunt o sumă de reguli făcute în urma Codulu de comerț, și cu toate acestea sunt incontestabilu aplicabile și la materi comerciale, așa de exemplu, sunt o sumă de reguli de la societățile civile, aplicabile la societățile comerciale, etc.

Așa dér vomu explica aceste privilegii în rangulu, ce credem, că trebuie să le dăm unele față cu altele.

1. — *Cheltuelile judecătorești.* — Prin cheltuelile judecătorești, nu trebuie să înțelegem, pe acelea cari ar resulta dintr'unu procesu susținutu și câștigatu în contra debitorulu, ci pe acele, cari s'au făcutu pentru constatarea și conservarea bunurilor debitorulu, pentru a fi transformate în bani, spre a se distribui tuturor creditorilor lui; ast-fel de cheltueli sunt cheltuelile pentru punerea și rădicarea peceilor, cheltuelile pentru facerea inventariulu, pentru sequestruri, afișe, inserțiuni în jurnale, procese-verbali, și pentru vânzare, etc. cu unu cuvântu *tote cheltuelile făcute în interesulu comunu alii creditorilor.* Sunt asemenea privilegiate cheltuelile făcute pentru revindicarea unui imobilu aparținându falitulu, etc.

Aceste cheltueli fiindu făcute în interesulu tuturor creditorilor, trebuie să se plătescă mai înainte de orice creanță.

Și decă nu se voru fi făcutu în profitulu tuturor creditorilor, se voru plăti cu preferință numai înaintea creanțelor creditorilor, în interesulu cărora s'au făcutu.

2. — *Cheltuelile de îngropare a falitulu său a vre-unuia din membrii familiei séle în anul celu din urmă.*

Acestu privilegiu s'a introdus: 1). din punctu de vedere alu moralei publice. care ar fi fost adâncu blesată. în casu când cadavrulu unu omu insolvabilu, ar fi rămasu neîngropatu; 2). din punctu de vedere al salubrităței publice.

Ce se înțelege prin cheltueli de înmormântare?

Prin cheltueli de înmormântare se înțelegu acele, cari se facu pentru îmbrăcarea cadavrulu, pentru cumpărarea pământulu necesariu pentru îngropare, plata driculu, și a preoților; Să înțelege de sine ânsă, că aceste cheltueli trebuie se fiă conformu condițiunei defunctulu, pentru că nu trebuie să perdemu din vedere, că ele în definitiv sunt suportate de creditorii.

Ce trebuie să înțelegem prin membrii familiei falitulu?

Prin membrii familiei falitulu trebuie să înțelegem mai cu sémă pe toți aceia, căroro falitulu le datorédă alimente în casu de lipsă; așia este femeia falitulu, copii, părinții falitulu în casu de a fi săraci, etc.

3. — *Cheltuelile bólei celei din urmă a falitulu și a familiei sele.*

Prin cheltuelile bólei celei din urmă se înțelegu sumele, ce se datorédă mediculu, farmacistulu, etc.

Pentru ce a creatu legiuitorulu acestu privilegiu?

Acestu privilegiu s'a creatu pentru două motive: 1). Pentru ca falitulu să nu fiă părăsitu, în casu de bóla, de medicu, și de spițeri, și ast-felū să nu rămână fără nici unu ajutoru; și 2). Pentru ca mediculu care 'și pune chiaru viața sa de multe ori în riscu, să fiă celu pușinu siguru, că 'și va primi salariulu; ar fi fostu nedreptu ca elu, care face așia mare sacrificiu, în cele din urmă să rămână și neplătitu. Dér iarăș pentru a protege și interesele creditoriloru, legiuitorulu a luat măsuru: ca acéste cheltueli să nu se urce la sume enorme, și ca să nu se facă fraude. a șis: că nu numai cheltuelile celei din urmă bóle sunt privilegiate.

Ce se înțelege ânsă prin bôla cea din urmă? se înțelege ôre numai bôla, de care a muritû falitulû sêu vre-unulû din membrii familiei sêle, sêu orî ce bôla de care ar fi suferitû falitulû, sêu vre-unulû din membrii familiei sêle înaintea declarării falimentulû?

Credemû, că prin cea din urmă bôla se înțelege orî-ce bôla de care a suferitû falitulû, sêu vre-unulû din membrii familiei sêle; decă am înțelege numai bôla de care a muritû falitulû, sêu cine-va din familia sa, am recompensa mai multû pe mediculû, care a lăsatû sê móră bolnavulû sêu, de câtû pe acela care a făcutû totû posibilulû și l'a scăpatû.

4. Salariulû lucrătorilorû, ce se vorû fi întrebuintatû de a dreptulû de faitû în curgerea lunei celei de înaintea declarării falimentulû, simbria servitorilorû pe anulû celû din urmă, salariulû grămăticilorû și al scriitorilor falitulû, pentru cele șese luni de înaintea dărei pe fașă a falimentulû.

Privilegiulû acestorû trei specii de persône, le am pusû sub același numêrû, pentru că au același rangû.

Ce se înțelege aci prin lucrători?

Prin lucrători se înțelegû persônele, cari le a întrebuintatû falitulû de a dreptulû la exploatarea fondulû de comerçiu; aceștia, prin urmare, nu sunt servitori.

Salariulû acestorû persône este privilegiatû pentru o lună de zile ce precede declararea falimentulû; prin urmare, decă ar fi avêndû sê ia salariulû pe mai multe luni, vorû intra pentru acestea la masă în concursû cu creditorii chirografari.

Ce înțelege legea aci prin servitori?

Prin servitori aci se înțelegû persônele, cari suntû atașate la serviciulû personalû alû falitulû, în interiorulû casei lui.

Pentru ce este privilegiată simbria slugilorû?

Simbria lorû este privilegiată pentru douê motive: 1). Pentru că decă slugile nu ar avea unû privilegiû, ar abandona pe stăpânulû lorû, — care de unû timpû îndelungatû s'a obiș-

nuită cu ei, — îndată ce ar simți, că starea lui a fostă atinsă de un eveniment nefavorabil ; 2). creanța servitorilor de cele mai multe ori este unica stare a lor ; prin urmare, umanitatea chiară cere, ca ei să fie protegiați în contra insolabilității stăpânului lor ; și afară de acesta, favoarea ce li se acordă, nu cauză un prejudiciu însemnat creditorilor, căci simbria servitorilor nu se urcă la sume considerabile.

Salariul servitorilor de pe câtă timp este elă privilegeat?

Art. 292 C. com. dice, că *pe anulă celă din urmă* ; iar no. 4 al art. 1729 C. civ. dice că, *pentru ună anulă trecută și restul datorii din anulă corentă*.

Dispozițiunea Codului civilă este mai logică ; pentru că servitorul nu are tēmă de a mai sta la stăpânul său și după declararea falimentului, pentru că el știe că o să se plătescă salariul întreg pe anulă ce precede declararea falimentului și pe timpul câtă va mai sta pêne la liquidare, care de mai multe ori nu durăză nici ună anulă ; pe când după codul de comerciū, ar trebui imediat să și părăsescă stăpânul ca să nu fiă în perdere ; pentru că și decă va sta mai mult elă totă nu va avea privilegiū de câtă numai pe anulă ce precede liquidarea.

De exemplu, servitorul la declararea falimentului are 12 lună servite ; pentru plata salariului său pe aceste lună are după Codul de comerciū ună privilegiū ; decă va continua serviciul înainte pêne la liquidare, și decă pêne atunci voră mai trece 11 lună, servitorul avëndă privilegiū numai pentru anulă ce precede liquidarea. adecă pentru 12 lună, ar perde privilegiul pentru 11 lună, ce precedă declararea falimentului ; pentru acăsta ar veni la masă în concurență cu cei-l'alți creditoră chirografari ; prin urmare, privilegiul mai nu și ar ajunge scopulă său.

Ei bine, dispozițiunea Codului civilă este mai logică ; Dér

cu toate acestea, care din aceste două articole se va aplica? aplicase-va art. 292 C. com., séu art. 1729 C. civ.?

Se pôte đice, că se va aplica art. 292 C. com. ca specială în materiă.

Și se pôte đice, că se va aplica art. 1729 C. civ., căci aceasta a abrogatő art. 292 C. com.; și acesta cu atâtő mai vėrtoső, ca ađi contestađiunile dintre stăpăni și servitorī se judecă de judecătoria de ocóle; (no. 5 al art. 53 din legea organizăreī jud. de ocóle).

Salariulő grămăticilorő și alő scriitorilorő falitului pentru cele șase luni de înainte declarăreī falimentului. — Aceste persoane nu trebuescő confundate cu lucrătoria și servitorī. Privilegiulő acestorő trei specii de persoane aő acela-și rangő.

5. — *Plata lucrurilorő luate de falitő pentru hrana sa, și a familieī sale în curgerea celorő din urmă șase luni.*

Este justő, ca persoanele cari aő vėndutő falitului alimentele necesare pentru susținerea vieței lui și a familieī sė aibă unő privilegiő pentru plată; acestő privilegiő se basėză pe acelea-și motive, ca și privilegiulő doctorului; ânsė fiindő că în asemenea materiă, obiceiulő este de a nu se acorda unő creditő de ani de đile, legea nu acordă privilegiő de câtő pentru lucrurile vėndute în cursulő celorő șase luni, ce precedő declara-re a falimentului.

Prin alimente ânsė trebuie sė înțelegemő toate ale băcănii; pēnė și lemne, cărbunī, săpun, gaző, lumânări etc. și prin familia falitului trebuie sė înțelegemő pe toți câți locuescő cu elő, și pe cari 'i hrănesce, precumő femeia, copii și slugile, precumő și alte persoane, pe cari le va ține elő.

In cas de falimentő, privilegiulő și dreptulő de revendica-țiune stabilite de art. 1730 C. civ. suntő ele admise?

Scimő că art. 1730 No. 5 C. civ. acordă vėndătoria unő privilegiő asupra acestorő lucruri pentru plata preșului și că exercițiulő acestui privilegiő este

subordinatü la condiþiunea : ca obiectulü vëndutü *së fie încã în posesiunea cumpãrãtorulü*. Scimü asemenea, cã decã vëndãrea este *fãrã terminü*, vëndãtorulü pöte chiarü *revendica* lucrurile vëndute, decã vorü fi în posesiunea cumpãrãtorulü și decã revendicarea se va face în termenü de optü ðile de la predare, și în fine decã lucrurile vorü fi totü *în starea în care aü fostü* la predare.

Ei bine art. 293 C. com. face o derogãþiune de la principiile admise în dreptulü civilü. Acestü articolü ðice, cã celü ce va fi vëndutü falitulü lucrurü mișcãtöre nu va avea dreptulü de a cere înapoi acele lucrurü precum nici plata lor cu *precadere* (adecã nu are privilegiü asupra lorü pentru plata preþulü), ci se vorü socoti ca avere a falitulü, și vëndãtorulü lorü va intra la masa falimentulü ca unü creditorü de rëndü.

Aceste cu dreptü cuvëntü, pentru cã terþile persóne cari aü contractatü cu falitulü, vëðëndü aceste lucrurü în posesiunea lui s'aü pututü încela, aü pututü crede, cã suntü ale lui, și cã o së serveascã la platã; prin urmare este justü, ca acela, care le a vëndutü fãrã a'și primi preþulü, së se considere ca unü creditorü ordinarü și së vinã în concursü cu cei-l'alþi creditorü și së ia o parte proporþionalã din activulü comunü.

Së notãmü ânsë, cã art. 293 C. com. vorbește despre *pierderea privilegiulü vândãtorulü asupra preþulü lucrurilorü mobile vândute*.

Ei bine, pe cândü s'a confecþionatü acestü articolü, sub imperiulü codulü Caragea, la noi nu esista unü asemenea privilegiü; prin urmare acéstã dispoziþiune din art. 293 era inaplicabilã, eacü nu se putea pierde unü lucru, ce nu esista.

Quid aþi ? Aþi avemü în No. 5 al art. 1730 din C. civ. unü privilegiü pentru plata preþulü lucrulü mobilü vëndutü; întrebarea ce se pöte nasce, este privilegiulü acesta prevëðutü de codulü civilü, nãscutü cu 25 anü în urma codulü de comerciü, desfiinþatu-sa elü prin codulü de comerciü?

Décă vomü çice că da ! atunci avemü unü articolü de lege produsü printr'unü casü fortuitü, unü articolü efectü alü hazarduluï; căci articolulü 1730 C. civ. putea së se creeze, sau së nu se creeze, acesta nu se putea sci pozitivü cu 25 anï înainte.

Orï cum ar fi, vomü vedea mai târziu, că vânđătorulü póte revendica mărfurile eșite din magaziile sale, decât nu vorü fi apucatü a intra în posesiunea saü în magaziile cumpărătoruluï; îndată ânsë ce vorü fi intratü în posesiunea cumpărătoruluï, vânđătorulü nu mai are nici privilegiü, nici dreptulü de revendicațiune. (art. 315 C. com.).

Së notämü, că creditorï privilegiați pe mobile, nu suntü obligați a aștepta plata pêne la împărțirea dividendelor; sindicï vorü da tribunaluluï o listă de creditorï, ce se pretindü privilegiați asupra lucrurilor mișcătore, și judecătorulü-comisarü găsindü pretențiile lorü fondäte, va împuternici plata lorü din cei de ântâiu banï, ce se vorü strânge. Décă privilegiulü vre unü creditoare s'ar contesta, tribunalulü se va pronunția; dérü care tribunalü ? cel civilü saü celü comercialü ? credemü că tribunalulü de comerçiü. — In casü ânsë cândü contestația se va esca cu ocașia falimentuluï între douï creditorï, și falimentulü nu va fi interesatü în causa contestației se va judeca de tribunalulü civilü; în acestü casü tribunalulü de comerçiü trebuie së se declare incompetente chiarü *din oficiü*. (Rogron, code de comerce, p. 1447; Cass. fr. 17 Juillet, 1849 21 Juillet, 1851.).

Secțiunea III.

Despre drepturile creditorilorü hypotecariü și zălogași asupra lucrurilorü nemîșcătore.

Dupë cumü vedemü, în intitulatulü acestei secțiunii se vorbește despre drepturile creditorilor *hypotecariü și zălogași* asupra lucrurilorü nemîșcătore.

Ce se înțelege prin vorba *zălogü* ?

Prin vorba *zalogă*, sub regimul codului Caragea, când este confecționat Codul de comerț, se înțelegea trei lucruri: 1). *Emanetul* (gagiul) (art. 13 de la partea III, cap. XI pentru *zalogire*); 2). *Hypoteca* (art. 9 loc. cit. etc.); și 3). *Antichresa* (art. 14 loc. cit.).

Despre ce voia d'ér să vorbescă legiuitorul Codului de comerț în intitulatul acestei secțiuni?

Legiuitorul voia să vorbească despre drepturile creditorilor *hypotecari* și *antichrești*, pentru că despre drepturile creditorilor *gagiști* a vorbitu mai susu în secțiunea II.

D'ér cu tôte acestea în articolele acestei secțiuni uită a mai întrebuița vorba *zalogă*, și întrebuițează vorba privilegiu, de-și în Codul Caragea nu esistau privilegiu.

Prin urmare aci prin privilegiu sub imperiul Codului Caragea trebuia să înțelegem numai *antichresă*; Ađi însă, fiindu că avem o lege, unde esista privilegiu vomu înțelege și *antichresa* și *privilegiul*; acesta pentru că scopul articolelor din secțiunea III nu este de a stabili reguli particulare relative la drepturile creditorilor *hypotecari* și *privilegiați*, s'aú antichrești asupra imobilelor; rangul lor se determină, după principiile dreptului civilu.

Să intrăm acum în materiă. (art. 295 C. com.).

Creditorii *privilegiați* și *hypotecari* au dreptul de a se despăgubi: 1) din prețul lucrului, care face obiectul *hypotecei* sau *privilegiului* lor, și 2) dreptul, pe care 'l'ă are or'ce creditor, de a se despăgubi din or'ce avere a debitorului său; deosebirea între aceste două drepturi stă numai întru atâtu că creditorii *privilegiați*, și *hypotecari* esclud pe creditorii *chirografari* ai debitorului lor de la lucrul, care face obiectul *hypotecei*, sau *privilegiului*, pe cându în casu când creditorii *hypotecari* sau *privilegiați* voru voi să se despăgubescă din altă stare a debitorului, vin în concursu cu creditorii *chirografari*.

Acumă art. 295 din Codul de comerciū prevede casulū, cāndū preșulū lucrurilor nemișcātore se împarte între creditorī *mai înainte* sau *totū de o dată* cu preșulū lucrurilor mișcātore; în acestū casū, zice legea, că decă creditorīi hypotecarī, sau privilegiașī nu se vorū fi plătītū pe deplinū din preșul imobilelorū, cari facū obiectulū siguranșei lorū, (sau pentru că preșulū lorū a fostū mai micū de cātū creanșa, sau pentru că aū fostū prea mulșī creditorī asupra aceluiașī lucru), vorū intra în masă cu rămāșīta creditelorū lorū; pentru acēsta legea nu cere de cātū ca creanșele lorū sē fiă *verifcate și afirmate* (art. 295 C. com.).

Ear decă mai înainte de împărșirea preșulū imobilelorū, se vorū face *una saū mai multe distribușionē de banī, provenind din activul mobiliarū*, creditorīi hypotecarī și privilegiașī vorū intra împreună și în concursū cu creditorīi chirografarī la aceste împărșiri, pentru totalulū creanșei lorū, ca și cāndū ar fi și ei chirografarī. (art. 296 și 299 C. com.).

Am vēșutū, că decă se împarte mai āntāiū preșul mobilelorū, creditorīi hypotecarī și privilegiașī iaū parte la aceste împărșiri pentru totalulū creanșei lorū.

Nasce acumū întrebarea: ce se va face mai în urmī cāndū se va împărși preșulū imobilelorū?

Creditorīi privilegiașī și hypotecarī vorū veni și vorū participa la aceste împărșiri iară-șī pentru totalulū creanșei lorū; și decă preșulū imobilelorū ar fi suficientū pentru a 'y desinteresa, adecă ar fi tocmai atātū, cātū creanșele lorū, se va scādea din elū suma, ce vorū fi prīmītū din masa chirografarā.

De exemplu, creanșa unū creditorū hypotecarū este de 10,000; din masa chirografarā a prīmītū 4,000; iarū imobilulū hypotecatū se vinde pe 10,000; din aceștī 10,000 se vorū scādea cele 4,000 ce a prīmīt creditorulū hypotecarū din masa chirografarā, și se vorū întorșe acolo, iar restulū de 6,000 îl va primi elū.

Masa chirografară d'ér nu a perdutü nimicü; a făcutü numai unü avansü. (297 C. com.).

În hypotesa precedentă am presupusü că preçiułü imobiliului este egalü cu valórea creanței.

Se póte ânsë întâmpla, ca preçiułü imobiliului se fiă mai micü de câtü valórea creanței. (art. 298 C. com.).

Së presupunemü, că valórea creanței este de 10,000 fr., și cá creditorü hypotecarü a primitü din masa chirografară 25⁰/₀ adecă 2.500; iar imobiliul se vinde pe 7,000 fr., așia în câtü creditorü are toți la unü locü primiți 9,500 fr., ce va întórce elü în acestü casü la masa chirografară?

Legea ñice, së presupunemü, că creditorü hypotecarü s'ar fi plătitü mai înainte celorü chirografari, elü ar fi primitü atunci din imobiliul hypotecatü 7,000 fr.; D'ér creanța sa fiindü de 10.000 fr. ar fi avutü dreptulü a se presenta la masa creditorilor chirografari pentru ceia ce mai rămânea së ia. adecă pentru 3,000 fr.; Acumü pentru 3,000, ce i s'ar fi plătitü din masa chirografară? 25⁰/₀, adecă 750 fr.; d'ér în realitate masa chirografară a plătitü 2.500, de óre-ce dividendulü s'a făcutü la 10,000 fr.

Prin urmare este justü, ca creditorü hypotecarü se întórca la masa chirografară ce a primitü mai multü, adecă: 1,750, și elü va rămânea cu banii primiți 7,750, în locü de 10.000 (art. 298 C. com.).

Art. 299 C. com. mai prevede și casulü cândü pe creditorü hypotecarü, privilegiatü, s'aü antichresist nu 'lú va fi ajunsü rândulü a primi nimicü din preçulü imobiliului, care face obiectulü siguranței creanței sele.

Se póte întâmpla, de exemplu, së fiă trei creditorü hypotecari pe același imobilü, și creanța primului hypotecarü së absorbă tótă valórea imobiliului, și prin urmare, al doilea și al treilea hypotecarü së nu ia nimicü; în acestü casü art. 299 ñice, că cești doui creditorü hypotecari din urmă neplătiți se

voru considera ca niște creditorî chirografari și voru fi supuși la urmările concordatului și a tuturilor operațiunilor mesei chirografare.

Secțiunea IV.

Despre drepturile femeii.

Obiectul acestui titlu sunt niște reguli esecțiionale, sub regimul căroro falimentul unui bărbat pune pe femeia lui în ceea ce privește starea ei.

Codul comercial francesu de la 1807 pêne la 1838 a fost forte aspru pentru femeii; acesta din causa, că femeile falitilor, pe cându s'a confecționat Codul comercial francesu, pe la 1807, desfășurau un lux insolent și insultător chiaru pentru creditorii, ale căroro averi de multe ori a servit pôte pentru a le înavuși.

Redactorii legii de comerț francesu de la 1838, temperară dispozițiunile prea rigurose ale Codului de comerț și modificară ceea ce găsiră întrânsul injust și pușin raționalu.

Redactorii Codului nostru de comerț urmară această din urmă lege.

In casti de falimentu alu bărbatului femeia sa are dreptulu de a'și lua îndereptu toate bunurile sale *imobile și mobile dotale* sau *parafernale*; (art. 300, 301, 302 și 303 C. com.); ea nu are de câtu să probeze, că sunt ale ei; această probă se face în diferite moduri; despre acesta se ocupă art. 300 — 303 C. com.

Proprietatea imobileloru dotali se va proba prin foia de zestre; iară proprietatea imobileloru parafernali, adecă, cari nu sunt dotali (art. 1283 C. civ.) se probază în diferite moduri; acele, pe cari le va fi avut femeia, cându s'a căsătorit, se pot asemenea proba prin contractulu de căsătorie. (foia de zestre).

Déră afară de acésta, femeia póte să fiă cumpărată nesce imobile cu banī proveniți dintr'o moscenire, saū dintr'o donațiune, orī legatū; în acestū casū femeia 'și póte lua în dreptū imobilele ânsē cu urmátorele condițiunii : 1). dēcă se va arēta anume în actulū de cumpărare, că imobilele suntū cumpărate de femeia, saū pe numele ei, cu banī provenindū din cutare sorginte : moscenire, donațiune, saū legatū; și 2). dēcă se va proba prin actulū de împărțelă alū moscenirei, prin actulū de darū, prin testamentū, saū prin orī-ce actū publicū, că femeia a dobânditū cutare sumă, (art. 301 C. com.).

Dēcă origina și întrebuițarea banilorū nu se va constata în modulū acesta, presumpțiunea legală, pēnē la proba contrariă, este. că bunurile cumpărate de femeia aū fostū plătite din baniī falitulū, și prin urmare, trebuescū unite cu masa activulū lui, (art. 302 C. com.).

Regula ânsē, că femeia unū falitū nu póte revindeca ca proprii ale sale imobilele cumpărate de dânsa cu banī provenindū dintr'o succesiune, saū donațiune, de câtū justificândū printr'unū actū autenticū originea banilor, și făcându-se mențiune în actulū de cumpărátore despre întrebuițarea lorū, nu este, după Curtea de apelū din Parisū, aplicabilă la imobilele cumpărate cu banī provenindū dintr'o altă sorginte, de câtū din succesiune, donațiune, saū legatū, de exemplu, dintr'unū darū manualū, saū din economiile realizate din venitulū bunurilorū parafernali, (arrēt du 9 Fèvr. 1867).

Cu tóte acestea suntū mulți autorī, cari supunū pe femeia la probele cerute de art. 301 orī de câte orī arū pretinde, că arū fi cumpărat imobile cu din baniī săi. (Bravard *Traité de droit com.*, t. V, p. 529 ; Bédarride, *faillite*, t. III. no. 1006).

Noi ânsē credemū, că în casū cândū baniī cari aū servitū la aquisițiunea unū imobilū, provinū dintr'o origine, care nu se póte constata prin actū autenticū, este imposibilū a cere de la femeie acéstă constatare, și ca în acestū casū trebuie să-și

fie permisă a combate presunțiunile legei prin toate modurile de probațiune lăsate la aprecierea discreționară a tribunalului.

Femeia, după cum am șis mai sus, poate asemenea în cas de falimentu al bărbatului, să ia înapoi bijuteriile, diamantele, mărgăritarele, vasele, tacămurile, vestmintele, etc., cu unu cuvântu toate mobilele, ce va fi adusă de ște, seși va fi dobânditū prin succesiune, donațiune sau legatū; se cere însē o singurā condițiune: să probeze *identitatea lorū chiarū*, pentru ca să nu se sustragă de la masa falimentului niște lucruri ale bărbatului, ca fiindū ale femeii; proba indentintășii se face pentru lucruri de ște, prin fōia de ște, pentru cele de moscenire, prin inventariū, pentru cele de darū printr'unū stat anexatū actului de darū, pentru cele dobândite prin legatū, prin testamentū.

Dēcā femeia nu va proba identitatea lucrurilor, toate mobilele atātū acelea, cari servescū la usulū bărbatului, cātū și acelea, cari servescū la usulū femeii, se vor lua pe sēma creditorilorū, rēmāindū ca sindicii să dea femeii, cu voia judecătorului-comisarū, hainele și pânșeturile, ce vorū sluji la a ei trebuinșă, (art. 303 C. com.)

Cândū legea cere a se proba *identitatea* lucrurilor, acēsta nu se aplică și la *banș*; cândū este vorba de banș este destulū a se proba prin fōia de ște cantitatea sumei.

În casū cândū femeia va fi plătitū niște datorii de ale bărbatului, presunțiunea legală este: că ea a făcutū acea plată cu banș de ai bărbatului; și că ea nu a fostū, de cātū unū simplu procuratorū alū lui; prin urmare, nu va putea reclama de la masa falimentului sumele plătite pentru elū, de cāt numai, dēcā va proba, că ea a plătitū cu banii ei, (art. 304 C. comercialū).

CAPITOLULŪ VIII.

Despre împărțirea între creditorī, și despre desfacerea averī mișcătore a falitului. (Art. 305 — 310 C. com.).

Obiectulū capitoululū acestuia este distribuirea averē mobile între creditorī, și de a fixa regulī asupra liquidărei complete și definitive a acesteī averī.

Am văduțū în capitolele precedente, că sindicīi unirei sunt ținūșī a se ocupa cu liquidățiunea averē mobile, și nu numai a procede la vëndarea lucrurilor mișcătore ale falitului, ci de a scôte și datorile.

Vomū vedea mai josū, ce trebuie să facă în ceia-ce privește drepturile și datorile, carī nu le aū scosū (art. 310 C. com.), când vomū explica regulile relative la repartițiune.

Cum se împartū banī ce rezultă din vëndarea lucrurilor mobile ale falitului? (art. 305 C. com.).

Dupē ce se vinde averea mobilă a falitului, banī ce rezultă de aci, se împartū între toșī creditorīi chirografarī în proporțiune cu creanțele lorū cele verificate și afirmate.

Cu tôte acestea, banī nu se distribuē între creditorī de cât dupē ce se scade: 1). Cheltuelile de administrațiune a falimentului; 2). Sumele acordate falitului și familiei sēle ca ajutorū; 3). Sumele plătite creditorilorū privilegiașī conformū art. 294 C. com., sēū creditorilorū gagiștī pentru scôtarea gagiului. (art. 290 C. com.).

Sē notămū, că nu este necesariū, ca sē se fiă realizatū totū activulū, pentru ca sē se pōtă face repartițiunī. (art. 233 C. com.; și 305 C. com.).

Ce trebuie să facă sindicīi pentru ca sē se pōtă face repartițiunī? (art. 306 C. com.).

Sindicīi sunt ținūșī în fie-care lună sē dea tribunalulū o însemnare asupra situațiunei falimentului, și despre banī strânșī și tribunalulū va ordona, de va găsi de cuviință, ca sē se împarță între creditorī acei banī; va otără partea analogă a fiă-

căruia, și va priveghea ca toți creditorii să se înștiințeze despre acesta. (art. 306 C. com.).

Ce mențiune trebuie să facă sindicii pe titlu în casă de plată ?

Sindicii menționează pe titlu suma plătită de ei. său ordonanțiată conform art. 233 C. com., (art. 309 C. com.).

Acastă mențiune are de scopu de a preveni surprinderile din partea portorului titlului, ca să nu mai pôtă cere încă o dată ceia ce i se va fi plătitu; și de a împedica pe creditorul unei datorii solidare de a primi, presentându-se în mai multe falimente, mai multu de câtu, ceia-ce i se datorește. — Și afară de acesta, fiă-care creditoru este datoru a da quitanță în marginea statului de repartițiune.

Prin acesta se evită dificultățile, ce ar putea suleva creditorul, său moștenitorii săi, nepresentându titlul originalu, pe care se găsește mențiunea despre plată: statul de repartițiune fiindu în mâinele sindiciloru, proba liberațiunii este totu-d'una de față.

Nici o plată nu se pôte face de sindicii. de câtu după presentarea titlului constitutivu al creanței. — Cu tôte acestea în casu de a nu se putea presenta titlul, judecătorul-comisarul pôte împuternici pe sindicii să plătescă, după ce va vedea mai întâiu jurnalul de verificare al acelei datorii. (art. 309 C. com.).

Scimă deja, că creditoriloru din străinătate li se acordă conform art. 236 C. com. 120 zile pentru a'si verifica și a'si afirma creanțele lor, și că cu tôte acestea, pentru acelerarea mersului falimentului, legiuitorul nu a găsitu de cuviință a suspenda operațiunile pêne la expirarea acestui termen. Se procede d'eu și în absența acestor creditorii la liquidațiunea activului și chiar și la repartițiunii de voru avea locu; ânsé pentru a nu se vêtâma interesele lor, amă disu deja, că nici o distribuțiune de banii nu se pôte face între creditorii din țară fără a se pune în rezervă o parte corespunzătoare cu crean-

țele, pentru cari creditorii domiciliați în străinătate sunt trecuți în bilanțu.

Și decât creditorii aceștia se pară a nu fi trecuți exactu în bilanțu, tribunalul pôte decidu sê li se mărescă reserva lor; sindicii ânsê pentru a nu se năpăstui creditorii din țară aû dreptul de a face contestația înaintea tribunalului de comerciû. (art. 307 C. com.).

Aci vedemû că se face contestațiune la tribunalu în contra unû actû alû tribunalului; arû fi fostu mai bine, decât legea ar fi datû, ca la Francesi, judecătorului-comisarû, iarû nu tribunalului, dreptul de a cere sporirea reservei, și atunci s'ar fi făcutu în casû de trebuință, contestația în contra decisiunei judecătorului-comisarû la tribunalu.

Reserva creditorilor din străinătate stă neclintită pênê la expirarea termenului de 120 zile, pentru prezentarea lor. Dacă acestu termenû va fi expiratû și ei nu se vorû fi prezentatû spre ași verifica și afirma creanțele, reserva se va distribui între creditorii recunoscuți.

O asemenea rezervă se face și pentru creditorii asupra admiterei cărorâ încâ nu s'a statuatû definitivû. (art. 308 C. com.).

A cui suntû procentele ce producû sumele de banî puse în rezervă? suntû ele ale mesei, saû ale creditorilor rezervatarî?

Unî autorî susținû, că aceste interesese suntû ale mesei. Dânșii dicû că reserva nu constituie o plată, și creditorii, în profitul cărorâ se face, remânû sub imperiul principiului, după care falimentul o datâ declaratû suspendă cursul procentelorû tuturorû creditorilor façiă cu masa (Lainé, p. 471; Renouard, t. II, p. 310).

⁸¹ Soluțiunea contrariă ânsê ni se pare mai equitabilă; pentru că aci nu este cestiunea de a se sci, decât cursul intereselorû creanței în virtutea căreia creditorele reclamă este, saû nu suspendatû; ci este cestiunea de a se sci, decât trebuie, saû nu sê aparțină creditorilor rezervatarî procentele, ce producû su-

mele puse la o parte din momentul depunerii lor și pênă la ridicare. Apoi accesoriul trebuie să urmeze principalul, rezerva constituie o plată condițională; de ce se nu se plătescă procente la sumele de bani pe nedrept reținute? decât nu s'ar fi contestată și s'ar fi plătită, nu ar fi produsă procente?

Unirea creditorilor poate cere și obține autorizațiunea tribunalului de comerț, după ce se va fi citată și falitul, ca să vândă cu toptanul său parțial drepturile și creanțele falitului neîncasate, și dificil de încasat. (art. 310 C. com.). În acestu casu sindicii facu toate actele necesare.

În falimente se găsesc adese-ori creanțe dificil de încasat, ori pentru că sunt litigioase, ori pentru că debitorii nu prea sunt solvabili etc.; în asemenea casuri se cere unu timpu îndelungat și cheltueli pentru a ajunge la încasare, care cu toate acestea, poate să fie nesigură, și administrațiunile în genere facu multu mai rău asemenea lucruri, de câtu particularii; cheltuescu adese-ori mai multu, de câtu încasază; interesul creditorilor cere dăru ca administrațiunea să termine operațiunile sale câtu se poate mai curându, și prin urmare, să potă înstrăina creanțele a căroră urmărire aru dura prea îndelungat și aru fi prea dificilă.

Cine poate provoca asemenea vândare?

Ori-ce creditoru se poate adresa la judecătorul-comisar, pentru a provoca o deliberațiune din partea unirei relative la asemenea vândări de creanțe în totalu, sau parțialu.

Ce majoritate se cere în acestu casu pentru a lua o deciziune?

Simpla majoritate a creditorilor prezenți la deliberațiune este suficientă pentru a lua o rezoluțiune. (art. 310 C. com.).

Să notămă însă, că dispozițiunea art. 310 C. com. nu se aplică, după cumu amu dăsu, de câtu numai în casu, cându este vorba de creanțe a căroru încasare este îndoișă, și care nu se potă încasa de câtu numai cu unu sacrificiu, pe

giuitorul în prudența sa, trebuia să 'lă autorise sub sancțiunea și garanția tribunalului. Ear în casă cândă artă fi vorba de o creanță bună, sigură, se pôte ceda de sindică sub simpla supraveghiare a judecătorului-comisară, și fără o autorisațiune prealabilă; acésta conformă art. 277 C. com.

CAPITOLUL IX.

Despre vânđarea averei nemișcătore a falitului

Obiectulă acestui capitolă este de a ne arăta, cine are dreptul de a urmări expropriațiunea imobileloră falitului, și modulă cumă se procede la acésta.

Amă đistă mai susă, că unulă din efectele declarărei falimentului este și suspendarea exercițiului acțiuniloră individuale ale creditoriloră. In virtutea acestui principiu, creditării chirografară din điaa pronunciărei sentinței declarative de falimentă nu mai potă urmări expropriațiunea imobileloră falitului, chiară cândă artă poseda titlură esecutorii. (art. 311 C. com.).

Creditoriă chirografară, cari nu mai ată dreptulă *de a începe* o urmărire în expropriere după declararea falimentului, ată eă dreptulă *de a continua* o urmărire deja începută mai de înainte.

1. — *Opiniune.* — Creditorulă chirografară n'are interesă a continua pênă la sfârșitulă o urmărire începută mai înaintea declarărei falimentului, pentru că nu' este permisă a lua numai elă prețulă eșitulă din vânđare. Asupra acestui prețulă elă nu are mai multe dreptură de câtă ce-l'alți creditoră: prețulă acesta este o valóre, care trebuie împărțită între toți creditorii. Sindicii prin urmare îlă potă soma de a înceta cu urmăririle, și este silită a se supune somațiunei loră. (Lainné, p. 480; Renouard, t. I, p. 323; t. II, p. 333; Bravard, t. V, p. 132 et suiv.; Rouen, 6 Janv. 1843; Paris 2 Juillet, 1846; Dijon 18 Janv. 1858).

2. — *Opiniune.* — Creditorul chirografar, după părerea noastră, are dreptul de a continua pînă la terminare o urmărire în expropriațiune, decă o va fi început'o mai înainte de declararea falimentului.

În favoarea acestei opinii se pôte argumenta cu art. 312 C. com. Acestu articolu permite creditorul hypotecar a continua o expropriațiune începută mai înainte de epoca unirei și cu tôte acestea, creditorul acesta nu mai pôte, în urma acestei epoce, ca și creditorele chirografar, în urma declarării falimentului, să începă urmărirea silite asupra imobilelor.

Apoi decă celu de întâiu pôte continua urmărirea sa, nu putem noi conchide prin analogie, ca și celu de al doilea, trebuie să aibă același drept? Nu ne importă, că preçiul provenindü din vëndarea imobilului trebuie împărțitü între toți creditorii; de aci nu putem trage nici o consecință pentru a resolva cestiunea de a se sci: cuï aparține dreptul de a continua vëndarea silită, pentru că după principiile dreptului comunu totü creditorul, chiarü și celü chirografar, investitü cu unü titlu executoriu, pôte urmări, pentru o datoriă certă și liquidă, exproprierea imobilelor debitorului sêu, chiarü și în casü cândü ar exista creditor hypotecar, cari ar absorbi totalitatea preçiului provenindü din vëndare. (Pardessus no. 1175; Esnault, no. 65; Paris, 30 Nov. 1839; Aix, 21 Juillet. 1840).

Quid în ceia-ce privește pe creditorii privilegiați, sêu hypotecari pe imobile ?

În ceia-ce privește pe creditorii privilegiați, sêu hypotecari pe imobile, ei după cumü am çisü deja, suntü într'o pozițiune particulară, și potü, cu tötă declarațiunea falimentului, să urmărăscă în numele lorü propriü, în contra sindicilorü, exproprierea imobilelorü, grevate de hypoteca sêu privilegiulü lorü (arg. din art. 311 C. com.).

Quid în casă cândă creanțele acestoră creditoră nu ar fi ajunsă la termenă ?

În doctrina și jurisprudența francesă este o controversă asupra cestiunei de a se ști: decă exigibilitatea, ce rezultă din falimentă și care dă creditoriloră privilegiaț, sėu hypotecară dreptulă de a concura la operațiunile falimentului, și de a lua parte la împărțirea baniloră. (decă dică acestă exigibilitate), dă și creditoriloră, ale căroră creanțe nu au ajunsă la termin, dreptulă de a urmări, în numele loră propriu, expropriațiunea imobileloră, cară le servă de garanță ?

Afirmativa este admisă de ună autoră și de mai multe Curț de apelă din Francia. (Marcadé, sur l'art. 1188 C. civ.; Angers 15 Mai 1861; Agen 20 Févr. et 6 Mars 1866).

După art. 192 C. com., care nu este alt-ceva de câtă aplicațiunea art. 1025 (fr. 1188) C. civ., debitoră pierde beneficiulă terminului, în casă când dispară securanțele, ce avea creditoră în momentulă contractărei, și creanța devine imediată exigibilă; aci legea nu face nică o deosebire între creditoră chirografară, și între creditoră privilegiaț. sėu hypotecară; acestă pentru afirmativă.

Pentru negativă se dică: Decă creditoră privilegiaț, sėu hypotecară, potă face urmăriri în espropriațiune după declara falimentului, acestă este din causă că ei sunt considerați ca afară din faliment, și ca fiind sub imperiul dreptuluiă comun; Prin urmare, ei trebuie să așteptă ca creanțele loră să ajungă la termenă pentru ca să potă face urmăriri în expropriațiune, pentru că acestă este condițiunea pe care o cere dreptulă comun. (Pardessus, no. 1127; Bédarride, t. III, no. 1083; Bravard, t. V, p. 156, et suiv.; Demangeat, sur Bravard loc. cit. p. 159, en note).

Să notămă că după întocmirea unirei nică creditoră privilegiaț, nică cei hypotecară nu mai potă cere urmărirea imobile-

lor. Potu numai să continue urm ririle începute înainte de unire (art. 312 C. com.).

Sindicii unirei singurii numai suntu  nvesti i cu dreptul de a urm ri v ndarea imobileloru;  i suntu  inu i a procede la ac sta în termen  de 8  ile cu scirea  i autorisa iunea judecătoriei. V ndarea se va face după formele v nd rilor  publice;  i este bine înțelesu, că se va face înaintea tribunalulu  civilu, ( n Bucuresci înaintea sec iunii de notariatu),  r nu înaintea tribunalulu  de comerciu.

CAPITOLUL  

Despre cererea înapoi a m rfurilor   i a altoru lucrur  (revendica iune).

Care este obiectulu  acestu  capitolu  ?

 n capitolulu  acesta se trat d  despre dreptul  acordat  ter iilor  pers ne de a reclama  i a lua în dreptu; 1). Efectele de comerciu, s u alte titlur  de crean e date, s u tr mise falitulul  cu o destinațiune anumit , fără a 'l  face st p n  peste ele (art. 313); 2). Mărfurile depuse spre păstrare, s'au date falitulul  în comisionu, adec , ca să le v nd   i să dea ban  st p nulu  lor , re in ndu  i pentru d nsulu o parte  re-care din prețu pentru vindere, (art. 314); 3). Mărfurile v ndute falitulul   i neplătite, (art. 315). —  n fine să mai vorbe te  i despre dreptul  de retențiune acordat  v nd torulu   supra m rfurilor  neridicate, s'au neespediate falitulul  (art. 316).

1. — *Revendicarea efectelor  de comerciu s u a altoru titlur  de crean e.*

Legea permite în casu de faliment de a reclama  i a lua în dreptu efectele de comerciu, s u alte titlur , *neplătite încă  i car  se g sesc  în natură*  n portofoliulu  falitulul  la epoca declar rei falimentulu , dec  aceste efecte s'au dat falitulul  de către proprietarul  lor  *numai ca să încaseze banii  i s  'r*

țină în păstrare la dispozițiunea comitentelui, s'eu când voru fi fostu specialmente afectați la cutare plată.

Celū care a trimisū aceste efecte nu a renunțiatū la dreptulū s'eu de proprietate; ceea-ce a făcutū d'ensulū este numai unū depositū; d'ecă prin urmare, acela căruia i s'atū datū aceste efecte este declaratū în falimentū, nu este dreptū, ca elū s'ē m'ergā la massa creditorilorū, și adev'eratulū lorū proprietarū s'ē fie privatū de d'ensele.

Se cere ānsē ca efectele astū-felū remise se nu fi fostū plătite la epoca declarāreī falimentului. D'ecă vorū fi fostū plătite, celū care le-a datū, nu mai este de cātū un simplu creditorū alū unorū sume confundate în masa bunurilorū falitului.

Se mai cere āncā, ca aceste efecte, s'eu titlurī s'ē se gāsescā în *naturā* la epoca declarāreī falimentului. D'ecă se vor fi cump'eratū alte valorī cu ele, comitentele nu mai are nicī un dreptū asupra acestorū valorī din notū dobāndite în schimbulū celorū de întâiū; dreptulū lorū de revendicațiune nu mai esistā.

In fine, s'ē notāmū că prezența efectelor în portofoliulū falitului nu este absolutū necesarā; este suficientū, ca proprietatea lorū s'ē nu se fi transmisū altora.

D'ecă falitulū va fi transmisū proprietatea efectelor printr'unu girū *neregulatū*, fiind-că acestū girū nu este de cātū o procurā. revendicațiunea admisibilā.

Revendicațiunea nu este de cātū „o consecință a dreptului de proprietate” prin urmare, trebuie se înceteze de o datā cu încetarea acestui dreptū. Cândū d'erū unū comerciantū remite unui corespondentū nesce înscrisurī ca s'ē încaseze baniī. ānsē nu cu însărcinare de a-ī păstra la dispozițiunea comitentelui saū de aī întrebuiņa la cutare plăī anume arātate de d'ansulū. ci cu autorisațiune (pentru corespondentū) de a se servi de d'ansī cu obligațiune numai de a plăti o sumā egalā. în acestu cas, efectele intrā în ceea ce se numește *comptū curentū*; și orī-ce efecte, carī intrā în *comptū curentū*, nu se mai potū re-

vindeca, pentru că proprietarul lor a renunțat la dreptul de proprietate. (art. 313 C. com.).

2. — *Revendicațiunea mărfurilor depuse la falit, spre a se vinde în (comision)* (art. 314 C. com.).

Legea permite asemenea, pe cât timp există în natură, de a se revendica în tot, sau în parte mărfurile depuse la falit în comision, adică : spre a se vinde în socotela proprietarului.

Este evident și aci, că deponentul mărfurilor nu a încetat de a fi proprietarul lor, și că prin urmare, nu trebuie să fie despoiat de proprietatea sa, în profitul mesei creditorilor falitului.

Dacă însă mărfurile nu mai există în natură, dacă ele prin o lucrare oarecare se vor fi prefăcut în altele, dacă de exemplu, grâul se va fi prefăcut în făină, lâna în postav, același grâu și aceiași lână nu mai există, revendicarea este imposibilă. Când lucrul nu mai există în natură, de și proba proprietății nu ar fi absolut imposibilă, legiuitorul nu a voit să admită revendicațiunea, pentru cuvântul că dificultățile, ce s'ar fi iscat cu ocaziunea acestor probe ar fi dat loc la întârziere și numeroase contestațiuni.

Dacă mărfurile se vor fi vândut, legea dă, că deponentul *poate* (cere înapoi) *revendica prețul lor*, sau partea din preț, care nu se va fi plătit, nici se va fi prefăcut în zapist, nici se va fi răfuit prin vre-o socotelă (prin compensațiune, între falit și cumpărător). (art. 314 C. com.).

Termenii *a cere înapoi*, *a revendica prețul* au trebuință de explicațiune.

S'a disc de unii, că legiuitorul presupune, că mărfurile n'au mai fiind în posesiunea depositarului, se comisionarului, prețul ce se datorește, le înlocuiește. — Nimic însă nu justifică această suposițiune, pentru că prețul este în mâna cumpărătorului, se mai bine, se datorește de el. Ceia-ce se găsește în faliment este numai acțiunea de plată în contra

cumpărătorului, și numai în ceia-ce privește această acțiune este subrogatū comitentele, vechiulū proprietarū alū mărfurilorū în loculū depositarului, căruia 'i aparține această acțiune, pentru că acesta din urmă a contractatū *în numele său propriū* cu cumpărătorulū : Acastă acțiune o exercită comitentele în profitulū său exclusivū și cu primarea celorlū—l'alți creditorī ai mesei.

Prin urmare dēr termenii de *a revendica preçiulū*, însemnēdă, că comitentele este subrogatū în drepturile și acțiunile depositarului față cu cumpărătorulū.

Dēcă ânsē preçiulū mărfurilorū se va fi plătitū falitulū în banī, cumpărătorulū este pe deplinū liberatū ; și fiindū—că preçiulū s'a vērșatū în casa falitulū, este imposibilū dē a'l recunoște, și de a'l mai revendica. Comitentele dēr ne mai avēndū nicī o acțiune în contra cumpărătorului, vine ca simplu creditorū la falimentulū depositarului.

În casū când cumpărătorulū ar fi plătitū falitulū în zapise de negoțū preçiulū mărfurilor, comitentele nu mai are nimic de çisū, este ținutū a respecta, ceia-ce s'a făcutū.

Efectele, 'pe carī le produce plata în banī, le produce și plata *prin compensațiune, printr'unū comptū curentū* ; așa dēcă negociatorulū, ce are marfa în comisionū, o vinde unū debitorū alū său, și dēcă se va scādea preçiulū ei din ceia-ce datorēdă vēndētorulū (comisionarulū) cumpărătorului, obligatiunea de plată este stinsă prin compensațiune. Prin urmare, cumpărătorulū ne mai datorând preçiulū lucrului cumpēratū, comitentele nu are nicī o acțiune în contra lui ; ci rămāne ca unū creditorū ordinarū sē mērgă la masa falimentului.

3. — *Revendicarea mărfurilorū vēndute și neplătite.* (art. 315 C. com.).

Vēndētorulū pōte revendica mărfurile neplătite, ce se vorū fi expediatū falitulū ; ânsē pentru acēsta se cerū douē condi-

țiunii: 1). Ca vîndătorul să probeze identitatea lor, și 2.) Ca mărfurile să nu fi intrat în magazinurile falitului, sîu cu alte cuvinte, să nu fi intrat într'un loc, unde să fie la dispozițiunea cumpărătorului falit, sîu la dispozițiunea comisionarului însărcinat să le vînde în comptul falitului.

Dacă mărfurile vîndute vor fi intrat în magașinurile cumpărătorului, vîndătorul nu le mai pôte revendica; ele trebuiesc atunci considerate ca pierdute pentru dînsul, pentru că el știa, că ele pot fi vîndute în tot momentul. Prin urmare, ele au devenit pentru cumpărător un element de credit; au putut motiva confiența creditorilor falitului; și ei ar fi fost înșelați în speranțele lor legitime, dacă vîndătorul ar fi putut revendica aceste mărfuri.

Să notăm însă că revendicarea mărfurilor nu mai pote avea loc, dacă înainte de a ajunge la falit, sîu vîndut în *transit*: însă 1). *fără fraudă*; 2). *în virtutea facturii, s'au a scrisorii de încărcare în corabie, ori a cărții de cărat, subscrise de expeditor*; concursul acestor două condițiuni este necesariu. (partea întâi a art. 315 C. com.).

În casul de revendicațiune, revendicătoarele este ținut să întorcă la masă acompturile, ce va fi primit, și ori ce alte sume respunse pentru plată de navlu, de cărat, comision, asigurări sau alte cheltuieli; precum și sumele, ce vor mai avea să ia unii alții pentru acele-ași cause. (art. 315, în fine).

Revendicațiunea este o favoare acordată vîndătorului neplătit în prejudiciul mesei; prin urmare, este just ca masa să fie cel puțin indemnizată de ori-ce cheltueală.

Care este natura dreptului acordat vîndătorului neplătit?

Natura dreptului acordat vîndătorului neplătit pôte să ni se pară la prima vedere foarte ambiguă. Prin vîndare, și în tesa generală, proprietatea lucrurilor vîndute se transmite de la vîndător la cumpărător, prin simplul consimțământ al părților, fără ca să se fi făcut nici tradițiunea lucrului,

nicî plata preţului, (art. 971 şi 1295 C. civ.). Apoi decă vîndătorul a încetat de a mai fi proprietar, se pôte nasce întrebarea, pe ce se baséză dreptul sîu de *revendicaţiune*, care nu aparţine de cîtî numai proprietarului? Pe de altă parte fiind-că art. 1021 şi 1365 C. civ. permit vîndătorului neplătit de a cere rezoluţiunea vîndărei în casu de neplată a preţului, s'a întebatu, de ce vîndătorul nu ar putea, afară de acţiunea în revendicaţiune, prevădută de art. 315. să esercite acţiunea în *rezoluţiune*.

Se decide ânsă în generalu, că dreptul acordat vîndătorului de art. 315 C. com. se confundă, cu dreptul de rezoluţiune. (Bravard, p. 684, et suiv.; voy aussi Duranton, t. XVI, no. 204 et 380 et t. XIX, no. 120).

Fiind-că proprietatea se transmite prin simplul consimţimântu, independinte de tradiţiunea lucrului saŭ plata preţului, este evidentu, că vîndătorul neplătit nu'si pôte lua în dreptu lucrul, de cît numai pentru ca să opereze în profitul sîu o adevărată rezoluţiune a contractului de vîndare. Alţi dicit: că dreptul acordat de art. 315 şi limitele între cari exerciţiul acestui dreptu este circumscrisu, ar fi inutilu, decă vîndătorul ar putea cere şi rezoluţiunea vîndărei fondându-se pe art. 1021 şi 1365 C. civ.

Se pôte întâmpla ânsă, ca vîndătorul să nu fiă liberat mărfurile, saŭ ca să nu le fiă espediat încă falitului saŭ altei persóne în comptul lui; în acestu casu, vîndătorul le pôte reţine pe cîtî timpu nu este plătitu, chiaru decă ar fi acordat un termenu de plată, (art. 316 C. com. şi 1323 C. civ.).

In casu cându vîndătorul are dreptul de a revendica saŭ de a reţine mărfurile vîndute, sindicii potu cu autorisaţiunea judecătorului-comisarü, să cêra predarea lorü, plătidu vîndătorului preţulü convenitü între elü şi falitü. (art. 317 C. com.)

Articolulu 317 probéză, că vîndarea nu este resolvată de

dreptu pentru singurulü cuvântü, că cumpărătorulü este declaratü în falimentü mai înainte de a fi plătitü prefulü. (Cass. fr. 23 Fèvr. 1858).

În casü cândü se factü cererü în revendicațiune, sindicü potü cu aprobațiunea judecătorului-comisarü, să adere la aceste cererü. Dacă se vorü ivi contestațiunü, tribunalulü se va pronuncia asupra lorü după ce va asculta și pe judecătorulü-comisarü (art. 318 C. com.)

Art. 318, șicândü că tribunalulü va otără *ascultândü și pe judecătorulü-comisarü*, pare a atribui tribunalulü de comerciü competența pentru a judeca contestațiunile, ce se potü ivi cu ocașiunea cererilorü în revendicațiune.

Dertü cu tôte acestea autorü în generalü decidü, că dacă revendicarea este basată *pe o causă civilă*, tribunalulü civilü este singurulü competente a judeca. (Lainné, p. 540; Bravard. p. 690; voy aussi Pardessus, no. 1271; Metz, 31 Mai 1843).

CAPITOLUL XI

Despre împotrivre și apelație asupra otărărilorü date în pricinü de falimentü

Capitolulü acesta ne arătă :

1.) Termenile, în cari se potü ataca sentințele date în materiä de falimentü. (art. 319 — 322).

2.) Cari suntü sentințele, cari nu suntü susceptibile de opoșiune, de apelü, saü de recursü în casațiune. (art. 322).

Dispoșiunile, pe cari le vomü esplica aci aü de scopü a accelera mersulü și liquidațiunea falimentulü.

Pênë la ce epocă potü cere creditorü a se schimba data încetării plățilorü ?

Art. 320 din Codulü de comerciü respunde la acéstă cesțiune; elü șice : că după espirarea terminelorü pentru verificarea și afirmarea creanțelorü, creditorü nu mai potü face

nicî o cerere, prin care ar ū tînde a fixa data încetărei plășilor ū la o altă epocă, de căt la aceea care rezultă din sentința, prin care se declară falimentul ū, sa ū dintr'o altă sentință posterioară. Aceste termene o dată espirate, epoca încetărei plășilor este irevocabil ū determinată față cu toș creditorii, (art. 320 C. com.). Aceste termene, este adevărat ū, nu pot ū fi considerate ca espirate, și operașunea verificărei ca terminată, de căt ū de va esista un ū act ū, care se constate acēsta. Acest ū act ū este procesul verbal ū încheiat ū de judecătorul ū-comisar ū, prin care se declară de închisă verificarea; se notăm ū ânsă că trebuie se trecă și termenul ū de 8 zile prevăduț ū de art. 241 pentru afirmarea creanșelor ū.

Dér acēsta nu va se șică, că verificarea nu ar ū fi terminată și că deșansa pronunțiată de art. 320 C. com. nu și-ar ū avea locul șē ū de căt ū, cānd ū tōte contestașionile redicate asupra creanșelor ū vor ū fi fost ū definitiv ū judecate. Acēsta ar ū fi contrariă spiritul ū legei de a accelera operașionile falimentul ū, pentru că tocmai în acest ū scop ū art. 320 a fixat ū o limită. peste care cererea de a se schimba epoca încetărei plășilor nu. mai este primită.

In ce termen ū se pōte face opoșitiune în contra sentinșei declarative de faliment ū, și în contra aceleia, prin care se fixēză la o dată anterioră epoca încetărei plășilor ū?

Sentința declarativă de faliment, și aceea prin care se fixēză la o dată mai vechiă epoca încetărei plășilor ū se pot ū oposa din partea falitului ū în termen ū de opt ū zile, iar din partea or ū-cărei alte părșți interesate, în termen ū de o lună de zile, fără altă augmentare de termen ū, pentru că legiutorul ū nu a făcut ū acēstă rezervă, și scopul ū șē ū a fost ū de a mărgini căile de recurs ū în termenele determinate.

Aceste termene, atăt ū pentru sentința declarativă de faliment ū, căt ū și pentru sentința, prin care se fixēză la o dată mai vechiă epoca încetărei plășilor ū, nu curg ū, de căt ū din

ziua cându formalitățile afișării și a inserțiunei în jurnale, e-nunciate de art. 190, se voru fi îndeplinitu.

Trebuescū ôre aceste sentințe și comunicate ?

Nu există în lege nici o dispozițiune, care să cêră pentru curgerea acestorū termine, ca sentințele să fiă și notificate. (Cass. fr. 4 Nov. 1857).

De ce s'a acordatū unū terminū mai scurtū falitului, de cât altorū persône interesate pentru opoziție ?

Acêsta este din cauza, că falitulū își are domiciliulū sētū în loculū unde siegêdă tribunalulū, care pronunciă sentința ; pre cându terțiile persône interesate potū fi domiciliate în alte locurī mai depărtate.

Sē notămū, că art. 319 C. com. vorbește numai despre *oposițiune* ; dêr cu tôte acestea sentințele prevêdute de acestū articolū suntū supuse și *apelului*, pentru că art. 322 nu mențiônêdă sentințele prevêdute de art. 319 între sentințele neapelabilī.

Dupê art. 319 părțile interesate nu potū face opozițiune în contra sentinței, prin care se fixêdă epoca încetării plățilorū, de câtū în termenū de *o lună* din ziua afișurilorū și a inserțiunei ei prin jurnale ; pre cându dupê art. 320, *creditorii* nu perdū dreptulū de a ataca sentința prin care se fixêdă epoca încetării plățilorū, de câtū dupê expirarea termenilorū verificărei și afirmărei creanțelorū, termenii carī potū fi și *mai lungi de o lună*. (ved. art. 190 și 492 C. com.).

Ei bine este ôre aci o contradicțiune între acêste douê teste?

Unii autorī susținū că da !

Alții susținū că nu ! O parte dintre aceștii din urmă, cercă să esplice antinomia, care pare a esista între aceste douê texte în modulū următorū : Ei dicū că prin expresiunile *orî-ce altă parte interesată* din art. 319 nu trebuie să înțelegemū pe *creditorii, ci pe alte persône*, cari aū contractatū cu falitulū, și cari pentru a scăpa de nulitatea, de care este isbită conven-

țiunea lor, au interesul să conteste data încetării plăților; pe când art. 320 se ocupă în mod special numai de *creditorii*.

Alții, cu cari ne unim și noi, susținut, că art. 319 este aplicabilă atât la creditorii, cât și la alte persoane, cari nu sunt creditorii. După acești autori, creditorii pot face opozițiune în intervalul prevăzut de art. 319, însă art. 320 vine și restrânge *pentru creditorii*, dându numai pentru creditorii într'unu cas special acestu termen; acestu cas este atunci, când verificarea și afirmarea creanțelor *se vor fi terminate mai înainte de expirarea unei luni*. În această ipotesă, creditorii îndată ce s'a terminat operațiunea verificării și afirmării creanțelor nu mai pot forma opozițiune, chiar de nu ar fi expirat termenul de o lună prevăzut de art. 320 C. com. (Bravard p. 690 et suiv. Renouard, t. II, p. 393 et suiv.; B. Boerescu p. 400).

Care este termenul de apel pentru ori-ce sentință în materia de faliment?

După art. 321 C. com. termenul de apel, pentru ori-ce sentință în materia de faliment este numai de o lună de zile de la data notificării. (art. 321 C. com.).

Termenul acesta excepțional de o lună de zile nu se aplică de cât la *sentințele date în materia de faliment*.

Sensul acestor termeni este dificil de precizat; vom reputa ca date în materia de faliment:

1.) Sentințele prin cari se declară falimentul, și se determină data încetării plăților (art. 188 și 189); 2.) Acele prin cari se statuază asupra validității plăților făcute de falit, asupra ipotecilor, și privilegiilor înscrise după încetarea plăților, sau în cele 10 zile, cari preced această încetare (art. 194 195 și 196); 3.) Acele ce se dau asupra admiterii creanțelor contestate (art. 242); asupra omologării concordatului (art. 257 și 260 C. com.); 4.) Asupra compturilor definitive ale sindicilor (art. 263 C. com.); 5.) Asupra privilegiilor

reclamate asupra lacrurilor mobile (art. 294 C. com.); asupra drepturilor femeii falitului (art. 300 și 301); 6). Asupra revendicării în casurile prevădute de art. 313, 314 și 315 C. com. (art. 318 C. com.).

Pentru ca dispozițiunea art. 321 să fiă aplicabilă, trebuie după curtea de casațiune din Francia, să fiă vorba de contestațiuni născute din evenimentul falimentului și să intereseze în același timp administrațiunea și procedura sa specială (Cas. fr. 10 Mai 1853).

Așia, decât va fi vorba de o sentință asupra unei cestiuni de proprietate redicată de un tîersă în contra falitului, sau de o sentință asupra unei cereri în nulitate a unui act făcut de falit cu unul din creditorii săi înainte de declararea falimentului și încetarea plășilor, art. 321 nu se mai aplică. Asemenea nu se aplică nici atunci, când ar fi vorba de o sentință asupra interpretării unui concordat între concordatar și unul din creditorii săi, sau când ar fi vorba de o sentință asupra contestațiunilor dintre falit și creditorii săi după omologarea concordatului. (Cass. fr. 1 Avril 1840; Req. 20 Juin 1849; Req. 27 Juillet 1852; Cass. fr. 10 Mai 1853).

S'a întreatu asemenea, decât termenul de *o lună de zile* fixat de art. 321 pentru apelul sentințelor în materie de faliment, se aplică nu numai la sentințele date de tribunalele de comerț, ci și la cele date de tribunalele civile sesiate în cursul unui faliment de cestiuni de competența lor. Așia, de exemplu, tribunalele civile câte o dată sunt chemate a judeca contestațiunile ce se ridică cu ocaziunea verificării creanțelor (art. 244); în acestu casu se naște întrebarea, decât sentințele lor sunt supuse apelului în termen de *două luni* conform dreptului comun, sau în termen de o lună, conform art. 321 C. com. ?

Mai mulți autori sunt de opiniune că termenul de două

lună este singurul aplicabil. În regula generală, cîcî dînșî cîndî o afacere este strîmutatî de la unî tribunalî la altulî pentru necompetință, trebuie sî ne conformîmî, îcî ceea-ce privește sentința și urmîrile ei, regulilorî, ce se urmîzî îcî acestî dîn urmî tribunalî. (Cass. fr. 6 Avril 1868; Lainné, p. 558 et suiv. ; Renouard, t. II p. 385. — voy cass. fr. 1 Avril 1840; Paris, 4 Mai, 1843; Caen, 30 Juillet 1844 ; Bordeaux 27 Juin 1844).

Alți autorî susținî, cî generalitatea termenilor art. 321 escludî orî-ce distincțiune, și cî și sentințele tribunalului civilî suntî supuse regulilorî cari restrîngî la o lună de țile termenulî de apelî a orî-cărei sentințe îcî materiă de falimentî. (B cane, Questions sur les faillites, etc. p. 71; Rennes 62 Juin 1840; Nîmes, 9 Mai 1866).

Legea îcî art. 322 C. com. enumerî mai multe sentințe, cari nu suntî supuse nicî la opoziție nicî la apelî și nicî recursului îcî cassatiune, acestea suntî :

1. Sentințele relative la numirea, sau schimbarea judecîtorului-comisarî, precumî și la numirea și schimbarea sindicilorî.
2. Sentințele prin cari sî statueze asupra cererei de a se elibera falitulî de la îcîchisore, sau de a r m nea liberî, orî asupra cererei de ajutore pentru falitî și familia lui.
3. Sentințele, prin cari se autorisă vinderea lucrurilor sau mărfurilor falitulî.
4. Sentințele, prin cari se pronunci  amânarea concordatului, sau admiterea provisorie a creditorilor contestați.
5. Sentințele, prin cari tribunalulî de comerci  statu z  asupra recursului contra ordinelorî date de judecîtorulî-comisarî îcî limitele atribuțiunilorî sale. (art. 322 C. com.).

Legiuitorulî a interzisă căile de recurs  îcî t te casurile enumerate de art. 322 C. com. sau pentru că sentințele, la cari se aplică dispozițiunile sale, nu suntî de c t  nesce decisiunî

de administrațiune interioară, și de jurisdicțiune grațioasă, sau pentru ca să evite întârzierile.

TITLUL II

Despre bancrute

Cine poate fi în stare de bancrută ?

Numai comercianții, cari sunt în încetare de plăți, pot fi în stare de bancrută. Bancruta nu este alt-ceva, de cât o modificare a falimentului.

Câte specii de bancrută sunt ?

Sunt două specii de bancrută : *bancruta simplă și bancruta frauduloasă.*

Bancruta simplă a fost tot-d'auna în legea noastră, și este și azi un delict; acest delict se pedepsește azi cu închisoare corecțională de la o lună pînă la doi ani (art. 345 C. penal actual).

Ear bancruta frauduloasă a fost crimă pînă la 1874. Acastă crimă se pedepsea mai înainte de 1864 cu munca Giurgiului sau a Brăilei de la 2 ani pînă la 5 ani; (art. 336 din C. penal anterior celui din 1864); ear de la 1864—1874 se pedepsea cu reclusiunea (art. 343 C. penal de la 1864); la 1874 s'a corecționalizat această crimă, a trecut în rîndul delictelor și se pedepsește azi cu maximul închisoarei, adică cu 5 ani, de închisoare corecțională, și cu interdicțiunea pe timp mărginită (art. 343 C. penal actual).

Prin urmare este abrogată partea antîi a art. 323 C. com. care dice: „Întămplările de bancrută simplă se vor pedepsi cu osânde otărâte în anexul pentru vini și pedepse alăturată la sfârșitul acestui condice.”

Să notăm, că după jurisprudența francesă, tribunalele corecționale pot fi sesisate de un proces de bancrută mai

înainte de a se fi declarat falimentul de tribunalul de comerț (pag. 397).

CAPITOLUL I.

Despre bancruta simplă

Codul de comerț ne arată și distinge casurile în care bancruta simplă *trebuie* și casurile în care *poate* să fie declarată, (art. 324 și 325 C. com.).

Orice comerciant falit *trebuie* declarat bancrutar simplu:

1). Dacă cheltuelile personale ale falitului, sau cheltuelile casei sale, se vor judeca că au fost peste măsură.

2). De va fi pierdute sume mari la jocuri de noroc, precum cărți, lotării etc.

3). Dacă cugetându a întârzi falimentul, el va fi severșit cumpărător de lucruri, ca să le vândă cu prețuri mai jos de obiceiul lor curs; dacă totu cu asemenea cugetu el se va fi împrumutat cu bani, s'au va fi scosi afară în circulațiune polițe, și alte asemenea bilete de negoț, sau va fi întrebuințat orice alte mijloce păgubitoare, ca să dobândească bani.

4). Dacă după încetarea plăților sale va fi plătit un creditor în paguba mesei, (art. 324 C. com.).

Unii autori sunt de părere, că în aceste patru cazuri, pe care le am citat, cu toate că art. 324 ține că comerciantul se va declara falit, tribunalele au dreptul de a aprecia, după împrejurări, caracterul moral al faptelor imputate prezențului, culpabilitatea intențiunei cu care a lucrat. Legiuitorul a voit, și dănsi, să prescrie numai într'un mod imperios ca să se aplice falitului pedeapsa prescrisă pentru bancruta simplă, în casu când s'ar găsi fără nici o scuză în unul din casurile prevăzute de art. 324. (Lainné p. 575. et suiv.).

Alții susțin din contra, cu dreptă cuvânt, ca în casă când falitulă a comisă unulă din faptele prevădute de art. 324, judecătorii nu au dreptulă de a aprecia din nouă gravitatea acestoră fapte, și că suntă *obligatzi*, îndată ce s'a constatată existența unuă asemenea faptă. să aplice penalitatea prevădută de lege. (Bécane, Questions sur les faillites, etc. p. 73).

Judecătorulă *pôte*, din contra, să condamne, seú să nu condamne pe falitulă, ca bancrutarulă simplu, de-și faptele suntă dovedite pêne la evideță :

1). Dcă falitulă se va fi însărcinată, în socotela altuia, și fără a primi de la dânsulă bană, seú alte lucruri spre acoperirea s'a, cu îndatoriri, ce se voră cunoște a fi prea mari pe lângă starea, în care se afla elă, cândă a luată asupra-și acele îndatoriri.

2). Dcă se va declara din nouă falitulă, fără a fi îndeplinită obligațiunile, ce 'și luase prin vre un concordată precedentă.

3). Dcă în cele dintăiu trei zile de la încetarea plăților sele nu va fi făcută la tribunalulă locală arătarea cerută de art. 186 și 187, seú dcă acea arătare nu va coprinde numele tuturoră tovarășiloră celoră împreună respunțătoră (solidari).

4). Dcă, fără o legitimă împedicare, nu s'a înfăcișiată în persoană la sindică în casurile și la terminile otărâte, seú, dcă fiindă liberă, nu se va fi înfăcișiată la judecată.

5). De nu va fi ținută registre, și nu va fi făcută inventariulă exactă; dcă registrele, seú inventariulă suntă necomplete, ori neregulate, seú dcă nu arată adevărata s'a stare, în ceia ce privește activulă și pasivulă, fără a fi comisă cu toate aceste vre-o fraudă (art. 325 C. com.).

Tote aceste casuri are să le examineze tribunalulă, și să vadă dcă trebuie, seú nu, să aplice pedepșa pentru bancruta simplă.

Să notăm, că atunci când este vorba de bancruta simplă, complicitatea nu se pedepsește, pentru că faptele, cari constituie această bancrută, sunt personali falitulă, și esclud ori-ce complicitate;

afară de acesta, art. 344 din Codul penal, care se ocupă de complicitate în casă de bancrute, nu pădește de câtă complicitatea în bancrută frauduloasă; și decât intențiunea legiuitorului ar fi fostă a lăsa pe complicită bancrutei simple sub regulile generale ale dreptului penal relativ la complicitate, atunci așa ar fi făcută și cu bancruta frauduloasă, și n'artă fi venită să ia o dispozițiune specială prin art. 344 codul penal, pentru complicită unei asemenea bancrute; decât d'ără a dictată o penalitate pentru complicită bancrutei frauduloase, și despre complicită bancrutei simple nu a menționată nimic, acesta este, pentru că pe acestă din urmă nu a voită să 'i pedepsească.

Bancruta simplă, după cumă amă d'isă deja, se pedepsește cu închisóre corecțională de la o lună pêne la două ană (art. 345 C. pen.).

Să notămă, că nu numai ministerul publică pôte urmări delictulă de bancruta simplă, ci și sindică ca reprezentanț ai masei creditorilor; asemenea și oră-ce creditoră are acestă dreptă. (art. 323 C. com. în fine).

CAPITOLUL II.

Despre bancruta frauduloasă

Ce fapte dau nascere la o bancrută frauduloasă?

Faptele, cari dau nascere la o bancrută frauduloasă suntă :

- 1). Ascunderea registreloră ;
- 2). Ascunderea capitalului activă întregă s'eu în parte.
- 3.) Esagerarea frauduloasă a pasivului.

Bancruta frauduloasă se pedepsește de lege cu maximulă închisóre corecționale, și cu interdicțiunea pe timpă mărginită (art. 343 C. pen.).

Cu aceea-și pedepsă se pedepsescă și mijlocitoră de schimbă

și samsariî (mijlocitorî de mărfuri), decât se voru declara de bancruți frauduloși (partea finală a art. 348 C. pen.); ear decât se voru declara de bancrutarî simpli, se pedepsescă cu doi ani de închisóre corecțională, (partea ântâiü a art. 348 C. penal).

Sě notămü, că în casü de bancrută fraudulósă, exercițiulü acțiunei penalî aparține numai ministerulü publicü; masa creditorilorü falitulü saü creditorî individualî nu potü exercita acéstă acțiune; potü ânsě sindicîi și creditorî să se constituie parte civilă.

Cheltuelile de urmărire în bancruta fraudulósă nu potü în nicî un casü, să fiă în sarcina masei, chiar nicî atunci, când sindicîi s'ar fi constituit parte civilă.

Décă ânsě unulü, saü maî mulți creditorî, se vor fi constituit parte civilă în numele lor personal, cheltuelile de urmărire vor fi în păguba lor, decât se va desvinováți pârâtul, (art. 327 C. com.).

Sě notămü, ânsě că ađî în materia penală, tótă procedura së îndeplinește gratis; așa este obiceiulü și decât se va desvinováți pârâtulü, partea civilă se va condamna la cheltuielî pentru străgânirî.

Sě maî notămü unü lucru: tentativa de bancrută fraudulósă ađî nu se maî póte pedepsi, căcî bancruta fraudulósă este unü delictü, și tentativă de delictü nu se pedepsesce, de câtü numai atunci, cândü este într'un modü specialü prevăduță de lege; (art. 39 C. pen.), și a art. 343 C. pen. nu pedepsesce și tentativa de bancrută fraudulósă.

Maî înainte de 1874 tentativa de bancrută fraudulósă se pedepsea, pentru că atunci acéstă infracțiune era calificată crimă, și tentativa de crimă se pedepsesce, (art. 38 C. pen.). — Déca ađî nu se pedepsesce este o uitare din partea legiutorului, de la 1874. cândü a modificatü Codulü penalü.

CAPITOLULŪ III.

Despre vine mari (crime) și corecționale (delicte) sēvērșite în falimente de alte persōne afară de falitū.

Dupē cumū vedemū, întitulatū acestūi Capitolū vorbeșce și despre *vine mari*, adecă *despre crime* comise cu ocașiunea falimentulū de alte persōne. afară de falitū; ei bine acestū întitulatū ađi nu mai este în coherență cu legislațiunea nōstră penală, pentru că nici falimentulū nici bancruta simplă, și nici bancruta fraudulōsă nu mai suntū ađi dupē Codulū nostru penalū crime ; acestū întitulatū era în adevērū exactū pe atunci, cândū bancruta fraudulōsă era crimă, adecă , nainte de 1874; ânsē în acestū anū art. 343 din codulū penalū relativ la bancruta fraudulōsă s'a modificatū, ér codulū de comerčiū a rēmasū nemođicatū, și de aci provine acēstă incoherență, di-sarmonie în legislațiune.

Se pōte întâmpla, ca se se dovedească că nisce individe, în interesulū falitulū, aū sustrasū, aū datū la o parte, aū ascunsū, saū aū disimulatū tōte saū parte din bunurile falitulū mobile, saū imobile ; în acestū casū legea đice, că ei se vorū pedepsi cu pedēpsa cu care se pedepsece bancruta fraudulōsă.

Autoriī în generalū suntū de părere, că art. 328 C. com. se aplică și atunci, cândū *nu este vorba de complicitate*, și că persōnele, carī ar fi dat la o parte bunurī de ale falitulū în interesulū lūi, suntū pasibile de pedēpsa prevēđută de acestū articolū, chiarū și atunci, cândū arū fi lucratū *fără scirea* falitulū, și cândū prin urmare, nu arū putea fi considerate ca *complici ai lui*; este destulū, că darea la o parte saū ascunderea sē se fiă făcutū în interesulū lūi. (Lainné, p. 615; Renouard, t. II, p. 445; Bécane, Questions sur les faillites etc. p. 75; — voy. Cass. fr. 2 Mai 1840; 3 Juin 1343).

În cea ce privesce pe compliciī în bancruta fraudulōsă despre dânsiī se ocupă art. 344 C. pen. (ved. pag. 535).

Se pedepsescă asemenea cu pedépsa prescrisă pentru bancruta fraudulósă și aceia, cari se vorü dovedi, că saü arätatü în falimentü, saü pe însuși numele lorü, saü pe nume străinü, creditorii de credite închiphuite (neînființate); și în fine, cu aceeași pedépsă se pedepsescă și aceia, cari făcändü comerciü sub numele altuia, saü sub unü nume închiphuitü, vorü fi devenitü culpabilü de vre unulü din faptele, cari constituie bancruta fraudulósă; (art. 328 C. com.). Bancruta fraudulósă scim că se pedepsesce conformü art. 343 C. pen.

Sociul ori socia, descendenții, saü ascendenții falitului și frații saü aliații săi de același gradü, cari vorü fi datü la o parte saü vorü fi ascunsü lucruri dintr'ale falitului, se vorü pedepsi cu pedépsa prescrisă pentru furtü, (art. 329 C. com.); prin urmare, decă deturnarea se va fi făcutü prin spargere, saü efracțiune, delictulü va fi unü furtü calificatü, și va intra sub aplicațiunea art. 310 al. 1 C. pen. (Cass. fr. 13 Mai 1841).

Së notămü, änsë că acéstă pedépsă se aplică numai atuncü, cândü aceste persóne nu vorü fi fostü complici ai falitului; pentru că decă vorü fi fostü complici, atuncü se pedepsescă ca atari.

Décă persónele acestea nu vorü fi fostü complici, se pedepsescă cu pedépsa edictată pentru furtü, conformü art. 329 C. com., iar nu cu pedépsa prescrisă pentru bancruta fraudulósă, de-și deturnarea s'a comisü în interesulü falitului. (Cass. fr. Avril 1853).

Së notămü, că nu numai în casü de condamnare, ci și în casü de aquitare, judecătoria potü, în casurile prevëdute de art. 328 și 329 C. com., së ordone din oficiü, ca së se aducă în dreptü la masa falitului obiectele deturnate; și statuédă asemenea și asupra daunelorü interese. (art. 330 C. com.).

Acumü sosimü la art. 331 C. com.; aci avemü de notatü, că acestü articolü este abrogatü și înlocuitü prin art. 346 din Codulü penalü.

Acestă din urmă articolă prevede cazul, cândă ună sindică va fi devenită culpabilă de concusiune, adecă, de viclână și rea întrebunțare în împlinirea datoriiloră seă de administratortă, și ne spune : că se pedepsește cu închisore de la două lună pênă la două ană, și cu amendă de la două sute pênă la două miă lei, (art. 349 C. pen.).

Acumă ajungemă la art. 332 C. com.

Acestă articolă este asemenea abrogată și înlocuită prin art. 347 din Codulă penală.

Acestă din urmă articolă se ocupă despre cazul, cândă ună creditoră va fi stipulată, s'aă cu falitulă seă cu alte persoane, nisce avantaje particulare, numai pentru sine, pentru ca să 'și dea votulă seă, în paguba mesei creditoriloră, în delibărările ce se voră face cu ocașiunea falimentulă; și ne spune, că ună asemenea creditoră se pedepsește cu închisore de la o lună pênă la ună ană, și cu amendă, care nu va trece peste suma de două miă lei. (art. 347 C. pen.).

Scopulă acesteï dispoșiuni este de a împedica, ca activulă falimentulă să nu se delapideze în profitulă unoră creditoră numai, și ca să nu se creeze niște majorităăți mincinoșe cu ocașiunea deliberațiuniloră.

Cu acea-și pedepsă de închisore și amendă se pedepsește și creditorulă, care va fi făcută o învoelă particulară cu falitulă în detrimentulă mesei, fără a 'și fi vândută votulă seă; legea pedepsește acestă învoială pentru singurulă cuvântă, că delapidază masa.

În casă cândă creditorulă care va fi făcută o asemenea tocmeală, va fi și sindică ală falimentulă, și prin urmare protectoră ală intereseloră tuturortă, închisore se pôte urca pênă la două ană, (art. 347 partea ultimă, C. p.).

Afară de acestă, asemenea tocmelei se voră declara de nule, și acestă nulitate o pôte invoca și *creditorulă însușă* art. 333 C. com. partea ântăită).

Și se notăm, că pe lângă acestea creditorul este ținut să aducă înapoi la cine se va cuveni sumele, sêu zapisele, ce va fi primită în puterea tocmelilor desființate (art. 333 C. com. partea finală).

În casu cându anularea tocmelilor se va urmări pe cale civilă, ér nu corecționale, acțiunea se va intenta la tribunalul de comerț (art. 334 C. com.).

Autoriș decidu în generalu, că în acestu casu cestiunea este de competența tribunalului domiciliului defendorului, pentru că în lipsă de o dispozițiune specială în lege, trebuie să ne ținem de regulile dreptului comunu. (Renouard, t. II, p. 469).

Noș ânsê credem. că legea a înțelesu a designa tribunalul de comerț investit cu operațiunile falimentului.

Tôte decisiunile și sentințele de condamnățiune date în materiă de delictes comise de alte persône, de câtu de falit, și acele pronunciate în contra bancrutarilor simpli, sêu frauduloș, se afișeșă și se publică după formele prevêdute de art. 41 din Codul de comerț, (art. 335 C. com.).

CAPITOLUL IV.

Despre administrațiunea averiloru în casu de bancrută.

Jurisdicțiunea criminală, în casu de urmăriri pe acêstă cale, și chiar și în casu de condamnățiune pentru bancrută, nu se póte amesteca de locu în operațiunile falimentului. Procedura comercială a falimentului și acțiunea justițiș represive suntu complectamente independente una de alta. Tôte dispozițiunile prescrise în titlul I, relative la bunur. trebuie să se execute fără a se putea atribui, nici evoca înaintea tribunalelor corecționali, sêu înaintea Curților de apel. Legea đice înaintea *divanuriloru criminale*, aceste expresiuni suntu înlocuite ađi cu *Curțile de apelu*.

Cu toate acestea, am vêđut, că jurisdicțiunile corecționale

potă statua asupra restituirei obiectelor deturnate și asupra cesiunilor de daune interese, de carē este vorba în art. 330 C. com., (art. 336 C. com.).

Sē notămū ānsē, că pentru luminarea tribunalelor corecționale și pentru asigurarea exercițiului acțiunei publice, sindicii falimentului suntū datorī, sē dea ministerului publicū chârțiile, documentele și deslușirile, ce li se vorū cere. (art. 337 C. com.).

TITLULŪ III.

Despre restatornicirea (rehabilitarea) falitilorū.

Ce este rehabilitarea ?

Rehabilitarea este actulū, prin care unū comerciantū falitū se restatornicește eară-și în plenitudinea drepturilorū sale, pe cari le perduse prin falimentū.

Scimū, că prin falimentū, debitorulū falitū este isbitū de nescē incapacitățī; de o dată cu declararea falimentului, falitulū pierde :

1). Drepturile politice: de alegătorū și de eligibilū, pentru consiliulū comunalū, pentru consiliulū județianū, pentru Cameră, Senatū și pentru Camerele de comerciū (art. 27 al. 3 și art. 48 din legea consiliilorū comunale, art. 7 și 26 din legea consiliilorū județiene; art. 19 al. 6, și art. 22 lit. b din legea electorală; art. 6 și 7 din legea pentru înființarea Camerilorū de comerciū).

2). Dreptulū de a fi mijlocitorū de schimbū, și de mărfurī (art. 22 al. 2 din legea burselorū de comerciū).

3). Dreptulū de a intra la bursa (art. 347 C. com.)

4). Dreptul de a fi judecătorū și juratū (art. 262 al. I pr. cod. penal).

Tōte aceste drepturī suntū pierdute pentru falitū și nu le pōte redobāndi, de cātū numai prin *rehabilitare*. Rehabilitarea este unū felū de *restitutio in integrum*, prin care falitulū

se reintregesce în toate drepturile sêle, pe cari le avea înainte de faliment.

Condițiunile necesariî pentru rehabilitare.

Pentru ca falitulü sê poté obține rehabilitarea se cere, ca sê achite pe deplinü toate datoriele sêle, *capitalü, interese și cheltueli*. (partea întâiü a art. 338 C. com.).

Nu este suficientü sê justifice că creditorii i-aü iertatü o parte din datoriü, și că dividendulü la care s'a obligatü l'a plătitü pe deplinü; pentru că rehabilitațiunea fiindü destinată a sterge toate urmele falimentulü, nu se poté acorda de câtü aceluia, care a plătitü totü, ce datora.

Falitulü, care va fi fostü membru într'o societate, care a datü falimentü, nu se poté rehabilita de câtü numai justifi-cândü, că toate datoriele societăței aü fostü pe deplinü plătite, capitalü, interese și cheltueli; și acêsta chiar și atunci, cândü lui i s'ar fi acordatü unü concordatü particularü, (partea finală a art. 338 C. com.).

Formalitățile necesarie pentru obținerea rehabilitărei.

Falitulü, care cere rehabilitarea trebuie sê'și adresețe cere-rea sa la ministerulü de justiție, și sê alătore pe lêngă dânsa toate piesele justificative a desăvârșitei sêle răfuiri. (art. 339 C. com.).

Ministerulü justiții trimite copii adeverite după jalba și după piesele justificative tribunalului de comerciü alü locului, unde domiciliază falitulü, și l va obliga sê ia toate sciințele posibile asupra arêtărilorü lui. (art. 340 C. com.).

Indată după primirea acestorü acte de la Ministerulü jus-tiții, Președintele tribunalului va ordona a se scôte copii după petiția reclamantelü și a se lipi pentru două luni de zile în sala ședințelorü tribunalului și a magistratului, precumü și la bursă, pe unde va fi ; și afară de acêsta. se va mai publica, în extractü și prin Monitorulü oficialü. (art. 341 C. com.).

În timpul acelor două luni orî-ce creditor a căruî creanță nu se va fi plătit pe deplin capitalu procente, și alte cheltueli, precum și orî ce altă parte interesată pôte face opozițiune la rehabilitațiune printr'o simplă petițiune adresată greșei și însocită de actele justificative.

Însă fiindu-că rehabilitarea nu este o afacere, care se se însruescă contra-dictoriu, oposantul nu este admisă a lua parte la procedura ei, (art. 342 C. com.).

După expirarea celor două luni președintele tribunalulu de comerț va trămite la ministerul justiției sciințele, ce-va fi adunată și opozițiunile, ce se voru fi făcutu; totu de o dată *tribunalulu* și va da și părerea sa asupra cererii de restatornicire, (art. 343 C. com.).

Ministerulu justiției va înainta tôte aceste acte la procurorul Curței de apel, și acesta va stărui. ca Curtea de apel să dea otărârea sa asupra primirei, orî neprimirei cererei de rehabilitațiune. Dacă cererea de rehabilitațiune se respinge, nu se maî pôte renoi de câtu după unu anu de țile (art. 344 C. com.); legiuitorulu a cređutu, că în timpulă acesta, falitulă va putea să obțină piesile, ce 'i lipsescă, și să plătescă reliquatele datoriiloră séle.

Quid în casu cândă cererea de rehabilitare se va fi respinsă și de a doua oră ?

Unii autorii suntu de părere, că dacă cererea de rehabilitare, se va fi respinsă și de a doua oră, nu se maî pôte repeta; — Nimic ânsă nu justifică o asemenea opiniune; art. 344 C. com. care țice, că trebuie să trecă unu anu de țile, de la prima cerere pênă la a doua, nu maî aduce altă restricțiune de câtu acéta la facultatea de a cere rehabilitarea.

Dacă cererea de rehabilitare se va primi, otărârea se va comunica ministerulu justiției; acesta o va întări și o va comunica tribunalulu de comerț, care va fi cercetată causa; tribunalul o va citi în ședință publică, o va înscrie în condică și

o va publica în extractu și prin Monitorul oficial. (art. 315 C. com.).

Persónele neadmisse la rehabilitare.

Suntú unele persóne; carí nu trebuie admise la onórea de a fi reabilitate; acestea suntú: bancrutarií viclení, cei condamnaí pentru furtú, eschrocheria, abusu de încredere, și steliionarií, adecá, aceia carí au vëndutú s'au hypotecatú un lucru, ce nu era al lorú; asemenea tutorií, administratorií, și alí comptabilí nu suntú admiși la rehabilitare, de câtú dupě ce 'și vorú fi datú socotelile.

Bancrutarií simpli se potú reabilita dupě ce vorú fi implinitú pedepsa, ce se va fi pronuniatú în contra lorú; prescripțiunea pedepsei nu este suficientă. (art. 346 C. com.).

In fine, un falitú se póte reabilita și dupě mórtea sa (art. 347 C. com.).

FINE

TABLA DE MATERII

	<u>pagina</u>
CARTEA ÎNTEIŪ. — Despre comerçiū în generalū.	
Titlulū întâiū — Despre comercianți	2—51
Despre condițiunile constitutive ale calității de comerciantū și despre actele de comerçiū.	2—32
Despre minorulū comerciantū	32—39
› Femeia măritată comerciantă.	39—50
› Interdiși și persónele puse sub un consiliū judiciarū.	50—51
Titlulū II. — Despre registrele comercianților. . .	51—63
Persónele obligate a ține registre, sancțiunea acestei obligațiunii și registrele ce se cerū de lege	51—54
Formalitățile la cari suntū supuse registrele și timpul câtū trebuiescū păstrate.	54—56
Forța probantă a registrelorū; representațiunea și comunicațiunea lorū; sancțiunea obligațiunei de a le reprezenta și comisiunea Rogatoriă relativă la registre	56—63
Titlulū III. — Despre societăți.	63—168
<i>Secțiunea I. — Noțiuni generali . . . . .</i>	63—74
Societățile în nume colectiv	74—83
Societățile în comandită	83—104
Societățile anonime	104—112
Proba societăților	112—114
Formalitățile de publicitate ale societăților și sancțiunea neobservărei acestorū formalități.	114—124
Asociațiunea în participațiune	124—135
Disolvarea societăților, liquidatiune și partagiū.	135—152
Prescripțiunea acțiunilorū în contra asociațiilorū.	152—158
<i>Secțiunea II. — Contestațiunile dintre tovarășși și modul de a le termina . . . . .</i>	158—168
Titlulū IV — Publicarea averei femeii comerciantului .	168—173
Titlulū VI. — Secț. I. — Despre Comisionari în general	173
Contractulū de Comisiune, caracterele, formațiunea și proba acestui contractū.	173—177
Obligațiunile Comisionarului față cu comitentele; — obligațiunile și drepturile Comisionarului și ale Comitentului față cu terțiile persóne și obligațiunile comitentului față cu comisionarulū	177—183
Privilegiulū Comisionarului.	183—194
Diferitele moduri prin cari se termină contractulū de Comisiune	194—195

	Pag.
<i>Secțiunea II.</i> — Comisionari de transport pe uscat și pe apă	195—207
Comisionarii de transport	196—198
Cartea de cărată	198—203
Obligațiunile și responsabilitatea comisionarului de transport	203—206
Riscurile mărfii expediate	206—207
<i>Secțiunea III.</i> — <i>Despre Cărașușu.</i> — Cărașușul	207—210
Drepturile și privilegiul Cărașului	210—211
Prescripțiunea acțiunilor în contra Comisionarilor și contra Cărașului	211—214
Intreprinderile publice de transport; Drumurile de fier.	214—217
Titlul VII. — Despre cumpărări și vânzări	217—236
Obiectul titlului al VII, adică despre probe în ma- teră de Comerț	217—218
Analiza diverselor moduri de probațiune	218—229
Observațiuni asupra vânzării în materie comercială	229—236
Titlul VIII. — Despre polițe, bilete la ordine, și despre prescripțiune.	236—384
<i>Secțiunea I.</i> — Despre poliță. — Cestiuni preliminare	236—242
Forma poliței	246—268
Despre provisiă	268—279
› acceptațiunea poliței	279—295
› acceptațiunea prin intervențiune.	295—301
› scadența poliței	301—302
› giru	302—321
› solidaritate	321—323
› avalu	323—326
› plata poliței	226—345
› plata prin mijlocire	345—349
› drepturile și datoriile portorului.	349—357
Efectele plăței poliței de cătră unul din giranți	357—358
Despre protesturi	358—361
Obligațiunile funcționarilor relativu la protestu	361—362
Preschimbarea poliței.	362—367
<i>Secțiunea II.</i> — Biletul la ordine.	367—370
Biletul la domiciliu și alte bilete.	370—375
<i>Secțiunea III.</i> — Prescripțiunea efectelor comerciale polițe, bilete la ordine, etc	375—384
CARTEA A DOUA. — Despre falimente și bancrute.	
Titlul I. — <i>Despre falimente.</i>	
Dispozițiuni generale	385—392
Capitolul I. — Declarațiunea falimentului	392—401
Efectele declarării falimentului	401—423
Capitolul II. — Numirea judecătorului-comisar	423—424
Capitolul III. — Punerea peceților și cele de ăntăiu dispozițiuni asupra persoanei falitului	424—428

	Pag.
Capitolul IV. — Numirea și schimbarea sindicilor provisorii	428—431
Capitolul V. — Despre îndatoririle sindicilor	431—454
Secțiunea I. — Dispozițiunii generală relativă la sindici.	431—437
Secțiunea II. — Despre ridicarea pecetilor și despre inventar	437—440
Secțiunea III. — Despre vânzarea mărfurilor și a lucrurilor mobile și despre împlinirea banilor	440—444
Secțiunea V. — Despre actele asigurătoare	444—446
Secțiunea VI. — Despre verificarea creanțelor	446—454
Capitolul VI. — Despre concordat și unire	454
Secțiunea I. — Despre convocarea și adunarea Creditorilor	455—456
Secțiunea II. — Despre Concordat	456
Formarea Concordatului	457—466
Efectele Concordatului	466—472
Anularea și desființarea Concordatului	472—479
Legiuire complementară. — Despre încetarea operațiilor falimentului pentru reajungere de activ	479—481
Secțiunea III. — Despre unirea creditorilor	481—488
Capitolul VII. — Despre diferitele specii de creditori și despre dreptul lor în casă de faliment	488
Secțiunea I. — Despre cei împreună obligați, și despre cauzi	489—494
Secțiunea II. — Despre creditorii gagiști și despre creditorii privilegiați pe averi nemișcătoare	494—503
Secțiunea III. — Despre drepturile creditorilor ipotecari și zălogași asupra lucrurilor nemișcătoare	503—507
Secțiunea IV. — Despre drepturile femeii	507—510
Capitolul VIII. — Despre împărțirea între creditori, și despre desfacerea averii mișcătoare a falitului	510—514
Capitolul IX. — Despre vânzarea averii nemișcătoare a falitului	514—517
Capitolul X. — Despre cererea înapoi a mărfurilor și a altor lucruri (revendicațiune).	517—523
Capitolul XI. — Despre împotrivire și apelație asupra otărârilor date în pricină de faliment	523—529
Titlul II. — Despre bancrute	329—538
Capitolul I. — Despre bancruta simplă	530—532
Capitolul II. — Despre bancruta frauduloasă	532—534
Capitolul III. — Despre vine mari și mici seversite în falimente de alte persoane afară de falit	534—537
Capitolul IV. — Despre administrațiunea averilor în casă de bancrută	537—538
Titlul III. — Despre rehabilitarea falșilor	538—541

E R A T A

Pag.	Rând.	In loc de :	Citește :
17	11	fisica	fisicile.
73	4	făcute	față.
80	22	și nu trebuie	și va trebui
85	25	.....	Societate în comandită ordinară sau pe interes este aceia ale cărei titluri nu sunt sub forma de acțiuni.
134	33	ivisiunea	divisiunea.
147	17	asocinții	asociații.
161	27	comune'si	convinș și.
213	11	plansibilu	plausibilu.
275	26	cânp	când.
306	18	trasulu	trăgătorulu.
309	6	nnu	unu.
320	7	trămisu	transmisu.
320	17	acceptându	acceptantă.
320	25	colutiuni	colusiuni.
366	33	trannis	transmisu.
375	22	Altricus	Atticus.
393	12	urmați	urmăriți.
425	29	urmare	urmărire.
435	23	stinge	strânge.
448	33	art. 327	art. 237.
455	22	afirmatei	afirmate.
457	8	nu póte	nu se póte.
466	12	ca	ea.
512	4	decidū	decide.
518	6	elū	ele.
521	15	séu	s'aū.

